BIBLIOTHECA
CARCINOLOGICA
L.B. Holthuis

C. PLINII SECVNDI

HISTORIAE MVNDI

Tomus Tertius.

Quo libri nouem, à decimooctauo ad viceſimumoctauum vſque, continentur.

Cum Indice hac poſtrema manu ditiſſimo facto.

LVGDVNI,

Apud hæredes Iacobi Iuntæ.

M. D. LX.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIÆ

LIBER XIX.

PROOEMIVM.

SIDERVM quoque tempeſtatúmque ratio, vel imperitis facili, atq; indubitato modo mõſtrata eſt: veréque intelligentibus non minus conferunt rura deprehendendo cælo, quàm ſi-
deralis ſcientia agro colendo. Proximam multi
hortorũ curam fecere. Nobis non protinus trãſi-
re ad iſta tempeſtiuũ videtur. Miramúrq; quoſ-
dam ſcientiæ gratia, eruditionis ſuæ gloriam ex
his petentes, tam multa prętериiſſe, nulla mentio-
ne habita tot rerum ſponte curáue prouenien-
tium, præſertim cùm pleriſq; carũ pretio vſúq;
vitæ maior etiã, quàm frugibus, perhibeatur au-
toritas. Atq; vt à confeſsis ordiamur vtilitatibus,
quęq; nõ ſolùm terras omnes, verùm etiã maria
repleuere: ſeritur, ac dici neque inter fruges, neq;
inter hortenſia poteſt, linũ. Sed in qua nõ occur-
ret vitę parte, quódue miraculum maius, herbam
eſſe quæ admoueat Aegyptum Italiæ: in tantum,

vt Galerius à freto Siciliæ Alexandriam ſeptimo die peruenerit, Babilius ſexta, ambo præfecti: æſtate verò proxima Valerius Marianus ex Prætoriis Senatoribus, à Puteolis nono die leniſſimo flatu herbam eſſe, quæ Gadeis * ad Herculis columnas ſeptimo die Oſtiam afferat, & citeriorē Hiſpaniam quarto, prouinciam Narbonenſem tertio, Africam altero: quod etiam molliſſimo flatu contigit C. Flacco legato Vibij Criſpij Proconſulis? Audax vita, ſcelerum plena, aliquid ſeri, ventos procellâſque recipiat: & parum eſſe fluctibus ſolis vehi. Iam verò nec vela ſatis eſſe maiora nauigiis. Sed quamuis amplitudini antennarum ſingulæ arbores ſufficiant, ſuper eas tamen addi velorum alia vela: prætérque alia in proris, & alia in puppibus pandi, ac tot modis prouocari mortem. Deniq; tam paruo ſemine naſci quod orbem terrarum vltro citróque portet, tam gracili auena, tam non altè à terra tolli: neq; viribus ſuis necti, ſed paſſum tuſúmq; & in molitiem lanæ coactum, iniuria naturæ, ac ſummæ audacia, & quò peruenire nulla execratio ſufficit, contra inuentorem dictum ſuo loco à nobis, cui ſatis non fuit hominem in terra mori, ni periret & inſepultus. At nos priore libro imbres & flatus cauendos, frugum cauſa victúſque, præmonebamus. Ecce ſeritur hominis manu, metitur eiuſdem hominis ingenio, quod ventos mari optet. Præterea vt ſciamus fauiſſe pœnis nihil gignitur facilius: vt ſentiamus nolente fieri natura: vrit agrum, deterioremque etiam *terram facit.

*ab Herculis columnis legūt quidā: ſed corruptè ni fallor.

*ipſum, legit Manutius ex vet. codice, vt ipſum agrum referat.

De lini ſatione, & generibus eius, & quomodo perficiatur, & de mappis, & lino non ardente, & quando primum in theatris vela.

Caput Primum.

SEritur ſabuloſis maximè, vnóque ſulco: nec magis feſtinat aliud. Vere ſatum æſtate vellitur:& hanc quoque terrę iniuriam facit. Ignoſcat tamẽ aliquis Aegypto ſerenti, vt Arabię Indiæ'que merces importet: itáne & Galliæ cenſentur hoc reditu? montéſque mari oppoſitos eſſe non eſt ſatis, & à latere Oceani obſtare ipſum quod vocant inane? Cadurci, Caleti, Ruteni, Bituriges, vltimíque hominum exiſtimati Morini, imò verò Galliæ vniuerſæ vela texunt. Iam quidem & tranſrhenani hoſtes, nec pulchriorem aliam veſtem eorum fœminæ nouere. Qua admonitione ſuccurrit, quòd M. Varro tradit, in Serranorum familia gentilitium eſſe fœminas linea veſte nõ vti. In Germania autem defoſsi atq; ſub terra id opus agunt. Similiter & in Italia ratione alia inter Padum Ticinúmque amnes, vbi à Setabi tertia in Europa lino palma: ſecundam enim in vicino Allianis capeſſunt Retouina, & in Aemilia via Fauentina. Candore Allianis ſemper crudis Fauentina præferuntur: Retouinis tenuitas ſumma denſitáſque, candor æquè vt Fauentinis, ſed lanugo nulla: quod apud alios gratiã, apud alios offenſionem habet. Neruoſitas filo æqualior penè quàm araneis, tinnitúſque, cùm dente libeat experiri: ideo duplex, quàm cæteris, pretium. Et Hiſpania citerior habet ſplendorem lini præcipuum, torrentis in quo politur natura, qui alluit Tarraconem. Et tenuitas mira, ibi primùm carbaſis repertis. Non dudum ex eadem Hiſpania Zoëlicum venit in Italiam, plagis vtiliſſimùm. Ciuitas ea Callæciæ & Oceano propinqua. Eſt ſua gloria & Cumano in Campania, ad piſcium & alitum capturam. Eadem & plagis materia.

Neque enim minores cunctis animalibus in‑ dias, quàm nobiſmetipſis lino tendimus. Sed Ca‑ manæ plagę concidũt apros, & hæ caſſéſue fe‑ ri aciem vincunt. Vidimúſque iam tantæ tenu‑ tatis, vt anulum hominis cum epidromis tra‑ rent, vno portante multitudinem qua ſaltus ci‑ gerentur. Nec id maximè mirum, ſed ſingu‑ ſarum ſtamina centeno quinquageno filo co‑ ſtare, ſicut paulò antè Iulio Lupo, qui in præ‑ ctura Aegypti obiit. Mirentur hoc ignorantes Aegyptij quondam regis, quem Amaſim voc‑ thorace in Rhodiorum inſula oſtẽdi in temp‑ Mineruæ CCCLXV. filis ſingula fila conſtare. Quod ſe expertum nuper Romę prodidit Muti‑ nus ter Conſul, paruáſque iam reliquias eius ſ‑ (* ex pelig.) pereſſe hac experientium iniuria. Italia * & Pe‑ gnis etiamnum linis honorem habet, ſed full‑ num tantum in vſu. Nullum eſt cãdidius, lanę ſimilius: ſicut in culcitris præcipuam gloria Cadurci obtinent. Galliarum hoc & tomenta‑ riter inuentum. Italiæ quidem mos etiam nu‑ durat in appellatione ſtramenti. Aegyptio li‑ minimum firmitatis, plurimum lucri. Quatu‑ ibi genera: Taniticum, ac Peluſiacum, Buticu‑ Tentyriticum, cum regionum nominibus, in q‑ bus naſcuntur. Superior pars Aegypti in Ara‑ vergens gignit fruticem, quem aliqui goſſip‑ vocant, plures xylon, & ideo lina inde *ta‑ xylina*. Paruus eſt, ſimilémque barbatæ nu‑ defert fructum, cuius ex interiore bombyce l‑ nugo netur. Nec vlla ſunt cis candore molli‑ ue præferenda. Veſtes inde ſacerdotibus Aeg‑ pti gratiſſimæ. Quartum genus Orchomeniu‑ appellant. Fit è paluſtri velut harundine, du‑ taxat pannicula eius. Aſia è geniſta facit lina a‑

ret‑

retia præcipua, in piſcando durantia, frutice madefacto x. diebus. Aethiopes Indíque è malis, Arabes cucurbitis, in arboribus. vt diximus, genitis. Apud nos maturitas eius duobus argumentis intelligitur, intumeſcente ſemine, aut colore flaueſcente. Tum euulſum, & in faſciculos manuales colligatum, ſiccatur in Sole pendens conuerſis ſupernè radicibus vno die, mox quinque aliis in contrarium inter ſe verſis faſcium cacuminibus, vt ſemen in medium cadat. Inter medicamina huic vis, & in quodam ruſtico ac prædulci Italiæ tranſpadanæ cibo, ſed iam pridem ſacrorum tantum gratia. Deinde poſt meſſem triticeam virgæ ipſæ merguntur in aquam ſolibus tepefactam, pōdere aliquo depreſſæ. Nulli enim leuitas maior. Maceratas, indicio eſt membrana laxatior. Iterúmque inuerſæ, vt priùs, Sole ſiccãtur. Mox areſactę in ſaxo tūduntur ſtupario malleo. Quod proximum cortici fuit, ſtupa appellatur, deterioris lini, lucernarum ferè luminibus aptior. Et ipſa tamen pectitur ferreis hamis, donec omnis membrana decorticetur. Medullæ numeroſior diſtinctio, cādore, mollitia. Linúmque nere & viris decorum eſt. Cortices quoque decuſſi clibanis & furnis præbent vſum. Ars depectendi digerendíque: Iuſtum, è quinquagenis faſcium libris quinas denas carminari. Iterum deinde in filo politur, illiſum crebro in ſilice ex aqua: textúmque rurſus tunditur clauis, ſemper iniuria melius. Inuentum iam eſt etiam, quod ignibus non abſumeretur. Viuum id vocant, ardentéſque in focis conuiuiorum ex eo vidimus mappas, ſordibus exuſtis ſplendeſcentes igni magis, quàm poſſent aquis. Regum inde funebres tunicæ, corporis fauillam ab reliquo ſepa-

rant cinere. Naſcitur in deſertis aduſtíſque Sol
Indiæ, vbi non cadunt imbres, inter diras ſer
pentes: aſſueſcítque viuere ardendo, rarum in
uentu, difficile textu propter breuitatem. Ruf
de cætero colos, ſplendeſcit igni. Cùm inuentu
eſt, æquat pretia excellentium margaritarum.
Vocatur autem à Græcis aſbeſtinum ex argume
to naturæ. Anaxilaus autor eſt, linteo eo circu
datam arborem, ſurdis ictibus, & qui non e
audiantur, cædi. Ergo huic lino principatus i
toto orbe. Proximus byſsino, mulierum maxim
delicijs circa Elim in Achaia genito: quatern
denariis ſcripula eius permutata quondam, v
auri, reperio. Linteorum lanugo, è velis nauiu
maritimarum maximè, in magno vſu medicin
eſt: & cinis ſpodij vim habet. Eſt & inter papa
uera genus quoddam, quo candorem linte
præcipuum trahunt. Tentatum eſt tingi lignu
quoque, & veſtium inſaniam accipere, in Ale
xandri Magni primùm claſſibus, Indo amne na
uigantis, cum duces eius ac præfecti in certami
ne quodam variaſſent inſignia nauium: ſtupue
rúntque litora flatu verſicoloria implente. Vel
purpureo ad Actium cum M. Antonio Cleopa
tra venit eodémque effugit. Hoc fuit imperato
riæ nauis inſigne. Poſteà in theatris tantùm vm
bram fecere: quod primus omnium inuenit Q
Catulus, cùm Capitolium dedicaret. Carbaſin
deinde vela primus in theatro duxiſſe tradit
Lentulus Spinter Apollinaribus ludis. Mox Cæ
ſar Dictator totum forum Romanum intexi
viámque ſacram ab domò ſua ad cliuum vſqu
Capitolinum: quod munere ipſo gladiatorio mi
ſerabilius viſum tradunt. Deinde & ſine ludi
Marcellus Octauia ſorore Auguſti genitus, i
Aed

Aedilitate ſua, auunculo x i. Conſule Calendas Auguſti, velis forum inumbrauit, vt ſalubrius litigantes conſiſterent: quantùm mutatis moribus Catonis Cenſorij, qui ſternendum quoque forum muricibus cenſuerat. Vela nuper colore cæli ſtellata per rudentes, terra etiam in amphitheatris principis Neronis rubente: in cauis ędiũ, & muſculũ à ſole defendunt. Cæterò manſit candori pertinax gratia. Honor etiam & Troiano bello. Cur enim non & præliis interſit, vt naufragiis? Thoracibus lineis paucos tamẽ pugnaſſe, teſtis eſt Homerus. Hinc fuiſſe & nauium armamenta apud eundem interpretantur eruditiores: quoniam cum ſparta dixit, ſignificauerit ſata.

De ſparti natura, & quando primum vſus eius, & quomodo perficiatur, & quæ ſine radice naſcantur, & viuant. Cap. II.

SParti quidem vſus multa poſt ſecula cœptus eſt: nec ante Pœnorum arma, quę primùm Hiſpanię intulerunt. Herba & hęc ſponte naſcẽs, & quæ non queat ſeri, iuncúſque propriè aridi ſoli, vni terræ dato vitio. Nanque id malum telluris eſt: nec aliud ibi ſeri aut naſci poteſt. In Africa exiguum & inutile gignitur. Carthaginienſis Hiſpanię citerioris portio, nec hęc tota, ſed quatenus parit, montes quoque ſparto operit. Hinc ſtrata ruſticis eorum, hinc ignes facéſque, hinc calceamina, & paſtorum veſtis, animalibus noxium, præterquàm cacuminum teneritate. Ad reliquos vſus laborioſè euellitur, ocreatis cruribus, manibúſq; tectis manicis, cõuolutum oſſeis ligneíſue conamentis. Nunc iam in hyemẽ vix. Facillimè tamen ab Idibus Maiis in Iunias: hoc maturitatis tempus. Vulſum faſcibus in aceruo

animatum biduo, tertio reſolutum, ſpargitur in ſole, ſiccatúrque, & rurſus in faſcibus redit ſub recta. Poſteà maceratur aqua, marina optimè, ſed & dulci, ſi marina deſit. Siccatúmque Sole iterũ rigatur, ſi repentè vrgeat deſiderium, perfuſum calida in ſolio, ac ſiccatum ſtans compendium operæ fatetur. Hoc autem tunditur, vt fiat vtile, præcipuè in aquis maríque inuictum. In ſicco præferunt è cannabi funes. At ſpartum alitur etiam demerſum, veluti nataliũ ſitim penſans. Eſt quidem eius natura interpollis: rurſúſque quàm libeat vetuſtum nouo miſcetur. Veruntamen complectetur animo, qui volet miraculum æſtimare, quanto ſit in vſu omnibus terris nauium armamentis, machinis ædificationum, aliíſque deſideriis vitæ. Ad hos omnes vſus quæ ſufficiant, minus xxx. M. paſſuum, in latitudinem à litore Carthaginis nouæ, minúſque in longitudinem eſſe reperientur. Longius vehi impendia prohibent. Iunco Græcos ad funes vſos nomini credamus, quo herbam eam appellant: poſtcà palmarum foliis philuráque, manifeſtum eſt:& inde tranſlatum à Pœnis ſparti vſum, perquàm ſimile veri eſt. Theophraſtus autor eſt, eſſe bulbi genus circa ripas amnium naſcens, cuius inter ſummum corticem eámque partem qua veſcuntur, eſſe laneam naturam ex qua mapalia veſtéſque quædam conficiantur. Sed neque regionem, in qua id fiat, neque quicquam diligentius, præterquàm eriophoron id appellari, in exemplaribus, quæ quidem inuenerim, tradit: neque omnino vllam mentionem habet ſparti, cuncta cura magna perſecutus cccc xc. annis ante nos, vt iam & alio loco diximus. quo apparet, poſt id temporis ſpatium

tium in vſum veniſſe ſpartum. Et quoniam à miraculis rerum cœpimus, ſequemur eorum ordinem, in quibus vel maximum eſt, aliquid naſci aut viuere ſine vlla radice. Tubera hæc vocantur, vndíque terra circundata, nullíſque fibris nixa, aut ſaltem capillamentis, nec vtique extuberaute loco in quo gignuntur, aut rimas agente: neque ipſa terræ cohærent. Cortice etiã includuntur, vt planè nec terram eſſe poſſimus dicere, nec aliud quàm terræ callum. Siccis hęc ferè & ſabuloſis locis frutectoſíſque naſcuntur. Excedunt ſæpe magnitudinem mali cotonei, etiam librali pondere. Duo eorum genera, harenoſa dentibus inimica, & altera ſyncera. Diſtinguuntur & colore, ruffo nigróque, & intus candido, laudatiſſima Africæ. Creſcant, an ne vitium id terræ (neque enim aliud intelligi poteſt) ea protinus globetur magnitudine, qua futurum eſt: & viuántne, an non, haud facilè arbitror intelligi poſſe. Putreſcẽdi enim ratio communis eſt iis cum ligno. Lartio Licinio Prętorio viro iura reddenti in Hiſpania Carthagine, paucis his annis ſcimus accidiſſe, mordenti tuber, vt deprehenſus intus denarius primos dentes inflecteret. Quo manifeſtum erit, terræ naturam in ſe globari: quod certum eſt ex iis quæ naſcantur, & ſeri non poſſint.

De miſy, & tuberibus: de fungis pezicis, laſerpitio & magydari, & rubia, & radicula.

Cap. III.

Simile eſt & quod in Cyrenaica prouincia vocant miſy, præcipuum ſuauitate odoris ac ſaporis, ſed carnoſius: & quod in Thracia ceraunium. De tuberibus hæc traduntur peculiariter:

Cùm

Cùm fuerint imbres autumnales, ac tonitrua crebra, tunc naſci, & maximè è tonitribus: nec vltra annum durare: tenerrima autem verno eſſe. Quibuſdam locis * accepta riguis feruntur: ſicut Mitylenis negant naſci niſi exundatione fluminum inuecto ſemine ab Tiaris. Eſt autem is locus, in quo plurima naſcuntur. Aſiæ nobiliſſima circa Lampſacum & Alopeconneſum, Græciæ verò circa Elin. Sunt & in fungorum genere à Græcis dicti pezicæ, qui ſine radice aut pediculo naſcuntur. Ab his proximum dicetur autoritate clariſſimum laſerpitium, quod Græci ſilphion vocant, in Cyrenaica prouincia repertum: cuius ſuccum vocant laſer, magnificum in vſu medicamentíſque, & ad pondus argentei denarij penſum. Multis iam annis in ea terra non inuenitur: quoniam publicani, qui paſcua conducunt, maius ita lucrum ſentientes, depopulantur pecorum pabulo. Vnus omnino caulis noſtra repertus memoria, Neroni principi miſſus eſt. Si quando incidit pecus in ſpem naſcentis, hoc deprehenditur ſigno: oue, cùm comederit, dormiente protinus, capra ſternuente. Diúque iam non aliud ad nos inuehitur laſer, quàm quod in Perſide aut Media & Armenia naſcitur largè, ſed multo infra Cyrenaicum: id quoque adulteratum gummi, aut ſagapeno, aut faba fracta. quo minus omittendum videtur, C. Valerio, M. Herennio Coss. Cyrenis aduecta Romam publicè laſerpitij pondo xxx. Cæſarem verò Dictatorem initio belli ciuilis, inter aurum argentúmque protuliſſe ex ærario laſerpitij pondo cxi. Id apud autores Græciæ euidentiſsimos inuenimus natum imbre piceo repentè madefacta tellure, circa Heſperidum hortos Syrtínque maiorem, ſeptem annis ante

**acceptantur riguis, & ſerũtur.*

ante oppidum Cyrenarum, quod conditum eſt vrbis noſtræ anno CXLIII. Vim autem illam per quatuor millia ſtadiûm Africæ valuiſſe. In ea laſerpitium gigni ſolitum, rem feram ac contumacem: & ſi coleretur, in deſerta fugientem: radice multa craſſáque, caule ferulaceo, haud ſimili craſsitudine. Huius folia maſpetum vocabant, apio maximè ſimilia. Semen erat foliaceũ, folium ipſum vere deciduum. Veſci pecora ſolita, primóq; purgari, mox pingueſcere, carne mirabilem in modum iucunda. Poſt folia amiſſa, caule ipſo & homines veſcebãtur decocto, aſſo, elixóque: eorum quoque corpora XL. primis diebus purgante à vitiis omnibus. Succus duobus modis capiebatur, è radice atque caule. Et hæc duo erant nomina, rhizias, atque caulias, vilior ille ac putreſcens. Radice cortex niger & ad mercis adulteria. Succum ipſum in vaſa coniectum, admiſto furfure, ſubinde concutiendo ad maturitatem perducebant: ni ita feciſſent putreſcentem. Argumentum erat maturitatis, color, ſiccitáſque ſudore finito. Alij tradunt laſerpitij radicem fuiſſe maiorem cubitali, tubérque in ea ſuper terram. Hoc inciſo, profluere ſolitũ ſuccum, ceu lactis, ſupernato caule, quem magydarin vocarunt. Folia aurei coloris pro ſemine fuiſſe, cadentia à Canis ortu, Auſtro flante. Ex his laſerpitium naſci ſolitum, annuo ſpatio & radice & caule conſummantibus ſeſe. Hoc & circunfodi ſolitum prodidere. Nec purgari pecora, ſed ægra ſanati, aut protinus mori, quod in paucis accidere. Perſico ſilphio prior opinio congruit. Alterũ genus eſt quod magydaris vocatur, tenerius & minus vehemens, ſine ſucco: quod circa Syriam naſcitur, non prouenіens in Cyrenaica regione.

Gignit

Gignitur & in Parnaſſo monte copioſius, quibuſdam laſerpitiũ vocantibus: per quæ omnia adulteratur rei ſaluberrimæ vtiliſſimæque autoritas. Probatio ſynceri prima, in colore modicè ruffo, & cùm frangitur candido intus, mox tranſlucente: * gutta aqua ſaliuáque liqueſcit. Vſus in multis medicaminibus. Sunt etiamnum duo genera, non niſi ſordido nota vulgo, cùm * quæſtu multum polleant. In primis rubia, tingendis lanis & coriis neceſſaria. Laudatiſsima Italica, & maximè ſuburbana: & omnes penè prouinciæ ſcatent ea. Sponte prouenit, ſeritúrque ſimilitudine eruiliæ. Verùm ſpinoſus ei caulis: geniculatus hic eſt, quinis circa articulos in orbe foliis. Semen eius rubrum eſt. Quos in medicina vſus habeat, ſuo dicemus loco. At quæ vocatur radicula, lauandis demum lanis ſuccum habet: mirum, quantum conferens candori mollitiæque. Naſcitur ſatiua vbique, ſed ſponte præcipua in Aſia Syriáque, ſaxoſis & aſperis locis. Trans Euphratem tamen laudatiſsima, caule ferulaceo tenui, & ipſo cibis indigenarum expetito, & tingenti quicquid ſit, cum quo decoquatur, folio oleæ, Struthion Græci vocant, floret æſtate grata aſpectu: verùm ſine odore, ſpinoſa, & caule lanuginoſo. Semen ei nullum, radix magna, quæ conciditur ad quem dictum eſt vſum.

** gutta aquæ, ex antiq. cod.*

** quæſtu nullo. Sic quidã codices, diuerſo omnino ſenſu.*

De hortorum cura, & digeſtio terræ naſcentium, præter fruges & frutices. Cap. IIII.

AB his ſupereſt reuerti ad hortorum curam, & ſuapte natura memorandum, & quoniam antiquitas nihil prius mirata eſt, quàm Heſperidum hortos, ac regum Adonis & Alcinoi, itémque penſiles, ſiue illos Semiramis, ſiue Aſſyriæ rex Cyrus fecit, de quorum opere alio volumine

mine dicemus. Romani quidem reges ipſi coluere. Quippe etiam Superbus Tarquinius nuntium illum ſæuum atque ſanguinarium filio remiſit ex horto. In XII. tabulis legum noſtrarum nuſquam nominatur villa, ſemper in ſignificatione ea hortus: in horti verò * hæredium. Quam rem comitata eſt & religio quædam: hortóſque & fores tantùm contra inuidentium effaſcinationes dicari videmus. In remedio ſatyrica ſigna, quanquàm hortos tutelæ Veneris aſſignãte Plauto. Iam quidem hortorum nomine in ipſa vrbe delicias, agros, villáſq; poſſident. Primus hoc inſtituit Athenis Epicurus otij magiſter. Vſque ad eum, moris non fuerat in oppidis * habitari rura. Romæ quidem per ſe hortus ager pauperis erat. Ex horto plebei macellũ, quanto innocentiore victu? Mergi enim, credo, in profunda ſaues vltra Phaſidem amnem peti, & fabuloſo quidem terrore tutas, imò ſic pretioſiores, alias in Numidiam atque Aethiopiæ ſepulcra: aut pugnare cum feris, mandíq; capientem quod mandat alius. At hercule quàm vilia hæc, quàm parata voluptati ſatietatíque, niſi eadem quæ vbiq; indignatio occurreret? Ferendum ſanè fuerit exquiſita naſci poma, alia ſapore, alia magnitudine, alia monſtro, pauperibus interdicta: inueterari vina, ſaccíſque caſtrari: nec cuiquam adeò longam eſſe vitam, vt non ante ſe genita potet: è frugibus quoque quoddam alimentum ſibi excogitaſſe luxuriam, ac medullam tantum earum, ſupérque piſtrinarum operibus & cælaturis viuere, alio pane procerum, alio vulgi, tot generibus vſque ad infimam plebem deſcendente annona. Etiámne in herbis diſcrimen inuentum eſt,

*prædium. Sic Baſilienſis codex.

*haberi rura.

eſt, opéſque differentiam fecere in cibo, etiam vno aſſe vænali? In his quoque aliqua ſibi naſci tribus negāt, caule in tantum ſaginato, vt pauperis menſa non capiat. Syluestres fecerat natura corrudas, vt quiſque demeteret paſſim. Ecce altiles ſpectantur aſparagi. Et Rauéna ternos libris rependit. Heu prodigia ventris. Mirum eſſet non licere pecori carduis veſci: non licet plebe.

*alimenta Aquæ quoque ſeparantur; & ipſa naturæ * elementa vi pecuniæ diſcreta ſunt. Hi niues, illi glaciem potant, pœnáſque montium in voluptatem gulæ vertunt. Seruatur algor æſtibus, excogitatúrq; vt alienis menſibus nix algeat. Decoquunt alij aquas: mox, & illas hyemant. Nihil itaq; homini ſic, quomodo rerũ naturæ placet. Etiámne herba aliqua diuitiis tantùm naſcitur? Nemo Sacros Auentinóſque montes, & iratæ plebis ſeceſſus circunſpexerit. Mors enim certè æquabit quos pecunia ſeparauerit. Itaque hercule nullum macelli vectigal maius fuit Romæ, clamore plebis incuſantis apud omnes principes, donec remiſſum eſt portorium mercis huius: compertúmque non aliter quæſtuoſius cenſum haberi aut tutius, ac minore fortunæ iure, cùm credatur penſio ea pauperum. Is in ſolo ſponſor eſt, & ſub dio reditus, ſuperficiéſque cælo quocunque gaudens. Hortorum Cato prædicat caules. Hinc primum agricolæ æſtimabantur priſci, & ſic ſtatim faciebant iudicium, nequam eſſe in domo matremfamiliâs (etenim hæc cura fœminæ dicebatur) vbi indiligens eſſet ortus. Quippe è carnario aut macello viuendum eſſe. Nec caules, vt nunc, maximè probabant, damnantes pulmentaria quæ egerent alio pulmentario. Id erat oleo parcere. Nam gari deſideria etiam in exprobratione

tione erant. Horti maximè placebant, quia non egerent igni, parceréntque ligno, expedita res & parata ſemper: vnde & acetaria appellantur, facilia concoqui, nec oneratura ſenſum cibo, & quæ minime accenderent deſiderium panis. Pars eorum ad condimenta pertinens, fatetur domi verſuram fieri ſolitam: atque non Indicum piper quæſitum, quæ'que trans maria petimus. Iam in feneſtris ſuis plebs vrbana in imagine hortorum quotidiana oculis rura præbebant, antequàm præfigi proſpectus omnis coëgit multitudinis innumeræ ſæua latrocinatio. Quam ob rem ſit aliquis & his honos, néue autoritatem rebus vtilitas adimat, cùm præſertim etiam cognomina procerum inde nata videamus: Lactucinóſque in Valeria familia non puduiſſe appellari: & contingat aliqua gratia operæ curæque noſtræ, Virgilio quoque confeſſo, quàm ſit difficile verborum honorem tam paruis perhibere. Hortos villæ iungendos non eſt dubium, riguóſq; maximè habendos, ſi contingat * profluo amne: ſi minus, è puteo pertica, organíſue neumaticis, vel tollenonum hauſtu rigandos. Solum proſcindendum à Fauonio: in autumnum præparandum eſt poſt XIIII. dies, iterandúmque ante brumam. Octo iugerum operis palari iuſtum eſt, fimum tres pedes altè cum terra miſceri, areis diſtingui, eáſque reſupinis puluinorum toris, ambiri ſingulas tramitum ſulcis, quà detur acceſſus homini, ſcatebríſque decurſus. In hortis naſcentium alia bulbo commendantur, alia capite, alia caule, alia folio, alia vtroque, alia ſemine, alia cortice, alia cute, aut cartilagine, alia carne, alia tunicis carnoſis. Aliorum fructus in terra eſt, aliorum & extra,

* præfluo

aliorum non niſi extra. Quædam iacent creſcúntque, vt cucurbitæ & cucumis. Eadem pendent, quanquam grauiora multò etiam iis quę in arboribus gignuntur. Sed cucumis cartilagine. Cortex huic vni maturitate tranſit in lignum. Terra conduntur rhaphani, napíque, & rapa, atque alio modo inulæ, ſiſer, paſtinacæ. Quædam vocabimus ferulacea, vt anethum, maluas. Namque tradunt autores, in Arabia maluas ſeptimo menſe arboreſcere, baculorum vſum præbere extemplo. Sed & arbor eſt malua in Mauritaniæ Lixi oppidi æſtuario, vbi Heſperidum horti fuiſſe produntur cc. paſſ. ab Oceano, iuxta delubrum Herculis, antiquius Gaditano, vt ferunt. Ipſa altitudinis pedum x x. craſſitudinis quam circumplecti nemo poſſit. In ſimili genere habebitur cannabis. Necnon & carnoſa aliqua appellabimus, vt ſpongias in humore pratorum enaſcentes. Fungorum enim callum, in ligni arborúmque natura diximus, & alio genere tuberum paulò anté.

Natura & genera, & hiſtoria naſcentium in hortis rerum. *Cap. V.*

CArtilaginei generis, extráque terram eſt cucumis, mira voluptate Tiberio principi expetitus. Nullo quippe non die contigit ei, penſiles eorum hortos promouentibus in Solem rotis olitoribus: rurſúſq; hybernis diebus intra ſpecularium munimenta reuocantibus. Quin & lacte mulſo ſemine eorum biduo macerato, apud antiquos Græciæ autores ſcriptũ eſt ſeri oportere, vt dulciores fiant. Creſcunt qua coguntur forma. In Italia virides, & quàm minimi: in prouinciis quàm maximi, & citrini, aut nigri. Place-

cog

copioſiſſimi Africæ, grandiſſimi Mœſiæ: cùm magnitudine exceſſere, pepones vocantur. Viuunt hauſti in ſtomacho in poſterum diem, nec perfici queunt in cibis, nō inſalubres tamen plurimùm. Natura oleum odere mirè: nec minus aquas diligunt. Defecti quoque, ad eas modicè diſtantes adrepunt: contrà oleum refugiunt: aut ſi quid obſtet, vel ſi pendeant, curuantur: ídque vel vna nocte deprehenditur, ſi vas cum aqua ſubiiciatur à quatuor digitorum interuallo deſcendentibus ante poſterum diem: at ſi oleum eodem modo ſit in hamos curuatis. Iidem in fiſtula flore demiſſo, mira longitudine creſcunt. Ecce cum maximè noua forma eorum in Campania prouenit, mali cotonei effigie. Fortè primò natum ita audio vnum: mox ſemine ex illo genus factum, melopeponas vocant. Non pendent hi, ſed humi rotundantur. Mirum in his, præter figuram colorémque, & odorem, quòd maturitatem adepti quanquam non pendentes, ſtatim à pediculo recedunt. Columella ſuum tradit commentum, vt toto anno contingant. Fruticem rubi quàm vaſtiſſimum in apricum locum transferre, & recidere, duûm digitorum relicta ſtirpe, circa vernum æquinoctium: ita in medulla rubi ſemine cucumeris inſito, terra minuta fimóque circumaggeratas reſiſtere frigori radices. Cucumerum Græci tria genera fecere: Laconicum, Scytalicum, Bœoticum. Ex his tantùm Laconicum aqua gaudere. Sunt qui herba, quæ vocatur culix nomine, trita, ſemen eorum maceratum ſeri iubeant, vt ſine ſemine naſcantur. Similis & cucurbitis natura, duntaxat in naſcendo. Aequè hyemen odere. Amant rigua ac fimum. Seruntur ambo ſemine in terra ſeſquipedali foſſura, inter

æquinoctium vernum & ſolſtitium: Parili[…] tamen aptiſſimè. Aliqui malunt ex Calend. M[…] tij cucurbitas, & Nonis cucumeres, & per Q[…] quatrus ſerere, ſimili modo reptantibus flagel[…] ſcandentes parietum aſpera in tectum vſque, […] tura ſublimitatis auida. Vires ſine adminic[…] ſtandi non ſunt, velocitas pernix, leui vm[…] cameras ac pergulas operiens. Inde hæc […] prima genera: Camerarium, & plebeium, q[…] humi repit. In priore mirè tenui pediculo lib[…] tur pondus immobile auræ. Cucurbita quo[…] omni modo faſtigiatur, vaginis maximè vi[…] bus, coniecta in eas poſtquàm defloruit. Cre[…] qua cogitur forma, plerunque & draconis in[…] ti figura. Libertate verò penſili conceſſa, […] viſa eſt nouem pedum longitudinis. Partic[…] rim cucumis floret, ſibiipſe ſuperfloreſcens, […] ſicciores locos patitur, candida lanugine ob[…] ctus, magíſque, cùm creſcit. Cucurbitarum […] meroſior vſus. Et primus caulis in cibo. A[…] ex eo * totum natura diuerſa. Nuper in bali[…] rum vſum venêre vrceorum vice, iampri[…] verò etiam cadorum ad vina condenda. C[…] tex viridi tener. Deraditur nihilominus in[…] bis. * Cibus ſaluber ac lenis pluribus m[…] exiſtimatur, qui perfici humano ventre […] queant, ſed non intumeſcant. Semina quæ […] xima collo fuerint, proceras pariunt: item […] imis, ſed non comparandas ſuprà dictis: […] in medio, rotundas: quæ in lateribus, cra[…] breuioréſque. Siccantur in vmbra, & cùm li[…] ſerere, in aqua macerantur. Cibis, quò lon[…] res tenuioréſque, eò gratiores. Et ob id ſa[…] briores, quæ pendendo creuere: minimúm[…] ſeminis tales habent, duritia eius in cibis […] ti[…]

**in totum*

**Vete. cod. paulò aliter, eodẽ tamen ſeruato ſenſu: Cibo ſalubres ac lenes pluribus modis exiſtimantur.*

tiam terminante. Eas quæ ſemini ſeruentur, ante hyemem præcidi non eſt mos. Poſteà fumo ſiccantur, condendis hortenſiorum ſeminibus ruſticæ ſupellectili. Inuenta eſt ratio, qua cibis quoque ſeruarentur: eodémque modo cucumis, vſque ad alios penè prouentus: & id quidem in muria fit. Sed & ſcrobe, opaco in loco harena ſubſtrato, fœnóque ſicco opertos, ac deinde terra, virides ſeruari tradunt. Sunt & ſyluestres in vtroque genere, & omnibus ferè * hortenſiis. Sed & his medica tantùm natura eſt. Quam ob rem differentur in ſua volumina. Reliqua cartilaginum naturæ terra occultantur omnia. In quibus de rapis abundè dixiſſe poteramus videri, niſi medici maſculini ſexus facerent in his rotunda: latiora verò concaua * & fœminini, præſtantiora ſuauitate, & ad condiendum faciliora: quæ ſæpius ſata tranſeunt in marem. Iidem naporum quinque genera fecere: Corinthium, Cleonæum, Liothaſium, Bœoticum, & quod per ſe viride dixerunt. Ex iis in amplitudinem adoleſcit Corintbium, nuda ferè radice. Solum enim hoc genus ſupernè tendit, non, vt cætera, in terram. Liothaſium quidam Thracium appellant, frigorum patientiſſimum. Ab eo Bœoticum dulce eſt, rotunditate etiam breui notabile, neque vt Cleonæum prælongum. In totum quidem, quorum tenuiora folia, ipſi quoque dulciores: quorum ſcabra & angulosa & horrida, amariores. Eſt prætereà genus ſylueſtre, cuius folia ſunt erucæ ſimilia. Palma Romæ Amiterninis datur, inde Nurſinis, tertia noſtratibus. Cætera de ſatu eorum in rapis dicta ſunt. Cortice & cartilagine conſtant rhaphani: multíſque eorum cortex craſ-

*hortẽſibus

* *ſunt qui non legant &.*

ſior etiam, quàm quibuſdam arborum. Ama
tudo plurima illi eſt, & pro craſſitudine co
cis. Cætera quoque aliquando lignoſa. Et
mira colligendi ſpiritum, laxandíque ructu
Ob id cibus illiberalis, vtique ſi proximè o
mandatur: ſi verò cum oliuis drupis, ra
ructus fit, minúſque fœtidus. Aegypto mirè
lebratur propter olei fertilitatem, quod è
mine eius faciunt. Hoc maximè cupiunt ſ
re, ſi liceat: quoniam & quæſtus plus quà
frumento, & minus tributi eſt, nullúmque
pioſius oleum. Genera rhaphani Græci fec
tria foliorum differentia, criſpi, atque læui
tertium ſylueſtre. Atque huic læuia quidem
breuiora ac rotunda, copioſáque atque frut
ſa: ſapor autem aſper, & medicamenti inſta
eliciendas aluos. Et in prioribus tamen diffe
tia ſeminis eſt, quoniam aliqua peius, aliqua
modum exiguum ferunt. Hæc vitia non cad
niſi in criſpa folia. Noſtri alia fecere gen
Algidenſe à loco, longum atque tranſlucid
Alterum rapi figura, quod vocant Syriac
ſuauiſſimum ferè ac tenerrimum, hyemi
patiens. Præcipuum tamen eſt, quod è S
non pridem aduectum apparet, quoniam a
autores non reperitur: id autem tota hy
durat. Etiamnum vnum ſylueſtre Græci ag
vocant, Pontici armon, alij leucen, noſtr
moraciam, fronde copioſius quàm corpor
omnibus autem probandis maximè ſpecta
caules. Immitium enim rotundiores cra
réſque, ac longis canalibus. Folia ipſa tr
ra, & angulis horrida. Seri vult rhaphanus t
ſoluta, humida. Fimum odit, palea conte
Frigore adeò gaudet, vt in Germania infant
pu

puerorum magnitudinẽ æquet. Seritur poſt Idus Febr.vt vernus ſit: iterúmque circa Vulcanalia, quæ ſatio melior. Multi & Martio & Aprili ſerunt & Septembri. Incipiente incremento, conſert alterna folia circumobruere, ipſos verò accumulare. Nam qui extra terram emerſit, durus fit atque fungoſus. Ariſtomachus detrahi folia per hyemem iubet, & ne lacunæ ſtagnent accumulare: ita in æſtatem grãdeſcere. Quidam prodidere, ſi palo adacto cauerna palea inſternatur ſex digitorum altitudine, * deinde in ſemen fimúmque & terra cõgeratur, ad magnitudinem ſcrobis creſcere. Præcipuè tamen ſalſis aluntur. Itaque etiam talibus aquis irrigantur, & in Aegypto nitro ſparguntur, vbi ſunt ſuauitate præcipui. In totum quoque ſalſugine amaritudo eorum eximitur, fiúntque, coctis ſimiles. Nanque & cocti dulceſcunt, & in naporum vicem tranſeũt. Crudos medici ſuadent ad colligenda acria viſcerum dandos cum ſale ieiunis eſſe, atque ita vomitionibus præparant meatum. Tradunt & præcordiis neceſſarium hunc ſuccum: quando phthiſin cordi intus inhærentem, non alio potuiſſe depelli compertum ſit in Aegypto, regibus corpora mortuorum ad ſcrutandos morbos inſecantibus. Atque vt eſt Græca vanitas, fertur in templo Apollinis Delphis adeò cæteris cibis prælatus rhaphanus, vt ex auro dicaretur, beta ex argento, rapum è plumbo. Scires non ibi genitũ Manium Curium Imperatorem, quem Samnitium legatis aurum repũdiaturo afferentibus, rapum torrẽtem in foco inuentum Annales noſtri prodidere. Scripſit & Moſchion Græcus vnum de rhaphano volumen. Vtiliſſimi in cibis hyberno tempore exiſtimantur; iidémque dentibus ſemper ini-

deinde ſemen ſimóq; & terra cõtegatur.

mici, quoniam atterant. Ebora certè poliun Odium his cum vite maximum, refugítque i xtà ſatos. Lignoſiora ſunt reliqua, in cartilag num genere à nobis poſita. Mirúmque, omn bus vehementiam ſaporis ineſſe. Ex iis paſtin cæ vnum genus agreſte ſponte prouenit: ſt phylinos Græcè dicitur. Alterum ſeritur radi vel ſemine, primo vere vel autumno, vt Hyg no placet, Februario, Auguſto, Septembri, Oct bri, ſolo quàm altiſſimè refoſſo. Annicula vti eſſe incipit, bima vtilior, gratior autumno, p tíniſque maximè: & ſic quoque virus illi intr ctabile eſt. Hibiſcum à paſtinaca gracilitate ſtat, damnatum in cibis, ſed medicinæ vtile. & quartum genus in eadem ſimilitudine paſti cæ, quam noſtri Gallicam vocant. Græci ve daucon: cuius genera etiam quatuor fece Inter medica dicendum ſiſer: & ipſum Tib rius princeps nobilitauit, flagitans omnibus a nis à Germania. Gelduba appellatur caſtellu Rheno impoſitum, vbi generoſitas præcipua. quo apparet frigidis locis conuenire. Ineſt lo gitudine neruus, qui decoctis extrahitur ama tudinis tamen magna parte relicta: quæ mulſo cibis temperata, etiam in gratiam vertitur. N uus idem & paſtinacæ maiori, duntaxat annic læ. Siſeris ſatus menſibus Februario, Mart Aprili, Auguſto, Septembri, Octobri. Breui his eſt, ſed toroſior amariórque, inula, per ſtomacho inimiciſſima: eadem dulcibus ſmiſ ſaluberrima. Pluribus modis auſteritate vi gratiam inuenit. Nanque & in pollinem tu ditur arida, liquidóque dulci temperatur: & cocta poſca, aut aſſeruata, vel macerata plu bus modis, & tunc miſta defruto, aut ſuba

mel

melle, vuíſue paſſis, aut pinguibus cariotis. Alio rurſus modo coroneis malis, vel ſorbis, aut prunis, aliquando pipere aut thymo variata, defectus præcipuè ſtomachi excitat, illuſtrata maximè Iuliæ Auguſtæ quotidiano cibo. Superuacuum eius ſemen, quoniam oculis ex radice extiſis, vt harundo ſeritur. Et hæc autem ſeritur, & ſiſer, & paſtinaca vtroque tempore, vere & autumno magnis ſeminum interuallis, nulláue minus quàm ternorum pedum, quoniam ſpatioſè fruticat. Siſer autem transferre melius. Proxima his eſt bulborum natura, quos Cato in primis ſerendos præcepit, celebrans Megaricos. Verùm nobiliſſima eſt ſcilla, quanquàm medicamini nata, acetóque exacuendo. Nec vlli amplitudo maior, ſicut nec vis aſperior. Duo genera medica: maſculus albis foliis, fœmina nigris. Et tertium genus eſt cibis gratum: Epimenidium vocatur, anguſtius folio, ac minus aſpero. Seminis plurimum omnibus. Celerius tamen proueniunt ſatæ bulbis circa latera natis. Et vt creſcant, folia quæ ſunt his ampla, deflexa circa obruuntur. Ita ſuccum omnem in ſe trahunt capita. Sponte naſcuntur copioſiſſimè in Balearibus Ebuſóque inſulis, ac per Hiſpanias. Vnum de iis volumen condidit Pythagoras philoſophus, colligens medicas vires, quas proximo reddemus libro. Reliqua bulborum genera differunt colore, magnitudine, ſuauitate. Quippe cum quidam crudi mandantur, vt in Cherrhoneſo Taurica. Poſt hos in Africa nati maximè laudantur, mox Apuli. Genera Græci hæc fecere: Bulbinen, ſetanion, pythion, acrocorion, ægilopa, ſiſyrinchion. In hoc mirum, imas eius radices creſcere hyeme: verno autem, cùm ap-

paruerit viola, minui & contrahi, tum dei
bulbum pingueſcere. Eſt inter genera & quod
Aegypto aron vocant, ſcillæ proximum amp
dine, foliis lapathi, caule recto duũm cubitor
baculi craſſitudine, radice mollioris naturæ,
edatur & cruda. Effodiuntur bulbi ante ver
deteriores illico fiunt. Signum maturitatis, fo
inareſcentia ab imo. Vetuſtiores improb
item paruos & longos. Contrà rubicundis ro
dioribúſque laus, & grandiſſimis. Amaritudo
riſque in vertice eſt. Media eorum dulcia. Bul
non naſci, niſi ex ſemine, priores tradiderunt
& Prænestinis campis ſponte naſcuntur, a c
modo etiam in Rhemorum aruis.

De hortenſium herbarum radicibus, foliis, floribus, coloribus. *Cap.* *V I.*

Hortenſiis omnibus ferè ſingulæ radices
rhaphano, betæ, apio, maluæ. Ampliſſima
tem lapatho, vt quæ deſcendat ad tria cubita
ueſtri minores, tumidæ. Effoſſa quoque diu
uit. Quibuſdam tamen capillatæ, vt apio, mal
Quibuſdam ſurculoſæ, vt ocimo. Aliis carne
vt betæ, aut magis etiamnum croco. Aliquibu
cortice & carne conſtant, vt rhaphano, raſ
Quorundam geniculatæ ſunt, vt graminis. C
rectam non habent radicem, ſtatim plurimis
ſcuntur capillamentis, vt atriplex, & blitum. S
la autem, & bulbi, & cepe, & allium, non niſi
rectum radicantur. Sponte naſcentium quæd
numeroſiora ſunt radice, quàm folio, vt aſpal
perdicium, crocum. Florent cum fraxino f
pyllum, abrotanum, napi, rhaphani, menta, ru
& cætera quidem cum cœpere, defloreſcu
Ocim

Ocimum autem particulatim & ab imo incipit: qua de cauſa diutiſſime floret. Hoc & in heliotropio herba euenit. Flos aliis candidus, aliis luteus, aliis purpureus. Folia cadunt à cacuminibus, origano, inulæ, & aliquando rutæ iniuria læſæ. Maximè concaua ſunt cepæ, gethyo. Allium cepáſque inter Deos in iureiurando habet Aegyptus. Cepæ genera apud Græcos, Sardia, Samothracia, alſidena, ſetania, ſchiſta, Aſcalonia, ab oppido Iudææ nominata. Omnibus etiam odor lacrymoſus, & præcipuè Cypriis, minimè Gnidiis. Omnibus corpus * totum pinguitudinis earum cartilagine. E cunctis ſetania minima, excepta Tuſculana, ſed dulcis. Schiſta autem & Aſcalonia condiuntur. Schiſtam hyeme cum coma ſua relinquunt, vere folia detrahunt, & alia ſubnaſcuntur iiſdem diuiſuris: vnde & nomen. Hoc exemplo reliquis quoque generibus detrahi iubent, vt in capita creſcant potius, quàm in ſemina. Aſcaloniarum propria natura. Etenim velut ſteriles ſunt ab radice, & ob id ſemine ſeri illas, non deponi, iuſſere Græci. Prætereà ſerius circa ver, cùm germinant, transferri: ita craſſeſcere, & tunc properare præteriti temporis penſitatione. Feſtinandum autem in his eſt, quoniam maturæ celeriter putreſcunt. Si deponantur, & caulem emittunt & ſemen, ipſæque euaneſcunt. Eſt & colorum differentia. Samo enim & Sardibus candidiſſimę proueniunt. Sunt in honore & Creticæ, de quibus dubitant, an eædem ſint, quæ Aſcaloniæ: quoniam ſatis capita craſſeſcunt: depoſitis, caules & ſemina. Diſtant ſapore tantùm dulci. Apud nos duo prima genera: Vnum * condimentariæ, quam illi gethyon, noſtri pallacanam vocant. Seritur mẽſibus Martio,

* tutum

* cõdimẽtariũ, quod il.

** capitatū æquè ab, &c.*

tio, Aprili, Maio. Alterum * capitatæ, quæ a æquinoctio autumni, vel à Fauonio. Genera eil auſteritatis ordine, Africana, Gallica, Tuſcul na, Amiternina. Optima autem, quæ rotund ſima. Item rufa acrior, quàm cādida: ſicca, qu viridis: & cruda, quàm cocta: ſicca, quàm co dita. Seritur Amiternina frigidis & humidis l cis, & ſola allij modo capite, reliquæ ſemin Proximáque æſtate nullum ſemen emittunt, ſe caput tantùm, quod inarceſcit. Sequenti autem a no permutata ratione ſemen gignitur, cap ipſum corrumpitur. Ergo omnibus annis ſepar tim ſemen cepæ cauſa ſeritur, ſeparatim cepæ ſe minis. Seruantur autem optimè in paleis. G thyum penè ſine capite eſt, ceruicis tantùm lo gæ, & ideo totum in fronde: ſæpiúſque reſect tur, vt porrum. Ideo & illud ferunt, non depo nunt. Cæterò cepas ter foſſo ſolo ſeri iubent, e tirpatis radicibus herbarum in iugera denas li bras. Intermiſceri ſatureiam, quoniam meli proueniat. Runcari prætereà, & ſarriri, ſi non ſæ pius, quater. Aſcaloniam menſe Februario ſeri noſtri. Semen ceparum nigreſcere incipiens, a tequam marceſcat, metunt. Et de porro in hac c gnatione dici conueniat, præſertim cùm ſectiu nuper autoritatem dederit princeps Nero, voc gratia, ex oleo ſtatis menſium omnium diebu nihílque aliud, ac ne pane quidem veſcendo. Se ritur ſemine ab æquinoctio autumno: ſi ſecti uum facere libuit, denſius. In eadem area ſec tur, donec deficiat, ſtercoratúrque ſemper: nu tritur in capita, antequàm ſecetur. Cùm increuit in aliam aream transfertur, ſummis foliis leu ter reciſis ante medullam, & capitibus retractis tunicíſue extremis. Antiqui ſilice vel tegul ſubiect

ſubiecta capita dilatabant. Hoc item in bulbis. Nunc ſarculo leuiter conuelluntur radices, vt delumbatæ alant, neque diſtrahant. Inſigne, quòd cùm fimo lætóque ſolo gaudeat, rigua odit, & tamen proprietate quadam ſoli conſtant. Laudatiſſimus in Aegypto, mox Orthiæ atque Ariciæ. Sectiui duo genera: Herbaceum folio inciſuris eius euidentibus, quo vtuntur medicamentarij. Alterum genus ſuauioris folij, rotundioríſque, inciſuris leuioribus. Fama eſt, Melam equeſtris ordinis reum ex procuratione à Tiberio principe accerſitum, in ſumma deſperatione ſucco porri ad trium denariorum argenteorum pondus hauſto, confeſtim expiraſſe ſine cruciatu. Ampliorem modum negant noxium eſſe. Allium ad multa ruris præcipuè medicamenta prodeſſe creditur. Tenuiſſimis & quæ ſeparantur, in vniuerſum velatur membranis: mox pluribus coagmentatur nucleis, & his ſeparatim veſtitis. Aſperi ſaporis: quo plures nuclei fuere, hoc eſt aſperius. Tædium huic quoque halitu, vt cepis, nullum tamen coctis. Generum differẽtia in tempore. Præcox matureſcit ſexaginta diebus. Tum in magnitudine. Vlpicum quoque in hoc genere Græci appellauere allium Cyprium, alij antiſcorodon, præcipuè Africæ celebratum inter pulmentaria ruris, grãdius allio. Tritum in oleo & aceto, mirum quantum increſcat ſpuma. Quidam vlpicum & allium in plano ſeri vetant, caſtellatímque grumulis imponi, diſtantibus inter ſe pedes ternos. Inter grana digiti intereſſe debent, ſimulatque tria folia eruperint, ſarriri. Grandeſcunt, quò ſæpius ſarriuntur. Matureſcentium caules depreſſi in terram obruuntur: ita cauetur ne in frondem luxurient. In frigidis vtilius vere

vere ſeri, quàm autumno. Cæterùm vt odore c reant, omnia hæc iubentur ſeri cùm luna ſub t ra ſit, colligi, cùm in coitu. Sine his Menander Græcis autor eſt, allium edentibus, ſi radice betæ in pruna toſtam ſuperederint, odore extingui. Sunt qui & allium & vlpicum in Compitalia ac Saturnalia ſeri aptiſſimè put Allium & ſemine prouenit, ſed tardé. Primo en anno porri craſſitudine caput efficitur: ſequen diuiditur, tertio conſummatur: pulchriúſq tale exiſtimant quidam. In ſemen exire non d bet, ſed intorqueri caulis ſationis gratia, caput validius fiat. Quòd ſi diutius allium c pámque inueterari libeat, aqua ſalſa tepida c pita intingenda ſunt. Ita diuturniora fient meli ráque vſui, ſed in ſatu ſterilia. Alij contenti ſu primò ſuper prunas ſuſpendiſſe, abundéque proſici arbitrantur ne germinent. Quod fac allium cepámque extra terram quoque cert eſt, & cauliculo acto euaneſcere. Aliqui & a lium palea optimè ſeruari putant. Allium eſt in aruis ſponte naſcens, alum hoc vocant: qu aduerſus improbitatem alitum depaſcentium mina coctum, ne renaſci poſſit, abiicitur: ſtat que quæ deuorauere aues, ſtupentes manu piuntur, & ſi paulum commorauere, ſopitæ. Eſt ſylueſtre, quod vrſinum vocant, odore molli, pite prætenui, foliis grandibus.

Quoto die quæque herbæ naſcuntur: ſeminum natura: quomodo quæque ſerantur, & quorum ſingula genera ſunt, & quorum plura.

Cap. VII.

IN horto ſatorum celerrimè naſcuntur o mum, blitũ, napus, eruca: tertio enim die eru

pu

unt : anethum quarto, lactuca quinto, rhapha-
us ſexto, cucumis & cucurbitæ ſeptimo, prior
cucumis : naſturtium ac ſinapi quinto, beta æſta-
e ſexto, hyeme decimo, atriplex octauo, cepe
ꝛ IX. aut XX. gethyum X. aut XII. Contuma-
cius coriandrum. Cunila quidem & origanum
poſt XXX. diem. Omnium autem difficillimè
apium : quadrageſimo enim die cùm celerrimè,
quinquageſimo maiore ex parte emergit. Ali-
quid & ſeminum ætas confert, quoniam recen-
tiora maturius gignuntur, in porro, gethyo, cu-
cumere, cucurbita, ex vetere autem celerius
prouenıunt apium, beta, cardamum cunila, origa
num, coriandrum. Mirum in betæ ſemine : non
enim totum eodem anno gignit, ſed aliquid ſe-
quente, aliquid tertio. Itaque ex copia ſeminis,
modicè naſcitur. Quædam anno tantum ſuo pa-
riunt, quædam ſæpius, ſicut apium, porrum, ge-
thyum. Hæc enim ſemel ſata pluribus annis re-
tibili fertilitate proueniunt. Semina plurimis ro-
tunda, aliquibus oblonga, paucis foliacea & la-
ta, vt atriplici. Quibuſdam anguſta & canalicu-
lata, vt cumino. Differunt & colore, nigro candi-
dóque : item duritie. Surculacea in folliculo ſunt
rhaphano, ſinapi, rapo. Nudum ſemen apij, co-
riandri, anethi fœniculi, cumini. Cortice obdu-
cta bliti, betæ, atriplicis, ocimi. At lactucis in la-
nugine. Nihil ocimo fœcundius : eum maledi-
ctis ac probris ſerendum præcipiunt, vt lætius
proueniat : ſato pauitur terra. Et cuminum qui
ſerunt, precantur ne exeat. Quæ in cortice ſunt,
difficillimè inareſcunt, maximéque ocimum &
gith. ſiccantur omnia, ac ſunt fœcunda. Vtique
meliora naſcuntur aceruatim ſato ſemine, quàm
ſparſo. Ita certè porrum & allium ſerunt in laci-
niis

niis colligatum. Apium etiam paxillo cau
facta, ac fimo ingeſto. Naſcuntur autem o
nia aut ſemine, aut auulſione. Quædam ſem
&: ſurculo, vt ruta, origanum, ocimum: pr
dunt enim & hoc cùm peruênit ad * palmu
titudinis. Quædam & radice & ſemine, vt c
allium, bulbi, & ſi quorum radicem annifer
relinquunt. Eorum verò quæ à radice naſcu
radix diuturna & fruticoſa eſt, vt bulbi, ge
ſcillæ. Fruticant alia & non capite, vt apiu
beta. Caule reciſo ferè quidem omnia rege
nant, exceptis quæ non ſcabrum caulem hab
& in vſum vero ocimum, rhaphanus, la
Hanc etiam ſuauiorem putant à regermin
ne. Rhaphanus vtique iucundior detractis f
antequàm decauleſcat. Hoc & in rapis. Na
eadem directis foliis cooperta terra creſcun
rántque in æſtate. Singula genera ſunt ocim
patho, blito, naſturtio, erucæ, atriplici, co
dro, anetho. Hæc enim vbique eadem ſunt, n
aliud alio melius vſquam. Rutam furtiuam
tùm prouenire fertilius putant, ſicut apes fur
peſſimé. Naſcuntur etiam non ſata, mentaſt
nepeta, intubum, pulegium. Contrà plura ge
ſunt eorum quæ diximus dicemúſque, & in
mis apio.

*palma altitudinem.

Natura & genera, & hiſtoria ad condimen in horto ſatarum rerum XXXVI.

Cap. VIII.

ID enim quod ſponte in humidis naſcitur
lioſelinum vocatur, vno folio, nec hirſu
Rurſus in ſiccis hippoſelinum, pluribus fo
ſimile helioſelino. Tertium eſt oreoſelinum
cutæ foliis, radice tenui, ſemine anethi, minu
re tantum. Et ſatiui autem differentiæ in fo
den

denſo, criſpo, aut rariore & leuiore. Item caule tenuiore aut craſſiore, & caulis aliorum candidus eſt, aliorum purpureus, aliorum varius, Lactucæ Græci tria fecere genera: vnum lati caulis, adeò vt hoſtiola olitoria ex his factitari prodiderint. Folium his paulò maius herbaceo & anguſtiſſimum, vt alibi conſumpto incremento. Alterum rotundi caulis: tertium ſeſſile: quod Laconicon vocant. Alij colore & tempore ſatus genera diſceteuere. Eſſe enim nigras, quarum ſemen menſe Ianuario ſeratur: albas, quarum Martio: rubentes, quarum Aprili. Et omnium earum plantas poſt binos menſes differri. Diligentiores plura genera faciunt, purpureas, criſpas, Cappadocas, Græcas. Longioris has folij caulíſque lati, præterea longi & anguſti, intubi ſimilis. Peſſimum autem genus cum exprobratione amaritudinis appellauere picrida. Eſt etiã num alia diſtinctio atræ, quæ meconis vocatur, à copia lactis ſoporiferi, quanquam omnes ſomnum parere credũtur. Apud antiquos Italię hoc ſolum genus earum fuit, & ideo lactucæ nomen adeptæ. Purpuream maximæ radicis, Cæcilianam vocant. Rotundam verò ac minima radice, latis foliis, aſtylida: quidámque eunuchion, quoniam hæc maximè refragetur Veneri. Eſt quidem natura omnibus refrigeratrix, & ideo æſtate gratæ ſtomacho faſtidium auferunt, cibíque appetentiam faciunt. Diuus certè Auguſtus lactuca conſeruatus in ęgritudine fertur, prudentia Muſæ medici. Cùm * priores cauerent, religione nũc omni caret, in tantũ recepta commẽdatione, vt ſeruari etiam in alienos menſes eas oxymelite repertum ſit. Sanguinem quoque augere creduntur. Eſt etiamnum quæ vocatur ca-

* *Sunt qui ex quodã vet. cod. ſic malint legere: priores eam ob religionem minimè cõmanducarent.*

prina lactuca de qua dicemus inter medi-
Et ecce cùm maximè cœpit irrepere ſatiui-
modum probata, quæ Cilicia vocatur, ſ-
Cappadocæ, niſi criſpum latiúſque eſſet.
ex eodem genere poſſunt dici, neque ex ali-
tubi, hyemis impatientiores, virúſque p-
rentes, ſed caule non minus grati. Seruntur
no plantæ eorum: vltimo vere transferu-
Eſt & erraticum intubum, quod in Aegyp-
chorium vocant, de quo plura aliâs. In-
rum omnes thyrſos vel folia lactucarum
rogare vrceis conditos, ac recentes in pa-
coquere. Seruntur lactucæ anno toto lætis
guis ſtercoratíſque, binis menſibus inter
plantámque & maturitatem. Legitimum ta-
à bruma ſemen iacere, plantam Fauonio
ferre: aut ſemen Fauonio, plantam æqu-
ctio verno. Albæ maximè hyemem tole-
Humore omnia hortenſia gaudent, & ſte-
re, præcipuè lactucæ, & magis intubi. Seri
radices illitas fimo intereſt, & repleri abla-
ra humo. Quidam & aliter amplitudine-
gent, reciſis cùm ad ſemipedem excreu-
fimóque ſuillo recenti illitis. Candorem
putant contingere iis duntaxat quæ ſint
nis albi, ſi harena de litore à primo
mento congeratur in medias, atque incre-
ria folia contra ipſas religentur. Beta ho-
ſiorum leuiſſima eſt. Eius quoque à color-
genera Græci faciunt, nigrum, & * cand- *cãdidum
quod præferunt, parciſſimi ſeminis: appe-
que Siculum, candoris ſanè diſcrimine
ferentes & lactucæ. Noſtri betæ genera fa-
vernum & autumnale, à temporibus ſa-
quanquàm & Iunio ſeritur. Transferuntur

tem in planta hæ quoque, & oblini fimo radices ſuas, locúmque ſimiliter madidum amant. Vſus iis & cum lente ac faba, idémque qui oleris: & præcipuus, vt lenitas excitetur acrimonia ſinapis. Medici nocentiorem, quàm olus, eſſe iudicauere. Quamobrem appoſitas non nemini deguſtare etiam religio eſt, vt validis potius in cibo ſint. Gemina iis natura, & oleris, & capite ipſo exilientis bulbi. Species ſumma in latitudine. Ea contingit, vt in lactucis, cùm cœperint colorem trahere impoſito leui pondere. Neque alij hortenſiorum latitudo maior. In binos pedes aliquando ſe pandunt, multum & ſoli natura * conferente. Hæ quidem in Circeienſi agro ampliſſimæ proueniunt. Sunt qui betas Punico malo florente optimè ſeri exiſtiment, transferri autem, cum quinque foliorum eſſe cœperint. Mira differentia, ſi vera eſt, candidis ſolui aluos modicè, nigris inhiberi. Et cum braſſica corrumpatur in dolio vini ſapor, odore betæ foliis demerſis reſtitui. Olus cauléſque, quibus nunc principatus hortorum, apud Græcos in honore fuiſſe non reperio. Sed Cato braſſicæ miras canit laudes, quas in medendi loco reddemus. Genera eius facit tria: vnam extentis foliis, caule magno: alteram criſpo folio, quam apianam vocat: tertiam minutis caulibus, lenem, teneram, minimè probat. Braſſica toto anno ſeritur, quoniam & toto ſecatur. Vtiliſſimè tamen ab æquinoctio autumni. Tranſfertur, cùm quinque foliorum eſt. Cymas à prima ſectione præſtat proximo vere. Hic eſt quidam ipſorum caulium delicatior teneriórque cauliculus, Apicij luxuria, & per eũ Druſo Cæſari faſtiditus, nõ ſine caſtigatione Tiberij patris.

** cõferente eis: & in Circeienſi agro.*

Poſt cymam ex eadem braſſica contingunt æſ
ui autumnaléſque cauliculi, mox hyberni, i
rúmque cymæ, nullo ęquè genere multifero,
nec ſua fertilitate conſumatur. Tertia circa ſ
ſtitium, ex qua ſi humidior locus eſt, æſta
ſiccior, autumno plantatur. Humor fimúſq
ſi defuere, maior ſaporis gratia eſt: ſi abun
uere, lætior fertilitas. Fimum aſininum m
mè conuenit. Eſt hæc quoque res inter opera
neæ: quapropter non pigebit verboſius perſeq
Præcipuus fit caulis ſapore ac magnitudine.
mum omnium ſi in repaſtinato feras: dein ſi
ram fugientes cauliculos ſeces, à terráque p
ceritate luxurioſa attollentes ſe, exaggera
aliam accumules, ita ne plus quàm cacu
emineat. Tritianum hoc genus vocatur, bis c
putabili impendio tædióq;. Cætera genera c
plura ſunt. Cumanum ſeſſili folio, capite p
lum, Aricinum altitudine non excelſius, fo
numeroſius, quàm tenuius. Hoc vtiliſſimum
ſtimatur, quia ſub omnibus penè foliis fru
cauliculis peculiaribus, Pompeianũ procer
caule ab radice tenui, intra folia craſſeſcit
riora hæc anguſtioráque., ſed teneritas in d
ſi frigora non tolerat: quibus etiam aluntur B
tiani, prægrandes foliis, caule tenues, ſa
acuti. Sabellico vſque in admirationem c
ſunt folia, quorum craſſitudo caulem ipſum
tenuat: ſed dulciſſimi perhibentur ex omni
Nuper ſubiere lacuturres ex conualle Aric
vbi quondam fuit lacus turríſque quæ rem
capite prægrandes, folio innumeri. Alij in
bem porrecti, alij in latitudinem toroſi.
plus vllis capitis poſt Tritianum cui pedale
quando conſpicitur, & cyma nullis ſerior.

cunque autem generi pruinæ plurimum ſuauitatis conferunt, & niſi obliquo vulnere defendatur medulla, plurimum nocent. Semini deſtinati non ſecantur. Eſt etiam ſua gratia nunquam plantæ habitum excellentibus: halmyridia vocant, quoniã niſi in maritimis nõ proueniunt nauigatione quoque longinqua viridibus adſeruatis. Statim deſecti ita ne humum attingant, in cados olei quàm proximè ſiccatos, obturatóſque conduntur omni ſpiritu excluſo. Sunt qui plantam in trãsferendo alga ſubdita pediculo, nitróue trito, quod tribus digitis capiatur, celeriorem ad maturitatem fieri putent. Sunt qui ſemen trifolij nitrúmque ſimul tritum aſpergant foliis. Nitrum in coquendo etiam viriditatem cuſtodit: aut Apiciana coctura, oleo ac ſale, prius quàm coquantur, maceratis. Eſt inter herbas genus inſerendi, præciſis germinibus caulis, & in medullam ſemine ex aliis addito. Hoc & in cucumere ſylueſtri. Necnon olus quoque ſylueſtre eſt trium foliorum, Diui Iulij carminibus præcipuè iocíſque militaribus celebratum. Alternis quippe verſibus exprobrauere lapſana ſe vixiſſe apud Dyrrachium, præmiorum parſimoniam cauillantes. Eſt autem id cyma ſylueſtris. Omnium hortenſiorum lautiſſima cura aſparagis. De origine eorum in ſylueſtribus cuto in harundinetis ſeri. Eſt & aliud genus incultius aſparago, mitius corruda, paſſim etiã montibus naſcens, refertis ſuperioris Germaniç campis, non infaceto Tiberij Cæſaris dicto, herbam ibi quandam naſci ſimillimam aſparago. Nam quod in Neſide Campaniæ inſula ſponte naſcitur, longè optimum exiſtimatur. Hortenſium

ſeritur ſpongiis. Eſt enim plurimæ radicis, altiſſiméque germinat. Viret thyrſo primum creſcante: qui caulem educens, tempore ipſo faſtigatus in toros ſtriatur. Poteſt & ſemine ſeri. Nihil diligentius comprehendit Cato, nouiſſimúmque libri eſt, vt appareat repentinam ac nouitiam viro curam fuiſſe. Locum ſubigi iubet humidum & craſſum. Semipedali vndique interuallo ſeri, ne calcetur. Præterea ad lineam grana bina aut terna paxillo dimitti: videlicet ſemine tum tantùm ſerebantur. Id fieri ſecundum æquinoctium vernum. Stercore ſatiari, crebrò purgari caueri ne cum herbis euellatur aſparagus. Primo anno ſtramento ab hyeme protegi. Vere aperiri, ſarriri, runcari. Tertio incendi verno. Quò maturius incenſus eſt, hoc melius prouenit. Itaque harundinetis maximè conuenit, quæ feſtinant incendi. Sarriri iubet idem, non antequàm aſparagus natus fuerit, ne in ſarriendo radices vexentur. Ex eo velli aſparagum ab radice. Nam ſi defringatur, ſtirpeſcere, & intermori. Velli, donec in ſemen eat. Id autem matureſcere ad ver, incendíque: rurſus, cum apparuerit aſparagus, ſarriri & ſtercorari. Ac poſt annos nouem, cùm iam vetus ſit, digeri ſubacto ſolo ſtercoratóque. Tum ſpongiis ſeri, ſingulorum pedum interuallo. Quin & ouillo fimo nominatim vti, quoniam aliud herbaſceret. Nec quicquam poſteà tentatum vtilius apparuit, niſi quod circa Idus Februarij defoſſo ſemine aceruatis paruulis ſcrobibus ſerunt, plurimum maceratum fimo. Denecis inter ſe radicibus, ſpongias factas poſt æquinoctium autumni diſponunt pedalibus interuallis, fertilitate in denos annos durante.

Nulla

Vullum gratius his ſolum, quàm Rauennatium
hortorum. Indicauimus & corrudam. Hunc
enim intelligo ſylueſtrem aſparagum, quem
Græci orminum aut myacanthon vocant, aliíſ-
que nominibus. Inuenio naſci & arietis corni-
bus tuſis atque defoſſis. Poterant videri dicta
omnia quæ in pretio ſunt, niſi reſtaret res ma-
ximi quæſtus, non ſine pudore dicenda. Cer-
tum eſt quippe carduos apud Carthaginem ma-
gnam, Cordubámque præcipuè ſeſtertia ſena
* millia, vt parcius, reddere: quoniam porten-
ta quoque terrarum in ganeam vertimus, etiam
ea quæ refugiunt quadrupedes conſciæ. Car-
duos ergo duobus modis ſerunt: autumno
planta, & ſemine ante Nonas Martias: plan-
tæque ex eo diſponuntur ante Idus Nouembris,
aut in locis frigidis circa Fauonium. Sterco-
rantur etiam, ſi diis placet, lætiúſque proue-
niunt: condiuntúrque, aceto melle diluto, ad-
dita laſeris radice, & cumini, ne quis dies ſi-
ne carduo ſit. Cætera in tranſcurſu dici poſ-
ſunt. Ocimum Parilibus optimè ſeri ferunt.
Quidam & autumno: iubéntque, cùm hyeme
feratur, aceto ſemen perfundi. Eruca quoque
& naſturtium, vel æſtate vel hyeme facillimè
naſcuntur. Eruca præcipuè frigorum contem-
ptrix, diuerſæ eſt, quàm lactuca, naturæ, con-
citatrix Veneris: idcirco iungitur illi ferè in
cibis, vt nimio frigori par feruor immiſtus
temperamentum æquet. Naſturtium nomen ac-
cepit à narium tormento. Et inde vigoris ſi-
gnificatio prouerbio id vocabulum vſurpauit,
veluti torporem excitantis. In Arabia miræ
amplitudinis dicitur gigni. Ruta quoque ſeri-
tur, Fauonio, & ab æquinoctio autumni: odit

Manutius ex vetuſto codi. paulo aliter, ſed eodẽ fere ſenſu legit, milia ex iis aruis reddere.

hyemem & humorem ac ſimum. Apricis g
det & ſiccis, terra quàm maximè lateraria
nere vult nutriri. hic & ſemini miſcetur
careat erucis. Autoritas etiam peculiaris ap
antiquos ei fuit. Inuenio muſtum rutatum p
pulo datum à Cornelio Cethego, in Conſu
tu collega Quintij Flaminini, comitiis pe
ctis. Amicitia eſt ei & cum fico, in tantu
vt nuſquàm lætior proueniat, quàm ſub hac
bore. Seritur & ſurculo, melius in perforata
fabam indito, quæ ſucco nutrit comprehende
do ſurculum. Seritur & à ſeipſa. Nanque inc
uato cacumine alicuius rami, cùm attigerit te
ram, ſtatim radicatur. Eadem & ocimo na
ra, niſi quòd difficilius creſcit. Sed durata ru
catur non ſine difficultate, prouenientibus h
ceribus, in munitis manibus id fiat, oleóue de
ſis. Conduntur autem & eius folia, ſeruantu
que faſciculis. Ab æquinoctio verno ſerit
apium, ſemine paululum in pila pulſato. Cr
ſpius ſic putant fieri, aut ſi ſatum calcetur c
lindro pedibúſue. Proprium ei, quòd colore
mutat. Honos ipſi in Achaia, coronare vict
res ſacri certaminis Nemeæ. Eodem temp
ſeritur menta planta: vel ſi nondum germina
ſpongia. Minus hæc humido gaudet. Aeſta
viret, hyeme flaueſcit. Genus eius ſylueſtr
mentaſtrum eſt, & hoc propagatur, vt vitis, v
ſi inuerſi rami ſerantur. Mentæ nomen ſuau
tas odoris apud Græcos mutauit, cùm ali
quin mintha vocaretur: vnde veteres noſtri no
men declinauerunt. Grato menta menſas odo
re percurrit in ruſticis dapibus. Semel ſata, di
tina ætate durat. Congruit pulegio, cuius na
ra in carnariis refloreſcens ſæpius dicta eſt.

Ha

Hæc quoque ſeruantur ſimili genere, mentam dico pulegiúmque & nepitam. Condimentorum tamẽ omnium faſtidiis cuminum amiciſſimum. Naſcitur in ſumma tellure vix hærens, & in ſublime tendens. In putridis & calidis maximè locis, medio ſerendum vere. Alterum eius genus ſylueſtre, quod ruſticum vocant, alij Thebaicum: ſi tritum ex aqua potetur, in dolore ſtomachi prodeſt. In Carpetania noſtri orbis maximè laudatur: alioqui Aethiopico Africóque palma eſt. Quidam huic Aegyptium præferunt. Sed præcipuè oluſatrum miræ naturę eſt. Hipposelinum Græci vocant, alij ſmyrneum. E lacryma caulis ſui naſcitur. Seritur & radice. Succum eius qui colligunt, myrrhæ ſaporem habere dicunt. Autórque eſt Theophraſtus, myrrha ſata natum. Hippoſelinum veteres præcepebant in locis incultis, lapidoſis, iuxta maceriam ſeri: nunc & repaſtinato ſeritur, & à Fauonio poſt æquinoctium autumni. Quippe cum capparis quoque ſeratur ſiccis maximè, area in defoſſu cauata, ripíſque vndique circunſtructis lapide: aliâs euagatur per agros, & cogit ſolum ſterileſcere. Floret æſtate. Viret vſque ad Vergiliarum occaſum, ſabuloſis familiariſſimum. Vitia eius, quòd trans maria naſcitur, dimus inter peregrinos frutices. Peregrinum & ſarcum, * gentis ſui nomine appellatum, cuminis principale. In quacunque terra ſeri vult, ratione eadem, qua oluſatrum. Laudatiſſimum tamen in Caria, proximum Phrygia. Liguſticum ſylueſtre eſt in Liguriæ ſuæ montibus: ſeritur vbique: ſuauius ſatiuum, ſed ſine viribus. Panacem aliqui vocant. Crateuas apud Græcos cunilam bubulam eo nomine appellat. Cæteri

*gentis ſuæ

ferè conizoides, cunilaginem: thymbram
rò, quæ ſit cunila. Hæc apud nos habet vo
bulum & aliud. ſatureia dicta in condim
tario genere. Seritur menſe Februario, ori
no æmula. Nuſquam vtrunque additur, qui
ſimilis effectus. Sed cunilæ Aegyptium ori
num tantùm præfertur. Peregrinum fuit & le
dum. Seritur à Fauonio: dein cum frutica
juxta terram præciditur: tunc runcatur, ſter
ratúrque per biennium hoc. Poſteà iiſdem
ticibus vtuntur, ſi non ſæuitia hyemis ingra
quando impatientiſſimum eſt frigorum. Ex
in cubitalem altitudinem, foliis laurinis
mollibus: vſúſque eius non ſine lacte. Gith
ſtrinis, aniſum & anethum culinis & me
naſcuntur. Sacopenium & ipſum in hortis
dem, ſed medicinæ tantùm. Sunt quædam
mitantia aliorum ſatus, vt papauer. Nam
cùm braſſica ſeritur, ac portulaca, & e
cum lactuca. Papaueris ſatiui tria genera:
didum, cuius ſemen toſtum in ſecunda m
cum melle apud antiquos dabatur. Hoc &
nis ruſtici cruſtæ inſpergitur affuſo ouo i
rens, vbi inferiorem cruſtam apium git
cereali ſapore condiunt. Alterum genus e
paueris nigrum, cuius ſcapo inciſo lacteus
cus excipitur. Tertium genus rhœam vo
Græci, id noſtri erraticum. Sponte quidem
in aruis cum hordeo maximè naſcitur,
ſimile, cubitali altitudine, flore ruffo & p
nus deciduo: vnde & nomen à Græcis a
pit. De reliquis generibus papaueris ſpont
ſcentis dicemus in medicinæ loco. Fuiſſe
tem in honore apud Romanos ſemper in
eſt Tarquinius Superbus, qui legatis à filio

s decutiendo papauera in horto altiſsima, nguinarium illud reſponſum hac facti am- age reddidit. Rurſus alio comitatu æquino- io autumni ſeruntur coriandrum, anethum, triplex. malua, lapathum, * cærefolium, quod ædero'a Græci vocant: & acerrimum ſapore, gnei effectus ac ſaluberrimum corpori, ſinapi, ulla cultura melius tamen planta tralata. Quin diuerſo vix eſt ſato ſemel eo liberare locum, uoniam ſemen cadens protinus viret. Vſus eius iam pro pulmentario in patellis decocto, * ci- a intellectum acrimoniæ. Coquuntur & folia, cut reliquorum olerum. Sunt autem trium ge- erum: Vnum gracile alterum ſimile rapi foliis, rtium erucæ. Semen optimum Aegyptium. thenienſes napy appellauerunt, alij thapſi, alij aurion. Serpyllo & ſiſymbrio montes plerique atent, ſicut in Thracia, vbi aquæ deferunt ex s auulſos ramos ſerúntque. Item Sicyone ex iis montibus, & Athenis ex Hymetto. Simili odo & ſiſymbrium ſerunt. Lætiſſimum naſci- r in puteorum parietibus, & circa piſcinas ac agna.

** cærephyllon in Antiq. cod. ſed Græca vox omnino.*

** circa*

De fœniculo & cannabe. *Cap. IX.*

Reliqua ſunt ferulacei generis, ceu fœnicu- lum, anguibus (vt diximus) gratiſſimum, ad ondienda plurima, cùm inaruit. Eique perquàm milis thapſia, de qua diximus inter externos utices. Deinde vtiliſſima funibus cannabis ſe- tur à Fauonio. Quò denſior eſt, eò tenerior. Se- en eius cum eſt maturum, ab æquinoctio au- mni diſtringitur, & Sole aut vento aut fumo ccatur. Ipſa cannabis vellitur poſt vindemiam, c lucubrationibus decorticata purgatur. Opti-

ma Alabandica plagarum præcipuè vſibus.
eius ibi genera. Improbatur cortici proxim
aut medullæ: laudatiſſimum eſt è medio,
meſa vocatur. Secunda Mylaſea. Quod ad p
ritatem quidem attinet, Roſea agri Sabini a
rum altitudinem æquat. Ferulæ duo gener
peregrinis fruticibus diximus. Semen eius in
lia cibus eſt. Conditur quippe durátque in
ceis, vel anni ſpatio. Duo eius genera: caule
racemi. Corymbiam hanc vocant, corymbo
quos condiunt.

De morbis hortorum, & remedia circa formic
erucas, & culices. Cap. X.

MOrbos hortenſia quoque ſentiunt, ſicut
qua terræ ſata. Nanque & ocimum ſen
degenerat in ſerpyllum, & ſiſymbrium in c
mintham. Et ex ſemine braſſicæ veteris
fiunt, atque inuicem. Et necatur cuminum
imo dorſo, niſi repurgetur. Eſt autem vni
le, radice bulbo ſimili, non niſi in ſolo gra
naſcens. Aliâs priuatim cucumi morbus ſca
Et ocimum ſub Canis ortu palleſcit. Omnia
acceſſu mulieris menſtrualis flaueſcunt. Fe
larum quoque genera innaſcuntur. Napis
ces, rhaphano erucæ, & vermiculi: item la
& oleri: vtriſque hoc amplius limaces &
chleæ. Porro verò priuatim animalia, quæ ſi
limè ſtercore iniecto capiuntur, condentia
ſe. Ferro quoque non expedire tangi rutam
nilam mentam, ocimum, autor eſt Sabinus T
in libro Cepuricôn, quem Mecœnati dic
Idem cõtra formicas, non minimum horto
exitium, ſi non ſint rigui, remedium monſtr
limum marinum aut cinerem obturandis ca
foraminibus. Sed efficaciſſimè heliotropio he
ne

‑necantur. Quidam & aquam diluto latere crudo inimicam eis putant. Naporum medicina eſt, ſiliquas, vnà ſeri, ſicut olerum cicer. Arcet enim erucas. Quo ſi omiſſo iam natæ ſint, remedium eſt abſinthij ſuccus decocti inſperſus, & ſedi, quam aizoum vocant: genus hoc herbæ diximus. Semen olerum ſi ſucco eius madefactum ſeratur, olera nulli animalium obnoxia futura produut. In totum verò nec erucas, ſi palo imponantur in hortis oſſa capitis ex equino genere feminæ duntaxat. Aduerſus erucas & cancrum fluuiatilem in medio horto ſuſpenſum auxiliari tradant. Sunt qui ſanguineis virgis tangunt ea, quæ nolunt his obnoxia eſſe. Infeſtant & culices hortos riguos præcipuè, ſi ſint arbuſculæ aliquæ. Qui galbano accenſo fugantur.

Quæ magis ſint fortia vel minus, & quibus ſalſa aqua proſint. Cap. XI.

Nam quod ad permutationem ſeminum attinet, quibuſdam ex iis firmitas maior eſt, vt coriandro, betæ, porro, naſturtio, ſinapi, erucæ, cunilæ, & ferè acribus. Infirmiora autem ſunt atriplici, ocimo, cucurbitæ, cucumi: & æſtiua omnia hybernis magis durant, minimè autem gethyum. Sed ex his quæ ſunt fortiſſima nullum vltra quadrimatum vtile eſt, duntaxat ferendo. Cunilis & vltrà tempeſtiua ſunt. Peculiaris medicina rhaphano betæ, rutæ, cunilæ, in ſalſis aquis, quæ & alioqui plurimum ſuauitati & fertilitati conferunt. Cæteris dulcium aquarum rigua proſunt. Vtiliſſimæ ex iis, quę frigidiſſimæ, & quæ potu ſuauiſſimæ. Minus vtiles è ſtagno, & quas eliues inducunt, quoniam herbarum ſemina inuehunt. Præcipuè tamen imbres alunt. Nam & beſtiolæ innaſcentes necantur.

Ratio

Ratio rigandorum hortorum, & quæ tranſ meliora fiant, & de ſuccu hortenſiorum ſaporibus. *Cap. XII.*

HIs horæ rigandi matutina atque veſpere inferueſcat aqua Sole. Ocimo tantùm ridiana: etiam ſatum celerrimè erump tant, inter initia feruenti aqua aſperſum. autem tranſlata meliora grandioráque fiu ximè porri napíque. In tranſlatione & me eſt, deſinúntque ſentire iniurias, vt geth yu rum, rhaphani, apium lactucæ, rapæ, cu Omnia autem ſylueſtria ferè ſunt & foliis ra & caulibus, ſucco acriora, ſicut cunila, num, ruta. Solum verò ex omnibus lapathu ueſtre melius: hoc in ſatiuis rumex voca ſcitúrque fortiſſimum: traditur certè ſem tum durare, nec vinci vnquam à terra, m iuxta aquam. Vſus eius cum ptiſana tan cibis leuiorē gratiorémq; ſaporem præſta ueſtre ad multa medicamina vtile eſt. Ad nihil omiſit cura, vt carmine quoque co henſum reperiam, in fabis caprini fimi ſi cauatis, ſi porri, erucæ, lactucæ, apij, int ſturtij ſemina incluſa ſerantur, mirè pro Quæ ſunt & ſylueſtria, eadem in ſatiuis ſic intelliguntur & * acriora. Nanque & ſucc ſaporúmq; dicenda differentia eſt, vel ma his, quàm pomis. Sunt autem acres cunilæ ni, naſturtij ſinapis. Amari, abſinthij, cen Aquatiles, cucumeris, cucurbitæ, lactucæ tantùm cunilæ. Acuti & odorati, apij, ane niculi. Salſus tantum è ſaporibus non na aliquando extrà inſidit pulueris modo, & lis tantum aquæ: vt intelligatur vana, ce runque, vitæ perſuaſio. Panax piperis ſap

* *acutiora*

reddit,& magis etiam ſiliquaſtrum, ob id piperitidis nomine accepto. Libanotis odorem thuris, murrha myrrhæ. De panace abundè dictum eſt. Libanotis locis * putribus & macris ac roſcidis ſeritur ſemine. Radicem habet oluſatri, nihil à thure differentem. Vſus eius poſt annum ſtomacho ſaluberrimus. Quidam eam nomine alio roſmarinum appellant: Et ſmyrnium olus ſeritur iiſdem locis myrrhámque radice reſipit. Eadem & ſiliquaſtro ſatio. Reliqua à cæteris & odore & ſapore differunt, vt anethon. Tantáque eſt diuerſitas atque vis, vt non ſolùm aliud alio mutetur, ſed etiam in totum auferatur. Apio eximunt coqui opſoniis acetum, eodem cellarij in ſaccis odorem vino grauem. Et hactenus hortenſia dicta ſint, ciborum gratia duntaxat. Maximum quidem opus in iiſdem naturæ reſtat, quoniam prouentus tantùm adhuc, ſummáſque quaſdam tractauimus. Vera autem cuiuſque natura non niſi medico effectu pernoſci poteſt, opus ingens occultúmque diuinitatis, & quo nullum reperiri poſſit maius. Ne ſingulis id rebus contexeremus iuſta fecit ratio, cùm ad alios medendi deſideria pertinerent, longis vtriuſque dilationibus futuris, ſi miſcuiſſemus. Nunc ſuis quæque partibus conſtabunt, poterúntque à volentibus iungi.

* putridis

C. PLINI SECVNDI NATVRALIS HISTORIÆ

LIBER XX.

PROOEMIVM.

MAXIMVM hinc opus natur[æ or]diemur, & cibos ſuos homin[i nar]rabimus, fateríq; cogemus [ignot]a eſſe, per quæ viuat. Nem[o id] paruum ac modicum exiſti[met] rit, nominum vilitate dece[ptus]. Pax ſimul in his aut bellum naturæ dicetur, * amicitiæque rerum ſurdarum ac ſenſu c[aren]tium. Et quò magis miremur, omnia ea ho[minum] cauſa (quod Græci ſympathiam appella[uere]) quibus cuncta conſtant, ignes aquis reſtin[guen]tibus, aquam Sole deuorante, Luna pariente, [alte]ro alterius iniuria deficiente ſidere. Atque [ut a] ſublimioribus recedamus, ferrum ad ſe tra[hen]te magnete lapide, & alio rurſus abigente a [ſe], adamantem opum gaudiũ, infragilem omn[i ce]tera vi & inuictum, ſanguine hircino rum[pen]te, quæque alia in ſuis dicemus locis, par[i vel] maiora mira. Tantùm venia ſit, à mini[mis] ſed à ſalutaribus ordienti, primúmque ab [hor]tenſibus.

* inimicitiæ in Baſilienſi cod. ſed perperã ni fallor. Agit enim hic Plin. de rerũ ſurdarũ ſympathia & antipathia.

De cucumere ſyluestri & elaterio. *Cap. I.*

CVcumim ſyluestrem eſſe diximus, multo infra magnitudinem ſatiui. Ex eo fit medicamentum, quod vocatur elaterium, ſucco expreſſo è ſemine. Cuius cauſa niſi maturius incidatur, ſemen exilit, oculorum etiam periculo. Seruatur autem decerptus vna nocte: poſtero die inciditur harundine. Semen quoque cinere conſpergitur, ad coërcendam ſucci abundantiam: qui expreſſus ſuſcipitur aqua cæleſti, atque ſubſidit, deinde Sole cogitur in paſtillos, ad magnos mortalium vſus. Obſcuritates & vitia oculorum ſanat, genarúmque hulcera. Tradunt hoc ſucco tactis radicibus vitium, non attingi vuas ab auibus. Radix autem ex aceto cocta podagris illinitur, ſuccóque dentium dolori medetur. Arida cum reſina impetiginem & ſcabiem, quæ pſoram & lichenas vocant, parotidas & panos ſanat, & cicatricibus colorem reddit. Et foliorum ſuccus auribus ſurdis cum aceto inſtillatur. Elaterium tempeſtiuum eſt autumno. Nec vllum ex medicamentis longiore æuo durat. Incipit à trimatu. Si quis recentiore vti velit, paſtillos in nouo fictili igne lento in aceto domet. Melius, quò vetuſtius: fuitque iam ducentis annis ſeruatum, vt autor eſt Theophraſtus. Et vſque ad quinquageſimum lucernarũ lumina extinguit. Hoc enim veri experimentum eſt, ſi ad motum prius quàm extinguat, ſcintillare ſurſum ac deorſum cogat. Pallidum ac læue herbaceo ac ſcabro melius, ac leniter amarum. Putant conceptus adalligato ſemine adiuuari, ſi terram non attigerit: partus verò, ſi in arietis lana alligatum inſcientis lumbis fuerit, ita vt protinus ab exitu rapiatur

extra domum. Ipſum cucumim qui magnifica naſci præcipuum in Arabia, mox Cyrenis, ali Arcadia tradunt, ſimilem heliotropio, cuius ter folia & ramos prouenire magnitudine nu iuglandis ſemen. Eſſe autem ad ſpeciem ſc pionis cauda reflexa ſed candida. Aliqui eti ab eo ſcorpionium cucumim vocant, effica mum contra ſcorpionum ictus & ſemine & terio, & ad purgandum vterum, aluóſque dus portione virium ab dimidio obolo ad ſ dum. Copioſius necat. Sic & contra phthiri bibitur & hydropiſes. Illitum anginas & zias cum melle & oleo vetere ſanat.

De anguino cucumere, ſiue erratico, & de sati & depepone. Cap. II.

MVlti hunc eſſe apud nos qui anguinus catur, ab aliis erraticus, arbitrantur. decocto ſparſa mures de eius medicina no tingunt. Iidem podagris cum articulorum bis decoctum in aceto, illinunt præſentane medio. Lumborum verò dolori ſemine ſolo cato, dein trito triginta denariorum ponde hemina dato aquæ. Sanat & tumores ſubito litum cum lacte mulierum. Purgat eas rium. Sed grauidis abortum facit. Suſpi prodeſt. Morbo vero regio in nares conie Lentigines ac maculas è facie tollit in Sole tum. Multi eadem omnia ſatiuis attribuunt gnum etiam in eis momentum. Nanque rum ſemen, quantum tres digiti apprehéde cum cumino tritum potúmque in vino tuſſi bus auxiliatur. Sed & phreneticis in lacte ris. Et dyſentericis acetabuli menſura. Puru autem expuentibus cum cumino pari pon

& iocineris vitiis in aqua mulſa. Vrinam mouet ex vino dulci, & in renum dolore clyſteribus ſimul cum cumino infunditur. Pepones qui vocantur, refrigerant maximè in cibo, & emolliunt aluum. Cato eorum epiphoris oculorum aut doloribus imponitur. Radix ſanat hulcera concreta in modum faui, quæ ceria vocant. Eadem contra vomitiones ſiccatur, & in * farina tuſa datur quatuor obolis in aqua mulſa, ita vt qui biberit, quingentos poſtea paſſus ambulet. Hæc farina & in ſmegmata adiicitur. Cortex quoque vomitionem mouet, faciem purgat. Hoc & folia cuiuſcunque ſatiui illita. Eadem cum melle epinyctidas ſanant: cum vino, canis morſus. Item millepedæ, ſpea Græci vocant, oblongam, piloſis pedibus, pecori præcipuè nociuam. Morſum tumor inſequitur, & putreſcit locus. Ipſe cucumis odore defectum animi. Coctos deraſo cortice, ex oleo, aceto, & melle, iucundiores eſſe certum eſt.

* *farinam*

De cucurbita ſylueſtri, & rapo. *Cap. III.*

Cucurbita quoque ſylueſtris inuenitur, ſomphos à Græcis appellata, inanis, (vnde & nomen) digitali craſſitudine, non niſi in ſaxoſis naſcens. Huius commanducatæ ſuccus ſtomacho admodum prodeſt. Colocynthis vocatur alia, ipſa plena, ſed minor quàm ſatiua. Vtilior pallida, quando eius ſunt medicinæ. Herbacea arefacta per ſe inanit aluum. Infuſa quoque clyſteribus, inteſtinorum omnium vitiis medetur & renum, & lumborum, & paralyſi. Eiecto ſemine, aqua mulſa in ea decoquitur ad dimidias: ſic tuſſienti infunditur obolis quatuor. Prodeſt & ſtomacho, farinæ aridæ pilulis cũ decocto melle ſumptis. In morbo regio vtiliter ſemina eius

ſumuntur, & protinus aqua mulſa. Carnes cum abſinthio & ſale dentium dolorem toll Succus verò cum aceto calefactus mobiles fi Item ſpinæ & lumborum ac coxendicum do res, cum oleo ſi infricetur. Præterea mirum ctu: ſemina eius, ſi fuerint pari numero ad gata febribus, ſanare dicuntur quas Græci pe dicas vocant. Satiuæ quoque raſæ ſuccus te factus auribus medetur. Caro eius interior ſemine, clauis pedum, & ſuppurationibus Græci vocant apoſtemata. Decoctæ autem uerſæ ſuccus, dentium motus ſtabilit, & dol inhibet. Vinum cum ea feruefactum, oculo etiam impetus. Folia eius cũ recẽtibus cu contuſa, & impoſita: ipſa quoque toſta in al la, ac trita cum adipe anſeris vulneribus me tur. Necnon ramentis corticis recentes poda refrigerat, & ardores capitis, infantium m mé. Et ignes ſacros deſtrigmentis, vel his poſitis, vel ſeminibus. Succus ex ſtrigmentis tur cum roſaceo & aceto febrium ardores re gerat. Aridæ cinis impoſitus mirè combuſta nat. Chryſippus medicus damnabat eas in c Sed omnium conſenſu ſtomacho vtiliſſim dicantur, & interaneorum veſicarúmque ex cerationibus. Eſt & rapo vis medica. Pern feruens impoſitum ſanat. Item frigus pe pedibus aqua decoctum. Et ius feruens pod etiam frigidis medetur: & crudum tuſum ſale, cuicunque vitio pedum. Semen illitu potum in vino, contra ſerpentes & toxica tare eſſe proditur. A multis verò antidoti habere in vino & oleo. Democritus in totum abdicauit in cibis, propter inflationes. Di magnis laudibus tulit, etiam Venerem ſtimu

ab eis profeſſus: Item Dionyſius: magíſque, ſi eruca condirentur. Toſta quoque articulorum dolori cum adipe prodeſſe. Syluestre rapum in aruis maximè naſcitur, fruticoſum ſemine candido, duplo maiore, quàm papaueris. Hoc ad læuigandam cutem in facie, totóque corpore, vtuntur, miſta vrina pari menſura. Erui, hordei, tritici, & lupini radix ad omnia inutilis.

De naporum differentijs, & rhaphano ſylueſtri, & de rhaphano ſatiuo, & paſtinaca.

Cap. IIII.

NAporum duas differentias & in medicina Græci ſeruant. Angulosis foliorum caulibus florentis, quod bunion vocant, purgationibus fœminarum, & veſicæ & vrinæ vtile decoctum, potum ex aqua mulſa, vel ſucci drachma. Semen dyſentericis toſtum, tritúmque in aqua calida, è cyathis quatuor. Sed vrinam inhibet, ſi non lini ſemen vnà bibatur. Alterum genus buniada appellant, & rhaphano & rapo ſimile: ſeminis præclari contra venena: ob id & in antidotis vtuntur illo. Rhaphanum & ſylueſtrem eſſe diximus. Laudatiſſimum in Arcadia, quanquam & alibi naſcitur, vtilior vrinæ duntaxat ciendæ. Cæterò bilem detrahunt. Præterea corticces in vino. Præter ea, quæ circa eos dicta ſunt, ſtomachum purgant, pituitam extenuant, vrinam concitant. Eſt & ſatiui vſus in Italia, & armoraciam * vocant. Et ſatiui verò decocti manè poti ad ternos cyathos, cōminuunt & eiiciunt calculos. Iidem in poſca decocti cōtra ſerpentiū morſus illinuntur. Ad tuſſim etiam manè ieiunis rhaphanus prodeſt cū melle. Semen eorum toſtum ipſúmque commanducatum, ad lagonoponon;

** vocant ſatiuam. Satiui verò.*

Aquam foliis eius decoctis bibere, vel ſucc ipſius cyathis binis contra phthiriaſes: phleg ni ipſos illinire tuſos, liuori verò recenti co cem cum melle: veternoſis autem quàm acce mos mandere, ſeménque toſtum, dein contri cum melle, ſuſpirioſis. Iidem & contra ven proſunt. Ceterò & ſcorpionibus aduerſatur: ipſo vel ſemine infectis manibus impunè tra bis: impoſitóque rhaphano ſcorpiones mori tur. Salutares & contra fungorum aut hyoſc mi venena æquè, vt Nicander tradit. Et con viſcum quoque dari Apollodori duo iubent, Citieus ſemen ex aqua tritum, Tarentinus cum. Lienem item extenuant: iocineri proſun & lumborum doloribus. Hydropicis quoque aceto aut ſinapi ſumpti. & lethargicis. Praxag ras & ilioſis dandos cenſet, Pliſtonicus & c liacis. Inteſtinorum hulcera ſanant: at putul ta præcordiorum, ſi cum melle edantur. Quid ad hæc coquere eos in luto illitos malunt: ſic fœminas purgari. Ex aceto & melle ſumpti, in ſtinorum animalia detrahunt. Item ad tertias coctò eorum poto cum vino, enterocelis p ſunt, ſanguinem quoque inutilem ſic extrah Medius ad hæc & ſanguinem excreantibus ctos dari iubet: & puerperis ad lactis copi augendã. Hippocrates capitis mulierum deflu fricari rhaphanis: & ſuper vmbilicum impo contra tormenta vuluæ. Reducunt & cicatric ad colorem. Semen quoque ex aqua impoſitu ſiſtit hulcera quæ phagedænas vocant. Dem critus Venerem hoc cibo ſtimulari putat: ob fortaſſis voci nocere aliqui tradiderũt. Folia q in oblongis duntaxat naſcuntur, excitare ocu rum aciem dicuntur. Vbi verò acrior rhapha me

medicina admota ſit hyſſopum dari protinus imperant. Hæc antipathia eſt. At aurium grauitati ſuccum rhaphani inſtillant. Nam vomituris ſummo cibo eſſe eos, vtiliſſimum eſt. Paſtinacæ ſimile hibiſcum quod molochen agrian vocant, & aliqui pliſtolochiam, hulceribus cartilaginis & oſſibus fractis medetur. Folia eius ex aqua pota aluum ſoluunt, ſerpentes abigunt. Apum, veſparum crabronum ictibus illita medentur. Radicem eius ante Solis ortum erutam inuoluunt lana coloris, quem natiuum vocant, præterea ouis quæ fœminam peperit, ſtrumíſque vel ſuppuratis alligant. Quidam ad hunc vſum auro effodiendam cenſent, cauendúmque ne terram attingat. Celſus & podagris quæ ſine tumore ſint, radicem eius ex vino decoctam imponi iubet.

De ſtaphylino ſiue paſtinaca, & gingidio, & ſiſere, & ſeſeli, & mula, & de cepe.

Cap. V.

Alterum genus eſt ſtaphylinos quod paſtinacam erraticam vocant. Eius ſemen contritum & in vino potum, tumentem aluum, & ſuffocationes mulierum doloréſque lenit, in tantum vt vuluas corrigat, illitum quoque è paſſo ventri earum proſit: viris verò prodeſt, cum panis portione æqua tritum, ex vino potum contra ventris dolores. Pellit & vrinam, & phagedænas hulcerum ſiſtit recens cum melle impoſitum, vel aridum farina inſperſum. Radicem eius Dieuches contra iocineris ac lienis, ilium, lumborum, & renum vitia, ex aqua mulſa dari iubet. Cleophantus & dyſentericis veteribus. Philiſtio in lacte coquit, & ad ſtranguriam dat radicis vncias quatuor: Ex aqua hydropicis, ſimiliter & opiſthotonicis, & pleuriticis, & comitialibus. Haben

res eam, feriri à ſerpentibus negantur: aut qui tè guſtauerint, non lædi. Percuſſis imponitur axungia. Folia contra cruditates manduntur. pheus amatorium ineſſe ſtaphylino dixit, raſſis quoniam Venerem ſtimulari hoc cibo tum eſt: ideo conceptus, adiuuare aliqui prorunt Ad reliqua & ſatiua pollet. Efficacior tam ſylueſtris, magíſque in petroſis nata. Semen riuæ quoque contra ſcorpionum ictus, ex vi aut poſca, ſalutare eſt. Radice eius circumſca dentes dolore liberantur. Syria in hortis op ſiſſima. Indéque eſt prouerbium Græcis: Mu Syrorum olera. Simillimam ſtaphylino herb ferit, quam alij gingidion vocant, tenuius tum & amarius, eiuſdémque effectus. Eſtur ctum crudúmque ſtomachi magna vtilitate. cat enim ex alto omnes eius humores. Siſer ticum ſatiuo ſimile eſt & effectu: ſtomachum citat, faſtidium abſterget. Ex aceto laſerpiti ſumptum, aut ex pipere & mulſo, vel ex garo, nam ciet, vt Opion credit, & Venerem. In ea ſententia eſt & Diocles. Præterea cordi co nire conualeſcentium, aut poſt multas vomi nes perquàm vtile. Heraclides contra argen viuum dedit, & Veneri ſubinde offenſanti, æ que ſe recolligentibus. Hiceſius ideo ſtoma vtile videri dixit quoniã nemo tres ſiſeres e do continuaret: eſſe tamen vtile conualeſc tibus ad vinum tranſeuntibus. Satiui priua ſuccus cum lacte caprino potus ſiſtit aluum. quoniam pleroſque ſimilitudo nominum corum confundit, contexemus & de ſili hoc eſt vulgaris notitiæ. Optimum Maſſilie lato enim grano & fuluo eſt. Secundum Aet picum, nigrius. Creticum odoratiſſimum

nium. Radix iucundi odoris eſt. Semen eius eſſe & vultures dicuntur. Prodeſt homini ad tuſſim veterem, rupta, conuulſa, in vino albo potum. Item opiſthotonicis, & iocinerum vitiis, & tor minibus, & ſtranguriæ, duarum aut trium ligularum menſura. Sunt & folia vtilia, vt quæ partus adiuuent etiam quadrupedum. Hoc maximè paſci dicuntur ceruæ pariturae. Illinitur & igni ſacro. Multúmque in ſummo cibo concoctionibus confert, vel folio vel ſemine. Quadrupedum quoque aluum ſiſtit, ſiue tritum potui infuſum, ſiue mandendo commanducatum è ſale. Boum morbis tritum infunditur. Inula quoque à ieiunis commanducata, dentes confirmat, ſi vt eruta eſt, terram non attingat: condita tuſſim emendat. Radicis verò decoctæ ſuccus tineas pellit: ſiccatæ autem in vmbra farina tuſſi, & conuulſis, & inflationibus, & arteriis medetur. Venenatorum morſus abigit. Folia ex vino lumborum dolori illinuntur. Cepæ ſylueſtres non ſunt. Satiuæ olfactu ipſo & delacrymatione caligini medentur, magis verò ſucci inunctione. Somnum etiam facere traduntur, & hulcera oris ſanare, commanducatæ cum pane. Et canis morſus, virides ex aceto illitæ, aut ſiccæ cum melle & vino, ita vt poſt diem tertium ſoluantur. Sic & tritæ ſanant. * Coctam in cinere & epiphoris multi impoſuere cum farina hordeacea, & genitalium hulceribus. Succo & cicatrices oculorum & albugines, & argema inunxere: & ſerpentium morſus, & omnia hulcera cum melle. Item auricularum cum lacte mulierum: & in iiſdem ſonitum ac grauitatem emendantes, cum adipe anſerino, aut cum melle ſtillauere. Et ex aqua bibendum dedere repentè

* Toſtam

/affectis

obmuteſcentibus. In dolore quoque ad de colluendos inſtillauere, & plagis beſtiarum nium, priuatim ſcorpionum. Alopecias fric & pſoras tuſis cepis. Coctas dyſentericis ve das dedere, & contra lumborum dolores, pu menta quoque earum cremata in cinerem nentes ex aceto ſerpentium morſibus, ipſa multipedæ ex aceto. Reliqua inter medicos diuerſitas. Proximi inutilia eſſe præcordi concoctioni, inflationémque & ſitim facer xerunt. Aſclepiadis ſchola, ad colorem qu validum proſici hoc cibo. Et ſi ieiuni quo edant, firmitatem valetudinis cuſtodiri: ſto cho vtilia eſſe, ſpiritus agitatione: ventrem lire, hæmorrhoidas pellere ſubditas pro nis: ſuccum cum ſucco fœniculi contra pientes hydropiſes mirè proficere. Item co anginas, cum ruta & melle. Excitari eiſdem thargicos. Varro, quæ ſale, & aceto piſta arefactáque, vermiculis non infeſtari, tor eſt.

De porro ſectiuo, & capitato, & de allio. Cap. VI.

Porrum ſectiuum profluuia ſanguinis ſiſt naribus, contrito eo obturatis, vel gallæ ſto, aut mentæ: Item ex abortu profluuia, ſucco cum lacte mulierum. Tuſſi etiam vete pectoris & pulmonis vitiis medetur. Illitis ſanantur & ambuſta, & epinyctides: * ita vo tur hulcus, quæ & ſyce, in angulo oculi pe tuo humore manans. Quidam eodem no appellant puſtulas liuentes, ac noctibus in tantes. Et alia hulcera cum melle trito. Ve ſtiarum morſus ex aceto: item ſerpentium

* *ita vocatur hulcus aciem hebetans, & in angulo, &c.*

ium verò vitia cum felle caprino, vel pari menſura mulſi: ſtridores cum lacte mulieris: capitis dolores, ſi in nares fundatur: dormituríſue, in aurem duobus ſucci cochlearibus, vno mellis. Succus & ad ſerpentium ſcorpionúmque ictus * bibitur cum mero, & ad lumborum dolores cum vini hemina potus. Sanguinem verò excreantibus & phthiſicis, diſtillationibus longis, vel ſuccus, vel ex ipſo cibus prodeſt. Item morbo regio, vel hydropicis. Et ad renum dolores, cum ptiſanæ ſucco acetabuli menſura, idem modus cum melle, vuluas purgat. * Eſtur verò & contra fungorum venena: imponitur & vulneribus. Venerem ſtimulat: ſitim ſedat: ebrietates diſcutit. Sed oculorũ aciem hebetare traditur: inflationem quoque facere, quæ tamen ſtomacho non noceat, ventrémque molliat. Voci ſplendorem affert. Capitato maior eſt ad eadem effectus. Sanguinem reiicientibus ſuccus eius cum gallæ aut thuris farina, vel acacia datur. Hippocrates & ſine alia miſtura dari iubet: vuluáſque contractas aperire putat: fœcunditatem etiam fœminarum hoc cibo augeri. Contritum ex melle hulcera purgat. Tuſſim & diſtillationes thoracis, pulmonis & arteriæ vitia ſanat, datum in ſorbitione ptiſanæ vel crudum, præter ea cocta, ſine pane, ita vt alternis diebus ſumatur: vel purulenta excreentur. Sic & voci vel Veneri, ſomnóque multum confert. Capita bis aqua mutata cocta, aluum ſiſtunt, * & fluxiones veteres. Cortex decoctus illitúſque inficit canos. Allio magna vis, magnæ vtilitates contra aquarum & locorum mutationes. Serpentes abigit, & ſcorpiones odore: atque, vt aliqui tradidere, & beſtiarum omnium ictibus medetur, potu vel cibo

**in potu bibitur cum mero. Sic vetuſt. cod.*

** Manutius aliíque antiq. Cod. ſequuti hunc locum paulò aliter legit, Toſtus verò editur, &c.*

** & inflationes veteres.*

cibo vel illitu: priuatim contra hæmorrho
prodeſt, cum vino redditum vomitu. Ac ne
tra araneorũ murum venenatum morſum
re miremur, aconitum quod alio nomine p
lianches vocatur, debellat: item hyoſcya
canum morſus, in quæ vulnera cum mel
ponitur. Ad ſerpentium quidem ictus potum
reſtibus ſuis, efficaciſſimè ex oleo illinitur
tíſque corporum partibus, vel ſi in veſicas
muerint. Quin & ſuffitu eo, ſecundas partus
cari exiſtimauit Hippocrates: cinere eorum
oleo, capitis hulcera manantia ſanitat
tuens. Suſpirioſis coctum, aliqui crud
* cẽtaurea dedere. Diocles hydropicis cum * cent
aut in fico duplici ad euacuandam aluum
efficacius præſtat viride cum coriandro
ro potum. Suſpirioſis aliqui & tritum in
dederunt. Praxagoras & contra morbu
gium vino miſcuit: & contra ileum in o
pulte, ſic illinens ſtrumis quoque. Antiqui
ſanientibus dabant crudum. Diocles phre
elixum. Contra anginas tritum imponi, &
garizare prodeſt. Dentium dolorem trib
pitibus in aceto tritis imminuit, vel ſi de
aqua colluantur, addatúrque ipſum in
dentium. Auribus etiam inſtillatur ſuccus
adipe anſerino: phthiriaſes & prurigines p
tuſum item cum aceto & nitro compeſcit
lationes cum lacte coctum, vel tritum p
ſtúmue caſeo molli: quo genere & rauci
extenuat: Vel phthiſin, in fabæ ſorbitione
tum autem coctum vtilius eſt crudo, elixu
* Tenias toſto: ſic & voci confert. * Tineas & re
animalia interaneorum pellit, in aceto
* Teneſmo coctum. * Teneſmo in pulte medetur: Te

um doloribus illitum elixum, & puſtulis co-
tum cum melle, deinde tritum: Tuſſi cum adipe
eruſto decoctum vel cum lacte: Aut ſi ſanguis
tiam excreetur, vel purulenta, ſub pruna co-
tum, & cum mellis pari modo ſumptum: Con-
ulſis ruptis cum ſale & oleo. Nam cum adipe
umores ſuſpectos ſanat. Extrahit fiſtulis vitia
um ſulphure & reſina, etiam harundines cum
ice. Lepras, lichenas, lentigines exhulcerat, ſa-
átque cum origano, vel cinis eius ex oleo & ga
o illitus. Sic & ſacros ignes. Sugillata aut liuen
ia ad colorem reducit, combuſtum ex melle.
redunt & comitialem morbum ſanare, ſi quis
o in cibo vtatur ac potione. Quartanas quoque
xcutere potum caput vnum cum lacerpitij obo-
o in vino auſtero. Tuſſim & alio modo ac pe-
torum ſuppurationes quantaslibet ſanat, fractæ
ncoctum fabæ, atque ita in cibo ſumptum, do-
ec ſanitatem reſtituat. Facit & ſomnos, atque
n totum rubicundiora corpora. Venerem quoq;
timulat cum coriandro viridi tritum, potúmque
mero. Vitia eius ſunt quòd oculos hebetat, in-
lationes facit, ſtomachum lædit copioſius ſum-
tum, ſitim gignit. Cæterò contra pituitam, & gal-
inis & gallinaceis prodeſt miſtum farre in ci-
po. Iumenta vrinam reddere, atque non torqueri
radunt, ſi trito natura tangatur.

De lactuca ſyluatica, ſiue caprina, & eſopo, & iſati, & lactuca ſatiua. Cap. VII.

Lactucæ ſpontæ naſcentis primum eſt genus eius, quam caprinam vocant, qua piſces in mare deiecta protinus necātur, qui ſunt in proximo. Huius lac ſpiſſatum, mox in aceto pondere obolorum duûm, adiecto aquæ vno cyatho, hydropicis datur. Caule & foliis contuſis, aſperſo

ſale

ſale, nerui inciſi ſanantur. Eadem trita ex aceto, colluta matutinis bis menſe, dentium dolorem prohibét. Alterum eſt genus, quod Græci eſopon vocant. Huius folia trita, & cum polenta illita, hulceribus medentur. Hæc in aruis naſcitur. Tertium genus eſt in ſyluis naſcens, iſatim vocant. Huius folia trita cũ polenta, vulneribus proſunt. Quarto infectores lanarũ vtuntur, quod glaſtum vocant: ſimile erat lapatho ſylueſtri foliis, niſi quòd plura habet & nigriora. Sanguinem ſiſtit. Phagedænas & putreſcentia hulcera, quæ ſerpũt, ſanat: item tumores ante ſuppurationem. Contra ignem ſacrum radice vel foliis prodeſt, vel ad lienes pota. Hæc propria ſingulis. Communia autem ſponte naſcentibus candor caulis interdum cubitali longitudine, & ipſo, & foliis ſcabritia. Ex his rotunda folia & breuia habentem ſunt qui hieraciam vocent: quoniam accipitres ſcalpendo eam, ſuccóque oculos tingendo obſcuritatem, cùm ſenſere, diſcutiant. Succus omnibus candidus, viribus quoque papaueri ſimilis: carpitur per meſſes inciſo caule: conditur in fictili nouo, ad multa præclarus. Sanat omnia oculorum vitia cum lacte mulierum. Arcet nubeculas, cicatrices aduſtionéſque omnes, præcipuè caligines. Imponitur etiã oculis in lana contra epiphoras. Idem ſuccus aluum purgat, in poſca potus ad duos obolos. Serpentium ictibus medetur in vino potus. Et folia toſta thyrſíque triti ex aceto bibuntur. Vulneri illinuntur maximè contra ſcorpionum ictus. Verùm cõtra phalãgia, commiſſo vino ex aceto. Aliis quoq; venenis reſiſtunt, exceptis quæ ſtrangulando necant, aut iis quæ veſicæ nocent: item pſimmythio excepto. Imponuntur & ventri ex melle atque aceto, ad detrahenda vitia alui.

Vrinæ

Vrinæ difficultates ſuccus emendat. Crateuas eum & hydropicis obolis duobus in aceto & cyatho vini dari iubet. Quidam & è ſatiuis colligunt ſuccum minus efficacem. Peculiares earum vires partim iam dictæ ſunt, ſomnum faciendi, Venerémque inhibendi, æſtum refrigerandi, ſtomachum purgandi, ſanguinem augendi. Non paucæ reſtant: quoniam & inflationes diſcutiunt, ructúſque lenes faciunt, concoctiones adiuuant. Cruditatem ipſę nequaquam faciunt. Nec vlla res in cibis auiditatem incitat inhibétque eadem: in cauſa alterutráque modus eſt. Sic & aluum copioſiores ſoluunt, modicæ ſiſtunt. Lentitiam pituitæ digerunt: atque vt aliqui tradiderunt, ſenſus purgant. Stomachi diſſoluti vtiliſſimè adiuuantur: in eo vſu & oxypori obolis aſperitatem addito dulci ad intinctum aceti temperantes. ſi craſſior pituita ſit, ſcillite aut vino abſinthite: ſi & tuſſis ſentiatur, hyſſopite admiſto. Dantur cœliacis cum intubo erratico, & ad duritiam præcordiorum. Dantur & melancholicis candidæ copioſiores, & ad veſicæ vitia. Praxagoras & dyſentericis dedit. Ambuſtis quoque proſunt recentibus, priuſquàm puſtulæ fiant, cum ſale illitæ. Hulcera etiam quæ ſerpunt coërcent, initio cum aphronitro, mox in vino. Tritæ igni ſacro illinuntur. Conuulſa & luxata caulibus tritis cum polenta ex aqua frigida leniunt. Eruptiones papularum ex vino & polenta. In cholera quoq; coctas patellis dederunt: ad quod vtiliſſimæ quàm maximi caulis & amaræ. Quidam lacte infundunt. Deferuefacti hi caules & ſtomacho vtiliſſimi traduntur, ſicut ſomno ſatiua maximè lactuca, & amara lacténſque, quam meconidem vocauimus. Hoc

lac & oculorum claritati cum muliebri lact
liſſimum eſſe præcipitur, dum tempeſtiuè c
inunguntur: Oculorum quoq; vitiis, quæ fri
in iis facta ſunt. Miras & alias inuenio la
Thoracis etiam vitiis prodeſſe, non ſecus q
abrotonum, cum melle Attico. Purgari & fi
nas hoc cibo. Semen ſatiuarum contra ſco
nes dari. Semine trito ex vino poto & libid
imaginationes in ſomno compeſci. Tent
aquas non nocere lactucam edentibus. Qu
tamen frequentiores in cibo officere cla
oculorum tradiderunt.

De generibus betæ, & intubis, & cichorio, & ſ
genera duo. *Cap. VIII.*

NEc beta ſine remedio eſt vtraq;. Siue ca
ſiue nigræ, radix recēs, & madefacta. ſu
ſa funiculo, contra ſerpentium morſus eff
ſe dicitur. Candida beta cocta, & cum allio
do ſumpta, contra tineas. Nigræ radices
aqua coctæ, porriginem tollunt: atque in
efficacior eſſe traditur nigra. Succus eius c
dolores veteres & vertigines, item ſonitu
rium ſedat, infuſus iis: ciet vrinam. Medet
ſentericis iniecta, & morbo regio. Dolores
dentium ſedat illitus ſuccus. Et contra ſ
tium ictus valet, ſed huius radici dūtaxat e
ſus. Ipſa verò decocta, pernionibus occurr
bæ ſuccus epiphoras ſedat, fronte illita: alu
pauco admiſſo, ignem ſacrum. Sine oleo tr
cet, aduſtis medetur. Et contra eruptiones
larum, coctáq; eadem contra hulcera qu
punt, illinitur: & alopeciis cruda, & hulce
quæ in capite manant. Succus eius cum me
ribus inditus caput purgat. Coquitur & cum
ticula addito aceto, vt ventrem molliat

lidius cocto * fluxiones ſtomachi ſiſtit & ventris. Eſt & beta ſylueſtris, quam limonion vocant, alij neuroides, multum minoribus tenuioribúſque ac denſioribus foliis, vndecim ſæpe caulium. Huius folia ambuſtis vtilia, guttantia adſtringunt. Semen acetabuli menſura dyſentericis prodeſt. Aqua & è radice coctæ maculas veſtium elui dicunt, itémque membranarum. Intubi quoque non extra remedia ſunt. Succus eorum cum roſaceo & aceto capitis dolores lenit. Idem cum vino potus, iocinoribus & veſicæ, & epiphoris imponitur. Erraticum apud nos quidam ambugiam appellauere. In Aegypto cichorium vocant, quod ſylueſtre ſit. Satiuum autem ſerin, quod eſt minus & venoſius. Cichorium refrigerat. In cibo ſumptum & illitum collectiones, ſuccúſque decocti ventrem ſoluit. Iocinori & renibus & ſtomacho prodeſt. Item ſi in aceto decoquatur, vrinæ tormina diſcutit. Item morbum regium è mulſo, ſi ſine febre ſit. Veſicam adiuuat. Mulierum quidem purgationibus decoctum in aqua adeò prodeſt, vt emortuos partus trahat. Adiiciunt Magi, ſucco totius cum oleo perunctos fauorabiliores fieri, & quæ velint, facilius impetrare. Quod quidem propter ſingularem ſalubritatē aliqui chreſton appellant, alij pancration. Et ſylueſtre genus, alij hedypnoida vocant, latioris folij. Stomachum diſſolutum aſtringit cocta: crudáque ſiſtit aluum. Et dyſentericis prodeſt, magis cum lente. Rupta & conuulſa vtroque genere iuuantur. Item quibus genitura valetudinis morbo effluat. Seris & ipſa lactucæ ſimillima, duorum generum eſt: ſylueſtris melior. Nigra iſta, & æſtiua. Deterior hyberna, & candidior. Vtraque

*Vide num rectius fluctuationes: quēadmodum legit Manutius antiqui codicis fidem ſequutus.

tamen ſtomacho vtiliſſima, præcipuè quem
mor vexat. Cum aceto in cibo refrigerant v
litæ: diſcutiúntque & alios, quàm ſtoma
Cum polenta ſylueſtrium radices ſtomachi
ſa ſorbentur: & cardiacis illinuntur ſuper
ſtram mammam ex aceto. Omnes hæ & p
gricis vtiles, & ſanguinem reiicientibus.
quibus genitura fluit, alterno dierum potu
tronius Diodotus, qui antilegomena ſcrip
rotum damnauit ſerin, multis modis argu
Sed aliorum omnium opinio reſiſtit.

De braſsica, & lapſana, & de braſsica mari & ſcilla, & de bulbis, & bulbine. Cap I

BRaſſicæ laudes longum eſt exequi, cu
Chryſippus medicus priuatim volumen
caucrit per ſingula membra hominis dige
& Dieuches: ante omnes autem Pythago
Cato non parcius celebrarint. Cuius ſenten
vel eò diligentius perſequi pars eſt, vt no
qua medicina vſus ſit annis DC. Rom. pop
In tres ſpecies diuiſere eam Græci antiqui
Criſpam, quam * ſelinada vocauerunt, à ſi
tudine apij foliorum, ſtomacho vtilem, a
modicè mollientem. Alteram leam, latis
è caule exeuntibus. Vnde caulodem quida
cauere, nullius in medicina momenti. T
eſt propriè appellata crambe, tenuioribus
liis, & ſimplicibus denſiſſimíſque, amarior
efficaciſſima. Cato criſpam maximè probat
leuem grandibus foliis, caule magno. Pro
ſe tradit capitis dolcribus, oculorum cal
ſcintillationibúſque, * vel ſtomacho, præco
crudam ex aceto & melle coriandro, ruta
ta, laſeris radicula ſumptam acetabulis
bus matutinò: tantámque eſſe vim, vt qui

** Legendũ videtur, ſelinoidea. ſiue ſelinoidẽ, ex Catone c. 157. de Re ruſt. vnde hæc omnia ſunt deſumpta.*

** lieni. ſtomacho, præcordijs.*

hæc validiorem fieri ſe ſentiat. Ergo vel cum his tritam, ſorbendam, vel ex hoc intinctu ſumendam. Podagræ autem, morbíſque articulatiis illini cum rutæ, coriandri, & ſalis mica, hordei farina. Aqua quoque eius decocta, neruos articulóſque mirè iuuari. Si foueantur vulnera, & recentia & vetera, etiam carcinomata, quæ nullis aliis medicamentis ſanari poſſint. Foueri prius aqua calida iubet, ac bis die tritam imponi. Sic etiam fiſtulas eluxatas, & tumores euocari, quæque diſcuti opus ſit. Inſomnia etiam, vigiliáſque tollere decoctam, ſi ieiuni edant quamplurimam ex oleo & ſale. Tormina ſi decocta iterum decoquatur, addito oleo, ſale, cumino, polenta: ſi ita ſumatur ſine pane, magis profuturam. Inter reliqua bilem detrahi per vinum nigrum pota. Quin & vrinam eius qui braſſicam eſitauerit, aſſeruari, calefactámque neruis remedio eſſe. Verba ipſius ſubiiciam, ad exprimendam ſententiam: Pueros puſillos ſi laues ea vrina, nunquam debiles fieri. Auribus quoque ex vino ſuccum braſsicæ tepidum inſtillari ſuadet. Idque etiam tarditati audientium prodeſſe aſſeuerat. Et impetigines eadem ſanari ſine hulcere. Græcorum quoque opiniones iam & Catonis cauſa poni conuenit, in iis duntaxat, quæ ille prætermiſerit. Biles detrahere non percoctam putant. Item aluum ſoluere, eadémque bis coctam ſiſtere, vino aduerſari, vt inimicam vitibus. Antecedente in cibis caueri ebrietatem: poſteà ſumpta crapulam diſcuti. Hunc cibum & oculorum claritati conferre multum: ſuccũ verò crudæ vel angulis tantùm tactis cum Attico melle, plurimùm. Facillimè concoqui, cibóque eo ſenſus purgari. Era-

ſiſtrati ſchola clamat, nihil eſſe vtilius ſto-
cho neruiſque: ideo & paralyticis & trem-
dari iubet, & ſanguinem excreantibus. Hip-
crates cœliacis & dyſentericis bis coctam
*tenaſmon ſale. Item ad * teneſmon & renum cauſas, la-
quoq; vbertaté puerperis hoc cibo fieri iudi-
& purgationem fœminis. Crudus quidem ca-
ſi mandatur, partus quoq; emortuos pellit. Ap-
lodorus aduerſus fungorũ venena ſemẽ aut
cum bibendum cenſet. Philiſtion opiſthot-
cis ſuccum ex lacte caprino cum ſale & me-
Inuenio & à podagra liberatos edendo eam
coctæque ius bibendo. Hoc & cardiacis da-
& comitialibus morbis addito ſale. Item ſpl-
ricis in vino albo per dies XL. Ictericis, nec
& phreneticis radicis crudę ſuccum gargari-
dum bibendúmque demonſtrat. Cõtra vero-
gultus cum coriandro & anetho, & melle ac-
pere, ex aceto. Illitam quoque prodeſſe infla-
nibus ſtomachi. Item ſerpentium ictibus, &
didis hulceribus, ac vetuſtis, vel ipſam aq-
cum hordeacea farina: ſuccum ex aceto
cum fœno Græco. Sic aliqui & articulis, p-
gríſque imponunt. Epinyctidas ac quic-
aliud ſerpit in corpore, impoſita leuat. Item
pentinas caligines: has & ſi manditur ex
to. Sugillata verò & alios liuores pura il-
Lepras, & pſoras cum alumine rotundo ex
ro. Sic & fluentes capillos retinet. Epichar-
teſtium & genitalium malis hanc vtiliſsime
poni aſſerit. Efficacius eandem cum faba
Item conuulſis cum ruta. Contra ardorem
brium & ſtomachi vitia cum rutæ ſemine:
ſecundas. Et muris aranei morſus, foliorum
dorum farina alterutra parte exinanit. Ex o-

bus braſſicæ generibus ſuauiſsima eſt cyma, etſi inutilis habetur, difficilis in coquendo, & renibus contraria. Illud quoque non eſt omittendum, aquam decoctæ ad tot vſus laudatam fœtere humi effuſam. Stirpium braſſicæ aridorum cinis, inter cauſtica intelligitur. Ad coxendicum dolores cum adipe peruetuſto. At cum laſere & aceto in vicem pſilothri euulſis illitus pilis, naſci alios prohibet. Bibitur & cum oleo ſubferuefactus, vel per ſe elixus ad conuulſa & rupta intus, lapſúmque ex alto. Nulla ergo ſunt crimina braſsicæ? imò verò apud eoſdem animæ grauitatem facere, dentibus & gingiuis nocere: & in Aegypto propter amaritudinem non eſtur. Sylueſtris, ſiue erraticæ immenſo plus effectus laudat Cato, adeò vt aridæ quoque farinam in olfactorio collectam, vel odore tantùm naribus rapto, vitia earum graueolentiámque ſanare affirmet. Hanc alij petrçam vocant, inimicisſimam vino, quam præcipuè vitis fugiat: aut ſi non poſsit fugere, moriatur. Folia habet bina, patua, rotunda, læuia, plantis oleris ſimilior, candidior ſatiua & hirſutior. Hanc inflationibus mederi, melancholicis quoque ac vulneribus recentibus, cum melle, ita ne ſoluantur ante diem ſeptimum: ſtrumis, fiſtulis, in aqua contritam, Chryſippus autor eſt. Et alij verò compeſcere mala corporis quæ ſerpant: nomas vocant. Item excreſcentia abſumere. Cicatrices ad planum redigere. Oris hulcera & tonſillas manducatam & coctam ſucco gargarizato cũ melle tollere. Item pſoras & lepras veteres, ipſius ... tibus partibus cum duabus aluminis in aceto acri illitis. Epicharmus ſatis eſſe eam contra canis rabioſi morſum imponi. Melius, ſi cum la-

ſere & aceto acri. Necari quoque canes ea
detur ex carne. Semen eius toſtũ auxiliatur c
tra ſerpentes, fungorúmque venena, tauri ſ
guinem. Folia cocta ſpleneticis in cibo da
cruda illita cum ſulphure & nitro proſunt. I
mammarum duritiæ. Radicum cinis vuę in
cibus tumenti tactu medetur: & parotidas
melle illitus reprimit: ſerpentium morſus ſa
Virium braſſicę vnum & magnum argumen
addemus & mirabile. Cruſtæ ſi occupent i
vaſa omnia in quibus aquæ feruent, in tant
vt non ſit eas auellere, ſi braſsica in iis deco
tur abſcedunt. Inter ſylueſtres braſsicas & la
na eſt, pedalis altitudinis, hirſutis foliis, n
ſimillimis, niſi candidior eſſet flore. Coqu
in cibo. Aluum leniter emollit. Marina bra
ca vehementiſsimè ex omnibus aluum ciet.
quitur propter acrimoniam cum pingui ca
ſtomacho inimiciſsima. Scillarum in medi
alba eſt qua maſculus, fœmina nigra. Quæ
didiſsima fuerit, vtiliſsima erit. Huic aridi
nicis direptis, quod reliquum è viuo eſt, co
ctum ſuſpenditur lino modicis interuallis. P
eà arida fruſta in cadum aceti quàm aſpe
pendentia immerguntur, ita ne vlla parte
contingant. Hoc ſit ante ſolſtitium diebus
VIII. Gypſo deinde oblitus cadus ponitur
tegulis, totius diei Solem accipientibus.
eum numerum dierum tollitur vas, ſcilla
mitur, acetum transfunditur. Hoc clarior
oculorum aciem facit. Salutare eſt ſtomach
terúmque doloribus, parum ſumptum bini
bus. Sed tanta vis eſt, vt auidius hauſtum e
ctæ animæ momento aliquo ſpeciem præb
Prodeſt & gingiuis & dentibus, vel per ſe c

manducata. Tineas & reliqua ventris animalia pellit ex aceto & melle ſumpta. Linguæ quoque recens ſubiecta præſtat, ne hydropici ſitim ſentiant. Coquitur plurimis modis: in olla, quæ coniiciatur in clibanum aut furnum, vel adipe aut luto illita, aut fruſtatim in patinis. Et cruda ſiccatur, deinde conciditur, coquitúrque in aceto, tum ſerpentium ictibus imponitur. Toſta quoq; purgatur, & medium eius iterum in aqua coquitur. Vſus ſic coctæ ad hydropicos. Ad vrinam ciendam tribus obolis cum melle & aceto potæ. Item ad ſpleneticos & ſtomachicos, ſi non ſentiant hulcus, quibus innatet cibus. Ad tormina, regios morbos, tuſsim veterem cum ſuſpirio. Diſcutit & foliis ſtrumas, quadrinis diebus ſoluta. Furfures capitis, & hulcera manantia illita * ex eo cocta. Coquitur & in melle cibi gratia, maxime vti coctionem facias. Sic & interiora purgat. Rimas pedum ſanat in oleo cocta, & miſta reſinæ. Semen eius lumborum dolori ex melle imponitur. Pythagoras ſcillam in limine quoque ianuæ ſuſpenſam malorum medicamentorum introitum pellere tradit. Cæterùm bulbi ex aceto & ſulphure vulneribus in facie medentur. Per ſe verò triti neruorum contractioni, & ex vino porrigini: cum melle canum morſibus. Eraſiſtrato placet cum pice. Sanguinem idem eos ſiſtere tradit illitos cum melle. Alij ſi è naribus fluat, coriandrum & farinam adiiciunt. Theodorus & lichenas ex aceto bulbis curat, & erumpentia in capite cum vino auſtero aut ouo. Et bulbos epiphoris idem illinit, & ſic lippitudini medetur. Aequè vitia quę ſunt in facie, eorum rubentes maximè, in Sole illiti, cum melle & nitro emendant: lentigi-

* ex oleo cocta.

nem cum vino, aut cucumi cocto. Vulneri quoque mirè proſunt per ſe, aut (vt Damio ex mulſo, ſi quinto die ſoluantur. Iiſdem & riculas fractas curat, & teſtium pituitas. In ticulorum doloribus miſcent farinam. In vi cocti illiti ventri, duritiem præcordiorum em liunt. Dyſentericis in vino ex aqua cæleſti te perato dantur. Ad conuulſa intus, cum ſilp pilulis fabæ magnitudine. Ad ſudorem tuſi nuntur. Neruis vtiles: ideo & paralyticis d tur. Luxata in pedibus, qui ſunt rufi ex his tiſſimè ſanant cum melle & ſale. Venerem ximè Megarici ſtimulant. Hortenſij partum ſapa aut paſſo ſumpti. Syluestres interane plagas & vitia cum ſilphio pilulis deuorat dant. Et ſatiuorum ſemen contra phalangi bitur in vino. Ipſi ex aceto illinuntur contra pentium ictus. Semen antiqui bibendum nientibus dabant. Flos bulborum tritus cru maculas varietatéſque igne factas emen Diocles oculos hebetari ab iis putat. Elixo ſis minus vtiles eſſe adiicit, & difficile co qui ex vi vniuſcuiuſque naturæ. Bulbinem ci vocant herbam porraceis foliis, rubic bulbo. Hæc traditur vulneribus mirè vtilis taxat recentibus. Bulbus, quem vomito vocant ab effectu, folia habet nigra, ca longiora.

De aſparagis & corruda, & Libyco, & ormin

Cap. X.

VTiliſſimus ſtomacho cibus aſparagi, v ditur. Cumino quidem addito inflati ſtomachi colíque diſcutiunt, iidem oculis ritatem afferunt. Ventrem leniter molliu

ctoris & ſpinæ doloribus inteſtinorúmque vitiis
proſunt, vino cum coquuntur addito. Ad lum-
borum & renum dolores, ſemen trium obolo-
rum pondere, pari cumini bibitur. Venerem ſti-
mulant. Vrinam cient vtiliſsimè, prætérquàm
quòd veſicam exhulcerant. Radix quoque plu-
rimorum prædicatione trita, & ex vino albo po-
ta, calculos quoque exturbat, lumborum & re-
num dolores ſedat. Quidam & ad vuluæ dolo-
rem radicem cum vino dulci propinant. Eadem
in aceto decocta contra elephantiaſin proficit.
Aſparago trito cum oleo perunctum pungi ab
apibus negāt. Syluestrem aſparagum aliqui cor-
rudam, aliqui Libycum vocant. Attici ormi-
nium. Huius ad ſuprà dicta omnia efficacior vis,
& candidiori maior. Regium morbum exte-
nuat. Veneris cauſa aquam eorum decoctam bi-
bi iubent ad heminam. Ad idem & ſemen valet
cum anetho, ternis vtrunque obolis. Datur & ad
ſerpentium ictus ſuccus decoctus. Radix miſce-
tur radici marathri inter efficaciſsima auxilia.
Si ſanguis per vrinam reddatur, ſemen aſpara-
gi, & apij, & cumini ternis obolis in vini cya-
this duobus, quinis diebus Chryſippus dari iu-
bet. Sic & hydropicis contrarium eſſe, quam-
uis vrinam moueat, docet: Item Veneri: Veſi-
cæ quoque, niſi decoctum: quæ aqua ſi canibus
detur, occidi eos. In vino decoctæ radicis ſuc-
cum, ſi ore contineatur, dentibus mederi.

De apio, & apiaſtro, & heloſelino, & oreoſelino.

Cap. XI.

Apio gratia vulgò eſt. Nanque rami largis
portionibus per iura innatant, & in condi-
mentis peculiarem gratiam habēt. Prętereà ocu-
lis illitum cum melle, ita vt ſubinde foueantur

feruenti ſucco decocti, aliiſque membror
epiphoris per ſe tritum, aut cum pane, vel ſ
lenta impoſitum, mirè auxiliatur. Piſces q
que ſi ægrotent in piſcinis, apio viridi recre
tur. Verùm apud eruditos non aliud erutum
ra in maiore ſententiarum varietate eſt. Diſt
guitur ſexu. Chryſippus fœminam eſſe dicit
ſpioribus foliis & duris, craſſo caule, ſap
acri & feruido. Dionyſius nigriorem, bre
ris radicis, vermiculos gignentem. Ambo n
trum ad cibos admittendum, imò omnino
fas: nam id defunctorum epulis feralibus d
tum eſſe, viſus quoque claritati inimicum C
le fœminæ vermiculos gigni. Ideóque eos
ederint, ſterileſcere, mares fœmináſque
puerperiis verò ab eo cibo comitiales fieri
vbera hauriunt. Innocentiorem tamen eſſe
rem. Fáque cauſa eſt, ne inter nefaſtos fr
ces damnetur. Mammarum duritiam imp
tis foliis emollit. Suauiores aquas potui in
ctum præſtat. Succo maximè radicis cum
no lumborum dolores mitigat. Eodem iure
ſtillato grauitatem aurium. Semine vrinam
menſtrua ac ſecundos partus. Et ſi fouea
ſemine decocto, ſugillata reddit colori. C
oui albo illitum, aut ex aqua coctum pot
que renibus medetur. In frigida tritum
hulceribus. Semen cum vino, vel radix
veteri vino veſicæ calculos frangunt. Se
datur & arquatis ex vino albo. Apiaſtrum
ginus quidem meliſſophyllon appellat. Se
confeſſa damnatione eſt venenatum in Sar
nia. Contexenda enim ſunt omnia, ex eo
nomine apud Græcos pendentia. Oluſa
quod Hippoſelinum vocant, aduerſatur ſc
pion

pionibus. Poto ſemine torminibus interaneis medetur. Itémque difficultatibus vrinæ ſemen eius decoctum ex mulſo potum. Radix eius in vino decocta calculos pellit, & lumborum ac lateris dolores. Canis rabioſi morſibus potum & illitum medetur. Succus eius algentes calefacit potus. Quartum genus ex eodem faciunt aliqui Oreoſelinon, palmum alto frutice ac recto, ſemine cumino ſimile, vrinæ & menſtruis efficax. Helioſelino vis priuata contra araneos. Sed & oreoſelino fœminæ purgantur è vino.

De petroſelino & ocimo.

Cap. XII.

Alio genere petroſelinon quidam appellant in ſaxis natum, præcipuum ad vomicas, cochlearibus binis ſucci additis in cyathum marrubij ſucci, atque ita aquæ calidæ tribus cyathis. Addidere quidam buſelinon, differens breuitate caulis à ſatiuo & radicis colore ruffo, eiuſdem effectus. Præualere contra ſerpentes * potu & linitu. Ocimum quoque Chryſippus grauiter increpuit, inutile ſtomacho, vrinæ, oculorum quoque claritati. Prætereà inſaniam facere & lethargos & iocinoris vitia: idcóque capras id aſpernari. Hominibus quoque fugiendum cenſet. Addunt quidam, tritum ſi operiatur lapide ſcorpionem gignere: commanducatum & in ſole poſitum, vermes afferre. Afri verò, ſi eo die feriatur quiſpiã à ſcorpione, quo ederit ocimũ, ſeruari nõ poſſe. Quinimo tradũt aliqui manipulo ocimi cum cancris decem marinis vel fluuiatilibus trito, conuenire ad id ſcorpiones à proximo omnes. Diodotus in empiricis, etiam pediculos facere ocimi cibum.

**potum & litum.*

Secuta

** Multo aliter Manutius a- lijq́, vetuſt. eod. Venetũ ſequuti, & rectius, ni fallor, Nec minus q̃ mẽtam & rutam ſcorpionũ, &c.*

Secuta ætas acriter defendit: nam id eſſe cap
* Nec cuiquam mentam motam: & ſcorpion
terreſtrium ictibus, marinorúmque venenis
deri ex vino, addito aceto exiguo. Vſu quo
compertum deficientibus ex aceto odoratu
lutare eſſe. Item lethargicis & inflammatis re
gerationi. Illitum capitis doloribus cum r
ceo, aut myrteo, aut aceto. Item oculorum
phoris impoſitum ex vino. Stomacho quo
vtile, inflationes & ructum ex aceto diſſol
ſumptum. Aluum ſiſtere impoſitum, vrinam
re. Sic & morbo regio & hydropicis prod
Choleras eo & diſtillationes ſtomachi inhib
Ergo etiam cœliacis Philiſtio dedit: & co
dyſentericis, & colicis Pliſtonicus. Aliqui
tenaſmo & ſanguinem excreantibus in vino
ritia quoque præcordiorum. Illinitur mam
extinguítque lactis prouentum. Auribus v
mum infantium, præcipuè cum adipe anſer
Semen tritum & hauſtum naribus, ſternuta
ta mouet, & diſtillationes quoque capiti ill
Vuluas purgat in cibo ex aceto. Verrucas
atramento ſutorio tollit. Venerem ſtimulat
etiam equis aſiníſque admiſſuræ tempore
geritur.

De ſylueſtri ocimo, & eruca, & naſturtio & ruta. *Cap. XIII.*

SYlueſtri ocimo vis efficacior ad eadem
nia, peculiaris ad vitia, quæ vomitionibu
bris contrahuntur. Vomicíſque vuluæ contra
beſtiarum morſus radix in vino eſt effica
ma. Erucæ ſemen ſcorpionum venenis & m
aranei medetur. Beſtiolas omnes innaſcen
corpori arcet. Vitia cutis in facie cum melle

tum.Lentigines ex aceto. Cicatrices nigras reducit ad candorem cum felle bubulo.Aiunt verbera ſubituris potum ex vino, duritiam quandam contra ſenſum * inducere. In condiendis opſoniis tanta eſt ſuauitas, vt Græci euzomon appellauerint. Putant ſubtrita eruca ſi foueantur oculi,claritatem reſtitui.Tuſſim infantium ſedari.Radix eius in aqua decocto fracta oſſa extrahit.Nam de Venere ſtimulanda diximus:tria folia ſylueſtris erucæ ſiniſtra manu decerpta,& trita in aqua mulſa ſi bibantur.E contrario naſturtium Venerem inhibet,animum exacuit.Vt diximus,duo eius genera.Album purgat,detrahit bilem potum in aqua x.pondere. Cùm lomento ſtrumis illitum opertúmq; braſſica præclarè medetur.Alterum eſt nigrius,quod capitis vitią purgat.Viſum * compurgat. Commotas mentes ſedat ex aceto ſumptum. Lienem ex vino potum, vel cum fico.Tuſſim ex melle, ſi quotidie ieiuni ſumant. Semen ex vino omnia inteſtinorum animalia pellit,efficacius addito mentaſtro.Prodeſt & contra ſuſpiria & tuſſim cum origano & vino dulci. Pectoris doloribus decoctum in lacte caprino. Panos diſcutit cum pice,extrahítque corpori aculeos.Et maculas illitum ex aceto. Contra carcinomata adiicitur ouorum album. Et lienibus illinitur ex aceto. Infantibus verò è melle vtiliſſimé. Sextius adiicit, vſtum ſerpentes fugare,ſcorpionibus reſiſtere.Capitis dolores contrito & alopecias emendari addito ſinapi, grauitatem aurium trito impoſito auribus cum fico.Dentium dolores infuſo in aures ſucco.Porriginem & hulcera capitis cum adipe anſerino. Furunculos concoquit cum fermento. Carbunculos ad ſuppurationem perducit, & rumpit.

*induere

*clarificat

Phag

Phagedænas hulcerum expurgat cum melle
xendicibus & lumbis cum polenta ex aceto
nitur: Item licheni: Item vnguibus ſcabris: q
pe natura eius cauſtica eſt. Optimum autem
bylonium. Sylueſtri verò ad omnia ea eſt
maior. In præcipuis autem medicaminibus
ta eſt. Latiora ſatiuæ folia, rami fruticoſi
Sylueſtris horrida ad effectum eſt, & ad o
acrior. Succus exprimitur, tuſa ea & aſperſa
dicè aqua, & in pyxide Cypria aſſeruatur
copioſior datus veneni noxiam obtinet, in
cedonia maximè iuxta flumen Aliacmon
Mirúmque, cicutæ ſucco extinguitur:
etiam venenorum venena ſunt, quando c
ſuccus prodeſt manibus colligentium ru
Cæterò inter prima miſcetur antidotis, ſ
puéque Galatica. Quæcunque autem ruta
ſe pro antidoto valet, foliis tritis, & ex
ſumptis. Contra aconitum maximè & vi
Item fungos, ſiue in potu detur, ſiue in
Simili modo contra ſerpentium ictus, v
cùm muſtelæ dimicaturæ cum his, rutam
edendo ſe muniant. Valent & contra ſco
num ictus, & araneorum, apum, crabronum
ſparum aculeos, & cantharidas, ac ſala
dras, caníſue rabioſi morſus: acetabuli
ſura ſuccus è vino bibitur, & folia trita vel
manducata imponuntur cum melle & ſale
cum aceto & pice decocta. Succo verò p
ctos aut eam habentes, negant feriri ab his
leficiis. Serpentéſque, ſi vratur ruta, nid
fugere. Efficaciſſima tamen eſt ſylueſtris
cum vino ſumpta. Eandem adiiciunt effic
rem eſſe ſub dio potam. Pythagoras & in
marem minoribus herbaceíque coloris,

à fœmina diſcreuit: eam lætioribus foliis & colore. Idem oculis noxiam putauit falſò, quoniam ſcalptores & pictores hoc cibo vtuntur oculorum cauſa. Cum pane quoque vel naſturtio ſatiuæ atque ſylueſtris propter viſum. Vt aiunt, multi ſucco eius cum melle Attico inuncti diſcuſſerunt caligines, vel cum lacte mulieris puerum enixæ, vel puro ſucco angulis oculorum tactis. Epiphoras cum polenta impoſito. Lenit autem capitis dolores pota cum vino, aut cum aceto & roſaceo illita. Si verò ſit cephalea, cum farina hordeacea, & aceto. Eadem cruditates diſcutit, mox inflationes, dolores ſtomachi veteres. Vuluas aperit, corrigítque conuerſas illita in melle toto ventre & pectore. Hydropicis cum ficu, & decocta ad dimidias partes, potáque ex vino. Sic bibitur & ad pectoris dolores, laterúmque & lumborum, tuſſes, ſuſpiria: pulmonum, iocinerum, renum vitia, horrores frigidos. Ad crapulæ grauedines, decoquuntur folia poturis. Et in cibo vel cruda, vel decocta conditáue prodeſt. Item in torminibus in hyſſopo decocta, & cum vino. Sic & ſanguinem ſiſtit interiorem, & narium indita, ſic & collutis dentibus prodeſt. Auribus quoque in dolore ſuccus infunditur, cuſtodito, vt diximus, modo. E ſylueſtri verò contra tarditatem & ſonitum cum roſaceo, vel cum laureo oleo, aut cumino & melle. Succus & phreneticis ex aceto tritæ inſtillatur in tempora & cerebrum. Adiecerunt aliqui & ſerpyllum, & laurum, illinentes capita, & colla. Dederunt & lethargicis ex aceto olfaciendum. Dederunt & comitialibus bibendum decoctæ ſuccum in cyathis quatuor ante acceſſiones, quarum frigus intolerabile

eſt:

eſt: alſioſiſque crudam in cibo. Vrinam quo
vel cruentam pellit. Fœminarum etiam pu
tiones, ſecundáſque, etiam emortuos partus
Hippocrati videtur, ex vino dulci nigro f
Itaque illitam & vuluarum cauſa etiam iu
iubet. Diocles & cardiacis imponit ex ace
melle cum farina hordeacea. Et contra il
decocta farina in oleo, & velleribus coll
Multi verò & contra purulentas excreati
ſiccæ drachmas duas, ſulphuris vnam & d
diam ſumi cenſent: Et contra cruentas, ra
tres in vino decoctos. Datur & dyſentericis
caſeo in vino contrita. Dederunt & cum bit
* infractã ne * infriatam potioni propter anhelitum
alto lapſis ſeminis tres vncias. Olei libra
níque ſextario illinitur cum oleo coctis i
partibus quas frigus aduſſerit. Si vrinam m
(vt Hippocrati videtur) mirum eſt quoſdam
re velut inhibentem potui contra incont
tiam vrinæ. Pſoras & lepras cum melle &
minc illita emendat. Item vitiligines, verr
ſtrumas, & ſimilia, cum ſtrychno & adipe
ac taurino ſeuo. Item ignem ſacrum ex ace
oleo, vel pſimmythio: Carbunculum ex a
Nonnulli laſerpitium vnà illini iubent, ſic
epinyctidas puſtulas curant. Imponunt & m
mis turgentibus decoctam, & pituitæ cru
bus cum cera. Teſtium verò epiphoris cu
mis laureæ teneris, adeò peculiari in vi
bus his effectu, vt ſylueſtri ruta cum axung
teri illitos ramices ſanari prodant. Fracta
que membra ſemine trito cum ſera imp
Radix rutæ ſanguinem oculis ſuffuſum, &
corpore cicatrices aut maculas illita eme
Ex reliquis quæ traduntur, mirum eſt, cùm
ue

uentem rutæ naturam eſſe conueniat, faſciculum eius in roſaceo decoctum addita vncia aloës, peruncti ſudorem reprimere. Itémque generationes impediri hoc cibo, ideo profluuio genitali datur, & Venerem crebrò per ſomnia imaginantibus. Præcauendum eſt grauidis, abſtineant hoc cibo: necari enim partus inuenio. Eadem ex omnibus ſatis quadrupedum quoque morbis in maximo vſu eſt, ſiue difficilè ſpirantibus, ſiue contra maleficorum animalium ictus, infuſa per nares ex vino: aut ſi ſanguiſuga exhauſerit, ex aceto: & quocunque in ſimili morborum genere, vt in homine temperato.

De mentaſtro, & menta, & pulegio, & nepeta, & de cumino. Cap. XIIII.

MEntaſtrum ſylueſtris menta eſt, differens ſpecie foliorum quaſi figura ocimi, pulegij colore. Propter quod quidam ſylueſtrę pulegiũ vocant. Iis commanducatis & impoſitis ſanari elephantiaſin, Magni Pompeij ætate, fortuito cuiuſdam experimento propter pudorem facie illita compertum eſt. Eadem illinuntur bibuntúrque aduerſus ſcolopendras, & ſerpentium ictus, drachmis duabus in vini cyathis duobus. Aduerſus ſcorpionum ictus cum ſale, oleo & aceto. Item aduerſus ſcolopendras ius decocti, aduerſúſque omnia venena ſeruantur folia arida, ad farinæ modum. Subſtratum vel accenſum fugat ſcorpiones. Potum fœminas purgat à partu: ſed partus necat. Ortopnoicis, torminibus cholericis efficaciſſimum: Item lumbis, podagris impoſitum. Succus auribus verminoſis inſtillatur: in regio morbo bibitur. Strumis illinito. Somnia Veneris inhibet. Tineas pellit ex aceto potum. Contra porriginem ex aceto infundi-

tur capiti in Sole. Mentæ ipſius odor animu
excitat, & ſapor auiditatem in cibis, ideo ce
bammatum miſturæ familiaris. Ipſa aceſcere
coïre denſeréque lac non patitur. Quare la-
potionibus additur, ne huius coagulati p
ſtrangulentur. Datur in aqua aut mulſo: ea
vi reſiſtere & generationi creditur, cohibe
genitalia denſari. Aequè maribus ac fœmin
ſtit ſanguinem: & purgationes fœminarum
hibet. Cum amylo ex aqua pota, cœliaco
impetus. Syriation & vomicas vuluæ curauit
le & iocinerum vitia ternis obolis ex mulſo
tis. Item ſanguinē excreantibus in ſorbitio
Hulcera in capite infantium mirè ſanat. A
rias humidas ſiccat, ſiccas adſtringit. Pitu
corruptas purgat in mulſo & aqua. Voci ſu
ſub certamine vtilis duntaxat qui & garga
tur vua tumente. adiecta ruta & coriandro e
&e. Vtilis & contra tonſillas cum alumine,
guæ aſperæ cum melle. Ad conuulſa intus pe
vitiíſque pulmonis. Singultus & vomitione
ſtit cum ſucco granati, vt Democritus mon
Recentis ſuccus narium vitia ſpiritu ſubdu
emendat. Ipſa trita choleras, in aceto qui
pota. Sanguinis fluxiones intus. Ileum etiam
poſita cum polenta: & ſi mammæ tendantur
linitur & temporibus in capitis dolore. Sum
& contra ſcolopendras, & ſcorpiones mari
& ad ſerpentes. Epiphoris illinitur, & om
in capite eruptionibus: item ſedis vitiis. In
trigines quoque, vel ſi teneatur tantùm, p
bet. Auribus cum mulſo inſtillatur. Aiunt &
ni mederi eam in horto guſtatam, ita ne ve
tur: ſi is qui mordeat, dicat ſe lieni mederi,
dies IX. Aridæ quoque farinam tribus dig

apprehenſam & ſtomachi dolorem ſedare in aqua: & ſimiliter aſperſam in potionem, ventris animalia expellere. Magna ſocietas cum hac ad recreandos defectos animo pulegio, cum ſurculis ſuis in ampullas vitreas aceti vtriſque deiectis. Qua de cauſa dignior è pulegio corona vertigini, quàm è roſis, cubiculis noſtris pronuntiata eſt. Nam & capitis dolores impoſita dicitur leuare. Quin & olfactu capita tueri contra frigorum æſtúſq; iniuriam, & ab ſiti traditur: neque æſtuare eos, qui duos è pulegio ſurculos impoſitos auribus in Sole habeant. Illinitur etiam in doloribus cum polenta & aceto. Fœmina efficacior. Eſt autem hæc flore purpureo. Mas candidum habet. Nauſeas cum ſale & polenta in frigida aqua pota inhibet. Sic & pectoris ac ventris dolorem. Stomachi autem ex aqua item roſiones ſiſtit, & vomitiones cum aceto & polenta. Inteſtinorum vitia melle decocta & nitro ſanat. Vrinam pellit ex vino: & ſi ammineum ſit, & calculos, & interiores omnes dolores. Ex melle & aceto ſedat menſtrua, & ſecundas. Vuluas con uerſas corrigit. Defunctos partus eiicit. Semen obmuteſcentibus olfactu admouetur. Comitialibus in aceto cyathi menſura datur. Si aquæ inſalubres bibendæ ſint, tritum aſpergitur. Salſitudines corporis, ſi cum vino tradatur, minuit. Neruorum cauſa & in contractione cum ſale & aceto & melle confricatur opiſthotono. Bibitur ad ſerpentium ictus decoctum: ad ſcorpionum in vino tritum, maximè quod in ſiccis naſcitur. Ad oris exhulcerationes, ad tuſſim efficax habetur. Flos recentis incenſus, pulices necat odore. Xenocrates pulegij ramum lana inuolutum, in tertianis ante acceſſionem olfactandum dari, aut

ſtragulis ſubiici,& ita collocari ægrum,inter
media tradit. Syluestri ad eadem vis efficaci
eſt,quod ſimile eſt origano, minoribus foli
quàm ſatiuum: & à quibuſdam dictamnus v
catur. Guſtatum à pecore çapríſque, bala
concitat.Vnde quidam Græci literas muta
blecon vocauerunt. Natura tam feruens eſt,
illitas partes exhulceret. In tuſſi ex perfrictio
fricari ante balnea conuenit, & ante acce
num horrorem conuulſis & torminibus. Po
gris mirè prodeſt. Hepaticis cũ melle & ſale
bendum datur: pulmonum vitia excreabilia
cit. Ad lienem cum ſale vtile eſt,& veſicæ,&
ſpiriis,& inflationibus,decoctum ſucco æqu
ter : & vuluas corrigit: & contra ſcolopend
terreſtrem vel marinam,item ſcorpiones: pri
tímque valet contra hominis morſum. Ra
contra increſcentia hulcera recens potenti
ma. Arida verò cicatricibus decorem aff
Item pulegio eſt nepetæque ſocietas. Deco
enim in aqua ad tertias diſcutiunt frigora,
lierúmq; menſtruis proſunt. Et æſtate ſedant
lores. Nepeta quoque vires contra ſerpentes
bet.Fumum ex ea nidorémque fugiunt,quam
ſubſternere in metu obdormituris vtile eſt. T
ægilopis imponitur, & capitis doloribus rec
cum tertia parte,panis temperata aceto illini
ſuccus eius inſtillatus naribus ſupinis, pro
uium ſanguinis ſiſtit.Item radix,quæ çum m
ſemine in paſſo tepido gargarizata anginis
detur. Cuminum ſylueſtre eſt prætenue, qua
nis aut quinis foliis,veluti ſerratis. Sed & ſa
uo magnus vſus, in ſtomachi præcipuè re
diis. Diſcutit pituitas & inflationes, tritum
cum pane ſumptum,vel potum ex aqua vinóq

tormina quoque & inteſtinorum dolores. Veruntamen omne pallorem bibentibus gignit. Ita certè ferunt Porcij Latronis clari inter magiſtros dicendi adſectatores ſimilitudinem coloris ſtudiis contracti imitatos: & paulò antè Iulium Vindicem adſertorem illum à Nerone libertatis, captatione teſtamenti ſic lenocinatum. Narium ſanguinem paſtillis inditum, vel ex aceto recens ſiſtit. Et oculorum epiphoris per ſe impoſitum, tumentibus cum melle prodeſt. Infantibus imponi in ventre ſatis eſt. Morbo regio in vino albo à balineis datur.

De cumino Aethiopico, quod vrinam ſtringit, & de cappari, & de liguſtico ſiue panace, & cunila bubula.

Cap. XV.

Aethiopicum maximè* in poſca, & in ligmate cum melle. Africano priuatim vrinæ incontinentiam cohiberi putant. Satiuum datur ad iocineris vitia toſtum, tritũ in aceto. Item ad vertiginem. Iis verò, quos acriore vi vrina mordeat, in dulci tritum vino. Ad vuluarum vitia in vino: prætérque impoſitis vellere foliis: teſtium tumoribus, toſtum, tritúmque cum melle, aut cum roſaceo & cera. Sylueſtre ad omnia eadem efficacius. Prætereà ad ſerpentes cum oleo, ad ſcorpiones, ad ſcolopendras. Siſtit & vomitionem nauſcáſque ex vino, quantum apprehenderint tres digiti. Propter colum quoque bibitur, illinitúrque, vel penicillis feruens adprimitur faſciis. Strangulationes vuluæ potum in vino apetit, tribus drachmis in tribus cyathis vini. Auribus inſtillatur ad ſonitus atque tinnitus cum ſeuo vitulino, vel melle. Sugillatis illinitur cum melle, & vua paſſa, & aceto. Lentigini nigræ ex

**Aliàs, vt in vetuſto quodã codice legitur, in poſca illinitur cum melle.*

aceto. Eſt cumino ſimillimum, quod Græci
cant ammi. Quidam verò Aethiopicum cu
num id eſſe exiſtimant. Hippocrates regium
pellat, videlicet, quia efficacius in Aegypto
dicauit. Plerique alterius naturæ in totum
tant, quoniam ſit exilius & candidius. Sin
autem & huic vſus. Nanque & panibus Alex
drinis * ſubditur, & condimentis interponi
Inflationes & tormina diſcutit. Vrinam & m
ſtrua ciet. Sugillata & oculorum epiphoras
tigat. Cum lini ſemine ſcorpionum ictus in
potum drachmis duabus: priuatímque cera
rum, cum pari portione myrrhæ. Colorem
que bibentium ſimiliter mutat in pallorem.
tum cum vua paſſa aut reſina, vuluas purgat.
dunt facilius concipere eas, quæ odorentur
per coitum. De cappari ſatis diximus inter p
grinos frutices. Non vtendum transmarino
nocentius Italicum eſt. Ferunt, eos qui quot
id edunt, paralyſi non periclitari, nec lie
doloribus. Radix eius vitiligines albas tolli
trita in Sole fricentur. Spleneticis prodeſt in
no potu radicis cortex duabus drachmis,
pto balinearum vſu. Ferúntque x x v. di
per vrinam & aluum totum lienem emitti.
tur in lumborum doloribus ac paralyſi.
tium dolores ſedat tritum ex aceto ſemen
ctum, vel manducata radix. Infunditur &
rium dolori decoctum oleo. Hulcera quæ pha
dænas vocant, folia & radix recens cum m
ſanant. Sic & ſtrumas diſcutit radix: paro
vermiculóſque cocta in aqua. Iocineris
que malis medetur. Dant & ad tineas in
& melle. Oris exhulcerationes in aceto de
cta tollit, ſtomacho inutiles eſſe inter au
co

*ſubigitur

conuenit. Liguſticum (aliqui panacem vocant) ſtomacho * inutile eſt. Item conuulſionibus & inflationibus. Sunt & qui cunilam bubulam appellauerint, vt diximus, falſó.

* *Manutius Antiqui Veneti cod. fidẽ ſequutus, legit vtile, cõtrario profectò ſenſu.*

Item de cunila bubula gallinacea ſiue origano heracleotico, cunilagine molli, libanotide, cunila ſatiua & montana. Cap. XVI.

CVnilæ præter ſatiuam plura ſunt in medicina genera. Quæ bubula appellatur, ſemen pulegij habet, vtile ad vulnera commanducatum impoſitúmque, vt quinto pòſt die ſoluatur. * Et contrà ſerpentes in vino bibitur, ac tritum plagę imponitur. Vulnera ab iis facta perfricantur. Item teſtudines cum ſerpentibus pugnaturæ hac ſe muniunt: quidámque in hunc vſum panacem vocant. Sedat & tumores, & virilium mala ſicca, vel foliis tritis, in omni vſu mirè congruens ex vino. Eſt alia cunila, gallinacea appellata noſtris, Græcis origanum heracleoticum. Prodeſt oculis trita addito ſale. Tuſſim quoque emendat & iocinerum vitia. Laterum dolores cum farina, oleo & aceto in ſorbitionem temperata. Præcipuè verò ſerpentium morſus. Tertium genus eſt eius, quæ à Græcis maſcula, à noſtris cunilago vocatur, odoris fœdi, radicis lignoſæ, folio aſpero. Vires eius vehementiſſimas in omnibus generibus earum tradunt. Manipulo quoque eius abiecto, omnes è tota domo blattas conuenire ad eam. Priuatim aduerſus ſcorpiones ex poſca pollere. Tribus foliis ex oleo perunϹto homine, fugari ſerpentes. Econtrario quæ mollis vocatur, piloſioribus foliis ac ramis, & aculeatis, trita mellis odorem habet, digitis tactu eius cohęreſcẽtibus. Altera thuris, quã libanotidé appellamus. Medetur vtraq; cõtra ſerpentes

**Contrà ſerpentes quoque, &c.*

ex vino vel aceto. Pulices etiam contritæ cu
aqua ſparſæ necant. Satiua quoque ſuos vſus
bet. Succus eius cũ roſaceo auriculas iuuat. I
ad ictus bibitur. Fit ex ea montana, ſerpill
milis, efficax contra ſerpentes. Vrinam mo
purgat & à partu mulieres. Concoctionem m
adiuuat, & ad cibos auiditatem. Vtraque ve
cruditate ieiunis in potione aſperſa. Luxatis q
que vtilis. Contra veſparum & ſimiles ictus
farina hordeacea & poſca, vtiliſſima. Liban
dis alia genera ſuis dicentur locis.

De piperiti & origano, & oniti praſio, & trag rigano, & heraclio, & lepidio, & de gith, ſi melanthio, & aniſo. Cap. XVII.

PIperitis, quam & ſiliquaſtrum appellauim
contra morbos comitiales bibitur. Caſto
aliter demonſtrabat, caule rubro & longo, de
geniculis, foliis lauri, ſemine albo, tenui, g
piperis, vtilem gingiuis, dentibus, oris ſuau
** cunilam* & ructibus. Origanum quod in ſapore * cu
æmulatur, vt diximus, plura genera in medic
habet: onitin vel praſion appellant, non diſſim
hyſſopo. Priuatim eius vſus contra * roſio
** torſiones* ſtomachi in tepida aqua, & cruditates: co
**araneas* *ataneas ſcorpionéſque in vino albo: luxat
incuſſa in aceto, & oleo, & lana. Tragoriga
ſimilius eſt ſerpillo ſylueſtri. Vrinam ciet, tu
res diſcutit, contra viſcum potum viperæ
ictum efficaciſſimum, ſtomachóq; acida ru
ri & præcordiis. Tuſſientibus quoque cum m
datur, & pleuriticis, & peripneumonicis.
raclium quoque tria genera habet, nigriu
tioribus foliis, glutinoſum. Alterum exilio
bus, mollius, ſampſucho non diſſimile, qu
ali

aliqui praſion vocare malunt. Tertium eſt inter hæc medium, minus quàm cætera efficax. Optimum autem Creticum. Nam & iucundè olet. Proximum Smyrnæum. Deinde Heracleoticum, ad potum vtilius, quod onitin vocant. Communis autem vſus ſerpentes fugare, percuſſis eſui dare decoctum, potu vrinam ciere, ruptis, conuulſis mederi cum panacis radice, hydropicis cum fico, aut cum hyſſopo, acetabuli menſuris decoctum ad ſextam. Item ad ſcabiem, pruriginem, pſoras in deſcenſione balinearum. Succus auribus infunditur * cum lacte. Tonſillis quoque & vuis medetur, & capitis hulceribus. Venena opij & gypſi extinguit decoctum, ſi cum cinere in vino bibatur. Aluum mollit acetabuli menſura. Sugillatis illinitur. Item dentium dolori, quibus etiam & candorem facit, cum melle & nitro. Sanguinem narium ſiſtit. Ad parotidas decoquitur cum hordeacea farina. Ad arterias aſperas cum galla & melle teritur: ad lienem folia cum melle & ſale. Craſsiores pituitas & nigras extenuat coctum cum aceto & ſale, ſumptum paulatim. Regio morbo tritum cum oleo in nares infunditur. Laſſi perunguntur ex eo, ita vt ne venter attingatur. Epinyctidas cum pice ſanat. Furunculos aperit cum fico trita. Strumas cum oleo & aceto & farina hordeacea. Lateris dolores cum fico illitum. Fluxiones ſanguinis in genitalibus tuſum, ex aceto illitum. Reliquias purgationum à partu. Lepidium inter vrentia intelligitur. Sic & in facie cutem emendat exhulcerando, vt tamen cera & roſaceo facilè ſanetur. Sic & lepras & pſoras tollit ſemper facilè, & cicatricum hulcera. Tradunt in dolore dentium adalligatum brachio

**Aliàs, cũ lacte mulieris: quẽadmodum & Manuti. & antiquus cod. Venet. legunt.*

quà doleat, compeſcere dolorem. Gith ex G
cis, alij melanthion, alij melaſpermon voca
Optimum, quàm excitatiſſimi odoris, & qu
nigerrimum. Medetur ſerpentium plagis & ſc
pionum. Illini ex aceto ac melle reperio, inc
ſóque ſerpentes fugari. Bibitur drachma
contra araneos. Diſtillationem narium
cutit tuſum in linteolo olfactum. Capitis do
res illitum ex aceto & infuſum naribus. Cum
no oculorum epiphoras & tumores. Dentium
lores coctum cum aceto. Hulcera oris tritum
commanducatum. Item lepras & lentigines
aceto. Difficultates ſpirandi addito * nitro
tum. Duritias tumoréſque veteres & ſuppura
nes illitum. Lac mulierum auget continuis
bus ſumptum. Colligitur ſuccus eius, vt hyoſ
mi. * Similitérque largior venenum eſt, q
miremur: cùm ſemen gratiſſimè panes etiam
diat. Oculos quoque purgat: vrinam & me
ciet. Quinimò linteolo alligatis tantùm gra
x x x. ſecundas trahi reperio. Aiunt & clau
pedibus mederi tritum in vrina: culices ſu
necare: item muſcas. Et aniſum aduerſus
piones ex vino bibitur, Pythagoræ inter p
laudatum, ſiue crudum, ſiue decoctum.
viride aridúmue, omnibus quæ condium
quæq; intinguntur deſideratum. Panis etiam
ſtis inferioribus ſubditum. Saccis quoque a
tur. Cum amaris nucibus vina commen
Quin ipſum oris halitum iucundiorem facit
torémque tollit manducatum matutinis
ſmyrnio, & melle exiguo, mox vino collu
Vultum iuniorem præſtat. Inſomnia leuat
penſum in puluino, vt dormientes olfaci
Appetentiam ciborum præſtat, quando id q

** vino. vt legit Manutius ex vetuſt. codice.*

** ſimiliter largius venenum eſt. ex vetuſt. codi.*

que inter artificia deliciæ fecere, ex quo labor deſiit cibos poſcere. Ob has cauſas quidam anicetum id vocauere. Laudatiſſimum eſt Creticum, proximum Aegyptium. Hoc liguſtici vicem præſtat in condimentis. Dolores capitis leuat ſuffitum naribus. Epiphoris oculorum è vino radicem eius tuſam imponit Iollas: Ipſum cum croco pari modo & vino, & per ſe tritum cum polenta ad magnas fluxiones, * extrahendiſque ſi qua in oculos inciderint. Narium quoque carcinodes conſumit illitum ex aqua. Sedat anginas cum melle & hyſſopo ex aceto gargarizatum. Auribus infunditur cum roſaceo. Thoracis pituitas purgat toſtum: cum melle ſumptum melius. Cum acetabulo aniſi nuces amaras l. purgatas tere in melle ad tuſſim. Facillimè verò aniſi drachmæ tres, papaueris duæ miſcentur melle ad fabæ magnitudinem, & ternis diebus ſumuntur. Præcipuum autem eſt ad ructus, ideo inflationibus ſtomachi, & inteſtinorum torminibus, & cœliacis medetur. Singultus & olfactum decoctum potúmque inhibet. Foliis decoctis digerit cruditates. Succus decocti cum apio olfactus ſternutamenta inhibet. Potum ſomnum concitat: calculos pellit: vomitiones cohibet, & præcordiorum tumores. Et pectorum vitiis, neruis quoque, quibus ſuccinctum eſt corpus, vtiliſſimum. Prodeſt eius & capitis doloribus inſtillari ſuccum cum oleo decocti. Non aliud vtilius ventri & inteſtinis putant, ideo dyſentericis & in teneſmo datur toſtum. Aliqui addunt & opium, pilulis in dic ternis lupini magnitudine in vini cyatho dilutis. Dieuches & ad lumborum dolores ſucco vſus eſt. Semen hydropicis & cœliacis dedit tritum

cum

* extrahen dáque

cum menta è vino, radicem ad renes. Da
herbarius parturientibus ex eo cataplaſma
*opio poſuit cum * apio: item vuluarum dolori
dítque bibendum cum anetho parturient
Phreneticis quoque illinunt vel recens cum
lenta. Sic & infantibus comitiale vitium au
tractiones ſentientibus. Pythagoras qui
negat corripi vitio comitiali in manu habe
Ideóque quamplurimum domi ſerendum. P
re quoque facilius olfactantes. Et ſtatim à
tu dandum potui polenta aſperſa. Soſim
contra omnes duritias ex aceto vſus eſt co
contra laſsitudines, in oleo decoquens ad
nitro. Semine eius poto, laſſitudinis auxiliū
toribus ſpopondit. Heraclides ad inflatio
ſtomachi ſemen tribus digitis cum caſt
obolis duobus ex mulſo dedit. Similiter ad
tris aut inteſtinorum inflationes. Et orthop
cis, quod ternis digitis prehenderit ſeminis
tundem hyoſcyami cum lacte aſinino. M
vomituris acetabula eius & folia lauri de
trita in aqua, bibenda inter cœnam ſuad
Strangulationes vuluæ, ſi manducetur & li
tur calidum, vel ſi bibatur cum caſtoreo in
to & melle, ſedat. Vertigines à partu cum ſem
cucumeris & lini pari menſura ternûm dig
rū, vini albi tribus cyathis diſcutit. Tlepole
ad quartanas ternis digitis ſeminis aniſi & f
niculi vſus eſt, in aceto & mellis cyatho
Lenit articulares morbos, cum amaris nuc
illitum. Sunt qui & aſpidum venenis ad
ſari naturam eius putent. Vrinam ciet. Si
cohibet. Venerem ſtimulat. Cum vino ſu
rem leniter præſtat. Veſtes quoque à tineis
fendit. Efficacius ſemper recens, & quò
gri

trius. Stomacho tamen inutile eſt, præterquàm inflato.

De anetho, ſacopenio, & ſagapeno, & de papauere albo & nigro, & quomodo ſuccus herbarum colligendus eſt, & de opio.

Cap. XVIII.

ANethum quoque ructus mouet, & tormina ſedat. Aluum ſiſtit. Epiphoris radices illinuntur ex aqua vel vino. Singultus cohibet ſemen feruens, olfactum. Sumptum ex aqua, ſedat cruditates. Cinis eius vuam in faucibus leuat: oculos & genituram hebetat. Sacopenium, quod apud nos gignitur, in totum tranſmarino alienatur. Illud enim Hammoniaci lacrymæ ſimile, ſagapenon vocatur. Prodeſt laterum & pectoris doloribus, conuulſis, tuſſibus vetuſtis excreationibúſque, præcordiorum tumoribus. Sanat & vertigines, tremulos, opiſthotonicos, lienes, lumbos, perfrictiones. Datur & olfactandum ex aceto in ſtrangulatu vuluæ. Cæteris & potui datur, & cum oleo infricatur. Prodeſt & contra mala medicamenta. Papaueris ſatiui diximus genera: & ſponte naſcentis alia promiſimus. Sed ſatiui albi calyx ipſe teritur, & è vino bibitur ſomni cauſa. Semen elephantiaſi medetur. E nigro papauere ſapor gignitur ſcapo inciſo, vt Diagoras ſuadet, cum turgeſcit: vt Iollas, cùm defloreſcit hora diei ſereni, hoc eſt, cùm ros in eo exaruerit. Incidi iubent ſub capite & calyce. Nec in alio genere ipſum inciditur caput. Succus & hic, & herbæ cuiuſcunque, lana excipitur: aut ſi exiguus eſt, vngue pollicis, vt lactucis, & poſtero die magis quod inaruit. Papaueris verò

largus

largus denſatur, & in paſtillos tritus in vm
ſiccatur, non vi ſoporifera modò, verum ſi
pioſior hauriatur, etiam mortifera per ſom
opion vocant. Sic ſcimus interemptum Li
Cæcinnæ Prætorij viri patrem in Hiſpania B
li, cùm valetudo impatibilis odium vitæ feci
item pleroſque alios. Qua de cauſa magna
certatio extitit. Diagoras & Eraſiſtratus in to
damnauere, vt mortiferum, infundi veta
Prætereà quoniam viſui noceret. Addidit
dreas, ideo non protinus excæcari eo, quo
adulteraretur Alexandriæ. Sed poſtea vſus
non improbatus eſt medicamento nobili,
diacodion vocant. Semine quoque eius tri
paſtillos, è lacte vtuntur ad ſomnum: item a
pitis dolores cum roſaceo. Cum hoc & au
dolori inſtillatur. Podagris illinitur cum
mulierum. Sic & foliis ipſis vtuntur. Item a
cros ignes & vulnera ex aceto. Ego tamen
nauerim collyriis addi: multóque magis
vocant lexipyretas, quáſque pepticas & c
cas. Nigrum tamen cœliacis in vino datur
tiuum omne magis rotundat capita. At ſylu
longum ac puſillum & ad omnes effectus v
tius. Decoquitur & bibitur contra vigilias
démque aqua fouent ora. Optimum in ſic
vbi rarò pluit. Cùm capita ipſa & folia de
quuntur, ſuccus meconium vocatur, mul
opio ignauior. Experimentum opij eſt pri
odore: ſyncerum enim perpeti non eſt, mo
lucernis, vt plura luceat flamma, aut extin
demum oleat: quæ in fucato non eueniunt. Ac
ditur quoque difficilius, & crebrò extingu
Eſt ſynceri experimentum & in aqua, quia n
la innatat: fictum in puſtulas coit. Sed ma

mirum, æſtiuo Sole deprehendi. Syncerum enim ſudat, & ſe diluit, donec ſucco recenti ſimile fiat. Mneſicles optimè ſeruari putat hyoſcyami ſemine adiecto: alij in faba.

De erratico & ceratiti, & glaucio ſiue paralio, & heraclio ſiue aphro, & de diacodio, & tithymalo. Cap. X I X.

INter ſatiua & ſylueſtria medium genus, quoniam in aruis, ſed ſponte naſceretur, rhœam vocauimus & erraticum. Quidam id decerptum protinus cum toto calyce mandunt. Aluum exinaniunt capita quinque decocta in vini tribus heminis pota, & ſomnũ faciunt. Sylueſtrium vnum genus, ceratitin vocant, nigrum, cubitali altitudine, radice craſſa & corticoſa, calyculo inflexo, vt cornicula. Folia minora & tenuiora, quàm cæteris ſylueſtribus. Semen exile, tempeſtiuum eſt meſſibus: aluum purgat dimidio acetabulo in mulſo. Folia trita cum oleo, argema iumentorum ſanant. Radix acetabuli menſura cocta in duobus ſextariis ad dimidias, datur ad lumborum vitia & iocineris. Carbunculis medentur ex melle folia. Quidam hoc genus glaucion vocant, alij paralion. Naſcitur enim in afflatu maris, aut nitroſo loco. Alterum è ſylueſtribus genus heraclion vocatur, ab aliis aphron, foliis (ſi procul intuearis) ſpeciem paſſerum præſentantibus, radice in ſumma terræ cute, ſemine ſpumeo. Ex hoc lina ſplendorem trahunt æſtate. Tunditur in pila comitialibus morbis, acetabuli menſura in vino albo, vomitiones enim facit. Medicamento, quod diacodion & arteriace vocatur, vtiliſſimum. Fit autem huius papaueris aut cuiuſcunque ſylueſtris capitibus c x x. in aquæ cæleſtis ſextariis tribus biduo

mace

** ſiccatis* maceratis, in eadémque diſcoctis: deinde ...
catis, iterúmque cum melle decoctis ad di-
dias partes vapore tenui. Addidere poſtea dra-
mas ſenas croci, hypociſthidis, thuris, aca-
& paſſi Cretici ſextarium. Hæc oſtentatione ...
plex quidem & antiqua illa ſalubritas papa-
& melle conſtat. Tertium genus eſt tithyma-
mecona vocant: alij paralion, folio læu-
bo, capite magnitudinis fabæ. Colligitur vu-
rente. Siccatur in vmbra. Semen potum pu-
aluum, dimidio acetabulo in mulſo. Cuiuſ-
que autem papaueris caput viride, vel ſiccum
litum epiphoras oculorum lenit. Opium ex v-
meraculo ſi protinus detur, ſcorpionum ic-
reſiſtit. Aliqui hoc tantùm nigro tribuunt, ſi
pita eius vel folia terantur.

De portulaca ſiue peplio, coriandro & atriplice. *Cap.* X X.

Est & portulaca quam peplion vocant, multùm ſatiua efficacior. Cuius memor-
les vſus traduntur. Sagittarum venena, & ſerp-
** reſtringi* tium hæmorrhoidum & preſterum * reſtin-
pro cibo ſumpta, & plagis impoſita ext-
Item hyoſcyami, pota è paſſo expreſſo ſu-
Cùm ipſa non eſt, ſemen eius ſimili effectu ...
deſt. Reſiſtit & aquarum vitiis, capitis do-
hulceribúſque in vino tuſa & impoſita. Re-
hulcera commanducata cum melle ſanat;
& infantium cerebro imponitur, vmbilic-
prociduo. In epiphoris verò omnium, fro-
temporibúſque cum polenta. Sed ipſis ocu-
è lacte & melle. Eadem, ſi procident, pro-
foliis tritis cum corticibus fabæ. Puſtulis c-
pol-

polenta & ſale, & aceto. Hulcera oris, tumorémque gingiuarum commanducata cruda ſedat: item dentium dolores. Tonſillarum hulcera, ſuccus decoctæ. Quidam adiecere paulum murræ. Nam & mobiles dentes ſtabilit commanducata. Cruditates ſedat, vocêmque firmat, & ſitim arcet. Ceruicis dolores, cum galla & lini ſemine pari menſura ſedat. Mammarum vitia, cum melle & Cimolia creta. Salutaris & ſuſpirioſis, ſemine cum melle hauſto. Stomachum in acetariis ſumpta corroborat. Ardentibus febribus imponitur cum polenta. Et aliâs manducata refrigerat etiam inteſtina. Vomitiones ſiſtit. Dyſenteriæ & vomicis eſtur ex aceto, vel bibitur cum cumino. Teneſmis autem cocta, & comitialibus cibo vel potu prodeſt. Purgationibus mulierum, acetabuli menſura in ſapa. Podagris calidis, cum ſale illita, & ſacro igni. Succus eius potus renes iuuat, ac veſicas. Ventris animalia pellit. Ad vulnerum dolores, ex oleo cum polenta imponitur. Neruorum duritias emollit. Metrodorus, qui ἐπιτομὴν τῶν ῥιζοτομουμένων ſcripſit, purgationibus à partu dandam cenſuit. Venerem inhibet, Venerîſque ſomnia. Prætorij viri pater eſt, Hiſpaniæ princeps, quem ſcio propter impatibiles vuæ morbos, radicem eius filo ſuſpenſam è collo gerere, præterquàm in balineis, & ita liberatum incommodo omni. Quinetiam inueni apud autores, caput illitum ea diſtillationem anno toto non ſentire. Oculos tamen hebetare putatur. Coriandrum inter ſylueſtria non inuenitur. Præcipuum tamẽ eſſe conſtat Aegyptium. Valet contra ſerpentium genus vnum, quod amphiſbænas vocant, potum impoſitúmque. Sanat

& alia vulnera. Epinyctidas, puſtulas tri
Sic & omnes tumores collectionéſque, cū
le aut vua paſſa. Panos verò ex aceto tri
Seminis grana tria in tertianis deuorari iu
aliqui ante acceſſionem, vel plura illini fr
Sunt qui & ante Solis ortum ceruicalibus ſ
ci efficaciter putent. Vis magna ad refrig
dos ardores viridi. Hulcera quoque, qu
punt, ſanat cum melle, vel vua paſſa: ite
ſtes, ambuſta, carbunculos, aures: cum
mulieris epiphoras oculorum: ventris &
ſtinorum fluxiones ſemen ex aqua potum
tur & in choleris cum ruta. Pellit animal
teraneorum, cū mali Punici ſucco & oleo
potum. Xenocrates tradit rem miram, ſi ve
menſtrua contineri vno die, ſi vnum granū
berint fœminę: biduo, ſi duo: & totitem di
quot grana ſumpſerint. Marcus Varro, co
*& ſatiuũ acceſ. ſic ex vetuſt. codic. do ſubtrito cum aceto, carnem incorr
ęſtate ſeruari putat. Atriplex & ſylueſtre eſt
cuſatum à Pythagora, tanquam faceret hy
picos, morbóſque regios & pallorem, c
retur difficillimè: ac ne in hortis quidem
id naſci quicquam, niſi languidum, cu
Addidere Dionyſius & Diocles, plurimo
gni ex eo morbos. Nec niſi mutata ſæpius
coquendum: ſtomacho contrarium eſſe,
gines & papulas gignere. Miror, quare d
ter in Italia id naſci tradiderit Solon Smy
Hippocrates vuluarum vitiis id infundit cu
ta. Lycus Neapolitanus contra cantharida
bendum dedit. Panos furunculos incipien
titias omnes, vel cocto, vel crudo vtiliter
putauit. Item ignem ſacrum, cum melle
nitróque: ſimiliter podagras. Vngues ſca

detrahere dicitur ſine hulcere. Sunt qui & morbo regio dent ſemen eius cum melle, arterias & tonſillas nitro addito perfricent, aluum moueant, cocto vel per ſe, vel cum malua aut lenticula, concitantes vomitiones. Syluestri capillos tingunt; & ad ſuprà dicta vtuntur.

De malua, malope, & althaa, & lapatho, & oxylapatho, & hydrolapatho, & hippolapatho, & bulapatho.

Cap. XXI.

E Cõtrario in magnis laudibus malua eſt vtraque, & ſatiua & ſylueſtris. Duo genera earum amplitudine folij diſcernuntur. Maiorem Græci malopem vocant in ſatiuis. Alteram ab emolliendo ventre dictam putant malachen. E ſylueſtribus, cui grande folium & radices albæ, althæa vocatur, ab excellentia effectus à quibuſdam ariſtalthæa. Omne ſolum, in quo ſeratur, pinguius faciunt. Huic contra omnes aculeatos ictus efficacior vis, præcipuè ſcorpionum, veſparum, ſimiliúmque, & muris aranei. Quin & trita cum oleo qualibet earum perungi antè, vel habentes eas, non feriuntur. Folium impoſitum ſcorpionibus torporem affert. Valét & contra venena. Aculeos omnes extrahunt illitæ crudæ cum nitro, potæ verò decoctæ cum radice ſua leporis marini venena reſtringunt: & vt quidam dicunt, ſi vomatur. De eiſdem mira & alia traduntur. Sed maximè, ſi quotidie quis ſucci ex qualibet earum ſorbeat cyathum dimidium, omnibus morbis cariturum. Hulcera manantia in capite ſanant in vrina putrefactæ, lichenas & hulcera oris cum melle. Radix decocta, furfures capitis & dentium mobilitates.

Eius, quę vnum caulem habet, radice circa
rem qui doleat punge, donec deſinat dolor
dem ſtrumas & parotidas panóſque, addita
minis ſaliua, purgat citra vulnus. Semen
no nigro potum à pituita & nauſeis liberat
dix mammarum vitiis occurrit, adalligata
lana nigra. Tuſſim in lacte cocta, & ſorbi
nis modo ſumpta, quinis diebus emendat
machu inutiles Sextius Niger dicit. Olym
Thebana, abortiuas eſſe cũ adipe anſeris. A
purgari fœminas, foliis earum manus ſ
menſura, in oleo & vino ſumptis. Vtique
ſtat parturientes foliis ſubſtratis celerius
protinus à partu * reuocandum, ne vulua
tur. Dant & ſuccum bibendum parturien
ieiunis, in vino decocta hemina. Quin & ſe
tritum adalligant brachio, genitale non c
nentium. Adeóque ex Veneri naſcuntur,
men vnicaulis aſperſum genitali, fœmin
auiditates augere ad infinitum Xenocrate
dat. Item tres radices iuxtà adalligatas.
ſmo & dyſentericis vtiliſſimè infundi. Ite
dis vitiis, vel ſi foueantur. Melancholicis
que ſuccus datur cyathis ternis tepidus. &
nientibus quaternis. Decoctæ comitialibu
minæ ſucci. His & calculoſis, & inflatio
torminibus, aut opiſthotonico laborantib
pidus illinitur. Et ſacris ignibus, & ambu
cocta in oleum folia imponuntur: & ad v
rum impetus cruda cum pane. Succus de
neruis prodeſt, & veſicæ, & inteſtinorum
nibus. Vuluas & cibo & infuſione emolli
oleo: ſuccus decoctæ pori meatus ſuaues
Althęę in omnibus ſuprà dictis efficacior
pręcipuè conuulſis ruptíſq;. Cocta in aqua

* reuocanda.

ſiſtit. Ex vino albo ſtrumas & parotidas, & mãmarum inflammationes, & panos in vino folia decocta & illita tollunt. Eadem arida in lacte decocta, quamlibet pernicioſæ tuſſi citiſſimè medentur. Hippocrates vulneratis, ſitientibúſque defectu ſanguinis, radicis decoctæ ſuccum bibendum dedit: & ipſam vulneribus cum melle & reſina, item contuſis, luxatis, tumentibus, & muſculis, neruis, articulis impoſuit: & aſthmaticis ac dyſentericis in vino * bibendum dedit. * bibẽdam
Mirum, aquam radice ea addita addenſari ſub dio, atque lacteſcere. Efficacior autem, quo recentior. Nec lapathum diſſimiles effectus habet. Eſt autem & ſylueſtre quod alij oxalidem appellant, ſatiuo proximum, foliis acutis, colore betæ candidæ, radice minima: noſtri verò rumicem, alij lapathum cantherinum, ad ſtrumas cum axungia efficaciſſimum. Eſt & alterum genus, ferè oxylapathon vocant, ſatiuo item ſimilius, & acutiora habet folia ac rubriora, non niſi in paluſtribus naſcens. Sunt qui hydrolapathon tradunt in aquam natum. Eſt & aliud hippolapathon, maius ſatiuo, candidiúſque ac ſpiſſius. Sylueſtria ſcorpionum ictibus medentur, & ferire prohibent habentes. Radix aceto decocta ſi coletur, ſuccus dentibus auxiliatur: ſi verò bibatur, morbo regio. Semen ſtomachi inextricabilia vitia ſanat. Hippolapathi radices priuatim vngues * ſcabros detrahunt. Diſentericos ſemen duabus drachmis in vino potum liberat. * ſcabroſos
Oxylapathi ſemen lotum in aqua cæleſti, ſanguinem reiicientibus adiecta acacia lentis magnitudine prodeſt. Præſtantiſſimos paſtillos faciunt ex foliis & radice, addito nitro & iure exiguo. in vſu aceto diluũt. Sed ſatiuũ in epipho-

ris oculorum illinunt frontibus. Radice me-
rias & lepras curant. In vino verò decocta, ...
mas & parotidas & calculos: Poto vino ...
nes, cœliacos æquè & dyſentericos, & tene-
Ad eadémque omnia efficacius ius lapathi ...
ctus facit, & vrinam ciet, & caliginem o-
rum diſcutit: Item pruritum corporis, in
balinearum additum, aut prius ipſum illitu-
ne oleo. Firmat & commanducata radix
tes. Eadem decocta cum vino, ſiſtit al-
folia ſoluunt. Adiecit Solon (ne quid om-
mus) bulapathon, radicis tantum altitudine
ferens, & erga dyſentericos effectu, potum
vino.

*De ſynapis tribus generibus, & marrubio, & ſe-
& ſiſymbrio, ſiue thymbræo, & de lini ſemine
blito.* *Cap.* *XXII.*

SInapi, cuius in ſatiuis tria genera dix-
Pythagoras principatum habere ex his ...
rum ſublimè vis feratur, iudicauit. quoniam
aliud magis in nares & cerebrum penetret
ſerpentium ictus & ſcorpionum tritum cum
to illinitur. Fungorum venena diſcutit. C-
pituitam tenetur in ore, donec liqueſcat
gargarizatur cum aqua mulſa. Ad dentium
lorem manditur. Ad vuam gargarizatur c-
to & melle. Stomacho vtiliſſimũ contra o-
vitia, pulmonibúſque. Excreationes faci-
cit in cibo ſumptum: datur & ſuſpirioſis
comitialibus tepidum cum ſucco cucum-
Senſus, atque ſternutamentis caput purgat. al-
mollit, menſtrua & vrinam ciet. Hydro-
imponitur: cum fico & cumino tuſum ...
partibus comitiali morbo. Et vuluarum ...

uerſione ſuffocatas excitat odore, aceto miſſo: item lethargicos. Adiicitur tordilion. Eſt autem id ſemen ex ſeſeli. Et ſi vehementior ſomnus lethargicos premat, cruribus aut etiam capiti illinitur cum fico ex aceto. Veteres dolores, thoracis, lumborum, coxendicum, humerorum, & in quacunque parte corporis ex alto vitia extrahenda ſunt, illitum cauſtica vi emendat, puſtulas faciendo. At in magna duritia ſine fico impoſitum: vel ſi vehementior vrigo timeatur, per duplices pannos. Vtuntur ad alopecias cum rubrica, pſoras, lepras, phthiriaſes, * lichanicos, opiſthotonicos. Inungunt quoq; ſcabras genas, aut caligantes oculos cum melle. Succúſq; tribus modis exprimitur in fictili, caleſcítque in eo in Sole modicé. Exit & è cauliculo ſuccus lacteus, qui ita cùm induruit, dentium dolori medetur. Semen ac radix, cum immaduere muſto, conteruntur, manúſque plenæ menſura ſorbentur ad firmandas fauces, ſtomachum, oculos, caput, ſenſúſque omnes: mulierum etiam laſſitudines, ſaluberrimo genere medicinæ. Calculos quoque diſcutit potum ex aceto. Illinitur & liuoribus ſugillatíſque cum melle & adipe anſerino, aut cera Cypria. Fit & oleum ex ſemine madefacto in oleo expreſſóque, quo vtuntur ad neruorum rigores, lumborúmque & coxendicum perfrictiones. Sinapis naturam effectúſque eoſdem habere traditur adarca, inter ſyluas tacta, in cortice calamorum ſub ipſa coma naſcés, Marrubium plerique inter primas herbas commendauere, quod Græci praſion vocant, alij linoſtrophon, nonnulli philopæda, aut philochares, notius quàm vt indicandum ſit. Huius folia ſeménque contrita proſunt contra ſerpen-

*tetanicos,

tes, pectorum & lateris dolores, tuſſim vete
*reyciunt Et iis qui ſanguinem * reiecerint, eximie
ſcopis eius cum panico aqua decoctis, vt a
ritas ſucci mitigetur. Imponitur ſtrumis
adipe. Sunt qui viridis ſemen quantum duo
digitis capiant, cum farris pugillo deco
addito exiguo olei & ſalis, ſorbere ieiun
tuſſim iubeant. Alij nihil comparant in ea
cauſa marrubij & fœniculi ſuccis ad ſex
ternos expreſſis, decoctiſque ad ſextarios d
cum addito mellis ſextario, rurſus deco
ſextarios duos, ſi cochlearij menſura in di
beatur in aquæ cyatho. Et virilium vitiis
cum melle mirè prodeſt. Lichenas purgat c
to. Ruptis, conuulſis, ſpaſticis neruis ſalu
Potum aluum ſoluit cum ſale & aceto:
menſtrua & ſecundas mulierum. Arida
cũ melle ad tuſſim ſiccam efficaciſſima eſt.
ad gangrænas & pterygia. Succus verò au
lis, & naribus, & morbo regio, minuend
bili cum melle prodeſt. Item contra vene
ter pauca potens. Ipſa herba ſtomachum &
creationes pectoris purgat. Cum iride &
vrinam ciet. Cauenda tamen exhulceratæ ve
& renum vitiis. Dicitur ſuccus claritatẽ oc
rũ adiuuare. Caſtor marrubij duo genera
nigrũ, & quod magis probat, cãdidũ. In ou
ne ſuccum addit is, ipſúmque ouum in
melle æquis portionibus tepefactum, vo
rumpere, purgare, perſanare promittens:
etiam vulneribus à cane factis tuſo cum a
gia veteri. Serpyllum à ſerpendo putant di
Quod in ſylueſtri euenit, in petris maxime
tiuum non ſerpit, ſed ad palmi altitudine
creſcit. Pinguius voluntarium, & candidio

Foliis ramíſque aduerſus ſerpentes efficax, maximè cenchrin & ſcolopendras terreſtres ac marinas, & ſcorpiones, decoctis in vino ramis foliíſque. Fugat & odore omnes, ſi vratur. Et contra malinorum venena præcipuè valet. Capitis doloribus decoctum in aceto illinitur temporibus ac fronti cũ roſaceo. Itẽ phreneticis, lethargicis: cõtra tormina, & vrinæ difficultatem, anginas, vomitiones, drachmis quatuor datur. Ex aqua bibitur, & ad iocinerum * deſideria. Folia obolis quatuor dantur ad lienem ex aceto. Ad cruentas excreationes teritur in cyathis duobus aceti & mellis. Siſymbrium ſylueſtre à quibuſdam thymbrẹum appellatum, pedali nõ amplius altitudine. Quod in riguis naſcitur, ſimile naſturtio eſt. Vtrunque efficax aduerſus aculeata animalia, vt crabrones & ſimilia. Quod in ſicco ortum odoratum eſt, & inſeritur coronis anguſtiore folio. Sedant vtraque capitis dolorem. Item epiphoras. Alij panem addunt: alij per ſe decoquunt in vino. Sanat & epinyctidas, cutíſque vitia in facie mulierum intra quartum diem noctibus impoſitum, diebúſque detractum. Vomitiones, ſingultus, tormina, ſtomachi diſſolutiones cohibet ſiue in cibo ſumptum, ſiue ſucco potum. Non edendum grauidis, niſi mortuo conceptu. Quippe etiam impoſitum eiicit. Mouet vrinam cum vino potum, ſylueſtre & calculos. Quos vigilare opus ſit, excitat infuſum capiti cum aceto. Lini ſemen cum aliis quidem in vſu eſt: & per ſe mulierum cutis vitia emendat in facie. Oculorum aciem ſucco adiuuat. Epiphoras cum thure & aqua, aut cum myrrha ac vino ſedat: Parotidas cum melle aut adipe, aut cera: ſtomachi ſolutiones inſperſum polentæ modo:

* *dolores, quidã: deſiderĩũ alij legunt.*

anginas in aqua & oleo decoctum, & cum ſo illitum. Torretur, vt aluum ſiſtat. Cœli & dyſentericis imponitur ex aceto. Ad ioc ris dolores eſtur cum vua paſſa. Ad phthiſi liſſimè è ſemine fiunt ecligmata. Muſculo neruorum, articulorum, ceruicum durit rebri membranas mitigat farina ſeminis, aut ſale, aut cinere additis. Eadem cum idem concoquit ac maturat. Cum radice cucumeris ſylueſtris extrahit quæcunque c ri inhæreant. Sic & fracta oſſa. Serpere h in vino decocta prohibet, eruptiones pitu melle. Emendat vngues ſcabros cum pa do naſturtij: & teſtium vitia & ramices cu ſina & murrha, & gangrænas ex aqua. S chi dolores cum fœno Græco ſextariis vi decoctis in aqua mulſa. Inteſtinorum & th perniciosa vitia, clyſtere in oleo & melle tum iners videtur ac ſine ſapore, aut acri vlla. Vnde conuicium fœminis apud M drum faciunt mariti. Stomacho inutile eſt trem adeò turbat, vt choleram faciat aliq Dicitur tamen aduerſus ſcorpiones potum no prodeſſe & clauis pedum illini: item lie & temporum dolori ex oleo. Hippocrates ſtrua ſiſti eo cibo putat.

De meu, & fœniculo, & hippomarathro, & myrſineo, & cannabi, & de ferula, & cardu

Cap. XXIII.

MEu in Italia non niſi à medicis ſeri iis admodum paucis. Duo genera eius bilius Athamanticum vocant, illi tanquam Athamante inuentum, hi quoniam laud mum in * Athamante reperiatur, foliis an

*Athamania

mile, & caule aliquando bicubitali, radicibus multis & obnigris, quibuſdam altiſſimis. Minus ruſſum, quàm illud alterum. Ciet vrinam in aqua potum, radice trita vel decocta. Inflationes ſtomachi miré diſcutit. Item tormina & veſicæ vitia: vuluarúmque articulis cum melle, infantibus cum apio illitum imo ventri vrinas mouet. Fœniculum nobilitauere ſerpentes, guſtatu, vt diximus, ſenectam exuendo, oculorúmque aciem ſucco eius reficiendo. Vnde intellectum eſt, hominum quoque caliginem præcipuè eo leuari. Colligitur hic caule turgeſcente. In Sole ſiccatur, inungitúrque ex melle. Vbique hoc eſt. Laudatiſſimus in Iberia è lacrymis fit, & ex ſemine recenti. Fit etiam è radicibus, prima germinatione inciſis. Eſt & in hoc genere ſylueſtre, quod alij hippomarathron, alij myrſineum vocant, foliis maioribus, guſtu acriore, procerius, brachiali craſſitudine, radice candida. Naſcitur in calidis, ſed ſaxoſis. Diocles & aliud hippomarathri genus tradit, longo & anguſto folio, ſemine coriandri. Medicinæ in ſatiuo, ad ſcorpionum ictus & ſerpentium, ſemine in vino poto. Succus & auribus inſtillatur, vermiculóſque in his necat. Ipſum condimentis propè omnibus inſeritur: oxyporis etiã aptiſſimé. Quin & panis cruſtis ſubditur. Semen ſtomachum diſſolutum aſtringit, vel in febribus ſumptum. Nauſeam ex aqua tritum ſedat. Pulmonibus & iocineribus laudatiſſimum. Ventrem ſiſtit, cùm modicè ſumitur, vrinam* exciet, & tormina mitigat decoctum, lactíſq; defectu potum mãmas replet. Radix cum priſana ſumpta renes purgat, ſiue decocto ſucco, ſiue ſemine ſumpto. Prodeſt & hydropicis radix ex vino cocta: Item

* excitat

Item conuulſis. Illinuntur folia tumoribu
dentibus ex aceto. Calculos veſicæ pellun
nituræ abundantiam quoquo modo hau
facit. Verendis amiciſſimum, ſiue ad fouen
radice cum vino cocta, ſiue contrita in oleo
tum. Multi tumoribus & ſugillatis cum ce
linunt. Et radice in ſucco vel cum melle c
canis morſum vtuntur, & contra multiped
vino. Hippomarathron ad omnia vehem
Calculos præcipuè pellit. Prodeſt veſicæ cu
no leni, & fœminarum menſtruis hæren
Efficacius in eo ſemen, quàm radix. Mo
vtroque, quod duobus digitis tritum add
potionem. Petridius qui ophiaca ſcripſit, &
ction qui rhizotomumena, aduerſus ſer
nihil hippomarathro efficacius putauere
& Nicander non in nouiſſimis poſuit. Can
in ſyluis primum nata eſt, nigriore fol
aſperiore. Semen eius extinguere genitura
rorum dicitur. Succus ex eo vermiculos au
& quodcũnque animal intrauerit, eiicit, ſed
dolore capitis. Tantáque vis ei eſt, vt aquæ
ſa, coagulare eam dicatur. Et ideo ium
rum aluo ſuccurrit pota in aqua. Radix co
ctos articulos emollit in aqua cocta: item
dagras & ſimiles impetus. Ambuſtis crud
nitur, ſed ſæpius mutatur priuſquam are
Ferula ſemen anetho ſimile habet. Quæ ab
caule diuiditur in cacumine, fœmina pu
Caules eduntur decocti, commendantúrque
ſto ac melle, ſtomacho vtiles. Sin plures ſu
capitis dolores faciunt. Radix denarij po
in vini cyathis duobus, bibitur aduerſus
pentes. Et ipſa radix imponitur. Sic & tor
bus medetur. Ex oleo autem & aceto, con

dores immodicos, vel in febribus proficit. Succus ferulæ aluum * ſoluit, fabæ magnitudine deuoratus. Et viridi ferula ramuſculus, vtilis eſt ad omnia ea vitia. Ad ſanguinem ſiſtendum decem grana ſeminis bibuntur, in vino trita, vel medulla. Sunt qui comitialibus morbis dandum putant Luna quarta, ſexta, ſeptima, ligulæ menſura. Natura ferularum murænis infeſtiſſima eſt: tactæ ſiquidem ea moriuntur. Caſtor radicis ſuccum & oculorum claritati conferre multum putauit. Et de carduorum ſatu inter hortenſia diximus: quapropter & medicinam ex iis non differamus. Sylueſtrium genera ſunt duo: vnum fructicoſius à terra ſtatim: alterum vnicaule craſſius. Vtrique folia pauca, ſpinoſa, muricatis cacuminibus. Sed alter florem purpureum mittit inter medios aculeos, celeriter caneſcentem, & abeuntem cum aura: ſcolymon Græci vocant. Hic antequam floreat contuſus atque expreſſus, illito ſucco alopecias replet. Radix cuiuſcunque ex aqua decocta, potoribus ſitim facere narratur. Stomachum corroborat: & vuluis (ſi credimus) etiam conferre aliquid traditur, vt mares gignantur. Ita enim Chæreas Athenienſis ſcripſit, & Glaucias, qui circa carduos diligentiſſimus videtur. Manducatus carduus, odorem commendat oris.

*ſiſtit. legit Manutius & vetuſt. codex, contrario omnino ſenſu.

Theriacæ compoſitio, medicaminis Antiochi.

Cap. XXIIII.

SEd diſceſſuri ab hortenſibus, vnam compoſitionem ex his clariſſimam ſubtexemus, aduerſus venenata animalia, inciſam lapide verſibus in limine ædis Aeſculapij. Serpylli duûm denariorum pondus: opopanacis & millij tantundem

dem ſingulorum, trifolij pondus denarij
thi & fœniculi ſeminis, & aniſi, & ammi
apij, denariorum ſenûm ſingulis generi
erui farinæ duodecim. Hæc tuſa cribr
táque vino quàm poſſit excellenti, di
geruntur in paſtillos, victoriati
pondere. Ex his ſinguli dan-
tur ex vini miſti cyathis ter-
nis. Hac theriaca ma-
gnus Antiochus rex
aduerſus omnia
venena vſus
traditur.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIÆ LIBER XXI.

De natura florum & coronamentorum.

De mira florum varietate. *Cap. I.*

In hortis ſeri & coronamenta iuſſit Cato, inenarrabili florum maximè ſubtilitate: quando nulli poteſt facilius eſſe loqui, quàm rerum naturæ pingere, laſciuienti præſertim & in magno gaudio fertilitatis tam variè ludenti. Quippe reliqua, vſus alimentíque gratia genuit: ideóque ſecula annóſque tribuit iis. Flores verò odoréſque in diem gignit: magna (vt palàm eſt) admonitione hominum, quæ ſpectatiſſimè floreant, celerrimè marceſcere. Sed ne pictura quidem ſufficiente imagini colorum reddendæ, miſturarum varietati, ſiue alterni atque multiplices inter ſe nectantur ſiue priuatis generum funiculis in orbem, in obliquum, in ambitum, quædam coronæ per coronas currunt.

*De ſtrophiolo ſerto, & qui primùm flores miſ-
cœperint, & quando primùm corolla in-
eſt vel appellata, & quare. Cap. II.*

TEnuioribus vtebantur antiqui, ſtrophi-
pellantes: vnde nata ſtrophiola. Quin
cabulum ipſum tardè communicatum e
ter ſacra tantùm & bellicos honores co-
ſuum nomen vindicantibus. Cùm verò e
bus fierent ſerta, à ſerendo ſeruiæ appel-
tur: quod apud Græcos quoque non adeò
quitus placuit. Arborum enim ramis co-
in ſacris certaminibus, mos erat primùm:
variari cœptum miſtura verſicolori. Flo-
inuicem odores coloréſque accendêre
nij, ex ingenio Pauſiæ pictoris atque Gl
coronariæ, dilectæ admodum illi, cùm
eius pictura imitaretur, & illa prouocans
ret, eſſétque certamen artis ac naturæ:
etiam nunc extant artificis illius tabellæ
in primis appellata Stephanoplocos, qua
ipſam. Idque factum eſt poſt Olympiade
teſimam. Sic coronis è floribus receptis,
mox ſubiere, quæ vocantur Ægyptiæ, ac
de hybernæ, cum terra flores negat, ram
cornibus tincto. Paulatímque & Romæ ſu
appellatio, corollis inter initia propter g
tatem nominatis: mox & corollariis, po
è lamina ærea tenui inaurata aut inarg
dabantur.

*Quis primùm coronam folijs aureis & arg
dedit, & de honore coronarum apud antiqu
de Scipionis honore, & de pactilibus coron
Cleopatræ reginæ facto. Cap. III.*

CRaſſus diues, primus argento auróque
imitatus, ludis ſuis coronas dedit. A
ſui

rúntque & lemnici, quos adiici ipſarum coronarum honos erat propter Hetruſcas, quibus iungi niſi aurei non debebant. Puri diu fuere ij. Cælare eos primus inſtituit P. Claudius Pulcher, bractéaſque etiam phyliræ dedit. Semper tamen autoritas vel ludicro quæſitarum fuit. Nanque ad certamina in Circum per ludos & ipſi deſcendebant, & ſeruos ſuos quiſque mittebant. Inde illa XII. tabularum lex: Qui coronam parit, ipſe pecuniáue eius, virtutis ergò arguitur. Quam ſerui equíue meruiſſent, pecunia partam lege dici, nemo dubitauit. Quis ergo honos? vt ipſi mortuo parentibúſque eius, dum intus poſitus eſſet, foríſue ferretur, ſine fraude eſſet impoſita. Aliàs in vſu promiſcuo ne ludicræ quidem erant. Ingénſque & hinc ſeueritas. L. Fuluius argentarius, bello Punico ſecundo, cum corona roſacea interdiu è pergula ſua in forum proſpexiſſe dictus, ex autoritate Senatus in carcerem adductus, non ante finem belli emiſſus eſt. P. Munatius, cúm demptam Marſyæ coronam è floribus capiti ſuo impoſuiſſet, atque ob id duci eum in vincula Triumuiri iuſſiſſent, appellauit Trib. Pleb. Nec interceſſere illi, aliter quàm Athenis, vbi comeſſabundi iuuenes ante meridiem conuentus ſapientium quoque doctrinæ frequentabant. Apud nos exemplum licentiæ huius non eſt aliud, quàm filia Diui Augusti, cuius luxuria noctibus coronatum Marſyam, literæ illius dei gemunt. Florum quidem Populus Romanus honorem Scipioni tantùm habuit. Serapio cognominabatur, propter ſimilitudinem ſuarij cuiuſdam negotiatoris. Ob id erat in Tribunatu plebei admodum gratus, dignúſque Africanorum familia. Nec erat in bonis fune-

rís impenſa. Aſſes ergo contulit populus, a
nus elocauit, quáque præferebatur, flores e
ſpectu omni ſparſit. Et iam tunc coronæ
rum honos erant, & Larium publicorum p
torúmque, ac ſepulcrorum & Manium
Sutiles ſaliorum
máq; autoritas pactili coronæ. * Sutiles ali
ſacris inuenimus, & ſolennes cœnis. Tra
deinde ad roſaria: eóque luxuria proce
non eſſet gratia niſi mero folio: ſutilibus
petitis ab India, aut vltra Indos. Lautiſſ
quippe habetur è nardi folio eas dari, au
ſerica verſicolores vnguentis madidas.
habet nouiſſimè exitum luxuria fœminar
apud Græcos quidem de coronis priuatim
pſere Mneſitheus atq; Callimachus medic
nocerent capiti: quoniam & in hoc eſt
valetudinis portio, in potu atque hilarita
cipuè, odorum vi ſurrepente fallaciter, ſ
ta Cleopatræ ſolertia. Nanque appara
Actiaci gratificationem ipſius reginæ An
timente, néc niſi prægustatos cibos ſume
tur pauore eius luſiſſe, extremis coronæ
bus veneno illitis, ipſáque capiti impoſita
procedente hilaritate inuitauit Antonium
ronas biberent. Quis ita timeret inſidias?
concerpta in ſcyphum incipienti haurire
ſita manu: En ego ſum, inquit, illa care A
quam tu noua prægustantium diligentia
adeò mihi, ſi poſſim ſine te viuere, occa
ratio deeſt. Inde eductum cuſtodia biber
illico expirante. De floribus extra ſupra
ſcripſit Theophraſtus apud Græcos. Ex
aûtem inſcripſere aliqui libros Antholo
flores verò perſecutus eſt nemo, quod eq
inueniam. Nec nos nunc ſcilicet corona

mus: id enim friuolum eſt: ſed de floribus, quæ videbuntur digna, memorabimus. Pauciſſima noſtri genera coronamétorum inter hortenſia nouere, ac penè violas roſáſque tantúm.

De roſa in coronis, & de generibus eius, & vbi ſeratur. Cap. IIII.

ROſa naſcitur ſpina verius, quàm frutice, in rubo quoque proueniens, illic etiam iucundi odoris, quamuis anguſti. Germinat omnis primò incluſa granoſo cortice. Quo mox intumeſcente, & in virides alabaſtros faſtigato, paulatim rubeſcens dehiſcit, ac ſeſe pandit, in calycis medio ſui ſtantis complexa luteos apices. Vſus eius in coronis propè minimus eſt. Oleo maceratur, ídque iam à Troianis temporibus, Homero teſte. Prætereà in vnguenta tranſit, vt diximus. Per ſe medicas artes præbet. Emplaſtris atque collyriis inſeritur mordaci ſubtilitate. Menſarum etiam deliciis inungendis minimè noxia. Genera eius noſtri fecere celeberrima Præneſtinam & Campanam. Addidere alij Mileſiam, cuius ſit ardentiſſimus color, non excedentis duodena folia. Proximam ei Trachiniam minus rubentem. Mox Alabandicam, viliorem albicantibus foliis. * Vtiliſſimam verò plurimis, ſed minutiſſimis ſpineolam. Differunt enim multitudine foliorum, aſperitate, læuore, colore, odore. Pauciſſima quina folia ac deinde numeroſiora: cùm ſit genus eius, quam centifoliam vocant: quæ eſt in Campania Italiæ, Græciæ verò circa Philippos: ſed ibi non ſuæ terræ prouentu. Pangæus mons in vicino fert, numeroſis foliis ac paruis: vnde accolæ tranſferentes conſerunt, ipſáque plantatione profi-

**Viliſſimã, contrario penitus ſenſu legit Manutius alíque vetuſtũ Venetum codi. Camertis manu emẽdatum ſequuti, & rectius, opinor, propter cõparatiuũ viliorem, quod præcedit.*

ciunt. Non autem talis odoratiſſima eſt, ne-
latiſsimum maximúmque folium. Breuiter
indicium eſt odoris, ſcabritia corticis. Cepio
berij Cæſaris principatu, negauit centifolia
coronis addi, præterquam extremos velut
cardines, nec odore nec ſpecie probabilem
& quæ Græca appellatur à noſtris, à Græci
chnis, non niſi in humidis locis prouenit
nec vnquam excedens quinque folia, viol.
gnitudine, odore nullo. Eſt & alia Græcul
pellata, conuolutis foliorum paniculis, ne
hiſcens niſi manu coacta, ſempérque na
ſimilis, latiſsimis foliis. Alia funditur è
maluaceo, folia oleæ habente, moſceuton
cant. Atque inter has media magnitudine
tumnalis, quam coroneolam vocant. Omn
ne odore, præter coroneolam & in rubo na
tot modis adulterantur. Et aliâs vera qu
plurimùm ſolo præualet. Cyrenis odorati
eſt, ideóque ibi vnguentum pulcherrimum
thagine Hiſpaniæ, hyeme tota præcox. Re
cæli temperies. Quibuſdam enim annis m
odorata prouenit. Præterea locis omnis
quàm humidis odoratior. Seri nec pingu
vult, nec argilloſis locis, nec riguis, con
raris: propriéque ruderatum agrum amat
cox Campana, ſera Mileſia. Nouiſsimè t
deſinit Præneſtina. Fodiuntur altius quàm
ges, leuius quàm vites. Tardiſsimè prouen
ſemine, quod in ipſo cortice eſt ſub ipſo
opertum lanugine: ob id potius caule co
inſeruntur. Et ocellis radicis, vt harundo
genus inſeritur pallidæ ſpinoſæ, longiſſi
virgis quinquefoliæ, quæ è Græcis altera
Omnis autem reciſione atque vſtione pro

tranſlatione quoque, vt vitis optimè ocyſsiméq; prouenit, ſurculis quaternûm digitorum longitudine,aut ampliore, poſt Vergiliarum occaſum ſata: dein per Fauonium tranſlata,pedalibus interuallis,crebróque circunfoſſa. Qui præcocem faciunt,pedali circa radicem ſcrobe aquam calidam infundunt,germinare incipiente calyce.

De lilio tria genera, & ratione ea inſerendi.

Cap. V.

Lilium roſæ nobilitate proximum eſt,& quadam cognatione vnguenti oleíque,quod lirinon appellatur. Et impoſitum etiam maximè roſas decet,medio prouentu earum incipiens, Nec vlli florum excelſitas maior, interdum cubitorum trium, languido ſemper collo, & non ſufficiente capitis oneri. Candor eius eximius, foliis foris ſtriatis,& ab anguſtiis in latitudinem paulatim ſeſe laxantibus, effigie calathi, reſupinis per ambitum labris, tenuíq; filo & ſemine,ſtantibus in medio crocis. Ita odor colórque duplex,& alius calycis,alius ſtaminis, differentia anguſta. In vnguenti verò oleíque vſu, & folia non ſpernuntur. Eſt flos non diſſimilis illi in herba quam conuoluulum vocant, naſcens per frutecta, nullo odore, nec crocis intus, candorem tantùm referens, ac veluti naturæ rudimentum lilia facere condiſcentis. Alba lilia iiſdem omnibus modis ſeruntur, quibus roſa: &. hoc amplius lacryma ſua,vt hippoſelinum: nihílque eſt fœcundius, vna radice quinquagenos ſæpe emittente bulbos. Eſt & rubens lilium, quod Græci crinon vocant. Alij florem eius cynorrhodon. Laudatiſsimum in Antiochia & Laodicea Syriæ, mox in Phaſelide. Quartum locum

obtinet in Italia naſcens. Sunt & purpurea li aliquando gemino caule, carnoſiore tantùm dice, maioríſque bulbi, ſed vnius: Narciſſum cant. Huius alterum genus flore candido, ca ce purpureo. Differentia à liliis eſt & hæc, q narciſſis folia in radice ſunt, probatiſsimi Lyciæ montibus. Tertio generi cætera ead calyx herbaceus. Omnes ſerotini. Poſt Arc enim florent, ac per æquinoctium autumn Inuenta eſt & in his ratio inſerendi, monſtr hominum ingeniis. Colliguntur nanque m Iulio ſcapi areſcentes, liliáque ſuſpendun fumo. Dein nudantibus ſe nodulis in fæce vini vel Græci menſe Martio macerantur, lorem percipiant: atque ita in ſcrobiculis ſe tur, heminis fæcis circunfuſis. Sic fiunt purp lilia: mirúmque, ita tingi aliquid, vt naſc infectum.

De violis & de caltha, & de baccare, combret aſaro & croco. Cap. VI.

Violis honos proximus. Earum plura gen Purpureæ, luteæ, albæ: plantis omn olus, ſatæ. Ex iis verò, quæ ſponte apricis & cris locis proueniunt, purpureæ latiore folio tim ab radice carnoſa exeunt, ſoláque Gr nomine à cæteris diſcernuntur, appellata Ia ab his Ianthina veſtis. Sed ſatiuis maxima toritas luteis. Cenera iis Tuſculana, & quæ rina appellatur, folio aliquanto latiore, ſed nus odorato. In totum verò ſine odore, m tóque folio calathiana, munus autumni, c ræ veris. Proxima ei caltha eſt concolori plitudine. Vincit numero foliorum mari quinque non excedentem. Eadem odore ſup tur. Eſt enim grauis caltha. Non leuior ei, q

ſcopam regiam appellant: quanquam folia eius olent, non flores. Baccar quoque radicis tantum odoratæ eſt, à quibuſdam nardum ruſticum appellatum. Vnguenta ex ea radice fieri ſolita apud antiquos, Ariſtophanes priſcæ Comœdiæ Poëta teſtis eſt. Vnde quidam errore falſo barbaricam eam appellabant. Odor eſt ei cinnamomo proximus. Gracili ſolo nec humido prouenit. Simillimum ei combretum appellatur, foliorum exilitate vſque in fila attenuata, & procerius quàm baccar. Nec hæc ſunt tantùm, ſed eorum quoque error corrigendus eſt, qui baccar, ruſticum nardum appellauere. Eſt enim alia herba ſic cognominata, quam Græci aſaron vocant, cuius ſpeciem figurámque diximus in nardi generibus. Quinimo aſaron inuenio vocitari, quoniam in coronis non addatur. Crocum ſylueſtre optimum: ſerere in Italia minimè expedit, ad ſcrupula vſque ſingula areis decoquentibus. Seritur radicis bulbo. Satiuum latius, maiúſque & nitidius, ſed multò leuius degenerans. Sed nec vbique fœcundum, etiam Cyrenis, vbi ſemper flores laudatiſſimi. Prima nobilitas Cilicio, & ibi in Coryco monte: dein Lycio, monte Olympo: mox Centuripino Siciliæ. Aliqui Phlegræo ſecundum locum dedere. Adulteratur nihil æquè. Probatio ſynceri, ſi impoſita manu crepat, veluti fragile. Humidum enim, quod euenit adulteratione, cedit. Altera probatio: ſi manu prolata ad ora, leniter faciem oculóſque mordeat. Eſt per ſe genus ſatiui blandiſſimum vulgo, cum ſit medio candidum, dialeucon vocant. Contrà Cyrenaico vitium, quòd omni croco nigrius eſt, & celerrimè marceſcit. Optimum vbicunque quod pinguiſſimum, & bre-

u ibus capillis: peſſimum verò, quod ſitum
dolet. Mutianus autor eſt, in Lycia anno ſe
mo aut octauo transferri in locum ſubacti
atque ita degenerans renouari. Vſus eius in c
nis nuſquam. Herba enim eſt folio anguſto
in capillaméti modum. Sed vino mirè conge
præcipuè du'ci, tritum ad theatra replenda.
ret Vergiliarum occaſu paucis diebus, foli
florem expellit. Viret bruma & colligitur. Si
tur vmbra, melius etiam hyberna. Carnoſa
illi radix, viuaciórque quàm cæteris. Gaudet
cari & atteri pereundóque melius prouenit.
iuxta ſemitas ac fontes lætiſſimum.

De floribus antiquis, & de odoramentorum diuerſitate, ſaliunca, & polio.

Cap. VII.

TRoianis temporibus iam erat honos ei.
certè flores Homerus treis laudat, loton
con hyacinthum. Omnium autem odoram
rum, atque adeo herbarum differentia eſt i
lore, & odore, & ſucco. Odorato ſapor ra
li non amarus: è contrario dulcia raro odo
Itaque & vina muſtis odoratiora, & ſylue
magis omnia satiuis Quorundam odor ſua
è longinquo, propius admotus hebetatur, vt
læ. Roſa recens à longinquo olet, ſicca prop
Omnis autem verno tempore acrior, & ma
nis: quicquid ad meridianas horas dies ve
hebetatur. Nouella quoque vetuſtis minus
rata. Acerrimus tamen odor omnium æ
media. Roſa & crocum odoratiora, cum
nis diebus leguntur: & omnia in calidis, q
in frigidis. In Aegypto tamen minimè od
flores, quia nebuloſus & roſcidus aër eſt à

flumine. Quorundam ſuauitati grauitas ineſt. Quædam, cùm virent, non olent, propter humorem nimium: vt buceros, quod eſt fœnum Græcum. Acutus odor non omnium ſine ſucco eſt, vt violæ, roſæ, croco. Quæ verò ex acutis ſucco carent, eorum omnium odor grauis, vt in lilio vtriuſque generis. Abrotonum & amaracus acres habent odores. Quorundam flos tantum iucundus, reliquæ partes ignauæ, vt violæ ac roſæ. Hortenſium odoratiſſima quæ ſicca: vt ruta, menta, apium. & quæ in ſiccis naſcuntur. Quædam vetuſtate odoratiora, vt cotonea: eadémque decerpta, quàm in ſuis radicibus. Quædam non niſi defracta, aut ex attritu olent: alia non niſi detracto cortice: quædam verò non niſi vſta, ſicut thura myrrhæque. Flores triti omnes amariores, quàm intacti. Aliqua arida diutius odorem continent, vt melilotos. Quædam locum ipſum odoratiorem faciunt, vt iris: quin & arborem totam cuiuſcunque radices attingit. Heſperis noctu magis olet, inde nomine inuento. Animalium nullum odoratum, niſi ſi de pantheri: quod dictum eſt, credimus. Illa quoque non omittenda differentia eſt, odoramentorum multa nihil pertinere ad coronamenta, vt irin atque ſaliuncam, quanquam nobiliſſimi odoris vtranque. Sed iris radice tantum commendatur, vnguentis & medicinæ naſcens. Laudatiſſima in Illyrico. Et ibi quoque non in maritimis, ſed in ſylueſtribus Drilonis & Naronæ. Proxima in Macedonia, longiſſima hæc & candicans, & exilis. Tertium locum habet Africana, ampliſſima inter omnes, guſtúque amariſſima. Illyrica quoque duorum generum eſt, Rhaphanitis à ſimilitudine, quæ & melior: Rhizotomos ſubruffa.

Optima, quæ ſternutamenta tactu mouet,
* & rectũ lem habet cubitalem, * erectam. Floret
coloris ſpecie, ſicut arquus cæleſtis, vnde
men. Non improbatur & Piſidica. Et
tribus ante menſibus mulſa aqua circu
hoc veluti placamento terræ blandiunt
cunſcripta mucrone gladij orbe tripli
cùm legerint eam, protinus in cælum atto
Natura eſt feruens, tractatáque puſtula
bulli modò facit. Præcipitur ante omnia, v
legant. Teredines non ſicca modò, vetu
terra celerrimè ſentit. Optimum antea
Leucade & Elide ferebatur: iampridem e
ſeritur: nunc è Pamphylia: ſed Cilicium
mè laudatur atque Septentrionale. Saliu
lioſa quidem eſt, ſed breuis, & quæ ne
poſſit. Radici numeroſæ cohæret, herba
quàm flos denſa veluti manu preſſa, breu
cæſpes ſui generis. Pannonia hanc gignit
rici, Alpiúmq; aprica: vrbiũ Eporrhedia
ſuauitatis, vt metallum eſſe cœperit. Veſti
terponi eam gratiſſimum. Sic & apud Græ
lion herbam, inclytam Muſæi & Heſiodi
bus, ad omnia vtilem prædicantium, ſup
cætera ad famam etiam ac dignitates pro
miram, ſi modò (vt tradunt) folia eius
candida, meridie purpurea, ſole occidente
lea aſpiciuntur. Duo genera eius: câpeſtre
ſylueſtre quod minus eſt. Quidam teuthri
cant. Folia canis hominis ſimilia, à radic
tinus, nunquam palmo altiora. Et de odora
ribus ſatis dictum.

De veſtium æmulatione cum floribus, & ama
ranto, & chryſocome, ſiue chryſitri. Cap. VII

IN quibus vnguento viciſſe naturam gau
lux

luxuria, veſtibus quoq; prouocauit eos flores qui colore cõmendantur. Hos animaduerto tres eſſe principales: vnũ in cocco, qui in roſis micat. Gratius nihil traditur aſpectu, & in purpuras Tyrias, dibapháſq; ac Laconicas. Aliũ in amethyſto, qui in viola: & ipſe in purpureũ, quémq; ianthinũ appellauimus. Genera enim tractamus, in ſpecies multas ſeſe ſpargẽtia. Tertius eſt qui propriè conchylij intelligitur, multis modis: vnus in heliotropio, & in aliquo ex his plerunq; ſaturatior: alius in malua, ad purpurã inclinans: alius in viola ſerotina, conchyliorũ vegetiſſima. Paria nunc componuntur, & natura atq; luxuria depugnant. Lutei video honorem antiquiſſimum, in nuptialibus flammeis totum fœminis conceſſum: & fortaſſis ideo non numerari inter principales, hoc eſt, communes maribus ac fœminis, quoniam ſocietas principatum dedit. Amaranto non dubiè vincimur. Eſt autem ſpica purpurea verius, quàm flos aliquis, & ipſe ſine odore. Mirum in eo, gaudere decerpi, & lætius renaſci. Prouenit Auguſto mẽſe: durat in autumnũ. Alexandrino palma, qui decerptus aſſeruatur. Mirúmque, poſtquam defecere cuncti flores, madefactus aqua reuiuiſcit, & hybernas coronas facit. Summa eius natura in nomine eſt, appellato, quoniam non marceſcat. In nomine & cyani colos: item holochryſi. Omnes autem hi flores non fuere in vſu Alexandri Magni ætate, quoniam proximi à morte eius autores ſiluere de illis: quo manifeſtum eſt poſteà placuiſſe. A Græcis tamen repertos quis dubitet, non aliter Italia vſurpante nomina illorum? At Hercules petilio ipſa nomen impoſuit autumnali, circáque vepres naſcenti, & tantùm colore commendato, qui eſt roſæ ſylueſtris.

Folia

Folia parua, quina. Mirúmque in eo flore: in
cacumen, & non niſi retorto folia naſci, p
calyce, ac verſicolori, luteum ſemen inclu
Luteus & bellio paſtillicantibus quinqua
quinis barbulis coronatur. Pratenſes hi
ac ſine vſu plerique, & ideo ſine nomi
Quin & his ipſis alia alij vocabula impo
Chryſocome ſiue chryſitis, non habet La
appellationem. Palmi altitudine eſt, coma
fulgore auri corymbis, radice nigra, ex au
dulci, in petroſis opacíſque naſcens.

De honore coronarum, & cyclamino, & meli & trifolio, tria genera eius. Cap. IX.

ET ferè peractis colorum quoque cele
mis, tranſeat * ratio ad eas coronas, qu
rietate ſola placent. Duo earum genera, qu
aliæ flore conſtant, aliæ folio. Florem eſſe
rim geniſtas: (nanque & iis decerpitur lu
item rhododendron: item zizipha, quę & Ca
docia vocantur: his odoratus, ſimilíſq; ole
floribus. In vepribus naſcitur cyclaminu
quo plura aliâs. Flos eius coloſſinus in co
admittitur. Folia in coronamentis ſmila
ederæ, corymbíque earum obtinent prin
tum, de quibus in fruticum loco abundè d
mus. Sunt & alia genera, nominibus Græci
dicanda, quia noſtris maiore ex parte huiu
menclaturæ defuit cura. Et pleraque eoru
exteris terris naſcuntur, nobis tamen conſe
da, quoniam de natura ſermo, non de Itali
Ergo in coronamenta folio venere melo
ſpireon, trigonon, cneoron, quod caſiam
ginus vocat: & quod cunilaginém, quæ co
meliſſophyllō quod apiaſtrum, meliloton q
ſertulam Campanam vocamus. Eſt enim in C

*oratio

pania Italiæ laudatiſſima,Græcis in Sunio : mox Chalcidica & Cretica,vbicunque verò aſperis & ſylueſtribus nata. Coronas ex hac antiquitus factitatis, indicio eſt nomen ſertulæ, quod occupauit. Odor eius croco vicinus eſt, & flos, ipſa cana. Placet maximè foliis breuiſſimis atque pinguiſſimis. Folio coronat & trifolium. Tria eius genera. Minyanthes vocant Græci, alij aſphaltion, maiore folio,quo vtuntur coronarij. Alterum acuto,oxytriphyllon. Tertium ex omnibus minutiſſimum. Inter hæc neruoſi cauliculi quibuſdam,vt marathro,hippomarathro, myophono. Vtuntur è ferulis & corymbis, & ederæ flore purpureo. Eſt & in alio genere earum ſylueſtribus roſis ſimilis. Et in iis quoque colos tantùm delectat, odor autem abeſt.Et cneori duo genera,nigri atque candidi.Hoc & odoratum: ramoſa ambo. Florent poſt æquinoctium autumnum.

De origano, & thymo, & melle Attico, & conyza, & Iouis flore, & helenio, & abrotono, & leucanthemo. Cap. X.

TOtidem & origani in coronamentis ſpecies. Alterius enim nullum ſemen. Id,cui odor eſt, Creticum vocatur. Totidem & thymi:candidum, ac nigricans. Floret autem circa ſolſtitia , cùm & apes decerpunt , & augurium mellis eſt. Prouentum enim ſperant apiarij largè floreſcente eo. Læditur imbribus amittítque florem. Semen thymi non poteſt deprehendi , cùm origani perquàm minutum: non tamē fallat. Sed quid intereſt occultaſſe id naturam ? In flore ipſo intelligitur, ſatóque eo naſcitur. Quid non tentauere homines ? Mellis Attici in toto orbe ſumma laus exiſtimatur. Ergo tranſlatum eſt ex Attica

thymum,

thymum, & vix flore (vti docemus) ſatu
alia ratio naturæ obſtitit, non durante At
mo, niſi in afflatu maris. Erat quidem hæc
antiqua in omni thymo, ideóque non n
Arcadia. Tunc oleam non putabant gig
intra c c c. ſtadia à mari. Thymis quidem
etiam lapideos campos in prouincia Na
refertos ſcimus: hoc penè ſolo reditu, e
quis regionibus pecudum millibus conue
bus, vt thymo veſcantur. Et conyzæ duo
in coronamentis mas ac fœmina. Differ
folio. Tenuius fœminæ & conſtrictiu
ſtiúſque, imbricatum maris & ramoſius
quoque magis ſplendet eius, ſerotinus
poſt Arcturum. Mas odore grauior,
acrior, & ideo contra beſtiarum morſus
Folia fœminæ mellis odorem habent. M
radix à quibuſdam libanotis appellatur,
diximus. Et tantùm folio coronant Iou
amaracus hemerocalles, abrotonum, hel
ſiſymbrium, ſerpyllum, omnia ſurculo
modo. Colore tãtùm placet Iouis flos, odo
ſicut & illi, qui Græcè phlox vocatur. E
autem & folio odorata ſunt excepta ſerp
lenium è lacrymis Helenę dicitur natum
in Helena inſula laudatiſſimum. Eſt aut
tex humi ſe ſpargens dodrantalibus ramu
lio ſimili ſerpyllo. Abrotonum odore
graui floret æſtate. Flos aurei coloris.
ſponte prouenit. Cacumine ſuo ſe propa
ritur autem ſemine melius, quàm radi
ſurculo: ſemine quoque non ſine negotio
taria transferuntur. Sic & adonium.
æſtate. Alſioſa enim admodũ ſunt: & Sole
nimio læduntur. Sed vbi conualuere,

fruticant. Abrotono ſimile odore leucanthemum eſt, flore albo folioſum.

De amaraco vel ſampſucho, & nyctegreto, & meliloto, & viola alba, & codiamino, & de ſyluestribus bulbis, & heliochryſo, & lychni, & de herbis citra mare.

Cap. XI.

AMaracum Diocles medicus & Sicula gens appellauere, quod Aegyptus & Syria ſampſuchum. Seritur vtroque genere, & ſemine & ramo, viuacius prædictis, & odore melius. Copioſum amaraco æquè, quàm abrotono, ſemen. Sed abrotono radix vna & altè deſcendens: cæteris in ſummo terræ leuiter hærens. Reliquorum ſatio autumno ferè incipiente, necnon & vere quibuſdam locis quæ vmbra gaudent, & aqua ac fimo. Nyctegretum inter pauca miratus eſt Democritus, coloris ignei, foliis ſpinæ, nec à terra ſe attollentem, præcipuam in Gedroſia narrat. Erui poſt æquinoctium vernum radicitus, ſiccaríque ad Lunam xxx. diebus, ita lucere noctibus. Magos Parthorúmque reges vti hac herba ad vota ſuſcipienda. Eandem vocari chenomychon, quoniam anſeres à primo conſpectu eius expaueſcant: ab aliis nyctilopa, quoniam è longinquo noctibus fulgeat. Melilotos vbique naſcitur: laudatiſſima tamen in Attica: vbicunque verò recens, nec candicans, & croco quàm ſimillima: quanquam in Italia odoratior & candida. Florum prima ver nuntiantium, viola alba. Tepidioribus verò locis etiam hyeme emicat. Poſteà quæ appellatur purpurea. Proximè flammea, quæ & phlox vocatur, ſylueſtris duntaxat. Codiaminon bis anno, verè & autum

autumno : æſtates hyeméſque fugit. Se
ſuprà dictis aliquanto narciſſus & lilium
maria : in Italia quidem, vt diximus, poſt
Nam in Græcia tardius etiamnum anem
autem hæc ſylueſtrium bulborum flos,
quàm quæ dicetur in medicinis. Sequitur
the, melanion, ex ſylueſtribus heliochryſ
inde alterum genus anemones, quæ lim
catur. Poſt hanc gladiolus comitatus
this. Nouiſſima roſa. Eadémque prima
excepta ſatiua : è cæteris hyacinthus
durat, & viola alba, & œnanthe : ſed hæ
deuulſa crebrò prohibeatur in ſemen abi
ſcitur locis tepidis. Odor idem ei, qui ge
ribus vuis, atque inde nomen. Hyacinth
mitatur fabula duplex, luctum præfer
quem Apollo dilexerat, aut ex Aiacis
editi, ita diſcurrentibus venis, vt Græcar
rarum figura AI legatur inſcripta. Heli
ſos florem habet auro ſimilem, folium te
liculum quoque gracilem, ſed durum. Ho
nare ſe Magi, ſi & vnguenta ſumantur e
quod apyron vocant, ad gratiam quoq
gloriámque pertinere arbitrantur. Et ve
dem flores hi ſunt. Succedunt illis æſtiu
nis, & Iouis flos, & alterum genus lilij
phyon, & amaracus, quem Phrygium
minant. Sed maximè ſpectabilis pothos.
nera huius : vnum, cui flos hyacinthi
rum candidius, qui ferè naſcitur in tumul
niam fortius durat. Et iris æſtate floret
& hi, marceſcúntque. Alij rurſus ſubeu
tumno. Tertium genus lilij & crocum,
que genere vnum hebes, alterum odor
primis omnia imbribus emicantia. Co
qu

quidem & ſpinæ flore vtuntur: quippè cùm ſpinæ albæ cauliculi inter oblectamenta gulę quoque cõdiantur. Hic eſt trans maria ordo florum. In Italia violis ſuccedit roſa: huic interuenit lilium: roſam cyanus excipit, cyanum amarantus. Nam vincaperuinca ſemper viret, in modum lineæ foliis geniculatim circundata. Topiaria herba: inopiam tamen florum aliquando ſupplet. Hæc à Græcis chamædaphne vocatur. Vita longiſſima violæ albæ eſt trimatu. Ab eo tempore degenerat. Roſa & quinquennium perfert, nec reciſa, nec aduſta. Illo enim modo iuueneſcit. Diximus & terram referre plurimum. Nam & in Aegypto ſine odore hæc omnia: tantúmq; myrtis odor præcipuus. Alicubi etiã binis menſibus antecedit germinatio omnium. Roſaria à Fauonio foſſa oportet eſſe, iterúmque ſolſtitio. Et id agendum, vt intra id tempus purgata ac pura ſint.

De cura apum, pabulo & morbis earum & remediis. *Cap. XII.*

Verùm hortis coronamentíſque maximè alueraria & apes conueniunt, res præcipui quęſtus compendiíque, cùm fauit. Harum ergo cauſa oportet ſerere thymum, apiaſtrum, roſam, violas, lilium, cytiſum, fabam, eruilium, cunilam, papauer, conyzam, caſiam, melilotum, meliſſophyllum, cerinthen. Eſt autem cerinthe folio candido, incuruo, cubitalis, capite concauo, mellis ſuccum habente. Horum floris auidiſſimæ ſunt, atque etiam ſinapis, quod miremur, cùm oliuæ florem ab his non attingi conſtet. Ideóq; hanc arborem procul eſſe melius ſit: cùm aliquas quàm proximè ſeri conueniat, quæ & euolantium examina inuitent, nec longius abire

patiantur. Cornum quoque arboré caueri tet. Nam flore eius deguſtato, aluo concitantur. Remedium, ſorba contuſa è melle bere his, vel vrinam hominum, vel boum grana punici mali, ammineo vino con At geniſtas circunſeri aluearijs gratiſſimum rum eſt dignúmq; memoratu de alimentis comperi. Hoſtilia vicus alluitur Pado. Hi quilini pabulo circa deficiente imponunt bus alueos, noctibúſque quina millia pa contrario amne naues ſubuehunt. Egre ce apes paſtæque, ad naues quotidie re mutantes locum, donec pondere ipſo pre uibus, pleni aluei intelligantur, reuecti ſi mantur mella.

De venenato melle, & de remedijs mellis venenati, & mellis inſani. *Cap. XII.*

ET in Hiſpania mulis prouehunt, ſim cauſa. Tantúmque pabulum refert, vt quoq; venenata fiant. Heracleæ in Ponto buſdā annis pernicioſiſſima exiſtunt, ab apibus facta. Nec dixere autores, è quibus bus ea fierent. Nos trademus, quæ comp Herba eſt ab exitio & iumentorum quid præcipuè capratum, appellata ęgolethron flores concipiunt noxiū virus aquoſo ver ceſcentes. Ita fit, vt non omnibus annis tur hoc malum. Venenati ſigna ſunt, q nino non denſatur, quòd color magis eſt, odor alienus, ſternutamenta protinus uens. quòd ponderoſius innoxio. Qui ed ciunt ſe humi, refrigerationem quærentes & ſudore diffluunt. Remedia ſunt multa, q locis dicemus. Sed quoniam ſtatim repre

aliqua in tantis inſidiis oportet, mulſum vetus è melle optimo & ruta: ſalſamenta etiam ſi reiiciantur ſumpta crebró. Certúmque eſt id malum per excrementa ad canes etiam peruenire, ſimilitérque torqueri eos. Mulſum tamẽ ex eo inueteratum, innocuum eſſe conſtat: & fœminarum cutem nullo melius emendari cum coſto, ſugillata cum aloë. Aliud genus in eodem Ponto gente Sannorum mellis, quod ab inſania, quam gignit, mænomenon vocant. Id exiſtimatur contrahi flore rhododendri, quo ſcatẽt ſyluæ. Génſque ea, cùm ceram in tributa Romanis præſtet, mel (quoniam exitiale eſt) non vendit. Et in Perſide, & in Mauritaniæ Cęſarienſis Getulia, contermina Maſſæſulis, venenati faui gignuntur: quidámque à parte, quo nihil eſſe fallacius poteſt, niſi quòd liuore deprehenduntur. Quid ſibi voluiſſe naturam iis arbitremur inſidiis, vt ab iiſdem apibus, nec omnibus annis fierent, aut non totis fauis? Parum enim erat genuiſſe rem, in qua venenum facillimè daretur, etiámne hoc ipſa in melle tot animalibus dedit? Quid ſibi voluit, niſi vt cautiorem minúſque auidum faceret hominem? Non enim ipſi melli, ſed apibus iam cuſpides dederat, & quidem venenatas, remedio aduerſus has vtique non differendo. Ergo malu,e ſucco, aut foliorum ederę perungi ſalutare eſt, vel percuſſos ea bibere. Mirum tamen eſt, venena portantes ore, fingentéſque ipſas non mori: niſi quòd illa domina rerum omnium hanc dedit repugnantiam apibus: ſicut contra ſerpentes Pſyllis Marſiſque inter homines.

De melle quod muſcæ non attingunt, & aluearÿs, & cura eorum ſi famem ſentiunt apes, & quomodo cera fiat.

Cap. XIIII.

ALiud in Creta miraculum mellis. Mon
Carina IX. M. paſſuum ambitũ : intra q
ſpatium muſcæ non reperiuntur, natúmq
mel nuſquam attingunt. Hoc experimento
lare medicamẽtis eligitur. Aluearia orient
noctialem ſpectare conuenit. Aquilonem
nec Fauonium minus. Aluearia optima e
ce, ſecunda ferula, tertia vimine. Multi
ſpeculari lapide fecere, vt operantes intu
ſpectarent. Circunlini alueos fimo bubulo v
mũ, operculũ à tergo eſſe ambulatorium, v
feratur intus, ſi magnus ſit alueus, aut ſteril
ratio, ne deſperatione curam abiiciant: id
latim reduci, fallente operis incremento. A
ria hyeme ſtramento operiri, crebrò ſuffi
ximè fimo bubulo. Cognatum hoc iis, innat
tes beſtiolas necat, araneos, papiliones, ti
nes: apéſque ipſas excitat. Et araneorum q
exitium facilius eſt: papilionum maior
Tollitur verò, cùm matureſcit malua no
terlunio, cælo ſereno, accenſis lucernis an
ueos. In eam flammam ſeſe ingerunt.
deeſſe cenſeatur apibus, vuas paſſas ſicca
cóſque tuſas, ad fores earum poſuiſſe c
niet. Item lanas tractas madentes paſſo, a
fruto, aut aqua mulſa. Gallinarum etiam c
carnes. Quibuſdam etiam æſtatibus iidem
præſtandi, cùm ſiccitas cõtinua florum al
tum abſtulit. Alueorum, cùm mel eximitur
ni oportet exitus, meliſſophyllo aut geni
tis: aut medios alba vite præcingere, ne ap
fugiant. Vaſa mellaria aut fauos lauari aqu
cipiunt: hac decocta, fieri ſaluberrimum
tum. Cera fit expreſſis fauis, ſed antè pur

tis aqua, & triduo in tenebris ſiccatis, quarto
die liquatis igni in nouo fictili, aqua fauos te-
gente, tunc ſporta colatis. Rurſus in eadem olla
coquitur cera cum eadem aqua, excipitúrque
alia frigida, vaſis melle circunlitis. Optima, quę
Punica vocatur. Proxima, quàm maximè fulua,
odorſque mellei, pura, natione autem Ponti-
ca, quam conſtare equidem miror inter vene-
nata mella. Deinde Cretica. Plurimum enim ex
propoli habet, de qua diximus in natura apum.
Poſt has Corſica, quoniam ex buxo fit, habere
quandam vim medicaminis putatur. Punica fit
hoc modo: Ventilatur ſub dio ſæpius cera fulua.
Deinde feruet in aqua marina, ex alto petita, ad-
dito nitro. Inde ligulis hauriunt florem, id eſt
candidiſſima quæque, transfundúntque in vas,
quod exiguum frigidæ habeat. Et rurſus marina
decoquunt ſeparatim: dein vas ipſum refrige-
rant. Et cùm hæc ter fecere, iuncea crate ſub dio
ſiccant Sole, Lúnáque: hæc enim candorem fa-
cit, Siccantes, ne liquefaciant, protegunt tenui
linteo. Candidiſsima verò fit, poſt inſolationem
etiamnum recocta. Punica medicis vtiliſsima.
Nigreſcit cera addito chartarum cinere, ſicut
anchuſa admiſta rubet. Varióſque in colores
pigmentis trahitur, ad reddendas ſimilitudines,
& innumeros mortalium vſus, parietúmq; etiam
& armorum tutelam. Cætera de melle apibúſq;
in natura earum dicta ſunt. Et hortorum quidem
omnis ferè ratio peracta eſt.

De herbis ſponte naſcentibus & aculeatis.
Cap. XV.

SEquuntur herbæ ſponte naſcentes, quibus ple-
ræque gentium vtuntur in cibis, maximéque
Aegyptus, frugum quidem fertiliſsima, ſed vt

propè ſola iis carere poſsit: tanta eſt cibo-
ex herbis abundantia. In Italia paucisſima
uimus, fraga, tanum, ruſcum, batin mari-
batin hortenſianam, quam aliqui aſpara-
Gallicum vocant. Prçter has paſtinacam pra-
ſem, lupum ſalictarium, eáque verius oble-
menta, quàm cibos. In Aegypto nobiliſsima
colocaſia, quam cyamon aliqui vocant. Han
Nilo metunt, caule, cùm coctus eſt, aran-
in mandendo thyrſo autem qui inter folia
cat, ſpectabili, foliis latiſsimis, etiam ſi a
reis comparentur, ad ſimilitudinem eorum
perſonata in noſtris amnibus vocamus. A
que Nili ſui dotibus gaudent, vt implexis
caſiæ foliis in variam ſpeciem vaſorum, p
gratiſsimum habeant. Seritur iam hæc in I
In Aegypto proxima autoritas cichorio eſt
diximus intubum erraticum. Naſcitur poſt
gilias. Floret particulatim. Radix ei lenta
re etiam ad vincula vtuntur illa. Anthalium
gius à flumine naſcitur, meſpili magnitudi
rotunditate, ſine nucleo, ſine cortice, folie
peri. Mandunt igni paratum. Mandunt & c
cui pauca folia minimáq; verùm radix ma
Aracidna quidem & aracos, cũ habeant rad
ramoſas ac multiplices, nec folium, nec her
vllã, aut quicquam aliud ſupra terrã haben
liqua vulgarium in cibis apud eos herbar
mina, cõdrylla, hypochœris, & caucalis, an
ſcum, ſcandix, quæ ab aliis tragopogon
tur, foliis croco ſimillimis: parthenium,
chnum, corchorus & æquinoctio naſcens a
ce, acinos, quam epipetron vocant, quæ
quàm floret. At è cõtrario aphace ſubinde
ceſcente flore emittit alium, tota hyeme

que vere in æſtatem. Multas prætereà ignobiles habent: ſed maximè celebrãt cnicon Itali; ignotam, ipſis autem oleo, non cibo, gratam. Hoc faciunt è ſemine eius. Differentia prima, ſylueſtris & ſatiuæ. Sylueſtrium duæ ſpecies: Vna mitior eſt, ſimili caule, tamen rigido: itaque & colu antiquę mulieres vtebantur ex illis: quare quidam atractylida vocant. Semen eius candidum, & grande, amarum. Altera hirſutior, toroſiore caule, & qui penè humi ſerpat, minuto ſemine. Aculeatarum generis hæc eſt: quoniam diſtinguenda ſunt & genera. Ergo quędam herbarum ſpinoſæ ſunt, quædam ſine ſpinis. Spinoſarum multę ſpecies. In totum ſpina eſt aſparagus, ſcorpio: nullum enim folium habet. Quædam ſpinoſa foliata ſunt, vt carduus, eryngion, glycyrrhizon, vrtica. Iis enim omnibus foliis ineſt aculeata mordacitas. Aliqua & ſecundum ſpinam habent folium, vt tribulus, & ononis. Quędam in folio habent & in caule, vt phleos, quod aliqui ſtœben appellauere. Hippophaës ſpinis geniculatum: tributa proprietas, quòd & fructum ſpinoſum habet. Ex omnibus his generibus vrtica maximè noſcitur, acetabulis in flore purpuream lanuginem fundentibus, ſæpè altior binis cubitis. Plures eius differentiæ. Sylueſtris, quam fœminam vocant, mitior. Et in ſylueſtri quæ dicitur cania, acrior, caule quoq; mordaci, fimbriatis foliis. Quæ verò etiam odorem fundit, Herculanea vocatur. Semen omnibus copioſum, nigrum. Mirum, ſine vllis ſpinarum aculeis lanuginem ipſam eſſe noxiam: & tactu tantùm leni pruritum, puſtuláſque confeſtim aduſto ſimiles exiſtere. Notum eſt & remedium olei. Sed mordacitas non protinus cum ipſa herba gigni-

tur, nec niſi ſolibus roborata. Incipiens qu
ipſa naſci vere, non ingrato, multis eti
ligioſo in cibo eſt ad pellendos totius
morbos. Syluestrium quoque radix, o
carnem teneriorem facit ſimul cocta. Qu
noxia, morſu carens, lamium vocatur. De
pione dicemus inter medicas.

De carduo, & helxine, & tribulo & anch

Cap. XVI.

CArduus & folio & caule ſpinoſas lanu
habet. Item acorna, leucacanthos,
ceos, cnicos, polyacanthos, onopyxos,
xine, ſcolymos. Chamæleon, in foliis no
bet aculeos. Eſt & illa differentia, quòd
dam in iis multicaulia ramoſáque ſunt, v
duus. Vno autem caule, nec ramoſum, c
Quædam cacumine tantùm ſpinoſa ſun
eryngium. Quædam æſtate florent, vt te
& helxine. Scolymus quoque floret ſerò &
Acorna colore tantùm ruffo diſtinguitur, &
guiore ſucco. Idem erat atractylis quoq
ſi cãdidior eſſet, & niſi ſanguineum ſuccu
deret. Qua de cauſa phonos vocatur à q
dam, odore etiam grauis, ſerò maturel
ſemine, nec ante autumnum: quanquam
omnibus ſpinoſis dici poteſt. Verùm omnia
& ſemine & radice naſci poſſunt. Scolymus
duorum generis ab iis diſtat, quòd radi
veſcendo eſt decocta. Mirum, quòd ſine in
uallo tota ęſtate aliud floret in eo genere,
concipit, aliud parturit. Aculei areſcent
lio deſinunt pungere. Helxine rara viſu eſt
que in omnibus terris eſt, radice folioſa, ex
media veluti malum extuberat, contectum

ronde. Huius vertex ſummus lacrymam con-
inet iucundi ſaporis, acanthicen maſtichen
ppellatam. Et cactos quoque in Silicia tan-
um naſcitur, ſuæ proprietatis & ipſa, cuius in
erra ſerpunt caules, à radice emiſſi, lato folio
& ſpinoſo. Caules vocant cactos: nec faſtidiunt
n cibis inueteratos quoque. Vnum caulem re-
tum habent, quem vocant pternica, eiuſdem
uauitatis, ſed vetuſtatis impatientem. Semen ei
anuginis, quam pappon vocant: quo detracto
& cortice, teneritas ſimilis cerebro palmæ eſt:
ocant aſcaliam. Tribulus non niſi in paluſtri-
us naſcitur, dira res alibi, iuxta Nilum & Stry-
monem amnes excipitur in cibis, inclinatus
n vadum, folio ad effigiem vlmi, pediculo
ongo. At in reliquo orbe genera duo: vni ci-
erculæ folia, alteri aculeata. Hic & ſerius
oret, magiſque ſepta obſidet villarum. Semen
i rotundius, nigrum in ſiliqua. Alteri harena-
eum. Spinoſorum etiamnum aliud genus ono-
is. In ramis enim ſpinas habet appoſito folio
tæ ſimili, toto caule foliatum in modum co-
onæ: ſequitur à frugibus, aratro inimica, vi-
xque præcipué. Aculeatarum caules aliqua-
um per terram ſerpunt, vt eius quam corono-
um vocant. E diuerſo ſtant, anchuſa inficien-
o ligno cerìſq; radice apta, & è mitioribus an-
hemis, & phyllanthes, & anemone, & apha-
e. Caule foliato eſt & crepis, & apate. Differen-
a foliorum & hic quæ in arboribus, breuita-
e pediculi ac longitudine, anguſtiis ipſius fo-
ij, amplitudine, angulis, inciſuris, odore, flo-
e. Diuturnior hic quibuſdam per partes floren-
ibus, vt ocimo, heliotropio, aphacæ, ono-
ichlæ.

*Differentia herbarum per folia, & quæ herba-
to anno floreant, & de haſtula regia, &
piſtana, & gladiolo.*

Cap. XVII.

MVltis inter hæc æterna folia, ſicut qui-
dam arborum: in primíſque heliotr
adianto. Aliud ruiſus ſpicatarum genus, ex
eſt cynops, alopecuros, ſtelephuros, (quam
dã ortyga vocant, alij plantaginem, de qua
ra dicemus inter medicas) thryallis. Ex iis
pecuros ſpicam habet mollem & lanugine
ſam, non diſſimilem vulpium caudis, vn
& nomen. Proxima eſt ei & ſtelephuros
quòd illa particulatim floret. Cichorion &
lia, circa terram folia habent, germinan
ab radice poſt Vergilias. Perdicium & alii
tes, quàm Aegyptij, edunt: nomen dedit
id maximè eruens. Craſſas, plurimáſque
bet radices. Item ornithogale caule, te
candido, ſemipedali radice, bulboſa,
tribus aut quatuor agnatis. Coquitur in
Mirum, loton herbam & ægilopa, non
poſt annum è ſemine ſuo naſci. Mira & an
midis natura, quòd à ſummo florere incipit
cæteræ omnes, quæ particulatim florent
ima ſui parte incipiant. Notabile & in la
quæ adhæreſcit, quoniam in ipſa flos naſc
non euidens, ſed intus occultus, & intra
minat, velut animalia quæ in ſe pariunt.
circa Opuntem Opuntia eſt herba, etiam h
ni dulcis. Mirúmq; è folio eius radicem fie
ſic cam naſci. Iaſione vnum foliũ habet, ſed
implicatum, vt plura videãtur. Cõdrylla a
eſt, & acri in radice ſucco. Amara & aphac
quę picris nominatur, & ipſa toto anno flor
non

nomen ei amaritudo impoſuit. Notabilis & ſcil-
læ crocique natura, quòd cùm omnes herbæ fo-
lium primum emittant, mox in caulem rotun-
dentur, in iis caulis prior intelligitur, quàm fo-
lium. Et in croco quidem flos impellitur cau-
le: in ſcilla verò caulis exit, deinde flos ex eo
emergit. Eadémque ter floret (vt diximus) tria
tempora ſationum oſtendens. Bulborum gene-
ri quidam adnumerant & cypiri, hoc eſt gla-
dioli, radicem. Dulcis ea eſt, & quæ decocta
panem etiam gratiorem faciat, ponderoſio-
rémque ſimul ſubacta. Non diſſimilis eſt & quæ
theſion vocatur, guſtu aſpera. Cæteræ eiuſdem
generis folio differunt. Aſphodelus oblongum
& anguſtium habet, ſcilla latum & tractabile,
gladiolus ſimile nomini. Aſphodelus mandi-
tur, & ſemine toſto, & bulbo: ſed hoc in ci-
nere toſto, dein ſale & oleo addito: prætereà
tuſo cum ficis, præcipua voluptate, vt videtur
Heſiodo. Traditur & ante portas villarum ſa-
tum, remedio eſſe contra veneficiorum noxiam.
Aſphodeli mentionem & Homerus fecit. Radix
eius napis modicis ſimilis eſt: neque alia nu-
meroſior, LXXX. ſimul aceruatis ſæpe bulbis.
Theophraſtus & ferè Græci, princépſque Pytha-
goras, caulem eius cubitalem, & ſæpe duûm
cubitorum, foliis porri ſylueſtris, anthericon
vocauere: radicem verò, id eſt bulbos, aſpho-
delon. Noſtri illud albucum vocant, & aſphode-
lum haſtulam regiam. Ea eſt & caulis acinoſi.
Eius duo genera faciunt. Albuco eſt ſcapus cu-
bitalis, amplus, purus, læuis. De quo Mago præ-
cipit, exitu menſis Martij, & initio Aprilis, cùm
floruerit, nondum ſemine eius intumeſcente, de-
metendum: findendóſque ſcapos, & quarto die

in

in Solem proferendos: ita ſiccatis mani
faciendos. Item piſtanam dicit à Græcis
ri, quam inter vluas ſagittam appellamus
ab Idibus Maij vſque ad finem Octobris
decorticari, atque leni Sole ſiccari iubet
& gladiolum alterum, quem cypiron
& ipſum paluſtrem, Iulio menſe toto ſec
bet ad radicem, tertióque die in Sole ſicca
nec candidus fiat. Quotidie autem ante
occidentem in tectum referri, quoniam pa
bus deſectis nocturni rores noceant.

De iunco genera ſex, & de cypero, & de me
camentis eorum, & de cypiro, & odor
iunco. *Cap. XVIII.*

SImilia præcipit & de iunco, quem ma
appellant, ad texendas tegetes, & ipſu
nio menſe eximi ad Iulium medium pr
Cætera de ſiccando, eadem quæ de vlua
co diximus. Alterum genus iuncorum
quod marinum, & à Græcis oxyſchœno
cari inuenio. Tria genera eius: acuti,
quem marem, & oxyn Græci vocant:
fœminini, ferentis ſemen nigrum, quem
cranin vocant. Craſſior hic & fruticoſior
giſque etiamnum tertius, qui vocatur holo
nos. Ex his melancranis ſine aliis generibus
ſcitur. Oxys autem & holoſchœnos eodem
ſpite. Vtiliſſimus ad vitilia holoſchœnos,
mollis & carnoſus eſt. Fert fructum ouorum
hærentium modo. Naſcitur autem is, quem
rem appellamus, ex ſemetipſo, cacumine in
ram defixo: melancranis autem ſuo ſem
Alioquin omnium radices omnibus annis
termoriuntur. Vſus ad naſſas marinas, vitili
elegantiam, lucernarum lumina, præcipua

dulla, amplitudine iuxta maritimas Alpes tanta, vt inciſo ventre impleant penè vnciarum latitudinem, in Aegypto verò cribrorum longitudinem, non aliâs vtiliorem. Quidam etiamnum vnum genus faciunt, iunci trianguli, cyperon vocant. Multi verò non diſcernunt à cypiro vicinitate nominis. Nos diſtinguemus vtrunque. Cypirus eſt gladiolus, vt diximus, radice bulboſa, laudatiſſimus in inſulis Creta, dein Naxo, & poſteà in Phœnice. Cretico candor odórque vicinus nardo, Naxio acrior, Phœnicio exiguum ſpirans, nullus Aegyptio. Nam & ibi naſcitur. Diſcutit duritias corporum. Iam enim remedia dicemus: quoniam & florum odorúmque generi eſt magnus vſus in medicina. Quod ad cypiron attinet, Apollodorum quidem ſequar, qui negabat bibendum: quanquam profeſſus efficaciſſimum eſſe * aduerſus calculoſos, eo fouet. Fœminis quidem abortus facere non dubitat. Mirúmque tradit, barbaros ſuffitum huius herbæ excipientes ore, lienes conſumere: & non egredi domibus, niſi ab hoc ſuffitu. Vegetiores enim firmioréſque ſic etiam fieri. Intertriginum & alarum vitiis, perfrictionibúſque cum oleo illitum, non dubiè mederi. Cyperos iuncus eſt, qualiter diximus, anguloſus, iuxta terram candidus, cacumine niger, pinguíſque. Folia ima porraceis exiliora, in cacumine minuta, inter quæ eſt ſemen. Radix oliuæ nigræ ſimilis, quam cùm oblonga eſt, cyperida vocant, magni in medicina vſus. Laus cypero prima Hammoniaco, ſecunda Rhodio, tertia Thraciæ, nouiſſima Aegyptio: quod & confundit intellectum, quoniam & cypiros ibi naſcitur. Sed cyperos duriſſima, vixque ſpirans. Cæteris odor & ipſis nardum

*aduerſus ca'culos.

imit

imitans. Eſt & per ſe Indica herba, quæ
vocatur, zingiberis effigie: commanduca
ci vim reddit. Cypero vis in medicina p
Illinitur pterygiis, hulceribúſque genita
quæ in humore ſunt omnibus, ſicut oris
ribus. Radix aduerſus ſerpentium ictus,
pionum præſertim, remedio eſt. Vulua
pota. Largiori tanta vis, vt expellat eas.
ciet, & calculos, ob id vtiliſſima hydrop
nitur & hulceribus, quæ ſerpunt, ſed h
puè quæ in ſtomacho ſunt, ex vino v
illita. Iunci radix in tribus heminis aqu
cta ad tertias, tuſsi medetur. Semen to
aqua potum, ſiſtit aluum & fœminarum
capitiſque dolores facit. At qui vocatu
ſchœnos, eius quæ proxima ſunt radici
manducantur aduerſus araneorum mor
nio etiamnum vnum iunci genus, quod
cen vocant. Huius ſemine ſomnum al
modum ſeruandum, ne ſopor fiat. Ob id
rati iunci medicinæ dicentur, quoniam
ria Cœle (vt ſuo loco retulimus) naſcit
datiſsimus ex Nabatæa, cognomine te
proximus Babylonius, peſsimus ex Afri
ſine odore. Eſt autem rotundus, vinoſ
dacitatis ad linguam. Syncerus in conf
odorem roſę emittit, rubentibus fragmen
cutit inflationes, ob id ſtomacho vtilis,
& ſanguinem reiicientibus. Singultus ſe
ctus mouet, vrinam ciet, veſicæ medetur.
liebres vſus decoquitur. Opiſthotonicis c
ſina arida imponitur. Excalfactoria & ro
ros adſtringit, refrigerat. Vſus eius diuid
folia & flores. Capita foliorum partéſque
didæ, vngues vocantur. In flore aliud eſt

aliud capillus in capite, aliud cortex, aliud calyx. Folium ſiccatur, aut tribus modis exprimitur. Per ſe, cùm vngues non detrahuntur: ibi enim humoris plurimum. Aut cùm detractis vnguibus, reliqua pars aut oleo aut vino maceratur in Sole vaſis vitreis. Quidam & ſalem admiſcent, & anchuſam nonnulli, aut aſpalathum, aut iuncum odoratum: quia talis maximè prodeſt vulu e ac dyſentericis. Exprimuntur eadem folia detractis vnguibus, trita per linteum ſpiſſum in a teum vas, leníque igni ſuccus coquitur, donec fiat craſſitudo mellis. Ad hoc eligi oportet odoratiſſima quæque folia.

Ex roſa medicinæ, & de lilio, & de narciſſo, & ex viola, & de bacchare, & combreto, & aſaro.

Cap. XIX.

Vinum quomodo fieret è roſa, diximus inter genera vini. Vſus ſucci ad aures, oris hulcera, gingiuas, tonſillas, gargarizatus, ſtomachum, vuluas, ſedis vitia, capitis dolores. In febre per ſe, vel cum aceto ad ſomnos, nauſeas. Folia vruntur in calliblepharum. Et ſiccis femina aſperguntur. Epiphoras quoque arida leniunt. Flos ſomnum facit. Inhibet fluxiones mulierum, maximè albas, in poſca potus: & ſanguinis excreationes. Stomachi quoque dolores, quantum in vini cyathis tribus. Semen his optimum crocinum, nec anniculo vetuſtius: & in vmbra ſiccatur. Nigrum inutile. Dentium dolori illinitur. Vrinam ciet. Stomacho imponitur. Item igni ſacro non veteri. Naribus ſubductum caput purgat. Capita pota ventrem & ſanguinem ſiſtunt. Vngues roſæ epiphoris ſalubres ſunt. Hulcera enim oculorum roſa ſordeſcunt, præterquàm initiis

initiis epiphoræ, ita vt arida cum pane im-
tur. Folia quidem vitiis ſtomachi, rolio
& vitiis ventris, & inteſtinorum, & præ
vtiliſſima vel illita. Cibo quoque lapathi
condiuntur. Cauendus in his ſitus celer
dens. Et aridis & expreſſis aliquis vſus.
ſmata inde fiunt ad ſudores coërcendos,
balineis inareſcãt corpori, dein frigida
tur. Syluestris cum adipe vrſino alopecias
ficè emendat. Lilij radices multis modis
ſuum nobilitauere, contra ſerpentium
vino potæ, & contra fungorum venena.
clauos pedum in vino decoquuntur, tri
non ſoluuntur. Cum adipe aut oleo deco
los quoque aduſtis reddunt. E mulſo pot
lem ſanguinem cum aluo trahunt: lien
ruptis vulſis proſunt, & * menſibus fœmi
In vino verò decoctæ, impoſitæque cum
neruis præciſis medentur. Lichenas & le
furfures in facie emendant. Erugant c
Folia in aceto cocta, vulneribus impo
epiphoris teſtium, in melle cum hyoſcy
farina tritici. Semen illinitur igni ſacro
folia hulcerum vetuſtati. Succus, qui
preſſus eſt, ab aliis mel vocatur, ab aliis
ad emolliendas vuluas ſudoréſque facien
ſuppurationes coquendas. Narciſſi duo ge
vſu medici recipiunt. Vnum purpureo flo
terum herbaceum. Hunc ſtomacho inuti
ideo vomitorium aluóſque ſoluentem,
inimicum caput grauantem, & à narce
ſum dictum, non à fabuloſo puero. Vt
radix mulſei ſaporis eſt. Ambuſtis prodeſt
exiguo melle. Sic & vulneribus & luxatis.
verò cum melle & auenæ farina. Sic &

*menſtruis

corpori extrahit. In polenta tritus oleóque, contuſis medetur & lapide percuſſis. Purgat vulnera permiſtus farinæ. Nigras vitiligines emaculat. Ex hoc flore fit narciſsinum oleum ad emolliendas duritias, calfacienda quæ alſerint. Auribus eſt vtiliſsimus: ſed capitis dolores facit. Violæ ſylueſtres ſunt, & ſatiuæ. Purpureæ refrigerant. Contra inflammationes illinuntur ſtomacho ardenti. Imponuntur & capiti in fronte. Oculorum priuatim epiphoris, & ſede procidente vuluáue: & contra ſuppurationes. Crapulam & grauedines capitis impoſitis coronis olfactúue diſcutiunt. Anginas ex aqua potæ. Id quod purpureum eſt ex iis, comitialibus medetur, maximè pueris in aqua potum. Semen violæ ſcorpionibus aduerſatur. Contrà flos albæ ſuppurata aperit: ipſa diſcutit. Et alba autem & lutea extenuant menſtrua, vrinam cient. Minor vis eſt recentibus: ideóque aridis poſt annum vtendum. Lutea dimidio cyatho in aquæ tribus, menſes trahit. Radices eius cum aceto illitæ ſedant lienem: item podagram: oculorum autem inflammationes cum myrrha & croco. Folia cum melle purgant capitis hulcera: cum cerato rimas ſedis, & quæ in humidis ſunt. Ex aceto verò collectiones ſanant. * Bacchar in medicinæ vſu aliqui ex noſtris perpenſam vocant. Auxiliatur contra ſerpentes, capitis dolores feruoréſque: item epiphoras. Imponitur mammis tumentibus à partu & ægilopis incipientibus & ignibus ſacris. Odor ſomnum gignit. Radicem decoctam bibere ſpaſticis, euerſis, conuulſis, ſuſpirioſis, ſalutare eſt. In tuſsi vetere radices eius tres quatuórue decoquuntur ad tertias partes. Hæc potio mulieres ex abortu purgat. Laterum punctiones tollit, & ve-

*Paulò aliter vetuſti codices, aliáq; verborum interpunctione: Bacchar & in medicinæ vſu eſt. Aliqui ex noſtris, &c.

ſicæ calculos. Conditur cum diapaſmate. Ve
bus odoris gratia inſeritur. Combretum, quod
mile ei diximus, tritum cum axungia, vulne
mirè ſanat. Aſarum iocinerum vitiis ſalut
eſſe traditur, vncia ſumptum in hemina m
miſti. Aluum purgat ellebori modo. Hydrop
prodeſt & præcordiis vuluíſque ac morbo re
In muſtum ſi addatur, facit vinum vrinis c
dis. Effoditur cum folia emittit. Siccatur in
bra. Situm celerrimè ſentit.

De nardo Gallico, & de croco medicina, & croci magmate, & ſaliunca, & polio, & iri, & hel chryſo, & chryſocome, & meliloto.

Cap. XX.

ET quoniam quidam, vt diximus, nardum
ſticum nominauere radicem baccharis,
texemus & Gallici nardi remedia in hunc
cum dilata in peregrinis arboribus. Ergo
uerſus ſerpentes duabus drachmis in vino
currit. Inflammationibus coli, vel ex aqua
ex vino. Item iocineris & renum, ſuffuſi
felle. Et hydropicis per ſe, vel cum ab
thio. Siſtit purgationum mulierum impe
Eius verò quod phu eodem loco appellauim
radix datur potui trita, vel decocta ad ſtrangu
tiones, vel pectoris dolores, vel laterum. Me
quoque ciet. Bibitur cum vino. Crocum m
non ſoluitur, nullóque dulci: facillimè au
vino, aut aqua, vtiliſſimum in medicina. Ad
uatur cornea pyxide. Diſcutit inflammatio
omnes quidem, ſed oculorum maximè ex
illitum. Vuluarum quoque ſtrangulatus, ſtom
chi exhulcerationes, pectoris & renum, io
nerum, pulmonum, veſicarúmque, peculiari
inflam

inflammationi earum vehementer vtile. Item tuſſi & pleuriticis. Tollit & pruritus. Vrinam ciet. Qui crocum prius biberint, crapulam non ſentiunt. Ebrietati eo reſiſtunt. Coronæ quoque ex eo mulcent ebrietatem. Somnum facit. Caput leniter mouet. Venerem ſtimulat. flos eius igni ſacro illinitur cum creta Cimolia. Ipſum plurimis medicaminibus miſcetur. Collyrio vni etiam nomen dedit, ex eo quoque expreſſo vnguento crocino, quod crocomagma appellant. Habet ſuas vtilitates contra ſuffuſiones oculorum. Vrinas magis excalfacit, quàm crocum ipſum. Optimum, quod guſtatum ſaliuam dentéſque inficit. Iris ruffa melior, quàm candida: infantibus eam circumligari ſalutare eſt, dentientibus præcipuè & tuſsientibus, tinearúmue vitio laborantibus inſtillari. Cæteri effectus eius nõ multum à melle differunt. Hulcera purgat, capitis præcipuè, ſupputationes veteres. Aluum ſoluit duabus drachmis cum melle. Tuſsim, tormina, inflationes pota. Lienes ex aceto. Contra ſerpentium & araneorum morſus, ex poſca valet. Contra ſcorpiones, duarum drachmarum pondere in pane vel aqua ſumitur. Contra canum morſus, ex oleo imponitur: & contra perfrictiones. Sic & neruorum doloribus. Lumbis verò & coxendicibus cum reſina illinitur. Vis ei concalfactoria. Naribus ſubducta, ſternutamenta mouet, capútque purgat. Dolori capitis cum cotoneis malis aut ſtrutheis illinitur. Crapulas quoque & orthopnœas diſcutit. Vomitiones ciet, duobus obolis ſumpta. Oſſa fracta extrahit, impoſita cum melle. Ad paronychias farina eius vtuntur: cum vino, ad clauos vel verrucas: triduóque non ſoluitur. Halitus oris commanducata abolet, alarúmque vitia.

Succo duritias omnes emollit. Somnum con-
liat, ſed genituram conſumit. Sedis rimas & co-
dylomata, omniáque in corpore excreſcen-
ſanat. Sunt qui ſylueſtrem xyrin vocent. Stru-
hæc vel panos vel inguina diſcutit. Præcipit-
*ſeruetur vt ſiniſtra manu lecta ad hos vſus * eruatur. co-
ligentéſque dicant cuius hominis vtique ca-
eximant. Scelus herbariorũ aperitur in hac in-
tione. Partem eius ſeruant, & quarundam a-
rum herbarum, ſicut plantaginis: & ſi par-
mercedis tuliſſe ſe arbitrantur, rurſúſque o-
quærunt partem eam quam ſeruauere, eodem
eo infodiunt: credo, vt vitia quæ ſanauerint
ciant rebellare. Saliuncæ radix in vino deco-
ſiſtit vomitiones, corroborat ſtomachum. Po-
Muſæus & Heſiodus perungi iubent dignatio-
gratia, gloriæque auidos polium tractare, col-
Polium cõtra ſerpẽtes ſubſternitur vel porta-
Medici in vino decoquunt recens, vel arid-
illinúntque, vel ſpleneticis propinant ex ace-
morbo regio in vino: & hydropicis incipien-
bus in vino decoctum. Vulneribus quoque ſic
linunt. Secundas mulierum, partúſque emortu-
repellit: Item dolores corporis. Veſicas inanit-
epiphoris illinitur. Nec magis alia herba conue-
nit medicamento, quod alexipharmacon vo-
cant. Stomacho tamen inutile eſſe, capútque e-
impleri, & abortum fieri poto aliqui negant. A-
religionem addunt, vbi inuentum ſit, protin-
adalligandum contra oculorum ſuffuſiones, ca-
uendúmque ne terram attingat. Hi & folia eius
thymo ſimilia tradunt, niſi quòd molliora ſunt
& lanatiore canitie. Cum ruta ſylueſtri, & ſi te-
ratur ex aqua cæleſti, aſpidas mitigare dicitur. &
non ſecus atque cytinus adſtringit & cohibet
vulne-

vulnera, prohibétque ſerpere. Holochryſos medetur ſtranguriæ in vino pota, & oculorum epiphoris illita. Cum fæce vero vini cremata & polenta, lichenas emendat. Chryſocomes radix calfacit, & ſtringit. Datur potui ad iocinerum vitia: item pulmonum: vuluæ dolores in aqua mulſa decocta. Ciet menſtrua: & ſi cruda detur, hydropicorum aquam. Meliſſophyllo ſiue melittide ſi perungantur aluearia non fugient apes. Nullo enim magis gaudent flore. Copia iſtius examina facillimè continentur. Idem præſentiſſimum eſt contra ictus earum, veſparúmque, & araneorum, item ſcorpionum. Item cõtra vuluarum ſtrangulationes, addito nitro. Contra tormina, è vino. Folia eius ſtrumis illinuntur, & ſedis vitiis cum ſale decocta. Succus fœminas purgat, & inflationes diſcutit, & hulcera ſanat. Articularios morbos ſedat, caníſque morſus. Prodeſt dyſentericis veteribus & cœliacis, & orthopnoicis, lienibus, hulceribus thoracis. Caligines oculorum ſucco cum melle inungi eximium habetur. Melilotos quoque oculis medetur cum lacte, aut cum lini ſemine. Maxillarum quoque dolores lenit: & capitis cum roſaceo: item aurium è paſſo quæq; in manibus intumeſcunt, vel erumpunt. Stomachi dolores in vino decocta, vel crudà tritáque. Idẽ effectus * & ad vuluas. Teſtes verò & ſedẽ prociduam, quæq; ibi ſint vitia recèns ex aqua decocta, vel ex paſſo. Adiecto roſaceo illinitur ad carcinomata. Deferueſcit in vino dulci. Peculiariter & contra meliceridas efficax.

* eſt

De trifolio, & thymo, & hemerocalle, & de helenio, & abrotono. *Cap. XXI.*

Trifolium ſcio credi præualere contra ſerpentium ictus & ſcorpionum, ex vino aut poſca,

ſeminis granis viginti potis: vel foliis, & tota
ba decocta : ſerpentéſque nunquam in viri-
aſpici. Prætereà celebratis autoribus, contra
nia venena pro antidoto ſufficere x x v. gra
eius, quod minyāthes ex eo appellauimus, tra
Multa alia prætereà in remediis eius adſc
Sed me contra ſententias eorum grauiſſimi
autoritas mouet. Sophocles enim Poëta vene
tum id dicit. Simus quoque medicus decocti
contriti ſuccum infuſum corpori, eaſdem vi
nes facere, quas ſi percuſſis à ſerpente impona
Ergo non aliter vtendum eo, quàm contra ve
na, cenſuerim. Fortaſſis enim & his venenis
ſe contraria ſit natura, ſicut multis aliis. Item
maduerto, ſemen eius, cuius minima ſint f
vtile eſſe ad cuſtodiendam mulierum cutis
tiam, in facie illitum. Thymum colligi opo
in flore, & in vmbra ſiccari. Duo autem ſunt
nera eius: candidum radice lignoſa, in coll
naſcens, quod & præfertur: alterum nigrius,
ríſque nigri. Vtraque oculorum claritati
tum conferre exiſtimantur, & in cibo, & in
dicamentis. Item diutinæ tuſſi ecligmate fac
excreationes facere cum aceto & ſale. Sang
nem concreſcere non pati è melle: Longas
cium diſtillationes extrà illita cum ſinapi, e
nuare: item ſtomachi & ventris vitia. Mo
his tamen vtendum eſt, quoniam excalfaciu
quamuis ſiſtunt aluum: quæ ſi exhulcerata
denarij pondus in ſextarium aceti & mellis
di oportet. Item ſi lateralis dolor ſit, aut inter
pulas, aut in thorace. Præcordiis medentur
aceto cum melle: quæ potio datur & in alien
tione mentis ac melancholicis. Datur & com
tialibus, quos correptos olfactus excitat thym

Aiu

Aiunt & dormire eos oportere in molli thymo. Prodeſt & orthopnoicis & anhelationi, mulierúmque menſibus retardatis. Vel ſi emortui ſint in vtero partus, decoctum in aqua ad tertias. Et viris verò contra inflationes, cum melle & aceto. Et ſi venter turgeat, teſtéſue, aut veſicæ dolor exigat. E vino tumores & impetus tollit impoſitum. Item cum aceto callum & verrucas. Coxendicibus imponitur, & articularibus morbis, & luxatis tritum ac lanæ inſperſum ex oleo. Dant & potionem articularibus morbis trium obolorum pondere in tribus * aceti & mellis. Et in faſtidio, tritum cum ſale. Hemerocalles pallidum è viridi, & molle folium habet * radice odorata atque bulboſa: quæ cum melle impoſita ventri, aquam pellit, & ſanguinem etiam inutilem. Folia epiphoris oculorum, mammarúmque poſt partum doloribus illinuntur. * Helenium ab Helena, vt diximus, natum, fauere creditur formæ: cutem mulierum in facie reliquóque corpore nutrire incorruptam. Præterea putant vſu eius quandam gratiam iis venerémque conciliari. Attribuunt & hilaritatis effectum eidem potæ in vino, cúmque quem habuerit nepenthes illud prædicatum ab Homero, quòd triſtitia omnis aboleatur. Eſt autem ſucci prædulcis. Prodeſt & orthopnoicis radix eius in aqua ieiunis pota. Eſt autem candida intus & dulcis. Bibitur & contra ſerpentium ictus ex vino. Mures quoque contrita dicitur necare. Abrotonum duorum traditur generum, campeſtre ac montanum: hoc fœminam, illud marem intelligi volumus. Amaritudo abſinthij in vtroque. Siculum laudatiſſimum, dein Galaticum. Vſus eſt & foliis, ſed maior ſemini ad excalfaciendum: ideo neruis vtile, tuſſi, ortho-

** Cyathis aceti, &c.*

** radicem odoratam atque bulboſam.*

** Rectius vetu. codi. Heleniũ ab Helenæ, vt diximus, lacrymis natũ. Qua lectio etiam alio Plinij loco fulcitur ex libri huius cap.10. vbi ſic habet: Helenium è lacrymis Helenæ di-*

citur natũ: & ideo in Helena inſula laudatiſſimũ.

pnoicis, conuulſis ruptis lumbis, vrinæ anguſti. Datur bibendum manualibus faſciculis deco ad tertias partes. Ex his quaternis cyathis bib tur. Datur & ſemẽ ruſum in aqua drachmæ po dere. Prodeſt & vuluæ. Concoquit panos cum rina hordeacea, & oculorum inflammationib illinitur, cotoneo malo concocto. Serpentes gat. Contra ictus earum bibitur cum vino, illi túrque. Efficaciſſimum contra ea, quorum ve no tremores & frigus accidunt, vt ſcorpion & phalangiorum: & contra venena alia p prodeſt, & quoquo modo algentibus, & ad ex henda ea quæ inhærent corporibus. Pellit & teraneorum mala. Ramo eius, ſi ſubiiciatur uino, Venerem ſtimulari aiunt: efficaciſſim eſſe herbam cõtra omnia veneficia, quibus tus inhibeatur.

Ex leucanthemo & ſampſucho medicina. Cap. XXII.

LEucanthemum ſuſpirioſis medetur, du partibus aceti permiſtum. Sampſuchum amaracum, in Cypro laudatiſſimum & odor ſimum, ſcorpionibus aduerſatur, ex aceto ac illitum. Menſtruis quoque multum confert im ſitum. Minor eſt eidem poto vis. Cohibet & oc lorum epiphoras cum polenta. Succus deco tormina diſcutit. Et vrinis & hydropicis vti Mouet & aridum ſternutaméta. Fit ex eo oleum quod ſampſuchinum vocatur aut amaracinum ad excalfaciendos emolliendóſque neruos: vuluas calfacit. Et folia ſugillatis cum melle & luxatis cum cera proſunt.

De anemona medicina. Cap. XXIII.

ANemonas coronarias tantùm diximus: nunc reddemus & medicas. Sunt qui phenion vo cent

cent. Duo eius genera, Syluestris prima, altera in cultis naſcens, vtraque ſabuloſis. Huiúſque plures ſpecies. Aut enim phœniceum florem habet, quę & copioſiſſima eſt, aut purpureũ, aut lacteum. Harum trium folia apio ſimilia ſunt. Nec temere ſemipedem altitudine excedunt, cacumine aſparagi. Flos nuuquàm ſe aperit, niſi vento ſpirante: vnde & nomen accepit. Syluestri amplitudo maior, latioribus foliis, flore phœniceo. Hãc, errore ducti, argemonem putant multi: alij rurſus papauer, quod rhœan appellauimus. Sed diſtinctio magna, quòd vtraque hæc poſteà floret. Nec aut ſuccum illarum anemonæ reddunt, aut calyces habent, nec niſi aſparagi cacumen. Proſunt anemonæ capitis doloribus & inflammationibus, vuluis mulierum, lacti quoque. Et menſtrua ciēt cum ptiſana ſumptæ, aut vellere appoſitæ. Radix commanducata pituitam trahit, dentes ſanat, decocta oculorum epiphoras. Magi multum quidem iis tribuere, quamprimum aſpiciatur eo anno tolli iubentes: dicíque, colligi eam tertianis & quartanis remedio. Poſteà alligari florem panno roſeo, & in vmbra aſſeruari, ita cùm opus ſit adalligari. Quæ ex his phœniceum florem habet, radice contrita, cuicunque animalium impoſita, hulcus facit ſeptica vi. Et ideò expurgandis hulceribus adhibetur.

De œnanthe medicina. Cap. XXIIII.

Oenanthe herba naſcitur in petris, folio paſtinacæ, radice magna, numeroſa. Caulis eius & folia cum melle ac vino nigro pota, facilitatem pariendi præſtant, ſecundáſque purgant. Tuſſim è melle tollunt: vrinam cient. Radix & veſicæ vitiis medetur.

De helio chryſo medicinæ.
Cap. XXV.

HEliochryſum, quod alij chryſanthemon vocant, ramulos habet candidos, folia ſubalbida, abrotono ſimilia: ad Solis repercuſſum, aurea lucis in orbem veluti corymbis dependentibus, qui nunquàm marceſcunt, qua de cauſa Deos coronant illo, quod diligentiſſimè ſeruauit Ptolemæus rex Aegypti. Naſcitur in frutectis. Ciet vrinas è vino pota, & menſes. Duritias & inflammationes diſcutit. Ambuſtis cum melle imponitur. Contra ſerpentium ictus & lumborum vitia bibitur. Sanguinem concretum ventris aut veſicæ abſumit cum mulſo. Folia eius trium obolorum pondere ſiſtunt profluuia mulierum in vino albo. Veſtes tuetur odore non ineleganti.

Ex hyacintho medicinæ, & lychnide.
Cap. XXVI.

HYacinthus in Gallia eximiè prouenit. Hoc ibi pro cocco hyſginum tingitur. Radix eſt bulbacea, mangonicis venalitiis pulchrè nota: quæ è vino dulci illita, pubertatem coërcet, & non patitur erumpere. Torminibus & araneorum morſibus reſiſtit. Vrinam impellit. Contra ſerpentes & ſcorpiones, morbúmque regium, ſemen eius cum abrotono datur. Lychnis quoque flammea illa aduerſus ſerpentes, ſcorpiónes, crabrones, ſimiliáq; bibitur è vino, ſemine trito. Sylueſtris eadẽ ſtomacho inutilis. Aluum ſoluit. Ad detrahendam bilem efficaciſſima duabus drachmis. Scorpionibus adeò contrária, vt omnino viſa ea torpeſcant. Radicem eius Aſiani bolitem vocant: qua alligata oculo, albugines tolli dicuntur.

Ex

Ex vincaperuinca medicinæ, ruſco, bati, & acino. *Cap. XXVII.*

T vincaperuinca, ſiue chamædaphne, arida tuſa hydropicis datur in aqua, cochleari nſura, celerrimeque reddunt aquam. Eadem co cta in cinere, ſparſa vino, tumores ſiccat. Au us ſucco medetur. Aluinis impoſita multum deſſe dicitur. Ruſci radix decocta, bibitur al- nis diebus in calculorum valetudine, & tor- ſiore vrina vel cruenta. Radicem pridie crui ttet, poſtero mane decoqui: ex ea ſextarium i cyathis duobus miſceri. Sunt qui & crudam dicem tritam ex aqua bibant: & in totum ad llia, cauliculis eius in vino & aceto tritis, ni- vtilius putant. Batis quoque aluum mollit. Il- itur podagricis toſta & contuſa. Acinon & co natum cauſa & ciborum Aegyptij ſerunt. Ea- mque erat, quæ ocimum, niſi hirſutior ramis foliis eſſet, & admodum odorata. Ciet menſes tinas.

Ex colocaſia medicinæ. *Cap. XXVIII.*

Olocaſia Glaucias acria corporis leniri pu- tauit, & ſtomachum iuuari.

Ex anthalio medicinæ. *Cap. XXIX.*

Nthalij, quod Aegyptij edunt, nullum alium reperi vſum. Eſt & herba anthyllion, quam anticellion vocant, duorum generum, foliis amis lenticulæ ſimilis, palmi altitudine, ſabu is apricis naſcens, ſubſalſa guſtanti. Altera amæpityi ſimilis, breuior & hirſutior, purpu- floris, odore grauis, in ſaxoſis naſcens. Prior uis aptiſſima, & ex roſaceo ac lacte impoſita vulneribus. Bibitur in ſtranguria renúmque oribus, tribus drachmis. Altera bibitur in du- vuluarum, & in torminibus, & in comitiali morbo,

morbo, cum melle & aceto, quatuor drach

De parthenio medicinæ Cap. XXX.

PArthenium, alij leucanthen, a lij tam vocant. Celſus apud nos, perdicium & lium. Naſcitur in hortorum ſepibus, flore odore mali, ſapore amaro. Ad inſidendum ctæ in duritia vuluarum, & inflammatio * Sicca cum melle, & aceto * impoſita, bi trahit atram. Ob hoc contra vertigines vti calculoſis. Illinitur & ſacro igni: item cum axungia inueterata. Magi contra ter ſiniſtra manu euelli eam iubent, dicíque cauſa vellatur, nec reſpicere. Dein eius ægri linguæ ſubiicere, vt mox in cyatho deuoretur.

* *Siccatū*
* *impoſitū*

De ſtrychno medicinæ. Cap. XXXI.

STrychno, quam quidam trychnon ſc vtinam nec coronarij in Aegypto vte quos inuitat ederæ florum ſimilitudo, in d eius generibus. Quorum alterum, cui acini nei, granoſi folliculi, halicacabum voca callion. Noſtri autem veſicariam, quoniam ſicæ & calculis proſit. Frutex eſt ſurculo rius, quàm herba, folliculis magnis latíſq turbinatis, grandi intus acino, qui matureſc uembri menſe. Tertio folia ſunt ocimi, n diligenter demonſtranda, remedia non ve tractanti: quippe inſaniam facit paruo q ſucco. Quanquam & Græci autores in iocum tēre. Drachmæ enim pondere luſum pudor gni dixerunt, ſpecies vanas imaginéſque c cuas obuerſari demonſtrantes. Duplicatum modum, legitimam inſaniam facere. Quic verò adiiciatur ponderi, repræſentari mor

oc eſt venenum, quod innocentiſſimi autores nplicitér dorycnion appellauere, ab eo, quod ſpides in prælijs tingerentur illo paſſim naſcen Qui parcius ſpectauerant, manicon cognomi- uere: qui nequiter occultabant, erythron, aut urida: vt nonnulli, periſſon: ne cauendi qui- m cauſa curioſius dicendum. Quin & alterum nus, quod halicacabon vocant, ſoporiferum , atque etiam opio velocius ad mortem: ab is morion, ab alĭis moly appellatum. Lauda- m verò à Diocle & Euenore, à Timariſto qui- m etiam carmine, mira obliuione innocentiæ: uippe præſentaneum remedium ad dentium mo les firmandos ſi colluerentur: halicacabo vni ceptionem addidere, ne diutius id fieret. Deli- tionem enim gigni eo. Nec demonſtranda re- edia quorum medicina maioris mali pericu- m afferat. Commendatur & in cibis tertium ge us, licet præferatur hortenſis ſaporibus. Et nihil e corporis malorũ, cui non ſalutare ſit ſtrych- os Xenocrates prædicat. Non tamẽ auxilia eo- m tanti ſunt, vt vel profutura de iis comme- orare fas putem, præſertim tanta copia inno- orum medicaminum. Halicacabi radicem bi- nt qui ſunt vaticinandi callentes, quòd furere confirmandas ſuperſtitiones aſpici ſe volunt. medio eſt (id enim libentius retulerim) aqua piosa mulſa calida potui data. Nec illud præ- ibo, aſpidum naturæ halicacabum in tantum uerſam, vt radice eius propius admota ſopore- r illa ſopore enecans vis earum. Ergo trita ex eo percuſſis auxiliatur.

De corchoro, & cnico. Cap. XXXII.

Orchorum Alexandrini cibi herba eſt, con- uolutis foliis ad ſimilitudinem mori, præcor diis

diis vt ferunt)vtilis,alopeciiſq; & létigini quoque ſcabiem celerrimè ſanari ea in apud Nicandrum quidem & ſerpentium antequam floreat. Nec de cnico ſiue attra verboſius dici par eſſet, Aegyptia herba gnum contra venenata animalia præbere lium:item aduerſus fungos. Conſtat à ſco percuſſos,quandiu teneant eam herbam, tire cruciatum.

De perſoluta. *Cap. XXXIII.*

ET perſolutam Aegyptus in hortis ſerit narum gratia. Duo genera eius, fœm mas. Vtraque ſubdita Venerem inhiberi rum maximè,tradunt.

De menſuris & ponderibus. *Cap. XXXI*

ET quoniam in menſuris quoque ac po bus, crebrò Græcis nominibus vten interpretationem eorum ſemel in hoc lo nemus.Drachma Attica (ferè enim Attic uatione medici vtuntur) denarij argente pondus.Eadem ſex obolos pondere effici lus x.chalcos.Cyathus pendet per ſe dr mas x.Cùm acetabuli menſura dicitu ſignificat heminæ quartam partem, id eſt, drachmas x v. Mna,quam noſtri minam vocant,pendet drachmas Atticas centum.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIÆ LIBER XXII.

PROOEMIVM.

COMPLESSE poterant miraculum ſui natura atque tellus, reputantium vel prioris tantùm voluminis dotes, tótque genera herbarum, vtilitatibus hominum, aut voluptatibus genita. Sed quanto lura reſtant? quantóque mirabiliora inuentu? Il-a enim maiore in parte cibi aut odoris decoríſ-e commendatio ad numeroſa experimenta du-it. Reliquarum potentia approbat, nihil à re-um natura ſine aliqua occultiore cauſa gigni.

De gentibus, herbis formæ gratia vtentibus. *Cap.* *I.*

EQuidem & formæ gratia ritúſque perpetui, in corporibus ſuis aliqua exterarum gentium ti herbis quibuſdam aduerto animum. Illinunt ertè aliis aliæ faciem in populis Barbarorum œminæ, maréſque etiam apud Dacos & Sarma-as corpora ſua inſcribunt. Simile plantagini gla-ſtum in Gallia vocatur: quo Britannorum coniu-ges nurúſque toto corpore oblitæ, quibuſdam in ſacris

ſacris & nudæ incidunt, Aethiopum col
imitantes.

Quòd herbis veſtes inficiantur. Cap. II.

IAm verò infici veſtes ſcimus admirabili
Atque vt ſileamus, Galatiæ, Africæ, Luſit
granis, coccum Imperatoriis dicatum pa
mentis, tranſalpina Gallia herbis Tirium
conchylium tingit, omneíſque alios col
Nec quærit in profundis murices, ſeſéque
ciendo eſcam, dum præripit belluis marin
*facilis — tacta etiam ancoris ſcrutatur vada, vt inu
per quod * facilius matrona adultero pla
corruptor inſidietur nuptæ. Stans & in ſicco
pit, quod frugi mundos exſculpat. His a
fulgentibus inſtrui poterát luxuria, certè
centius. Nunc propoſitum iſta confectar
eſt: nec committemus, vt ſubiiciendo vtilio
*vilitate, legit Manutius ex vetuſt. cod. qui ſenſus quadrare videtur. — xuriam * vtilitate circunſcribamus, dictu
aliâs herbis tingi lapides parietéſque ping
tingendi tamé rationem omiſiſſemus, ſi vn
ea liberalium artium fuiſſet. Interim fortius
tur autoritas: quæ quanta debeatur etiam
hoc eſt ignobilibus, herbis perhibebitur. Si
dem autores imperij Romani conditoréſque
menſum quiddam & hinc ſumpſere, quon
non aliunde ſagmina in remediis publicis
re, & in ſacris legationibúſque verbenæ.
vtroque nomine idem ſignificatur, hoc eſt
men ex arce cum ſua terra euulſum: ac ſe
& legati cùm ad hoſtes clarigatúmque mitt
tur, id eſt, res raptas clarè repetitum, vnus vti
Verbenarius vocabatur.

De corona graminea. Cap. III.

COrona quidem nulla fuit graminea no
lior, in maieſtate populi terrarum princi
præmii

præmiíſque gloriæ. Gemmatæ & aureæ, vallares, murales roſtratæ, ciuicæ, triumphales, poſt hanc fuere ſúntque cunctæ magno interuallo, magnique differentia. Cæteras omnes ſinguli, & duces ipſi, Imperatoréſq; militibus aut aliquando collegis dedere.

De raritate eius. Cap. IIII.

DEcreuit in triumphis Senatus, cura belli ſolutus, & populus otioſus: graminea nunquam niſi in deſperatione ſuprema cõtigit, nulli niſi ab vniuerſo exercitu ſeruato decreta. Cæteras Imperatores dedere, hanc ſolam miles Imperatori. Eadem vocatur obſidionalis, liberatis obſidione abominandóq; exitio totis caſtris. Quòd ſi ciuicæ honos vno aliquo ac vel humillimo ciue ſeruato, præclarus ſacérque habetur, quid tandem exiſtimari debet, vnius virtute ſeruatus vniuerſus exercitus? Dabatur hæc viridi è gramine, decerpto inde vbi obſeſſos ſeruaſſet aliquis. Nanque ſummum apud antiquos ſignum victoriæ erat, herbam porrigere victos, hoc eſt, terra & altrice ipſa humo, & humatione etiam cedere: quem morem etiam nunc durare apud Germanos ſcio.

Qui ſoli corona ea donati. Cap. V.

DOnatus eſt ea L. Siccius Dentatus ſemel, cùm ciuicas quatuordecim meruiſſet, depugnaſſetque c x x. præliis ſemper victor. Tanto rarius eſt ſeruatorem vnum à ſeruatis donari. Quidam Imperatores & ſæpius donati ſunt, veluti P. Decius Mus, Tribunus militum ab exercitu, altera ab his, qui in præſidio obſeſſi fuerant, quanta eſſet eius honoris autoritas, confeſſus religione: ſiquidem donatus bouem album Marti immolauit, & centum fuluos, qui ei virtutis cauſa da-

ti fuerant ſimul ab obſeſſis. Hic Decius poſtea Conſul, Imperioſo collega, pro victoria dev-uit. Data eſt & à Senatu populóque Romano, q claritate nihil equidem in rebus humanis ſub mius duco, Fabio illi, qui rem omnem Ro nam reſtituit non pugnando. Nec data, cùm giſtrum equitum & exercitũ eius ſeruaſſet: tu ſatius fuit nomine nouo coronari, appella patrem ab his quos ſeruauerat: ſed quo dict eſt conſenſu honoratus eſt, Annibale ex Ita pulſo. Quę corona adhuc ſola ipſius imperij m nibus impoſita eſt, & quod peculiare ei eſt, à tota Italia data.

Qui ſolus centurio coronatus. Cap. VI.

PRęter hos contigit eius coronę honos M. phurnio Flammæ, Tribuno militum in S lia: Centurioni verò vni ad hoc tempus Cn. treio Atinati, Cimbrico bello. Primum pi is capeſſens ſub Catulo, excluſam ab hoc le nem ſuam hortatus, Tribunum ſuum dubita per caſtra hoſtium erumpere interfecit, le némque eduxit. Inuenio apud autores, cui pręter hunc honorem, adſtantibus Mario & tulo c o s s. prætextatum immolaſſe ad ti nem foculo poſito. Scripſit & Sylla dictator exercitu ſe quoque donatum apud Nolam, le tum bello Marſico. Idque etiam in villa ſua ſculana, quæ fuit poſtea Ciceronis, pinxit. Q ſi verum eſt, hoc execrabiliorem eum dixer quandoquidem eam capiti ſuo proſcriptio ipſe detraxit, tanto paucioribus ciuium ſer quàm poſteà occiſis. Addat etiamnũ huic gl ſuperbum cognomen Felicem, ipſe tamen ſeſſis in toto orbe proſcriptis, hac corona torio ceſſit. Aemilianum quoq; Scipionem

ro autor eſt donatũ obſidionali in Africa. Man-
lio cos. tribus cohortibus ſeruatis, totidém-
que ad ſeruãdas eas eductis : quod & ſtatuæ eius
in foro ſuo Diuus Auguſtus adſcripſit. Ipſum Au
guſtum cum M. Cicerone filio Conſulem Idibus
Septẽbtibus Senatus obſidionali donauit. Adeò
ciuica non ſatis videbatur. Nec prætereà quen-
quam hac inuenimus donatum. Nullæ ergo her-
bæ fuere certæ in hoc honore : ſed quæcunque
fuerãt in periculi ſede, quamuis ignobiles igno-
tæque, honorem nobilem faciebant: quod latê-
te apud nos minus quidem miror, cernens negli
gi ea quoque, quæ ad valetudinem conſeruan-
dam, cruciatúſq; corporis propulſandos, & mor-
tem arcendam pertinent. Sed quis non mores iu-
re caſtiget? Addidere viuendi pretio deliciæ, lu-
xúſque. Nunquàm fuit cupido vitæ maior, nec
minor cura. Aliorum hanc operæ credimus, ac
nec mandato quidem noſtro alios id agere, me-
dicíſque prouitum eſſe. Proh, bonis ipſi fruimur
voluptatis, & (quod nihil equidem probroſius
duco) viuimus aliena fiducia. Imò verò pleriſ-
que vltro etiam irriſui ſumus iſta commentãtes,
atq; friuoli operis arguimur. Magna, quanquam
immenſi laboris, ſolatia ſperni cum rerum na-
tura: quam certè non defuiſſe nobis docebimus:
& inuiſis quoq; herbis inſeruiſſe remedia : quip-
pe cum medicinas dederit etiam aculeatis. Hæc
enim proximè reſtant ex his, quas priori libro
nominauimus, in quibus ipſis prouidentiam na
turæ ſatis admirari amplectíque non eſt. Dede-
rat, quas diximus, molles, cibíſque gratas. Pin-
xerat remedia in floribus, viſúque ipſo animos
inuitauerat, etiam deliciis auxilia permiſcens.
Inde excogitauit aliquas aſpectu hiſpidas, ta-

ctu truces, vt tantùm non vocem ipſius fing-
tis illas, rationémque reddentis exaudire vi-
mur, ne ſe depaſcat auida quadrupes, ne pro-
neglectu ces manus rapiant, ne * neglecta veſtigia ob-
rant, ne inſidens ales infringat: his munie-
aculeis, telíſque armando, remediis vt tuta
ſalua ſint. Ita hoc quoque, quod in iis odim
hominum cauſa excogitatum eſt.

Medicinæ ex reliquis coronamentis, & eryngi.
Cap. VII.

ET clara in primis aculeatarum eryngi-
ſiue eryngion, contra ſerpentes & vene-
ta omnia naſcens. Aduerſus ictus morſúſ-
radix eius bibitur drachmæ pondere in vi-
aut ſi plerunque tales iniurias comitatur fe-
bris, ex aqua. Illinitur plagis, peculiariter
cax contra cherſydros ac ranas. Omnibus v-
contra toxica & aconita efficaciorem Hera-
des medicus, iu iure anſeris decoctam, arbi-
tur. Apollodorus aduerſus toxica cum rana
coquit, cæteri in aqua. Ipſa dura, fruticoſa,
noſis foliis, caule geniculato, cubitali & ma-
re aliquando, alia albicans, alia nigra, rad-
odorata, & ſatiua quidem eſt. Sed & ſponte
ſcitur in aſperis & ſaxoſis: & in litoribus ma-
durior, nigriórque, folio apij.

De herba quam centum capita vocant.
Cap. VIII.

EX his candidam noſtri centum capita
cant. Omnes eiuſdem effectus, caule & r-
dice in cibos Græcorum receptis vtroque modi
ſiue coquere libeat, ſiue cruda veſci. Porte-
ſum eſt, quod de ea traditur. Radicem eius
terutrius ſexus ſimilitudinem referre, raram

uentu : ſed ſi viris contigerit mas, amabiles fie-
ri.Ob hoc & Phaonem Leſbium dilectum à Sap-
pho. Multæ circa hoc non Magorum ſolùm va-
nitates, ſed etiam Pythagoricorum. Sed in me-
dico vſu pręter ſuprà dicta auxiliatur inflationi-
bus, torminibus, cordis vitiis, ſtomacho, ioci-
neri, præcordiis in aqua mulſa, lieni in poſca.
Item ex mulſa renibus, ſtranguriæ, opiſthotoni-
cis, ſpaſmis, lumbis, hydropicis, comitialibus,
mulierum menſibus, ſiue ſubſidant, ſiue abun-
dent, vuluarúmque omnibus vitiis. Extrahit in-
fixa corpori cum melle. Strumas, parotidas, pa-
nos, recedentes ab oſſibus carnes ſanat cũ axun-
gia ſalſa, & cerato : item fracturas. Crapulam
præſumpta arcet, aluum ſiſtit. Aliqui è noſtris
ſub ſolſtitio colligi eam iuſſere. Ex aqua cæle-
ſti imponi omnibus ceruicis vitiis. Oculorum
quoque albugines ſanare adalligatam tradide-
runt.

De acano & glycyrrhiza. Cap. IX.

SVnt qui & acanon eryngio adſcribant, ſpi-
noſam breuémque, ac latam herbam, ſpi-
níſque latioribus. Hanc impoſitam, ſanguinem
mire ſiſtere. Alij eryngen falsò eandem puta-
uerunt eſſe & glycyrrhizam : quare ſubiungi
eam protinus refert. Et ipſa ſine dubio inter acu-
leatas eſt, foliis echinatis, pinguibus, tactúque
gummoſis, fruticoſa, binum cubitorum altitu-
dine, flore hyacinthi, fructu pilularum plata-
ni magnitudinis. Præſtantiſſima in Cilicia, ſe-
cunda Ponto, radice dulci, & hac tantum in
vſu. Capitur ea Vergiliarum occaſu, longa ceu
viti, coloris buxei. Melíórque nigra, quǽque
lenta, quàm quæ fragilis. Vſus in ſubditis de-
cocta ad tertias, cęterò ad mellis craſſitudinem,

aliquando & tuſſæ:quo genere & vulneribus ponitur, & faucium vitiis omnibus. Item v vtiliſſimo ſucco, ſic vt ſpiſſatus eſt, linguæ dito. Item thoraci, iocineri. Hac diximus fi faméque ſedari. Ob id quidam adipſon ap lauere eam, & hydropicis dedere, ne ſiti Ideo & commanducata ſtomatice eſt, & hu ribus oris inſperſa ſæpe, & pterygiis. San veſicæ ſcabiem, renum dolores, condylom hulcera genitalium. Dedere eam quidam p in quartanis, drachmarum duarum ponde pipere, hemina aquæ. Commanducata ſan nem ex vulnere ſiſtit. Sunt qui & calculos ea li tradiderunt.

De tribulo & generibus eius, & medicinis.

Cap. X.

TRibuli vnum genus in hortis naſcitur, a rum in fluminibus tãtúm. Succus ex his ligitur ad oculorũ medicinas. Eſt enim ref rantis naturæ, & ideo vtilis cõtra inflãmatio collectionéſq;. Hulcera per ſe erũpentia, & p puè in ore, cum melle ſanat: item tonſillas tus calculos frangit. Thraces, qui ad Strym habitant, foliis tribuli equos ſaginant: ipſi cleo viuunt, panem facientes prædulcem, & contrahat ventrem. Radix caſtè puréque co cta, diſcutit ſtrumas. Semen adalligatum ricum dolores ſedat: tritum verò, & in aqu ſparſum, pulices necat.

De ſtabe, & medicinis eius. *Cap. X I.*

STœbe, quam aliqui phleon vocant, de cta in vino, præcipuè auribus purulentis detur: item oculis ictu cruentatis: hæmorrhi giæ quoque & dyſenteriæ infuſa.

De hippophye & hippope, & medicinis earum.
Cap. XII.

Hippophyes in ſabuloſis maritimíſque naſcitur, ſpinis albis. Ederæ modo racemoſa eſt, candidis, & ex parte rubentibus acinis. Radix ſucco madet, qui aut per ſe conditur, aut paſtillis ſatinæ. Hæc bilem detrahit obolo ponderis, ſaluberrimè cum mulſo. Eſt altera hippope, ſine caule, ſine flore, foliis tantùm minutis. Huius quoque ſuccus hydropicis mirè prodeſt. Debent accommodatæ eſſe equorum naturæ, neque ex alia cauſa nomen accepiſſe. Quippe quędam animalium remediis naſcuntur, locupleti diuinitate ad gerenda præſidia: vt non ſit miratis ſatis ingenium eius, diſponentis auxilia in genera, in cauſas, in tempora, vt aliis proſit atque aliis horis, diéſque nullus prope ſine pręſidiis reperiatur.

De urtica, & medicinis eius. Cap. XIII.

Vrtica quid eſſe inuiſius poteſt? At illa præter oleum, quod in Aegypto ex ea fieri diximus, vel plurimis ſcatet remediis. Semen eius cicutæ contrarium eſſe Nicander affirmat: item fungis & argento viuo. Apollodorus & ſalamandris cum iure decoctæ teſtudinis. Item aduerſari hyoſcyamo, & ſerpentibus, & ſcorpionibus. Quin illa ipſa amaritudo mordax, vuas in ore, procidentéſque vuluas, & infantium ſedes, tactu reſilire cogit: lethargicos expergiſci tactis cruribus, magíſque fronte. Eadem canis morſibus addito ſale medetur. Sanguinem trita naribus indita ſiſtit, & magis radice. Carcinomata & ſordida hulcera, ſale admiſto, item luxata ſanat, & panos, parotidas, carnéſque ab oſſibus recedẽtes. Semen potũ cum ſapa.

vuluas ſtrãgulantes aperit, & profluuia nari ſiſtit impoſitũ. Vomitiones in aqua mulſa ſu prum à cœna faciles præſtat, duobus obolis: autem in vino poto laſſitudines recreat. Vul vitiis toſtum, acetabuli menſura: potum in pa reſiſtit ſtomachi inflationibus. Orthopnoi prodeſt cum melle: & thoracem purgat eod ecligmate. Et lateri medetur cum ſemine li Addunt hyſſopum & piperis aliquid. Illini lieni. Difficilem ventrem toſtum cibo emol Hippocrates vuluam purgari poto eo pro riat. Dolore leuari toſto acetabuli menſura ci poto, & impoſito cum ſucco maluę. Inteſtin rum animalia pelli cum hydromelite & ſal Defluuia capitis, ſemine illito cohoneſtari ticularibus morbis & podagricis plurimi c oleo vetere, aut folia cum vrſino adipe trita ponunt. Ad eadem radix tuſa cum aceto nõ nus vtilis: item lieni. Et cocta in vino diſc panos, cum axungia vetere ſalſa. Eadem p thrum eſt ſicca. Condidit laudes eius Pha phyſicus, vtiliſſimam cibis coctam condit ue profeſſus arteriæ tuſſi, ventris diſtillatio ſtomacho, panis, parotidibus, pernionibus: c oleo ſudorem, coctam cum conchyliis c aluum, cum ptiſana pectus purgare, mulier que menſes: cum ſale hulcera quæ ſerpant hibere. Succus quoque in vſu eſt. Expreſſus tûſque fronti, ſanguinem narium ſiſtit: po vrinam ciet, calculos rumpit: vuam gargari tus reprimit. Semen colligi meſſibus oportet. A xandrinum maximè laudatur. Ad omnia hæc mitiores quidem teneræque efficaces, ſed præ puè ſylueſtris illa, & amplius lepras è facie tol lit, in vino pota. Si quadrupes fœtum nõ admi

at, Vrtica naturam fricandam monſtrant.

De lamio, & medicinis eius. Cap. XIIII.

EA quoque num, quam lamium inter genera earum appellauimus, mitiſſima, & foliis non mordentibus, medetur cum mica ſalis contuſis incuſſíſque, inuſtis & ſtrumis, tumoribus, podagris, vulneribus. Album habet in medio folio, quod ignibus ſacris medetur. Quidam è noſtris tempore diſcreuere genera. Autumnalis vrticæ radice alligata in tertianis, ita vt ęgri nuncupentur, cùm eruitur ea radix, & dicatur quę, & cui, & quorum filio eximatur, liberari morbo tradiderunt. Hoc idem contra quartanas pollere. Idem vrticæ radice addito ſale, infixa corpori extrahi. Foliis cum axungia ſtrumas diſcuti: vel ſi ſuppurauerint, erodi complerique.

De ſcorpione, generibúſque, ac medicinis eius. Cap. XV.

EX argumēto nomen accepit ſcorpius herba. Semen enim habet ad ſimilitudinem caudæ ſcorpionis, folia pauca. Valet & aduerſus animal nominis ſui. Eſt & alia eiuſdem nominis effectúſque ſine foliis, aſparagi caule in cacumine aculeum habens, & inde nomen.

De leucacantha, & medicinis eius. Cap. XVI.

LEucacantham alij phyllon, alij iſchiada, alij polygonaton appellant, radice cyperi, quæ commanducata dentium dolorem ſedat. Item laterum & lumborum, vt Hiceſius tradit, ſemine poto drachmis octo, aut ſucco. Eadémque ruptis conuulſis medetur.

De helxine, perdicio, parthenio, ſideriti, & medicinis eius. Cap. XVII.

HElxinen aliqui perdicium vocant, quoniam perdices ea præcipuè veſcantur. Alij ſide-

ritin, nonnulli parthenium. Folia habet ſimilitudinis plantagini & marrubio, caulos denſos, leuiter rubentes, ſemina in capitibus lappaceis adhærentia veſtibus: vnde & xinem dictam volunt. Sed nos qualis * veſſet helxine, diximus priori libro. Hęc autem ficit lanas, ſanat ignes ſacros & tumores, lectionéſque omnes, & adusta. Panos ſi eius cum pſimmythio, ignes ſacros, tum collectionéſque, & guttura incipiẽtia turgere. Item veterem tuſſim cyatho hauſto, & om in humido: ſicut tonſillas & varices cum ceo. Imponitur & podagris cum caprino ceráq; Cypria. Perdicium ſiue Parthenium ſideritis alia eſt) à noſtris herba vrceo vocatur, ab aliis aſtericum, folio ſimili mo, nigrior tantum, naſcens in tegulis, tiníſque. Medetur cum mica ſalis trita omnibus, quibus lamium, & eodem modo vomicæ calfacto ſucco pota. Et contra rupta, lapſúſque & præcipitia, aut vehiculo euerſiones ſingularis. Vernula carus Athenienſium principi, cùm is in arce templum ædificaret, repſiſſétque ſuper altitudinem gij, & inde cecidiſſet, hac herba dicitur tus, monſtrata Pericli ſomnio à Minerua: re Parthenium vocari cœpta eſt, aſſignatúr Deæ. Hic eſt * vernula, cuius effigies ex ſa eſt, & nobilis ille Splanchnoptes.

** Manutius ex vetuſt. codic. nõ legit vera.*

** vernacula*

De chamæleone, generibúſque, & medicinis ei

Cap. XVIII.

CHamęleonem aliqui ixiam vocant. Duo nera eius. Candidior aſperiora folia hab ſerpit in terra echini modo ſpinas erigens,

te dulci, odore grauiſſimo. Quibuſdam in locis
viſcum gignit album ſub alis foliorum, maxi-
mè circa Canis ortum, quomodo thura naſci di-
cuntur: vnde & ixia appellatur. Hoc, vt maſti-
che, vtuntur mulieres. Quare & chamæleon vo-
cetur, varietate foliorum euenit. Mutat enim
cum terra colores, hîc niger, illic viridis, ali-
ubi cyaneus, aliubi croceus, atque aliis colori-
bus. Ex his candidus hydropicos ſanat ſucco
radicis decoctæ. Bibitur drachma in paſſo. Pel-
lit & interaneorum animalia acetabuli menſu-
ra ſucci eiuſdem in vino auſtero cum origani
ſcopis. Facit ad difficultatem vrinæ. Hic ſuccus
occidit canes ſuéſque in polenta. Addita aqua
& oleo contrahit in ſe mures ac necat, niſi pro-
tinus aquam ſorbeant. Radicem eius aliqui con-
ciſam ſeruari iubent funiculis pendentem, de-
coquúntq; in cibo contra fluxiones, quas Græci
rheumatiſmos vocant. Ex nigris aliqui maré di-
xere, cui flos purpureus eſſet: & fœminá cui vio-
laceus. Vno naſcuntur caule cubitali, craſſitudi-
ne digitali. Radicibus earum lichenes curan-
tur, cum ſulphure & bitumine vnà coctis: com-
manducatis verò dentes mobiles, aut in aceto
decoctis. Succo ſcabiem etiam quadrupedum ſa-
nant. Et ricinos canum necant: iuuencas quoque
anginæ modo. Quare à quibuſdam vlophonon
vocatur, & cynozolon, propter grauitatem odo-
ris. Fetũt & hæc viſcum hulceribus vtiliſſimum.
Omnium autem generum eorum radices ſcor-
pionibus aduerſantur.

De coronopo & medicinis eius. *Cap. XIX.*

Coronopus oblonga herba eſt cum fiſſuris.
Seritur interim, quoniam radix cœliacis
præclarè facit in cinere toſta.

De anchuſa, & pſeudanchuſa, & medicinis earum. *Cap. XX.*

ET anchuſæ radix in vſu eſt, digitali cra
dine. Finditur papyri modo: manúſque
cit ſanguineo colore: præparat lanas pre
coloribus. Sanat hulcera in cerato, præcipu
num, item aduſta. Liquari non poteſt in a
oleo diſſoluitur: ídque ſynceræ experimen
eſt. Datur & ad renum dolores drachma
potui in vino: aut ſi febris ſit, in decocto b
ni. Item iocinerum vitiis, & lienis, & bile
ſis. Lepris & lentigini illinitur ex aceto
trita cum melle & farina, luxatis imponun
pota drachmis duabus in mulſo aluum ſiſt
Pulices necare radix in aqua decocta trad
Eſt & alia ſimilis, pſeudanchuſa ob id appe
ta, à quibuſdam verò enchuſa aut doris, &
tis aliis nominibus, lanuginoſior & minus
guis, tenuioribus foliis & languidioribus. R
oleum non fundit, ſed rubentem ſuccum: &
ab anchuſa diſcernitur. Contra ſerpentes eff
ciſſima potu foliorum, vel ſeminis. Folia ict
imponuntur. Virus ſerpentium fugat. Bibi
propter ſpinam. Folium eius ſiniſtra decerp
bent Magi, & cuius cauſa ſumatur dici, ter
níſque febribus alligari.

*De onochile, anthemi, loto, & lotometra, helictr
pio, tricocco, & adianto ſiue callitricho.*

Cap. *XXI.*

ESt & alia herba proprio nomine onochil
quam aliqui anchuſam vocant, alij * ar (* *archibel: lion,*)
bion, alij * onochelim, aliqui rhexiam, mo (* *onoclean,*)
enchuſam, paruo frutice, flore purpureo, aſpe
foliis & ramis, radice meſſibus ſanguinea, cæ
rò ni

ò nigra, in ſabuloſis naſcens, efficax contra ſer-
entes, maximéque viperas, & radice & foliis,
què cibo ac potu. Vires habet meſſibus. Folia
ita odorem cucumeris reddunt. Datur in cya-
his tribus vulua procidente. Pellit & tineas cum
yſſopo. Et in dolore renum aut iocineris ex
qua mulſa, ſi febris ſit: ſin aliter, ex vino bibi-
ur. Lentigini ac lepris radix illinitur. Habentes
am, à ſerpentibus feriti negantur. Eſt & alia
uic ſimilis flore rubro, minor, & ipſa ad eoſdé
ſus. Tradúntque commanducata ea, ſi inſpua-
ur, moti ſerpentem. Anthemis magnis laudibus
elebratur ab Aſclepiade. Aliqui leucanthemi-
da vocant, alij leucanthemum, alij eranthemon,
uoniam vere floreat: alij chamæmelon, quo-
niam odorem mali habeat. Nonnulli melanthe-
mon vocant. Genera eius tria flore tantùm di-
ſtant, palmum non excedentia, paruíſque flori-
bus, vt rutæ, candidis, aut melinis, aut purpureis.
In macro ſolo, aut iuxta ſemitas colligitur vere,
& in coronamenta reponitur. Eodem tempore
& medici folia tuſa in paſtillos digerunt: item
florem & radicem. Dantur omnia miſta dra-
chmæ vnius pondere, contra ſerpentium om-
nium ictus. Pellit mortuos partus: item men-
ſtrua in potu, & vrinam, calculóſque. Inflatio-
nes, iocinerum vitia, bilem ſuffuſam, ægilopia
commanducata, hulcerum eruptiones manantes
ſanat. Ex omnibus his generibus ad calculos
efficaciſſima eſt, quæ florem purpureum habet;
cuius & foliorum & fruticis amplitudo maiuſ-
cula eſt. Hanc propriè quidam eranthemon vo-
cant. Loton qui arborem putant tantùm eſſe, vel
Homero autore coargui poſſunt. Is enim inter
herbas ſubnaſcentes Deorum voluptati, loton

prim

primam nominauit. Folia eius cum melle,
lorum cicatrices, argema, nubeculas
tiunt. Eſt & lotometra, quæ fit ex loto ſata,
ius ſemine ſimili milio, fiunt panes in Aeg
à paſtoribus, maximè, aqua vel lacte ſub
Negatur quicquam illo pane ſalubrius eſſe
leuius, dum caleat: refrigeratus difficilius
coquitur, fitque ponderoſus. Conſtat, eos qui
viuant, nec dyſenteria nec teneſmo, neque
morbis ventris infeſtari. Itaque inter rem
eorum habetur. Heliotropij miraculum
diximus, cum Sole ſe circumagentis, etiam
bilo die: tantus ſideris amor eſt. Noctu
deſiderio cõtrahi cæruleum florem. Genera
duo: tricoccum, & helioſcopium. Hoc
(quanquam vtrunque ſemipedalem altitud
non excedat) ab ima radice ramoſum. Seme
folliculo meſſibus colligitur. Naſcitur non
in pingui ſolo, cultóque maximè: trico
vbique. Si decoquatur, inuenio cibis placere
in lacte iucundius aluum molliri: & ſi de
ſuccus bibatur, efficaciſſimè exinaniri. Ma
ſuccus excipitur æſtate, hora ſexta: miſcetur
vino, ſic firmior. Capitis dolores ſedat, ro
admiſto. Verrucas cum ſale tollit ſuccus è
vnde noſtri verrucariam herbam appella
aliis cognominari effectibus digniorem.
& ſerpentibus, & ſcorpionibus reſiſtit, ex
aut aqua mulſa, vt Apollophanes & Apollo
rus tradunt. Folia infantium deſtillation
quod ſiriaſin vocant, illita medentur. Item
tractionibus, etiamſi id comitialiter accidat
cocto quoque foueri eos, ſaluberrimum eſt.
* *tænias*, tum id pellit * tineas, & renum harenas. Si
minum adiiciatur, calculos frangit. De

um radice oportet, quæ cum foliis & hircino
euo podagris illinitur. Alterum genus, quod tri-
occum appellauimus, & alio nomine ſcorpiu-
on vocatur, foliis non ſolùm minoribus, ſed
tiam in terram vergentibus. Semen ei eſt effi-
gie ſcorpionis caudæ: quare ei nomen. Vis ad
omnia venenata & phalangia, & cōtra ſcorpio-
nes præcipuè illita. Non feriuntur habentes. Et
ſi terram ſurculo heliotropij circunſcribat ali-
quis, negant ſcorpionem egredi. Impoſita verò
herba, aut vda omnino reſperſum, protinus mo-
ri. Seminis grana quatuor pota, quartanis pro-
deſſe dicuntur, tria verò tertianis: vel ſi herba
ipſa ter circunlata ſubiiciatur capiti. Semen &
Venerem ſtimulat. Cum melle panos diſcutit. Et
verrucas hoc vtique heliotropium radicitus ex-
trahit, & excreſcentia in ſedibus. Spinæ quoque
ac lumborum ſanguinem corruptum trahit, illi-
tum ſemen & potum in iure gallinacei deco-
ctum, aut cum beta & lente. Cortex verò liuenti-
bus colorem reddit. Magi heliotropium quarta-
nis quater, in tertianis ter alligari iubent ab ipſo
ægro, precaríque eum, ſoluturum ſe nodos libe-
ratum, & ita facere non exempta herba. Aliud
adianto miraculum: æſtate viret, bruma non
marceſcit: aquas reſpuit, perfuſum merſúmue
ſicco ſimile eſt: tanta diſſociatio deprehenditur:
vnde & nomen à Græcis, alioquin frutici topia-
rio. Quidam callitrichon vocant, alij polytri-
chon, vtrunq; ab effectu. Tingit enim capillum:
& ad hoc decoquitur in vino cum ſemine apij,
adiecto oleo copioſè, vt criſpum denſúmque fa-
ciat: defluere autem prohibet. Duo eius genera,
candidius, & nigrum breuiúſque. Id quod maius
eſt, polytrichon: aliud, trichomanes vocant.

Vtrique

Vtrique ramuli nigro colore nitent foliis fil
ex quibus inferiora aſpera ac fuſca ſunt: om
autem contrariis pediculis denſa inter ſe ex
uerſo: radix nulla. Vmbroſas petras, pariet
aſpergines, ac fontium maximè ſpecus ſequi
& ſaxa manantia, quod miremur, cùm a
non ſentiat. Calculos è corpore mirè pellit, f
gítque, vtique nigrũ. Qua de cauſa potius, q
quòd in ſaxis naſceretur, à noſtris ſaxifra
appellatum crediderim. Bibitur è vino, quat
terni decerpſere digiti. Vrinam cient. Ser
tium & araneorum venenis reſiſtunt. In vino
cocti aluum ſiſtunt. Capitis dolores coron
his ſedat. Contra ſcolopendræ morſus illin
tur, crebrò auferendi ne pereant: hoc & in al
ciis. Strumas diſcutiunt, furfuréſque in faci
capitis manantia hulcera. Decoctum ex his
deſt ſuſpirioſis, & iocineri, & lieni, & felle ſi
ſis, & hydropicis. Stranguriæ illinuntur, & c
bus cum abſinthio. Secundas cient & men
Sanguinem ſiſtunt ex aceto, aut rubi ſucco f
Infantes quoque exhulcerati perunguntur c
cum roſacco & vino prius. Folium in vrina p
ri impubis, tritum quidem cum aphronitro
illitum ventri mulierum, ne rugoſus fiat, præ
re dicitur. Perdices & gallinaceos pugnacio
fieri putant, in cibum eorum additis: pecori
eſſe vtiliſſimos.

*De picride, theſio, aſphodelo, alimo, acantho, bupre
ſti, elaphoboſco, ſcandice, iaſione, & de caucal
de, ſio, ſillybo, ſcolymo ſiue limonio, ſonch
chondrillo ſiue chondrille, & boletis.*

Cap. XXII.

PIcris ab inſigni amaritudine cognomina
vt diximus: rotundo folio. Tollit eximiè v
ruca

rucas. Theſium quoque non diſſimili amaritudine eſt: ſed purgat aluum, in quem vſum teritur ex aqua. Aſphodelum de clariſſimis herbarum, quam heroion aliqui appellauerunt, Heſiodus & in ſyluis naſci dixit: Dionyſius, marem ac fœminam eſſe. Defectis corporibus & phthiſicis conſtat bulbos eius cum ptiſana decoctos aptiſſimè dari: panémque ex his cum farina ſubactis, ſaluberrimum eſſe. Nicander & contra ſerpentes ac ſcorpiones, vel caulem, quem anthericon vocauimus, vel ſemen, vel bulbos dedit in vino tribus drachmis: ſubſtrauítque ſomno contra hos metus. Datur & contra venenata marina, & contra ſcolopendras terreſtres. Cochleæ mirè in Campania caulem eum perſequuntur, & ſugendo arefaciunt. Folia quoque illinuntur venenatorũ vulneribus ex vino. Bulbi neruis articulíſque cum polenta tuſi illinuntur. Prodeſt & conciſis ex aceto lichenas fricare: item hulceribus putreſcentibus ex aqua imponere: mammarum quoque & teſtium inflammationibus. Decocti in fæce vini, oculorum epiphoris ſuppoſito linteolo medentur. Ferè in quocunque morbo decoctis magis medici vtuntur. Item ad tibiarum tetra hulcera, rimáſque corporum quacunque in parte farina arefactorum. Autumno autem colliguntur, cum plurimum valent. Succus quoque ex tuſis expreſſus aut decoctis, vtilis fit corporis dolori, cum melle: idem odorem corporis iucundum affectantibus, cum iri arida & ſalis exiguo. Folia etiam ſuprà dictis medentur, & ſtrumis, panis, hulceribus in facie, decocta in vino. Cinis è radice alopecias emendat, & rimas pedum. Decoctæ radicis in oleo ſuccus, perniones & ambuſta. Et ad

grauitatem aurium infunditur: à contraria au
in dolore dentium. Prodeſt & vrinæ pota mo
cè radix, & menſtruis & lateris doloribus: it
ruptis conuulſis, tuſsibus, drachmæ pondere
vino pota. Eadem & vomitiones adiuuat com
ducata. Semine ſumpto turbatur venter. Chi
ſernius & parotidas in vino decocta radice c
rauit: item ſtrumas, admiſta cachry ex vi
Quidam aiunt, ſi impoſita radice pars eius in
mo ſuſpendatur, & quarta die ſoluatur, vnà cu
radice areſcere ſtrumam. Sophocles ad po
gras vtroque modo, cocta crudáque vſus eſt.
perniones decoctam ex oleo dedit, & ſuff
felle in vino, & hydropicis. Venerem quo
concitari cum vino & melle perunctis, aut
bentibus, tradiderunt. Xenocrates & lichen
pſoras, radice in aceto decocta, tolli dicit.
ſi cocta ſit cum hyoſcyamo & pice liquida,
rum quoque & feminum vitia: & capillum
ſpiorem fieri, raſo prius capite, ſi radice ea
cetur. Simus lapides renum in vino decocta
que pota eximit. Hippocrates ſemen eius ad
petus lienis dari cenſet. Iumentorũ quoque
cera ac ſcabiem, radix illita, aut decoctæ ſuc
ad pilum reducit. Mures etiam eadem ſugan
cauerna præcluſa moriuntur. Aſphodelon
Heſiodo quidam alimon appellari exiſtimaue
re, quod falſum arbitror. Eſt enim ſuo nomine
alimon, non parui & ipſum erroris inter au
res. Alij enim fruticem eſſe dicunt denſum, ca
didum, ſine ſpina, foliis oleæ, ſed molliori
Coquitur autem hoc ciborum gratia. Radix to
mina diſcutit, drachmæ pondere in aqua mulſ
pota: item conuulſa & rupta. Alij olus mari
mum eſſe dixere ſalſum, & inde nomen, foli

in rotunditate longis, laudatum in cibis. Duorum prætereà generum, ſylueſtre, & mitius: vtrunque prodeſſe dyſentericis etiã exhulceratis cum pane, ſtomacho verò ex aceto. Hulceribus vetuſtis illini crudum, & vulnerum recentium impetus lenire, & luxatorum pedum ac veſicæ dolores. Sylueſtri tenuiora folia, ſed in eiſdem remediis effectus maiores, & in ſananda hominum ac pecorum ſcabie. Præterea nitorem corpori fieri dentibúſque candorem, ſi fricentur radice ea. Semine linguæ ſubdito ſitim non ſentiri. Hoc quoque mandi, & vtraque etiam condiri. Crateuas tertium quoque genus tradidit, longioribus foliis & hirſutioribus, odore cupreſſi: naſci ſub edera maximè, prodeſſe opiſthotonicis, contractionibus neruorum, tribus obolis in ſextarium aquæ. Acanthos eſt topiaria & vrbana herba, elato longóque folio, crepidines marginum, adſurgentiúmque puluinorum toros veſtiens. Duo genera eius ſunt, aculeatũ & criſpum, quod breuius: alterum læue, quod aliqui pæderota vocant, alij melamphyllum. Huius radices vſtis luxatíſque mirè proſunt: item ruptis conuulſis & phthiſin metuentibus incoctæ cibo, maximè ptiſana. Podagris quoque illinuntur tritæ & calefactæ calidis. Bupleuron in ſponte naſcentium olerum numero Græci habent, caule cubitali, foliis multis longíſque, capite anethi, laudatum in cibis ab Hippocrate, in medicina à Glaucone & Nicandro. Semen contra ſerpentes valet. Folia ad ſecundas fœminarum, vel ſuccum ex vino illinunt: & ſtrumis folia cum ſale & vino. Radix contra ſerpentes datur in vino, & vrinæ ciendæ. Bupreſtim magna inconſtantia Græci in laudibus ciborum etiam habuere: iidémque ve-

media tanquam contra venenum prodiderunt. Et ipſum nomen indicio eſt boum, certè venenum eſſe, quo diſſilire deguſtata fatentur. Quapropter nec de hac plura dicemus. Eſt verò cauſa, quare venena monſtremus inter gramineas coronas, niſi libidinis cauſa expetenda aliis videtur, quam non aliter magis accendi putant quàm potu. Elaphoboſcon ferulaceum eſt, geniculatum, digiti craſsitudine, ſemine corymbis dependentibus ſimili effigie, ſed non amaris, foliis oluſatri: & hoc laudatum in cibis. Quippe etiam conditum prorogatur ad vrinam ciendam, lateris dolores ſedandos, rupta conuulſa ſananda, inflationes diſcutiendas, coli quoque tormenta. Contra ſerpẽtium omnium aculeatorum ictus. Quippe fama eſt, hoc pabulo ceruos reſiſtere ſerpẽtibus. Fiſtulas quoque radix nitro addito illita ſanat. Siccanda autem in eos vſus prius eſt, ne ſucco ſuo madeat, qui contra ſerpentium ictus non facit eam deteriorem. Scandix quoque in olere ſylueſtri à Græcis ponitur, vt Opion & Eraſiſtratus tradunt. Item decocta aluum ſiſtit. Semine ſingultus confeſtim ex aceto ſedat. Illinitur ambuſtis, vrinas ciet. Decoctæ ſuccus prodeſt ſtomacho, iocineri, renibus, veſicæ. Hæc eſt, quam Ariſtophanes Euripidi poëtę obiicit ioculariter, matrem eius ne olus quidem legitimum venditaſſe, ſed ſcandicem. Eadem erat anthriſcum, ſi tenuiora folia & odoratiora haberet. Peculiaris laus eius, quod fatigato Venere corpori ſuccurrit, marcentéſque ſenio iam coitus excitat. Siſtit profluuia alba fœminarum. Et iaſione olus ſylueſtre habetur, in terra rẽpens, cum lacte multo: florem fert candidum: concilium vocant

cant. Et huius eadem commendatio ad ſtimulandos coitus. Cruda ex aceto in cibo ſumpta, mulieribus lactis vbertatem præſtat. Salutaris eſt phthiſin ſentientibus. Infantium capiti illita nutrit capillum, tenaciorémque eius cutem efficit. Eſtur & caucalis, fœniculo ſimilis, breui caule, flore candido, cordi vtilis. Succus quoque eius bibitur, ſtomacho perquàm commodatus & vrinæ, calculíſq; & harenis pellendis, & veſicæ pruritibus. Extenuat & lienis, iocineris, renúmque pituitas. Semen menſes fœminarum adiuuat, bilémque à partu ſiccat. Datur & contra profluuia genituræ viris. Chryſippus & conceptionibus eam putat conferre multum: bibitur in vino ieiunis. Illinitur & contra venena marinorum, ſicut * Petricus in carmine ſuo ſignificat. His adnumerant ſion, latius apio, in aqua naſcens, pinguius, nigriúſque, copioſum ſemine, ſapore naſturtij. Prodeſt vrinis, renibus, lienibus, mulierúmque menſibus, ſiue ipſum in cibo ſumptum, ſiue ius decocti, ſiue ſemen è vino drachmis duabus. Calculos rumpit, aquíſque quæ gignunt eos, reſiſtit. Dyſentericis prodeſt infuſum. Item lentigini illitum, & mulierum vitiis in facie noctu illitum, momentóque cutem emendat, & ramices lenit, & ſcabiem equorum. Silybum, chamæleonti albo ſimilem, æquè ſpinoſam, ne in Cilicia quidem, aut Syria, aut Phœnice, vbi naſcitur, coquere tanti eſt: ita operoſa eius culina traditur. In medicina nullum vſum habet. Scolymon quoque in cibos recipit Oriens, & alio nomine limonion appellat. Frutex eſt nunquam cubitali altior, criſtíſque foliorum ac radice nigra, ſed dulci: Eratoſtheni quoque laudata in pauperis cœna. Vrinam ciere præcipuè traditur:

* *Petreius*

ſanare lichenas & lepras ex aceto: Venerem ſtimulare in vino, Heſiodo & Alcæo teſtibus: qui florente ea cicadas acerrimi cantus eſſe, & mulieres libidinis auidiſſimas, viróſque in coitu pigerrimos ſcripſere, velut prouidentia naturæ hoc adiumento tunc valentiſſimo. Item grauiolentiam alarum emendat radicis emedullatæ offucia, in vini Falerni heminis tribus decocta ad tertias, & à balineo ieiuno, itémque poſt cibum cyathis ſingulis pota. Mirum eſt, quod Xenocrates promittit experimento, vitium id ex alis per vrinam effluere. Eſtur & ſonchos, vt quem Theſeo apud Callimachum apponat Hecale, vterque albus & niger, lactucæ ſimiles ambo, niſi ſpinoſi eſſent, caule cubitali, anguloſo, intus cauo: qui fractus copioſo lacte manet. Albus, qui ... cte nitor, vtilis orthopnoicis lactucarum modo. Eraſiſtratus calculos per vrinam pelli eo monſtrat, & oris graueolentiam commanducato corrigi. Succus trium cyathorum menſura, in vino albo & oleo calefactus, adiuuat partus, ita vt a partu ambulent grauidæ. Datur & in ſorbitione. Ipſe caulis decoctus facit lactis abundantiam nutricibus, colorémque meliorem infantium: vtiliſſimus his, quę lac ſibi coire ſentiant. Inſtillatur auribus ſuccus, calidúſque in ſtranguria bibitur cyathi menſura, & in ſtomachi roſionibus cum ſemine cucumeris nucleíſque pineis. Illinitur ſedis collectionibus. Bibitur contra ſerpentes ſcorpionéſque, radix verò illinitur. Eadem decocto in oleo Punici mali calyce, aurium morbis præſidium eſt. Hæc omnia ex albo. Cleemporus nigro prohibet veſci, vt morbos faciente, albo conſentiens. Agathocles etiam contra ſanguinem tauri demonſtrat ſuccum eius. Refrigerato

tatoriam tamen vim eſſe conuenit nigro, & hac cauſa imponendum cum polenta. Zenon radice albi ſtranguriam docet ſanari. Chondrillon ſiue chondrille, folia habet intubi circunroſis ſimilia, caulem minus pedalem, ſucco madentem amaro, radice fabæ ſimili, aliquando numeroſa. Habet proximam terræ maſtichen tuberculo fabæ, quæ appoſita fœminarum menſes trahere dicitur. Tuſa cum radicibus tota, diuiditur in paſtillos, contra ſerpentes argumento probabili. Siquidem mures agreſtes læſi ab his, hanc eſſe dicuntur. Succus ex vino coctæ, aluum ſiſtit. Eadem palpebrarũ pilos inordinatiſſimos, pro gummi efficaciſſimè regit. Dorotheus ſtomacho & concoctionibus vtilem carminibus ſuis pronũtiauit. Aliqui fœminis & oculis, generationique virorum contrariam putauere. Inter ea quæ temere manduntur, boletos meritò poſuerim, * optimi quidem hos cibi, ſed immenſo exemplo in crimen adductos, veneno Tiberio Claudio Principi per hanc occaſionem à coniuge Agrippina dato: quo facto illa terris venenum alterum, ſibíque ante omnes, Neronem ſuum dedit. Quorundam ex his facilè noſcuntur venena, diluto rubore, rancido aſpectu, liuido intus colore, rimoſa ſtria, pallido per ambitum labro. Non ſunt hæc in quibuſdam: ſiccíque & nitri ſimiles veluti guttas in vertice albas ex tunica ſua gerunt. Voluam enim terra ob hoc prius gignit, ipſum poſtea in volua, ceu in ouo eſt luteum. Nec tunicæ minor gratia in cibo infantis boleti. Rũpitur hæc primò naſcente: mox in pediculo corpus abſumitur, raróq; vnquã geminis ex vno pede. Origo prima cauſáque e limo, & aceſcẽte ſucco madentis terræ, aut radicis ferè glan-

* opimi

diferæ:initióq; ſpuma lẽtior,dein corpus m næ ſimile,mox partus.Vt diximus, illa per lia,prorſus improbãda. Si enim caligaris ferríue aliqua rubigo,aut panni marcor a naſcenti, omnem illico, ſuccum alienum rémque in venenum concoquit:deprehend niſi agreſtes poſſunt, atq; qui colligunt. D ipſi alia vitia,nunc quidem ſi ſerpentis ca iuxtà fuerit,ſi pateſcentes primò ad halauer paci venenorum cognatione ad virus acci dum.Itaque caueri conueniet prius quàm dant ſerpentes. Signa erunt tot herbæ, tot res fruticéſque, ab emerſu earum ad lateb vſque vernantes:& vel fraxini tantùm folia poſtea naſcentia, nec antè decidentia. Et letis quidem ortus occaſúſque omnis intra ſeptem eſt.

De fungis, & ſilphio, & de laſere.
Cap. XXIII.

FVngorum lentior natura, & numeroſa ge ra,ſed origo non niſi ex pituita arborum tiſſimi, qui rubent callo; minus diluto ru quàm boleti.Mox candidi,velut apice Flam inſignibus pediculis.Tertium genus ſuilli, nis accommodatiſſimum.Familias nuper in mere,& tota conuiuia,Anneum Serenum p ctum Neronis vigilum,& tribunos, & cen nes.Quæ voluptas tanta ancipitis cibi? Qui diſcreuere arborum generibus, fico, feru gummi ferentibus: nos item fago, aut rob aut cupreſſo, vt diximus. Sed iſta quis ſp in venalibus? Omnium colos liuidus.His a veneni argumentum, quòd ſimilior fuerit arb rum fici. Aduerſus hæc dicimus remedia,

riſque: interim ſunt aliqua & in his. Glaucias ſtomacho vtiles putat boletos. Siccantur pendentes ſuilli, iunco tranſfixi, quales è Bithynia veniunt. Hi fluxionibus alui, quas rheumatiſmos vocant, medentur, excreſcentibúſque in ſede carnibus: minuunt enim eas, & tempore abſumunt. Item lentigines, & mulierum vitia in facie. Lauantur etiam vt plumbum, in oculorum medicamenta. Sordidis hulceribus & capitis eruptionibus, canum morſibus ex aqua illinuntur. Libet coquendi dare aliquas communes in omni eo genere obſeruationes, quando ipſæ ſuis manibus deliciæ præparant hunc cibum ſolum, & cogitatione antè paſcuntur, ſuccineis nouaculis aut argenteo apparatu comitante. Noxij erunt fungi, qui in coquendo duriores fient: innocentiores qui nitro addito coquentur, ſi vtique percoquentur. Tutiores fient cum carne cocti, aut cum pediculo pyri. Proſunt & pyra confeſtim ſumpta. Debellat eos & aceti natura, contraria iis. Imbribus proueniunt omnia hæc. Imbre & ſilphion. Venit primò è Cyrenis, vt dictum eſt. Ex Syria nunc maximè importatur, deterius Parthico, ſed Medico melius, extincto omni Cyrenaico, vt diximus. Vſus ſilphij in medicina. Nam folia ad expurgandas vuluas pellendóſque emortuos partus decoquuntur in vino albo odorato, vt bibatur menſura acetabuli à balineis. Radix prodeſt arteriis exaſperatis: & collectionibus ſanguinis illinitur. Sed in cibis concoquitur ægré. Inflationes facit & ructus. Vrinæ quoque noxia. Sugillatis cum vino & oleo amiciſſima, & cum cera ſtrumis. Verrucæ ſeſſiles crebriore eius ſuffitu cadunt. Laſer è ſilphio profluens quo diximus modo, inter eximia na-

turæ dona numeratum, pluribus compoſitioni-
bus inſeritur.Per ſe autem algores excalfacit. Fo-
rum neruorum vitia extenuat. Fœminis datur in
vino. Et lanis mollibus admouetur vuluæ ad
menſes ciendos. Pedum clauos circunſcarifica-
ros ferro,miſtum ceræ extrahit. Vrinam ciet ci-
ceris magnitudine dilutum.Andreas ſpondet, co-
pioſius ſumptum nec inflationes facere, & con-
coctioni plurimum conferre ſenibus & fœmi-
nis: item hyeme, quàm æſtate, vtilius, & ru
aquam bibentibus:cauendúmque nequa intus ſit
exhulceratio. Ab ægritudine recreationi efficax
in cibo. Tempeſtiuè enim datum, cauterij vim
obtinet:aſſuetis etiam vtilius, quàm expertibus.
Ad extera corporum indubitatas confeſſiones
habet. Venena telorum & ſerpentium extinguit
potum:ex aqua vulneribus his circunlinitur:ſcor-
pionum tantùm plagis ex oleo: hulceribus vero
non matureſcentibus cum farina hordeacea, vel
fico ſicca.Carbunculis cum ruta, vel cum melle,
vel per ſe viſco ſuperlitum vt hæreat:ſic & ad ca-
nis morſus.Excreſcentibus circa ſedem, cum te-
gmine Punici mali ex aceto decoctũ. Clauis pe-
dum,qui vulgò morticini appellantur, nitro mi-
ſto,antè ſubactum.Carnes replet cum vino & cro-
co,aut pipere,aut murium ſimo & aceto. Pernio-
nes ex vino fouet, & ex oleo coctum imponitur:
ſic & callo. Clauis pedum ſuperraſis præcipuæ
vtilitatis. Contra aquas malas, peſtilentes tra-
ctus,vel dies.In tuſſi, vua,fellis veteri ſuffuſione,
hydropiſi, raucitatibus: confeſtim enim purgat
fauces,vocémque reddit.Podagras in ſpongia di-
lutũ poſca lenit. Pleuriticis in ſorbitione vinum
poturis datur: contractionibus, opiſthotonicis,
ciceris magnitudine cera circunlitum.In angina
garga-

gargarizatur. Anhelatoribus & in tuſſi vetuſta cum porro ex aceto datur·æquè ex aceto his, qui coagulum lactis ſorbuerint. Præcordiorum vitiis, ſyntecticis, comitialibus in vino in aqua mulſa linguæ paralyſi. Coxendicibus & lumborum doloribus cum decocto melle illinitur. Non cenſuerim, quod autores ſuadent, cauernis dentium in dolore inditum cera includi, magno experimento hominis, qui ſe ea de cauſa præcipitauit ex alto. Quippe tauros inflammat naribus illitis: ſerpẽtes auidiſſimas vini admiſtum rumpit. Ideo nec inungi ſuaſerim cum Attico melle, licet præcipiant. Quas habeat vtilitates admiſtum aliis, immenſum eſt referre: & nos ſimplicia tractamus: quoniam in his naturam eſſe apparet, in illis coniecturam ſæpius fallacem, nulli ſatis cuſtodita in miſturis concordia naturæ ac repugnantia. Qua de re mox plura.

De natura mellis, & aqua mulſa, & quare genere ciborum mor's immutentur, & de melitite & cera. & contra compoſitiones medicorum.

Cap. XXIIII.

Non eſſet mellis autoritas in pretio minor, quàm laceris, ni vbique naſceretur. Illud ipſa fabricata ſit natura, ſed huic gignendo animal, vt diximus, innumeros ad vſus, ſi quoties miſceatur, æſtimemus. Prima propolis alueorum (de qua diximus) aculeos, & omnia infixa corpori extrahit, tubera diſcutit, dura concoquit, dolores neruorum mulcet, hulceráque iam deſperantia cicatrice includit. Mellis quidem ipſius natura talis eſt, vt putreſcere corpora nõ ſinat, iucũdo ſapore atq; nõ aſpero, alia quàm ſalis natura. Faucibus, tõſillis, anginæ, omnibúſq; oris deſideriis.

vtiliſſi

vtiliſſimum , areſcentíque in febribus linguæ. Iam verò peripneumonicis , pleuriticis de coctum. Item vulneribus à ſerpente percuſſis. Et contra venena fungorum. Paralyticis in mulſo: quanquam ſuæ mulſo dotes conſtant. Mel auribus inſtillatur cum roſaceo : lendes & fœda capitis animalia necat. Vſus despumati ſemper aptior: ſtomachum tamen inflat, bilem auget, faſtidium creat, & oculis per ſe inutile aliqui arbitrantur. Rurſus quidam angulos exhulceratos melle tangi ſuadent. Mellis cauſas atque differentias nationéſque & iudicationem, in apium, ac deinde florum natura diximus, cùm ratio operis diuidi cogeret miſcenda rurſus naturam rerum pernoſcere volentibus. In mellis operibus & aqua mulſa tractari debet. Duo genera eius: ſubitæ ac recentis, alterum inueteratæ. Repentina deſpumato melle præclaram vtilitatem habet in cibo ægrotantium leui, hoc eſt alicæ elutæ, viribus recreandis, ore ſtomachóque mulcendo, ardore refrigerando. Frigidam enim vtilius dari ventri molliendo, inuenio apud autores. Hunc potum bibendum alſioſis: item animi humilis & præparci, quos illi dixere micropſychos. Eſt & ratio ſubtilitatis immenſæ à Platone deſcendens: corpuſculis rerum læuibus, ſcabris, angulosis, rotundis, magis aut minus ad aliorum naturam accedentibus : ideo non eadem omnibus amara aut dulcia eſſe. Sic & in laſſitudine proniores eſſe ad iracundiam, & in ſiti. Ergo & hæc animi aſperitas, ſeu potius animæ, dulciore ſucco mitigatur. Lenit tranſitum ſpiritus, & molliores facit meatus, ne ſcindant euntem redeuntémque. Experimenta

ta in ſe cuique: nullius non ira luctúſque triſtitia, & omnis animi impetus cibo mollitur. Ideóque obſeruanda ſunt, quæ non ſolùm corporum medicinam, ſed & morum habent. Aqua mulſa & tuſſientibus vtilis traditur, calefacta inuitat vomitiones. Contra venenũ pſimmythij ſalutaris, addito oleo. Item contra hyoſcyamum, cum lacte maximè aſinino, & contra halicacabum, vt diximus. Infunditur & auribus & genitalium fiſtulis. Vuluis imponitur cum pane molli, ſubitis tumoribus, luxatis, leniendíſque omnibus. Inueteratæ vſum damnauere poſteri, minus innocentem aqua, minúſque vino firmum. Longa tamen vetuſtate tranſit in vinum, vt conſtat inter omnes, ſtomacho inutiliſſimum, neruíſque contrarium. Semper mulſum ex vetere vino vtiliſſimum, facilliméque cum melle concorporatur, quod in dulci nunquam euenit. Ex auſtero factum non implet ſtomachum, neque ex decocto melle, minúſque inflat, quod ferè euenit. Appetendi quoque reuocat auiditatem cibi. Aluum mollit frigido potu pluribus, calido ſiſtit. Corpora auget. Multi ſenectam longam mulſi tantùm nutritu tolerauere, neque alio vllo cibo, celebri Pollionis Romuli exemplo. Centeſimum annum excedentem cum Diuus Auguſtus hoſpes interrogauit, quanam maximè ratione vigorem illum animi corporíſque cuſtodiſſet. At ille reſpondit: Intus mulſo, foris oleo. Varro regium cognominatum morbum arquatum tradit, quoniam mulſo curetur. Melitites quo fieret modo ex muſto & melle, docuimus in ratione vini. Seculis iam fieri non arbitror hoc genus, inflationibus obnoxium. Solebat tamẽ inueteratum alui cauſa dari in febre: item

item articulario morbo, & neruorum infirmi-te laborantibus, & mulieribus vini abſtemi[is]. Mellis naturæ adnexa cera eſt: de cuius origi[ne] bonitate, nationibus, ſuis diximus locis. Om[nis] autem mollit, calefacit, explet corpora: rece[ns] melior. Datur in ſorbitione dyſentericis, fauique ipſi, in pulte alicæ prius toſtæ. Aduerſatur la[ctis] naturæ: ac milij magnitudine x. grana ceræ hau-ſta, non patiuntur coagulari lac in ſtomacho. Si inguen tumeat, albam ceram in pube fixiſſe re-medio eſt. Nec huius vſus, quos miſta aliis præ-ſtat, enumerare medicina poſſit, ſicuti nec cæte-rum, quæ cum aliis proſunt. Iſta, vt diximus, inge-niis conſtant. Non fecit cerata, malagmata, em-plaſtra, collyria, antidota, parens illa ac diui[na] rerum artifex: officinarum hæc, imò verius aua-ritiæ commenta ſunt. Naturæ quidem opera ab-ſoluta atque perfecta gignuntur: paucis ex cauſa, non ex coniectura rebus aſſumptis, vt ſucco ali-quo ſicca temperentur ad meatus, aut corpo[re] alio humentia ad nexus. Scrupulatim quidem colligere ac miſcere vires, non coniecturę huma-næ opus, ſed impudentiæ eſt. Nos nec Indicarum Arabicarúmque mercium, aut externi orbis at-tingimus medicinas. Non placent remediis tam longè naſcentia: non nobis gignuntur: imò ne illis quidem, alioquin non venderent. Odorum cauſa vnguentorúmque & deliciarum, ſi placet, etiam ſuperſtitionis gratia emantur, quoniam thure ſupplicamus & coſto. Salutem quidem ſine his poſſe conſtare, vel ob id probabimus, vt tan-to magis ſui delicias pudeat. Sed medicinas è flo-ribus coronamentíſque & hortenſiis, quæque manduntur herbis, proſecuti, quoniam modo fru-gū omittemus? Nimirū & has indicare cõuenit.

Medi-

Medicina ex frugibus. Cap. XXV.

IN primis ſapientiſſima animalium eſſe cõſtat, quæ frugæ veſcantur. Siliginis grana combuſta & trita in vino ammineo, oculis illita epiphoras ſedant: tritici verò ferro combuſta iis, quæ frigus vſſerit, præſentaneo ſunt remedio. Farina tritici ex aceto cocta, neruorum contractionibus, cum roſaceo verò & fico ſicca myxíſq; decoctis furfures tonſillis faucibúſque gargarizatione proſunt. Sextus Pomponius Prætorij viri pater, Hiſpaniæ citerioris princeps, cùm horreis ſuis ventilandis præſideret, correptus dolore podagræ, merſit in triticum ſeſe ſuper genua: leuatúſque ſiccatis pedibus mirabilem in modum, hoc poſteà remedio vſus eſt. Vis tanta eſt, vt cados plenos ſiccet. Paleam quoque tritici vel hordei calidam imponi ramicum incommodis experti iubent, quáque decoctæ ſunt aqua foueri. Eſt in farre vermiculus teredini ſimilis: quo cauis dentium cera incluſo, cadere vitiati dicuntur, etiamſi fricentur. Olyram arincam diximus vocari. Hac decocta fit medicamentum, quod Aegyptij atharam vocãt, infantibus vtiliſſimum: ſed & adultos illinunt eo. Farina ex hordeo & cruda & decocta collectiones impetúſque diſcutit, lenit, & concoquit. Decoquitur aliàs in mulſa aqua, aut fico ſicca. Ad iocineris dolores eam cum poſca concoqui opus eſt, aut cum vino. Cùm verò inter coquendum diſcutiendúmque cura eſt, tunc in aceto melius, aut in fæce aceti, aut in cotoneis pyríſue decoctis. Ad * multipedũ morſus cum melle ad ſerpentium in aceto, & contra ſuppurantia, ad extrahẽdas ſuppurationes ex poſca, addita reſina & galla. Ad concoctiones verò & hulcera vetera, cũ reſina. Ad duritias cũ fimo

* multipedarum.

colum-

columbarum,aut fico ſicca,aut cinere. Ad ner-
rum inflammationes aut inteſtinorum vel la-
rum,vel virilium dolores,cum papauere aut me-
liloto,& quoties ab oſſibus caro recedit. Ad ſtru-
mas cum pice & impubis pueri vrina. Cum ole-
& fœnogræco contra tumores præcordiorum
vel in febribus cum melle vel adipe vetuſto. Sup-
puratis triticea farina multò lenior. Neruis cum
hyoſcyami ſucco illinitur:ex aceto & melle len-
tigini. Zeæ,ex qua alicam fieri diximus, effica-
cior etiam hordeacea videtur, trimeſtris mol-
lior. Ex vino rubro ad ſcorpionum ictus tep-
& ſanguinem excreantibus: item arteriæ. Tu-
cum caprino ſeuo, aut butyro. Ex fœnogræ-
molliſſima omnium.Hulcera manantia ſana-
furfures corporis,ſtomachi dolores,pedes & m-
mas cum vino & nitro cocta. Aerina magis c-
ris purgat hulcera vetera & gangrænas:cum r-
phano & ſale & aceto lichenas: lepras cum ſ-
phure viuo: & capitis dolores cum adipe anſeri-
no impoſita fronti. Strumas & panos concoqu-
cum fimo columbino, & lini ſemine decocta
vino. De polentæ generibus in frugum loco ſa-
diximus, locorum ratione. A farina hordei d-
ſtat eo quòd torretur, ob id ſtomacho vtiliſ-
Aluum ſiſtit, impetúſque rubicundi tumoris. E-
oculis illinitur, & capitis dolori cum menta, aut
alia refrigerante herba. Item pernionibus & ſer-
pentium plagis: item ambuſtis ex vino. Inhibi-
quoque puſtulas. Farina in pollinem ſubacta
vim extrahendi humoris habet: ideo & cruore
ſuffuſis in faſcias vſque ſanguinem perducit: ef-
cacius in ſapa. Imponitur & pedum callo clauiſ-
que. Nam cum oleo vetere ac pice decocto polli-
ne, condylomata, & alia omnia ſedis vitia quam

maxim

aximè calido mirabilem in modum curantur.
ulte corpus augetur. Farina, qua chartæ glu-
antur, ſanguinem excreantibus datur tepida
rbenda efficaciter. Alica res Romana eſt, &
on pridem excogitatá: alioquin non ptiſanæ
otius laudes ſcripſiſſent Græci. Nondum arbi-
or Pompeij Magni ætate in vſu fuiſſe, & ideo
it quicquā de ea ſcriptum ab Aſclepiadis ſcho
a. Eſſe quidem eximiè vtilem nemo dubitat, ſi-
e eluta detur ex aqua mulſa, ſiue in ſorbitio-
es decocta, ſiue in pultem. Eadem in aluo ſi-
enda torretur: dein fauorum cera coquitur, vt
pra diximus. Peculiariter tamen longo morbo
d habitudinem redactis ſubuenit, ternis eius
yathis in ſextarium aquæ ſenſim decoctis, do-
ec omnis aqua conſumatur. Poſteà ſextario la-
is ouilli aut caprini addito per continuos dies,
ox adiecto melle. Tali ſorbitionis genere emé
dantur ſyntexes. Milio ſiſtitur aluus, diſcutiun-
ut tormina, in quem vſum torretur anté. Ner-
orum doloribus & aliis feruens in ſacco impo
itur: neque aliud vtilius: quoniam leuiſſimum
olliſſimúmque eſt, & caloris capaciſſimum.
aque talis vſus eius eſt ad omnia, quibus calor
rofuturus eſt. Farina eius cum pice liquida, ſer-
entium & multipedæ plagis imponitur. Pani-
um Diocles medicus mel frugū appellauit. Effe
ū habet, quos miliū. In vino potum prodeſt
yſentericis. Similiter his, quę vaporanda ſunt,
calfactum imponitur. Siſti taluum in lacte ca-
ino decoctum, & bis die hauſtum: ſi prodeſt
ad tormina. Seſama trita in vino ſumpta, in-
ibet vomitiones. Aurium inflammationi illi-
ur, & ambuſtis. Eadem efficit & dum in her-
eſt. Hoc amplius oculis imponitur decocta

in vino. Stomacho inutilis cibus, & animæ gra-
uitatem facit: ſtellionum morſibus reſiſtit: ite
hulceribus, quæ cacoëthe vocant. Et auri-
oleum, quod ex ea fit, prodeſſe diximus. Se-
moides à ſimilitudine nomen accepit, gra-
amaro, folio minore. Naſcitur in glareoſis. ſ-
trahit bilem in aqua potum. Semen illinitur ig-
ſacro: diſcutit panos. Eſt etiamnum aliud ſe-
moides Anticyræ naſcens, quod ideo aliqui A-
ticyricon vocant: cætera ſimile erigeronti h-
bæ, de qua ſuo dicemus loco. Granum ieſ-
datur in vino dulci ad detractiones, quan-
tribus digitis capitur, miſcéntque ellebori
vnum & dimidium obolum, purgationem
adhibentes, maximè * inſaniæ melancholi-
comitialibus, podagricis. Et per ſe drach-
pondere exinanit. Hordeum optimum, quod
didiſſimum. Succus decocti in aqua cæleſti
geritur in paſtillos, vt infundatur exhulce-
interaneis & vuluis. Cinis eius ambuſtis il-
tur, & carnibus quę recedunt ab oſſibus, & e-
ptionibus pituitæ, muris aranei morſibus. I-
aſperſo ſale ac melle, candorem dentibus
ſuauitatem oris facit. Eos qui pane horde-
vtuntur, morbo pedum tentari negant. Nou-
que granis ſi furunculum quis circunducat,
gulis ter, manu ſiniſtra, & omnia in ignē
ciat, confeſtim ſanari aiunt. Eſt & herba p-
nicea appellata Græcis, noſtris verò hord-
murinum. Hæc trita è vino pota præclarè
menſes. Ptiſanæ quæ ex hordeo fit, laudes v-
volumine condidit Hippocrates quæ nunc o-
nes in alicam tranſeunt. Contrà quanto inno-
centior eſt alica? Hippocrates tantum ſorbi-
nis gratia laudauit, quoniam lubrica, ex fac-

* inſanæ melăcholiæ

hauriretur, quoniam ſitim arceret, quoniam in aluo non intumeſceret, quoniam facilè reddetetur, & aſſuetis hic ſolus cibus in febri bis die poſſit dari: tantùm remotus ab iſtis, qui medicinam fame exercent. Sorbitionem tamen dari totam vetuit, aliúdue quàm ſuccum ptiſanæ. Item quandiu pedes frigidi eſſent, tunc quidem nec potionem dandam. Fit & ex tritico glutinoſior, arteriǽque exhulceratæ vtilior. Amylon hebetat oculos, & gulæ inutile, contrà quàm creditur. Item ſiſtit aluum, epiphoras oculorum inhibet, & hulcera ſanat: item puſtulas & fluxiones ſanguinis. Genas duras emollit. Datur cum ouo his qui ſanguinem reiecerint. In veſicæ verò dolore, ſemúncia amyli cum ouo & paſſi tribus ouis ſufferuefacta, à balineo. Quin & auenacea farina decocta in aceto næuos tollit. Panis hic ipſe, quo viuitur, innumeras penè continet medicinas. Ex aqua & oleo aut roſaceo mollit collectiones: ex aqua mulſa duritias valde mitigat. Datur & ex vino ad diſcutienda quę præſtringi opus ſit, & ſi magis etiamnum, ex aceto: aduerſus acutas pituitæ fluxiones, quas Græci rheumatiſmos vocant: item ad percuſſa, luxata. Ad omnia autem hæc fermentatus, qui vocatur autopyros, vtilior. Illinitur & paronychiis, & callo pedum in aceto. Vetus aut nauticus panis tuſus atq; iterum coctus, ſiſtit aluum. Vocis * ſtudioſis, & contra diſtillationes, ſiccum eſſe primo cibo, vtiliſſimum eſt. *ſtudioſos Sitanius (hoc eſt è trimeſtri) incuſſa in facie, aut deſquamata cum melle aptiſſimè curat. Candidus ęgris, aqua calida frigidáue madefactus, leuiſſimum cibum præbet. Oculorum tumori ex vino imponitur. Sic & puſtulis capitis, aut adiecta arida

siliquarũ cinis

myrto. Tremulis panem ex aqua eſſe ieiunis ſtatim à balineis demonſtrant. Quin & grauitatem odorum in cubiculis vſtus emendat, & vini, in ſaccos additus. Auxiliatur & faba. Namque ſolida fricta, feruénſque in acre acetum coniecta, torminibus medetur. In cibo freſa & cum allio cocta, contra deploratas tuſſes ſuppurationéſque pectorum, quotidiano cibo ſumitur: & commanducata ieiuno ore, etiam furunculos maturandos diſcutiendóſue imponitur: & in vino decocta, ad teſtium tumores & genitalium. Lomento quoque ex aceto decocto, tumores maturat atque aperit. Item liuoribus, combuſtis medetur. Voci eam prodeſſe autor eſt Marcus Varro. Fabalium etiam ſiliquarúmque cinis, ad coxendices, & ad neruorum veteres dolores, cum adipis ſuilli vetuſtate prodeſt. Et per ſe cortices decocti ad tertias ſiſtunt aluum. Lens optima, quæ facillimè coquitur, eáque quæ maximè aquam abſorbet. Aciem quidem oculorum obtundit, & ſtomachum inflat: ſed aluum ſiſtit in cibo, magiſque diſcocta cæleſti aqua: eadem ſoluit, minus percocta. Cruſtulas hulcerum rumpit, & que quæ intra os ſunt, purgat & adſtringit. Collectiones omnes impoſita ſedat, maximè exhulceratas & rimoſas. Oculorum autem epiphoras cum meliloto aut cotoneo. Cõtra ſuppurantia cum polenta imponitur. Decoctæ ſuccus ad oris exhulcerationes & genitalium adhibetur: ad ſedem, cum roſaceo aut cotoneo. In iis, quæ acrius remedium exigunt, cum putamine Punici, melle modico adiecto. Ad idem, ne celeriter inareſcat, adiiciunt & betæ folia. Imponitur & ſtrumis paniſque ma-

maturis vel matureſcentibus, ex aceto diſcocta. Rimis ex aqua mulſa: & gangrænis cum Punici tegmine. Item podagris cum polenta, & vuluis & renibus, pernionibus, hulceribus difficilè cicatricem trahentibus. Propter diſſolutionem ſtomachi triginta grana lentis deuorantur. In choleris quoque & dyſenteria efficacior eſt in tribus aquis cocta: in quo vſu melius ſemper eam torrere aut tundere, vt quàm tenuiſſima detur, vel per ſe, vel cum cotoneo malo, aut pyris, aut myrto, aut intubo erratico, aut beta nigra, aut plantagine. Pulmoni eſt inutilis, & capitis dolori, neruoſiſque omnibus, & felli: nec ſomno facilis: ad puſtulas vtilis, igníque ſacro & mammis in aqua marina decocta, in aceto autem duritias & ſtrumas diſcutit. Stomachi quidem cauſa, polentæ modo potionibus inſpergitur. Quæ ſunt ambuſta, aqua ſemicocta curat, poſteà trita, & per cribrum effuſo furfure, mox procedente curatione addito melle. Ex poſca coquitur ad guttura. Eſt & paluſtris lens per ſe naſcens in aqua non fluente, refrigeratoriæ naturæ: propter quod collectionibus illinitur, & maximè podagris, & per ſe & cum polenta: glutinat & interranea procidentia. Eſt & ſylueſtris eleliſphacos dicta à Græcis, ab aliis phacos. Eſt ea ſatiua lente leuior, & folio minore, atque ſicciore & odoratiore. Eſt & alterum genus eius ſylueſtris, odore graui: hæc mitior. Folia habet cotonei mali effigie, ſed minora & candida, quæ cum ramis decoquũtur. Menſes ciet & vrinas, & paſtinacę marinæ ictus ſanat. Torporé autem obducit, percuſſo loco. Bibitur cũ abſinthio ad dyſenteriã. Cum vino eadem commorantes menſes trahit:

abundãtes ſiſtit decocto eius poto. Per ſe impo-
ſita herba, vulnerum ſanguinem cohibet. Sa-
nat & ſerpentium morſus. Et ſi in vino decoqua-
tur, pruritus teſtium ſedat. Noſtri, qui nunc ſunt
herbarij elelisphacon Græcè, Latinè ſaluiam
vocant, mente ſimilem, canam, odoratam.
Partus emortuos ea appoſita extrahunt: item
vermes aurium hulcerũmque. Cicer & ſylue-
ſtre eſt, foliis ſatiuo ſimile, odore graui. Si lar-
gius ſumatur, aluus ſoluitur, & inflatio contra-
hitur, & tormina. Toſtum ſalubrius habetur.
Cicercula etiamnum magis in aluo proficit. Fa-
rina vtriuſque hulcera manantia capitis ſanat,
efficacius ſylueſtris. Item comitiales & iocino-
rum tumores, & ſerpentiũ ictus. Ciet menſes,
vrinas, grano maximè. Emendat & lichenas,
& teſtium inflammationes, regium morbum, &
hydropicos. Lędunt omnia hæc genera exhul-
ceratam veſicam & renes. Gangrænis vtilia
cum melle, & his quæ cacoëthe vocantur. Ver-
rucarum in omni genere prima Luna ſinguli
granis ſingulas tangunt, eáque grana in linteo-
lo deligata poſt ſe abiiciunt, ita fugari vitia
arbitrantes. Noſtri præcipiunt arietinũ in aqua
cum ſale diſcoquere, ex eo bibere cyathos bi-
nos in difficultatibus vrinæ. Sic & calculos pel-
lit, morbúmque regium. Eiuſdem foliis ſarmen-
tíſque decoctis aqua quàm maximè calida, mor-
* lenit bos pedum * mollit, & ipſum calidum tritúm-
que illitum. Columbini decocti aqua, horrores
tertianę & quartanæ minuere creditur. Nigrum
autem cum gallæ dimidio tritum, oculorũ hul-
ceribus ex paſſo medetur. De eruo quædam in
mentione eius diximus: nec potentiam ei mino-
rem veteres quàm braſſicæ, tribuêre. Contra ſer-

pentium ictus ex aceto, ad crocodilorum hominúmque morſum. Si quis eruum quotidie ieiunus edat, lienem eius abſumi certiſsimi autores affirmant. Farina eius (vt ait Varro) maculas toto corpore emendat. Serpere hulcera non patitur: in mammis efficaciſsimum. Carbũculos rumpit ex vino. Vrinæ difficultates, inflationem, vitia iocineris, teneſmon, & quæ cibum non ſentiunt, atropha appellata, toſtum, & in nucis auellanæ magnitudinem melle collectũ deuoratúmque corrigit: item impetigines, ex aceto coctum, & quarto die ſolutum. Panos in melle impoſitum ſuppurare prohibet. Aqua decocti perniones & pruritus ſanat fouẽdo. Quin & vniuerſo corpori, ſi quis quotidie ieiunus biberit, meliorem fieri colorem exiſtimant. Cibis idem hominis alienum. Vomitiones mouet, aluũ turbat, capiti & ſtomacho oneroſum. Genua quoque degrauat. Sed madefactum pluribus diebus, miteſcit, bubus iumentíſque vtiliſsimum. Siliquę eius virides, prius quàm indureſcant, cum ſuo caule foliíſque contritæ, capillos nigro colore inficiunt. Lupini quoque ſylueſtres ſunt, omni modo minores ſatiuis, prӕterquàm amaritudine. Ex omnibus quæ eduntur, ſicco nulli minus ponderis eſt, nec plus vtilitatis. Miteſcunt cinere aut aqua calidis. Colorem hominis frequentiores in cibo exhilarant: amari contra aſpidas valent. Hulcera atra, aridi decorticatíque triti, ſuppoſito linteolo, ad viuum corpus redigunt. Strumas, parotidas in aceto cocti diſcutiunt. Succus decoctorum cum ruta & pipere, vel in febri datur ad ventris animalia pellenda, minoribus triginta annorum: pueris verò impoſiti in ventrem ieiunis proſunt. Et alio genere toſti, &

in defruto poti, vel ex melle ſumpti. Iidem au-
ditatem cibi faciunt, faſtidium detrahunt. Fa-
na eorum aceto ſubacta, papulas pruritúſque
balineis illita cohibet, & per ſe ſiccat hulcer-
Liuores emendat. Inflammationes cum polen-
ſedat. Syluestrium efficacior à vis eſt contra i-
xendicum & lumborum debilitatem. Ex iiſ-
decocta lentigines & fouentium cutem co-
gunt: ſi verò ad mellis craſſitudinem decoqu-
tur vel ſatiui, vitiligines nigras & lepras em-
dant. Satiui quoque rumpunt carbunculos in-
poſiti: panos & ſtrumas minuunt, aut matura-
Cocti ex aceto, cicatricibus cādidum colore
reddūt. Si verò cœleſti aqua diſcoquantur, ſuc-
ille ſmegma ſit; quo fouere gangrænas, erup-
nes pituitæ, hulcera manantia, vtiliſſimum. P-
pedit ad lienem bibere, & cum melle menſt-
hærentibus. Lieni crudi cum fico ſicca trit-
aceto imponuntur. Radix quoque in aqua de-
cta, vrinas pellit. Medentur pecori cum cham-
leonte herba decocti aqua in potum collata. S-
nant & ſcabiem quadrupedū omnium, in am-
ca decocti, vel vtroque liquore poſteà miſto. F-
mus crematorum culices necat. Irionem in-
fruges ſeſamæ ſimilem eſſe diximus, & à Græ-
eryſimon vocari: Galli velarum appellant. E-
autem fruticoſum, foliis erucæ anguſtioribu-
paulò, ſemine naſturtij. Vtiliſsimum tuſsient-
bus cum melle, & in thoracis purulentis excre-
tionibus. Datur & regio morbo, & lumborum
vitiis, pleuriticis, torminibus, cœliacis. Illin-
tur verò parotidum & carcinomatum malis. Te-
ſtium ardoribus ex aqua, aliâs cum melle. Infan-
tibus quoque vtiliſsimum. Item ſedis vitiis & a-
ticulariis morbis, cum melle & fico. Contra ve-
ne-

nena etiam efficax potum. Medetur & ſuſpirioſis: item fiſtulis, cum axungia veteri, ita ne intus addatur. Horminum ſemine (vt diximus) cumino ſimile eſt, cæterò porro, dodrantali altitudine. Duorum generum alteri ſemen nigrius, & oblongum. Hoc ad Venerem ſtimulandam, & ad oculorũ argema & albugines. Alteri candidius ſemen & rotundius. Vtroque tuſo extrahuntur aculei ex corpore: per ſe illitum ex aqua, folia ex aceto impoſita, panos per ſe, vel cũ melle diſcutiunt: item furunculos, priuſquàm capita faciant, omnéſque acrimonias. Quin & ipſæ frugum peſtes in aliquo ſunt vſu. Infelix dictum eſt à Virgilio lolium. Hoc tamen molitum, ex aceto coctum impoſitúmque ſanat impetigines, celerius, quò ſæpius mutatum eſt. Medetur & podagris, aliíſque doloribus ex oxymelite. Curatio hæc à cæteris differt. Aceti ſextario vno dilui mellis vncias duas iuſtum eſt: ita temperatis ſextariis tribus, decocta farina lolij ſextariis duobus vſque ad craſsitudinem, calidúmque ipſum imponi dolentibus membris. Eadem farina extrahit oſſa fracta. Miliaria appellatur herba, quę necat milium. Hæc trita, & cornu cum vino infuſa, podagras iumentorum dicitur ſanare. Bromos ſemen eſt ſpicam ferentis herbæ: naſcitur inter vitia ſegetis auenæ genere: folio & ſtipula triticum imitatur. In cacuminibus dependentes, patuulas velut locuſtas habet. Semen vtile ad cataplaſmata, atque hordeum & ſimilia. Prodeſt tuſsientibus ſuccus. Orobanchen appellauimus necãtem eruum & legumina: alij cynomorion eam appellanr, à ſimilitudine canini genitalis: Cauliculus eſt ſine foliis, pinguis, rubens. Eſitur & per ſe, in patinis cùm tenera eſt decocta.

Et leguminibus innaſcuntur beſtiolæ venena-
quæ manus pungunt, & periculum vitę afferun-
ſolifugarum generis. Aduerſus has omnia e-
dem medentur, quæ contra araneos & phalan-
gia demonſtrantur. Et frugum quidem hæc ſun-
in vſu medico. Ex iiſdem fiunt & potus, zythum
in Aegypto, cælia & ceria in Hiſpania, ceruiſi-
& plura genera in Gallia, aliíſque prouin-
ciis: quorum omnium ſpuma cutem
fœminarum in facie nutrit. Nam
quod ad potum ipſum atti-
net, præſtat ad vini tranſ-
ire mentionem, atque
à vite ordiri me-
dicinas ar-
borum.

*

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIÆ

LIBER XXIII.

PROOEMIVM.

PERACTA cerealium in medendo quoque natura eſt, omniúmque quæ ciborum aut florum odorúmque gratia proueniunt ſupina tellure. Non ceſſit his Pomona, partéſque medicas pendentibus quoque dedit, non contenta protegere, arborúmque alere vmbra quæ diximus, imò velut indignata plus auxilij ineſſe his quæ longius à cælo abeſſent, quæque poſteà cœpiſſent. Primum enim homini cibum fuiſſe inde, & ſic inductos cælum ſpectare, paſcíque & nunc ex ſe poſſe ſine frugibus. Ergo hercule *has in primis dedit vitibus, non contenta delicias etiam & odores atq; vnguenta omphacio & œnãthe ac maſſari (quæ ſuis locis diximus) nobiliter inſtruxiſſe: Plurimũ, inquit, homini voluptatis ex me; eſt. Ego ſuccũ vini, liquorem olei gigno. Ego palmas & poma, tótq; varietates: neq; vt tellus omnia per labores, aranda tauris, terenda

* artes in pr.

areis

areis, deinde ſaxis, vt quãdo quãtóue opere ci-
fiant. At ex me parata omnia, nec curuo adorã-
da aratro, nec cura laboranda, ſed ſeſe por-
gentia vltro: & ſi pigeat attingere, etiam cade-
ria. Certauit ipſa ſecum, plúſque vtilitatis cau-
genuit etiam, quàm voluptatis. Folia vitium &
pampini capitis dolóres, inflãmationéſque cor-
porum mitigant cum polenta. Folia per ſe ardo-
res ſtomachi ex aqua frigida: cum farina ve-
hordei, articularios morbos. Pampini triti
impoſiti, tumorem omnem ſiccant. Succus e-
rum dyſentericis infuſus medetur. Lacryma vi-
tium, quæ veluti gummi eſt, lepras & lichenas
& pſoras nitro antè præparatas ſanat. Eadem
oleo ſæpius pilis illitis, pſilothri effectum habet
maximéque aqua, quam virides accenſæ vites
exudant: qua & verrucæ tolluntur. Pampini ſan-
guinem excreantibus, & mulierum à conceptu
defectioni diluti potu proſunt. Cortex vitium &
folia arida, vulnerum ſanguinem ſiſtunt, ipſúmque
vulnus conglutinant. Vitis albæ viridis tuſæ ſuc-
co & thure impetigines tolluntur. Cinis ſarmen-
torum vitiúmque & vinaceorum condylomatis
& ſedis vitiis medetur ex aceto: item luxatis &
ambuſtis, & lienis tumori, cum roſaceo & ruta
& aceto. Item igni ſacro ex vino citra oleum
aſpergitur: & intertrigines & pilos abſumit.
Dant & bibendum cinerem ſarmentorum ad
lienis remedia aceto conſperſum, ita vt bini
cyathi in tepida aqua bibantur, vtque qui bi-
berit, in lienem iaceat. Clauiculæ ipſæ, quibus
repunt vites, tritæ, & ex aqua potæ, ſiſtunt vo-
mitionum conſuetudinem. Cinis vitium cum
axungia vetere contra tumores proficit, fiſtulas
purgat, mox & perſanat: item neruorum dolo-
res

tes frigore ortos, contractionéſque: contuſas verò partes cum oleo: carnes excreſcentes in oſſibus cum aceto & nitro: ſcorpionum & canum plagas cum oleo. Corticis per ſe cinis combuſtis pilos reddit. Omphacium qua fieret ratione incipientis vuæ pubertate, in vnguentorum loco docuimus. Nunc ad medicinam de to pertinentia indicabimus. Sanat ea, quæ in humido ſunt, hulcera, vt oris, tonſillarum, genitalium. Oculorum claritati plurimum confert. Scabritiæ genarum, hulceribúſque angulorum, nubeculis, hulceribus quacunque in parte manantibus, cicatricibus marcidis, oſſibus purulentè limoſis. Frangitur vehementia eius melle aut paſſo. Prodeſt & dyſentericis, ſanguinem excreantibus, anginis. Omphacio cohæret œnanthe, quam vites ſylueſtres ferunt, dicta à nobis in vnguenti ratione. Laudatiſſima in Syria, maximè circa Antiochiæ & Laodiceæ montes: & ex alba vite refrigerat, adſtringit, vulneribus inſpergitur, ſtomacho illinitur, vtilis vrinæ, iocineri, capitis doloribus. dyſentericis, cœliacis, cholericis. Contra faſtidia obolo ex aceto pota. Siccat manantes capitis eruptiones, efficaciſſima ad vitia quæ ſunt in humidis: ideóque & oris hulceribus, & verendis, ac ſedi. Cum melle & croco aluum ſiſtit. Genarum ſcabiem emendat, oculorúmque lacrymationes: ex vino ſtomachi diſſolutionem: ex aqua frigida pota ſanguinis excreationem. Cinis eius ad collyria, & ad hulcera purganda, & paronychia, & pterygia probatur. Vritur in furno, donec panis percoquatur. Maſſaris odoribus tantùm gignitur, omniáque ea auiditas humani ingenij nobilitauit, rapere feſtinando.

De

De medicinis vuarum recentium, & ſarmentis vuarum, & vinaceis, & de vua theriace, & di vua paſſa & aſtaphide, & aſtaphide agria, pituitaria, & labruſca, & de vite alba & nigra, & de muſto, & vini generibus, & aceto.

Cap. I.

MAtureſcentium autem vuæ vehementiores nigræ, ideóque vinum ex his minus iucundum: ſuauiores albæ, quoniam è tranſlucido facilius accipitur aër. Recentes ſtomachum & ſpiritum inflant, aluúmque turbant: itaque in febri damnantur vtique largiores. Grauedinem enim capiti, morbúmque lethargicum faciunt. Innocentiores, quæ decerptæ diu pependere: qua ventilatione etiam vtiles fiunt ſtomacho, ægriſque. Nam & refrigerant leuiter, & faſtidium auferunt. Quæ autem in vino dulci conditæ fuere, caput tentant. Proximæ ſunt penſilibus in palea ſeruatæ. Nam in vinaceis ſeruatæ, & caput & veſicam & ſtomachum infeſtant. Siſtunt tamen aluum, ſanguinem excreantibus vtiliſſimæ. Quæ verò in muſto fuere, peiorem vim etiamnum habent, quàm quæ in vinaceis. Sapa quoque ſtomacho inutiles facit: ſaluberrimas putant medici in cæleſti aqua ſeruatas, etiamſi minimè iucundas: ſed voluptatem earum in ſtomachi ardore ſentiri, & in amaritudine iecoris, felliſque vomitione in choleris, hydropicis, cum ardore febrium ægrotantibus. At in ollis ſeruatæ, & os ſtomachum & auiditatem excitant. Paulò tamen grauiores exiſtimantur fieri vinaceorum halitu. Vuæ florem in cibis ſi edere gallinacei, vuas non attingunt. Sarmenta earum in quibus acini fuere, adſtringendi vim habent, efficaciora ex ollis. Nuclei acinorum eand-

andem vim obtinent. Hi ſunt, qui in vino calitis dolorem faciunt. Toſti tritique ſtomacho utiles ſunt. Inſpergitur farina eorum polentæ, modo potionis dyſentericis, & cœliacis, & diſſolutis ſtomacho. Decocto etiam eorum fouere pſoras & pruritum, vtile eſt. Vinacei per ſe, minus capiti aut veſicæ nocent, quàm nuclei: mammarum inflammationi triti cum ſale vtiles. Decoctum eorum veteres dyſentericos & cœliacos iuuat & potione, & fotu. Vua theriace, de qua ſuo loco diximus, contra ſerpentium ictus eſtur. Pampinos quoque eius edendos cenſent, imponendóſque, vinúmque & acetum ex his factum auxiliarem contra eadem vim habent. Vua paſſa, quam aſtaphida vocant, ſtomachum, ventrem, interanea tentaret, niſi pro remedio in ipſis acinis nuclei eſſent: iis exemptis, veſicæ vtilis habetur, & tuſſi alba vtilior. Vtilis & arteriæ & renibus, ſicut ex his paſſum priuatim è ſerpentibus contra hæmorrhoida potens. Teſtium inflammationi cum farina cumini aut coriandri imponuntur: item carbunculis, articularibus morbis, ſine nucleis tritæ cum ruta: fouere antè vino hulcera oportet. Sanant epinyctidas & dyſenteriam cum ſuis nucleis. Et in oleo coctæ gangrænis illinuntur cum cortice rhaphani & melle. Podagris & vnguium mobilibus cum panace, & per ſe ad purgandum os capútque, cum pipere commanducantur. Aſtaphis agria ſiue ſtaphis, quam vuam taminiam aliqui vocant falsò, (ſuum enim genus habet, cauliculis nigris rectis, foliis labruſcæ) fert folliculos verius, quàm acinos, virides, ſimiles ciceri: in his nucleum triangulum. Matureſcit cum vindemia, nigreſcítque,

cùm

cùm taminiæ rubentes norimus acinos: ſci-
múſque illam in apricis naſci, hanc non niſi in
opacis. His nucleis ad purgationem vti non cen-
ſuerim propter ancipitem ſtrangulationem: ne
ad pituitam oris ſiccandam: fauces enim læ-
dunt. Phthiriaſi caput & reliquum corpus libe-
rant triti, facilius admiſta ſandaracha: item
pruritu & pſoris. Ad dentium dolores decoquun-
tur in aceto: ad aurium vitia, rheumatiſmos in
cicatricum, hulcerum manantia. Flos tritus in
vino contra ſerpentes bibitur: ſemen enim ab-
dicauerim, propter nimiam vim ardoris. Qui-
dam eam pituitariam vocant, & plagis ſerpen-
tium vtique illinunt. Labruſca quoque œnan-
then fert, ſatis dictam, quæ à Græcis ampelos
agria appellatur, ſpiſſis & candicantibus foliis,
geniculata, rimoſo cortice: fert vuas rubentes
cocci modo, quæ cutem in facie mulierum pur-
gant, & variis coxendicum & lumborum vi-
tiis tuſæ cum foliis & ſucco proſunt. Radix de-
cocta in aqua, pota in vini Coi cyathis duo-
bus, humorem alui ciet: ideo hydropicis da-
tur. Hanc potius crediderim eſſe, quam vulgus
vuam taminiam vocat. Vtuntur ea pro amuleto:
& ad expuitionem ſanguinis quoque adhibent,
non vltra gargarizationes, & ne quid deuore-
tur, addito ſale, thymo, aceto mulſo. Ideo & in
purgationibus ancipitem putant. Eſt huic ſimi-
lis, ſed in ſalictis naſcens: ideo diſtinguitur no-
mine, cùm eoſdem vſus habeat, & ſalicaſtrum
vocatur. Scabiem & pruriginem hominum qua-
drupedúmque aceto mulſo trita hæc efficaciſſimè
tollit. Vitis alba eſt, quam Græci ampeloleucen,
alij ophioſtaphylon, alij melothron alij pſilo-
thrum, alij archezoſtin, alij cedroſtin, alij ma-
dop

don appellant. Huius ſarmenta longis & exilibus internodiis geniculata ſcandunt. Folia pampinoſa ad magnitudinem ederæ, diuiduntur vt vitium. Radix alba, grandis, rhaphano ſimilis initio: ex ea caules aſparagi ſimilitudine exeunt. Hi decocti in cibo aluum & vrinam cient. Folia & caules exhulcerant corpus: vtique hulcerum phagedænis & gangrænis, tibiarúmque tædio cum ſale illinuntur. Semen in vua raris acinis dependet, ſucco rubente, poſteà croci. Nouere id qui coria perficiunt: illo enim vtuntur. Pſoris & lepris illinitur. Lactis abundantiam facit coctum cum tritico, potúmque. Radix numeroſis vtilitatibus nobilis, contra ſerpentium ictus trita drachmis duabus bibitur. Vitia cutis in facie, varóſque & lentigines, & ſugillata emendat, & cicatrices. Eadémque præſtat decocta in oleo. Decoctæ datur & comitialibus potus: item mente commotis, & vertigine laborantibus, drachmis pondere quotidie anno toto. Et ipſa autem largior aliquanto, ſenſus purgat. Illa vis præclara, quòd oſſa infracta extrahit in aqua impoſita, vt bryonia: quare quidam hanc albam bryoniam vocant. Alia verò nigra efficacior in eodem vſu cum melle & thure. Suppurationes incipientes diſcutit, veteres maturat & purgat, Ciet menſes & vrinam. Ecligma ex ea fit ſuſpirioſis, & contra lateris dolores, vulſis, ruptis. Splenem ternis obolis pota triginta diebus conſumit. Illinitur eadem cum fico & pterygiis digitorum. Ex vino ſecundas fœminarum appoſita trahit: & pituitam, drachma pota in aqua mulſa. Succus radicis colligi debet ante maturitatem ſeminis: qui illitus per ſe & cum eruo, lætiore quodam colore & cutis teneritate

mangonizat corpora: ſerpentes fugat. Tunditur ipſa radix cum pingui fico, erugátque corpus, ſi ſtatim bina ſtadia ambulentur: aliàs vrit, niſi frigida abluatur. Iucundius hoc idem præſtat nigra vitis: quoniam alba pruritum affert. Eſt ergo & nigra, quam propriè bryoniam vocant, alij Chironiam, alij gynecanthen, aut aproniam, ſimilem priori, præterquàm colore. Huius enim nigrum eſſe diximus. Aſparagos eius Diocles prætulit veris aſparagis in cibo vrinæ ciendæ, lieníque minuendo. In frutectis & harundinetis maximè naſcitur. Radix foris nigra, intus buxeo colore, oſſa infracta vel efficacius extrahit, quàm ſuprà dicta. Cæterùm eidem peculiare eſt, quòd iumentorum ceruicibus vlceri medetur. Aiunt ſi quis villam ea tinxerit, fugare accipitres, turâſque fieri villaticas alites. Eadem in iumento hominéque phlegma, aut ſanguinem, qui ſe ad talos deiecerit, circunligata ſanat. Et hactenus de vitium generibus. Muſti differentias habent naturales has, quòd ſunt candida, aut nigra, aut inter vtrunque: aliáque ex quibus vinum fiat, alia ex quibus paſſum: cura differentias inumerabiles facit. In plenum ergo hæc dixiſſe conueniat. Muſtum omne ſtomacho inutile, venis iucundum. A balineis raptim & ſine interſpiratione potum, necat. Cantharidum naturæ aduerſatur. Item ſerpentibus, maximè hæmorrhoidi & ſalamandræ. Capitis dolores facit, & gutturi inutile. Prodeſt renibus, iocineri, & interaneis veſicæ: colleuat enim ea. Priuatim contra bupreſtin valet. Contra meconium, lactis coagulationem, cicuram, toxica, dorycnium, ex oleo potum, redditúmque vomitionibus. Ad omnia infirmius album, iucundius paſ

paſſi muſtum,& quòd minorem capitis dolorem afferat. Vini genera differentiáſque perquàm multas expoſuimus, & ferè cuiuſque proprietates. Neque eſt vlla pars difficilior tractatu, aut numeroſior: quippe cùm ſit tardum dictu, pluribus proſit an noceat: prætereà quàm ancipiti euentu potu ſtatim auxilium fit, aut venenum. Etenim de natura ad remedia tantùm pertinente nunc loquimur. Vnum de dando eo volumen Aſclepiades condidit,ab eo cognominatum:qui verò poſteà de volumine illo diſſeruere, innumera. Nos iſta Romana grauitate,artiúmque liberalium appetentia: non vt medici, ſed vt iudices ſalutis humanæ, diligenter diſtinguemus. De generibus ſingulis diſſerere immenſum & inexplicabile eſt,diſcordibus medicorum ſenteñtiis.Surrentinum veteres maximè probauere: ſequens ætas Albanum aut Falernum. Deinde alia alij,iniquiſſimo genere decreti,quod cuique gratiſſimum cæteris omnibus pronuntiando. Quin vt conſtarent ſententię,quota portio tamen mortalium iis generibus poſſet vti? Iam verò nec proceres vſquam ſynceris. Eò venere mores, vt nomina modò cellarum væneant, ſtatímque in lacubus vindemię adulterentur.Ergo hercle,mirum dictu, innocentius iam eſt quodcunque & ignobilius.Hæc tamen facere conſtantiſſimè videntur ſententię victoriam,quorum mentionem fecimus, ſi quis hoc quoque diſcrimen exigat. Falernum nec in nouitate, nec in nimia vetuſtate corpori ſalubre eſt. Media eius ætas à quinto decimo anno incipit. Hoc non rigido potu ſtomacho vtile, non item in calido. Et in diutina tuſſi ſorbetur merum vtiliter à ieiunis: item in quartanis. Nullo æquè venæ excitantur. Aluum

ſiſtit; corpus alit. Creditum eſt obſcuritatem viſus facere: nec prodeſſe neruis, aut veſicæ. Albana neruis vtiliora. Stomacho minus, quæ ſunt dulcia: auſtera vel Falerno vtiliora. Concoctionem minus adiuuant: ſtomachum modicè implent. At Surrentina nullo modo, nec caput tentant: ſtomachi & inteſtinorum rheumatiſmos cohibent. Cæcuba iam non gignuntur. At quæ ſuperſunt Setina, cibos concoqui cogunt. Virium plus Surrentino, auſteritatis Albano, vehementiæ minus Falerno. Ab his Statana non longo interuallo abfuerint. Aluo citæ Signinum maximè conducere indubitatum eſt. Reliqua in commune dicentur. Vino aluntur vires, ſanguis colóſque hominum. Hoc quoque diſtat orbis medius, & mitior plaga à circumiectis: quantum illis feritas facit roboris, tantùm nobis hic ſuccus. Lactis potus oſſa alit, frugum neruos, aquæ carnes. Ideo minus ruboris eſt in corporibus illis, & minus roboris, contráque labores patientiæ. Vino modico nerui iuuantur, copioſiore læduntur: ſic & oculi. Stomachus recreatur: appetentia ciborum inuitatur: * triſtitia & cura hebetatur: vrina & algor expellitur: ſomnus conciliatur. Præterea vomitiones ſiſtit: collectiones extrà lanis humidis impoſitis mitigat. Aſclepiades vtilitatem vini æquari vix Deorum potentia poſſe pronuntiauit. Vetus copioſiore aqua miſcetur, magiſque vrinam expellit: minus ſiti reſiſtit. Dulce minus inebriat, ſed ſtomacho innatat: auſterum facilius concoquitur. Leuiſſimum eſt, quod celerrimè inueteratur. Minus infeſtat neruos, quod vetuſtate dulceſcit. Stomacho minus vtile eſt pingue, nigrum, ſed corpora magis alit. Tenue & auſte-

* *triſtitia cura*

auſterum minus alit, magis ſtomachum nutrit. Celeriùs per vrinam tranſit, tantóque magis capita tentat: hoc & in omni alio ſucco ſemel dictum ſit. Vinum ſi ſit fumo inueteratum, inſaluberrimum eſt. Mangones iſta in apothecis excogitauere. Iam & patresfamilias ætatem ademere his, quæ per ſe cariem traxere. Quo certè vocabulo ſatis conſilij dedere priſci: quoniam & in materiis cariem fumus erodit. at nos è diuerſo fumi amaritudine vetuſtatem indui perſuaſum habemus. Quæ ſunt admodum exalbida, hæc vetuſtate ſalubria fiunt. Quò generoſius vinum eſt, hòc magis vetuſtate craſſeſcit, & in amaritudinem corpori minimè vtilem coit. Condire eo aliud minus annoſum, inſalubre eſt. Sua cuique vino ſaliua innocentiſſima, ſua cuique ætas gratiſſima, hoc eſt, media. Corpus augere volentibus, aut mollire aluum, conducit inter cibos bibere. Contrà minuentibus aluúmque cohibentibus, ſitire in edendo, poſteà parum bibere. Vinum ieiunos bibere nouitio inuento, inutiliſſimum eſt. Curas vigorémque animi impedit. ad procinctum tendentibus: ſomno * verò ac ſecuritatibus iandudum hoc fuit, quod *accõmoda tũ ſecurit. Odyſſ. A
Homerica illa Helena ante cibum miniſtrauit. Sic quoque in prouerbium ceſſit, ſapientiam vino obumbrari. Vino debemus homines, quòd ſoli animalium non ſitientes bibimus. Aquæ potum interponere vtiliſſimum: Itémque iugi ſuperbibere ebrietati: quam quidem frigidæ potus extemplo diſcutit. Meracis potionibus per viginti dies ante Canis ortum, totidémque poſtea, ſuadet Heſiodus vti. Merum quidem remedio eſt contra cicutas, coriandrum, aconita, viſcum, meconium, argentum viuum, apes,

veſpas, crabrones, phalangia, ſerpentium ſcorpionúmque ictus, contráque omnia quæ refrigerando nocent. Priuatim contra hæmorrhoidas, preſteras, fungos. Item contra inflationes roſionéſque præcordiorum, & quorum ſtomachus in vomitiones effunditur: & ſi venter aut interanea rheumatiſmum ſentiant. Dyſentericis, ſudatoribus, in longa tuſsi, in epiphoris meracum. At verò cardiacis, in mamma læua merum in ſpongia imponi prodeſt. Ad omnia autem maximè album inueteraſcens. Vtiliter etiam fouetur vino calido virilitas iumétis: quæ etiam infuſo cornu laſſitudinem auferri aiunt. Simias, quadrupedéſque quibus digiti ſunt, negant creſcere aſſuetas meri potu. Nunc circa ægritudines ſermo de vinis erit. Saluberrimum liberaliter genitis, Campaniæ quodcunque tenuiſſimum: vulgo verò, quod quenque maximè iuuerit validum. Vtiliſſimum omnibus ſacco viribus fractis. Meminerimus ſuccum eſſe, qui feruendo vires è muſto ſibi fecerit. Miſceri plura genera, omnibus inutile. Saluberrimum, cui nihil in muſto additum eſt: meliúſque, ſi nec vaſis pix affuit. Marmore enim & gypſo aut calce condita, quis non etiam validus expauerit? In primis igitur vinum marina aqua factum, inutile eſt ſtomacho, neruis, veſicæ. Reſina condita, frigidis ſtomachis vtilia exiſtimantur. Non expedire vomitoribus, ſicut neque muſtum, neque ſapa, neque paſſum. Nouitium reſinatum nulli conducit. Capitis dolorem & vertigines facit: ab hoc dicta crapula eſt. Tuſsientibus & in rheumatiſmo nominata proſunt. Item cœliacis & dyſentericis, mulierum menſibus. In hoc genere rubrum nigrúmue magis

gis conſtringit, magíſque calfacit. Innocentius pice ſola conditum. Sed & picem meminiſſe debemus, non aliud eſſe, quam combuſtæ reſinæ fluxum. Hoc genus vini excalfacit, concoquit, purgat: pectori, ventri vtile: item vuluarum dolori, ſi ſine febre ſint, veteri rheumatiſmo, exhulcerationi, ruptis conuulſis, vomicis, neruorum infirmitati, inflationibus, tuſſi, anhelationibus, luxatis, in ſuccida lana impoſitum. Ad omnia hæc vtilius id, quod ſponte naturæ ſuæ picem reſipit, picatúmq; appellatur. Heluennaco quoque tamen nimio caput tentari conuenit. Quod ad febrium valetudines attinet, certum eſt non dandum in febre, niſi veteribus ægris, vinum: nec niſi declinante morbo. In acutis verò periculis, nullis niſi qui manifeſtas remiſſiones habeant, & has noctu potius, dimidia enim pars periculi eſt, noctu, hoc eſt ſpe ſomni, bibentibus. Nec à partu abortúue, nec à libidine ægrotantibus, nec in capitis doloribus, nec quorum acceſſiones cum frigore extremitatum fiant, nec in febri tuſſientibus, nec in tremore neruorúmque doloribus vel faucium, aut ſi vis morbi circa illa intelligatur, nec in duritia præcordiorum, venarum vehementia, neque in opiſthotono, tetano, nec ſingultientibus, nec ſi cum febre dyſpnœa ſit. Minimè verò oculis rigentibus, & genis ſtantibus, aut defectis grauibúſque: nec quorum conniuentium perlucebunt oculi, neu palpebris non coëuntibus, vel ſi dormientibus hoc idem eueniet: aut ſi cruore ſuffunduntur oculi, vel ſi lemæ in oculis erunt. Minimè lingua fungoſa, nec graui, & ſubinde imperfecta loquentibus: nec ſi vrina difficile reddetur, neque expaueſcentibus repentè, nec ſpaſticis, aut rurſus tor-

pentibus,nec ſi per ſomnos genitura effunderetur. Cardiacorum morbo vnicam ſpem in vino eſſe, certum eſt. Sed id dandum quidam non niſi in acceſſione cenſent, alij non niſi in remiſſione. Illi,vt ſudorem coërceant:hi,quia tutius putant, minuente ſe morbo: quam plurium ſententiam eſſe video. Dari vtique non niſi in cibo debet, nec ſomno,nec præcedente alio potu:hoc eſt, vtique ſitienti,nec niſi in deſperatione * ſuprema: & viro facilius quàm fœminæ:ſeni, quàm iuueni: iuueni,quàm puero:hyeme , quàm æſtate : aſſuetis potius,quàm expertibus. Modus dandi pro vehementia vini:item miſtura. Atque vulgò ſatis putant vnum vini cyathum duobus aquæ miſceri. Si diſſolutio ſit ſtomachi , dandum : & ſi cibus non deſcendat. Inter vini genera , quæ fingi dicuimus,nec fieri iam arbitror,& ſuperuacaneum eorum vſum cùm ipſis rebus , ex quibus finguntur,doceamus vti. Et aliâs modum exceſſerat medicorum in his oſtentatio, veluti è napis vinum vtile eſſe ab armorum equitandíue laſſitudine præcipiéntium,atque,vt reliqua omittamus, etiam è iunipero. Et quis ſatius cenſeat,abſinthite vino vtendum potius quàm abſinthio ipſo? In reliquis omittetur & palmeum,capiti noxium, ventrique tantùm molliendo , & ſanguinem excreantibus non inutile. Fictitium non poteſt videri , quod bion appellauimus, cùm ſit in eo ſola pro arte feſtinatio . Prodeſt ſtomacho diſſoluto ; aut cibus non perficienti prægnantibus defectis, paralyticis,tremulis,vertigini , torminibus , iſchiadicis. In peſtilentia quoque ac peregrinationibus, vim magnam auxiliandi habere dicitur. Vini etiam vitium tranſit in remedia. Aceto ſumma vis eſt in refrigerando, non tamen minor in diſcutien-

* ſumma

ita fit vt infuſum terræ ſpumet. Dictum eſt ſæpius, dicetúrque quoties cum aliis proſit. Per ſe hauſtum faſtidia diſcutit, ſingultus cohibet, ſternutamenta olfactu. Vim in balineis æſtus arcet, ſi contineatur ore. Quin & cũ aqua bibitur. Multorum ſtomacho vtiliter gargarizatur: cum eadem conualeſcentium & à Solis ardoribus. Oculis quoque illo modo ſaluberrimum. Plurimum fotu medetur poſt vredines. Item lepris, furfuribus, hulceribus manantibus, canis morſibus, ſcorpionum ictibus, ſcolopendrarum, muris aranei: contráque omnium aculeatorum venena & pruritus. Item contra multipedæ morſum. Calidum in ſpongia appoſitum, adiecto ſulphuris ſextante ſextariis tribus aceti, aut hyſſopi faſciculo, medetur ſedis vitiis. In ſanguinis fluxione poſt exciſos calculos, & omni alia, foris in ſpongia impoſitum, intus potum cyathis binis quàm acerrimum. Conglobatum vtique ſanguinem diſcutit. Contra lichenas & bibitur, & imponitur. Siſtit aluos, & rheumatiſmos interaneorum infuſum: item procidentia ſedis vuluæque. Tuſſim veterem inhibet, & gutturis rheumatiſmos, orthopnœam, dentium * labefactationem. Veſicæ nocet, neruorúmque infirmitatibus. Neſciere medici, quantum contra aſpidas polleret. Nuper ab aſpide calcata percuſſus vtrem aceti ferens, quoties depoſuiſſet, ſentiebat ictum, aliàs illæſo ſimilis. Intellectum ibi remedium eſt, potúque ſuccurſum. Neque altero os colluunt venena exugentes. In totum domitrix vis hæc non ciborum modò eſt, verum & rerum plurimarum. Saxa rumpit infuſum, quæ non ruperit ignis antecedens. Cibos quidem & ſapores non alius magis ſuccus com-

* *labefactionem*

mendat aut excitat: in quo vſu mitigatur to-
ſto pane aut vino, vel accenditur pipere ac la-
ſere: vtique ſale compeſcitur. Non eſt præter-
eundum in eo exemplum ingens. Siquidem M.
Agrippa ſupremis ſuis annis conflictatus graui
morbo pedum, cùm dolorem eum perpeti ne-
quiret, vnius medicorum portentoſa ſcientia,
ignorante Diuo Auguſto, tanti putauit vſu pe-
dum ſenſúque omni carere, dummodo & dolo-
re illo careret, demerſis in acetum calidum cru-
ribus in acerrimo impetu morbi.

De aceto ſcillino, & oxymelite, & ſapa, & face vini, aceti, & ſapæ.

Cap. I I.

ACetum ſcillinum inueteratum magis proba-
tur: prodeſt, ſuper ea quæ diximus, aceſcen-
tibus cibis: guſtatum enim diſcutit pœnam eam.
Et his qui ieiuni vomunt: callum enim faucium
facit, ac ſtomachi: odorem oris tollit, gingi-
uas aſtringit, dentes firmat, colorem meliorem
præſtat. Tarditatem quoque aurium gargariza-
tione purgat, & tranſitum auditus aperit. Ocu-
lorum aciem obiter exacuit. Comitialibus, me-
lancholicis, vertiginoſis, vuluarum ſtrãgulatio-
nibus, percuſſis aut præcipitatis, & ob id ſan-
guine conglobato, neruis infirmis, renum vitiis
perquàm vtile. Cauendum exhulceratis. Oxy-
meli antiqui (vt Dieuches tradit) hoc modo
temperabant: mellis minas decem, aceti vete-
ris heminas quinque, ſalis marini pondo, thym-
bræ quadrantem, aquæ marinæ ſextarios quin-
que pariter coquebant, decies deferueſcente
cortina, atque ita diffundebant inueterabántq;.
Suſtulit totum id Aſclepiades, coarguítque. Nam
etiam in febribus dabant. Profuiſſe tamen fa-
tentur

entur contra ſerpentes, quas ſepas vocant, & contra meconium, ac viſcum, & anginas, calidum gargarizatum, & auribus, & oris gutturiſque deſideriis, quæ nunc omnia oxalme contingunt: id ſale & aceto recente efficacius eſt. Vino cognata res ſapa eſt, muſto decocto, donec tertia pars ſuperſit. Ex albo hoc melius. Vſus contra cantharidas, bupreſtin, piuorum erucas, quas pityocampas vocant, ſalamandras, & contra mordentia venenata. Secundas partúſque emortuos trahit cum bulbis potum. Fabianus autor eſt, venenum eſſe, ſi quis ieiunus à balineis id bibat. Conſequens horũ eſt vini fæx, ſui cuiuſq; generis. Ergo vini fæci tanta vis eſt, vt deſcendentes in cupas enecet. Experimentũ demiſſa præbet lucerna, quandiu extinguatur, periculum denuntians. Illota miſcetur medicamentis. Cum iridis verò pari pondere, eruptionibus pituitæ illinitur. Et ſicca vel madida contra phalangia, & teſtium mammarúmque inflammationes, vel in quacunque parte corporis. Item cum hordeacea farina, & thuris polline in vino decocta crematur & ſiccatur. Experimentũ eſt legitimè coctæ, vt refrigerata linguam tactu videatur vrere. Celerrimè exanimatur loco non incluſo condita. Crematio ei multũ viriũ adiicit. Vtiliſſima eſt ad cõpeſcendas lichenas furfuréſq; cum fico decocta. Sic & lepris & hulceribus manantibus imponitur. Fungorum naturæ contraria eſt pota, ſed magis cruda. Oculorum medicamentis cocta & lota miſcetur. Medetur illita & teſtibus, & genitalibus, In vino autẽ aduerſus ſtrãgurias bibitur. Cùm expirauerit quoq;, lauãdis corporibus & veſtibus vtilis: túncq; vſum acaciæ habet. Fæx aceti pro materia acrior ſit neceſſe eſt, mul-

tóque

tóque magis exhulceret. Reſiſtit ſuppurationum incrementis: ſtomachum, interanea, ventrem ir-lita adiuuat. Siſtit earum partium rheumatiſmo- & mulierum menſes. Panos diſcutit nondum exhulceratos, & anginas: ſacros ignes cum ce-ra. Mammas lactis ſui impatientes eadem extin-guit. Vngues ſcabros aufert. E ſerpentibus contra ceraſtas validiſſima cum polenta. Cum melan-thio autem contra crocodili morſus, & canis. E-hæc cremata ampliat vires. Tunc addito lenti-ſcino oleo, illita vna nocte rufat capillum. Ea-dem ex aqua in linteolo appoſita, vuluas purgat. * Sapæ fæce ambuſta ſanantur, melius addita fa-nugine harundinis. Eadem fæce decocta po-que tuſſes veteres. Decoquitur in patinis cum ſale & adipe ad tumorem quoque maxillarum & cer-uicum.

** Quidam Sæpe, ſed mendoſè.*

De oleis, & foliis oleæ, & flore, & cinere, & de oliua alba & nigra, & de amurca. Cap. III.

OLearum proxima autoritas intelligitur. Fo-lia earum vehementiſſimè adſtringunt, pur-gant, ſiſtunt. Itaque commanducata impoſita hulceribus medentur, & capitis doloribus illita cum oleo. Decoctum eorum cum melle his quæ medici vſſerint, gingiuarum inflammationi-bus, paronychiis, ſordidíſque hulceribus excre-ſcentibus. Cum melle profluuium ſanguinis è neruoſis partibus cohibet. Succus eorum carbun-culantibus circa oculos hulceribus, & puſtulis procidentíque pupillę efficax: quapropter in col-lyria additur. Nam & veteres lacrymationes ſa-nat, & genarum eroſiones. Exprimitur autẽ ſuc-cus tuſis, affuſo vino & aqua cæleſti, ſiccatúſ-que in paſtillos digeritur. Siſtit menſes in lana admotus

admotus vuluæ. Vtilis & ſaniem emanantibus. Item condylomatis, ignibus ſacris, quæque ſerpunt hulcera, epinyctidi. Eoſdem & flos earum habet effectus. Vruntur & cauliculi floreſcentes, vt ſpodij vicem cinis præſtet: vinóque infuſo iterum vritur. Suppurationes & panos illinunt cinere eo, vel foliis tuſis cum melle, oculos verò cum polenta. Succus fruticis recentis accenſi diſtillans, ſanat lichenas, furfures, manantia hulcera. Nam & lacryma quæ ex arbore ipſa diſtillat, Aethiopicæ maximè oleæ, mirari *ſatis eſt repertos, qui dentium dolores illinendos cenſerent, venenum eſſe prædicantes, atq; etiam in oleaſtro quærendam. E radice oleæ quàm tenerrimæ cortex deraſus, in melle crebro guſtatu medetur ſanguinem reiicientibus, & ſuppurata extuſſientibus. Ipſius oleæ cinis cum axungia tumores ſanat: extrahítque fiſtulis vitia, & ipſas ſanat. Oliuæ albæ ſtomacho vtiliores, ventri minus. Præclarum habent, antequàm condiantur, vſum, recentes per ſe cibi modo deuoratæ. Medentur enim arenoſæ vrinæ, item dentibus, aut attritis, aut conuulſis. Nigra oliua ſtomacho inutilior, ventri facilior, capiti & oculis non conuenit. Vtraque ambuſtis prodeſt trita & illita. Sed nigra commanducatur, & protinus ex ore impoſita, puſtulas gigni prohibet. Colymbades ſordida hulcera purgant, inutiles difficultatibus vrinæ. De amurca poteramus videri ſatis dixiſſe, Catonem ſecuti: *ſed reddenda medicinæ quoque eſt. Gingiuis & oris hulceribus, dentium ſtabilitati efficaciſſimè ſubuenit. Item ignibus ſacris infuſa, & his quæ ſerpunt. Pernionibus nigræ oliuæ amurca vtilior: item infantibus fouendis. Albæ verò mulierum vuluæ

Rectius Vetuſt. cod. ſatis nō eſt.

**Sed reddẽda medicinæ quoque ratio eſt.*

in

in lana admouetur. Multò autem omnis amurca decocta efficacior. Coquitur in cupreo vaſe ad craſſitudinem mellis. Vſus eius cum aceto, aut vino vetere, aut mulſo, vt quæque cauſa exigat, in curatione oris, dentium, aurium, hulcerum manantium, genitalium, rhagadum. Vulneribus in linteolis imponitur, luxatis in lana: ingens in vſus, vtiq; inueterato medicaméto. Tale enim fiſtulas ſanat. Infunditur ſedis, genitalium, vuluæ exhulcerationi. Illinitur verò podagris incipientibus: item articularibus morbis. Si verò cum omphacio recoquatur ad mellis craſſitudine, cariosos dentes extrahit. Item iumentorum ſcabiem cum decocto lupinorum & chamæleonte herba, mirè ſanat. Cruda amurca podagris foueri vtiliſſimum.

De foliis oleaſtri, & œnanthino oleo, & cicino, & amygdalino, & laurino, & myrteo, chamæmyrſino, & cupreſſino, & cytreo & caryino.

Cap. IIII.

OLeaſtri foliorum eadem natura. Spodium e cauliculis vehementius inhibet rheumatiſmos. Sedat & inflammationes oculorum. Purgat & hulcera, alienata explet, excreſcentia leniter edit, ſiccat, & ad cicatricem perducit: cætera, vt in oleis. Peculiare autem, quòd folia decoquuntur ex melle, dantúrque cochlearibus contra ſanguinis excreationes. Oleum tamen acrius atque efficacius: & os quoque colluitur illo ad dentium infirmitatem. Imponuntur folia & paronychiis & carbunculis, & contra omnem collectionem cum vino: iis verò quæ purganda ſunt, cum melle. Miſcentur oculorum medicamentis, & decoct...

tum foliorum, & ſuccus oleaſtri. Vtiliter etiam uribus inſtillatur cum melle, vel ſi pus effluat. lore oleaſtri condylomata illinuntur & epinytides. Item cum farina hordeacea venter: in heumatiſmo cum oleo capitis dolores. Cutem n capite ab oſſibus recedentem cauliculi decoti, & cum melle impoſiti comprimunt. Ex oleaſtro maturi in cibo ſumpti ſiſtunt aluum. Toſti autem & cum melle triti, nomas repurgant, carbunculos rumpunt. Olei naturam cauſâſque abundè diximus. Ad medicinam ex olei generibus hæc pertinent. Vtiliſſimum eſt omphacinum, proximè viride. Prætereà quàm maximè recens, niſi cùm vetuſtiſſimum quæritur, tenue, odoratum, quódque non mordeat, è diuerſo quàm in cibos eligitur. Omphacinum prodeſt gingiuis. Si contineatur in ore, colorem dentium cuſtodit magis, quàm aliud: ſudores cohibet. Oenanthino idem eſt effectus, qui roſaceo. Omni autem oleo mollitur corpus, vigorem & robur accipit. Stomacho contrarium. Auget hulcerum incrementa. Fauces exaſperat, & venena omnia hebetat, præcipuè pſimmythij & gypſi in aqua mulſa, aut ficorum ſiccarũ decocto potũ: contra meconiũ ex aqua: contra cãtharidas, bupreſtin, ſalamandras, pityocãpas per ſe potum, redditúmq; vomitionibus, contra omnia ſuprà dicta laudariſſimum. Et laſſitudinum perfrictionúmque refectio eſt. Tormina calidum potum cyathis ſex, magíſque ruta ſimul decocta pellit. Item ventris animalia. Soluit aluum heminæ menſura, cum vino & calida aqua potum, aut ptiſanæ ſucco. Vulnerariis emplaſtris vtile. Faciem purgat. Bubus infuſum per nares, donec ructet, inflationẽ ſedat. Vetus autem magis excal-

facit corpora, magíſque diſcutit ſudores. ritias magis diffundit. Lethargicis magis xiliare, & inclinato morbo. Oculorum ritati confert aliquid, cum pari portione lis acapni. Capitis doloribus remedium Item ardoribus in febri cum aqua: & ſi ſti non ſit occaſio, decoquitur, vt vetuſtam repræſentet. Oleum cicinum bibitur ad gationes ventris cum pari caldæ menſura. uatim dicitur purgare præcordia. Prodeſt articulorum morbis, duritiis omnibus, auribus, ambuſtis. Cum cinere verò murice ſedis inflammationibus, item pſoræ. Colorem cutis commendat, capillúmque fertili euocat. Semen, ex quo fit, nulla animans tingit. Ellychnia ex vua fiunt, claritatis cipuæ. Ex oleo lumé obſcurum propter nimiam pinguitudinem. Folia igni ſacro illinuntur aceto: per ſe autem recentia mammis & phoris. Eadem decocta in vino inflamma- nibus cum polenta & croco: per ſe autem duo impoſita faciem purgant. Oleum amygda- linum purgat, mollit corpora, cutem nitorem commendat, varos cum melle è facie. Prodeſt & auribus, cum roſaceo melle & mali Punici germine decoctum, miculóſque in his necat, & grauitatem tus diſcutit, ſonos incertos & tinnitus, capitis dolores & oculorum. Medetur furun- lis, & à Sole vſtis cum cera. Hulcera man- tia & furfures cum vino expurgat: condy- mata cum meliloto. Per ſe verò capiti illitum ſomnum allicit. Oleum laurinum vtilius recentius, quóque viridius colore. Vis excalfactoria, & ideo paralyticis, ſpaſticis, iſchiadicis

iſchiadicis, ſugillatis, capitis doloribus, inueteratis diſtillationibus, auribus, in calyce Punici calfactum illinitur. Similis & myrtei olei ratio, aſtringit, indurat, medetur gingiuis, dentium dolori, dyſenteriæ, vuluæ exhulceratæ, veſicis, hulceribus vetuſtis vel manantibus, cum ſquama æris & cera. Item eruptionibus, ambuſtionibus. Attrita ſanat & furfures, & rhagadas, condylomata, articulos luxatos, odorem grauem corporis. Aduerſatur cantharidi, bupreſti, aliiſque malis medicamentis, quæ exhulcerando nocent. Chamæmyrſinæ ſiue oxymyrſinę eadem natura. Cupreſſinum oleum eoſdẽ effectus habet, quos myrteum. Item citreum. E nuce vero iuglande, quod caryinum appellauimus, alopeciis vtile eſt, & tarditati aurium infuſum. Item capitis doloribus illitum. Cæterùm iners & graui ſapore. Enimuero ſi quid in nucleo putridi fuerit, totus modus deperit. Ex Gnidio grano factũ, eandem vim habet, quam cicinum. E lentiſco factum, vtiliſſimum acopo eſt. Idémque proficeret æquè vt roſaceum, ni durius paulò intelligeretur. Vtuntur eo & contra nimios ſudores, papuláſque ſudorum. Scabiem iumentorum efficaciſſimè ſanat. Balaninum oleum repurgat varos, furunculos, lentigines, gingiuas. Cypros qualis eſſet, & quemadmodum ex ea fieret oleum, docuimus. Natura eius excalfacit, mollit neruos. Folia ſtomacho illinuntur: & vuluæ concitatæ ſuccus quoque eorum apponitur. Folia recentia commanducata, hulceribus in capite manantibus, item oris medentur, & collectionibus, condylomatis. Decoctum foliorum ambuſtis & luxatis prodeſt. Ipſa rufant capillum tuſa adiecto ſtruthei mali ſucco. Flos capitis dolores ſedat

cum aceto illitus. Idem combuſtus in cruda ol-
la nomas ſanat, & putreſcentia hulcera per ſe
vel cum melle. Odor floris olet, qui ſomnum
facit. Aſtringit gleucinum, & refrigerat, ea-
dem ratione qua & œnanthinum. Balſaminum
longè pretioſiſsimum omnium, vt in vnguen-
tis diximus, contra omnes ſerpentes efficax. Ocu-
lorum claritati plurimum cõfert, caliginem diſ-
cutit. Item dyſpnœas, collectiones omnes duri-
tiáſque lenit. Sanguinem denſari prohibet, hul-
cera purgat: auribus, capitis doloribus, tremu-
lis, ſpaſticis, ruptis perquàm vtile. Aduerſatur
aconito ex lacte potum. Febres cum horrore ve-
nientes perunctis leuiores facit. Vtendum tamen
modicè, quoniam adurit, augétque vitia non
ſeruato temperamento. Malobathri quoque na-
turam & genera expoſuimus. Vrinam ciet. Ocu-
lorum epiphoris vino expreſſum vtiliſsimè im-
ponitur. Item frontibus dormire volentibus ef-
ficacius, ſi & nares illinantur: aut ſi ex aqua bi-
batur. Oris & halitus ſuauitatem commendat
linguæ ſubditum folium, ſicut & veſtium odo-
rem interpoſitum. Hyoſcyaminum emolliendo
vtilius, neruis inutile. Potum quidem cerebri
motus facit. Therminum è lupinis emollit, pro-
ximum roſaceo effectum habens. Narciſsinum
dictum eſt cum ſuo flore. Rhaphaninum phthi-
riaſes longa valetudine contractas tollit, ſca-
britiáſque cutis in facie emendat. Seſaminum
aurium dolores ſanat, & hulcera quæ ſerpunt,
& quæ cacoëthe vocant. Lirinon, quod & pha-
ſelinum & Syrium vocauimus renibus vtiliſsi-
mum eſt, ſudoribúſque euocandis, vuluæ mol-
liendæ, concoquendóque intus. Selgiticum ner-
uis vtile eſſe diximus, ſicut herbaceum quoque
quo-

quod * Iguini circa Flaminiam viam vendunt. Elæomeli, quod in Syria ex ipſis oleis manare diximus, ſapore melleo non ſine nauſea, aluum emollit: bilem præcipuè detrahit, duobus cyathis in hemina aquæ datis: qui bibêre, torpeſcunt, excitantúrque crebró. Potores certaturi præſumunt ex eo cyathum vnum. Piſsino oleo vſus & paſsim ad quadrupedum ſcabiem eſt. A vitibus oleíſque proxima nobilitas palmis: inebriant recentes: capitis dolorem afferunt minus ſiccæ: nec, quantum videtur, vtiles ſtomacho: tuſsim exaſperant, corpus augent. Succum decoctarum antiqui pro hydromelite dabant ægris ad vires recreandas, ſitim ſedandam, in quem vſum præferebant Thebaicas. Sanguinem quoque excreantibus vtiles, in cibo maximé. Illinuntur caryotæ ſtomacho, veſicæ, ventri, inteſtinis. Cum cotoneis & cera & croco ſugillata emendant. Nuclei palmarum cremati in fictili nouo, cinere loto ſpodij vicem efficiunt, miſcentúrque collyriis, & calliblephara faciunt addito nardo.

** Enguini, alij: alij, Engubini.*

De myrobalano palma, & de palma elate.

Cap. V.

PAlma quæ fert myrobalanum, probatiſsima in Aegypto, oſſa non habet reliquarum modo in balanis. Aluum & menſes ſiſtit in vino auſtero, & vulnera conglutinat. Palma, ſiue elate, ſiue ſpathe, medicinæ confert germina, folia, corticem. Folia imponuntur pręcordiis, ſtomacho, iocineri, hulceribus quæ ſerpunt cicatrici repugnantia. Pſoras cortex eius tener cum reſina & cera ſanat diebus x x. Decoquitur & ad teſtium vitia. Capillum denigrat ſuffitu, par-

tus extrahit. Datur bibendus renum vitiis & veſicæ, & præcordiorum, & capiti & neruis inimicus. Vuluæ ac ventris fluxionem ſiſtit decoctum eius. Item cinis ad tormina potus in vino albo, in vuluarum vitiis efficaciſsimus.

Medicina ex ſingulorum generum flore, foliis, fructu, ramis, cortice, ligno, ſucco, radice, cinere. *Cap. VI.*

PRoximæ varietates generum medicinarúmque, quæ mala habent. Ex his verna, acerba, ſtomacho inutilia ſunt: aluum, veſicam circumagunt: neruos lædunt. Cocta meliora. Cotonea cocta ſuauiora. Cruda tamen duntaxat matura, proſunt ſanguinem excreantibus ac dyſentericis, cholericis, cœliacis. Non idem poſſunt decocta, quoniam amittunt conſtringentem illam vim ſucci. Imponuntur & pectori in febrium ardoribus: & tamen decoquuntur in aqua cæleſti, ad eadem quæ ſuprà ſcripta ſunt. Ad ſtomachi autem dolores cruda decoctáue ceratu modo imponuntur. Lanugo eorum carbunculos ſanat, cocta in vino, & illita cum cera. Alopeciis capillum reddunt. Quæ ex his cruda in melle condiuntur, aluum mouent. Mellis autem ſuauitati multum adiiciunt, ſtomachóq; vtiliora id faciunt. Quæ verò in melle condiuntur cocta, quidam ad ſtomachi vitia trita cum roſæ foliis decoctis dant pro cibo. Succus crudorum lienibus, orthopnoicis, hydropicis prodeſt. Itẽ mammis, condylomatis, varicibus. Flos & viridis & ſiccus inflammationibus oculorum, excreationibus ſanguinis, menſibus mulierum. Fit & ſuccus ex his * mitis, cum vino dulci tuſis, vtilis & cœliacis & iocineri. Decocto quoque eorum fouentur, ſi procidant vuluæ & interanea. Fit &

* minutis

& oleum ex his, quod melinum vocauimus, quoties non fuerint in humidis nata. Ideo vtiliſſima, quæ ex Sicilia veniunt. Minus vtilia ſtruthia, quamuis cognata. Radix eorum circunſcripta terra manu ſiniſtra capitur, ita vt qui facit, dicat quæ capiat, & cuius cauſa: ſic adalligata ſtrumis medetur. Melimela & reliqua dulcia, ſtomachum & ventrem ſoluunt, ſiticuloſa, æſtuoſa, ſed neruos non lædunt. Orbiculata ſiſtunt aluum & vomitiones, vrinas cient. Syluestria mala ſimilia ſunt vernis acerbis, aluúmque ſiſtunt. Sanè in hunc vſum immatura opus ſunt. Citrea contra venenum in vino bibũtur, vel ipſa vel ſemen. Faciunt oris ſuauitatem, decocto eorum colluto, aut ſucco expreſſo. Horum ſemen edendum præcipiunt in malacia prægnantibus: ipſa verò cõtra infirmitatem ſtomachi, ſed non niſi ex aceto facilè manduntur. Punici mali nouem genera nunc iterare ſuperuacuum. Ex his dulcia, quæ apyrina alio nomine appellauimus, ſtomacho inutilia habentur, inflationes pariunt, dẽtes gingiuáſque lędunt. Quę verò ab his ſapore proxima vinoſa diximus, paruum nucleum habentia, vtiliora paulò intelliguntur. Aluum ſiſtunt, & ſtomacho proſunt, duntaxat pauca citráque ſatietatem. Sed hæc minimè danda: quanquam omnino nulla in febri, nec carne acinorum vtili nec ſucco. Cauentur æquè vomitionibus, ac bilem reiicientibus. Vuam in his, ac ne muſtum quidem, ſed protinus vinum aperuit natura. Vtrunque aſperiore cortice. Hic ex acerbis in magno vſu. Vulgus coria maximè perficere illo nouit: ob id malicorium appellant medici. Vrinam cieri eodem monſtrant: miſtáque galla in aceto decocto, mobiles dentes ſtabilire. Expe-

titur grauidarum malaciæ, quoniã guſtatu mo-
ueat infantem. Diuiditur malum, cæleſtíq; aqua
madeſcit ternis ferè diebus. Hæc bibitur frigida
cœliacis, & ſanguinem excreantibus. Ex acer-
bo fit medicamentum, quod ſtomatice vocatur,
vtiliſſimum oris vitiis, narium, aurium, oculo-
rum caligini: pterygiis, genitalibus, & his quas
nomas vocant, & quę in hulceribus excreſcunt.
Contra leporem marinum hoc modo: Acinis de-
tracto cortice tuſis, ſuccóque decocto ad tertias,
cum croci, & aluminis ſciſſi, myrrhæ, mellis
Attici ſelibris. Alij & hoc modo faciunt: Punica
acida multa tunduntur, ſuccus in cacabo nouo
coquitur mellis craſſitudine, ad virilitatis & ſe-
dis vitia, & omnia quæ Lycio curantur, aures
purulentas, epiphoras incipientes, rubras ma-
culas. In manibus rami Punicorum ſerpentes fu-
gant. Cortice Punici ex vino decocti & impoſi-
ti, perniones ſanantur. Contuſum malum ex tri-
bus heminis vini, decoctum ad heminam, tor-
mina & tineas pellit. Punicum in olla noua oper-
culo indito, in furno toſtum & contritum, po-
túmque in vino, ſiſtit aluum, diſcutit tormina.
Primus pomi huius partus florere incipientis, cy-
tinus vocatur Græcis, miræ obſeruationis mul-
torum experimento. Si quis vnum ex his, ſolu-
tus vinculo omni cinctus & calceatus, atque
etiam annuli, decerpſerit duobus digitis, polli-
ce & quarto ſiniſtræ manus, atque ita luſtratis
leui tactu oculis, mox in os additum deuorauc-
rit, ne dente contingat, affirmatur nullam ocu-
lorum imbecillitatem paſſurum eo anno. Iidem
cytini ſiccitati tritíque, carnes excreſcentes co-
hibent: gingiuis & dentibus medentur: vel ſi mo-
biles ſint, decocto ſucco. Ipſa corpuſcula trita,
hulcera

ulceribus quæ ſerpunt putreſcúntue, illinuntur. Item oculorum inflammationi inteſtinorúmq;: & ferè ad omnia quę cortices malorum. Aduerſantur ſcorpionibus. Non eſt ſatis mirari curam diligentiámque priſcorum, qui omnia ſcrutati, nihil intentatum reliquere. In hoc ipſo cytino floſculi ſunt, antequàm ſcilicet malum ipſum prodeat, erumpentes, quos balauſtium vocari diximus. Hos quoque ergo experti inuenerunt ſcorpionibus aduerſari. Siſtunt potu menſes fœminarum: ſanant oris hulcera, tonſillas, vuam, ſanguinis excreationes, ventris & ſtomachi ſolutiones, genitalia, hulcera quacunque in parte manantia. Siccauere etiam, vt ſic quoque experirentur, inuenerúntque tuſorum farina dyſentericos à morte reuocari, aluum ſiſti. Quin & nucleos ipſos acinorum experiri non piguit. Toſti tuſíque ſtomachum iuuant, cibo aut potioni inſperſi. Bibuntur ex aqua cęleſti, ad ſiſtendũ aluũ. Radix decocta ſuccum * remittit, qui tineas ne- *emittit
cat, Victoriati pondere. Eadem diſcocta in aqua, quas Lyciũ pręſtat vtilitates. Eſt & ſylueſtre Punicum, à ſimilitudine appellatum. Eius radices rubro cortice denarij pondere ex vino potę ſomnos faciunt. Semine poto, aqua quæ ſubierit cutem, ſiccatur. Mali Punici corticis fumo culices fugantur.

De pyris & eorum obſeruationibus, & de ficorum obſeruatione, & caprifico, & erineo, & aliorum generibus medicinæ.

Cap. VII.

Pyrorum omnium cibus etiam valentibus oneroſus, ægris quoque vini modo negatur. Decocta eadem mirè ſalubria & grata, præcipuè Cruſtumina. Quæcunque verò cum melle

decocta, ſtomachum adiuuant. Fiunt catap-
ſmata è pyris, ad diſcutienda corporum vi-
& decocto eorum ad duritias vtuntur. Ipſa ad-
uerſantur boletis atque fungis, pellúntque po-
dere & pugnante ſucco. Pyrum ſylueſtre tar-
diſſimè matureſcit. Conciditur ſuſpenſúmque
ſiccatur ad ſiſtendam aluum: quod & de-
coctum eius potum præſtat. Decoquuntur
folia cum pomo ad eoſdem vſus. Pyrorum li-
gni cinis, contra fungos etiamnum efficaci-
proficit. Mala pyráque portatu iumentis mi-
grauia ſunt vel pauca. Remedio aiunt eſſe
prius edenda dentur aliqua, aut vtique oſt-
dantur. Fici ſuccus lacteus, aceti naturam ha-
bet. Itaque coaguli modo lac contrahit. Ex-
pitur ante maturitatem pomi, & in vmbra ſi-
catur ad aperienda hulcera, cienda menſtrua
appoſito cum luteo oui, aut potu cum amylo.
Podagris illinitur cum farina fœnigręci & a-
to. Pilos quoque detrahit, palpebrarúmque ſca-
biem emendat: item lichenas & pſoras. Aluum
ſoluit. Lactis ficulni natura aduerſatur crabro-
num veſparúmque & ſimilium venenis, præci-
tim ſcorpionum. Idem, cum axungia verrucas
tollit. Folia, & quæ non maturuere fici, ſtrumis
illinuntur, omnibúſque quę emollienda ſunt diſ-
cutiendáue. Præſtant hæc & per ſe folia. Et a-
vſus eorum, tanquam infricando lichene, & al-
peciis, & quæcunque exhulcerari opus ſit. Et ad-
uerſus canis morſus, ramorum teneri cauliculi
cuti imponuntur. Iídem cum melle hulceribus
quæ ceria vocantur, illinuntur. Extrahunt infra-
cta oſſa cum papaueris ſylueſtris foliis. Canum
rabioſorum morſus, folio trito ex aceto reſtrin-
gent. E nigra ficu candidi cauliculi illinuntur

furunculis, muris aranei morſibus cum cera. Cinis earum è foliis gangrænis, conſumendíſque quæ excreſcunt. Fici maturę vrinam cient: aluum ſoluunt: ſudorem mouent, papuláſque. Ob id autumno inſalubres, quoniam ſudantia huius cibi opera corpora perfrigeſcunt. Nec ſtomacho vtiles: ſed ad breue tempus, & voci contrarię intelligũtur. Nouiſſimæ ſalubriores, quàm primæ: medicatæ verò nunquàm. Iuuenum vires augent: ſenibus meliorem valetudinem faciunt, minúſque rugarum. Sitim ſedant: calorem refrigerant. Ob id non negandæ in febribus constrictis, quas ſtegnas vocant. Siccæ fici ſtomachum lædunt: gutturi & faucibus magnificè vtiles. Natura his excalfaciendi. Sitim adſerunt. Aluum molliunt, rheumatiſmis eius & ſtomacho contrariæ. Veſicæ ſemper vtiles, & anhelatoribus, ac ſuſpirioſis. Item iocinerum, renum, lienum vitiis. Corpus & vires adiuuant: ob id antè athletæ hoc cibo paſcebantur: Pythagoras exercitator, primus ad carnes eos tranſtulit. Recolligentibus ſe à longa valetudine vtiliſſimæ. Item comitialibus, & hydropicis, omnibúſque, quæ maturanda aut diſcutienda ſunt, imponuntur: efficacius calce aut nitro admiſto. Coctę cum hyſſopo pectus purgant, pituitam, tuſſim veterem. Cum vino autem ad ſedem & tumorem maxillarum, & furunculos, panos, parotidas decoctæ illinuntur. Vtile & decocto earum ſouere fœminas. Decoctæ quoque eædem cum fœnogręco vtiles ſunt pleuriticis & peripneumonicis. Cum ruta coctę torminibus proſunt. Tibiarum hulceribus cum ęris flore. Pterygiis cum Punico malo. Ambuſtis, pernionibus cum cera. Hydropicis coctæ in vino, & cum abſinthio & fa-

rina hordeacea,nitro addito.Aluum ſiſtũt ma-
ducatæ. Scorpionum ictibus cum ſale tritæ illi-
nuntur.Carbunculos extrahunt in vino coctæ &
impoſitæ.Carcinomati, ſi ſine hulcere eſt, quàm
pinguiſſimam ficum imponi, penè ſingulare re-
medium eſt:item phagedænæ. Cinis non ex alia
arbore aciem purgat acrior, conglutinat, reple-
aſtringit.Bibitur & ad diſcutiendum ſanguinem
concretum. Item percuſſis,præcipitatis,conuul-
ſis,ruptis,cyathis ſingulis aquæ & olei.Datur te-
tanicis & ſpaſticis:item potus vel infuſus cœlia-
cis,dyſentericis.Et ſi quis eo cum oleo perunga-
tur,excalfacit.Itē cum ceta & roſaceo ſubactus
ambuſtis cicatricem tenuiſſimã obducit.Luſcio-
ſos ex oleo illitus emendat, dentiúmq; vitia cre-
bro fricatu.Produnt etiam, ſi quis inclinata ar-
bore, ſupino ore aliquem nodum eius morſu ab-
ſtulerit nullo vidente, atque in aluta illigatum
licio è collo ſuſpenderit, ſtrumas & parotidas
diſcuti. Cortex tritus cum oleo, ventris hulcera
ſanat. Crudæ groſſi verrucas & thymos,nitro fa-
rináq; additis, tollunt. Spodij vicē exhibet fru-
ticum à radice exeuntium cinis. Bis toſtus adie-
cto pſimmythio digeritur in paſtillos, ad hulce-
ra oculorũ & ſcabritiam. Caprificus etiamnum
multò efficacior fico. Lactis minus habet:ſurcu-
lo quoque eius lac coagulatur in caſeum. Exce-
ptum id coactúmque in duritiam, ſuauitatē car-
nibus affert. Fricatur diluto ex aceto. Miſcetur
exhulceratoriis medicamentis.Aluũ ſoluit: vul-
uam cum amylo aperit. Pota menſes ciet cum
luteo oui.Podagris cum farina fœnigræci illini-
tur. Lepras,pſoras,lichenas,lentigines expurgat:
item venenatorum ictus, & canis morſus. Den-
tium quoq; dolori hic ſuccus appoſitus in lana
prod

prodeſt, aut in cauis eorum additus. Cauliculi & folia, admiſto eruo, contra marinorum venena proſunt. Adiiciunt & vinum. Bubulas carnes addidi caules magno ligni compẽdio percoquunt. Groſſi illitæ ſtrumas, & omnium collectionem molliunt, & diſcutiunt. Aliquatenus & folia. Quæ molliſſima ſunt ex his, cum aceto hulcera manantia & epinyctidas & furfures ſanãt. Cum melle item & foliis ceria ſanant, & canis morſus. Recentes cum vino, phagedænas. Cum papaueris foliis oſſa extrahunt. Groſſi caprifici inflammationes diſcutiunt ſuffitu. Reſiſtunt & ſanguini taurino poto, & pſimmythio, & lacti coagulato potæ. Item in aqua decoctæ atque illitæ parotidas ſanant. Cauliculi aut groſſi eius quàm minutiſſimæ, ad ſcorpionum ictus è vino bibuntur. Lac quoque inſtillatur plagæ, & folia imponuntur. Item aduerſus murem araneum. Cauliculorum cinis vuam faucium ſedat. Arboris ipſius cinis ex melle, rhagadia. Radix deferuefacta in vino, dentium dolores. Hyberna caprificus in aceto cocta & trita, impetigines tollit. Illinuntur ramenta rami ſine cortice quàm minutiſſima ad ſcobis modũ. Caprifico quoque medicinæ vnius miraculum additur. Corticem eius impubeſcentem puer impubis ſi defracto ramo detrahat dentibus, medullam ipſam adalligatam ante Solis ortum, prohibere ſtrumas. Caprificus tauros quamlibet feroces, collo eorum circundata, in tantum mirabili natura compeſcit, vt immobiles præſtet. Herba quoque, quam Græci erineon vocant, reddenda in hoc loco propter gentilitatem. Palmum alta eſt, cauliculis quinis ferè, ocimi ſimilitudine, flos candidus, ſemen nigrum, paruum: tritum cum melle Attico, oculorum

epiph

epiphoris medetur: vtcunque autem decoct
manat lacte multo & dulci. Herba perquàm v
lis aurium dolori, nitri exiguo addito. Folia
ſtunt venenis. Pruni folia decocta tonſillis,
giuis, vuæ proſunt in vino decocta, & ſubi
ore colluto. Ipſa pruna aluum molliunt, ſto
cho verò vtiliſſima, ſed breui momento. Vtili
Perſica, ſuccúſque eorum, etiamnum in vino
in aceto expreſſus. Nec eſt alius eis pomis in
centior cibus. Nuſquam minus odoris,
plus, qui tamen ſitim ſtimulet. Folia eius tri
lita, hæmorrhagiam ſiſtunt. Nuclei Perſicor
in aceto & oleo, capitis doloribus illinun
Syluestrium quidem prunorum baccæ, vel
dice cortex, in vino auſtero ſi decoquantur
vt triens ex hemina ſuperſit, aluum & tormi
ſiſtunt. Satis eſt ſingulos cyathos decocti
Et in iis, & ſatiuis prunis eſt limus arbor
quem Græci lichena appellãt, rhagadiis & co
dylomatis mirè vtilis. Mora in Aegypto &
pro ſui generis, vt diximus, largo ſucco abu
dant, ſummo cortice deſquamato: altiore
gà, ſiccantur, mirabili natura. Succus aduer
tur venenis ſerpentium, prodeſt dyſentericis,
cutit panos, omnéſque collectiones: vulne
conglutinat, capitis dolores ſedat, item auri
ſpleneticis bibitur. Illinitur & contra perfricti
nes. Celerrimè teredinem ſentit. Nec apud
ſucco vſus minor. Aduerſatur aconito & ar
neis, in vino potus. Aluum ſoluit, pituitáſque
*tenias * tineas & ſimilia ventris animalia extrahi
Hoc idem præſtat & cortex tritus. Folia tingu
capillum cum fici nigræ & vitis corticibus
mul coctis in aqua cæleſti. Pomi ipſius ſuccus
aluum ſoluit protinus. Ipſa poma ad præſens ſto
machο

acho vtilia, refrigerant, ſitim faciunt. Si non
perueniat alius cibus, intumeſcunt. Ex imma-
tris ſuccus ſiſtit aluum: veluti animalis alicu-
i in hac arbore obſeruandis miraculis, quæ in
tura eius diximus. Fit ex pomo panchreſtos
omatice, eadem arteriace appellata, hoc mo-
do: Sextarij tres ſucci è pomo, leui vapore ad
aſſitudinem mellis rediguntur. Pòſt additur
mphacij aridi pondus x. duorum, aut myrrhæ
vnius, croci x. vnius. Hæc ſimul trita miſcen-
ur decocto. Neque eſt aliud oris, arteriæ, vuæ,
tomachi, iucundius remedium. Fit & alio mo-
do: Succi ſextarij duo, mellis Attici ſextarius,
decoquuntur, vt ſuprà diximus. Mira ſunt præter-
, quæ produntur. Mori germinatione, priùs
quàm in folia exeant, ſiniſtra decerpi iubentur
futura poma: ricinos Græci vocant. Hi terram
non attigere, ſanguinem ſiſtunt adalligati, ſi-
ue ex vulnere fluat, ſiue ore, ſiue naribus, ſiue hæ-
morrhoidis: ad hoc ſeruantur repoſiti. Idem præ-
ſtare & ramus dicitur, Luna plena defractus, in-
cipiens fructum habere. Si terram non attigerit,
priuatim mulieribus adalligatus lacerto contra
abundantiam menſiũ. Hoc & quocunq; tempore
ab ipſis decerptum ita vt terram nõ attingat, ad-
alligatúmq; exiſtimãt præſtare. Folia mori trita,
aut arida decocta, ſerpentium ictibus imponun-
tur. Ad idémq; potu proficitur. Scorpionibus ad-
uerſatur è radice corticis, ſuccus ex vino aut po-
ſca potus. Reddẽda eſt & antiquorũ compoſitio:
ſuccum expreſſum pomi maturi immaturíq; mi-
ſtum, coquebant in vaſe æreo ad mellis craſſitu-
dinem. Aliqui myrrha adiecta & cupreſſo præ-
duratum vas Sole torrebant, permiſcentes ſpa-
thula ter die. Hæc erat ſtomatice, * qua & vulnera
ad

* *qua & vulnera ad cicatricem perducebat.*

ad cicatricem perducebant. Alia ratio: ſiccato exprimebant pomo, multum ſapo- niorum conferente. In medicina verò cõtra mas & pectoris pituitas, & vbicunque opus adſtringi viſcera. Dentes quoque colluebant. Tertium genus ſucci foliis & radice deco- ambuſta ex eleo illinenda. Imponuntur & folia. Radix per meſſes inciſa ſuccum dat ſimum dentium dolori, collectionibúſq; in puratiónibus. Aluum purgat. Folia mori in madefacta, pilum coriis detrahunt. Cera- uum molliunt, ſtomacho inutilia. Eadem ta aluum ſiſtunt, vrinam cient. Inuenio autores, ſi quis matutinò roſcida cum cleis deuoret, intantum leuari aluum, vt morbo liberentur. Meſpila, exceptis ſetaniis malo propiorem vim habent, reliqua aſtring- ſtomachum, ſiſtúntque aluum. Item ſorba nam recentia ſtomacho & aluo citæ pro-

De pineis & amygdalis, & nuce auellana, & de nu- ce iuglande, & de piſtaciјs & caſtaneis, ſiliqua cornu, & vnedone, & lauro. Cap. VIII.

NVces pineæ, quæ reſinam habent, con- leuiter, additis in ſingulis ſextariis aquæ dimidium decoctæ, ſanguinis excreationi dentur, ita vt cyathi bini bibantur ex eo. C- ĉis è pino in vino decoctum contra tormi- datur. Nuclei nucis pineæ ſitim ſedant, & moniam ſtomachi roſionéſque, & cõtrarios mores conſiſtentes ibi, & infirmitatem roborant, renibus & veſicæ vtiles. Fauces vi- tur exaſperare, & tuſſim. Bilem pellunt poti aqua, aut vino, aut paſſo, aut balanorum deco- cto. Miſcetur his contra vehementiores ſtom-

hiroſiones cucumeris ſemen, & ſuccus portulacæ. Item ad veſicę hulcera & renum, quoniam & vrinam cient. Amygdalæ amaræ radicum decoctum cutem in facie corrigit, colorémque hilariorem facit. Nuces ipſæ ſomnum faciunt & auiditatem. Vrinam & menſes cient. Capitis dolori illinuntur, maximéque in febri: ſi ab ebrietate, ex aceto & roſaceo & aquæ ſextario. Et ſanguinem ſiſtunt. Cum amylo & menta lethargicis comitialibúſq; proſunt. Capite peruncto epinyctidas ſanant: è vino veteri hulcera putreſcentia. Canum morſus cum melle. Et furfures ex facie, antè fotu pręparata. Item iocineris & renum dolores ex aqua potæ: & ſæpe ex ecligmate cum reſina terebinthina. Calculoſis & difficili vrinæ in paſſo, & ad purgandam cutem in aqua mulſa tritæ, ſunt efficaces. Proſunt ecligmate iocineri, tuſſi & colo, cum elelisphaco modicè addito. In melle ſumitur nucis auellanę magnitudo. Aiunt, quinis ferè præſumptis ebrietatem non ſentire potores: vulpéſque, ſi ederint eas, nec contingat e vicino aquam lambere, mori. Minus valent in remediis dulces, & hæ tamen purgant, & vrinam cient. Recentes ſtomachum implent. Nucibus Græcis cum abſinthij ſemine ex aceto ſumptis, morbus regius ſanari dicitur: item illitis per ſe vitia ſedis, & priuatim condylomata. Item tuſſi & ſanguinis reiectioni prodeſt. Nuces iuglandes Græci à capitis grauedine appellauere. Etenim arborum ipſarum foliorúmque vires, in cerebrum penetrant: hócque minore momento, ſed in cibis, nuclei faciunt. Sunt autem recentes iucũdiores, ſiccę vnguinoſiores, & ſtomacho inutiles, difficiles concoctu, dolorem capitis inferentes, tuſſientibus inimicæ, & vomituris ieiunis:

aptæ

aptæ in teneſmo ſolo: trahunt enim pituitam.
Eædem præſumptæ venena hebetant: item angi-
nam cũ ruta & oleo. Item aduerſantur cepis, le-
niúntq; earũ ſaporem. Auriũ inflammationi im-
ponuntur cum mellis exiguo. Item cũ ruta mam-
mis, & luxatis. Cum cepà autẽ & ſale & melle ca-
nis, hominíſq; morſui. Putamine nucis iuglã-
dens cauus inuritur. Putamen combuſtũ tritũ-
in oleo aut vino, infantiũ capite perunctõ, nu-
capillũ: & ad alopecias eo ſic vtũtur. Quo plu-
nuces quis ederit, hoc faciliùs tineas pellit. Q-
perueteres ſunt nuces, gangrænis & carbuncu-
medentur, item ſugillatis. Cortex iuglandium
lichenum vitio, & dyſentericis prodeſt. Folia t-
ra cum aceto: aurium dolori. In ſanctuariis M-
thridatis maximi regis deuicti, Cn. Pompei-
inuenit in peculiari commentario ipſius ma-
compoſitionem antidoti, è duabus nucibus ſi-
cis, item ficis totidem, & rutæ foliis viginti ſi-
mul tritis, addito ſalis grano: & qui hoc ieiun-
ſumat, nullum venenum nociturum illo die. Co-
trà rabioſi quoque canis morſus, nuclei à ieiuno
homine commanducati illitíque pręſenti reme-
dio eſſe dicuntur. Nuces auellanæ capitis dolo-
rem faciunt, inflationem ſtomachi, & pinguedi-
ni corporis conferunt, plus quàm ſit veriſimi-
le. Toſtæ & deſtillationi medentur. Tuſſi quo-
que veteri tritæ, & in aqua mulſa potæ. Quidam
adiiciunt grana piperis, alij è paſſo bibunt. Pi-
ſtacia eoſdem vſus & effectus habent, quos pinei
nuclei, prætérque ad ſerpentium ictus, ſiue edan-
tur, ſiue bibantur. Caſtaneæ vehementer ſiſtunt
ſtomachi & ventris fluxiones, aluum cient, ſan-
guinem excreantibus proſunt, carnes alunt. Sili-
quæ recentes, ſtomacho inutiles, aluum ſoluunt.

Eædem

Eædem ſiccatæ ſiſtunt, ſtomachóque vtiliores fiunt. Vrinam cient. Syriacas in dolore ſtomachi ternas in aquæ ſextariis decoquunt quidam ad dimidium, eúmque ſuccum bibunt. Sudor virgæ corni arboris lamina ferrea candente exceptus, non contingente ligno, illitáque inde ferrugo. incipientes lichenas ſanat. Arbutus ſiue vnedo fructum fert difficilem concoctioni, & ſtomacho inutilem. Laurus excalfactoriam naturam habet, & foliis, & cortice, & baccis. Itaque decoctum ex his, maximè è foliis, prodeſſe vuluis & veſicis conuenit. Illita verò veſparum crabronúmque & apium, item ſerpentium venenis reſiſtunt, maximè ſepis, dipſadis, & viperæ. Proſunt & menſibus fœminarum cum oleo cocta. Cum polenta autem quæ tenera ſunt trita, ad inflammationes oculorum, cum ruta teſtium, cum roſaceo capitis dolores, aut cum irino. Quin & cómanducata atque deuorata per triduum terna, liberant à tuſſi. Eadem proſunt ſuſpiriis trita cum melle. Cortex radicis cauendus grauidis. Ipſa radix calculos rumpit, iocineri prodeſt, tribus obolis in vino odorato pota. Folia pota vomitiones mouent. Baccæ menſes trahunt appoſitæ tritæ, vel potæ. Tuſſim veterem & orthopnœam ſanant binæ, detracto cortice in vino potæ. Si & febris ſit, ex aqua, aut ecligmate ex aqua mulſa, aut ex paſſo decoctæ. Proſunt & phthiſicis eodem modo, & omnibus thoracis rheumatiſmis. Nam & concoquunt pituitam, & extrahunt. Aduerſus ſcorpiones quaternæ ex vino bibuntur. Epinyctidas ex oleo illitæ & lentigines, & hulcera manantia, & hulcera oris, & furfures. Cutis pruriginem ſuccus baccarum emendat, & phthiriaſin. Aurium dolori & gra-

uitati inſtillatur, cum vino vetere & roſaceo.
Perunctos eo fugiunt venenata omnia: Prodeſt
contra ictus & potus, maximè autem eius lau-
rus, quæ tenuiora habet folia. Baccæ cum vino
ſerpentibus, & ſcorpionibus, & araneis reſiſtunt.
Ex oleo & aceto illinuntur & lieni & iocineri:
gangrænis cum melle. Et in fatigatione etiam
aut perfrictione ſucco eo perungi, nitro adiecto,
prodeſt. Sunt qui celeritati partus multum con-
ferre putent radicem, acetabuli menſura in aqua
potam, efficacius recentem, quàm aridam. Qui-
dam aduerſus ſcorpionum ictus, decem baccas
dari iubent potui. Item & in remedio vuæ iacen-
tis, quadrantem pondo baccarum foliorúmque
decoqui in aquę ſextariis tribus ad tertias, eámque
calidam gargarizare: & in capitis dolore, impa-
ri numero baccas cum oleo conterere, & calefa-
cere. Laurus Delphicæ folia trita olfactáque ſub-
inde, peſtilentiæ contagia prohibent, tanto ma-
gis ſi & vrantur. Oleum ex Delphica ad cerata
acopúmque, ad perfrictiones diſcutiendas, ner-
uos laxandos, lateris dolores, febréſque frigidas
vtile eſt. Item ad aurium dolorem, in mali Puni-
ci cortice tepefactum. Folia decocta ad tertias
partes aquæ, vuam cohibent gargarizatione: po-
tu alui dolores, inteſtinorúmque. Tenerrima ex
his trita in vino, papulas prurituſque, illita no-
ctibus. Proximè valent cætera lauri genera. Lau-
rus Alexandrina ſiue Idæa, partus celeres facit,
radice pota trium denariorum pondere, in vini
dulcis cyathis tribus. Secundas etiam pellit,
menſéſque eodem modo pota. Daphnoides (ſi-
ue his nominibus quæ diximus) ſylueſtris laurus
prodeſt, aluum ſoluit, * vel recenti folio vel ari-
do drachmis tribus cum ſale in hydromelite
mand.

** Vel, non legitur à Manutio, vetuſtum codicem ſequuto, & reuera videtur redundare.*

manducata. Pituitas extrahit folium & vomitus, ſtomacho inutile. Sic & baccæ quinæ denæue, purgationis cauſa ſumuntur.

De myrto ſatiua, & myrtidano, & de myrto ſylueſtri. Cap. IX.

MYrtus ſatiua candida, minus vtilis eſt medicinæ, quàm nigra. Semen eius medetur ſanguinem excreantibus. Item contra fungos in vino potum. Odorem oris commendat vel pridie commanducatum. Item apud Menandrum Synariſtuſæ hoc edunt. Datur & dyſentericis denarij pondere in vino. Hulcera difficilia in extremitatibus corporis ſanat, cum vino ſubferuefactum. Imponitur lippitudini cum polenta, & cardiacis in mamma ſiniſtra: & contra ſcorpionis ictus in mero, & ad veſicæ vitia, capitis dolores, & ægilopas, antequàm ſuppurent: item tumoribus, exemptíſque nucleis in vino vetere tritum eruptionibus pituitę. Succus ſeminis aluum ſiſtit, vrinam ciet. Ad eruptiones puſtularum pituitæq; cum cerato illinitur: & contra phalangia. Capillum denigrat. Lenius ſucco oleum eſt ex eadem myrto: lenius & vinum, quo nunquàm inebriatur. Inueteratũ ſiſtit aluum & ſtomachum: tormina ſanat faſtidium abigit. Foliorum arentium farina ſudores cohibet inſperſa, vel in febri. Vtilis & cœliacis & procidentiæ vuluarum, ſedis vitiis, hulceribus manantibus, igni ſacro ſoui, capillis fluentibus, furfuribus: item aliis eruptionibus, ambuſtis. Additur quoque in medicamento, quo liparas vocant, eadem de cauſa qua oleum ex his, efficaciſſimum ad ea quæ in humore ſunt, tanquam in ore & vulua. Folia ipſa fungis aduerſantur trita ex vino, cum cera verò articularibus morbis & collectionibus. Eadem

Eadem in vino decocta dyſentericis & hydro-
picis potui dantur. Siccantur in farinam, quæ in-
ſpergitur hulceribus, aut * hæmorrhagiæ. Pur-
gant & lentigines, pterygia & paronychia &
epinyctidas, condylomata, teſtes, tetra hulcera.
item ambuſta cũ cerato. Ad aures purulentas &
foliis crematis vtuntur & ſucco & decocto. Com
burũtur & in antidota. Itẽ cauliculi flore decer-
pti, in nouo fictili operto cremati in furno, dein
triti ex vino. Et ambuſtis foliorũ cinis medetur.
Inguen ne intumeſcat ex hulcere, ſatis eſt ſurcu-
lum tantùm myrti habere ſecum, non ferro nec
terra contactum. Myrtidanũ diximus quomodo
fieret: Vuluæ prodeſt appoſitũ fotu, & illitu. Mul-
to efficacius & cortice, & folio, & ſemine. Expri-
mitur & foliis ſuccus molliſſimis in pila tuſis, aſ-
fuſo paulatim vino auſtero, aliâs aqua cæleſti:
atque ita expreſſo vtuntur ad oris ſediſq; hulce-
ra, vuluæ & ventris: capillorũ nigritiam, malarũ
perfuſiones, purgationes lentiginum, & vbi con-
ſtringendum aliquid eſt. Myrtus ſylueſtris, ſiue
oxymyrſine, ſiue chamæmyrſine, baccis ruben-
tibus & breuitate à ſatiua diſtat. Radix eius in
honore eſt; decocta vino, ad renum dolores po-
ta, & difficili vrinæ, præcipuæq; craſſæ, & graue
olenti: morbo regio, & vuluarũ purgationi trita
cum vino. Cauliculi quoque incipientes aſpara-
gorum modo in cibo ſumpti, & in cinere cocti:
ſemen cum vino potum, aut oleo aut aceto, cal-
culos frangit. Item in aceto & roſaceo tritum
capitis dolores ſedat: & potum morbũ regium.
Caſtor oxymyrſinem myrti foliis acutis, ex qua
fiunt ruri ſcopæ, ruſcum vocauit, ad eoſdem
vſus. Et hactenus habẽt ſe medicinæ vrbanarum
arborum. Tranſeamus ad ſylueſtres.

** hæmorrhoidæ.*

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIÆ LIBER XXIIII.

PROOEMIVM.

Medicinæ ex arboribus ſylueſtribus. Cap. I.

NE ſyluæ quidem, horridiórque naturæ facies, medicinis carent, ſacra illa parente rerũ omnium, nuſquam non remedia diſponente homini, vt medicina fieret etiã ſolitudo ipſa, ſed ad ſingula illius diſcordiæ atque concordiæ miraculis occurſantibus. Quercus & olea tam pertinaci odio diſſident, vt altera in alterius ſcrobe depactæ moriantur: quercus verò & iuxta nucem iuglandem. Pernicialia & braſſicæ cum vite odia: ipſúmque olus, quo vitis fugatur, aduerſum cyclamino & origano areſcit. Quin & annoſas iam, & quę ſternuntur arbores, difficiliùs cædi, ac celeriùs inareſcere tradunt, ſi priùs manu, quàm ferro, attingantur. Pomorum onera à iumentis ſtatim ſentiri: ac niſi priùs oſtendantur his, quamuis pauca portent: ſudare illico. Ferulæ aſinis gratiſſimæ ſunt in pabulo, cæteris verò iumentis præſentaneo veneno: qua de cauſa id animal

Libero patri aſſignatur, cui & ferula. Surdis etiam rerum ſua cuique ſunt venena, ac minimis quoque, Philyra coci & polline nimium ſalem cibis eximunt. Prædulcium faſtidium ſal temperat. Nitroſæ aut amaræ aquæ, polenta addita mitigantur, vt intra duas horas bibi poſſint. Qua de cauſa & in ſaccos vinarios additur polenta. Similis vis Rhodiæ cretæ, & argillæ noſtratis. Concordia valent, cùm pix oleo extrahitur, quando vtrunque pinguis naturæ eſt. Oleum ſolum calci miſcetur, quando vtrunque aquas odit. Gummi aceto facilius eluitur, atramentum aqua. Innumera præterea alia, quæ ſuis locis dicentur aſſiduè. Hinc nata medicina. Hæc ſola naturæ placuerat eſſe remedia parata vulgo, inuentu facilia, ac ſine impendio, ex quibus viuimus. Poſteà fraudes hominum & ingeniorum capturæ officinas inuenere iſtas, in quibus ſua cuique homini vænalis promittitur vita. Statim compoſitiones & miſturæ inexplicabiles decantantur. Arabia atque India in medio æſtimantur, hulcerique paruo medicina à Rubro mari imputatur, cùm remedia vera quotidie pauperrimus quiſque cœnet. Nam ſi ex horto petantur, aut herba vel frutex quæratur, nulla artium vilior fiat. Ita eſt profectò, magnitudo populi Romani perdidit ritus, vincendo victi ſumus. Paremus externis, & vna artium Imperatoribus quoque imperat. Verum de his aliâs plura.

Lotos. *Cap. II.*

LOton herbam, irémque Aegyptiam eodem nomine, aliàs & Syrticam arborem, diximus ſuis locis. Hæc lotos, quæ faba Græca appellatur à noſtris, aluum baccis ſiſtit. Ramenta ligni decocta in vino proſunt dyſentericis, menſtruis, vert

Vertigini, comitialibus. Cohibent & capillum. Mirum, his ramentis nihil eſſe amarius, fructúq; dulcius. Fit & è ſcobe eius medicamentum, ex aqua myrti decocta, ſubacta, & diuiſa in paſtillos, dyſentericis vtiliſſimum, pondere Victoriati cum aquæ cyathis tribus.

Glans. Cap. III.

GLans intrita duritias, quas cacoëthe vocant, cum ſalſa axungia ſanat. Vehementiora ſunt ligna, & in omnibus cortex ipſe, corticíque tunica ſubiecta. Hæc decocta iuuat cœliacos. Dyſentericis etiam illinitur, vel ipſa glans. Eadémque reſiſtit ſerpentium ictibus, rheumatiſmis, ſuppurationibus. Folia & baccæ, vel cortex vel ſuccus decocti proſunt contra toxica. Cortex illinitur decoctus lacte vaccino, ſerpentis plagę. Datur, & ex vino dyſentericis. Eadem & ilici vis.

De cocco ilicis, & galla, & viſco, pilulis, glande, & de cerri radice, & ſubere. Cap. IIII.

COccum ilicis, vulneribus ex aceto recentibus imponitur. Epiphoris ex aqua, & oculis ſuffuſis ſanguine inſtillatur. Eſt autem genus ex eo in Attica ferè & Aſia naſcens, celerrimè in vermiculum ſe mutans, quod ideo ſcolecion vocant: improbántque. Principalia eius genera diximus. Nec pauciora gallæ genera fecimus, ſolidam, perforatam: item albam, nigram, maiorem, minorem. Vis omnium ſimilis. Optima Comagena. Excreſcentia in corpore tollit. Proſunt gingiuis, vuæ, oris exhulcerationi. Crematæ & in vino extinctæ, cœliacis. Dyſentericis illinuntur. Paronychiis ex melle, & vnguibus ſcabris, pterygiis, hulceribus manantibus, condylomatis, vulneribus, quæ phagedænica

vocantur. In vino autem decoctæ auribus inſtil
lantur, oculis illinuntur: aduerſus eruptiones &
panos cum aceto. Nucleus commanducatus den-
tium dolorem ſedat: item intertrigines, & ambu
ſta. Immaturæ ex his ex aceto potæ, lienem con-
ſumunt. Eædem crematæ, & aceto ſalſo extin-
ctæ, menſes ſiſtunt, vuluáſque procidentes fou.
Omnes capillos denigrant. Viſcum è robore præ
cipuum diximus haberi, & quo conficeretur mo-
do. Quidam contuſum in aqua decoquunt, donec
innatet. Quidam commanducantes acinos, ex-
puunt cortices. Optimum eſt, quod ſine cortice
eſt, quódque leuiſſimum, extrà fuluum, intus por-
raceum, quo nihil eſt glutinoſius. Emollit, diſcu-
tit tumores, ſiccat ſtrumas. Cum reſina & cera
panos mitigat omnis generis. Quidam & galba-
num adiiciunt, pari pondere ſingulorum: eóque
modo & ad vulnera vtuntur. Vnguium ſcabritias
expolit, ſi ſeptenis diebus ſoluantur, nitróque col
luantur. Quidam id religione efficacius fieri pu-
tant, prima Luna collectum è robore ſine ferro.
Si terram non attigit comitialibus mederi. Con-
ceptum fœminarum adiuuare, ſi omnino ſecum
habeant. Hulcera commanducato impoſitóque
efficaciſſimè ſanari. Roboris pilulæ ex adipe vrſi-
no alopecias capillo replent. Cerri folia & cor-
tex, & glans, ſiccat collectiones ſuppurationéſ-
que: fluxiones ſiſtit. Torpentes membrorum par-
tes corroborat decoctum eius fotu: cui & inſide-
re expedit, ſiccandis aſtringendíſue partibus. Ra-
dix cerri aduerſatur ſcorpionibus. Suberis cor-
tex tritus, ex aqua calida potus, ſanguinem fluen-
tem ex vtralibet parte ſiſtit. Eiuſdem cinis ex vi-
no calido, ſanguinem excreantibus magnopere
laudatur.

Di

D fago & cupreſſo, & cedro magna, & de cedride, galbano. *Cap. V.*

Fagi folia manducantur in gingiuarum labiorúmque vitiis. Calculis glandis fagineæ cinis illinitur: item cum melle alopeciis. Cupreſſi folia trita, ſerpentium ictibus imponuntur: & capiti cum polenta, ſi à Sole doleat: item ramici: qua de cauſa & bibuntur. Teſtium quoque tumori cum cera illinuntur. Capillum denigrant ex aceto. Eadem trita cum duabus partibus panis mollis, & è vino ammineo ſubacta pedum ac neruorum dolores ſedant. Pilulæ aduerſus ſerpentium ictus bibuntur, aut ſi eiiciatur ſanguis. Collectionibus illinuntur. Ramici quoque teneræ tuſæ cum axungia & lomento, proſunt. Bibuntur ex eadem cauſa. Parotidi & ſtrumæ cum farina imponuntur. Exprimitur ſuccus tuſis cum ſemine, qui miſtus oleo caliginem oculorum aufert. Item Victoriati pondere in vino potus illitúſque, cum fico ſicca pingui, exemptis granis, vitia teſtium ſanat, tumores diſcutit, & cum fermento ſtrumas. Radix cum foliis trita potáque, veſicæ & ſtranguriæ medetur: & contra phalangia. Ramenta pota menſes cient: ſcorpionum ictibus aduerſantur. Cedrus magna, quam cedrelaten vocant, dat picem, quæ cedria vocatur, dentium doloribus vtiliſſimam. Frangit enim eos & extrahit: dolores ſedat. Cedri ſuccus ex ea quomodo fieret, diximus, magni ad lumina vſus, ni capitis dolorem inferret. Defuncta corpora incorrupta æuis ſeruat, viuentia corrumpit: mira differentia, cùm vitam auferat ſpirantibus, defunctis pro vita ſit. Veſtes quoque corrumpit, & animalia necat. Ob hoc non cenſeam in anginis hoc remedio vtendum, neque

in cruditatibus, quod ſuaſere aliqui, guſtu. Den-
tes quoque colluere ex aceto in dolore tinnitu-
rim, vel grauitati aut vermibus aurium inſtil-
lare. Portentum eſt, quod tradunt, abortiuum
fieri in Venere, antè perfuſa virilitate. Phthiri-
ſes perungere eo non dubitauerim, itémq; porri-
gines. Suadent & contra venenum leporis mari-
ni bibere in paſſo. Facilius in elephantiaſi illini-
tur. Et hulcera ſordida & excreſcentia in iis au-
tores quidam, & oculorum albugines caligine-
que inunxere eo: & contra pulmonis hulcera
cyathum eius ſorbere iuſſerunt: item aduerſus
tineas. Fit ex eo & oleum, quod piſſelæon vo-
cant, vehementioris ad omnia eadem vſus. Ce-
dri ſcobe ſerpentes fugari certum eſt: item bac-
cis tritis cum oleo, ſi qui perungantur. Cedrides,
hoc eſt, fructus cedri, tuſſim ſanant, vrinam
cient, aluum ſiſtunt, vtiles ruptis conuulſis, iſchia-
ſticis, ſtranguriæ, vuluis, admoti. Contra lepores
marinos, eadémque quæ ſupra, collectionibus
inflammationibúſque. De galbano diximus.
Neque humidum neque aridum probatur, ſed
quale docuimus. Per ſe bibitur ad tuſſim vete-
rem, ſuſpiria, rupta conuulſa. Imponitur iſchia-
dicis, lateris doloribus, panis, furunculis, cor-
pori ab oſſibus recedenti, ſtrumis, articulorum
nodis, dentium quoque doloribus. Illinitur &
cum melle capitis hulceribus. Purulentis infun-
ditur auribus cum roſaceo, aut nardo. Odore
comitialibus ſubuenit, & vulua ſtrangulante, &
in ſtomachi defectu. Abortus non exeuntes tra-
hit appoſitu vel ſuffitu: item ramis ellebori cir-
cunlitum atque ſubiectum. Serpentes nidore
vrentium fugari diximus. Fugiunt & perunctos
galbano. Medetur & à ſcorpione percuſſis. Bibi-
tur

...t & in difficili partu fabæ magnitudine in vini cyatho: vuluáſque conuerſas corrigit. Cum myrrha autem & in vino mortuos partus extrahit. Aduerſatur & venenis, maximè toxicis, cum myrrha & in vino. Serpentes oleo & ſpondylio miſto tactu necat. Nocere vrinæ exiſtimatur.

De Hammoniaco, & ſtyrace, & ſpondylio, & ſphagno, & terebintho, & chamæpity, & pityuſa, & reſinis, & picea, & lentiſco Cap. VI.

Similis Hammoniaci natura atque lacrymæ probandæ, vt diximus, mollit, calefacit, diſcu... diſſoluit. Claritati viſus in collyriis conuenit. ...ritum, cicatrices, albugines oculorum tollit. ...entium dolores ſedat, efficacius accenſum. Prodeſt dyſpnoicis, pleuriticis, pulmonibus, ...ficis, vrinæ cruentæ, lieni, iſchiadicis po... Sic & aluum ſoluit. Articulis & podagræ ...m pari pondere picis aut ceræ & roſaceo co... Maturat panos, extrahit clauos cum melle. ...c & duritias emollit. Lieni cum aceto & cera Cypria, vel roſacea efficaciſſimè imponitur. ...ſſitudines perungi cum aceto & oleo exiguóque nitro, vtile eſt. Et ſtyracis naturam in peregrinis arboribus expoſuimus. Placet præter illa quæ diximus, maximè pinguis, purus, albicantibus fragmentis. Medetur tuſſi, faucibus, pectoris vitiis, vuluæ præcluſæ, duritiéue laboranti. Et menſes potu, appoſitúue, aluum mollit. ...enio potu modico triſtitiam animi reſolui, ...tiore contrahi. Sonitus aurium emendat in...tum: ſtrumas illitum, neruorúmque nodos. Aduerſatur venenis, quæ frigore nocent: ideo & ci

& cicutæ. Spondylion vnà demonſtratum infunditur capitibus phreneticorum, & lethargicorum: item capitis doloribus longis. Cum oleo vetere bibitur, & in iocinerum vitiis, morbo regio, comitialibus, orthopnoicis, vuluarum ſtrangulatione: quibus & ſuffitu prodeſt. Aluum mollit. Illinitur hulceribus ſerpentibus cum ruta. Flos auribus purulentis efficaciſſimè infunditur. Sed ſuccus, cùm exprimitur, tegendus eſt, quoniam mirè appetitur à muſcis & ſimilibus. Radix deraſa, & in fiſtulas coniecta callum earum erodit. Auribus quoque inſtillatur cum ſucco. Datur & ipſa contra morbum regium, & in iocineris vitio & vuluarum. Capillos criſpos facit peruncto capite. Sphagnos, ſiue ſphacos, ſiue bryon, & in Gallia, vt indicauimus, naſcitur, vuluis decocto inſidentium mirè vtilis: item genibus & feminum tumoribus, mixtus naſturtio, & aqua ſalſa tritus. Cum vino & reſina ſicca potus, vrinam pellit celerrimè. Hydropicos inanit, cum vino & iunipero collectus & potus. Terebinthi folia & radix collectionibus imponuntur. Decoctum eorum ſtomachum firmat. Semen in capitis dolore bibitur in vino, & contra difficultatem vrinæ, ventrem leniter emollit. Venerem excitat. Piceæ & laricis folia trita, & in aceto decocta, dentium dolori proſunt. Cinis corticum intertrigini & ambuſtis. Potus aluum ſiſtit, vrinam mouet. Suffitu vuluas corrigit. Piceæ folia priuatim iocineri vtilia ſunt, drachmæ pondere in aqua mulſa pota. Syluas, eas duntaxat quæ picis reſinæque gratia radantur, vtiliſſimas eſſe phthiſicis, aut qui longa ægritudine non recolligant vires, ſatis conſtat: & illum cæli aëra plus

quàm nauigationem Aegyptiam, proficere, quàm lactis herbidos per montium æſtiua. Chamæpitys Latinè abiga vocatur propter abortus, ab aliis thus terræ: cubitalibus ramis, flore pinus & odore. Altera breuior, & incuruæ ſimilis. Tertia eodem odore, & ideo nomine, paruulo cauliculo, craſſitudine digitali, foliis ſcabris, exilibus, albis, in petris naſcens. Omnes herbæ, ſed propter cognationem nominis non differendæ. Proſunt aduerſus ſcorpionum ictus. Item iocineri illitæ cum palmis aut cotoneis. Renibus & veſicæ, decoctum earum cum farina hordeacea. Morbo quoque regio, & vrinæ difficultatibus, ex aqua decoctæ bibuntur. Nouiſſima contra ſerpentes valet cum melle. Sic & appoſita vuluas purgat. Sanguinem concretum extrahit pota. Sudores facit perunctis, peculiariter renibus vtilis. Fiunt ex ea & hydropicis pilulæ, cum ficu aluum trahentes. Lumborum quoque dolorem Victoriati pondere in vino finit, & tuſſim recentem. Mortuos partus, ex aceto cocta potáque, eiicere protinus dicitur. Cum honore & pityuſa ſimili de cauſa dicetur, quam quidam in tithymali genere numerant. Frutex eſt ſimilis piceæ, flore paruo purpureo. Bilem & pituitam per aluum detrahit radix, decocti hemina: aut ſeminis ligula in balanis. Folia in aceto decocta, furfures cutis emendant: mammas quoque miſto rutæ decocto & fœmina, & ſerpentium ictus, & in totum collectiones incipientes. Reſinam è ſuprà dictis arboribus gigni docuimus, & genera eius & nationes in ratione vini, ac poſteà in arboribus. Summæ ſpecies duæ, ſicca, & liquida. Sicca è pinu & picea fit, liquida è terebintho, larice, lentiſco,

lentiſco, cupreſſo. Nam & eæ ferunt in Aſia & Syria. Falluntur, qui eandem putant eſſe è picea atque larice. Picea enim pinguem, & thuris modo ſuccoſam fundit: larix gracilem, ac mellei liquoris, virus redolentem. Medici liquida rarò vtuntur, & in ouo ferè: è larice propter tuſſim hulceráque viſcerum. Nec pinea magnopere in vſu: cæteris non niſi coctis. Et coquendi genera ſatis demonſtrauimus. In arborum differentiis placet terebinthina, odoratiſſima atque leuiſſima: nationum Cypria & Syriaca, vtraque mellis Attici colore, ſed Cypria carnoſior ſicciórque. In ſicco genere quærunt vt ſit candida, pura, perlucida. In omni autem, vt montana potiùs quàm campeſtris: item Aquilonia potiùs, quàm ab alio vento. Reſoluitur reſina ad vulnerum vſus & malagmata oleo, in potiones amygdalis amaris. Natura in medendo contrahere vulnera, purgare, diſcutere collectiones: item pectoris vitia. Terebinthina illinitur: & eadem calida membrorum doloribus ſpaſticíſque illinitur in ſole, totíſque corporibus, mangonum maximè cura ad gracilitatem emendandam, ſpatiis ita laxatis cutem per ſingula membra, capacioráque ciborum facienda corpora. Proximum locum obtinet è lentiſco. Ineſt ei vis aſtringendi. Mouet & ante cæteras vrinam. Reliquæ ventrem emolliunt, cruda concoquunt, tuſſim veterem ſedant, vuluæ onera extrahunt etiam ſuffitæ. Priuatim aduerſantur viſco. Panos & ſimilia, cum ſeuo taurino & melle ſanant. Palpebras lentiſcina commodiſſimè replicat. Fractis quoque vtiliſſima, & auribus purulentis: item in pruritu genitalium. Pinea capitis vulneribus optimè medetur.

De pice ſpiſſa, & liquida, & palimpiſſa, & piſſaſphalto, & zopiſſa, & teda, & lentiſco.

Cap. VII.

Pix quoque vnde & quibus conficeretur modis, indicauimus: & eius duo genera, ſpiſſum, liquidúmque. Spiſſarum vtiliſſima medicinæ eſt Brutia, quoniam pinguiſſima & reſinoſiſſima vtráſque præbet vtilitates: ob id magis rutila, quàm cæteræ. Id enim quod in hoc adiiciunt, è maſcula arbore meliorem eſſe, non arbitror poſſe intelligi. Picis natura excalfacit, explet. Aduerſatur priuatim ceraſtæ morſibus cum polenta: item anginæ cum melle, diſtillationibus & ſternutamentis. Purulentis auribus infunditur cum roſaceo: illinitur cum cera. Sanat lichenas, aluum ſoluit, excreationes pectoris adiuuat eligmatæ, aut illita tonſillis cum melle. Sic & hulcera purgat: explet cum vua paſſa & axungia. Carbunculos purgat, & putreſcentia hulcera: quæ verò ſerpunt, cum pineo cortice, aut ſulphure. Phthiſicis etiam cyathi menſura quidam dederunt, & contra veterem tuſſim. Rhagadas ſedis & pedum, panóſque & vngues ſcabros emendat: vuluæ duritias & conuerſiones, odore: item lethargicos. Strumas item cum farina hordeacea, & pueri impubis vrina decocta ad ſuppurationem perducit. Et ad alopecias ſicca pice vtuntur. Ad mulierum mãmas Brutia, ex vino ſubferuefacta cum polline farraceo, quàm calidiſſimis impoſitis. Liquida pix, oleúmq; quod piſſelæon vocant, quemadmodum fieret, diximus. Quidam itẽ eam decoquunt, & vocant palimpiſſam. Liquida anginę perunguntur intus, & vua. Ad aurium dolores, claritatem oculorum, oris circunlitiones

ſuſpi

suſpirioſos, vuluas, tuſſim veterem, & crebras
excreationes pectoris, ſpaſmos, tremores, opi-
ſthotonos, paralyſes, neruorum dolores. Præ-
ſtantiſſimum ad canum & iumentorum ſcabiem.
Eſt & piſſaſphaltos, miſta bitumini pice, natu-
raliter ex Apolloniatarum agro. Quidam ſibi
miſcent, præcipuum ad ſcabiem pecorum * vi-
Naturale opt. medium, aut ſi fœtus mammas læſerit.
turum optimum ex eo, quod cùm feruet, inna-
tat. Zopiſſam eradi nauibus diximus, cera ma-
rino ſale macerata. Optima hæc à tyrocinio
nauium. Additur autem in malagmata ad diſcu-
tiendas collectiones. Tedæ decoctæ in aceto den-
tium dolores efficaciter colluunt. Lentiſci, & ar-
bores, & ſemen, & cortex, & lacryma vrinas
cient, aluum ſiſtunt. Decoctum eorum hulceribus
quæ ſerpunt, fotu. Illinitur in humidis, & igni
ſacro, gingiuas colluit. Folia dentibus in dolo-
re atteruntur: mobiles decocto colluuntur. Ca-
pillum tingunt. Lacryma ſedis vitiis prodeſt,
cùm quid ſiccari excalfieríue opus ſit. Decoctum
& è lacryma ſtomacho vtile, ructum & vrinas
mouens: quod & capitis dolori cum polenta il-
linitur. Folia tenera oculis inflammatis illinun-
tur. Item maſtiche lentiſci replicandis palpe-
bris, & ad extendendam cutem in facie, & ſme-
gmata adhibetur, & ſanguinem reiicientibus, &
tuſſi veteri: & ad omnia quæ Hammoniaci
** paribus* Medetur & attritis * partibus, ſiue oleo è ſemi-
eius facto ceræque miſto, ſiue foliis ex olei
decoctis, ſiue cum aqua virilia foueántur. Scio
Democratem medicum in valetudine Conſidiæ
M. Seruilij Conſularis filiæ, omnem curationem
auſteram recuſantis, diu efficaciter vſum lacte
caprarum, quas lentiſco paſcebat.

D

De platano, & fraxino, & acere, & alba populo, & vlmo, & tilia, & ſambuco, & iunipero.

Cap. VIII.

Platani aduerſantur veſpertilionibus. Pilulæ earum in vino potæ x. quatuor pondere, omnibus ſerpentium & ſcorpionum venenis medentur: item ambuſtis. Tuſæ autem cum aceto acri, magiſque ſcillite, ſanguinem omnem ſiſtunt. Et lentiginem & carcinomata, melanias quoque veteres, addito melle emendant. Folia & cortex illinuntur collectionibus & ſuppurationibus, & decoctum eorum. Corticis autem in aceto dentium remedium eſt: folia eorum tenerrima in vino albo decocta, oculorum. Lanugo foliorum, & auribus & oculis inutilis. Cinis pilularum ſanat ambuſta igni vel frigore. Cortex è vino ſcorpionum ictus reſtinguit. Fraxinus quam vim aduerſus ſerpentes haberet, indicauimus. Semen foliis eius ineſt, quo medentur iocineris & lateris doloribus in vino. Aquam quæ ſubit cutem extrahunt. Corpus obeſum leuant onere, ſenſim ad maciem reducentes. iiſdem foliis cum vino tritis ad virium portionem, ita vt puero quinque folia tribus cyathis diluantur, robuſtioribus ſeptem folia quinque cyathis vini. Non omittendum, ramenta eius & ſcobem quibuſdam cauenda prædici. Aceris radix contuſa iocineris doloribus efficaciſſimè imponitur. Populi albæ vuarum in vnguentis vſum expoſuimus. Cortex potus iſchiadicis & ſtranguriæ prodeſt. Foliorum ſuccus calidus aurium dolori. Virgam populi in manu tenentibus intertrigo non metuatur. Populus nigra efficaciſſima habetur quæ in Creta naſci-

tur. Comitialibus ſemen ex aceto vtile. Fundi illa & reſinam exiguam, qua vtuntur ad malagmata. Folia podagris in aceto decocta imponuntur. Humor è cauis populi nigræ effluens verrucas, papuláſque, & attrita corporis tollit. Populi ferunt & foliis guttam, ex qua apes propolin faciunt. Gutta quoque aquæ propolis ex aqua remedium quàm efficax eſt. Vlmi & folia & cortex & rami vim habent ſpiſſandi, & vulnera contrahendi. Corticis vtique interior tilia lepras ſedat, & folia ex aceto illita. Corticis denarij pondus potum in hemina aquæ frigid. aluum purgat, pituitáſque & aquas priuatim trahit. Imponitur & collectionibus lacryma, & vulneribus, & ambuſtis, quæ decocto foueri prodeſt. Humor in folliculis arboris huius naſcens, cuti nitorem inducit, faciémque gratiorem præſtat. Cauliculi foliorum primi vino decocti tumores ſanant, extrahúntque per fiſtulas. Idem præſtant & tiliæ * cortices. Multi corticem commanducatum vulneribus vtiliſſimum putant: folia trita aqua aſperſa pedum tumori. Humor quoque è medulla, vti diximus, caſtratæ arboris effluens, capillum reddit capiti ilrus, defluentéſque continet. Arbor tilia lenior tuſa ad eadem ferè vtilis eſt, atque oleaſter. Folia autem tantùm in vſu, & ad infantium hulcera in ore commanducata: decocta vrinam cient: menſes ſiſtunt illita; ſanguinem pota detrahunt. Sambucus habet alterum genus magis ſylueſtre, quod Græci chamæacten, alij helion vocant, multò breuius. Vtriuſque decoctum in vino veteri foliorum, vel ſeminis, vel radicis ad cyathos binos potum, ſtomacho inutile eſt, aluo detrahens aquam. Refrigerat etiam inflamma-

** Vetuſt. codices, corticis, habent paterno caſui, vt Tiliæ, rectus ſit numeri pluriũ: eóque nomine accipiamus membranas interiores corticis vlmi, quas philyras Dioſcorides appellat, Plinius paulò antè etiã tilias, Corticis, inquiens, interior tilia lepras ſedat.*

mationem, maximè recentis ambuſti: & canis morſum cum polenta molliſſimis foliorum illitis. Succus cerebri collectiones, priuatímque membranæ, quæ circa cerebrum eſt, lenit infuſus. Acini eius infirmiores, quàm reliqua, tingunt capillum. Poti acetabuli menſura, vrinam mouent. Foliorũ molliſſima ex oleo & ſale eduntur, ad pituitam bilémque detrahendam. Ad omnia efficacior, quæ minor. Radicis eius in vino decoctæ duo cyathi poti, hydropicos exinaniunt: vuluas emolliunt, has & foliorum decoctum inſidétiũ. Caules teneri mitioris ſambuci, in patinis cocti, aluum ſoluunt. Reſiſtunt folia & ſerpentium ictibus in vino pota. Podagricis cum ſeuo hircino vehementer proſunt cauliculi illici. Iidémque in aqua macerantur, vt ea ſparſa pulices necentur. Foliorum decocto ſi locus ſpargatur, muſcæ necantur. Boa appellatur morbus papularum, cùm rubent corpora, ſambuci ramo verberatur. Cortex interior tritus, ex vino albo potus, aluum ſoluit. Iuniperus vel ante cætera omnia excalfacit, extenuat cedro aſſimilis. Et eius duo genera: altera maior, altera minor. Vtraque accenſa ſerpentes fugat. Semen ſtomachi, pectoris, lateris doloribus vtile. Inflationes algoréſque diſcutit: tuſſes concoquit & duritias. Illitum tumores ſiſtit: item aluum, baccis ex vino nigro potis: item ventris tumores illitis. Miſcetur & antidotis oxyporis. Vrinas ciet. Illinitur & oculis in epiphoris. Datur conuulſis ruptis, torminibus, vuluis, iſchiadicis cum vino albo potum pilulis quaternis, aut decoctis viginti in vino. Sunt qui & perungant corpus è ſemine eius in ſerpentium metu.

De ſalice, & amerina, & vitilibus, & erice.
Cap. IX.

SAlicis fructus ante maturitatem in araneam abit: ſed ſi prius colligatur, ſanguinem reiicientibus prodeſt. Corticis è ramis primis cinis, clauum & callum aqua miſta ſanat. Vitia cutis in facie emendat, magis admiſto ſucco ſuo. Eſt autem hic trium generum. Vnum arbor ipſa exudat gummi modo. Alterum manat in plaga, cùm floret, exciſo cortice trium digitorum magnitudine. Hic ad expurganda, quæ obſtent oculis: item ad ſpiſſanda quę opus ſunt, ciendámque vrinam, & ad omnes collectiones intus extrahendas. Tertius ſuccus eſt detruncatione ramorum à falce diſtillans. Ex his ergo aliquis cum roſaceo in calyce Punici calfactus auribus infunditur: vel folia cocta, & cum cera trita imponuntur: item podagricis. Cortice & foliis in vino decoctis foueri neruos vtiliſſimum. Flos tritus cum foliis furfures purgat in facie. Folia contrita & pota intemperantiam libidinis coërcent, atque in totum auferunt vſum ſæpius ſumpta. Amerinæ nigræ ſemen cum ſpuma argenti pari pondere, à balneo illitum pſilothrum eſt. Non multum à ſalice vitilium vſu diſtat vitex, foliorum quoque aſpectu, niſi odore gratior eſſet. Cræci lygon vocant, alij agnon quoniam matronæ theſmophoriis Athenienſium caſtitatem cuſtodientes, his foliis cubitus ſibi ſternũt. Duo genera eius. Maior in arborem ſalicis modo aſſurgit: minor ramoſa, foliis candidioribus lanuginoſis. Prima album florem mittit cum purpureo, quæ & candida vocatur: nigra, quæ tantum purpureum. Naſcuntur in paluſtribus campis. Semen potum vini quendam

quendam ſaporem habet, & dicitur febres ſoluere: & cùm vngantur, oleo admiſſum ſudorem facere: ſic & laſſitudines diſſoluere. Vrinam cient & menſes. Caput tentant vini modo: nam & odor ſimilis eſt. Inflationes pellunt in inferiora. Aluum ſiſtunt, hydropicis & lienibus perquàm vtiles. Lactis vbertatem faciunt. Aduerſantur venenis ſerpentium maximè quæ frigus inferunt. Minor efficacior ad ſerpentes bibitur ſeminis drachma in vino vel poſca, aut duabus foliorum tenerrimorum. Et illinuntur vtraque aduerſus araneorum morſus: vel perunctis tantùm, ſuffitu quoque aut ſubſtratu fugant venenata. Ad Venerem impetus inhibent: eóque maximè Phalangiis aduerſantur: quorum morſus genitale excitat. Capitis dolorem ex ebrietate ſedant cum roſaceo flos teneríque cauliculi. Seminis decoctum vehementiorem capitis dolorem diſſoluit fotu: & vuluam etiam ſuffitu vel appoſitu purgat: aluum cum pulegio & melle potum. Vomicas panóſque difficile concoquentes, cum farina hordeacea mollit. Lichenas & lentigines cum aphronitro & aceto ſemé ſanat, & oris hulcera & eruptiones cum melle: teſtium cum butyro & foliis vitium. rhagadas ſedis cum aqua illitum: luxata cum ſale & nitro, & cera. Et ſemen, & folium additur in malagmata neruorum & podagras. Semẽ inſtillatur in oleo decoctum capiti in lethargia & phreneſi. Virgam qui in manu habeant aut cinctu, negantur intertriginem ſentire. Ericen Græci vocant fruticem non multum à myrice differentem, colore roriſmarini, & penè folio. Hoc aduerſari ſerpentibus tradunt. Geniſta quoque vinculi vſum præſtat, flores apibus gratiſſimi. Dubito an hæc ſit, quam

Græci autores ſparton appellauere, cùm ex ea li-
na piſcatoria apud eos factitari docuerim: & nu-
quid hanc deſignauerit Homerus, cùm dixit na-
uium ſparta diſſoluta. Nondum enim fuiſſe Afri-
canum vel Hiſpanũ ſpartum in vſu, certum eſt:
& cùm ſutiles fierent naues, lino tamen, non
ſparto, vnquam ſutas. Semen eius quod Græci
eodem nomine appellant, in folliculis phaſeo-
lorum modo naſcens, purgat ellebori vice, dra-
chma & dimidia pota in aquæ mulſæ cyathis
*Ramis quatuor ieiunis. *Rami ſimiliter cum fronde in
*maceratis aceto * macerati pluribus diebus, & * tuſi, ſuc-
*tuſis cum dant iſchiadicis vtilem, cyathi vnius potu.
Quidam marina aqua macerare malunt, & in-
fundere clyſtere. Perungũtur eodẽ ſucco iſchia-
dici addito oleo. Quidam ad ſtranguriam vtun-
tur ſemine. Geniſta tuſa cũ axungia, genua do-
lentia ſanat. Myricen, quam & tamaricem vo-
cat Lenæus ſimilem ſcopis amerinis dicit. Sana-
ri ea carcinomata in vino decocta tritáque cum
melle illita. Arbitrantur quidam hanc eſſe tama-
ricem: ſed ad lienem præcipua eſt, ſi ſuccus eius
expreſſus in vino bibatur. Adeóque mirabilem
eius antipathiam contra ſolum hoc viſcerum tra-
ciunt, vt affirment, ſi ex ea alueis factis bibant
ſues, ſine liene inueniri. Et ideo homini quoque
ſplenetico cibum potúmque dant in vaſis ex ea
factis. Grauis autor in medicina, virgam ex ea
defractam, vt neque terram neque ferrum attin-
geret, ſedare ventris dolores aſſeuerauit impo-
ſitam, ita vt tunica cinctúque corpori apprime-
retur. Vulgus infelicem arborem eam appellat,
vt diximus, quoniam nihil ferat, nec feratur vn-
quam. Corinthus, & quæ circà eſt regio, bryo-
niam vocat, eiúſq; duo genera facit. Syluestrem,
plan-

planè ſterilem: alteram mitiorem. Hæc fert in Aegypto Syriáque etiam abundanter lignoſum fructum, maiorem galla, aſperum guſtu, quo medici vtuntur vice gallæ, & in compoſitionibus, quas antheras vocant. Et lignum autem & flos, & folia, & cortex in eoſdem vſus adhiben tur, quanquam remiſſiora. Datur ſanguiné reiicientibus cortex tritus, & contra profluuia fœminarum, cœliacis quoque. Idem tuſus impoſitúſque collectiones omnes inhibet. Foliis exprimitur ſuccus ad hæc eadé. Et in vino decoquuntur: ipſa verò adiecto melle gangręnis illinuntur. Decoctum eorum in vino potum, vel * impoſita cum roſaceo & cera ſedant. Sic & epinyctidas ſanant. Ad dentium dolorem auriúmque, decoctum eorum ſalutare eſt: radix ad eadem: ſimiliter & folia. Hæc amplius ad ea quæ ſerpunt, imponuntur cum polenta. Semen drachmę pondere aduerſus phalangia & araneos bibitur. Cum altilium verò pingui furũculis imponitur. Efficax & contra ſerpentium ictus, præterquàm aſpidum. Necnon morbo regio, phthiriaſi, lentibúſque decoctum infuſum prodeſt, abundantiámque mulierum ſiſtit. Cinis arboris ad omnia eadem prodeſt. Aiunt, ſi bouis caſtrati vrinę immiſceatur, vel in potu vel in cibo, Veneré finiri. Carbóque ex eo genere vrina ca reſtinctus in vmbra conditur: idem cùm libeat accendere, reſoluitur. Magi & id ex ſpadonis vrina fieri tradiderunt.

** impoſitũ cum roſaceo & cera ſedat.*

De virga ſanguinea, & ſilere, & liguſtro, & alno, & edera, & ciſtho, & ciſſo, & erythrano, & chamaciſſo, & ſmilace, & de clematide. Cap. X.

NEc virga ſanguinea felicior habetur. Cortex eius interior cicatrices, quæ præſanauc-

re, aperit. Sileris folia illita fronti, capitis do-lores ſedant. Eiuſdē ſemen tritum in oleo phthi-riaſes coërcet. Serpentes & hunc fruticem refu-giunt: baculūmque ruſtici ob id ex eo geru-. Liguſtrum eadem arbor eſt, quæ in Oriente cy-pros. Suos in Europa vſus habet. Succus eius ne-uis, articulis, algoribus: folia vbique veteri hul-ceri cum ſalis mica, & oris exhulcerationibus proſunt. Acini contra phthiriaſin, item contra intertrigines, foliáue. Sanant & gallinaceorum pituitas acini. Folia alni ex feruenti aqua certi-ſimo remedio ſunt tumori. Ederæ genera xx. de-mōſtrauimus. Natura omnium in medicina an-ceps. Mentem turbat, & caput purgat largius po-ta. Neruis intus nocet. Iiſdem neruis adhibita foris prodeſt. Eadem natura, quæ aceto, ei eſt. Omnia genera eius refrigerant. Vrinam cient potu: capitis dolorem ſedant, præcipuè cerebri continentiq; cerebrum membranæ vtiliter mo-libus impoſitis foliis, cum aceto & roſaceo tri-tis & decoctis, addito poſteà roſaceo oleo. Illi-nuntur autem fronti: & decocto eorum fouetur os, capútque perungitur. Lieni & pota & illita proſunt. Decoquuntur & contra horrores febrium eruptionéſque pituitæ, aut in vino teruntur. Co-rymbi quoque poti vel illiti, lienem ſanant: ſu-cinera autem illiti. Trahunt & menſes appoſiti. Succus ederæ tædia narium graueolentiamque emendat, præcipuè albæ ſatiuæ. Idem infuſus naribus caput purgat, efficacius addito nitro. Infunditur etiam purulentis auribus, aut dolenti-bus cum oleo. Cicatricibus quoque decorem fa-cit. Ad lienes efficacior albæ eſt, ferro calefa-ctus: ſatíſque eſt acinos ſex in vini cyathis duo-bus ſumi. Acini quoque ex eadem alba terni, in aceto

aceto mulſo poti, tineas pellunt: in qua curatione ventri quoque impoſuiſſe eos vtile eſt. Ederæ, quam chryſocarpon apellauimus, baccis aurei coloris viginti, in vini ſextario tritis, ita vt terni cyathi potentur, aquam quæ cutem ſubierit, per vrinam educit Eraſiſtratus. Eiuſdem acinos quinque tritos in roſaceo oleo, calefactósque in cortice Punici, inſtillauit dentium dolori à contraria aure. Acini, qui croci ſuccum habent, præſumpti potu, à crapula tutos præſtant: item ſanguinem excreantes, aut torminibus laborantes. Ederę nigrę candidiores corymbi poti, ſteriles etiam viros faciunt. Illinitur decocta in vino omnium hulcerũ generi, etiam ſi cacoëthe ſint. Lacryma ederæ pſilothrum eſt, phthiriasínque tollit. Flos cuiuſcunque generis trium digitorum captu, dyſentericos & aluum etiam emendat, in vino auſtero bis die potus. Et ambuſtis illinitur vtiliter cum cera. Denigrant capillum corymbi. Radicis ſuccus in aceto potus, contra phalangia prodeſt. Huius quoque ligni vaſe ſpleneticos bibentes ſanari inuenio. Et acinos terunt, móxque comburunt, & ita illinunt ambuſta, prius perfuſa aqua calida. Sunt qui & incidant ſucci gratia, eóque vtantur ad dentes eroſos, frangíque tradunt, proximis cera munitis, ne lædantur. Gummi etiam in edera quærunt, quod ex aceto vtiliſſimum dentibus promittunt. Græci vicino vocabulo ciſthon appellant fruticem maiorem thymo, foliis ocimi. Duo eius genera. Flos maſculo roſaceus, fœminæ albus. Ambo proſunt dyſentericis & ſolutionibus ventris, in vino auſtero *ternis digitis flore capto, & ſimiliter bis die poto: hulceribus veteribus, & ambuſtis cum cera, & per ſe oris

*trinis

hulceribus. Sub his maximè naſcitur hypocisthis. quam inter ederas diximus. Ciſſos erythranos ab iiſdem appellatur ſimilis ederæ, coxendicibus vtilis è vino potus: item lumbis. Tãtamque vim accipiunt, vt ſanguiné vrina detrahant. Item chamæciſſon appellant ederam, non attollentem ſe à terra. Et hæc contuſa in vino acetabuli menſura, lieni medetur. Folia ambuſtis cum axungia. Smilax quoque, qui & nicophoros cognominatur, ſimilitudinem ederæ habet, tenuioribus foliis. Coronam ex eo factam impari foliorum numero, aiunt capitis doloribus mederi. Quidam duo genera ſmilacis dixere. Alterum immortalitati proximum, in conuallibus opacis, ſcandentem arbores, comantibus acinorum corymbis, contra venenata omnia efficaciſſimis, in tantum, vt acinorum ſucco infantibus ſæpe inſtillato, nulla poſteà venena nocitura ſint. Alterum genus culta amare, & in his gigni, nullius effectus. Illam eſſe ſmilacem priorem, cuius lignum ad aures ſonare diximus. Similem huic aliqui clematida appellauerunt, repentem per arbores, geniculatam & ipſam. Folia eius lepram purgant. Semen aluum ſoluit acetabuli menſura, in aquæ hemina, aut aqua mulſa. Datur ex eadem cauſa & decoctum eius.

De harundine, & papyro, & ebeno, & rhododendro, de rhue erythro, & de erythrodano, alyſſo & radicula, & apocyno & rore marino, & cachry & ſabina, & ſelagine, & ſamulo, & gummi medicinis. Cap. XI.

Harundinis genera XXIX. demonſtrauimus, non aliter euidentiore illa natura, quàm continuis his voluminibus tractamus. Siquidem

harundo

Harundinis radix cõtrita & impoſita, filicis ſtir-
pem corpore extrahit: item harundinem filicis
radix. Et quoniam plura genera fecimus, illa
quæ in India Syriáque naſcitur odorum vnguen-
torúmque cauſa, vrinam mouet cum gramine
aut apij ſemine decocta. Ciet menſtrua * admo- *admota*
ta. Medetur conuulſis duobus obolis pota, ioci-
neri, renibus, hydropi, tuſſi etiam ſuffitu, ma-
giſque cum reſina. Furfuribus * hulcerúmque *hulceri-*
manantibus cum myrrha decocta. Excipitur & *búſq;.*
ſuccus eius fítque elaterio ſimilis. Efficaciſſima
autem in omni harundine, quæ proxima radici.
Efficacia & genicula. Harundo Cypria, quę do-
nax vocatur, corticis cinere alopecias emendat:
item putreſcentia hulcera. Foliis eius ad extra-
hendos aculeos vtuntur. Efficacius & contra
ignes ſacros collectionéſque omnes. Vulgaris
harundo extractoriam vim habet, & recens tu-
ſa, non in radice tantum. Multum enim & ipſam
harũdinem valere tradunt. Medetur & luxatis, &
ſpinæ doloribus radix in aceto illita. Eadem re-
cens trita & in vino pota, Venerem concitat.
Harundinum lanugo illata auribus, obtundit au-
ditum. Cognata in Aegypto res eſt harundini pa
pyrus, præcipuæ vtilitatis, cùm inaruit, ad la-
xandas ſiccandáſque fiſtulas, & intumeſcendo
ad introitum medicamentorũ aperiendas. Char-
ta quæ fit ex ea, cremata inter cauſtica eſt. Cinis
eius ex vino potus ſomnũ facit: ipſa ex aqua im-
poſita callum ſanat. Ne in Aegypto quidem na-
ſcitur ebenus, vt docuimus: nec tractamus in me-
dicina alienos orbes: non omittetur tamen pro-
pter miraculum. Scobé eius oculis vnicè mederi
dicunt, lignóq; ad cotem trito cũ paſſo, caliginé
diſcutit. Ex aqua verò radice, albugines oculorũ.

Item

Item tuſſim pari modo dracunculi radicis adie-
cto cum melle. Ebenum medici & inter erod-
tia aſſumunt. Rhododendros ne nomen quid
apud nos inuenit Latinum: rhododaphnen vo-
cant, aut nerium. Mirum, folia eius quadrupe-
dum venenum eſſe, homini verò contra ſerpē-
tes præſidium, ruta addita è vino pota. Pecus
etiam, & capræ, ſi aquam biberint, in qua fo-
lia ea maduerint, mori dicuntur. Neç rhus La-
tinum nomen habet, cùm in vſum pluribus mo-
dis veniat. Nam & herba eſt ſylueſtris, foli
myrti, cauliculis breuibus, quæ venena & te-
neas pellit: & frutex coriarius appellatur, ſub-
rutilus, cubitalis, craſſitudine digitali: cuius
aridis foliis, vt malicorio, coria perficiuntur.
Medici autem rhoicis vtuntur ad contuſa: item
cœliacos & ſedis vlcera, aut quæ phagedænas
vocant, trita cum melle, & illita cum aceto.
Decoctum eorum inſtillatur auribus purulentis.
Fit & ſtomatice decoctis ramis ad eadem, quæ
ex moris, ſed efficacior admiſto alumine. Illi-
nitúrq; eadem hydropicorum tumoribus. Rhus
quæ erythros appellatur, frutex eſt: & huius fru-
ticis ſemen vim habet adſtringendi refrigeran-
díque. Aſpergitur pro ſale opſoniis. Aluos ſol-
uit, omnéſque carnes cum ſilphio ſuauiores fa-
cit. Hulceribus medetur manantibus cum melle:
aſperitati linguæ, percuſſis, liuidis, deſquama-
tis eodem modo. Capitis hulcera ad cicatricem
celerrimè perducit: & fœminarum abundan-
tiam ſiſtit cibo. Alia eſt erythrodanus, quam ali-
qui ereuthodanum vocant, nos rubiam, qua tin-
guntur lanæ, pelléſque perficiuntur: in medici-
na vrinam ciet: morbum regium ſanat ex aqua
mulſa, & lichenas ex aceto illita: & iſchiadi-
cos

paralyticos, ita vt bibentes lauentur quo-
Radix ſeménque trahunt menſes, aluum
unt,& collectiones diſcutiunt. Contra ſerpen-
rami cum foliis imponuntur. Folia & capil-
tingunt. Inuenio apud quoſdam morbum
m ſanari hoc frutice, etiamſi adalligatus
etur tantùm. Diſtat ab eo, qui alyſſon vo-
r, foliis tantùm & ramis minoribus: nomen
cepit, quòd à cane commorſos rabiem ſenti-
non patitur, potus ex aceto adalligatúſque.
rum eſt quod additur, ſaniem conſpecto om-
o frutice eo ſiccari. Tingentibus & radicula
s præparat, quam ſtruthion à Græcis vocari
imus. Medetur morbo regio & ipſa decocti
s potu: item pectoris vitiis. Vrinam ciet, al-
m ſoluit, & vuluas purgat. Quamobrem au-
m poculum medici vocant. Ea & ex melle
dedit magnificè ad tuſſim, orthopnœæ co-
learis menſura. Cum polenta verò & aceto le-
s tollit. Eadem cum panace & capparis radi-
calculos frangit, pellítque. Panos diſcutit, cũ
rina hordeacea & vino decocta. Miſcetur &
agmatis & collyriis, claritatis cauſa. Ad ſter-
tamenta vtilis inter pauca: lieni quoque ac
cineri. Eadem pota denarij vnius pondere ex
lſa aqua, ſuſpirioſos ſanat. Sic & pleuriticos,
omnes lateris dolores, apocyni ſemen ex
a. Frutex eſt folio ederæ, molliore tamen, &
nus longis viticulis, ſemine acuto diuiſo, la-
ginoſo, graui odore. Canes & omnes quadru-
des necat in cibo datum. Eſt & roſmarinum.
o genera eius. Alterum ſterile, alterum cui &
lis, & ſemen reſinaceum quod cachrys voca-
Foliis odor thuris. Radix vulnera ſanat viri-
impoſita, & ſedis procidentia, condylomata

&

& hæmorrhoidas. Succus & fruticis & radicis morbum regium, & ea quæ repurganda ſunt. Oculorum aciem exacuit. Semen ad vetera pectoris vitia datur potui. Et ad vuluas cum vino & pipere. Menſes adiuuat. Podagris illinitur cum ærina farina. Purgat & lentigines, & quæ excalfacienda ſunt, aut cùm ſudor quærendus, illitum: item conuulſis. Auget & lac in vino potum: item radix. Ipſa herba ſtrumis cum aceto illinitur: ad tuſſim cum melle prodeſt. Cachrys multa genera habet, vt diximus. Sed hæc, quæ ex rore ſupra dicto naſcitur, ſi fricetur, reſinoſa eſt. Aduerſatur venenis & venenatis, præterquàm anguibus. Sudorem mouet, tormina diſcutit, lactis vbertatem facit. Herba Sabina, brathy appellata à Græcis, duorum generum eſt: altera tamarici ſimilis folio, altera cupreſſo. Quare quidam Creticam cypreſſum dixerunt. A multis in ſuffitus pro thure aſſumitur. In medicamentis verò duplicato pondere eoſdem effectus habere, quos cinnamum, traditur. Collectiones minuit, & nomas compeſcit. Illita hulcera purgat. Partus emortuos appoſita extrahit & ſuffitu. Illinitur igni ſacro & carbunculis. Cum melle & vino pota, regio morbo medetur. Gallinacei generis pituitas fumo eius herbæ ſanari tradunt. Similis herbæ huic Sabinæ eſt ſelago appellata. Legitur ſine ferro dextra manu per tunicam, qua ſiniſtra exuitur velut à furante, candida veſte veſtito, puréque lotis nudis pedibus, ſacro facto priùs quàm legatur, pane vinóque. Fertur in mappa noua. Hanc contra omnem perniciem habendam prodidere Druidæ Gallorum, & contra omnia oculorum vitia fumum eius prodeſſe. Iidem ſamolum herbam nominauere naſcentem in humidis: & han

hanc ſiniſtra manu legi à ieiunis contra morſuum boúmque, nec reſpicere legentem, nec alibi, quàm in canali, deponere, ibíque contere potaris. Gummium genera diximus. Ex his maiores effectus melioris cuiuſque erunt. Dentibus inutiles ſunt. Sanguinem coagulant, & ideo reiicientibus ſanguinem proſunt: item ambuſtis, arteriæ vitiis. Inutilem vrinam cient, amaritudines hebetant aſtrictis cæteris. Quæ ex amygdala amara eſt, ſpiſſandíque viribus efficacior, habet excalfactorias vires. Præponuntur autẽ prunorum, & ceraſorum, ac vitium. Siccant illitæ & aſtringunt: ex aceto verò infantium lichenas ſanant. Proſunt & tuſſi veteri, quatuor obolis in miſto potis. Creduntur & colorem lætiorem facere ciborúmque appetentiam, & calculoſis prodeſſe cum paſſo potæ. Oculorum & vulnerum vtilitatibus maximè conueniunt è ſpina Aegyptia.

De ſpina Arabica, & ſpina alba, & acanthio, & acacia. Cap. XII.

Spinæ Arabicæ laudes in odorum loco diximus: & ipſa ſpiſſat ſtringítque diſtillationes omnes, & ſanguinis excreationes, menſiúmque abundantiam, etiamnum radice valentior. Spinæ albæ ſemen contra ſcorpiones auxiliatur. Corona ex ea impoſita, capitis dolores minuit. Huic ſimilis eſt ſpina illa, quam Græci acanthion vocant, minoribus multò foliis, aculeatis per extremitates, & araneoſa lanugine obductis: qua collecta, etiam veſtes quædam bombycinis ſimiles fiunt in Oriente. Ipſa folia vel radices ad remedia opiſthotoni bibuntur. Eſt & acaciæ ſpinæ. Fit in Aegypto alba nigráque arbore: item viridi, ſed longè melior è prioribus. Fit & in

Galat

Galatia tenerrima ſpinoſiore arbore. Semen omnium lenticulæ ſimile: minore eſt tantùm & grano & folliculo. Colligitur autumno: antè collectum nimio validius. Spiſſatur ſuccus ex folliculis aqua cæleſti perfuſis: mox in pila tuſis exprimitur organis: tunc denſatur in Sole mortariis in paſtillos. Fit & ex foliis minus efficax. Ad coria perficienda ſemine pro galla vtuntur. Foliorum ſuccus & Galatiacæ acaciæ nigerrimus improbatur: item qui valde rufus. Purpurea aut leucophæa, & quæ facillimè diluitur, vi ſumma ad ſpiſſandum refrigerandúmque eſt, oculorum medicamentis ante alias vtiles. Lauantur in eos vſus paſtilli ab aliis, torrentur ab aliis. Capillum tingunt. Sanant ignem ſacrum, hulcera quæ ſerpunt, & humida vitia corporis, collectiones, articulos contuſos, perniones pterygia. Abundantiam menſium fœminis ſiſtunt, vuluámque & ſedem procidentes. Item oculos, oris vitia & genitalium.

De vulgari ſpina, & ſyluestri, & de eryſiſceptro, & de appendice ſpina, & pyxacantho, & paliuro, aquifolia, & taxo, & rubis medicina.

Cap. XIII.

Vulgaris quoquè hæc ſpina, ex qua cortinæ fullonicæ implentur, radicis vſus habet. Per Hiſpanias quidem multi, & inter odores, & ad vnguenta vtuntur illa, aſpalathum vocantes. Eſt ſine dubio hoc nomine ſpina ſylueſtris in Oriente (vt diximus) candida, magnitudine arboris iuſtæ. Sed & frutex humilior æquè ſpinoſus in Niſyro, & Rhodiorum inſulis, quem alij eryſiſceptrum, alij adipſatheon, ſiue dipſacon, ſiue diacheton vocant. Optimus, qui minimè ferul

ferulaceus, rubens, & in purpuram vergens, detracto cortice. Naſcitur pluribus locis, ſed non vbique odoratus. Quam vim haberet cæleſti arcu in eum innixo, diximus. Sanat tetra oris hulcera & ozænas, genitalia exhulcerata aut carbunculantia, item rhagadia, inflationes potu. Diſcutit & ſtrangurias cortex. Sanguinem reddentibus medetur decoctum eius. Aluum ſiſtit cortex. Similia præſtare ſylueſtrem quoque putant. Spina eſt appendix appellata, quoniam baccæ puniceo colore in ea appendices vocantur. Hæ crudæ per ſe, & aridæ in vino decoctæ, aluum citam, ac tormina compeſcunt. Pyxacanthi baccæ contra ſerpentium ictus bibuntur. Paliurus quoque ſpinæ genus eſt. Semen eius Afri zuram vocant, cõtra ſcorpiones efficaciſſimum: item calculoſis & tuſſi. Folia adſtrictoriam vim habent. Radix diſcutit panos, collectiones, vomicas: vrinas trahit pota. Decoctum eius potum in vino aluum ſiſtit: ſerpentibus aduerſatur. Radix præcipuè datur in vino. Aliqui folia contuſa addito ſale, articulorum morbis imponunt. Proſunt baccæ purgationi fœminarum, cœliacis, dyſentericis, ac cholericis. In vino potæ aluum ſiſtunt. Radix decocta & illita extrahit infixa corpori. Vtiliſſima eſt & luxatis, tumoribúſque. Aquifolia arbor in domo aut villa ſata, veneficia arcet. Flore eius aquam glaciari Pythagoras tradit: itémque baculum ex ea factum, in quoduis animal emiſſum, etiamſi citrà ceciderit defectu mittentis, ipſum per ſeſe recubitu propius adlabi: tam præcipuam naturam ineſſe arbori. Taxi arboris fumus mures necat. Nec rubos ad maleficia tantùm genuit natura: ideóq; ex eis mora vel hominibus cibos dedit. Vim ha-

bent ſiccandi,aſtringendíque,gingiuis,tonſillis, genitalibus accõmodatiſſimi. Aduerſantur ſerpẽtium ſceleratiſſimis hemorrhoidi & preſteri flos aut mora. Scorpionũ vulnera ſine collectionum periculo iungunt: vrinam cient. Caules eorum tunduntur teneri,exprimitúrque ſuccus,mox Sole cogitur in craſsitudinem mellis,ſingulari remedio contra mala oris oculorúmque, ſanguinem excreantes,anginas,vuluas, ſedes, cœliacos potus aut illitus. Oris quidem vitiis etiam folia commanducata proſunt: & hulceribus manantibus,aut quibuſcunque in capite illinuntur. Cardiacis vel ſic per ſe imponuntur à mamma ſiniſtra: item ſtomachi doloribus,oculíſque procidentibus. Inſtillatur ſuccus eorum & auribus. Sanat condylomata cum roſaceo cerato. Cauliculorum ex vino decoctum, vel præſentaneum remedium eſt. Iidem per ſe in cibo ſumpti cymæ modo, aut decocti in vino auſtero, labantes dentes firmant. Aluum ſiſtunt & profluuia ſanguinis: dyſentericis proſunt. Siccantur in vmbra, vt cinis crematorum vuam reprimat. Folia quoque arefacta & contuſa, iumentorum hulceribus vtilia traduntur. Mora, quæ in his naſcuntur, vel efficaciorem ſtomaticen præbuerint, quàm ſatiua morus. Eadémque compoſitione,vel cum hypociſthide tantum & melle bibuntur in cholera,& à cardiacis, & contra araneos. Inter medicamenta, quæ ſtyptica vocant, nihil efficacius rubi mora ferentis radice decocta in vino ad tertias partes, vt colluantur eo oris hulcera,& ſedis foueantur: tantáque vis eſt,vt ſpongiæ ipſæ lapideſcant. Alterum genus rubi eſt, in quo roſa naſcitur. Gignit pilulam caſtaneæ ſimilem, præcipuo remedio calculoſis.

culoſis. Alia eſt cynorrhoda,quam proximo dicemus volumine.

De cynosbato,& Idæo rubo,& rhamno,& Lycio, & ſarcocolla,& de oporice medicinæ.

Cap. XIIII.

CYnoſbaton,alij cynoſpaſton,alij neuroſpaſton vocãt:foliũ habet veſtigio hominis ſimile. Fert & vuam nigram,in cuius acino neruũ habet,vnde neuroſpaſtos dicitur. Alia eſt à cappari, quam medici cynoſbaton appellauerunt. Huius thyrſus ad remedia ſplenis & inflationes conditus ex aceto manditur. Neruus eius cum maſtiche Chia commanducatus os purgat. Ruborum roſa alopecias cũ axungia emendat. Mora capillum tingunt cum omphacino oleo. Flos mori per meſſes colligitur. Candidus pleuriticis præcipuus ex vino potus, item cœliacis. Radix ad tertias decocta, aluum ſiſtit & ſanguinem: item dentes collutos decocto. Eodem ſucco fouentur ſedis atque genitalium hulcera. Cinis è radice deprimit vuam. Idæus rubus appellatus eſt, quoniam in Ida,non aliâs, naſcitur. Eſt autem tenerior ac minor,rarioribus calamis innocentioribúſque,ſub arborum vmbra naſcens. Huius flos cum melle epiphoris illinitur & ignibus ſacris: ſtomaticíſque ex aqua bibendus datur. Cætera eadem præſtat,quæ ſuprà dicta. Inter genera ruborum rhamnos appellatur à Gręcis candidior & fruticoſior. Is floret, ramos ſpargens rectis aculeis,non vt cæteri aduncis, foliis maioribus. Alterum genus eſt ſylueſtre, nigrius, & quadantenus rubens. Fert veluti folliculos. Huius radice decocta in aqua fit medicamẽtum, quod vocatur Lycium. Semen ſecundas trahit. Alter ille candidior adſtringit magis,refrigerat, col-

lectionibus & vulneribus accommodatior. Fo-
lia vtriuſque & cruda & decocta illinuntur cum
oleo. Lycium præſtantius è ſpina fieri tradunt,
quam & pyxacanthon Chironiam vocant, qua-
les in Indicis arboribus diximus, quoniam lon-
gè præſtantiſſimum exiſtimatur Indicum. Co-
quuntur in aqua tuſi rami, radicéſque, ſummæ
amaritudinis, æreo vaſe ferè per triduum, ite-
rúmque exempto ligno, donec mellis craſſitu-
do fiat. Adulteratur amaris ſuccis, etiam amur-
ca ac felle bubulo. Spuma eius ac flos quidam
oculorum medicamentis additur. Reliquo ſuc-
co faciem purgat, & pſoras ſanat, eroſos angu-
los oculorum, veteréſque fluxiones, aures putru-
lentas, tonſillas, gingiuas, tuſſim, ſanguinis ex-
cretiones, fabæ magnitudine deuoratum. Aut ſi
ex hulceribus fluat, illitum, rhagadas, genita-
lium hulcera, attritus, hulcera recentia, & ſer-
pentia, ac putreſcentia. In naribus clauos. ſuppu-
rationes. Bibitur & à mulieribus in lacte contra
profluuia. Indici differentia, glebis extrinſecus
nigris, intus rufis, cùm fregeris, citò nigreſcenti-
bus. Aſtringit vehementer cum amaritudine. Ad
eadem omnia vtile eſt, ſed præcipuè ad genita-
lia. Sunt qui & ſarcocollam ſpinæ lacrymam
putent, pollini thuris ſimilem cum quadam acri-
monia dulcem. Cum vino tuſa ſiſtit fluxione ocu-
linitur infantibus. Vetuſtate & hæc maximè ni-
greſcit, melior, quò candidior. Vnum etiam
num arborum medicinis debetur nobile medi-
camentum, quod oporicen vocant. Fit ad dyſen-
tericos ſtomachíque vitia, in congio muſti albi,
lento vapore decoctis malis cotoneis quinque
cum ſuis ſeminibus, Punicis totidem, ſorborum
ſextario & pari menſura eius, quod rhus Syria-
con

con vocant, croci ſemuncia. Coquitur vſque ad craſsitudinem mellis. His ſubtexemus ea, quæ Græci communicatione nominum in ambiguo fecere, an'ne arborum eſſent.

De chamædrye, & chamædaphne, & chamelæa, & chamæſyce, & chamæciſſo, & chamæleuce, & chamæcypariſſo, & ampeloprasſo, & ſtachye, & clinopodio, & centunculo, & clematide Aegyptia medicinæ. *Cap. XV.*

CHamędrys herba eſt, quę latinè triſſago dicitur. Aliqui eam chamædropé, alij Teucrion appellauere. Folia habet magnitudine mentę, colore & diuiſura quercus. Alij ſerratam, & ab ea ſerrani inuentam eſſe dixere, flore penè purpureo. Carpitur prægnans ſucco in petroſis, aduerſus ſerpentium venena potu illitúque efficaciſſima: item ſtomacho, tuſſi vetuſtæ, pituitæ in gula cohæreſcenti, ruptis conuulſis, lateris doloribus. Lienen conſumit, vrinam & menſes ciet. Ob id incipientibus hydropicis efficax, manualibus ſcopis eius in tribus heminis aquæ decoctis vſque ad tertias. Faciunt & paſtillos, terentes eam ex aqua. Ad ſuprà dicta ſanat & vomicas, & vetera hulcera vel ſordida cum melle. Fit & vinum ex ea pectoris vitiis. Foliorum ſuccus cum oleo caliginem oculorum diſcutit. Ad ſplenem ex aceto ſumitur. Excalfacit perunctione. Chamædaphne vnico ramulo eſt cubitali ferè, folio tenui, lauri ſimilitudine. Semen rubens adnixum foliis illinitur capitis doloribus recens. Ardores refrigerat: ad tormina cum vino bibitur. Menſes ſuccus eius, & vrinam ciet potu, partúſque difficiles in lana appoſitus. Chamelæa ſimilitudinem foliorum oleæ habet. Sunt

autem amara, odorata, in petroſis, palmum altitudine non excedente. Aluum purgat: detrahit pituitam bilémque, foliis in duabus abſinthij partibus decoctis. ſuccóque eo cum melle poto. Foliis impoſitis & hulcera purgantur. Aiunt ſi quis ante Solis ortum eam capiat, dicátque ad albugines oculorum ſe capere, adalligata diſcuti id vitium. Quoquo modo collectam iumentorum pecorúmque oculis ſalutarem eſſe. Chamæſyce lentis folia habet, nihil ſe attollentia: in aridis petroſíſque naſcens. Claritati oculorum, & contra ſuffuſiones vtiliſſima, & cicatrices, caligines, nubeculas in vino cocta, inuncta. Vuluæ dolores ſedat appoſita in linteolo. Tollit & verrucas omnium generum illita. Prodeſt & orthopnoicis. Chamæciſſos ſpicata eſt tritici modo, ramulis quinis ferè, folioſa: cùm floret, exiſtimari poteſt alba viola, radice tenui, cuius bibunt iſchiadici folia tribus obolis, in vini cyathis duobus VII. diebus, admodum amara potione. Chamæleucen apud nos farranum ſiue farfugium vocant. Naſcitur ſecundum fluuios, folio populi, ſed ampliore. Radix eius imponitur carbonibus cupreſſi, atque is nidor per infurnibulum imbibitur in vetere ruſſi. Chamæpeuce laricis foliis ſimilis, lumborum & ſpinæ doloribus propria eſt. Chamæcypariſſos herba ex vino pota contra venena ſerpentium omnium, ſcorpionúmque pollet. Ampelopraſon in vinetis naſcitur, foliis porri, ructu grauis. Contra ſerpentium ictus efficax. Vrinam & menſes ciet: eruptiones ſanguinis per genitale inhibet potum impoſitúmque. Datur & à partu mulieribus, & contra canis morſum. Ea quoque quæ ſtachys vocatur, porri ſimilitudinem habet, longioribus foliis

foliis pluribúſque, & odoris iucundi, coloríſque in luteum inclinati. Pellit menſtrua. Clinopodion, alij cleonicion, alij zopyron, alij ocymoides appellant, ſerpyllo ſimilem, ſurculoſam, palmi altitudine: naſcitur in petroſis, orbiculato florum ambitu, ſpeciem lecti pedum præbens. Bibitur ad conuulſa rupta, ſtrangurias, ſerpentium ictus. Item decoctæ ſuccus. Nunc ſubtexemus herbas mirabiles quidem, ſed minùs claras, nobilibus in ſequentia volumina dilatis. Itali centunculum vocant roſtratis foliis, ad ſimilitudinem capitis penularum iacentem in aruis: Græci autem clematidem. Eſt eius egregius effectus ad ſiſtendam aluum in vino auſtero. Idem ſanguinem ſiſtit tritus cum * oxymelitis aut aquæ calidæ cyathis quinque denarij vnius pondere: ſic & ad ſecundas mulierum efficax. Sed Græci clematidas & alias habent, vnam quam aliqui echiten vocant, alij laginem, nonnulli tenuem ſcamnioniam: & pedales, folioſos, non diſſimiles ſcammoniæ ramos habet, niſi quòd nigriora minoráque ſunt folia. Inuenitur in vineis aruíſque. Eſtur, vt olus, cum oleo ac ſale: aluum ciet. Eadem à dyſentericis cum lini ſemine in vino auſtero ſorbetur. Folia epiphoris imponuntur cum polenta, ſuppoſito vdo linteolo. Strumas impoſita ad ſuppurationem perducunt, deinde axungia adiecta percurant. Item hæmorrhoidas cum oleo viridi, phthiſicos iuuant cum melle. Lactis quoque vbertatem faciunt in cibis ſumpta. Et infantibus illita capillum alunt. Ex aceto dentium dolores ſedant. Venerem ſtimulant. Eſt & alia clematis, Aegyptia cognomine, quæ ab aliis daphnoides, ab aliis polygonoides vocatur, folio lauri, longa tenuíſque,

*oxymelite

aduerſus ſerpentes ac priuatim aſpides ex aceto pota efficax. Aegyptus hanc maximè gignit.

De aro & dracunculo, & dracontio, & ari, & millefolio, & herba eiuſdem nominis, & pſeudobunio, & myrrhi, & onobrithi medicinæ.

Cap. XVI.

QVæ & aron, de qua inter bulbos diximus, magnæ cum dracontio litis. Quidam enim eandem eſſe dixerunt. Glaucias ſatu diſcreuit dracontium ſylueſtrem arum pronuntiando. Aliqui radicem aron appellauerunt caulem verò dracontium, in totum alium, ſi modò hic eſt, qui apud nos dracunculus vocatur. Nanque aros radicem nigram in latitudinem rotundam habet multóque maiorem, & qua manus impleatur. Dracunculus ſubrutilam, & draconis conuolutæ modo: vnde ei & nomen. Quin & ipſi Græci interim menſam poſuere differentiam, ſemen dracunculi feruens mordáxque tradendo: tantúmque ineſſe ei virus, vt olfactum grauidis abortum inferat. Aron miris laudibus extulere, primum in cibis fœminam præferentes, quoniam mas durior eſſet, & in coquendo lentior. Pectoris vitia purgare, & aridum in potione inſperſum, aut eligmate vrinam & menſes ciere. Sic & in oxymelite potum ſtomacho, interaneíſque exhulceratis ex lacte ouillo bibendum ad tuſſim in cinere coctum ex oleo dedere. Alij coxere in lacte, vt decoctum biberetur. Epiphoris elixum impoſuere: item ſugillatis, tonſillis. Ex oleo hæmorrhoidum vitio infudere, lentigines ex melle illinentes. Laudauit Cleophantus & pro antidoto contra venena: pleuriticis, peripneumoniacis, quo tuſſientibus modo: ſemen intritum cum oleo aut ...

ſacco infundens aurium dolori. Dicuches tuſſientibus aut ſuſpirioſis & orthopnoicis & purulenta exſcreantibus farina permiſſum in pane cocto dedit. Diodotus phthiſicis è melle ecligmate, & pulmonis vitiis: oſſibus etiam fractis impoſuit. Partus omnium animalium extrahit, naturæ circumlitum. Succus radicis cum melle Attico oculorum caligines, ac ſtomachi vitia diſcutit, tuſſim decocti ius cum melle. Hulcera omnium generum, ſiue phagedænæ ſint, ſiue carcinomata, ſiue ſerpãt, ſiue polypi in naribus, ſuccus mirè ſanat. Folia ambuſtis proſunt ex vino & oleo cocta. Luum inaniunt ex ſale & aceto ſumpta. Etiam luxatis cocta cum melle proſunt: item articulis podagricis cum ſale, recentia vel ſicca. Hippocrates quaſlibet ad collectiones cum melle impoſuit. Ad menſes trahendos ſeminis vel radicis drachmæ duæ in vini cyathis duobus ſufficiunt. Eadem potio, ſi à partu non purgantur, & ſecundas trahit. Hippocrates & radicem ipſam appoſuit. Dicunt & in peſtilentia ſalutarem eſſe in cibis. Ebrietatem diſcutit. Serpentes nidore, cùm crematur, priuatímque aſpides fugat, aut inebriat, ita vt torpẽtes inueniantur. Perunctos quoque aro è laureo oleo fugiunt. Ideo & contra ictus dari potu in vino nigro putant vtile. In ſolis ari caſeus optimè ſeruari traditur. Dracunculus, quem dixi, hordeo matureſcente effoditur luna creſcente. Omnino habentem ſerpentes fugiunt. Ideo percuſſis prodeſſe in potu aiunt maiorem: vt & menſes, ſi ferro non attingatur, ſiſtat. Succus eius & aurium dolori prodeſt. Id autem, quod Græci dracontion vocant, triplici effigie demonſtratum mihi eſt, foliis betæ non ſine thyrſo, flore purpureo. Hoc eſt ſimile aro.

Alij radice longa, veluti ſignata articuloſáque mõſtrauere tribus omnino cauliculis, folia eius ex aceto decoqui cõtra ſerpentiũ ictus iubentes. Tertia demonſtratio fuit, folio maiore quàm cornus, radice harundinea, totidem, vt affirmabant, geniculata nodis, quot haberet annos, totidémque eſſe folia. Hi ea ex vino vel aqua contra ſerpentes dabant. Eſt & aris, quæ in eadem Aegypto naſcitur, ſimilis aro, minor tantum minoribúſque foliis, & vtique radice, quæ tamen oliuæ grandis magnitudinem implet: alba geminum caulem, altera vnum tantùm emittens. Medetur vtraque hulceribus manantibus: item combuſtis, ac fiſtulis. Collyrio immiſſo nomas ſiſtunt, decoctarũ in aqua, & poſteà tritarum roſaceo addito. Sed vnum miraculum ingens, contacto genitali cuiuſque fœminini ſexus, animal in pernitiem agi. Myriophyllon, quod noſtri milleſolium vocant, caulis eſt tener, ſimilis fœniculo, plurimis foliis: vnde & nomen accepit. Naſcitur in paluſtribus, magnifici vſus ad vulnera. Cum aceto bibitur ad difficultates vrinæ & veſicæ, & ſuſpiria, præcipitatíſque ex alto. Efficaciſſima eadem ad dentium dolores. Hetruria hoc nomine appellat herbam in pratis tenuem à lateribus capillamenti modo folioſam, eximij vſus ad vulnera: boum neruos abſciſos vomere ſolidari ea, rurſúſque iungi addita axungia affirmans. Pſeudobunion napi folia habet, fruticans palmi altitudine. Laudatiſſima in Creta. Contra tormina atque ſtranguriam, laterum præcordiorúmque dolores bibuntur rami eius quini ſeníue. Myrrhis, quam alij ſmyrrhizam, alij myrrham vocant, ſimillima eſt cicutæ, caule foliíſque & flore, minor tantùm & exilior, cibo non inſuauis.

Ciet menſtrua & partus cum vino. Aiunt
que eandem potam in peſtilentia ſaluta-
n eſſe. Subuenit & phthiſicis in ſorbitione.
iditatem cibi facit. Phalangiorum morſus
ſtingit. Hulcera quoque in facie aut capite
ecus eius in aqua triduo macerata ſanat. Ono-
ychis folia habet lentis, longiora paulò, flo-
rubentem, radicem exiguam & gracilem.
aſcitur circa fontes. Siccata in farinæ modũ &
perſa vino albo, ſtrangurias finit. Aluum ſiſtit.
ccus eius perunctis cum oleo ſudores mouet.

De coriaceſia, & callicia, & menaide, & aliis XXIII. & medicinis earum, quas quidam Magicas eſſe dicunt, & de conſidia, & de aproxi, & de recidiuis. *Cap. XVII.*

N Promiſſo herbarum mirabilium, occurrit ali
ua dicere & de Magicis. Quæ enim mirabi-
tes ſunt? Primi eas in noſtro orbe celebrauere
ythagoras atque Democritus, conſectati Ma-
Coriaceſia & callicia Pythagoras aquam
iciati tradit: quarum mentionem apud alios
on reperio, nec apud eum alia de his. Idem me-
dem appellat, & nomine alio corinthadem,
ius decocto in aqua ſucco, protinus ſanari
us ſerpentium, ſi foueantur, dicit. Eundem effu
in herba qui veſtigio contigerint, aut fortè
perſi fuerint, inſanabiles perire, monſtrifica
orſus natura veneni, præterquàm contra vene-
Ab eodem Pythagora aproxis appellatur her
cuius radix è longinquo concipiat ignes, vt
phtha, de qua in terræ miraculis diximus.
em tradit: ſi qui morbi humano corpori
ciderint florente aproxi, quamuis ſanatos,
monitionem eorum ſentire, quoties florere
m contigerit: & frumentum, & cicutam, &
violam.

violam ſimilem conditionem habere. Nec me
fallit, hoc volumen eius à quibuſdam Cleempo-
ro medico adſcribi: Pythagoræ pertinax fama an-
tiquitáſque vindicant. Et idipſum autoritatem
voluminibus affert, ſi quis alius curæ ſuæ opus
illo viro dignum iudicauit: quod feciſſe Cleem-
porum, cùm alia ſuo & nomine ederet, quis cre-
dat? Democriti certè chirocineta eſſe conſtat. At
in his ille poſt Pythagoram Magorum ſtudio-
ſiſſimus, quanto portentoſiora tradit? Aglaopho-
tin herbam quæ admiratione hominum propter
eximium colorem acceperit nomen, in marmo-
ribus Arabiæ naſcentem Perſico latere. Qua de
cauſa & marmaritin vocari. Magos vtique ea
vti, cùm velint Deos euocare. Achæmenidem
colore electri ſine folio, naſci in Tardiſtilis In-
diæ, cuius radice in paſtillos digeſta, in diéque
pota in vino, noxij per cruciatus nocte confitean-
tur omnia per varias numinum imaginationes.
Eandem hippophouada appellat, quoniam equæ
præcipuè caueant eam. Theombrotion xxx ſ-
ſchœnis à Choaſpe naſci, pauonis picturis ſimi-
lem, odore eximio. Hanc autem à regibus Perſa-
rum comedi aut bibi contra omnia corporum
incommoda, inſtabilitatémque mentis: eandem
ſemnion à potentiæ maieſtate appellari. Aliam
deinde adamantida, Armeniæ Cappadociæque
alumnam. Hac admota, leones reſupinari cum
hiatu laxo. Nominis cauſam eſſe, quòd conteri
nequeat. Arianidem in Arianis gigni igneam co-
lore: colligi, cùm Sol in Leone ſit. Huius tactu
peruncta oleo ligna accendi. Therionarca in
Cappadocia & Myſia naſcente, omnes feras tor-
peſcere, nec niſi hyænæ vrinæ aſperſu recreari.
Aethiopida in Meroë naſci. Ob id & Meroidem
appel-

appellari, folio lactucæ, hydropicis vtiliſſimam mulſo potam. Ophiuſam in Elephantine eiuſdem Aethiopiæ, liuidam, difficilémque aſpectu, qua pota terrorem mináſque ſerpentium obuerſari, ita vt mortem ſibi eo metu conſciſcant: ob id cogi ſacrilegos illam bibere. Aduerſari autem ei palmeum vinum. Thalaſſeglen circa Indum amnem inueniri, quæ ob id nomine alio potamaugis appellatur: hac pota lymphari homines, obuerſantibus miraculis. Theangelida in Libano Syriæ, Dicte Cretæ montibus, & Babylone, & Suſis Perſidis naſci qua pota Magi diuinent. Gelotophyllida in Bactris & circa Boryſthenem. Hæc ſi bibatur cum myrrha & vino, varias obuerſari ſpecies, ridendique finem non fieri, ni potis nucleis pineæ nucis cum pipere & melle in vino palmeo. Siſſitieterida à conuictu in Perſide nominari, quoniam hilarêtur illa. Eandem protomediam qua primatum apud reges obtineant. caſigneten, quoniam ſecum ipſa naſcatur, nec vllis aliis herbis. Eandem Dionyſonymphadem, quoniam vino mirè conueniat. Helianthen vocat in Themiſcyra regione & Ciliciæ montibus maritimis, folio myrti. Hac cum adipe leonino decocta addito croco & palmeo vino, perungui Magos & Perſarum reges, vt fiat corpus aſpectu iucundum. Ideo eandem heliocallidem nominari. Hermeſias ab eodem vocatur, ad liberos generandos pulchros bonóſque: non herba, ſed compoſitio è nucleis pineæ nucis tritis cum melle, myrrha, croco, vino palmeo, poſteà admiſto theombrotio & lacte: bibere generaturos iubet, & à conceptu puerperas partum nutrientes: ita fieri excellentes animo & forma, & bonos. Harum omnium Magica quoque

voca

vocabula ponit. Adiecit his Apollodorus aſſectator eius herbam æſchynomenen, quoniam appropinquante manu folia contraheret. Aliam crocidem, cuius tactu phalangia morerentur. Crateuas œnotheridem, cuius aſperſu è vino feritas omnium animalium mitigaretur. Anacampſerotem celeber arte Grammatica paulò ante, cuius omnino tactu redirent amores, vel cum odio depoſiti. Et abundè ſit hactenus attigiſſe inſignia Magorum in his herbis, alio de his aptiore dicturis loco.

De eriphia, & lanaria, & ſtratioti medicinæ. Cap. XVIII.

ERiphiam multi prodidere. Scarabæum hæc in auena habet, ſurſum deorſum decurrentem cum ſono hœdi, vnde & nomen accepit. Hac ad vocem nihil præſtantius eſſe tradunt. Herba lanaria ouibus ieiunis data lactis abundantiam facit. Aequè nota lactoris vulgo eſt, plena lactis, quod deguſtatum vomitiones concitat. Eandem hanc aliqui eſſe dicunt, alij ſimilem illi, quam militarem vocant, quoniam vulnus ferro factum, nullum non intra dies quinque ſanat, ex oleo impoſita. Celebratur autem & à Græcis ſtratiotis, ſed ea in Aegypto tantùm & inundatione Nili naſcitur, aizoo ſimilis, ni maiora haberet folia. Refrigerat mirè, & vulnera ſanat ex aceto illita: item ignes ſacros, ac ſuppurationes. Sanguinem quoque qui defluit à renibus, pota cum thure maſculo mirificè ſiſtit.

De herba quæ naſcitur in capite ſtatuæ, & de herba è fluminibus, & de herba lingua, & cribro, & fimetis, & rhodora, & impia, & Veneris pectine, & nodia, & philanthropo, & canaria lapp-

lappa, & tordile, & de gramine, & dactylo, & fænograco medicinæ.

Cap. XIX.

HErba in capite ſtatuæ nata, collectáque alicuius in veſtis panno, & alligata in lino ruſo, apitis dolorem confeſtim ſedare traditur. Her- quæcunque à riuis aut fluminibus ante Solis tum collecta, ita vt nemo colligentem videat, ontra tertianas adalligata læuo brachio, ita vt ger quid ſit illud ignoret, tertianas arcere tradit. Lingua herba naſcitur circa fontes. Radix us combuſta & trita cum adipe ſuis (adiiciunt nigra ſit & ſterilis) alopecias emendat vnentium in Sole. Cribro in limite abiecto herintus extantes decerptæ adalligatæque graui-s, partus accelerant. Herba quæ gignitur ſuſimeta ruris, contra anginas efficaciſſimè llet ex aqua pota. Herba, iuxta quam canes inam fundunt, euulſa ne ferro attingatur, luxas celerrimè medetur. Rombotinum arborem demonſtrauimus inter arbuſta. Iuxta hanc viuam vite naſcitur herba, quam Galli rhodolam vocant: caulem habet virgæ ficulneæ modo geniculatum, folia vrticæ in medio exalbia, eadem procedente tempore tota rubentia, florem argenteum, præcipua contra tumores ferworéſque & collectiones cum axungia veteri tuſa, ita vt ferro non attingatur: qui perunctus eſt deſpuit ad ſuam dexteram ter. Efficacius remedium eſſe aiunt, ſi tres quoque trium naonum homines perungant dextrorſus. Herimpia vocatur incana, roriſmarini aſpeu, thyrſi modo veſtita atque capitata. Inde ramuli exurgunt ſua capitella gerentes: ob impiam appellauere, quoniam liberi ſuper

parten

parentem excellant. Alij potiùs ita appella
quòd nullum animal eam attingat, exiſtim
re. Hæc inter duos lapides trita feruet, p
puo aduerſus anginas ſucco, lacte & vino
miſto. Mirum traditur, nunquam ab eo m
bo tentari qui guſtauerint. Itaque & ſuibus da
quæque medicamentum id noluerint haurire,
morbo interimi. Sunt qui & in auium nidis in
ri aliquid ex ea putent, atque ita non ſtrangul
ri pullos auidiùs deuorantes. Veneris pectin
appellant à ſimilitudine pectinum, cuius
dix cum malua tuſa, omnia corpori infixa ex
hit. veternoſa curat, quæ exedum vocatur.
dia herba coriariorum officinis nota: ea m
ris dicitur, aliiſque nominibus. Nomas cu
efficaciſſimámque aduerſus ſcorpiones eſſe
tam in vino aut poſca reperio. Philanthro
herbam Græci appellant hirſutam, quoniam
ſtibus adhæreſcat. Ex hac corona impoſita ca
tis dolores ſedantur. Nam quæ canaria appe
tur lappa, cum plantagine & millefolio trita
vino carcinomata ſanat, ternis diebus ſol
Medetur & ſuibus hæc effoſſa ſine ferro, &
dita in colluuium poturis, vel ex lacte ac vi
Quidam adiiciunt & fodientem dicere opo
re, Hæc eſt herba argemon, quam Mineru
perit ſuibus remedium, qui de illa guſtauer
Tordilen alij ſemen ſilis eſſe dixerunt, alij h
bam per ſe, quam & ſyreon vocauerunt. Neq
aliud de ea proditum inuenio, quàm in mon
bus naſci. combuſtam potu ciere menſes, & pe
ris excreationes, efficaciore etiamnum radic
ſucco eius ternis obolis hauſto renes ſanari: ad
di radicem eius & in malagmata. Gramen
ipſum eſt inter herbas vulgatiſſimum. Genic

tis ſerpit internodiis, crebróque ab his, & ex
acumine nouas radices ſpargit. Folia eius in
liquo orbe in exilitatem faſtigiantur. In Par-
aſſo tantum ederacea ſpecie denſius, quàm vſ-
quam, fruticant, flore odorato candidóque. Iu-
mentis herba non alia gratior, ſiue viridis, ſi-
e in fœno ſiccata, cùm detur aſperſa aqua. Suc-
um quoque eius in Parnaſſo excipi tradũt pro-
ter vbertatem. Dulcis hic eſt. In vicem eius in
eliqua parte terrarum ſuccedit decoctũ ad vul-
nera conglutinanda, quod & ipſa herba tuſa
præſtat, tuetúrque ab inflammationibus pla-
gas. Decocto adiicitur vinum ac mel: ab ali-
quibus & thuris, & piperis, myrrhæque tertiæ
portiones. Rurſúſque coquitur in æreo vaſe ad
dentium dolores & epiphoras. Radix decocta
vino torminibus medetur & vrinæ difficulta-
tibus, hulceribus veſicæ. Calculos frangit. Se-
men vehementius vrinam impellit. Aluum vo-
mitionéſque ſiſtit. Priuatim autem draconum
morſibus auxiliatur. Sunt qui genicula nouem
vel vnius, vel è duabus tribúſue herbis, ad hunc
articulorum numerum inuolui lana ſuccida ni-
gra iubeant, ad remedia ſtrumæ panorúmue.
ieiunum debere eſſe qui colligat: ita ire in do-
mum abſentis cui medeatur, ſuperuenientíque
ter dicere, ieiuno ieiunum medicamentum da-
re, atque ita adalligare, triduóque id facere.
Quod è graminum genere ſeptem internodia ha
bet, efficaciſſimè capiti contra dolores adalliga-
tur. Quidam propter veſicæ cruciatus decoctum
ex vino gramen ad dimidias à balineis bibi iu-
bent. Sunt qui & aculeatũ gramen vocent trium
generum: cùm in cacumine aculei ſint pluri-
bus quini, dactylon appellant: hos conuolu-

tos naribus inſerunt, extrahúntque ſanguinis ciendi gratia. Altero quod eſt aëizoo ſimile, ad patonychia & pterygia vnguium, & cùm ca ro vnguibus increuit, vtuntur cum axungia, ideo dactylon appellantes, quia digitis medetur. Tertium genus dactyli, ſed tenuis, naſcitur in parietinis, aut tegulis. Huic cauſtica vis eſt. Siſtit hulcera quæ ſerpunt. Gramen capiti circundatum, ſanguinis è naribus fluxiones ſiſtit. Camelos necare traditur in Babylonis regione id, quod iuxta vias naſcitur. Nec fœnograco minor autoritas, quod telin vocant, alij carphos: aliqui buceras, alij ægoceras, quoniã corniculis ſemen eſt ſimile, nos ſiliciam: quod quomodo ſereretur, ſuo loco docuimus. Vis eius ſiccare, mollire, diſſoluere. Succus decocti fœminarum pluribus malis ſubuenit, ſiue duritia ſiue tumor, ſiue cõtractio ſit vuluæ, fouentur, inſidunt: infuſum quoque prodeſt. Furfures in facie extenuat. Spleni addito nitro decoctum & impoſitum medetur. Item ex aceto. Sic & iocineri decoctum. Diocles difficile parientibus ſemen eius dedit acetabuli menſura tritum in nouem cyathis ſapæ, vt cùm tertias partes biberint, calida lauarentur: & in balneo ſudãtibus dimidium ex relicto iterum dedit, mox à balneo reliquum, pro ſummo auxilio. Farinam fœnigræci cũ hordeo aut lini ſemine decoctam aqua mulſa contra vuluæ cruciatus ſubiecit. Item impoſuit imo ventri. Lepras, lentigines, ſulphuris pari portione miſta farina curauit, nitro antè præparata cute, ſæpius die illinens, perungíque præcipiens. Theodorus fœnogræco miſcuit quartam partem purgati naſturtij acerrimo aceto ad lepras. Damion fœnigræci ſemen acetabuli dimidia

dia menſura cum ſapæ & aquæ nouem cyathis ad menſes ciendos dedit potu. Nec dubitatur, quin decoctum eius vtiliſsimum ſit vuluis inteaneíſque exhulceratis, ſicuti ſemen articulis atque præcordiis. Si verò cum malua decoquatur, poſteà addito mulſo potus ante cętera vuluis interaneíſque laudatur. Quippe cùm vapor quoque decocti plurimum proſit. Alarúmq; etiam grauεolentiam decoctū fœnigręci ſemẽ emendat. Farina porrigines capitis furfuréſque cum vino & nitro celeriter tollit. In hydromelite autem decocta addita axungia genitalibus medetur: item pano, parotidi, podagræ, chiragrę, articulis, carnibúſque quæ recedunt ab oſſibus: aceto verò ſubacta luxatis. Illinitur & lieni decocta in aceto & melle tantū. Carcinomata ſubacta ex vino purgat: mox addito melle perſanat. Sumitur & ſorbitio è farina ad pectus exhulceratum, longámque tuſſim. Diu decoquitur, donec amaritudo deſinat. Poſteà mel additur.

Nunc ipſa claritas herbarum dicetur.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIÆ LIBER XXV.

PROOEMIVM.

Naturæ herbarum ſponte naſcentium. Cap. I.

IPSA quæ nunc dicetur herba-rum claritas, medicinæ tantùm gignente eas tellure, in admira-tionem curę priſcorum diligen-tiæque animum agit. Nihil er-go intentatum inexpertúmque illis fuit: nihil deinde occultatum, quod non prodeſſe poſteris vellent. At nos elaborata iis abſcondere atque ſupprimere cupimus & frau-dare vitam etiam alienis bonis? Ita certè recon-dunt, qui pauca aliqua nouere, inuidentes aliis, & neminem docere, in autoritatem ſcientiæ eſt. Tantum ab excogitandis nouis, ac iuuanda vita mores abſunt: ſummúmque opus ingeniorum diu iam hoc fuit, vt intra vnumquenque re-facta veterum perirent. At hercule ſingula quo-dam inuẽta Deorũ numero addidere, omnium vtique vitam clariorem fecere cognominibus herbarum, tam benignè gratiam memoria refe-rente. Non æquè hæc cura eorum mira eſſet i-

his, quæ ſatu blandiuntur, aut cibo inuitant. ſed culmina quoque montium inuia & ſolitudines abditas, omnéſque terræ fibras ſcrutati inuenere, quid quæque radix polleret, ad quos vſus herbarum folia pertinerent, etiam quadrupedum pabulo intacta ad ſalutis vſus vertentes.

Qui Latinè vſus herbarum ſcripſerint, & quando ad Romanos notitia earum peruenerit, & qui primi Græcorum de his compoſuerint, & de herbarum inuentione, & antiqua medicina, & quare minus exerceantur earum remedia, & de cynorrhodo, & de dracunculo medicinæ. Cap. II.

MInus hoc, quàm par erat, noſtri celebrauere, omnium vtilitatum & virtutum rapaciſſimi. Primúſque & diu ſolus idem ille Marcus Cato, omnium bonarum artium magiſter, paucis duntaxat attigit, boum etiam medicina non omiſſa. Poſt eum vnus illuſtrium tentauit C. Valgius eruditione ſpectatus, imperfecto volumine ad Diuum Auguſtum, inchoata etiam præfatione religioſa, vt omnibus malis * humanis illius potiſſimum principis ſemper medicetur maieſtas. Anteà condiderat ſolus apud nos, quod equidem inueni, Pompeius Lenæus, Magni libertus: quo primùm tempore hanc ſcientiam ad noſtros perueniſſe animaduerto. Nanque Mithridates, maximus ſua ætate regum, quem debellauit Pompeius, omnium ante ſe genitorum diligentiſſimus vitæ fuiſſe argumentis, præterquàm fama, intelligitur. Vni ei excogitatum, quotidie venenum bibere, præſumptis remediis vt conſuetudine ipſa innoxium fieret. Primo inuenta genera antidoti, ex quibus vnum etiam nomen eius retinet. Illius inuentum autumant, ſan-

** humani*

guinem anatum Ponticarum miſcere antidotis,
quoniam veneno viuerent . Ad illum Aſcle-
piadis medendi arte clari , volumina compoſi-
ta extant , cùm ſolicitatus ex vrbe Roma, præce-
pta pro ſe mitteret. Illum ſolum mortalium vi-
gintiduabus linguis locutum certum eſt , nec de
ſubiectis gentibus vllum hominem per interpre-
tem appellatum ab eo annis L V I. quibus re-
gnauit . Is ergo in reliqua ingenij magnitudine
medicinæ peculiariter curioſus , & ab homini-
bus ſubiectis , qui fuere pars magna terrarum,
ſingula exquirens , ſcrinium commentationum
harum & exemplaria, effectúſque in arcanis ſuis
reliquit. Pompeius autem omni regia præda po-
titus , transferre ea ſermone noſtro libertum
ſuum Lenæum, Grammaticæ artis doctiſſimum,
iuſſit : vitæque ita profuit non minus , quàm rei-
publicæ victoria illa. Præter hos Græci autores
medicinæ prodidere , quos ſuis locis diximus.
Ex his Euax rex Arabum , qui de ſimplicium
effectibus ad Neronem ſcripſit : Crateuas, Dio-
nyſius , Metrodorus , ratione blandiſſima , ſed
qua nihil penè aliud, quàm rei difficultas, intel-
ligatur. Pinxere nanque effigies herbarum , at-
que ita ſubſcripſere effectus . Verum & pictura
fallax eſt, & coloribus tam numeroſis , præſer-
tim in æmulatione naturæ, multum degenerat
tranſcribentium ſors varia. Præterea parùm eſt
ſingulas earum ætates pingi , cùm quadripar-
titis varietatibus anni faciem mutent. Quare ce-
teri ſermone eas tradidere : aliqui ne effigie qui-
dem indicata , & nudis plerunque nominibus
defuncti , quoniam ſatis videbatur , poteſtates
vímque demonſtrare quærere volentibus. Nec
eſt difficile cognitu. Nobis certè , exceptis ad-
modum

modum paucis, contigit reliquas contemplari ſcientia Antonij Caſtoris, cui ſumma autoritas erat in ea arte noſtro æuo, viſendo hortulo eius, in quo plurimas alebat, centeſimum ætatis annum excedens, nullum corporis malum expertus, ac ne ętate quidem memoria aut vigore concuſſis. Nec aliud mirata magis antiquitas reperietur. Inuenta iampridem ratio eſt prænuntians horas, non modò dies ac noctes, Solis Lunæq; defectuum. Durat tamen tradita perſuaſio in magna parte vulgi, veneficiis & herbis id cogi, eamque num fœminarum ſcientiam præualere. Certe quid non repleuere fabulis Colchis Medea, aliæque, in primis Itala Circe, Diis etiam adſcripta? vnde arbitror natum, vt Aeſchylus è vetuſtiſſimis in Poëtica refertam Italiam herbarum potentia proderet, multíque Circeios, vbi habitauit illa, magno argumento etiamnum durante in Marſis à filio eius orta gente, quos eſſe domitores ſerpentium conſtat. Homerus quidem primus doctrinarum & antiquitatis parens, multus aliâs in admiratione Circes, gloriam herbarum Aegypto tribuit, cùm etiam, quę rigatur, Aegyptus illa non eſſet, poſteà fluminis limo inuecta. Herbas certè Aegyptias à regis vxore traditas ſuæ Helenæ plurimas narrat, ac nobile illud Nepenthes, obliuionem triſtitiæ, veniámque afferens, & ab Helena vtique omnibus mortalibus propinandum. Primus autem omnium, quos memoria nouit, Orpheus de herbis curioſiùs aliqua prodidit. Poſt eum Muſæus & Heſiodus polion herbam in quantum mirati ſunt, diximus. Orpheus & Heſiodus ſuffitiones commendauere. Homerus & alias nominatim herbas celebrat, quas

ſuis locis dicemus. Ab eo Pythagoras clarus ſa-
pientia, primus volumen de earum effectu com-
poſuit, Apollini, Aeſculapióque, & in totum
Diis immortalibus inuentione & origine aſſi-
gnata. Compoſuit & Democritus, ambo pera-
gratis Perſidis, Arabiæ, Aethiopiæ, Aegypti-
que Magis. Adeóque ad hæc attonita antiquitas
fuit, vt affirmaret etiam incredibilia dictu.
Xanthus hiſtoriarum autor, in prima earum tra-
dit, occiſum draconis catulum reuocatum ad
vitam à parente herba, quam balin nominat:
eadémque Thylonem, quem draco occiderat,
reſtitutum ſaluti. Et Iuba in Arabia herba reuo-
catum ad vitam hominem tradit. Dixit Demo-
critus, credidit Theophraſtus, eſſe herbam, cu-
ius contactu illatæ ab alite, quam retulimus, ex-
ſiliret cuneus à paſtoribus arbori adactus: quæ
etiamſi fide carent, admirationem tamen im-
plent: cogúntque confiteri, multum eſſe quod
vero ſuperſit. Inde pleroſque ita video exiſtima-
re, nihil non herbarum vi effici poſſe, ſed plu-
rimarum vires eſſe incognitas: quorum in nu-
mero fuit Herophilus clarus medicina, à quo
ferunt dictum, quaſdam fortaſſis etiam calcatas
prodeſſe. Obſeruatum certè eſt, inflammari vul-
nera ac morbos ſuperuentu eorum, qui pedibus
iter confecerint. Hæc erat antiqua medicina,
quæ tota migrabat in Græciæ linguas. Sed qua-
re non plures noſcãtur, cauſa eſt quòd eas agre-
ſtes literarúmque ignari experiuntur: vt qui ſo-
li inter illas viuant: prætereà ſecuritas quæren-
di, obuia Medicorum turba. Multis etiam inuen-
tis nomina deſunt, ſicut illi, quam retulimus in
frugum cura, ſcimúſque defoſſam in angulis ſe-
getis præſtare, ne qua ales intret. Turpiſſima ca-

ſa raritatis, quòd etiam qui ſciunt, demonſtrare nolunt, tanquam ipſis periturum ſit quod tradiderint aliis. Accedit ratio inuentionis anceps. Quippe etiã in repertis, alias inuênit caſus, alias (vt verè dixerim) Deus. Inſanabilis ad hoſce annos fuit rabidi canis morſus, pauorem aquæ, potúſque omnis afferens odium. Nuper cuiuſdam militantis in Prætorio mater vidit in quiete, vt radicem ſylueſtris roſæ, quam cynorrhodon vocant, blanditam ſibi aſpectu pridie in frutecto, mitteret filio bibendam: in Lacetania res gerebatur, Hiſpaniæ proxima parte: caſúque accidit, vt milite à morſu canis incipiente aquas expaueſcere, ſuperueniret epiſtola orantis vt pareret religioni; ſeruatúſque eſt ex inſperato, & poſteà quiſquis auxilium ſimile tentauit. Aliâs apud autores cynorrhodi vna medicina erat, ſpongiolæ, quæ in mediis ſpinis eius naſcitur, cinere cum melle alopecias capitis expleti. In eadem prouincia cognoui in agro hoſpitis nuper ibi repertum dracunculum appellatũ caulem, pollicari craſſitudine verſicoloribus viperarum maculis, quem ferebant contra omnium morſus eſſe remedium. Alius eſt, quàm quos in priori volumine eiuſdem nominis diximus: ſed huic alia figura, aliúdque miraculum exerentis ſe terra ad primas ſerpentium vernationes bipedali ferè altitudine, rurſúſque cum iiſdem in terram condentis: nec omnino occultato eo apparet ſerpens, vel hoc per ſe ſatis officioſo naturæ munere, ſi tantùm præmoneret, tempúſque formidinis demonſtraret.

De quodã peſtifero fonte Germaniæ, & de Britãnica, & maximis morborum doloribus. Cap. IIII.

NEc beſtiarum ſolùm ad nocendum ſcelera

ſunt, ſed interim aquarum quoque ac locorum. In Germania trans Rhenum caſtris à Germanico Cæſare promotis, maritimo tractu fons erat aquæ, dulcis ſolus, qua pota intra biennium dentes deciderent, compagéſque in genibus ſoluerentur. Stomacacen Medici vocabant, & ſceletyrben ea mala. Reperta auxilio eſt herba, quæ vocatur Britannica, non neruis modò & oris malis ſalutaris, ſed contra anginas quoque & ſerpentes. Folia habet oblonga nigra, radicem nigram. Succus eius exprimitur & ex radice. Florem vibones vocant: qui collectus priùs, quàm tonitrua audiantur, & deuoratus ſecuros in totum reddit. Friſij, quà caſtra erant, noſtris demonſtrauere illam. Mirórque nominis cauſam, niſi fortè confines Oceano Britanniç, velut propinquæ, dicauere. Non enim inde appellatam eam quoniam ibi plurima naſceretur, certum eſt, etiamtum Britannia libera. Fuit quidem & hic quondam ambitus nominibus ſuis eas adoptandi, vt docebimus feciſſe reges, vt res tanta debeatur, herbam inuenire, vitam iuuare, nunc fortaſſis aliquibus curam noſtram friuolam quoque exiſtimaturis: adeò deliciis ſordent etiam quæ ad ſalutem pertinent. Autores tamen quarum inueniuntur, in primis celebrare par eſt, effectu earum digeſto in genera morborum. Qua quidem in reputatione miſereri ſortis humanæ ſubit, præter fortuita caſúſque, & nomina quæ omnis hora excogitat ad millia morborum, ſingulis mortalium timenda. Qui grauiſſimi ex his ſint diſcernere ſtultitia propè videri poteſt, cùm ſuus cuique ad præſens quiſque atrociſſimus videatur. Et de hoc tamen iudicauere aui experimento, aſperrimos cruciatus eſſe

eſſe calculorum à ſtillicidio veſicæ. Proximum ſtomachi, tertium eorum quæ in capite doleant, non ob alios ferè morte conſcita. A Græcis & noxias herbas demõſtratas miror equidem. Nec venenorum tantùm: quoniam ea vitæ conditio eſt, vt mori plerunque etiam optimi portus ſit: tradítque Marcus Varro, Seruium Clodium equitem Romanum magnitudine doloris in podagra coactum, veneno crura perunxiſſe, & poſteà caruiſſe ſenſu omni æquè quàm dolore in ea parte corporis. Sed quæ fuit venia monſtrandi, qua mentes ſoluerentur, partus eliderentur, multáque ſimilia? Ego nec abortiua dico, ac ne amatoria quidem, memor Lucullum Imperatorem clariſſimum amatorio periiſſe: nec alia Magica portenta, niſi vbi cauenda ſunt aut coarguenda in primis fide eorum damnata. Satis operæ fuit abundéque præſtitum vitæ, ſalutares dixiſſe, ac poſteà inuentas.

De moly, & dodecatheo, & pæonia, vel pentorobo, vel glycyſide, & panace, vel aſclepio, & heraclio, & panace Chironio, & panace centaureo, vel pharnaceo, & heraclio ſiderio, & hyoſcyamo, vel apollinari, ſiue altercangeno.

Cap. IIII.

Laudatiſſima herbarum eſt Homero, quam vocari à Diis putat moly, & inuentionem eius Mercurio aſſignat, contráque ſumma veneficia demonſtrat. Naſci eam hodie circa pheneum, & in Cyllene Arcadiæ tradunt, ſpecie illa Homerica, radice rotunda nigráque magnitudine cepæ, folio ſcillę: effodi autem difficulter. Gręci autores florem eius luteum pinxere, cùm Homerus candidum ſcripſerit. Inueni è peritis herbarum Medicis, qui & in Italia naſci eam diceret, affer

afferríque Campania mihi aliquot diebus effoſ-
ſam inter difficultates ſaxeas,radicis xxx.pedes
longæ, ac ne ſic quidem ſolidæ, ſed abruptæ.
Ab ea maxima autoritas herbæ eſt,quam dode-
catheon vocant, omnium Deorum maieſtatem
commendantes. In aqua potam omnibus mor-
bis mederi tradunt. Folia eius ſeptem, lactucis
ſimillima, exeunt à lutea radice. Vetuſtiſſima
inuentu pæonia eſt, noménque autoris retinet,
quam quidam pentorobon appellant,alij glycy-
ſidem. Hæc quoque difficultas eſt, quòd eadem
aliter alibi nuncupantur. Naſcitur opacis mon-
tibus,caule inter folia digitorum quatuor,fere-
te in cacumine veluti Græcas nuces quatuor aut
quinque. Ineſt iis ſemen copioſum, rubrum ni-
grúmque. Hæc medetur & Faunorum in quiete
ludibriis. Præcipiunt eruere noctu, quoniam ſi
picus Martius videat,tuendo in oculos impetum
faciat. Panaces ipſo nomine omnium morbo-
rum remedia promittit, numeroſum & Diis in-
uentoribus adſcriptum. Vnum quippe Aſclepion
cognominatur, quoniam is filiam Panaceam
appellauit. Succus eſt coactus ferulæ qualem di-
ximus, radice multi corticis & ſalſi. Hac euulſa
ſcrobem repleri vario genere frugum religio
eſt,ac terræ piamentum. Vbi;& quo fieret modo,
& quale maximè probaretur,inter peregrina do-
cuimus. Id quod è Macedonia affertur, bucoli-
con vocant,armentariis ſponte erumpentem ſuc-
cum excipientibus: hoc celerrimè euaneſcit. Et
in aliis autem generibus improbatur maximè
nigrum ac molle. Id enim argumentum eſt ceræ
adulterati. Alterum genus heraclion vocant, &
ab Hercule inuentum tradunt: alij origanum
heracleoticum ſylueſtre, quoniam eſt origano
ſimile,

ſimile, radice inutili: de quo origano diximus. Tertium panaces Chironion cognominatur ab inuentore. Folium eius lapatho ſimile, maius ta-men & hirſutius. Flos aureus, radix parua. Naſci-tur pinguibus locis. Huius flos efficaciſsimus, tóque amplius, quàm ſuprà dicta, prodeſt. Quar-tum genus panacis ab eodem Chirone reper-tum, centaurion cognominatur: ſed & Pharna-ceon, in controuerſiam inuentionis à Pharnace rege deductum. Seritur hoc longioribus, quàm cætera, foliis, & ſerratis. Radix odorata in vm-bra ſiccatur, vinóque gratiam adiicit. Huius ge-nera duo fecere, alterum leuioris folij, alterum tenuioris. Heracleon ſiderion & ipſum ab Her-cule inuentum eſt, caule tenui digitorum qua-tuor altitudine, flore Puniceo, foliis coriandri. Iuxta lacus & amnes inuenitur, omniáque vul-nera ferro illata efficaciſſimè ſanat. Eſt Chiro-nis inuentum ampelos quæ vocatur Chironia, de qua diximus inter vites, ſicuti de herba, cuius in-uentio aſſignatur Mineruæ. Herculi eam quoque adſcribunt, quæ apollinaris, apud Arabas alter-cum ſiue altercangenon, apud Græcos verò hyoſcyamus appellatur. Plura eius genera: vnũ nigro ſemine, floribus penè purpureis, ſpino-ſum. Talis naſcitur in Galatia. Vulgare autem candidius eſt & fruticoſius, altius papauere. Ter-tij ſemen irionis ſemini ſimile: & omnia inſa-niam gignentia, capitiſque vertigines. Quar-tum genus molle, lanuginoſum, pinguius cæte-ris, candidi ſeminis, in maritimis naſcens, hoc recepere Medici. Item rufi ſeminis. Nonnun-quàm antè candidum rufeſcit, ſi non ematu-ruit, improbatúrque. Et alioqui nullum, niſi cum maruit, legitur. Natura vini, ideóque mentem

capútque infeſtans. Vſus ſeminis & per ſe, & ſucco expreſſo. Exprimitur ſeparatim, & caulibus foliiſque vtuntur & radice, temeraria in totum (vt arbitror) medicina. Quippe etiam foliis conſtat mentem corrumpi, ſi plura quàm quatuor bibantur. Etiam antiqui in vino febrem depelli arbitrabantur. Et oleum fit ex ſemine, vt diximus, quod ipſum auribus infuſum tentat mentem. Miréque vt contra venenum remedia prodidere his qui id bibiſſent, & ipſum pro remediis, adeò nullo omnia experiendi fine, vt cogerentur etiam venena prodeſſe.

*De linozoſte, parthenio, Hermupoa, ſiue potius Mercuriali, & Achilleo, & panace heracleo, ſideriti, millefolio, & de ſcopa regia, & * hemionio, teucrio ſplenio, & melampodio ſiue elleboro, quótue eorum genera, & de nigro elleboro & albo medicinæ, & quando detur, & quomodo ſumendum, & quibus non dandum, & quòd mures necet. Cap. V.*

* *hermio*

LInozoſtis ſiue parthenion Mercurij inuentum eſt, ideo apud Græcos Hermupoan multi vocant eam, apud nos omnes Mercurialem. Duo eius genera, maſculus & fœmina, quæ efficacior, caule cubitali, interdum ramoſo in cacumine, ocimo anguſtioribus foliis, geniculis denſis, alarum cauis multis, ſemine in geniculis dependente fœminæ copioſo, mari iuxta genicula ſtante rariori ac breui contortóque, fœminæ ſoluto & candido. Folia maribus nigriora, fœminis candidiora, radix ſuperuacua, prætenuis. Naſcuntur in campeſtribus cultis. Mirum eſt, quod de vtroque eorum genere proditur: vt mares gignantur, hunc facere, vt fœminæ, illam. Hoc contingere, ſi à conceptu ſuccus protinus bibatur in

paſſo,

paſſo, edantúrue folia decocta ex oleo & ſale, vel cruda ex aceto. Quidam decoquunt eam in nouo fictili cum heliotropio, & duobus aut tribus ſpicis, donec decoquatur. Decoctum dari iubent & herbam ipſam in cibo altero die purgationis mulieribus per triduum, quarto die à balneo coïre eas. Hippocrates miris laudibus in mulierum vſu prædicauit has: ad hunc modum Medicorum nemo nouit. Ille eas vuluæ cum melle, vel roſaceo, vel irino, vel lirino admouit: item ad ciendos menſes ſecundáſque. Hoc idem præſtare potu fotúque dixit. Inſtillauit auribus * olidis ſuccum, inunxítque cum vino vetere. Aluo folia impoſuit, epiphoris, ſtranguriæ, & veſicæ. Decoctum eius dedit cum myrrha & thure. Aluo quidem ſoluendæ, vel in febri, decoquitur quantum manus capiat, in duobus ſextariis aquæ ad dimidias: bibitur ſale & melle admiſto, necnon cum vngula ſuis, aut gallinaceo decoctum ſalubrius. Purgationis cauſa putauere aliqui vtranque dandam, ſiue cum malua decoctum. Thoracem purgant, bilem detrahunt, ſed ſtomachum lædunt. Reliquos vſus dicemus ſuis locis. Inuenit & Achilles diſcipulus Chironis, qua vulneribus mederetur, quæ ob id Achilleos vocatur. Hac ſanaſſe Telephum dicitur. Alij primum æruginem inueniſſe, vtiliſſimam emplaſtris, ideóque pingitur ex cuſpide decutiens eam gladio in vulnus Telephi. Aliis vtroque vſum medicamento volunt. Aliqui & hanc panaceam heracleon, alij ſideritin, & apud nos millefoliam vocant, cubitali ſcapo, ramoſam, minutioribus quàm fœniculi foliis veſtitam ab imo. Alij fatentur quidem illam vulneribus vtilem, ſed veram achilleon eſſe ſcapo cæruleo

* *ſurdis*

ped

pedali, ſine ramis, ex omni parte ſingulis foliis
rotundis eleganter veſtitam. Alij quadrato cau-
le, capitibus marrubij, folio quercus. Hãc etiam
præciſos neruos glutinare faciunt. Alij ſideritin
in maceriis naſcentem, cùm teratur, fœdi odo-
ris. Etiamnum aliam ſimilem huic, ſed candi-
dioribus foliis & pinguioribus, * tenerioribus
cauliculis, in vineis naſcentem. Aliam verò bi-
nûm cubitorum, ramulis exilibus, triangulis,
folio filicis, pediculo longo, betæ ſemine, om-
nes vulneribus præcipuas: Noſtri eam, quæ eſt
latiſſimo folio, ſcopas regias vocant. Medetur
anginis ſuum. Inuenit & Teucer eadem ætate
Teucrion, quam quidam * hemionion vocant,
ſpargentem iuncos tenues, folia parua, aſperis
locis naſcentem, auſtero ſapore, nunquàm flo-
rentem: neque ſemen gignit. Medetur lienibus.
Conſtátque ſic inuentam: Cùm exta ſuper eam
proiecta eſſent, adhæſiſſe lieni, eúmque exina-
niſſe. Ob id à quibuſdam ſplenion vocatur. Nar-
rant ſues, qui radicem eius ederint, ſine ſple-
ne inueniri. Quidam ramis hyſſopi ſurculoſam
folio fabæ, eodem nomine appellant, & colligi
florentem adhuc iubent: adeò florere non du-
bitant: maximéque ex Ciliciis & Piſidiæ mon-
tibus laudant. Melampodis fama, diuinationis
artibus nota eſt. Ab hoc appellatur vnum elle-
bori genus Melampodion. Aliqui paſtorem eo-
dem nomine inueniſſe tradunt, capras purga-
ri paſto illo animaduertentem, datóque lacte
earum ſanaſſe Prœtidas furentes. Quamobrem
de omnibus eius generibus dici ſimul conueniet.
Prima duo ſunt, candidum & nigrum. Hoc ra-
dicibus tantùm intelligi tradunt plerique. Ali
folia nigri platani ſimilia, ſed minora nigrio-
raque

* *tenuioribus*

* *Manutius ex vet. codic. hermion, legit.*

itaque, & pluribus diuiſuris ſciſſa: albi, betæ incipientis. Hæc quoque nigriora, & canalium dorſo rubeſcentia. Vtraque caule palmi ferulaceo, bulborum tunicis conuoluto, radice fibrata cæparum modo. Nigro equi, boues, ſues necantur, itaque cauent id, cùm candido veſcantur. Tempeſtiuum eſſe tradunt meſſibus. Plurimum autem naſcitur in Oeta monte: & optimum vno eius loco circa Pyram. Nigrum vbique prouenit, ſed melius in Helicone, qui mons & aliis laudatur herbis. Candidum probatur Oetæum: ſecundum Ponticum: tertio loco Eleaticum, quod in vitibus naſci ferunt: quarto Parnaſſium, quod adulteratur Aetolico ex vicino. Nigrum ex his Melampodion vocant, quo & domos ſuffiunt purgántque ſpargentes, & pecora, cum precatione ſolenni: hoc & religioſius colligitur. Primum enim gladio circunſcribitur. Dein qui ſucciſurus eſt, Ortum ſpectat: & precatur, vt id liceat ſibi concedentibus Diis facere, obſeruátque aquilæ volatus: ferè enim ſecantibus intereſt: & ſi propè aduolauit, moriturum illo anno qui ſuccidat, augurium eſt. Nec album facilè colligitur, caput aggrauans, maximè niſi præſumatur allium: & ſubinde vinum ſorbeatur, celeritérque fodiatur. Nigrum alij entomon vocant, alij polyrrhizon: purgat per inferna. Candidum autem vomitione, cauſáſq; morborum extrahit, quondam terribile, poſteà tam promiſcuum, vt plerique ſtudiorum gratia ad peruidenda acrius, quæ commentabantur, ſæpius ſumptitauerint. Carneadem reſponſurum Zenonis libris, Druſum quoque apud nos, Tribunorum popularium clariſſimum, cui ante omnes plebs ſtans plauſit,

optimates verò bellum Marſicum imputauere,
conſtat hoc medicamento liberatum comitiali
morbo in Anticyra inſula. Ibi enim tutiſſimè ſu-
mitur, quoniam (vt diximus) ſeſamoides admi-
ſcent. Italia veratrum vocat. Farina eorum per
ſe, & miſta radicula, quas lanas diximus lau-
✝ ſternuta mentum ri, ✝ ſternutamenta facit, ambóque ſomnum. Le-
guntur autem tenuiſſimæ radices breuéſque, ac
velut decurtatæ etiam hæ. Nam ſumma quæ eſt
craſſiſſima, cepis ſimilis, canibus tantùm da-
tur purgationis cauſa. Antiqui radicem cortice
quàm carnoſiſſimo ſeligebant, quò tenuior ei
meretur medulla. Hanc humidis ſpongiis oper-
tam, turgeſcentémque acu in longitudinem fin-
debant. Deinde fila in vmbra ſiccabant, iis vten-
tes: nunc ramulos ipſos ab radice quam grauiſ-
ſimi corticis ita dant. Optimum, quod acie gu-
ſtu feruénſque in frangendo puluerem emittit.
Durare vim eius xxx. annis ferunt. Nigrum
medetur paralyticis, inſanientibus, hydropicis,
dum citra febrim, podagris veteribus, articula-
riis morbis. Trahit aluum & bilem, pituitáſque.
Ex aqua datur ad leniter molliendam aluum
plurimùm drachma, modicè quatuor obolis.
Miſcuere aliqui & ſcammoneam, ſed tutius ſa-
lem. In dulcibus datum copioſius periculum
infert, oculorum caliginem fotu diſcutit: ob id
quidam & inunxere trito. Strumas, ſuppuratas,
duritias concoquit & purgat: item fiſtulas, ter-
tia die exemptum. Verrucas tollit cum ſquamis
æris & ſandaracha. Hydropicorum ventri im-
ponitur cum farina hordeacea & vino. Pecorum
& iumentorum pituitas ſanat ſurculo per aurem
traiecto, & poſtero die eadem hora exempto.
Scabiem quadrupedum cum thure aut cera, ac
pice

Pice, vel cum piſſelæo. Album optimum, quod celerrimè mouet ſternutamenta, ſed multùm terribilius nigro, præcipuè ſi quis apparatum poturorum apud antiquos legat, contra horrores, ſtrangulatus, intempeſtiuas ſomni vires ſingultus infinitos aut ſternutamenta, ſtomachi diſſolutiones, tardiores vomitus aut longiores, exiguos aut nimios. Quippe alia dare ſoliti, quæ concitarent vomitiones, ipſúmque elleborum extraherent medicamentis, aut clyſteribus, ſæpe etiam ſanguine venis emiſſo. Iam verò & cùm proſperè cedat, terribili viſu variis coloribus vomitionum, & poſt vomitiones obſeruatione alui, balinearum diſpenſatione, totius corporis cura, antecedente omnia hæc magno terrore famæ. Nanque tradunt abſumi carnem, ſi coquatur vná. Sed antiquorum vitium erat, quòd propter hos metus parciùs dabant: cùm celeriùs erumpat, quò largiùs ſumitur. Themiſon binas non amplius drachmas datauit: ſequentes & quaternas dedere, claro Herophili præconio, qui elleborū fortiſſimi ducis ſimilitudini æquabat. Concitatis enim intus omnibus, ipſum in primis exire. Prętereà mirum inuentum eſt, quòd inciſum forficulis vt diximus, cribrant: cortex remanet, hoc inaniunt: medulla cadit, hæc in nimia purgatione data vomitiones ſiſtit. Cauendum eſt felici quoque cura, ne nubilo die detur: quippe impatibiles cruciatus exiſtunt. Nam æſtate potiùs, quàm hyeme, dandum, non eſt in dubio. Corpus ſeptem diebus antè præparandum cibis acribus, abſtinentia vini, quarto & tertio die vomitionibus, pridie cœnæ abſtinentia. Album & in dulci datur, aptiſſimè verò in lacte aut pulte. Nuper inuenere, diſſectis rha-

phanis inſerere elleborum, rurſúſque comprimere rhaphanos, vt tranſeat vis, atque eo lenimento dare. Reddi poſt quatuor ferè horas incipit. Totum opus ſeptenis peragitur horis. Medetur ita morbis comitialibus, vt diximus, vertigini, melancholicis, inſanientibus, lymphaticis, elephantiæ albæ, lepris, tetano, tremulis, podagricis, hydropicis, incipientibúſque tympanicis, ſtomachicis, ſpaſticis, clinicis, iſchiadicis, quartanis quæ aliter non deſinant, tuſſi veteri, inflammationibus, torminibus redeuntibus. Vetant dari ſenibus & pueris: item mollis ac fœminei corporis animiue, exilibus aut teneris, & fœminis minus, quàm viris. Item timidis, aut ſi exhulcerata ſint præcordia, vel tumeant, minimèue ſanguinem excreantibus, cauſariis vel latere, vel faucibus. Medetur extrà corporis eruptionibus pituitę cum axungia ſalſa illitum: item ſuppurationi veteri. Mures polenta admiſtum necat. Galli ſagittas in venatu elleboro tingunt, circuncisóq; vulnere teneriorem ſentiri carnem affirmant. Muſcæ quoque necantur albo trito, & cum lacte ſparſo. Eodem & phthiriaſis emendatur.

De Mithridatio & ſcordoti ſiue ſcordio, & polemonia, & phileteria, vel chiliodynama, & eupatoria, & centaurea ſiue Chironia, & de lepto centaureo libadio, felle terræ, & triorche medicina.

Cap. *VI.*

IPſi Mithridati Crateuas adſcripſit vnam, Mithridation vocatam. Huic folia duo à radice acantho ſimilia. Caulis inter vtraque ſuſtinens roſeum florem. Alteram Lenæus, ſcordotin ſiue ſcordion, ipſius manu adſcriptam, magnitudine

ne cubitali,quadrangulo caule, ramoſam quercæ ſimilitudine, foliis lanuginoſis. Reperitur in Ponto campis pinguibus humidíſque, guſtus amari. Eſt & alterius generis, latioribus foliis, mentaſtro ſimilis,plurimóſque vtraque ad vſus per ſe & inter alia in antidotis. Polemoniam, alij philetæriam,à certamine regum inuentionis appellant. Cappadoces autem chiliodynamam, radice craſſa, exilibus ramis, quibus in ſummis corymbi dependent, nigro ſemine: cætero rutæ ſimilis. naſcitur in montoſis. Eupatoria quoque regiam autoritatem habet, caulis lignoſi, nigricantis, hirſuti, cubitalis, & aliquando amplioris, foliis per interualla quinque folij, aut cannabis, per ambitum inciſis quinque partitò, nigris & ipſis plumoſiſque: radice ſupervacua. Semen dyſentericis in vino potum auxiliatur vnicè. Centaurea curatus dicitur Chiron, cùm Herculis excepti hoſpitio pertractanti arma, ſagitta excidiſſet in pedem: quare aliqui Chironion vocant. Folia ſunt lata & oblonga, ſerrato ambitu, denſa ab radice, caules ternûm cubitorum, geniculati. In his capita ceu papauerum. Radix vaſta rubeſcens, tenera fragiliſque, ad bina cubita, madida ſucco, amara cum quadam dulcedine. Naſcitur in caulibus pingui ſolo. Laudatiſſima in Arcadia, Elide, Meſſenia, Pholoë, & Lycæo, & in Alpibus verò, plurimíſque aliis locis. Quidam & ex ea Lycium faciunt. Vis in vulneribus tanta, vt cohæreſcere etiam carnes tradant, ſi coquantur ſimul. In vſu radix tantùm duabus drachmis bibenda, quibus dicetur, ſi febris ſit, in aqua trita, cæteris in vino. Medetur & ouium morbis decocta ſuccus. Eſt alterum centaureon cognomine

lepton, minutis foliis, quod aliqui libadion vo-
cant, quoniam ſecundum fontes naſcitur. origa-
no ſimile, anguſtioribus & longioribus foliis,
anguloſo caule paululum alto, fruticante, flore
lychnidis, radice tenui & ſuperuacua, ſucco effi-
cax. Ipſa herba autumno legitur. ſuccus è fron-
de. Quidam caules conciſos madefaciũt diebus
XVIII. atque ita exprimunt. Hoc centaurion no-
ſtri fel terrę vocant, propter amaritudinem ſum-
mam: Galli exacon, quoniam omnia mala me-
dicamenta potum è corpore exigat per aluum.
Tertia eſt centauris, cognomine triorches. Qui
eam ſecat, rarum eſt vt non vulneret ſeſe. Hæc
ſuccum ſanguineum mittit. Theophraſtus defen-
di eam, impugnaríque colligentes tradidit: à
triorche accipitrum genere. à quo & nomen ac-
* vni cepit. Imperiti confundunt hæc omnia, & * pri-
mo generi aſſignant.

*De clymeno, & gentiana, & lyſimachia, & parthe-
nide, & artemiſia, & ambroſia, & nymphæa &
heraclio, & euphorbia medicina. Cap. VII.*

CLymenos à rege herba appellata eſt, ederæ
foliis, ramoſa, caule inani, articulis præ-
cincta, odore graui, & ſemine ederæ, ſylueſtri-
bus & montoſis naſcens. Quibus morbis do-
medeatur, dicemus. Sed hic indicandum eſt, dum
medeatur, ſterilitatem pota etiam viris fieri.
Græci plantagini ſimilem eſſe dixerunt, caule
quadrato, folliculis cum ſemine inter ſe imple-
xis, velut in polyporum cirris. Et ſuccus autem
in vſu, vi ſumma in refrigerando. Gentianam
inuenit Gentius, rex Illyriorum, vbique naſcen-
tem, in Illyrico tamen præſtantiſſimam, folio
fraxini: ſed magnitudine lactucæ, caule tenero
pollicis craſſitudine cauo & inani, ex interuallis
foliato

foliato, trium aliquando cubitorum, radice lenta, ſubnigra, ſine odore, aquoſis montibus ſubalpinis plurima. Vſus in radice & ſucco. Radicis natura eſt excalfactoria, ſed prægnantibus non bibenda. Inuenit & Lyſimachus herbam Lyſimachiam, quæ ab eo nomen retinet, celebrata Eraſiſtrato. Folia habet ſalicis viridia, florem purpureum, fruticoſa, ramulis erectis, odore acri: gignitur in aquoſis. Vis eius tanta eſt, vt iumentis diſcordantibus iugo impoſita, aſperitatem cohibeat. Mulieres quoque hanc gloriam affectauere, in quibus Artemiſia vxor Mauſoli, adoptata herba quæ anteà parthenis vocabatur. Sunt qui ab Artemide Ilithyia cognominatam putent, quoniam priuatim medeatur fœminarum malis. Eſt autem abſinthij modo fruticoſa, maioribus foliis pinguibúſque. Ipſius duo genera. Altera latioribus foliis, altera tenera tenuioribus, & non niſi in maritimis naſcens. Sunt qui in mediterraneis eodem nomine appellent, ſimplici caule, minimis foliis, floris copioſi, erumpentis, cùm vua matureſcit, odore non iniucundo, quam quidam botryn, alij ambroſiam vocant. Talis in Cappadocia naſcitur. Nymphæa nata traditur, Nympha zelotypia erga Herculem mortua. Quare heraclion vocant aliqui, alij rhopalon, à radice clauæ ſimili. Ideóque eos, qui biberint eam, duodecim diebus coitu genituráque priuari. Laudatiſſima in Orchomeno & Marathone. Bœoti madon vocant, qui & ſemen edunt. Naſcitur in aquoſis, foliis magnis, in ſumma aqua, & aliis ex radice prodeuntibus, flore lilio ſimili, & cùm defloruit, capiti papaueris. In caule ſecatur autumno. Radix nigra in Sole ſiccatur, aduerſatúrque

aluinis. Eſt & alia nymphæa in Theſſalia, amne
Peneo, radice alba, capite luteo, roſæ magnitu-
dine. Inuenit & patrum noſtrorum ætate rex Iu-
ba, quam appellauit Euphorbiam, medici ſui no-
mine & fratris Muſæ, à quo Diuum Auguſtum
conſeruatum indicauimus. Iidem fratres inſti-
tuêre à balineis frigida multa corpora adſtringi.
Anteà non erat mos, niſi calida tantùm lauari:
ſicut apud Homerum etiam inuenimus. Sed Iu-
bæ volumen quoque extat de ea herba, & clarum
præconium. Inuenit eam in monte Atlante: ſpe-
ctatur foliis acanthinis. Vis tanta eſt, vt è longin-
quo ſuccus excipiatur: inciſæ conto ſubditur ex-
cipulus ventriculo hœdino: humor lactis vide-
tur effluere, ſiccatus cùm coiit, thuris effigiem ha-
bet. Qui colligunt, clariùs vident. Contra ſerpen-
tes medetur, quacunque parte percuſſa, vertice
inciſo, & medicamento addito. Ibi Gætuli, qui le-
gunt, hœdino lacte adulterant: ſed diſcernitur
igni. Id enim, quod ſyncerum non eſt, faſtidien-
dum odorem habet. Multum infrà hunc ſuccum
eſt, qui in Gallia fit ex herba chamelæa granum
cocci ferente. Fractus Hammoniaco ſimilis eſt, &
etiam leui guſtu os accenſum diu detinens,
magis ex interuallo, donec fauces quoque
ſiccet.

De plantagine, & bugloſſo, & cynogloſſo, & buphthalmo, & Scythica, & hippice, & iſchæmone, & vettonica, & Cantabrica, & conſiligine, & hiberide. & chelidonia, & ariſtolochia, & quòd eius delectatione adulantes piſces, & ſtatim capiuntur, & medicina contra ſerpentium ictus ex herbis, quas ſuperius nominauit.

Cal

Cap. VIII.

Celebrauit & Themiſon Medicus vulgarem herbam plantaginem, tanquam inuentor, volumine de ea edito. Duo eius genera. Minor anguſtioribus foliis & nigrioribus, linguæ pecorum ſimillimis, caule anguloſo, in terram inclinato, in pratis naſcens. Altera maior, foliis laterum modo incluſa: quæ quia ſeptena ſunt, quidam eam heptapleuron vocauere. Huius & caulis cubitalis eſt, & napi ſimilis. Naſcitur in humidis multò efficacior. Vis mira in ſiccando denſandóque corpore, cauterij vicem obtinens. Nulla res æquè ſiſtit fluxiones, quas Græci rheumatiſmos vocant. Iungitur huic bugloſſos, boum linguæ ſimilis: cui præcipuum, quòd in vinum deiecta, animi voluptates auget: & vocatur euphroſynum. Iungitur & cynogloſſos, caninas imitans linguas, topiariis operibus gratiſſima. Aiúntque quæ tres thyrſos ſeminis emittat, eius radicem potam ex aqua ad tertianas prodeſſe: quæ quatuor, ad quartanas. Eſt alia ſimilis ei, quæ ferat lappas minutas: eius radix pota ex aqua, ranis & ſerpentibus aduerſatur. Eſt & buphthalmos ſimilis boum oculis, folio fœniculi, circa oppida naſcens, fruticoſa caulibus, qui & manduntur decocti. Quidam cachlam vocant. Hæc cum cera ſcirrhomata diſcutit. Inuenere herbas & vniuerſæ gentes. Scythia primùm eam, quæ Scythice vocatur, circa Bœotiam naſcens, prædulcis. Aliam vtiliſſimam ad ea quæ ſpaſmata vocant. Magna & ea commendatio, quòd in ore eam habentes, famam ſitímque non ſentiunt. Idem præſtat apud eoſdem hippice dicta, quòd in equis quoque eundem effectum habeat. Tradúntque his

duabus herbis Scythas etiam in duodenos dies durare in fame ſitíque. Iſchæmonen Thracia inuenit, qua ferunt ſanguinem ſiſti, non aperta modò vena, ſed etiam præciſa. Serpit è terra milio ſimilis, foliis aſperis & lanuginoſis, farcitur in nares. Quæ in Italia naſcitur, & ſanguinem eadem adalligata ſiſtit. Vettones in Hiſpania eam, quæ Vettonica dicitur in Gallia, in Italia autem ſerratula, à Græcis ceſtron aut pſychotrophon, ante cunctas laudatiſſima. Exit anguloſo caule, cubitorum duûm, a radice ſpargens folia ferè lapathi, ſerrata, ſemine purpureo. Folia ſiccantur in farinam plurimos ad vſus. Fit vinum ex ea & acetum ſtomacho & claritati oculorum. Tantúmque gloriæ habet, vt domus in qua ſata ſit, tuta exiſtimetur à piaculis omnibus. In eadem Hiſpania inuenta eſt Cantabrica, per diui Auguſti tempora à Cantabris reperta. Naſcitur vbique, caule iunceo pedali, in quo ſunt floſculi oblongi, velut calathi: in his ſemen perquàm minutum. Nec aliâs defuere Hiſpaniæ herbis exquirendis, vt in quibus etiam nunc hodie in numeroſo & lætiore conuiuio potionem è centum herbis mulſo additis credere ſaluberrimam ſuauiſſimámque: nec quiſquam genera earum iam nouit aut multitudinem: numerus tamen conſtat in nomine. Noſtra ætas meminit herbam in Marſis repertam. Naſcitur & in Aequicolis circa vicum Neruesiæ, vocatur conſiligo. Prodeſt, vt demonſtrabimus ſuo loco, deploratis in phthiſi. Inuenit nuper & Seruilius * Damocrates è primis medentium, quam appellauit hiberida, quanquam ficto nomine, inuentioni eius aſſignato carmine. Naſcitur maximè circa vetera monumenta pa-rietes

* Democrates

tináſque, & inculta itinerum. Floret ſemper folio naſturtij, caule cubitali, ſemine tam paruo, vt vix aſpici poſſit. Radici odor naſturtij. Vſus æſtate efficacior, & recenti tantùm. Tunditur difficulter. Coxendicibus & articulis omnibus cum axungia modica vtiliſſima, viris plurimũ quaternis horis, fœminis minus dimidio adalligata, vt deinde in balineis deſcendatur in calidam, & poſteà oleo ac vino corpus perungatur: diebúſq; vicenis interpoſitis idé fiat, ſiqua admonitio doloris ſuperſit. Hoc modo rheumatiſmos omnes ſanat occultos. Imponitur non in ipſa inflammatione ſed imminuta. Animalia quoque inuenere herbas, in primíſq; chelidoniã. Hac enim hirundines oculis pullorum in nido reſtituunt viſum, vt quidã volunt, etiam erutis oculis. Genera eius duo: Maior fruticoſa caule, folio paſtinacæ erraticæ ampliore, ipſa altitudine duûm cubitorum. Color albicans, flos luteus. Minori folia ederæ rotundiora, minùs candida. Succus croci mordax, ſemen papaueris. Florent aduẽtu hirundinũ, diſceſſu marceſcunt. Florẽtibus ſuccus exprimitur, & in æreo vaſe cum melle Attico leniter cinere feruenti decoquitur, ſingulari remedio contra caligines oculorũ. Vtuntur & per ſe ſucco in collyriis, quæ chelidonia appellantur ab ea. Inuenerũt & canes canariã, qua faſtidium deducunt, eámq; in noſtro conſpectu mandunt, ſed ita vt nũquàm intelligatur quæ ſit: etenim depaſta cernitur. Notata eſt hæc animalis huius malignitas in alia herba maior. Percuſſus enim à ſerpente mederi quadam ſibi dicitur: ſed illam homine inſpectante non decerpit. Simplicius ceruæ monſtrauere elaphoboſcon, de qua diximus. Item ſeſeli, enixæ à partu. Dictamnum oſtendêre (vt indicauimus)

vulnera

vulneratæ paſtæ, ſtatim decidentibus telis. Non eſt alibi, quàm in Creta, ramis prætenue, pulegio ſimile, feruens & acre guſtu: foliis tantùm vtuntur. Flos nullus ei, aut ſemen, aut caulis. Radix tenuis ac ſuperuacua. Et in Creta autem non ſpatioſè naſcitur: miréque capris expetitur. Pro eo eſt & pſeudodictamnum, multis in terris naſcens, folio ſimili, ramulis minoribus, à quibuſdam chondris vocatum. Minoris effectus ſtatim intelligitur. Dictamnum enim minima portione accendit os. Qui legêre eam, in ferula vel harundine condunt, præligántque, ne potentia euaneſcat. Sunt qui dicant, vtranque naſci multifariam, ſed deteriores in agris pinguibus, veram quidem dictamnum non niſi in aſperis. Eſt & tertium genus dictamnum vocatum, ſed neque facie neque effectu ſimile, folio ſiſymbrij, ramis maioribus: procedente perſuaſione illa, quicquid in Creta naſcitur, infinito præſtare cæteris eiuſdem generis alibi genitis. Proximè quod in Parnaſſo. Alioqui herbiferum eſſe & Pelium montem in Theſſalia, & Telethrium in Eubœa, & totam Arcadiam Laconicam tradunt. Arcades quidem non medicaminibus vti, ſed lacte. circa ver, quoniā tunc maximè ſuccis herbæ turgeant, medicentúrq; vbera paſcuis. Bibunt autem vaccinum, quoniam boues omniuoræ ferè ſunt in herbis. Potētia earum per quadrupedes etiamnum duobus claris exemplis manifeſta fit. Circa Abderam, & limitem qui Diomedis vocatur, equi paſti inflammantur rabie: circa Potnias verò aſini. Inter nobiliſſimas ariſtolochiæ nomen dediſſe grauidæ videntur, quoniam eſſet ἀρίστη λεχούσαις. Noſtri malum terræ vocant, & quatuor genera eius ſeruant

ſeruant. Vnum tuberibus radicum rotundis, foliis inter maluam & ederam, nigrioribus mollioribúſque. Alterum maſculæ, radice longa quatuor digitorum longitudine, baculi craſſitudine. Tertium longiſſimæ tenuitatis, vitis nouellæ, cui ſit præcipua vis, quæ clematis vocatur, ab aliis Cretica. Omnes colore buxeo, cauliculis paruis, flore purpureo. Ferunt bacculas paruas, vt capparis. Valent radice tantùm. Eſt & quæ piſtolochia vocatur, quarti generis, tenuior, quàm proximè dicta, denſis radicis capillamentis, iunci plenioris craſſitudine. Hanc quidam polyrrhizon cognominant. Odor omnium medicatus, ſed oblongæ radici tenuiorique gratior. Carnoſi enim eſt corticis, vnguentiſque nardinis conueniens. Naſcuntur pinguibus locis & campeſtribus. Effodere eas meſſibus tempeſtiuum: ita deſquamato terreno ſeruantur. Maximè tamen laudatur Pontica: & in quocunque genere ponderoſiſſima quæque, medicinis aptior. Rotunda contra ſerpentes. Oblonga tamen in ſumma gloria eſt, ſi modò à conceptu admota vuluis in carne bubula, mares figurat, vt traditur. Piſcatores Campaniæ radicem eam quæ rotunda eſt, venenum terræ vocant, coràmque nobis contuſam immiſta calce in mari ſparſere: aduolant piſces cupiditate mira, ſtatímque exanimati fluitant. Quæ polyrrhizos cognominatur, conuulſis, contuſis, ex alto præcipitatis, radice pota ex aqua, vtiliſſima eſſe traditur. Semine pleuriticos & neruos confirmare, excalfacere. Eadem ſatyrion eſt. Verùm & effectus earum vſúſque dicendi ſunt: ordiendúmque à malorum omnium ſæuiſſimo, id eſt ſerpentium ictu. Medentur ergo

go Britannica herba, panacíſque generum omnium radix è vino, Chironij flos & ſemen potum, illitúmue ex vino & oleo: priuatímque, quæ cunila bubula appellatur, polemonia vel philetæria radicis drachmis quatuor ex mero: teucria, ſideritis, ſcordotis ex vino, priuatim ad angues, potæ & illitæ, ſiue ſucco, ſiue folio, ſiue decocto: centaurij maioris radix drachma in vini albi cyathis tribus: gentiana præcipuè aduerſus angues, duabus drachmis cum pipere & ruta, vini cyathis ſex, ſiue viridis, ſiue ſicca. Et lyſimachiæ odorem fugiunt. Datur ex vino percuſſis chelidonia. Morſibus imponitur vettonica præcipuè, cui vis tanta perhibetur, vt incluſæ circulo eius ſerpentes, ipſæ ſeſe interimant flagellando. Datur ad ictus ſemen eius denarij pondere cum tribus cyathis vini: vel farina drachmis tribus ſextario aquæ imponitur. Cantabrica, dictamnum, ariſtolochiæ radicis drachma po... vini hemina ſæpius bibenda. Prodeſt & illita ex aceto: ſimiliter piſtolochia. Quin & omnino ſuſpenſa ſupra focum fugat è domibus ſerpentes.

De argemonia, & agarico, & echio, & hyoſcyamo, & hierabotane, & blattaria, & lemonia, & quinquefolio, & dauco, & perſolata, & arcio, & cyclamino, & peucedano, omnia ad ſerpentium ictus.

Cap. *IX.*

Argemonia quoque radice eius denarij pondere in vini cyathis tribus potatur. Plura de ea conuenit dici, cæteríſque quæ primùm nominabuntur: in eo autem genere medendi primùm nominari quanque, in quo maximè valebit.

it. Folia habet, qualia anemone, diuiſa apij
modo, caput in cauliculo papaueris ſylueſtris,
rem tadicem. Succum croci colore acrem &
acutum. Naſcitur & in aruis apud nos. Noſtri tria
enecta eius faciunt, & id demum probant, cuius
radix thus redoleat. Agaricon vt fungus naſcitur
in arboribus circa Boſphorum, colore candido.
Datur obolis quatuor contritum cum binis cya-
this aceti mulſi. Id quod in Gallia naſcitur infir-
mius habetur. Præterea mas ſpiſſior, amariórque.
Hic & capitis dolores facit. Fœmina ſolutior,
initio guſtu dulcis, mox in amaritudinem trãſit.
Echios vtriuſque generis pulegio ſimilis, fo-
liis coronata, drachmis duabus ex vini cyathis
quatuor datur. Item altera, quæ lanugine diſtin-
guitur ſpinoſa, cui & capitula viperæ ſimilia
ſunt. hæc ex vino & aceto. Quidam arcion perſo-
natam vocant, cuius folio nullum eſt latius, gran
des lappas ferentem. Huius radicem decoctam
ex acero dant potui. Hyoſcyamum contuſum
cum foliis ex vino datur peculiariter contra
aſpidas. Nulla tamen Romanæ nobilitatis plus
habet, quàm hierabotane. Aliqui periſtereon,
noſtri verbenacam vocant. Hæc eſt, quam lega-
tos ferre ad hoſtes indicauimus. Hac Iouis men-
ſa verritur domus purgantur luſtrantúrque. Ge-
nera eius duo ſunt: folioſa, quam fœminam
putant: mas rarioribus foliis. Ramuli vtriuſque
plures, tenues, cubitales, anguloſi. Folia minora,
quàm quercus, anguſtioráq;, diuiſuris maioribus:
flos glaucus, radix longa, tenuis. Naſcitur vbiq;
in planis aquoſis. Quidam non diſtinguunt, ſed
vnũ omnino genus faciunt, quoniam vtraq; eoſ-
dẽ effectus habeat. Vtraq; ſortiũtur Galli, & præ-
canunt reſponſa. Sed magi vtique circa hãc inſa-
niunt.

niunt.Hac perunctos impetrare, quæ velint, fe-
bres abigere, amicitias conciliare, nullíque n-
morbo mederi. Colligi circa Canis ortum
bere, ita vt ne Luna aut Sol conſpiciat, fa-
antè & melle terræ ad piamentum datis. C
cunſcriptam ferro effodi ſiniſtra manu, &
ſublime tolli. Siccari in vmbra, ſeparatim
lia, caulem, radicem. Aiúntque, ſi aqua ſp-
gatur triclinium, qua maduerit, lætiores c
uictus fieri. Aduerſus ſerpentes conteritur
vino. Eſt ſimilis verbaſco herba, quæ ſæpe f
lit pro ea capta, foliis minus candidis, caulic
pluribus, flore luteo. Hæc abiecta blattas
ſe contrahit: ideóque Romæ blattariam
cant. Lemonium ſuccum lacteum mittit, co
creſcentem gummi modo humidis locis. Da
denarij pondus in vino. Quinquefolium no
ignotum eſt, cùm etiam fraga gignendo co
mendetur. Græci vocant pentapetes, ſiue c
mæzelon, ſiue pentaphyllon. Cùm effodi
rubram habet radicem. Hæc inareſcens
greſcit, & angulosa fit. Nomen à num
foliorum habet. Et ipſa herba incipit & d
ſinit cum vite. Adhibetur & purgandis do
bus. Aduerſus ſerpentes bibitur & eius rad
quæ ſparganion vocatur, ex vino albo. Pe
ci genera quatuor fecit Petronius Diodo
quæ perſequi nihil attinet, cùm ſint differe
duæ. Probatiſſimæ in Creta, mox in Acha
& in ſiccis vbicunque nati, fœniculi ſimili
dine, candidioribus foliis & minoribus h
ſutíſque. Caule pedali recto, radice ſuaui
mi guſtus & odoris. Hoc in ſaxoſis naſcitur
meridianis. Reliqua genera vbique naſcuntur
terrenis collibus limitibúſque, nec niſi pingu
ſol

ſolo, foliis coriandri, caule cubitali, capitibus rotundis, ſæpe pluribus quàm ternis, radice lignoſa, ſed cùm inaruit, ſuperuacua. Semen huius cumino ſimile, prioris milio, album, acre, odoratum omnibus & feruens. Secundum priore vehementius eſt, ideóque parcè ſumi debet. Si iam maximè tertium genus facere libeat, eſt ſimile ſtaphylino, quod paſtinacam erraticam appellant, ſemine oblongo, radice dulci. Omnia hæc & hyeme & æſtate ſunt intacta quadrupedi, niſi poſt abortus. Ex aliis vſus ſeminis: ex Creta radicis dulcis, & magis ad ſerpentes eſt. Bibitur è vino drachma vna. Datur & quadrupedibus percuſſis. Therionarcha alia quàm Magica, & in noſtro orbe naſcitur, fruticoſa, foliis ſubuiridibus, flore roſeo: ſerpentes necat: quicunque admota feræ & hæc torporem affert. Perſolata, quam nemo ignorat, Græci vero arcion vocant, folia habet maiora etiam cucurbitis & hirſutiora, nigrioráque & craſſiora, radicem albam & grandem. Hæc ex vino bibitur denariorum duûm pondere. Item cyclamini radix contra ſerpentes omnes. Folia habet minora, quàm edera, nigrioráque & tenuiora, ſine angulis: in quibus albicant maculæ. Caule exiguo, inani, floribus purpureis, radice lata, vt rapum videri poſſit, cortice nigro. Naſcitur in vmbroſis: noſtris tuber terræ vocatur: in omnibus ſerenda domibus, ſi verum eſt, vbi ſata ſit, nihil nocere mala medicamenta: amuletum vocant: narrántque & ebrietatem repręſentari, addita in vinum. Radix ſiccata ſcillæ modo conciſa reponitur: decoquitur eadem ad craſſitudinem mellis. Suum tamen venenum ei eſt: tradúntque ſi prægnans radicem tranſgre-

diatur, abortum fieri. Eſt & altera cyclami-
nos cognomine ciſſanthemos, geniculatis cau-
libus, ſuperuacuis, à priore diſtans, circa ar-
bores ſe voluens, acinis ederæ, ſed mollibus
flore candido, ſpecioſo, radice ſuperuacua. Aci-
ni tantùm in vſu, guſtu acri, ſed lenti. Siccan-
tur in vmbra, tuſíque diuiduntur in paſtillos.
Mihi & tertia cyclaminos demonſtrata eſt, co-
gnomine chamæciſſos, vno omnino folio, ra-
dice ramoſa, qua piſces necantur. Sed inter pri-
mas celebratur peucedanum laudatiſsimum in
Arcadia, mox Samothrace. Caulis eſt ei tenuis,
longus, fœniculo ſimilis, iuxta terram folio-
ſus, radice nigra, craſſa, graui odore, ſucco-
ſa. Gignitur in montibus opacis. Foditur exitu
autumni. Placent tenerrimæ & altiſsimæ radi-
ces. Hæ conciduntur in quaternos digitos oſ-
ſeis cultellis, fundúntque ſuccum in vmbra, ca-
pite priùs & naribus roſaceo perunctis, ne ver-
tigo ſentiatur. Et alius ſuccus inuenitur cauli-
bus adhærens, inciſiſque manat. Probatur craſ-
ſitudine mellea, colore ruffo, odore ſuauiter
graui, feruens guſtu. Et hic in vſu, & radix, &
decoctum eius pluribus medicamentis. Succo
tamen efficaciſsimo, qui reſoluitur amaris amy-
gdalis aut ruta, bibitúrque contra ſerpentes, &
ex oleo perunctos tuetur.

*De ebulo, & verbaſco, & thelyphono, & contra ſcor-
pionum ictus, & rubetarum & canum morſus,
& generaliter contra omne venenum.*

Cap. X.

EBuli quoque, quem nemo ignorat, fumo fu-
gantur ſerpentes. Priuatim aduerſatur ſcor-
pionibus polemoniæ radix, vel alligata tantùm:
itcm

item phalangio, ac cæteris minoribus venenatis. Scorpionibus ariſtolochia: agaricum obolis quatuor vini miſti cyathis totidem. Verbenaca & phalangio cum vino aut poſca, item quinquefolium, daucum. Verbaſcum Græci phlomon vocant. Genera habet prima duo: album, in quo mas intelligitur: alterum nigrum, in quo fœmina. Tertium genus non niſi in ſyluis inuenitur. Sunt folia braſſicæ latiora, piloſa, caulis erectus, cubitali amplior. Semen nigrum inutile. Radix vna craſſitudine digiti. Naſcuntur & in campeſtribus. Sylueſtri folia eleliſphaci, alta, ramis lignoſis. Sunt & phlomides duę hirſutæ, rotundis foliis, humiles. Tertia lychnitis vocatur, ab aliis thryallis, foliis ternis, aut cùm plurimùm quaternis, craſsis, pinguibúſque, ad lucernarum lumina aptis. Aiunt in foliis eius, quam fœminam diximus, ficus omnino non putreſcere. Diſtingui genera hæc penè ſuperuacuum eſt, cùm ſint omnia eiuſdem effectus. Contra ſcorpiones bibitur radix cum ruta ex aqua, magna amaritudine, ſed effectu pari. Thelyphonon herba ab aliis ſcorpion vocatur, propter ſimilitudinem radicis, cuius tactu moriuntur ſcorpiones. Itaque contra eorum ictus bibitur. Scorpionem mortuum ſi quis elleboro candido linat, reuiuiſcere aiunt. Thelyphonon omnem quadrupedem necat, impoſita verendis radice: folio quidem intra eundem diem, quod eſt ſimile cyclamino. Ipſa geniculata naſcitur in opacis. Scorpionibus aduerſatur & Vettonicæ ſuccus, ac plantaginis. Sunt & ranis venena, rubetis maximè: vidimúſque pſyllos in certamine patinis candefactas admittẽtes, ocyore etiam quàm aſpidum pernicie. Auxiliatur eis

phrynion in vino pota. Aliqui neurada appellant, alij poterion, floribus paruis, radicibus multis, neruoſis, bene olentibus. Item aliſma, quam alij damaſonion, alij lyron appellant. Folia * ei plantaginis, niſi anguſtiora eſſent, & magis laciniosa, conuexáque in terram, aliás etiam venoſa ſimiliter, caule ſimplici & tenui, cubitali, capite thyrſi, radicibus denſis, tenuibus, vt veratri nigri, acribus, odoratis, pinguibus. Naſcitur in aquoſis. Alterũ genus eiuſdem in ſyluis, nigrius, maioribus foliis. Vſus in radice vtriuſq; aduerſus ranas & lepores marinos, drachmæ pondere in vini potu. Lepori marino aduerſatur & cyclaminos. Veneni vim canis quoq; rabidi morſus habẽt, cõtra quos erit cynorrhodum, de quo diximus. Plantago ad omnes beſtiarum morſus pota atque illita prodeſt: Vettonica ex mero veteri, Periſtereos vocatur, caule alto, foliato, cacumine in alios caules ſe ſpargens, columbis admodum familiaris, vnde & nomen. Hanc habentes negant latrari à canibus. Proxima ab his malis, venena ſunt quæ ſibimetipſi homines excogitãt. Contra hæc omnia Magicáſque artes erit primum illud Homericum moly, dein Mithridation, & ſcordotis, & centaurium. Potu omnia mala medicamẽta exigit per aluum Vettonicę ſemen in mulſo aut paſſo, vel farinæ drachma in vini veteris cyathis IIII. Vomere cogendi, atque iterum bibere. Iis qui quotidie guſtent eam nulla nocitura mala medicamenta tradũt. Poto veneno ariſtolochia ſubuenit eadem menſura, qua contra ſerpentes. Quinque folij ſuccus: Agaricum, poſtquam vomuerint, denarij pondere ex aquæ mulſæ cyathis tribus. Antirrhinõ vocatur ſiue anarrhinon, ſiue

** erãt, quidã: ſed perperam, ni fallor.*

ſiue lychnis agria, ſimilis lino, radice nulla, flore hyacinthi, ſemine vituli narium. Et hoc perunctos venuſtiores fieri, nec vllo malo medicamento lædi poſſe, aut veneno, ſi quis in brachiali habeat, arbitrantur Magi. Similiter ea quam eupleam vocant, tradúntque ea perunctos commendatioris eſſe famæ. Artemiſiam quoque ſecum habentibus negant nocere mala medicamenta beſtiámue vllam, ne Solem quidem. Bibitur & hæc ex vino aduerſus opium. Alligata priuatim potens traditur, potáue aduerſus ranas. Pericarpum bulbi genus eſt. Duę eius ſpecies: cortice rubro alterum, alterum nigro papaueri ſimile. Sed vis maior, quàm priori: vtrique autem excalfaciendi. Ideo contra cicutam dantur, contra quam & thus & panaces, Chironium præcipué. Hoc vero & contra fungos.

Remedia ad capitis vitia. Cap. XI.

VErum & generatim membratímque ſingulis corporum morbis remedia ſubtexemus, orſi à capite. Alopecias emendat nymphææ & cicutæ radix, ſi vnà tritæ illinantur. Polytricha diſtat à callitricha, quòd iuncos albos habet, & folia plura maioráque. Frutice quoque maior eſt: defluentem capillum confirmat & denſat. Item lingulaca circa fontes naſcens, cuius radix admiſta combuſta teritur cum adipe ſuis nigræ. Id quoque excipitur, vt eius ſit ſuis quę nunquàm peperit. Sol* deinde plurimum confert il- *ſubinde
litæ. Similis vſus eſt cyclamini radicis. Porriginem veratri radix tollit in oleo decocta, vel in aqua. Capitis dolori medetur panacis omnium generum radix in oleo contrita: ariſtolochia, & iberis adalligata hora, vel diutius, ſi pati poſſit, comitante balinei vſu. Medetur & daucum. Pur-

gat autem cyclaminos cum melle in nares addita : & hulcera capitis ſanat illita. Medetur & periſtereos. Cacalia ſiue leontice vocatur, ſemen margaritis minutis ſimile, dependens inter folia grandia, in montibus ferè. Huius grana xv. in oleo macerantur, atque ita aduerſo capillo caput vngitur. Fit & ex callitriche ſternutamentū. Folia ſunt lenticulę ſimilia. Caules iuncis tenuiſſimis, radice minima. Naſcitur in opacis & humidis, guſtatu feruens. Hyſſopum in oleo contritum phthiriaſi reſiſtit & prurigini in capite. Eſt autem optimum Cilicium è Tauro monte, dein Pamphylium ac Smyrnæum, ſtomacho contrarium. Purgat cum fico ſumptum per inferna, cum melle vomitionibus. Putant & ſerpentium ictibus aduerſari, tritum cum melle & ſale & cumino. Lonchitis non (vt plerique exiſtimauerunt) eadem eſt quæ xiphion, aut phaſganion, quanquam cuſpidi ſimilis ſemine. Habet enim folia porri, rubentia ad radicem, & plura quàm in caule, capitula, perſonis Comicis ſimilia, paruam exerentibus linguam, radicibus prælongis.. Naſcitur in ſitientibus. E diuerſo xiphion, & phaſganium in humidis, cùm primum exit gladij præbet ſpeciem, caule duûm cubitorum: radicis ad nucis auellanæ figuram fimbriatæ, quam effodi ante meſſes oportet, ſiccari in vmbra. Superior pars eius cum thure trita, æquo pondere admiſſo vino, oſſa fracta è capite extrahit, aut ſi quid in corpore ſuppurat, vel ſi calcata ſunt oſſa ſerpentis, eadem contra venena efficax. Caput in dolore veratro, vel oleo, vel roſaceo decocto tritóque vngi conuenit; peucedano ex oleo vel roſaceo & aceto. Tepidum hoc prodeſt & doloribus, qui plerunque ex di-

midia parte capitis ſentiuntur, & vertigini. Perungunt & radice eius ſudoris cauſa eliciendi, quoniam cauſtica vis ei eſt. Pſyllion alij cynoides, alij cryſtallion, alij ſicelion, alij cynomyian appellant, radice tenui, ſuperuacua, * ſarmentoſum, fabæ granis in cacuminibus, foliis canino capiti non diſſimilibus, ſemine autem pulici, vnde & nomen, hoc in baccis, ipſa herba in vineis inuenitur. Vis ei ad refrigerandum & diſcutiendum ingens. Semẽ in vſu. Fronti imponitur in dolore & temporibus, ex aceto & roſaceo, aut poſca. Ad cætera illinitur acetabuli menſura ſextario aquæ, denſat ac contrahit. Tunc terere & craſſitudinem illinire oportet cuicunque dolori & collectioni inflammationiq;. Et vulneribus capitis medetur ariſtolochia, fraga extrahens oſſa, & in alia quidem parte corporis, ſed maximè capite: ſimiliter piſtolochia. Thyſſelium eſt non diſsimile apio. Huius radix commanducata purgat capitis pituitas.

* fermẽtoſum

De centaureo, & chelidonia, & panace, & hyoſcyamo, & euphorbio, ad oculorum vitia.

Cap. XII.

Oculorum aciem centaureo maiore putant adiuuari, ſi addita aqua foueantur. Succò verò minoris cum melle culices, nubeculas, obſcuritatem diſcuti, cicatrices extenuari. Albugines quidem etiam iumentorum ſideriri. Iam chelidonia ſuprà dictis omnibus mirè medetur. Panacis radix cum polenta epiphoris imponitur. Hyoſcyami ſemen bibunt obolo tantundem meconij adiicientes vinúmque, ad epiphoras inhibendas. Adiungunt & gentianæ ſuccum, quem collyriis acrioribus pro meconio miſcẽt. Facit claritatem & euphorbium inunctis. Inſtil-

latur plantaginis ſuccus lippitudini. Caligines
ariſtolochia diſcutit. Iberis adalligata capiti cũ
quinque folio, epiphoras, & ſiqua in oculis vi-
tia ſunt, emendat. Verbaſcum epiphoris imponi-
tur. Periſtereos ex roſaceo vel aceto. Ad hypo-
chyſin & caliginem, cyclaminon in paſtillos
diluunt. Peucedani ſuccum, vt diximus, ad cla-
ritatem & caligines, cum meconio & roſaceo.
Pſyllion illitum fronti epiphoras ſuſpendit.

*De anagallide ſiue corchoro, & mãdragora ſiue cir-
ceio, & cicuta, & crethmo agrio, & molybdæna, &
capno, & acoro, & iride, & cotyledone, & aeizoo,
& andrachne, & erigero, & de ephemero, & de
labro Veneris, & de ranunculo, ad oculo-
rum, aurium, narium, dentium, oríſ-
que vitia medicinæ.*

Cap. XIII.

ANagallida aliqui corchoron vocant. Duo
genera eius: mas flore phœniceo, fœmina
cæruleo, non altiores palmo, frutice tenero, fo-
liis puſillis, rotundis, in terra iacentibus: na-
ſcuntur in hortis & aquoſis. Prior floret cærulea.
Vtriuſque ſuccus oculorum caliginem diſcutit
cum melle, & ex ictu cruorem & argema rubẽti-
magis cum Attico melle inunctis. Pupillas di-
latat: & ideo hoc inunguntur antè, quibus pa-
racenteſis fit. Iumentorum quoque oculis me-
dentur. Succus caput purgat per nares infuſus, ita
vt deinde vino colluatur. Bibitur & contra an-
gues ſucci drachma in vino. Mirum, quòd pe-
cora fœminam vitant. At ſi decepta ſimilitudine
(flore enim tantũ diſtãt) deguſtauere, ſtatim eam
quæ aſyla appellatur, in remedio quærunt; cã à
noſtris ferus oculus vocatur. Præcipiunt aliqui
effoſſur

foſſutis, ante Solis ortum, priuſquàm quicquam aliud loquantur, ter ſalutare eam, tum ſublatam exprimere: ita præcipuas eſſe vires. De euphorbio ſatis dictum eſt, cuius ſuccus lippitudini, ſi tumor erit, item abſinthium cum melle tritum, itémque Vettonicæ farina conueniet. Aegilopas ſanat herba eodem nomine, quæ in hordeo naſcitur, tritici folio, ſemine contrito cum farina permiſta impoſitáque, vel ſucco. Exprimitur hic è caule foliiſque prægnantibus, dempta ſpica, & in trimeſtri farina digeritur in paſtillos. Aliqui & mandragoræ vtebantur: Poſteà abdicatus in hac curatione eſt. Epiphoris (quod certum eſt) medetur & oculorum dolori, radix tuſa cum roſaceo & vino. Nam ſuccus multis oculorum medicamentis miſcetur. Mandragoram, alij Circeium vocant. Duo eius genera candidus, qui & mas: niger, quæ fœmina exiſtimatur, anguſtioribus foliis, quàm lactucæ, hirſutis, & caulibus, radicibus binis terníſue rufulis intus albis, carnoſis teneriſque, penè cubitalibus. Ferunt mala auellanarum nucum magnitudine, & iis ſemen ceu pyrorum. Album hoc alij arſen, alij morion, alij hypophlomon vocant. Huius folia alba, quàm alterius, latiora, vt lapathi ſatiuæ. Cauent effoſſuri contrarium ventum, & tribus circulis antè gladio circunſcribunt: poſtea fodiunt ad occaſum ſpectantes. Succus fit & è malis & caule, deciſo cacumine & radice punctis aperta, aut decocta: vtilis hæc vel ſurculo. Conciſa quoque in orbiculos ſeruatur in vino. Succus non vbique inuenitur, ſed vbi poteſt, circa vindemias quæritur. Odor grauis eius, ſed radicis & mali grauior. Ex albo mala matura in vmbra ſiccan-

tur. Succus ex iis Sole denſatur : item radicis ſu-
ſæ, vel in vino nigro ad tertias decoctæ. Folia
ſeruantur in muria efficacius, aliâs recétium ſuc-
cus peſtis eſt : ſic quoque noxiæ vires. Grauedi-
nem afferunt etiam olfactu: quanquam mala in
aliquibus terris mandantur, nimio tamen odo-
re obmuteſcunt ignari. Potu quidé largiore etiam
moriuntur. Vis ſomnifica pro viribus bibentium.
Media potio cyathi vnius. Bibitur & contra ſer-
pentes & ante ſectiones punctionéſq; ne ſentian-
tur. Ob hæc ſatis eſt aliquibus ſomnum odore
quæſiſſe. Bibitur & pro elleboro duobus obolis
in mulſo. Efficacius elleborum, ad vomitiones
& ad bilem nigram extrahendam. Cicuta quo-
que venenum eſt, publica Athenienſium pœna
inuiſa, ad multa tamé vſus nõ omittendi. Semen
habet noxium. Caulis autem & viridis eſtur à
plerìſque & in patinis. Leuis hic & geniculatus
vt calami, nigricãs, altior ſæpe binis cubitis, in
tenuiora cacuminibus ramoſus : folia coriandri * tene-
riora, graui odoratu : ſemen aniſo craſſius: ra-
dix concaua, nullius vſus. Semini & foliis refri-
geratoria vis, quæ ſi enecat, incipiunt algere
ab extremitatibus corporis. Remedio eſt, prius-
quàm perueniatur ad vitalia, vini natura excal-
factoria. Sed in vino pota, irremediabilis exiſti-
matur. Succus exprimitur foliis floribúſque:
tunc enim maximè tempeſtiuus eſt. Semine tri-
to expreſſus, & Sole denſatus in paſtillos, ne-
cat ſanguine ſpiſſando. Hæc altera vis. Et ideo
ſic necatorum maculæ in corporibus apparent.
diſſoluenda Ad * reſoluenda medicamenta vtuntur illo
pro aqua. Fit ex eo ad refrigerandum ſtoma-
chum malagma. Præcipuus tamen eſt ad cohi-
bendas epiphoras æſtiuas, oculorúmque dolores
ſedandos

dandos circumlitus. Miſcetur collyriis, & oculos omnes rheumatiſmos cohibet. Folia quoque tumorem omnem dolorémque & epiphoras ſedant. Anaxilaus autor eſt, mammas à virginitate illitas, ſemper ſtaturas. Quod certum eſt, lac puerperarum mammis impoſita extinguit, Venerémque teſtibus circa pubertatem illita. Remedia liberationi, quibus bibenda cenſetur, non equidem præceperimus. Maxima vis natæ Suſis Parthorum, mox Laconicæ, Creticæ, Aſiaticæ. In Græcia verò Megaricæ, deinde Atticæ. Cremnos agrios gramias tollit oculorum impoſitus, tumorem quoque polenta addita. Naſcitur vulgo molybdæna, id eſt plumbago, etiam in arvo, folio lapathi, craſſa radice, hiſpida. Hac commanducata ſi oculus ſubinde * elingatur, plumbum (quod eſt genus vitij) ex oculo tollitur. Capnos prima, quam pedes gallinaceos vocant, naſcens in parietinis & ſepibus, ramis tenuiſſimis, ſparſiſque, flore purpureo, viridis, ſucco caliginem diſcutit: itaque in medicamenta oculorum additur. Similis & nomine & effectu, ſed alia eſt capnos fruticoſa, prætenera, foliis coriandri, cineracei coloris, flore purpureo. Naſcitur in hortis & ſegetibus hordeaceis. Claritatem facit inunctis oculis, delacrymationémque, ceu fumus: vnde nomen. Eadem euulſas palpebras renaſci prohibet. Acoros iridis folia habet, anguſtiora * tantùm & longiore pediculo, radices nigras minúſque venoſas, cætero & has ſimiles iridis, guſtu acres, odore non ingratas, ructu faciles. Optimæ Ponticæ, dein Galaticæ, mox Creticæ. Sed primæ in Colchide iuxta Phaſin amnem, & vbicunque in aquoſis. Recentibus virus maius, quàm vetuſtis. Creticæ

cand-

**Aliàs, liniatur. quã lectionem ex vetu. codi. Venet. eruit Manutius*

** tamen*

candidiores Ponticis. Siccantur vtribus in vmbra digitalibus fruſtis. Necnon inueniuntur: qui oxymyrſinæ radicem acaron vocant: ideóque quidam hanc acaron agrium vocare malunt. Vis ei ad calfaciendum extenuandúmque efficax, contra ſuffuſiones & caligines oculorum, ſucco eiuſdem poto, contráque ſerpentes. Cotyledon paruula herba, cauliculo tenero, pulo, pingui folio & concauo, vt coxendices, naſcitur in maritimis petroſiſque, viridis, radice oliuæ modo rotunda. Oculis medetur ſucco. Et aliud genus eiuſdem, ſordidis foliis, latioribus, denſioribúſq; circa radicem velut oculum cingentibus, aſperrimi guſtus, longiore caule, ſed pergracili. Vſus eius ad eadem, quæ iris. Aeizoi duo genera: Maius in fictilibus vaſculis ſeritur, quod aliqui buphthalmũ vocãt, alij zoophthalmon, alij ſtergethron, quòd amatoriis conueniat: alij hypogeſon, quoniam in ſubgrundiis ferè naſcitur. Sunt qui Ambroſiam potiùs vocant, & qui amerimnon: Itali ſedum magnum, aut oculum, aut digitellum. Alterum minuſculum, quod erithales vocant, alij trithales, quia ter floreat, alij chryſothales, aliqui iſoëtes: ſed aëizoum vtrunque, quoniam viret ſemper: aliqui ſemperuiuum. Maius cubiti altitudinem excedit, craſſitudine pluſquàm pollicari. Folia cacumine linguæ ſimilia, carnoſa, pinguia, largo ſucco, latitudine pollicari, alia in terram conuexa, alia ſtantia, ita vt ambitu effigiem imitentur oculi. Quod minus eſt, in muris parietinisque naſcitur & tegulis, fruticoſum à radice, & ſurſum vſque ad cacumen: foliis anguſtis, mucronatis, ſuccoſis, palmo alto caule: radix inutilis. Huic ſimilis eſt, quam Græci adrachnen agriam

vocant, Itali illecebram, puſillis latioribus foliis, breuiori cacumine. Naſcitur in ... & colligitur cibi cauſa. Omnium harum eadem, perfrigerare & aſtringere. Meden- ... epiphoris folia impoſita, vel ſuccus inunctis. ... ant enim hulcera oculorum, explentque, & cicatricem perducunt, palpebras deglutinant. Eædem capitis doloribus medentur, ſucvel folio temporibus illitis. Aduerſantur phalangiorum ictibus: aconito verò maius aeizoum præcipuè. A ſcorpionibus quoque habentem ferire negant. Medentur & aurium dolori. ... ſuccus inunctus hyoſcyami modicè: item achilleæ, & minoris centaurei, & plantaginis, peucedani cum roſaceo & meconio: acori ſuccum roſa. Omnis autem ſtrigili calefactus infunditur. Cotyledon etiam purulentis, & cum medulla ceruina calefacta. Ebuli radicis tritæ ſuccus linteolo colatus, mox in Sole denſatus, cum opus eſt, roſaceo dilutus & calefactus, parotidas ſanat. Verbenaca quoque: item plantago: item ſideritis cum axungia vetere. Natium ... nas emendat ariſtolochia cum cypero. Dentibus remedio ſunt panacis radix commanducata, præcipuè Chironiæ, item ſuccus collutis: radix hyoſcyami ex aceto manducata: item polemoniæ. Commanducantur & plantaginis radices, aut colluuntur in aceto decoctæ ſuc... Et folia ſunt vtilia, vel ſi ſanguine gingiuæ putreſcant, vel ſanguinis ſit reiectio. Semen eiuſdem apoſtemata, & collectiones gingiuarum ſanat. Et ariſtolochia gingiuas denſatque confirmat. Verbenaca cum radice manducata, & decocta ex vino aut aceto ſuccus collutis: Item quinquefolij radices, decoctæ ad tertias

rias vino aut aceto. Priùs verò quàm decoquantur; aqua marina aut ſalſa lauantur. Decoctum diu tenendum in ore. Quidam cinere quinquefolij fricare malunt. Et verbaſci radix decoquitur in vino ad colluendos dentes. Et hyſſopo colluuntur, & peucedani ſucco cum meconio vel radicum anagallidis magis fœminæ ſucco ab altera nare, quàm doleat, infuſo. Erigeron à noſtris vocatur ſenecio. Hanc ſi ferro circumſcriptam effodiat aliquis, tangátque ea dentem & alternis ter deſpuat, ac reponat in eundem locum, ita vt viuat herba, aiunt dentem eum poſteà non doliturum. Herba eſt trixaginis ſpecie & mollitia, cauliculis ſubrubicundis: naſcitur & in tegulis, & in muris. Nomen hoc Græci dederunt, quia vere caneſcit. Caput eius numeroſa diuiditur lanugine (qualis eſt ſpinæ) inter diuiſuras exeunte. Quare eam Callimachus acanthida appellat, alij pappum. Nec deinde Græcis de ea conſtat. Alij erucæ foliis eſſe dixerunt, alij roboris, ſed minoribus multó. Radicem alij ſuperuacua, alij neruis vtili, alij potu ſtrangulante. E diuerſo quidam regio morbo cum vino dederunt, & contra omnia veſicæ vitia: item cordis & iocineris. Renibus extrahere harenam dixere. Iſchidiacis drachmam cum oxymelite quæ ab ambulatione propinauere: torminibus quoque in paſſo vtiliſſimam, præcordiis etiam cibo ex aceto eam prædicantes, ſerentéſque in hortis. Nec defuere, qui & alterum genus facerent. Nec quale eſſet, demonſtrarunt, contra ſerpentes in aqua bibendam, edendámque comitialibus dantes. Nos eam Romanis experimentis per vſus digeremus. Lanugo eius cum croco & exiguo aquæ frigidæ trita illinitur epiphoris

phoris: toſta cum mica ſalis ſtrumis. Epheme-ron folia habet lilij, ſed minora, caulem pa-rem, florem cæruleum, ſemen ſuperuacuum, radicem vnam digitali craſsitudine, dentibus præcipuam conciſam in aceto, decoctámque vt tepido colluantur. Et ipſa etiam radix mobiles ſiſtit. Cauis & exeſis imprimitur. Chelidoniæ radix ex aceto trita continetur ore. Eroſis vera-trum nigrum imponitur: mobiles vtralibet de-cocta in aceto firmantur. Labrum Venereum vocant in flumine naſcentem. Eſt ei vermicu-lus, qui circa dentes * necatur, aut cauis den-tium cera includitur. Cauendum, ne auulſa her-ba terram tangat. Ranunculum vocamus, quem Græci batrachion. Genera eius quatuor. Vnum pinguioribus, quàm coriandri, foliis, & ad la-titudinem maluæ accedentibus, colore liuido, caule albo, gracili, & radice alba. Naſcitur in limitibus humidis & opacis. Alterum folioſius, pluribus foliorum inciſuris, altis caulibus. Ter-tium minimum eſt, graui odore, flore aureo. Quartum ſimile huic, flore luteo. Omnibus vis cauſtica, ſi cruda folia imponantur puſtulâſque, vt ignis, faciunt. Ideo ad lepras & pſoras eis vtuntur, & ad tollenda ſtigmata: cauſticíſque omnibus miſcent. Alopeciis imponunt, celeri-ter remouentes. Radix in dolore commanduca-ta diutius, rumpit dentes. Eadem ſicca conciſa, ſternutamentum eſt. Noſtri herbarij ſtrumeam vocant, quoniam medetur ſtrumis & panis, par-te in fumo ſuſpenſa. Credúntque ea rurſus ſata reuellare, quæ curauerint, vitia: quo ſcelere & plantagine vtuntur. Oris hulcera intus ſuccus plantaginis emendat, & folia radicéſque com-manducata, vel ſi rheumatiſmo laboret os. Hul-cera

* *ligatur, ex vetuſt. cod.*

cera fœtorémque quinquefolium. Hulcera pſyllium. Compoſita quoque ad fœtorem, vel maximè pudendum vitium trademus. Ergo folia myrti & lentiſci pari pondere, gallæ Syriacæ dimidium pondus, ſimul terere, & vino vetuſto ſpa- mandere matutinò, optimum eſt. Vel ederæ baccas cum caſia & myrrha, pari pondere ex vino. Naribus vtiliſſimum eſt dracontij ſemen contritum ex melle, etiamſi carcinomata in his ſint. Sugillata hyſſopo emendantur. Stigmata in facie, mandragora illita delet.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIÆ

LIBER XXVI.

Reliquæ per membrorum genera medicinæ, & de nouis morbis, & lichenes qui ſint, & quando primum in Italia cœperint, & de carbunculo, & de elephantiaſi, & colo. Cap. I.

SENSIT & facies hominum nouos, omníque æuo priore incognitos, non Italiæ modò, verumetiam vniuerſæ propè Europæ, morbos: tunc quoque nec tota Italia, nec per Illyricum Galliáſue aut Hiſpanias magnopere vagatos, aut alibi, quàm Romæ circáque, ſine dolore quidem illos, ac ſine pernicie vitæ: ſed tanta fœditate, vt quæcunque mors præferenda eſſet. Grauiſſimum ex his lichenas appellauere, Græco nomine, Latinè, quoniam à mento ferè oriebatur, ioculari primùm laſciuia (vt eſt procax natura multorum in alienis miſeriis) mox & vſurpato vocabulo mentagram, occupantem in multis totos vtique vultus, oculis tantùm immunibus, deſcendentem verò & in colla pectúſque ac manus, fœ-

dò cutis furfure. Non fuerat hæc lues apud maiores patréſque noſtros. Et primum Tiberij Claudij Cæſaris principatu medio irrepſit in Italiam, quodam Peruſino equite Romano Quæſtorio ſcriba; cùm in Aſia apparuiſſet, inde contagionem eius importante. Nec ſenſere id malum fœminæ, aut ſeruitia, plebéſque humilis, aut media, ſed proceres veloci tranſitu oſculi maximè, fœdiore multorum, qui perpeti medicinam tolerauerant, cicatrice, quàm morbo. Cauſticis nanque curabatur, ni vſque in oſſa corpus exuſtum eſſet, rebellante tædio. Aduenerúntque ex Aegypto genitrice talium vitiorũ medici, hanc ſolam operam afferentes, magna ſua præda. Siquidem certum eſt, Manilium Cornutum ex prætoriis legatum Aquitanicæ prouinciæ, H-S CC elocaſſe in eo morbo curandum ſeſe. Acciditque ſæpius, vt noua contra genera morborum gregatim ſentirentur. Quo mirabilius quid poteſt reperiri? aliqua gigni repentè vitia terrarum in parte certa, membríſq; hominum certis, vel ætatibus, aut etiam fortunis, tanquam malo eligente, hæc in pueris graſſari, illa in adultis: hæc proceres ſentire, illa pauperes. L. Paulo, Q. Marcio Cenſoribus, primùm in Italiam carbunculum veniſſe, Annalibus conſcriptum eſt, peculiare Narbonenſis prouinciæ malum: quo duo Conſulares obiere condentibus hæc nobis eodem anno, Iulius Rufus, & Q. Lecanius Baſſus. ille medicorum inſcitia ſectus, hic verò pollice læuæ manus euulſo acu ab ſemetipſo, tam paruo vulnere, vt vix cerni poſſet. Naſcitur in occultiſſimis corporum partibus, & plerunque ſub lingua, duritia rubens varicis modo, ſed nigricans capite, aliâs liuida, corpus intendens, neque

intumeſ-

intumeſcens, ſine dolore, ſine pruritu, ſine alio quàm ſomni indicio, quo grauatos in triduo aufert, aliquando & horrorem afferens, circáq; puſtulas paruas, rarius febrem, ſtomachum faucéſque cùm inuaſit, ocyſſimè exanimans. Diximus elephantiaſin ante Pompeij Magni ætatem non accidiſſe in Italia, & ipſam à facie ſæpius incipientem, in nare prima veluti lenticula: mox inualeſcente per totum corpus maculoſa, variis coloribus & inæquali cute, alibi craſſa, alibi tenui, dura, ceu ſcabie aſpera: ad poſtremum verò nigreſcente, & ad oſſa carnes apprimente, intumeſcentibus digitis in pedibus manibúſque. Aegypti peculiare hoc malum: & cùm in reges incidiſſet, populis funebre. Quippe in balineis ſolia temperabantur humano ſanguine ad medicinam eam. Et hic quidem morbus celeriter in Italia reſtinctus eſt: ſicut & ille, quem gemurſam appellauere priſci, inter digitos pedum naſcentem, etiam nomine obliterato. Idipſum mirabile, alios deſinere in nobis alios durare, ſicuti colum. Tiberij Cæſaris principatu irrepſit id malum. Nec quiſquam prior Imperatore ipſo ſenſit, magna ciuitatis ambage, cum edicto eius excuſantis valetudinem, legeret nomen incognitum. Quid hoc eſſe dicamus, aut quas Deorum iras? Parum enim erant homini certa morborum genera, cùm ſuprà c c c. eſſent, niſi etiam noua timerentur? Neque ipſi autem homines pauciora ſibi opera ſua negotia important. Hæc apud priſcos erant, quæ memoramus, remedia, medicinam ipſa quodammodo rerum natura faciente, & diu fuere.

Laus Hippocratis. *Cap. II.*

Hippocratis certè, qui primus medendi præce-

pta clariſſimè condidit, referta herbarum mentione inuenimus volumina: nec minus Dioclis Cariſtij, qui ſecundus ætate famáque extitit: item Praxagoræ & Chryſippi, ac deinde Eraſiſtrati: Herophilo quidem, quanquam ſubtilioris ſectæ conditori, ante omnes celebratam rationem eam, paulatim vſu, efficaciſſimo rerum omnium magiſtro, peculiariter vtique medicinæ, ad verba garrulitatémque deſcendente. Sedere nanque in his ſcholis auditioni operatos gratius erat, quàm ire per ſolitudines, & quærere herbas alias aliis diebus anni.

De noua medicina, & Aſclepiade medico, & qua ratione veterem medicinam mutauerit.

Cap. III.

DVrabat tamen antiquitas firma, magnáſque confeſſæ rei vindicabat reliquias, donec Aſclepiades ætate Magni Pompeij orandi magiſter, nec ſatis in arte ea quæſtuoſus, vt ad alia ſagacis ingenij, huc ſe repentè conuertit: atque (vt neceſſe erat homini qui nec id egiſſet, nec remedia noſſet, oculis vſúque percipienda) torrenti ac meditata quotidie oratione blandiens omnia abdicauit: totámque medicinam ad cauſam reuocando, coniecturam fecit, quinque res maximè communium auxiliorum profeſſus abſtinentiam cibi, aliâs vini, fricationem corporis, ambulationem, geſtationes: quæ cùm vnuſquiſque ſemetipſum ſibi præſtare poſſe intelligeret, fauentibus cunctis vt eſſent vera quæ facillima erant, vniuerſum propè humanum genus circumegit in ſe, non alio modo, quàm ſi cælo emiſſus aduenîſſet. Trahebat præterea mentes artificio mirabili, vinum promittendo ægris, dandóque tempeſtiuè, tum frigidam aquam. Et quon

quoniam cauſas morborum ſcrutari prior Herophilus inſtituerat, vini rationem illuſtrauerat Cleophantus apud priſcos, ipſe cognominari ſe frigida danda præferens, vt autor eſt M. Varro, alia quoque blandimenta excogitabat, iam ſuſpendendo lectulos, quorum iactatu aut morbos extenuaret, aut ſomnos alliceret, iam balineas auidiſſima hominum cupidine inſtituendo, & alia multa dictu grata atque iucunda: magna autoritate, nec minore fama, cùm occurriſſet ignoto funeri, relato homine ab rogo, atque ſeruato, ne quis leuibus momentis tantam conuerſionem factam exiſtimet. Id ſolum poſſumus indignari, vnum hominem è leuiſſima gente, ſine opibus vllis orſum, vectigalis ſui cauſſâ, repentè leges ſalutis humano generi dediſſe, quas tamen poſteà abrogauere multi. Aſclepiadem adiuuere multa, quorum cura nimis anxia & rudis, vt obtuendi ægros veſte, ſudoréſq; omni modo ciendi, nunc corpora ad ignes torrendi ſoléſue aſſiduo quærendi, in vrbe vmbroſa: imò verò tota Italia imperatrice, tum primum penſili balineatum vſu ad infinitum blandientem. Præterea in quibuſdam morbis medendi cruciatus detraxit, vt in anginis, quas curabant in fauces organo demiſſo. Damnauit meritò & vomitiones, tunc ſupra modum frequentes. Arguit & medicamentorum potus ſtomacho inimicos, quod eſt magna ex parte vetitum. Itaque nos in primis quæ ſunt ſtomacho vtilia ſignamus.

Irriſio Magicæ artis, & de lichene, eiúſque remedio, & faucium. Cap. IIII.

SVper omnia adiuuere eum Magicæ vanitates, in tantum euectæ, vt abrogare herbis fidem cunctis poſſent. Aethiopide herba amnes

ac ſtagna ſiccari coniectu, tactu clauſa omnia aperiri. Achimenide coniecta in aciem hoſtium, trepidare agmina, ac terga vertere. Latacen dari ſolitam à Perſarum rege legatis, vt quocunque veniſſent, omnium rerum copia abundarent, ac multa ſimilia. Vbinam iſtæ fuere, cùm Cimbri Teutoníque terribili Marte vlularent, aut cùm Lucullus tot reges Magorum paucis legionibus ſterneret? Cúrue Romani duces primam ſemper in bellis commerciorum habuere curam? Cur hercule Cæſaris miles ad Pharſaliam famem ſenſit, ſi abundātia omnis contingere vnius herbæ felicitate poterat? Non ſatius fuit Aemilianum Scipionem Carthaginis portas herba patefacere, quàm machinis clauſtra per tot annos quatere? Siccentur hodie Aethiopide Pontinæ paludes, tantúmque agri ſuburbanæ reddatur Italiæ. Nam quæ apud eundem Democritum inuenitur compoſitio medicamenti, quo pulchri boníque & fortunati gignantur liberi, cur nunquàm Perſarum regi tales dedit? Mirum eſſet profectò, huc uſque prouectam credulitatem antiquorum, ſaluberrimis ortam initiis, ſi in vlla re modum humana ingenia nouiſſent, atque non hanc ipſam medicinam ab Aſclepiade repertam, ſuo loco probaturi eſſemus euectam vltra Magos etiam. Sed hæc eſt omni in re animorum conditio, vt à neceſſariis orſa primò, cuncta peruenerint ad nimium. Igitur demonſtratarum priore libro herbarum reliquos effectus reddemus: adiiciemus, vt quaſque ratio dictauerit. Sed in lichenis remediis, atque tam fœdo malo, plura vndique acceruabimus, quanquam non paucis iam demonſtratis. Medetur ergo plantago trita, quinquefolium, radix albuci ex aceto, ficulnei caules aceto

aceto decocti, hibiſci radix cum glutino & aceto acri decocta ad quartas. Defricantur etiam pumice, vt rumicis radix trita ex aceto illinatur, & flos viſci cum calce ſubactus. Laudatur & * tithymali cum reſina decoctum. Lichen verò herba omnibus his præfertur, inde nomine inuento. Naſcitur in ſaxoſis, folio vno ad radicem lato, caule vno, paruo, longis foliis dependentibus. Hæc delet & ſtigmata. Teritur cum melle. Eſt aliud genus lichenis, petris totum * inhærens, vt muſcus, qui & ipſe illinitur. Hic & ſanguinem ſiſtit vulneribus inſtillatus, & collectiones illitus. Morbum quoque regium cum melle ſanat ore illito & lingua. Qui ita curantur, aqua ſalſa lauati iubentur, vngi oleo amygdalino, hortenſiis abſtinere. Ad lichenas & thapſiæ radice vtuntur trita cum melle. Anginæ argemonia medetur ſumpta ex vino: hyſſopum cum vino decoctum & gargatizatum: peucedanum cum coagulo vituli marini æquis partibus. Proſerpinaca cum muria ex mænis & oleo trita, vel ſub lingua habita. Item ſuccus de quinquefolio, potus cyathis tribus. Hic & omnibus faucium vitiis medetur gargarizatus: verbaſcum priuatim tonſillis in aqua potum.

* Aliàs, tithimalum cum reſina decoctum.

* adhærens

Ad ſtrumas, & ad digitos, & ad pectus, & ad tuſsim medicinæ. Cap. V.

STrumis plantago: chelidonia cum melle & axungia: Quinquefolium: radix perſolatę item cum axungia, operitur folio ſuo impoſita. Item artemiſia: radix mandragoræ ex aqua. Sideritis trita folia, clauo ſiniſtra manu circunfoſſa adalligantur, cuſtodienda ſanatis, ne rurſus ſata diro perturbatiorum ſcelere (vt in quibuſdam) rebellet: quod & in his, quos artemiſia ſanauerit,

prædici reperio : item in his,quos plantago. Da-
maſonion,quæ & alcea vocatur,ſub ſolſtitio col-
lecta , imponitur ex aqua cæleſti, folium tritum
vel radix cum axungia tuſa , ita vt impoſita ſo-
lio ſuo operiatur. Sic & ad omnes ceruicis dolo-
res,tumoréſque quacunque in parte.Bellis in pra-
tis naſcitur,flore albo,aliquatenus rubente.Hanc
cum artemiſia illitam,efficaciorem eſſe produnt.
Condurdum herba ſolſtitialis , flore rubro, ſuſ-
penſa in collo , comprimere dicitur ſtrumas:
item verbenaca cum plantagine. Digitorum vi-
tiis omnibus, & priuatim pterygiis , quinqueſo-
lium medetur.In pectoris vitiis vel grauiſſimum
eſt tuſſis: huic medetur panacis radix in vino
dulci. Succus hyoſcyami etiam ſanguinem ex-
creantibus : nidor quoque accenſi tuſſientibus.
Item ſcordotis miſto naſturtio & reſina, cum
melle tuſa arida. Facit & per ſe faciles excrea-
tiones. Item centaureum maius . vel ſanguinem
reiicientibus:cui vitio & plantaginis ſuccus me-
detur.Et Vettonica obolis tribus in aqua, contra
purulentas, contráque cruentas excreationes.
Perſolatæ radix drachmæ ponderis , cum pineis
nucleis vndecim.Peucedani ſuccus , pectoris do-
loribus , & acotum ſubuenit , & ideo antidotis
miſcetur:tuſſi daucum : item Scythica herba. Ea-
demum omnibus pectoris vitiis,tuſſi & purulen-
ta excreantibus,obolis tribus in paſſo.

*De verbaſco,& cacalia vel tuſſilagine,& be-
chio,& ſaluia,ad tuſſim. Cap. VI.*

TOtidem verbaſcum,cuius flos aureus. Tanta
huic vis eſt , vt iumentis etiam non tuſſienti-
bus modò,ſed ilia quoque trahentibus, auxilie-
tur potu:quod & de gentiana reperio. Radix ca-
caliæ commanducata,& in vino madefacta, no

tuſſi tantùm, ſed & faucibus prodeſt. Hyſſopi quoque quinque rami cum duobus rutæ & ficis tribus decocti thoracem purgant. Tuſſim ſedat bechion, quæ & tuſſilago dicitur. Duo eius genera. Syluestris vbi naſcitur, ſubeſſe aquas credunt: & hoc habent ſignum aquileges. Folia ſunt maiuſcula, quàm ederæ, quinque aut ſeptem, ſubalbida à terra, supernè pallida, ſine caule, ſine flore, ſine ſemine, radice tenui. Quidam eandem eſſe bechion, & alio nomine chamæleuceen putant. Huius aridæ cum radice fumus per harundinem hauſtus & deuoratus, veterem ſanare dicitur tuſſim: ſed in ſingulos hauſtus paſſum guſtandum eſt. Altera à quibuſdam ſaluia appellatur, ſimilis verbaſco: conteritur ea, & colata calefit, atque ita ad tuſſim lateríſque dolores bibitur: contra ſcorpiones eadem & dracones marinos efficax. Contra ſerpentes quoque ex oleo perungi ea prodeſt. Hyſſopi faſciculus cum quadrante mellis decoquitur ad tuſſim.

Ad lateris dolores & pectoris, ad orthopnœas, ad iocineris dolorem, cordis dolori, pulmoni, vrinæ, tuſſi, pectori, hulceribus, renibus, hepaticis, ad vomitiones, & ad ſingultus, pleuriticis, lateri.

Cap. VII.

Lateris & pectoris dolores verbaſcum cum ruta ex aqua. Vettonicæ farina bibitur ex aqua calida. Stomachum corroborat ſcordotis ſuccus. centaureum, gentiana, ex aqua potæ. Plantago aut per ſe ſumpta in cibo, aut cum lente alicáue ſorbitione. Vettonica aliâs grauis ſtomacho, vitia tamen ſanat pota, vel foliis commanducata. Item ariſtolochia pota: agaricum manducatum ſiccum, vt ex interuallo merum ſorbeatur: nymphæa heraclia illita: peucedani ſuccus.

Pſyllion ardoribus imponitur, vel cotyledon tri-
ta cum polenta, vel aeizoum. Molon ſcapo eſt
ſtriato, foliis mollibus paruis, radice IIII. digi-
torum, in qua extrema allij caput eſt. Vocatur
à quibuſdam ſyron. Ex vino ſtomacho, & dyſp-
nœæ medetur: centaurium maius ecligmate:
plantago ſucco vel cibo: Vettonicæ tuſæ pondo
libra mellis Attici ſemuncia ex aqua calida
quotidie bibentibus. Ariſtolochia vel agaricoli
obolis ternis ex aqua calida, aut lacte aſini pota.
Ciſſanthemos ad orthopnœas bibitur: item hyſ-
ſopum & aſthmaticis. Peucedani ſuccus in ioci-
neris doloribus, & pectoris lateríſque, ſi febres
non ſint. Sanguinem quoque expuentibus ſubue-
nit agaricum, Victoriati pondere tritum & in
mulſi V. cyathis datum. Idem & amomon facit.
Iocineri priuatim Teucria bibitur recens drach-
mis IIII. in poſcæ hemina. Vettonicæ drachma
vna in aqua calida cyathis III. ad cordis vi-
tia, in frigida cyathis II. Quinquefolij ſuccus
iocineris & pulmonis vitiis, ſanguinémque reii-
cientibus, & cuicunque ſanguinis vitio intus oc-
currit. Iocineri anagallides mirè proſunt. Capnon
herbam qui edêre, bilem per vrinam reddunt.
Acoron iocineri medetur, thoraci quoque &
præcordiis. Caucon, quæ & ephedra, ab aliis ana-
baſis vocata, naſcitur ventoſo ferè tractu, ſcan-
dens arborem, & ex ramis propendens, folio nul-
lo, cirris numeroſa, qui ſunt iunci geniculati, ra-
dice pallida. Datur ex vino nigro auſtero trita ad
tuſſim, ſuſpiria, tormina, & ſorbitione facta, in
quam vinum addi conuenit. Item gentiana ma-
defacta pridie contrita denarij pondere in vini
cyathis tribus. Geum radiculas tenues habet, ni-
gras, bene olentes. Medetur non modò pectoris
dolo

ribus aut lateris, ſed & cruditates diſcutit
ndo ſapore. Verbenaca verò omnibus viſce-
medetur, lateribus, pulmonibus, iocineri-
thoraci. Peculiariter autem pulmonibus, &
ab his phthiſis tentat. Radix herbæ conſili-
quam nuper inuentam diximus, ſuum qui-
& pecoris omnis remedium præſens eſt pul-
num vitio, vel traiecta tantùm in auricula. Bi
bet ex aqua, haberíque in ore aſſiduè ſub
gua. Superficies eius herbæ an ſit in aliquo
adhuc incertum eſt. Renibus prodeſt planta-
cibus, Vettonicæ potus, agaricum potum,
tuſſi. Tripolium in maritimis naſcitur ſaxis,
alludit vnda, neque in mari, neque in ſicco,
iſatis craſſiore, palmo alto in mucrone di-
radice alba, odorata, craſſa calidi guſtus.
hepaticis in farre decocta. Hæc herba ea-
videtur quibuſdam, quæ polium, de qua ſuo
diximus. Symphonia, vel gromphena, al-
viridibus roſeíſque per caulem foliis, in
ſanguinem reiicientibus medetur. Iocine-
autem herba melandryum, naſcens in ſegete
pratis, flore albo odorata. Eius cauliculus con
tur ex vino vetere. Item herba chalcetum è
* contrita imponitur. Faciles præſtat vo- * contra
iones radix Vettonicæ, ellebori modo IIII.
chmis in paſſo aut mulſo. Hyſſopum tritum
melle vtilius, præſumpto naſturtio aut irio-
olemonium denarij pondere. Eſt & ſilybo
ſuccus, qui denſatus in gummi, ſumitur
melle ſuprà dicto pondere: præcipuéque bi-
trahit. Ruſus ſiſtunt vomitionem cuminum
ſtre, Vettonicæ farina: ſumuntur ex aqua.
ergent faſtidia, cruditatéſque digerunt,
cum, Vettonicæ farina ex aqua mulſa,
plan

plantago decocta caulium modo. Singultus b... mionium ſedat: item ariſtolochia. Suſpiria c... menos. Pleuriticis & peripneumonicis centau... reum maius: item hyſſopum bibitur. Pleuritidi... peucedani ſuccus. Halus autem, quam Galli ... vocant, Veneti cotoneam, medetur lateri: item ... renibus conuulſiſque & ruptis. Similis eſt cunilæ ... bubulæ, cacuminibus thymo, dulcis, & ſitim ... dans, raræ radicis, alibi albæ, alibi nigræ. Eoſdem ... effectus lateris doloribus habet chamerops, myr... teis circa caulem geminis foliis, capitibus ... culis roſæ, ex vino pota. Iſchiadicos dolores & ... ſpinæ leuat agaricum potum, vt in tuſſi. Item ſtœ... chadis, aut Vettonicæ farina ex aqua mulſa.

De omnibus vitiis ventris & remediis, & torum quæ circà vel intra ſunt, & de aluo ſiſtenda vel ſoluenda.

Cap. VIII.

PLurimum tamen homini negotij aluus exhi-bet, cuius cauſa maior pars mortalium viuit. Aliâs enim cibos non tranſmittit, aliâs non con-tinet, aliâs non capit, aliâs non conficit. Eóque mores venere, vt homo maximè cibo pereat. Peſſimum corporum vas inſtat vt creditor, & ſæ-pius die appellat. Huius gratia præcipuè auaritia expetitur: huic luxuria conditur: huic nauigatur ad Phaſin: huic profundi vada exquiruntur. Et nemo vilitatem eius æſtimat, conſummationis fœditate. Ergo numeroſiſſima eſt circa hanc me-dicinæ opera. Siſtit eam ſcordotis recẽtis drach-ma cum vino trita, vel decocta potu. Polemonia quoque & dyſentericis ex vino datur: verbaſci radix pota ex aqua duorum digitorum magnitu-dine: nymphææ heracliæ ſemen cum vino po-tum: radix ſuperior è xiphio, drachmæ pondere

aceto. Semen plantaginis in vino tritum, vel
ex aceto coƈta, aut aliqua ex ſucco eius ſum-
Item cum lenticula coƈta, vel aridæ farina
ſparſa potioni cum papauere toſto & trito, vel
tus infuſus, aut ſuccus Vettonicæ, in vino fer-
calefaƈto. Eadem cœliacis in vino auſtero da
his & iberis imponitur, vt diƈtũ eſt. Teneſmo
nymphęæ heraclię è vino bibitur: pſyllium
aqua: acori radicis decoƈtum. Aeizoi ſuccus
um ſiſtit & dyſenterias, & tineas rotundas pel
Symphyti radix dyſẽteriam ſiſtit: item dauci.
zoum foliis contritis ex vino torminibus re-
it. Alceæ ſiccæ farina torminibus pota cum
no. Aſtragalus folia habet longa inciſuris mul
obliqua circa radices, caules III. aut IIII.
orum plenos, florem hyacinthi, radices vil-
as implicatas, rubras, prąduras. Naſcitur in
ſolis, apricis, & iiſdem niualibus, ſicut Pheneo
adiæ. Vis ei ad ſpiſſanda corpora. Aluum ſiſtit
dix in vino pota: quò fit vt moueat vrinam re-
cuſſo liquore, ſicut pleraque quæ aluum ſi-
nt. Sanat & dyſentericos in vino rubro tuſa.
ficilè autem tunditur. Eadem gingiuarum ſup
ationi vtiliſſima eſt fotu. Colligitur exitu au-
uni, cùm folia amiſit: ſiccatur in vmbra. Et la-
no ſiſtitur aluus vtroque, quod in ſegetibus na-
tur: contuſo & cribrato: bibitur ex aqua mulſa:
m nobili è vino. Lada appellatur herba, ex qua
anum fit in Cypro, barbis caprarum adhæ-
cens. Nobilius in Arabia. Fit iam & in Syria
que Africa, quod toxicon vocant. Neruos enim
arcu circundatos lanis trahunt, adhæreſcente
ſcida lanugine. Plura de eo diximus inter vn-
menta. Hoc grauiſſimum * odore eſt, duriſſi- * onere, ex
mumque taƈtu. Plurimum enim terræ colligit, vetu. codi.
cum

cùm probetur maximè purum, odoratum, molle, viride, reſinoſum. Natura ei, molliendi, ſiccandi, concoquendi, ſomnum alliciendi. Capillum fluentem cohibet, nigritiámque cuſtodit. Auribus cum hydromelite aut roſaceo infunditur. Furfures cutis & manantia hulcera ſale addito ſanat. Tuſſim veterem cum ſtyrace ſumptum. Efficaciſſimum ad ructus, Aluum ſiſtit & chondris, ſiue pſeudodictamnum: hypociſthis, orobathion quibuſdam dicta, malogranato immaturo ſimilis. Naſcitur, vt diximus, ſub ciſtho, vnde nomen. Hæc areſacta in vmbra ſiſtit aluum ex vino auſtero nigróque vtraque. Duo enim genera eius, candida & rufa. Vſus in ſucco: ſpiſſat, ſiccat. & rufa magis ſtomachi rheumatiſmos emendat. Pota tribus obolis, ſanguinis excreationes. Cum amylo diſenterias pota & infuſa. Item verbenaca ex aqua data, aut carentibus febre ex vino aminneo: cochlearibus quinque additis in cyathos tres vini. Lauer quoque naſcens in riuis condita & cocta torminibus medetur. Potamogeton vero ex vino dyſentericis etiam & cœliacis, ſimilis betæ foliis, minoribus tantùm hirſutioribúſque, paulatim ſupereminens extra aquam, peculiariter refrigerat, ſpiſſat. Vſus in foliis, cruribus vitioſis vtilia, & contra hulcerum nomas, cum melle vel aceto. Caſtor hanc aliter nouerat, tenui folio velut equinis ſetis, thyrſo longo & læui, in aquoſis naſcentem. Radice ſanabat ſtrumas & duritias. Potamogeton aduerſatur & crocodillis, itaque ſecum habent eam, qui venantur illos. Aluum ſiſtit & Achillea. Eoſdem effectus præſtat & ſtatice v i i. caulibus, veluti roſæ capita ſuſtinens. Ceratia vno folio, radice nodoſa & magna, in cibo cœliacis & dyſentericis

medetur. Leontopodion, alij leuceoron, [h]ydorypetrón, alij thorybetron vocant, cuius [ra]dix aluum ſiſtit, purgátque bilem, in aquam [mu]lſam addito pondere denariorum duûm. Na[ſci]tur in campeſtri & gracili ſolo. Semen eius po[tu]m lymphatica ſomnia facere dicitur. Lagopus [ſiſt]it aluum è vino pota, aut in febri ex aqua. [Ea]dem inguini adalligatur in tumore. Naſcitur [in ſe]getibus. Multi ſuper omnia laudant ad de[plo]ratos dyſentericos quinquefolium, decoctis [in l]acte radicibus potis: & ariſtolochiam Victo[ri]ati pondere in cyathis vini tribus. Quæ ex ſu[pra]dictis calida ſumentur, hæc candente ferro [tem]perari aptius erit. E diuerſo purgat aluum ſuc[cus] centaurei minoris, drachma in hemina aquę [cu]m exiguo ſalis & aceti, bilémque detrahit. Ma[...] tormina diſcutiuntur. Vettonica aluum ſol[uit] drachmis quatuor, in hydromelitis cyathis [...]em. Item euphurbium vel agaricum drach[mis] duabus cum ſale modico potum ex aqua, [vel] in mulſo obolis tribus. Soluit & cyclaminos [in] aqua pota, aut balanis ſubditis: item chamæ[...] balanus. Hyſſopi manipulus decoctus ad [ter]tias cum ſale, pituitas trahit illitus, vel con[...] cum oxymelite & ſale: pellítque ventris [a]nimalia. Pituitam & bilem detrahit peucedani [ra]dix. Aluum purgat anagallis ex aqua mulſa: [ite]m epithymon, qui eſt flos è thymo, ſatu[re]iæ ſimili. Differentia, quòd hic herbaceus [...], alterius thymi albus: quidam hippopheon [v]ocant: ſtomacho minus vtilis, vomitiones [...] mouet: ſed tormina & inflationes diſ[cut]it: Sumitur & ecligmate ad pectoris vitia [cu]m melle, & aliquando iride. Aluum ſoluit, [a] quatuor drachmis ad ſex, cum mellis exiguo

ſalíſque

ſaliſque & aceti. Quidam aliter epithymum tradunt, ſine radice naſci tenui ſimilitudine palliolí, rubens: ſiccari in vmbra, bibi ex aqua acetabuli parte dimidia, detrahere pituitam bilémque. Aluum leniter ſoluit & nymphæa in vino auſtero. Soluit & pycnocomon, erucæ foliis craſſioribus & rarioribus, radice rotunda, lutei coloris, terram olente, caule quadrangulo, modico, tenui, flore ocimi. Inuenitur in ſaxoſis locis. Radix eius in aqua mulſa * denariorum duûm pondere, & aluum, & bilem, & pituitã exinanit. Semen ſomnia tumultuoſa facit, vna drachma in vino potum. Et capnos ſtrumam diſcutit. Detrahit bilem polypodion, quam noſtri filiculam vocant: ſimilis enim eſt filici. Radix in vſu, piloſa, coloris intus herbacei, craſſitudine digiti minimi, acetabulis cauernoſa, ceu polyporum cirri, ſubdulcis, in petris naſcens, aut ſub arboribus vetuſtis. Exprimitur ſuccus aqua madefacta: & ipſa conciſa inſpergitur oleri vel betæ, vel maluæ, vel ſalſamento: vel cum pulticula coquitur ad aluum vel in febri leniter ſoluendam. Detrahit bilem & pituitam, ſtomachum offendit. Aridæ farina indita naribus polypum conſumit. Floret, & ſemen non fert. Scammonium quoque diſſolutionem ſtomachi facit, bilem detrahit, aluum ſoluit, præterquàm ſi adiiciantur aloës drachmæ duæ obolis eius duobus. Eſt autem ſuccus herbæ ab radice ramoſæ, pinguibus foliis, triangulis, albis, radice craſſa, madida, nauſeoſa. Naſcitur pingui & albo ſolo. Radix circa Canis ortum excauatur, vt in ipſa confluat ſuccus: qui Sole ſiccatus, digeritur in paſtillos. Siccatur & ipſa, vel cortex. Laudatur natione Colophonium, Myſium, Prienenſe: ſpecie autem nitidum & quàm ſimil-

** duodecim pẽdere. vel, duodecim pondere denariorum: quẽadmodum & in antiq. cod. legitur.*

millimum taurino glutini, fungoſum tenuiſſi-
is fiſtulis,citò liqueſcens, virus redolens,gum-
oſum, linguæ tactu lacteſcens, quàm leuiſſi-
um,cùm diluitur,albeſcens. Hoc euenit & ad-
terino,quod fit erui farina & tithymali mari-
ſucco, in Iudæa ferè: quòd etiam ſtrangulat
mptū.Deprehenditur guſtu. Tithymalus enim
guam excalfacit bulbi more, nec antè, nec
ſteà vtile. Dedere & per ſe ex aqua mulſa &
lle quaternis obolis.Sed vtiliſſimè cum aloë,ita
incipiente purgatione mulſum bibatur. Fit &
coctum radicis in aceto ad craſsitudinē mel-
quo lepræ illinuntur: & caput vngitur in do-
te cum oleo. Tithymalum noſtri herbā lacta-
am vocant, alij lactucam caprinam: narránt-
lacte eius inſcripto corpore, cū inaruerit,ſi
is inſpergatur, apparere literas, & ita qui-
m adulteras alloqui maluere, quàm codicil-
Genera eius multa. Primus cognominatur
racias, qui & maſculus exiſtimatur, ramis
gitali craſsitudine, rubris, rugoſis, quinque
ſex,cubitali longitudine,à radice foliis pen-
lis, in cacuminibus coma iunci. Naſcitur in
peris maritimis. Legitur ſemen autumno cum
ma: ſiccatum ſole tunditur & reponitur.Suc-
verò incipiente pomorum lanugine defra-
ramulis excipitur farina erui, aut ficis, vt
iis areſcat. Quinas autē guttas ſingulis ex-
ſatis eſt.Tradúntq; etiam toties purgari hy-
opicos fico ſumpta,quot guttas lactis excepe-
Succus cùm colligitur,ne attingat oculos ca-
ndum eſt.Fit & è foliis tuſis priore minus effi-
x.Fit & decoctum è ramis. Eſt & ſemen in vſu
m melle decoctum ad catapotia ſoluēdę alui
atia. Semen & dentium cauis cera includitur.

Colluuntur & radicis decocto è vino aut oleo. Il-
linunt & lichenas ſucco: bibúntque eum, vt pur-
gent vomitione, & aluo ſoluta, aliâs ſtomacho
inutilem. Trahit pituitam ſale adiecto in potu, bi-
lem aphronitro. Si per aluum purgari libeat, in
poſca: ſi vomitione, in paſſo aut aqua mulſa.
Media potio tribus obolis datur. Ficos à cibo
ſumpſiſſe melius eſt. Fauces vrit leniter. Eſt enim
tam feruentis naturæ, vt per ſe extrà corpori im-
poſitum, puſtulas ignium modo faciat, & pro
cauſtico in vſu ſit. Alterũ genus tithymali myr-
ſiniten vocant, alij caryiten, foliis myrti acutis
& pungentibus, ſed mollioribus, & ipſum in
aſperis naſcens. Colliguntur comæ eius hordeo
turgeſcente, ſiccatæque in vmbra diebus nouem
in Sole inareſcunt. Fructus non pariter matu-
ſcit, ſed pars anno ſequente, & nux vocatur. In-
de cognomen Græci dedere. Demetitur cũ mel-
ſium maturitate, leuatúrque, dein ſiccatur, &
datur cum papaueris nigri duabus partibus, ita
vt ſit totum acetabuli modus: minus hic vomi-
tionibus, quàm ſuperior, cæteri item. Aliqui
& folium eius dedere, nucẽ verò ipſam in mul-
ſo, aut paſſo, vel cum ſeſama. Trahit bilem & pi-
tuitam per aluum. Oris hulcera ſanat. Ad nomas
oris folium cum melle eſtur. Tertium genus ti-
thymali paralius vocatur ſiue tithymalis, folio
rotundo, caule palmum alto, ramis rubentibus, ſe-
mine albo, quod colligitur incipiente vua,
ſiccatum teritur, ſumitúrque acetabuli menſura
ad purgationes. Quartũ genus helioſcopion ap-
pellant, foliis portulacæ, ramulis ſtantibus à ra-
dice quatuor aut quinque, rubentibus, ſemipedali
altitudine, ſucci plenis. Hoc circa oppida naſci-
tur, ſemine albo, columbis gratiſſimo, quod co-

gitur incipiente vua. Nomen accipit, quoniam capita cum Sole circumagit. Trahit bilẽ per inferna in oxymelite dimidio acetabulo: cæteri uſus, qui characiæ. Quintum cypariſſian vocant propter foliorum ſimilitudinem, caule geminò aut triplici naſcentem in campeſtribus: cui eadẽ vis, quæ helioſcopio, aut characiæ. Sextum platyphyllon vocant: alij corymbiten, alij amygdaliten à ſimilitudine. Nec vllius latiora ſunt folia. Piſces necat, aluum ſoluit, radice vel foliis vel ſucco in mulſo aut aqua mulſa drachmis quatuor. Detrahit priuatim aquas. Septimũ dendroides cognominãt, alij cobion, alij leptophyllon, in petris naſcens, comoſiſſimum ex omnibus maximè cauliculis rubentibus, & ſemine copioſiſſimum, eiuſdem effectus, cuius characias. Apios iſchas, ſiue rhaphanoſagria, iuncos duos, aut tres ſpargit in terra rubentes, foliis rutæ: radix cepæ, ſed amplior: quare quidam rhaphanum ſylueſtrem vocant. Intus habet mammam candidã, extrà cortices nigros. Naſcitur in montoſis aſperis, aliquando & in herboſis. Effoditur vere, tuſaque in fictili mergitur: deiectóque quod ſupernatat, reliquus ſuccus purgat vtraque parte, ſeſquiobolo in aqua mulſa. Sic & hydropicis datur acetabuli menſura. Inſpergitur & aridæ radicis farina potioni: aiũtque ſuperiorem partẽ eius vomitione biles extrahere, inferiorem per aluum. Tormina diſcutit quodcunque panaces & Vettonica præterquàm à cruditate, peucedani ſuccus & inflationes, ructus gignens: * item acori radix daucúmue, ſi lactucæ modo ſumatur. Ladanum Cyprium potum interaneorum vitiis occurrit: item gentianæ farina, ex aqua tepida fabæ magnitudine. Plantago manè ſumpta

* *In antiq. exempl. ſio Acori radix, &c. nulla item mentione.*

duabus linguis, & tertia papaueris in vini non veteris cyathis IIII. Datur & in ſomnum cu... tibus, addito nitro vel polenta, ſi multo poſt ci... bum detur. Colo infunditur hemina ſucci, vel in febri. Agaricum potum obolis tribus in vini veteris cyatho vno, lieni medetur: & panacis omnium generum radix in mulſo. Sed Teucria præcipuè, pota arida & decocta, quantum manus capiat, in aceti heminis tribus. Ad vulnus illini- tur eadem cum aceto: aut ſi tolerari non poſſit, ex ficu vel aqua. Polemonia bibitur ex vino. Vetto- nica drachma in oxymelitis cyathis tribus. Ari- ſtolochia, vt contra ſerpentes. Argemonia vii diebus in cibo ſumpta, lienem conſumere dici- tur: agaricũ in aceto mulſo obolis duobus. Nym- phææ heracliæ radix è vino pota, & ipſa conſu- mit. Ciſſanthemus, drachma bis die ſumpta in vini albi cyathis II. per dies XL. lienem dicitur paulatim emittere per vrinam. Prodeſt & hyſſo- pum cum fico decoctum. Lonchitidis radix de- cocta, priuſquàm ſemen emittat. Peucedani quo- que radix decocta, & lieni & renibus. Lien a... ri potu conſumitur. Præcordiis & ilibus vtiliſſi- mæ radices. Clymeni ſemen potum diebus xxx pondere denarij in vino albo. Vettonicæ farina ex melle & aceto ſcillite pota. Radix lonchitidis in aqua, & Teucrium illinitur. Item ſcordiũ cum cera, agaricum cum farina fœnigræci, vel ... malis, contráque calculos grauiſsimis cruciati- bus, vt diximus, auxilio eſt. Polemonia ex vino pota: item agaricũ. Plantago radice vel foliis p... tis ex paſſo. Et Vettonica, vt in iocinere diximus. Item ramici pota atque illita. Eadem ad ſtrangu- rias efficaciſsima. Ad calculos quidã Vettoni... & verbenacam & millefolium æquis portioni... bu...

ex aqua, pro ſingulari remedio bibere ſua-
nt. Stranguriias diſcuti & dictamno certum eſt.
em quinquefolio decocto ad tertias in vino:
oc & enterocelicis dari atq; illini, vtiliſſimum
. Xiphij quoque radix ſuperior, vrinam ciet
fantibus. Enterocelicis datur ex aqua, & illi-
ur veſicæ vitiis. Peucedani ſuccus infantium
mbici;& vmbilicis eminentibus pſyllion illini-
t. Vrinam cient anagallides, acoríque radicis
coctum, vel ipſa trita potáque, & omnia veſi-
vitia ſanat. Et calculos herba & radix coty-
donis. Itémque genitalium inflammationem
unem, pari pondere caulis & ſeminis & myr-
æ. Ebulum teneris cum foliis tritum, ex vino
um, calculos pellit: impoſitum teſtes ſanat.
geron quoque cum farina thuris & vino dul-
eſtiũ inflammationes ſanat. Symphyti radix
ata enterocelas cohibet: genitaliũ nomas hy-
ciſthis alba. Artemiſia quoque datur contra
lculos ex vino dulci, & ad ſtranguriam. Dolo-
veſicæ ſedat ex vino nymphææ heracliæ ra-
x. Eadem vis crethmo, ab Hippocrate admo-
um laudata. Eſt auté inter eas quæ eduntur ſyl-
ſtrium herbarum. Hanc certè apud Callima-
um apponit ruſtica illa Hecale: ſpeciéſque eſt
tis hortéſis. Caulis vnus palmum altus, ſemen
ens, odoratum, ceu libanotidis, rotundum,
ccatum rumpitur: habet intus nucleum candi-
um, quem aliqui cachryn vocát. Folia pinguia,
icant veluti oliuæ, craſſiora, & * ſalſa guſtu: *ſalſo guſtu.
dices digiti craſſitudine tres aut quatuor. Na-
ſtur in maritimis petroſis. Eſtur crudum co-
umue cum olere, odorati ſaporis & iucundi.
tuatur etiam in muria: præcipui vſus ad ſtran-
ſtiam, folio, vel caule, vel radice ex vino. Co-

lorem quoque corporis gratiorem facit, verùm
æquo largior inflationes. Aluum ſoluit decocto
vrinámq; & à renibus homorẽ trahit. Sic & al-
thææ ſiccę farina in vino pota, ſtranguriam tol-
lit, efficacius addito dauco. Lieni quoque vtilis.
Aduerſus ſerpẽtes bibitur. Iumẽtis quoq; in piru-
ita, aut ſtrãguria hordeo inſperſa ſuccurrit. An-
thyllion eſt lẽti ſimillima, quæ in vino pota, ve-
ſicas vitiis liberat, ſanguinẽ ſiſtit. Altera eſt an-
thyllis, chamępityos ſimilis, flore purpureo, odo-
re graui, radice intubi. Vel magis cepæa. ſimilis
portulacę, nigriore radice, ſed inutili, naſcens in
litoribus harenoſis, guſtu amara. In vino cum
aſparagi radice veſicæ plurimum prodeſt. Eadẽ
præſtat hypericon, quam alij chamæpityn, alij
corion appellant, oleraceo frutice, tenui, cubi-
tali, rubente, folio rutæ, odore acri, ſemine in ſi-
* nigra liqua * nigro, matureſcente cum hordeo. Natu-
ra ſemini ſpiſſandi, aluum ſiſtit: vrinam ciet: ad
calculos veſicæ cum vino bibitur. Eſt aliud hy-
pericon, quod alij corin appellant, folio tama-
*Et minoribus ac rubentibus, ricis, & ſub ea naſcitur, ſed pinguioribus foliis
*& minus rubentibus, odoratum, palmo altius,
leniter ſuaue, aculeatum. Vis ſemini excalfacto-
ria, & ideo inflationem facit enterocelis: ſed ſto-
macho non inutile, pręcipuum ad ſtranguriam,
ſi exhulcerata non ſit veſica. Medetur & pleuri-
ticis ex vino potum. Veſicæ autem callitrichon
trita ſimul cũ cumino, & data ex vino albo. Ver-
benaca quoque foliis decocta ad tertias, vel ra-
dix eius è mulſo calido calculos eiicit. Itẽ per-
preſſa, quæ Aretij & in Illyrico naſcitur, in aqua
decocta è tribus heminis ad vnam, & pota. Tri-
folium ex vino ſumptum, & chryſanthemũ pri-
mum. Anthemum quoque calculos eiicit, paruis

adice foliis quinis, caulibus longis duobus, re roſaceo: radices tritæ per ſe, ceu lauer cru- um. Silaus naſcitur glareoſis & perennibus ri- s cubitalis, apij ſimilitudine. Coquitur, vt olus idum, magna vtilitate veſicæ: quæ ſi ſcabiem tiat, panacis radice ſanatur, aliter inutile ve- is. Calculos pellit malum erraticum, radicis bra in vini congio decocta ad dimidias: inde minæ ſumuntur per triduum. Reliquum ex vi- o cum ſio, & vrtica marina, & daucum, & plan- ginis ſemen ex vino. Et herba Fuluiana trita t vino: & hæc nomen inuentoris habet, nota actantibus, vrinas ciet. Scordion teſtium tu- mores ſedat. Hyoſcyamum genitalibus medetur: ucedani ſuccus ex melle, & ſemen, ſtrangu- æ: agaricum obolis tribus in vini veteris cya- ho vno, trifolij radix drachmis duabus in vino: auci vna drachma, vel ſeminis. Iſchiadici & ſe- tine & foliis erythrodani tritis ſanantur, pana- e pota: & infricata polemonia, ariſtolochiæ de- octo folij. Agarico quidem & neruus, qui pla- tis appellatur, & humerorũ dolor ſanatur, obo- tribus in vini veteris cyatho vno poto. Quin- quefolium iſchiadicis & bibitur & imponitur, tem ſcammonia decocta cum hordei farina. men hyperici vtriuſque bibitur ex vino. Se- dis vitia & attritus celerrimè ſanat plantago: condylomata quinquefolium: ſedem conuer- ſam cyclamini radix ex aceto. Anagallis cæ- rulea procidentia ſedis retro agit: è diuerſo rubens proritat. Cotyledon condylomata & hæ- morrhoidas mirè curat. Teſtium tumores aco- ni radix decocta in vino tritáque & illita. In- tertrigines negat fieri Cato, abſinthium Ponti- cum ſecum habentibus.

De pulegio, & argemone. *Cap. IX.*

Alij adiiciunt & pulegium: quod ieiunus qui legerit, ſi poſt ſe alliget, inguinis dolores prohibet aut ſedat, cœptos. Inguinaria (quam quidam argemonem vocant) paſſim in vepribus naſcens, vt proſit inguinibus, in manu tantùm habenda eſt. Panos ſanat panaces cum melle: plantago cum ſale: quiquefolium: perſolatæ radix, vt in ſtrumis: item damaſoniũ: verbaſcum cum ſua radice tuſum, vino aſperſum, folióque inuolutum, & ita in cinere calfactum, vt imponatur calidum. Experti affirmauere, plurimum referre ſi virgo imponat nuda, ieiuna ieiuno, & manu ſupina tangés dicat. Negat Apollo peſtem poſſe creſcere, quam nuda virgo reſtinguat: atque ita retrorſa manu ter dicat, totiéſque deſpuant ambo. Medetur & radix mandragoræ ex aqua: radicis ſcammoniæ decoctum cum melle: ſideritis cum adipe veteri: vel Chryſippea cum ficis pinguibus. & hæc ab inuentore habet nomen.

De nymphæa, & abſtinentia & appetentia Veneris, & de ſatyrio erythraico, & crategi, & ſideriti. *Cap. X.*

Venerem in totum adimit, vt diximus, nymphæa heraclia, eadem ſemel pota, in xl. dies. Inſomnia quoque Veneris à ieiuno pota, & in cibo ſumpta. Illita quoque radix genitalibus inhibet non ſolùm Venerem, ſed & affluentiam genituræ: ob id corpus alere vocémque dicitur. Appetẽtiã Veneris facit radix è xiphio ſuperior data potu in vino. Item quam crethmon agrion appellant: & horminos, agrios cum polenta contrita. Sed inter pauca mirabilis eſt orchis herba, ſiue ſerapias, foliis porri, caule palmeo, flore purpureo, gemina radice, teſticulis ſimili, ita

ita vt maior, ſiue (vt aliqui dicunt) durior ex qua pota excitet libidinem: minor ſiue mollior, è lacte caprino inhibeat. Quidam folio ſcillæ eſſe dicunt læuiori ac minori, caule ſpinoſo. iúſque radices ſanāt oris hulcera, thoracis pituitas, aluum ſiſtunt è vino potę. Concitatricem im habet ſatyrion. Duo eius genera: vna longioribus foliis, quàm oleæ, caule quatuor digitorum, flore purpureo, radice gemina ad formam hominis teſtiū, alternis annis intumeſcente ac reſidente. Altera ſatyrion orchis cognominatur, & fœmina eſſe creditur. Diſtinguitur internodiis & ramoſiore frutice, radice faſcinis tili. Naſcitur ferè iuxta mare. Hæc tumores & vitia partium earum erumpentia cum polenta ita ſedat, vel per ſe trita. Superioris radix in late ouis colonicæ data, neruos intendit: eadem ex aqua remittit. Græci ſatyrion, foliis lilij rubri minoribus & tribus non amplius è terra exeuntibus tradunt, caule læui, cubitali, nudo, radice gemina: cuius inferior pars & maior mares gignat, ſuperior ac minor fœminas. Et aliud genus ſatirij (erythraicon appellant) ſemine viticis maiore, læui: duræ radicis cortice rubro intus album includi, ſapore ſubdulce: fere in montoſis inueniri. Venerem, etiam ſi omino manu teneatur radix, ſtimulari, adeò ſi bibatur in vino auſtero. Arietibus quoque & hircis ſegnioribus in potu dari. Et à Sarmatis equis ob aſſiduum laborem pigrioribus in coitu, quod vitium profedamum vocant. Vim eius reſtinguit aqua mulſa aut lactuca ſumpta. In totum quidem Gręci, cùm concitationem hanc volunt ſignificare, ſatyrion appellant, ſic & crategin cognominantes & thelygonon, quarum ſemen

teſtium ſimile eſt. Tithymali quoque ramorum
medullam habentes, ad Venerem proniores fie-
ri dicuntur. Prodigioſa ſunt, quæ circa hoc tra-
didit Theophraſtus, autor alioqui grauis, ſeptua-
geno coitu duraſſe libidinem contactu herbæ
cuiuſdam, cuius nomen ſpeciémque non poſuit.
Sideritis adalligata varices minuit, & ſine do-
lore præſtat. Podagræ morbus rarior ſolebat eſ-
ſe, non modò patrum auorúmque memoria, ve-
rum etiam noſtra, peregrinus & ipſe. Nam ſi Ita-
liæ fuiſſet antiquitus, Latinum nomen inueniſ-
ſet. Inſanabilis non eſt credendus: quippe quo-
niam & ſponte deſiit, & in pluribus cura. Meden-
tur panacis radices cum vua paſſa: ſuccus hyo-
ſcyami cum farina vel ſemé: ſcordion ex aceto:
iberis, vti dictum eſt. Verbenaca cum axungia
trita, cyclamini radix, cuius decoctũ & pernio-
nibus prodeſt. Podagras refrigerat radix è xi-
phio, ſemen è pſyllio: cicuta cum lithargyro aut
axungia, aeizoum in primo impetu podagræ fer-
bentis, hoc eſt calidę. Vtrilibet verò cõuenit eri-
geron cum axungia, plantaginis folia tria addi-
to ſale modico, argemonia tuſa ex melle. Meden-
tur & verbenaca illita, aut ſi pedes macerentur
in eius decocto. Et lappago, ſimilis anagallidi,
niſi eſſet ramoſior ac pluribus foliis aſpera, ru-
goſa, aſperioris ſucci, grauis odoris: quę talis eſt,
mollugo vocatur: ſimilis, ſed aſperioribus foliis,
aſperugo. Superioris ſuccus expreſſus pondere
x i. denariorum in vini cyathis duobus quoti-
die ſumitur. Præcipuè verò liberat eo malo phy-
cos thalaſſion, id eſt, fucus marinus, lactucæ ſi-
milis, qui conchyliis ſubſternitur: non podagrę
modò, ſed omnibus articulorum morbis impoſi-
tus, priùs quàm exareſiat. Tria antè genera eius:
latum

ctum, & alterum longius, quadantenus rubens: ttium criſpis foliis, quo in Creta veſtes tingun-t, omnia eiuſdem vſus. Nicander ea & aduer-ſus ſerpentes in vino dedit. Salutare eſt & ſemen ius herbæ, quam pſyllion appellauimus, made-ctum aqua, admiſtis in heminam ſeminis, reſi-ę Colophonię cochlearibus duobus, thuris vno. udantur & mandragorę folia cũ polenta tuſa.

Medicinæ generales de pedibus, talis, articulis, neruis, & remedia contra morbos qui totum corpus occu-pant. & de merthryda, & vigiliis, & paralyſi, & de febribus frigidis, & febre iumentorum, & phrene-ticis, & chamaælta, & aeizoo, & de igne ſacro.

Cap. XI.

TAlis verò tumentibus, limus aquaticus cum oleo ſubactus, mirè prodeſt. Articulis ſuccus centaureo minore. Idé neruis vtiliſſimus. Item centauris. Vettonica neruis diſcurrentibus per ſcapulas, humeris, ſpinæ, lumbis pota, vt in ioci-nere. Articulis quinquefoliũ impoſitũ. Mandra-gorę folia cũ polenta, vel radix recens tuſa cum cucumere ſylueſtri, vel decocta in aqua. Cubito-rum ac pedum rimis polypodij radix. Articulis ſuccus hyoſcyami cum axungia. Amomi ſuccus cum decocto: item cétumculus decocta, vel mu-ſcus recens ex aqua obligatur, donec inare-ſcat: item lappę boariæ radix è vino pota. Cycla-minos decocta in aqua perniunculos curat, om-niáque alia frigoris vitia. Perniunculos curat & cotyledon cum axungia: folia ex batrachio: epithymi ſuccus. Clauos pedum extrahit lada-num cum caſtoreo: verbenaca ex vino. Nunc peractis malis; quæ membratim ſentiuntur, di-cemus de his, quæ totis corporibus graſſantur. Remedia autem hæc communia inuenio. Ante

omnes

omnes potam dodecatheum, de qua diximus. Deinde panacis omnium generum radices, peculiariter longinquis morbis, & ſemen interaneorum vitiis. Ad omnes verò corporis dolores ſuccum è ſcordio: item Vettonicæ, quæ pota colorem plumbeum corporis priuatim emendat, gratioremq; reducit. Geranion aliqui myrrhida, alij merthrida appellant. Similis eſt ſicutæ, foliis minutioribus, & caule breuiori, rotundo ſaporis & odoris iucundi. Noſtri ſic eam tradunt. Græci foliis candidioribus paulò quàm maluæ, cauli-bus tenuibus, piloſis, ramoſam ex interuallis bi-nûm palmorum, & in his foliis, inter quæ in ca-cuminibus capitula ſint gruum. Alterum genus foliis anemones, diuiſuris longioribus, radice mali modo rotunda, dulci, reficientibus ſe ab imbecillitate vtiliſſima: & ferè talis vera eſt. Bibitur contra phthiſin drachma in vini cyathis tribus bis die. Item contra inflationes: & cruda idem præſtat. Succus radicis auribus medetur. Opiſthotonicis ſemen drachmis quatuor cum pipere & myrrha potum. Phthiſin ſanat & plantaginis ſuccus, ſi bibatur, & ipſa decocta. In cibo cum ſale & oleo, à ſomno matutino refrigerat. Eadem datur his, quos atrophos vocant, interpoſitis diebus. Vettonica phthiſicis eligmate cum melle fabæ magnitudine: Agaricum potum duobus obolis in paſſo, vel daucon cum centaureo maiore in vino. Phagedænis (quod nomen ſine modo exedentium eſt, & aliâs hulcerum) tithymali medentur cum ſeſamis ſumpti. Inter mala vniuerſi corporis vigilię ſunt plerisque. Harum remedio monſtratur panaces, clymenos, ariſtolochia, & odore, & perunɑcto capite: aeizoum, ſiue ſedum, ſi inuolutum panno nigro,

nigro, ignorantis puluino ſubiiciatur: & œnothera ſiue onuris hilaritatem afferens in vino, amygdalaceo folio, flore roſaceo, fruticoſa, longa radice, & cùm ſiccata eſt, vinum olente. Hæc in potu data feras quoque mitigat. Cruditates, quæ nauſeam faciunt, digerit Vettonica. Eadem pota à cœna concoctionem facit, in oxymelitis cyathis tribus drachmæ pondere, & crapulam diſcutit. Item agaricum poſt cibos in aqua calida potum. Paralyſin Vettonica ſanare dicitur: item iberis, vt dictum eſt. Eadem & torpentibus membris prodeſt: item argemonia, omnia quæ periclitentur ſecari, diſcutiendo. Comitiales ſanant panacis, quam heracliam diximus, radices potæ cum coagulo vituli marini, ita vt ſint panacis tres partes: plantago pota: Vettonica in oxymelite drachma, vel agaricum obolis tribus: folia quinquefolij ex aqua. Sanat & archezoſtis, ſed cum ammineo pota. Sanat & bacchatis radix arida in puluerem contrita, cyathis tribus cum coriandro in aqua calida. Et centunculus trita in aceto, aut melle, aut in aqua calida: verbenaca ex vino pota: hyſſopi baccæ terræ contritæ, & in aqua potæ diebus ſedecim: peucedanum cum coagulo vituli marini æquis portionibus potum: quinquefolij contrita folia ex vino pota: diebus XXXI. Vettonicæ farina pondere X. III. cum aceti ſcillitici cyatho, mellis Attici vncia: ſcammonium obolis duobus cum caſtorei drachmis quatuor. Febres frigidas leuiores facit agaricum potum in calida aqua: tertianas ſideritis cum oleo: item ladanum, quod in ſegetibus naſcitur, contuſum: plantago ex aqua mulſa, duabus horis ante acceſſionem pota binis drachmis: vel ſuccus radicis madefactæ

vel

vel tuſæ: vel ipſa radix trita in aqua ferro calefacta. Quidam ternas radices in tribus cyathis aquę dedere. Iidem in quartanis quaternas fecerunt. Bugloſſo inareſcente, ſi quis medullam è caule eximat, dicátque ad quem liberandum febre id faciat, & alliget ei ſeptem folia ante acceſſionem, aiunt à febre liberari. Item Vettonicæ drachmam, in aquæ mulſæ cyathis tribus, vel agaricum, maximè in his febribus, quę cum horrore veniunt. Quinquefolij folia quidam terna tertianis dedere, quaterna quartanis, plura cæteris: alij omnibus obolis tribus cũ pipere ex aqua mulſa. Verbenaca quidem & iumentorum febribus in vino medetur: ſed in tertianis à tertio geniculo inciſa, quartanis à quarto. Bibitur & ſemen hyperici vtriuſque in quartanis, & horroribus Vettonicæ farina, quę omnes horrores coërcet. Item panaces, adeò excalfactoria natura, vt per niuem ituris bibere id, ac perungi eo præcipiant. Et ariſtolochia perfrictionibus reſiſtit. Phreneticos ſomnus ſanat, qui contingit peucedano ex aceto capiti infuſo, anagallidum ſucco. E diuerſo lethargicos excitari labor eſt, hoc præſtante (vt perhibent) ex aceto naribus tactis peucedani ſucco. Contra inſanias Vettonica bibitur. Carbunculos rumpit panaces. Sanat Vettonicæ farina ex aqua, aut braſſica cum thure, frequenti potu calidæ: vel è carbone in conſpectu extincto fauilla, digito ſublata & illita, vel plantago tuſa. Tithymalus characites hydropicos ſanat. Panaces plantago in cibo, cùm priùs panem ſiccum ederint ſine potu: Vettonica drachmis duabus in duobus cyathis vini aut mulſi: vel agaricum, vel ſemen lonchitidis, duabus lingulis ex aqua potum: pſyllium ex vino: anagallidum ſuc-

cus

cotyledonis radix è mulſo: ebuli recentis radix, excuſſa tantùm, nec colluta, quantum duo digiti cõprehendant, ex vini veteris calidi hemina: trifolij radix drachmis duabus ex vino: tithymalum platyphyllon cognomine, ſemen hyperici, quod coris appellatur: acte, quam quidam ebulum putant, radice contrita in vini cyathis tribus, ſi febris abſit, vel ſemine ex vino nigro. Item verbenaca, faſciculo manus plenæ decocta in aqua ad dimidias. Pręcipuè tamen chamæactæ ſuccus aptiſſimus creditur. Eruptiones pituitæ emendant plantago, cyclamini radix cũ melle: ebuli folia contrita, & è vetere vino impoſita etiam boam ſanant, id eſt, rubentes papulas. Pruriginem ſuccus ſtrychni illitus. Igni ſacro medetur aëizoum: folia trita cicutæ: mandragoræ radix. Siccatur in aëre, vt cucumis: priùſque ſuper muſtum ſuſpenditur, mox in fumo: dein tunditur in vino aut aceto. Prodeſt & vino myrteo fouere: Mente ſextans, viui ſulphuris vncia, ex aceto ſimul trita: fuligo ex aceto. Ignis ſacri plura ſunt genera, inter quę medium hominem ambiens qui zoſter appellatur & enecat, ſi cinxerit. Medetur plantago cum creta Cimolia. Periſtereos per ſe: radix perſolatæ. Aliis quæ ſerpunt cotyledonis radix cum mulſo, aëizoum, ſuccus linozoſtis ex aceto.

Ad luxata membra, & contra morbum regium, & contra furunculos, & fiſtulas, & infiationes, & ambuſtionem, & contra alios morbos, ad neruos, ad ſanguinem. Cap. XII.

RAdix polypodij illita luxatis medetur. Dolorémq; & tumores tollunt ſemen pſyllij folia plantaginis tuſa, ſale modico addito: verbaſci ſemen ex vino decoctũ & contritum: cicuta cum

axung

axungia. Folia ephemeri tuberibus atque tu-
ribus illinuntur, quæ etiamdum diſcuti poſ-
Morbum regiũ in oculis præcipuè mirari eſt
nuitaté illam denſitatémq; tunicularũ felle ſ
eunte. Hippocrates à ſeptimo die in febre, mo
ferum ſignum eſſe docuit. Nos ſcimus vixiſſe
quos etiã ab hac deſperatione. Fit verò & ci
febres impugnatúrq; centaureo maiore (vt di
mus) poto, Vettonica, agarici obolis tribus ex
ni veteris cyatho: itẽ verbenacę folio, obolis
bus ex vini calidi hemina quatriduo. Sed cel
mè quinquefolij ſuccus medetur tribus cya
potus cum ſale & melle. Cyclamini radix dr
chmis tribus bibitur in loco calido, & à per
ctionibus tuto: ſudores enim felleos mouet. Fo
tuſſilaginis ex aqua: ſemen linozoſtis vtriuſq;
ſperſum potioni, vel cũ abſinthio, aut cicere
coctũ: hyſſopi baccę cũ aqua potę: Lichen her
ſi cùm ſumitur, cętero olere abſtineatur: poly
in vino data, ſtruthiõ in mulſo. Paſſim & in qu
cunque parte ac maximo incõmodo naſcuntur
qui furunculi vocantur, mortiferum aliquando
malum confectis corporibus. Remedio ſunt
cnocomi folia trita cũ polenta, ſi nondum ca
fecerint. Diſcutiũt & folia ephedri illita. Fi
quoque in omni parte ſerpunt, medicorum v
malè ſectis corporibus. Auxilio eſt centaur
minus collyriis cũ melle decocto additis: pl
taginis ſuccus infuſus: quinquefoliũ cum ſale
melle: ladanum cũ caſtoreo: cotyledon cũ me
dulla ceruina calefacta impoſita: Verbaſci ra
cis medulla collyrij tenuitate in fiſtulam ad
tur: vel ariſtolochiæ radix, vel ſuccus tithymali
Collectiones inflammationeſq; ſanant argemo
niæ folia illita. Duritias & collectiones omnes

erbenaca,vel quinquefolium,decoctum in ace-
o: verbaſci folia vel radix:hyſſopum è vino im-
poſitum: acori radix,decocto eius herbæ fouen-
tis: aëizoum. Item quæ contuſa ſint,duritiáſq;
ſinus corporis. * Illecebræ omnia infixa cor- ** Tela omnia infixa*
pori extrahunt,folia tuſſilaginis,daucum,ſemen
ontopodij tritum in aqua cum polenta. Suppu-
rationibus imponuntur pycnocomi folia trita
m polenta,vel ſemen: item orchis. Vitia,quæ
t in oſſibus, ſatyrij radice impoſita,efficaciſſi-
ſanari dicuntur. Nomæ & collectiones om-
,fuco maris,priuſquàm inareſcat. Et alceę ra-
collectiones diſcutit. Ambuſta ſanantur plan
gine arcio,ita vt cicatrix fallat. Folia eius in
qua decocta & contrita illinuntur: radices cy-
mini cum aëizoo: herba ipſa hyperici, quod
tion appellauimus. Neruis & articulis cõuenit
ntago trita cũ ſale:argemonia tuſa ex melle.
ucedani ſucco perunguntur ſpaſtici, tetanici.
uorũ duritiæ ægilopis ſucco. Doloribus eri-
on ex aceto illinitur. Epithymo ſpaſticis opi-
otonicis perungi,ſemine hyperici,quod coris
catur, idémque bibere prodeſt. Phrynion di-
r etiam abſciſſos ſanare neruos, ſi confeſtim
ponatur trita vel manſa. Spaſticis, tremulis,
iſthotonicis alceæ radix bibitur ex aqua mul-
ſic & rigores excalfacit. Sanguinis profluuiũ
t herbæ pæoniæ ſemen rubrũ. Eadem & in ra
e vis: Cyclaminos verò, ſi ore ſanguis reiicia-
,ſiue è naribus, ſiue aluo fluat, ſiue fœminarũ
ro: item lyſimachia pota vel illita, vel nari-
s indita: item plantaginis ſemen: quinquefo-
m potum & illitum: cicutæ ſemen in nares, ſi
de fluat, tritum ex aqua inditum: aëizoum,
tagali radix: ſiſtit & iſchæmon, & Achillea.

De herba equiſeto, nymphæa, peucedano, ſideritis aliiſque pluribus ad ſanguinem ſiſtendum vtilibus, & ſtephanomeli, & eriſithale, & contra vermes Cap. XIIII.

EQuiſetum, hippuris à Græcis dicta, & pratis vituperata nobis,(eſt autem pilus terræ,equinæ ſetæ ſimilis) lienem curſorum extinguit decocta fictili nouo ad tertias, quantũ vas capiat, & per triduum heminis pota.Vnctis eſculentis ante diem vnum interdicitur. Græcorum varia circa hãc opinio. Alij pini foliis ſimilem,nigricantem,eodẽ nomine appellant,vim eius admirabilem tradentes,quòd etiam ſanguinis profluuia vel tacto ea tantum homine ſiſtat.Alij hippurin, alij ephedron, alij anabaſin vocant. Tradúntque iuxta arbores naſci, & ſcandentem eas dependere comis iunceis multis nigris, vt eſt equorum cauda,geniculatis ramulis folia habere pauca,tenuia,exigua.Semen rotundum,ſimile coriandro,radice liguoſa: naſci in arbuſtis maximé. Vis eius ſpiſſare corpora.Succus ſanguinẽ è naribus fluentem incluſus ſiſtir: itẽ aluum. Medetur dyſentericis in vino dulci potus cyathis tribus. Vrinam ciet: tuſſim, orthopnœam ſanat: itẽ rupta,& quæ ſerpunt.Inteſtinis & veſicæ folia bibũtur.Enterocelen cohibet. Faciunt & aliã hippurin,breuioribus & mollioribus comis candidioribúſq;,perquàm vtilem iſchiadicis,& vulneribus ex aceto impoſitam,propter ſanguinem ſiſtendum. Et nymphæa trita plagis imponitur. Peucedanum cum ſemine cupreſſi bibitur, ſi ſanguis per os redditus eſt, fluxúſq; ab infernis. Sideritis tantam vim habet, vt quãuis recenti gladiatoris vulneri illigata,ſanguinẽ claudat:quod facit & ferulæ cinis,vel carbo:fungus verò etiam

eſſic

fficaciùs, qui ſecundum radicem eius naſcitur. er nares autẽ fluenti, & cicutæ ſemen tritum ex qua inditúmque, efficax habetur: item ſtepha-omelis ex aqua. Vettonicę farina è lacte capri-o pota, ſiſtit ex vbere fluentem: plantagóq; con-ſa. Eiuſdem ſuccus vomentibus ſanguinem da t. Ad erraticum autẽ radix perſolatæ cũ axun-ia vetere illita probatur. Ruptis conuulſiſque, x alto deiectis centaureũ magis, gentianę radix ita vel decocta, vel ſuccus Vettonicæ, & hoc mplius à vocis aut lateris cõtentionibus: pana-es, ſcordion, ariſtolochia, pota: agaricum. Item ontuſis & euerſis potum duobus obolis in mulſi yathis tribus, aut ſi febris ſit, in aqua mulſa: ver-aſcum, cuius flos ſimilis auro eſt acori radix, zoum omne, ſed è maiori ſuccus efficaciſſimè: tem ſymphytí vel radicis decoctum: daucum udum. Eriſithales eſt flore luteo, foliis acan-ibibitur è vino: item chamærops: & in ſorbi-one itio, vel plantago omnibus modis. Item hthiriaſi, qua Sylla Dictator conſumptus eſt: aſcuntúrque in ſanguine ipſo hominis anima-ia exeſura corpus. Reſiſtitur vuæ taminiæ ſucco, ut veratri, cum oleo perunctis corporibus. Ta-inia quidem in aceto decocta, etiam veſtes eo dio liberat.

Ad hulcera plagas, & ad verrucas tollendas, & de polycnemo. *Cap. XIIII.*

HVlcera multorum ſunt generum, aut multis modis curantur. Panacis omnium generum adix, ex vino calido illinitur manantibus. Sic-at priuatim, quam Chironiam diximus. Cũ mel-e trita tubera aperit: hulceribúſque, quæ ſerpunt, eploratis auxilio eſt cum æris flore, vino tem-erata omnibus modis, vel flore vel ſemine, vel

radice. Eadem cum polenta vetuſtis vulneribus prodeſt. Heraclion quoque ſiderion, apollinaris, pſyllium, tragacantha, ſcordotis cum melle purgat: Farina eius carnes excreſcentes per ſe inſparſa conſumit. Polemonia hulcera, quæ cacoëthe vocant ſanat: centaureum maius inſparſum vel illitum: item minoris coma decocta vel trita, vetera quoque hulcera purgat & perſanat. Folliculi clymeni recentibus plagis imponuntur. Illinitur autẽ gentiana hulceribus quæ ſerpunt, radice tuſa, vel decocta in aqua ad mellis craſſitudinem, vel ſucco: vulneribus, ex ea factum lycium. Lyſimachia recentibus plagis medetur. Plantago omniũ generum hulceribus, peculiariter fœminarũ, ſenum & infantium. Igne mollita melior, & cũ ceroto craſſa hulcerum labra purgat, nomas ſiſtit: Tritam ſuis foliis integere oportet. Suppurationes, collectiones, ſinus hulcerum chelidonia quoque ſiccantur: vulnera adeò vt etiam pro ſpodio vtantur. Eadem iam deſperatis cũ axungia imponitur. Dictamnum pota ſagittas pellit, & alia tela extrahit illita. Bibitur ex aquæ cyatho foliorũ obolo. Proximè pſeudodictamnum. Vtraque etiam ſuppurationes diſcutit. Ariſtolochia quoque putria hulcera exeſt: ſordida expurgat cũ melle, vermeſque extrahit: item clauos in hulceribus natos: & infixa corpori omnia, præcipuè ſagittas, & oſſa fracta, cum reſina. Caua verò hulcera explet per ſe. Et cum iride recentia vulnera ex aceto. Vetera hulcera verbenaca, quinquefolium cum ſale & melle. Radices perſolatæ, vulneribus ferro illatis recentibus imponuntur: folia veteribus. Cum axungia vtrúque: & ſuo folio operitur. Damaſonium, vt in ſtruma: folia verbaſci ex aceto aut vino. Periſtereos ad omnia

mnia genera,vel calloſorum putreſcentiúmq; ulcerum facit. Manantia nymphææ heracliæ dix ſanat.Item cyclamini radix vel per ſe, vel aceto,vel cũ melle.Eadẽ & contra ſteatoma- efficax,ſicut ad hulcera manantia hyſſopum: em peucedanũ,cui ad recentia vulnera vis tan eſt,vt ſaniem oſſibus extrahat.Præſtant hoc & nagallides , cohibẽntq; quas vocant nomas,& heumatiſmos.Vtiles & recẽtibus plagis,ſed pręcipuè ſenum corpori.Cum ceroto apoſtemata & ulcera tetra,folia mandragoræ recentia:radix ulnera cũ melle aut oleo:cicuta cũ ſiligine mi ta mero:aëizoum herpetas quoque & nomas,ac putreſcentia:ſicut erigeron verminoſa : recentia itẽ vulnera aſtragali radix:& vetera quoq; hulcera purgat hypociſthis vtraq;. Leontopodij ſemen tritũ in aqua,& cũ polenta illitum, ſpicula ſagittarũ extrahit:itẽ pycnocomi ſemen.Tithymalus characias ſucco gangrænas,phagedænas, putria,vel decocto ramorũ cum polenta & oleo: orchis radices, hoc amplius & cacoëthe ex aceto cũ melle ſiccę & recẽtes:per ſe œnothera effe- ctia ſeſe hulcera ſanat. Scythica vulnera curãt. Ad carcinomata,argemonia ex melle efficaciſſima eſt. Vulneribus præſanatis aſphodeli radix decocta,vt diximus,trita cũ polẽta & illita: quibuſcũq; verò apollinaris.Aſtragali radix in puluerem trita humidis hulceribus prodeſt: itẽ callitrix decocta in aqua.Priuatim verò iis quę calceamento facta ſint verbenaca , necnon & lyſimachia cõtrita,ac nymphæa arida inſriata. Polytrix inueteratis iiſdẽ vtilior. Polycnemon cunilæ bubulę ſimilis eſt,ſemine pulegij,ſurculoſa, multis geniculis,corymbo odorato, acri & dulci odore, quæ ferro factis vulneribus cõmandu-

cata imponitur,quinto die ſoluitur. Symphyton ad cicatricem celerrimè perducit: item ſideritis. Hæc imponitur ex melle. Verbaſci ſemine ac foliis ex vino decoctis ac tritis omnia corpori infixa extrahuntur: item mandragoræ foliis cum polenta: cyclamini radicibus cum melle. Triliaginis folia in oleo contrita, iis maximè adhibentur hulceribus, quæ ſerpunt: & alga in melle trita. Vettonica ad carcinomata, & melanias veteres addito ſale. Verrucas tollit argemonia ex aceto, vel batrachij radix, quæ & vngues ſcabros aufert. Linozoſtidis vtriuſque folia vel ſuccus illitus. Tithymali omnes genera verrucarum omnium: item omnia pterygia, varóſque tollunt. Cicatrices cum elegantia ad colorem reducit ladanum.

De pluribus experimentis ad mulierum menſes, & vuluæ morbos, & partus eijciendos, & continendos, & cutis in facie vitia, & capillum tingendum & tollendum, & quadrupedum ſcabiem. Cap. XV.

ARtemiſiam & elelíſphacum alligatas qui habeat viator, negatur laſſitudinem ſentire. Muliebribus morbis medetur maximè in vniuerſum pæoniæ herbæ ſemen nigrum ex aqua mulſa. Eadem & in radice vis menſes ciet: panacis ſemen, cum abſinthio menſes & ſudores: ſcordotis potu & illitu. Vettonica drachma in vini cyathis tribus bibitur contra omnia vuluarum vitia, aut quæ à partu fiunt. Menſes nimios ſiſtit Achillea impoſita, & decoctũ eius inſidentibus. Mammis imponitur hyoſcyami ſemen ex vino: locis radix è cataplaſmate: & mammis etiam chelidonia. Secundas morantes, vel partus emortuos, radices panacis appoſitæ extrahunt. Infuſum

naces in vino potũ vuluas purgat, appoſitúmq;
um melle. Polemonia pota ex vino, ſecũdas pel-
u: nidore purgat vuluas. Cẽtaurei minoris ſuccus
otu fotúq; mẽſes ciet. Itẽ maioris radix in vul-
doloribus iiſdẽ modis prodeſt. Deraſa verò &
ppoſita, extrahit partus emortuos. Plãtago appo
tur in lana in dolore vuluæ: in ſtrangulatu bi-
tur. Sed præcipua dictãno vis eſt. Menſes ciet,
artus emortuos vel tranſuerſos eiicit: bibitur ex
qua foliorũ obolo, adeò ad hæc efficax, vt ne in
ubiculũ quidem prægnantium inferatur. Nec po
u tantùm, ſed & illitu & ſuffitu valet. Proximè
eudodictãnũ. Sed mẽſes ciet cũ mero decoctũ
ondere denarij. Plurimis tamen modis ariſtolo
bia prodeſt: nã & mẽſes & ſecũdas ciet, & emor
os partus extrahit, myrrha & pipere additis, po
, vel ſubdita. Vuluas quoq; procidẽtes inhibet
otu vel ſuffitu, vel ſubiectu, maximè tenuis. Stran
ulatũ ab his, mẽſiúmq; difficultatẽ agaricũ tri-
us obolis in vini veteris cyatho potũ, emendat:
etiſtereos appoſita in adipe ſuillo recẽti: antir-
hinõ cum roſaceo & melle. Item appoſita nym-
phææ theſſalæ radix dolori medetur. In vino ni-
gro pota profluuia inhibet. E diuerſo ciet cycla-
mini radix pota & appoſita. Et veſicæ inſidentiũ
decocto medetur. Secũdas pota ciſſanthemos pel-
lit, vuluam ſanat. Et xiphij radix ſuperior menſes
ciet, drachma ex aceto pota. Peucedanũ ſtrãgula
tui vuluæ nidore vſtũ recreat. Mẽſes aluóſq; præ-
cipuè pſyllium, drachma in cyathis tribus aquæ
vulſæ ciet: ſemẽ mãdragoræ potũ vuluã purgat.
Menſes ciet ſuccus appoſitus, & emortuos partus.
Nimia rurſus profluuia ſiſtit ſemen cum vino &
ſulphure. Alui profluuia ſiſtit & contrahit batra-
chiõ potu vel cibo, ardẽs aliâs (vt diximus) cruda;

Sed cocta commendatur ſale & oleo,& cumino. Daucum & menſes & ſecundas potu facillimè pellit. Ladanum ſuffitu corrigit vuluas: dolori earum exhulceratíſq; imponitur. Emortua ſcammonium pellit, potum vel appoſitum. Menſes ciet hypericum vtrunque, appoſitum. Ante alia verò (vt Hippocrati videtur) crethmos è vino ſemine vel radice: cortice trahit & ſecundas: ſuccurrit & ſtrangulationibus ex aqua pota: item radix è geranio, peculiatiter ſecundis inflammationibúſque vuluarum conueniens. Purgat hippuris pota & appoſita vuluas. Polygonus pota menſes ciet & althææ radix. Folia plantaginis pelliunt, item agaricum ex aqua mulſa. Artemiſia vuluæ medetur trita, ex oleo irino aut fico, aut cum myrrha appoſita. Eiuſdem radix pota in tantum purgat, vt partus enectos extrahat. Menſes & ſecundas ciet ramorum decoctum inſidentibus: item folia pota drachma. Ad eadem omnia proſunt vel impoſita ventri imo cum farina hordeacea. Acoron quoque vtile eſt interioribus fœminarum morbis, & coniza vtraque, & crethmos. Et anthyllides duæ vuluis vtiliſſimæ, torminibúſque, & ſecundarum moræ, in vino potæ. Callitrix fotu locis medetur, albugines in capite tollit, capillos inficit oleo trita. Geranion in vino albo potum, hypociſthis in rubro, profluuium ſiſtunt. Hyſſopum ſuffocationes laxat. Radix vel benacæ pota ex aqua, ad omnia in partu aut ex partu mala, præſtantiſſima eſt. Peucedano quidam miſcent in vino nigro ſemen cupreſſi contritum. Nam ſemen pſyllij deferuefactum in aqua, cùm intepuit, epiphoras omnes vteri lenit. Symphyton tritum in vino nigro euocat méſes. Partus accelerat ſcordotis pota, drachma ſucci in

aqua mulſa cyathis quatuor: dictamni folia
eclarè dantur ex aqua. Conſtat, vnius oboli
ndere,vel ſi mortui ſint in vtero infantes,pro-
us reddi ſine vexatione puerperæ. Similiter
deſt pſeudodictamnum, ſed tardius:cyclami-
adalligata:ciſſanthemos pota: vettonicæ fa-
a ex aqua mulſa. Arſenogonon & thelygo-
n herbæ ſunt, habentes vuas floribus oleæ ſi-
iles,pallidiores tamen, ſemen album papaue-
modo, Thelygoni potu fœminam concipi
rrant. Arſenogonon ab ea ſemine oleæ, nec
o diſtat.Huius potu mares generari perhiben
,ſi credimus. Alij vtranque ocimo ſimilem
dunt. Arſenogoni autem ſemen geminum eſſe
ſtibus ſimile. Mammarũ vitiis aeizoum,quod
itellum appellauimus,vnicè medetur. Erige-
on ex paſſo mammas vberiores facit:ſonchum
farre coctum.Quæ verò maſtos vocatur,indi-
pilos mammarum è partu naſcentium aufert,
tineas in facie: aliáque cutis vitia emendat.
entiana, nymphæa Heraclia illita, cyclamini
adix,maculas omnes.Cacaliæ grana miſſa ceræ
iquidæ, extendunt cutem in facie, erugántque:
itia omnia acori radix emendat.Capillum lyſi-
achia flauum facit:denigrat hypericon, quod
corion vocatur:item ophrys herba denticula
oleri ſimilis,foliis duobus. Nigritiam dat &
olemonia,in oleo decocta.Pſilothrum nos qui-
dem in muliebribus medicamẽtis tractamus:ve-
rùm iam & viris eſt in vſu.Efficaciſſimum autem
habetur archezoſtis. Item tithymali ſucco,vel
in Sole,cum oleo illito crebro, vel euulſis pilis.
Quadrupedum ſcabiem ſanat hyſſopum ex oleo,
ſuum anginas peculiariter ſideritis.Verùm & re-
liqua genera herbarum reddamus.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIÆ

LIBER XXVII.

Reliqua herbarum genera. *Cap.* I.

PROOEMIVM.

CRESCIT profectò apud me certè, tractatu ipſo admiratio antiquitatis: quantóque maior copia herbarum dicenda reſtat, tanto magis adorare priſcorũ in inueniendo curam, in tradendo benignitaté ſubit. Nec dubiè ſuperata hoc modo poſſet videri etiam rerum naturæ ipſius munificentia, ſi humani operis eſſet inuentio. Nunc verò Deorum fuiſſe eam apparet, aut certè diuinam, etiam cùm homo inueniret: eandémq, omnium parentem & genuiſſe hæc, & oſtendiſſe, nullo vitæ miraculo maiore, ſi verũ fateri volumus. Scythicam herbam à Mæotidis paludibus & euphorbiam è monte Atlante, vltráque Herculis columnas, & ipſo rerum naturæ defectu, parte alia Britannicam ex Oceani inſulis extra terras poſitis: itémque æthiopidem ab exuſto ſideribus axe, alias prætereà aliunde vltro citróque humanæ ſaluti in toto orbe portari, immenſa Romanæ pacis

maieſtate non homines modò diuerſis inter terris gentibúſque, verùm etiam montes, & excedentia in nubes iuga, partúſque eorum & herbas quoque inuicem oſtentante. Aeternum quæſo deorū ſit munus iſtud. Adeò Romanos, velut alteram lucem, dediſſe rebus humanis videntur,

De aconito, & panthera, quæ extinguitur aconito. Cap. II.

Sed antiquorum curam diligentiámque quis poſſit ſatis venerari, cùm conſtet omnium venenorum ocyſſimum eſſe aconitum: & tactis quoque genitalibus fœminini ſexus, animalium, eodem die inferre mortem? Hoc fuit venenum, quo interemptas dormientes à Calfurnio Beſtia vxores M. Cæcilius accuſator obiecit. Hinc illa atrox peroratio, eius in digito mortuas. Fabulæ narrauere, è ſpumis Cerberi canis, extrahente ab inferis Hercule, ideóque apud Heracleam Ponticam, vbi monſtratur is ad inferos aditus, gigni. Hoc quoque tamen in vſus humanæ ſalutis vertere, ſcorpionum ictibus aduerſari experientia, datum in vino calido. Ea eſt natura vt hominem occidat, niſi inuenerit quod in homine perimat. Cum eo ſolo colluctatur, velut pari intus nacto. Sola hæc pugna eſt, cùm venenum in visceribus reperit: mirúmque, exitialia per ſe ambo cùm ſint, duo venena in homine commoriuntur, vt homo ſuperſit. Imò verò etiam ferarum remedia antiqui prodiderunt, demonſtrando quomodo venenata quoque ipſa ſanarentur. Torpeſcunt ſcorpiones aconiti tactu, ſtupentque pallentes, & vinci ſe confitentur. Auxiliatur eis elleborum albū, tactu reſoluēte: ceditq́; aconitū duobus malis, ſuo & omniū. Quòd ſi quis

illa

illa fortè ab homine excogitari potuiſſe credi? ingratè Deorum munera intelligit. Tangunt carnes aconito, necántque guſtatu earum pantheras, niſi hoc fieret, repleturas illos ſitus. Ob id quidam pardalianches appellauere. At illas ſtatim liberari morte, excrementorum hominis guſtu, demonſtratum. Quod certè caſu repertum quis dubitet? & quoties fiat etiam nunc vt nouum naſci, quoniam feris ratio & vſus inter ſe tradi non poſſit.

Quòd omnium creaturarum conditor ſit Deus. *Cap. III.*

HIc ergo caſus, hic eſt ille, qui plurima in vita inuenit Deus. Hoc habet nomen, per quem intelligitur eadem & parens rerum omnium & magiſtra natura, vtraque coniectura pari, ſiue iſta quotidie feras inuenire, ſiue ſemper ſcire iudicemus. Pudendúmque rurſus, omnia animalia, quæ ſint ſalutaria ipſis, noſſe, præter hominem. Sed maiores, oculorum quoque medicamentis aconitum miſceri, ſaluberrimè præmulgauere, aperta profeſſione malum quidem nullum eſſe ſine aliquo bono. Fas ergo nobis erit, qui nulla diximus venena, monſtrare quale ſit aconitū, vel deprehendēdi gratia. Folia habet cyclamini aut cucumeris, non plura quatuor, ab radice leniter hirſuta. Radicem modicam cammaro ſimilem marino. Quare quidam cammaron appellauere, alij thelyphonon, ex qua diximus cauſa. Radix incuruatur paulum ſcorpionum modo, quare & ſcorpion aliqui appellauere. Nec defuere, qui myoctonon appellare mallent, quoniam procul & è longinquo odore mures necat. Naſcitur in nudis cautibus, quas aconas nominant. Et ideo aconitum aliqui dixere, nullo

llo iuxtà, ne puluere quidem nutriente. Hanc
qui rationem nominis attulere. Alij, quoniam
tradem in morte eſſet, quæ cotibus ad ferri
iem deterendam, ſtatímque admota velocitas
iretur.

*ethiopide, & agerato, & aloë, & alcea, & aly-
po, & alſina, & androſace, & androſamo, &
ambroſia, & anoni, & anagyro, & anonymo.*

Cap. IIII.

Ethiopis folia habet phlomo ſimilia, magna
& multa, & hirſuta ab radice. Caulem qua-
ngulum, ſcabrum, ſimilem arcio, multis con-
uum alis, ſemen eruo ſimile, candidum, gemi-
n, radices numeroſas, longas, plenas, molles,
inoſas guſtu. Siccæ nigreſcunt, durantúrque,
cornua videri poſſint. Præter Aethiopiam na-
ntur, & in Ida monte Troadis, & in Meſſenia.
lliguntur autumno, ſiccantur in Sole aliquot
bus, ne ſitum ſentiant. Medentur vuluis, potæ
vino albo, iſchiadicis, pleuriticis, faucibus ſca
ris, decoctæ potu dantur. Sed quæ ex Aethiopia
nit eximia eſt, atque illico prodeſt. Agcraton
ulacea eſt., duorum palmorum altititudine,
igano ſimilis, flore bullis aureis. Huius vſtæ ni
vrinam ciet, vuluámque purgat, tanto magis
identibus. Cauſa nominis non hæc, ſed quo-
nrd iutiſſimè non marceſcit. Aloë ſcillæ ſimili
dinem habet, maior, & pinguioribus foliis ex
liquo ſtriata. Caulis eius tener eſt, rubens me-
ius, non diſſimilis antherico: radice vna, ceu pa-
o in terram demiſſa, graui odore, guſtu amara.
udatiſſima ex India affertur, ſed naſcitur & in
ſia: non tamen ea vtuntur, niſi ad vulnera re-
ntibus foliis: mirificè enim conglutinat, vel
ucco. Ob id in turbinibus cadorum eam ſerunt,
vt

vt acizoum maius. Quidam & caulem ante maturitatem ſeminis incidunt ſucci gratia, aliqui & folia. Inuenitur & per ſe lacryma adhærens. Ergo pauimentandum, vbi ſata ſit, cenſent, vt lacryma non abſorbeatur. Fuere, qui traderent in Iudæa ſuper Hieroſolymam metallicam eius naturam: ſed nulla magis improba eſt, neque alia nigrior eſt, aut humidior. Erit ergo optima pinguis ac nitida rufi coloris, friabilis, ac iocineris modo coacta, facilè liqueſcens. Improbanda nigra & dura, harenoſa quoque quæ & guſtu intelligitur. Gummi adulteratur & acacia. Natura eius ſpiſſare, denſare, & leuiter calfacere. Vſus in multis, ſed principalis aluum ſoluere, cùm penè ſola medicamentorum quæ id præſtant, confirmet etiam ſtomachum adeò non infeſtet vlla vi contraria. Bibitur drachma: ad ſtomachi verò diſſolutionem, in duobus cyathis aquæ tepidæ vel frigidæ, cochlearis menſura, bis terúe in die ex interuallis, vt res exigit. Purgationis etiam cauſa plurimùm tribus drachmis. Efficacior, ſi pota ea ſumatur cibus. Capillum fluentem continet cum vino auſtero, capite in Sole contra capillum peruncto. Dolorem capitis ſedat temporibus & fronti impoſita ex aceto & roſacco, dilutiórque infuſa. Oculorum vitia omnia ſanari ea conuenit, priuatim prurigines & ſcabiem genarum: item inſignita ac liuida, illita cum melle maximè Pontico. Tonſillas, gingiuas, & omnia oris hulcera. Sanguinis excreationes, ſi modicæ ſint, drachmæ pondere ex aqua: ſi minus, ex aceto pota. Vulnerum quoque ſanguinem, & vndecunque fluentem ſiſtit per ſe, vel ex aceto. Aliâs etiam eſt vulneribus vtiliſſima, ad cicatricem perducens. Eadem inſpergitur exhulceratis

geni

nitalibus virorum,condylomatis,rimíſque ſe-
aliâs ex vino,aliâs ex paſſo,aliâs ſicca per ſe,
exigit mitiganda curatio,aut coërcenda. Hæ-
morrhoidum quoq; abundantiam leniter ſiſtit.
ſenteriæ infunditur. Et ſi difficiliùs conco-
quuntur cibi,bibitur à cœna modico interuallo.
in regio morbo tribus obolis ex aqua. Deuo-
ratur & pilulæ cum mellis decocto,aut reſina te
rebinthina, ad purganda interiora. Digitorum
pterygia tollit. Oculorum medicamentis laua-
tur, vt quod ſit harenoſiſſimum, ſubſidat. Aut
torretur in teſta, pennáque ſubinde verſatur, vt
poſſit æqualiter torreri. Alcea folia habet ſimi-
lia verbenacæ, quæ & periſtereon cognomina-
tur, caules tres aut quatuor,foliorum plenos, flo-
rem roſæ,radices albas, cum plurimum ſex, cu-
bitales,obliquas.Naſcitur in pingui ſolo,nec ſic-
co. Vſus radicis ex vino vel ex aqua dyſenteri-
is,aluo citæ, & ruptis conuulſis. Alypon cauli-
culus eſt molli capite, non diſſimilis betæ, acre
guſtatu ac lentum, mordénſque vehementer &
accendens. Aluum ſoluit in aqua mulſa, addito
ſale modico. Minima potio duarum drachma-
rum, media quatuor, maxima ſex, ea purgatio-
ne quibus datur è gallinaceo iure. Alſine, quam
quidam myoſoton appellant, naſcitur in lucis,
vnde & alſine dicta eſt. Incipit à media hyeme,
areſcit æſtate media: cùm prorepit, muſculorum
aures imitatur foliis. Sed aliam docebimus eſſe,
quæ iuſtius myoſotis vocetur. Hæc eadem erat
quæ helxine, niſi minor minúſque hirſuta eſſet.
Naſcitur in hortis,& maximè in parietibus.Cùm
teritur,odorē cucumeris reddit.Vſus eius ad col-
lectiones inflãmationéſque:& in eadem omnia,
quę helxine,ſed infirmius.Epiphoris peculiariter
impo

imponitur:itẽ verendis hulceribúſque,cum farina hordeacea. Succus eius auribus infundit. Androſaces herba eſt alba,amara,ſine foliis,folliculos,in cirris habens, & in his ſemen: naſcitur in maritimis Syriæ maximé. Datur hydropicis drachmis duabus tuſa aut decocta in aqua, vel aceto,vel vino. Vehemẽter enim vrinas ciet. Datur & podagricis illinitúrque. Idem effectus eſt & ſemini. Androſæmon, ſiue (vt alij appellauere) aſcyron, non abſimile eſt hyperico, de qua diximus,cauliculis maioribus, denſioribúſque, & magis rubentibus. Folia alba rutæ figura: ſemen papaueris nigri. Comæ tritæ ſanguineo ſucco manant. Odor ei reſinoſus. Gignitur in vineis. Ferè medio autumno effoditur,ſuſpenditúrque. Vſus ad purgandam aluum tuſæ cum ſemine,potæque matutinò, vel à cœna duabus drachmis,in aqua mulſa, vel vino, vel aqua pura, totius potionis ſextario. Trahit bilem: prodeſt iſchiadicis maximè. Sed poſtera die, capparis radicem reſinæ permiſtam deuorare oportet drachmæ pondere, iterúmque quatridui interuallo eadem facere: à purgatione autem ipſa robuſtiores vinum bibere,infirmiores aquam. Imponitur & podagris & ambuſtis,& vulneribus, cohibens ſanguinem. Ambroſia vagi nominis eſt, & circa alias herbas fluctuati:fruticem vnum habet denſum,ramoſum,tenuem,trium ferè palmorum, tertia parte radice breuiorem, foliis rutæ. Circa imum caulem in ramulis ſemen eſt vuis dependentibus, odore vinoſo: qua de cauſa botrys à quibuſdam vocatur, ab aliis artemiſia. Coronantur illa Cappadoces. Vſus eius ad ea quæ diſcuti opus ſit. Anonin quidam ononida malunt vocare, ramoſam, ſimilem fœnogræco:

niſi

niſi fruticoſior hirſutiórq; eſſet, odore iucundo, poſt ver ſpinoſa. Eſtur etiam muria condita. Recens verò margines hulcerum erodit. Radix decoquitur in poſca dolori dentium. Eadem cum melle pota, calculos pellit. Comitialibus datur in hymelite decocta ad dimidias. Anagyros, quam aliqui acopon vocant, fruticoſa eſt, grauis odore, flore oleris: ſemen in corniculis non breuibus gignit, ſimile renibus, quod dureſcit per meſſes. Folia collectionibus imponuntur, difficulterque parientibus adalligantur, ita vt à partu ſtatim auferantur. Quòd ſi emortuus hæreat, & ſecundæ menſéſque morentur, drachmæ pondere bibuntur in paſſo folia. Sic & ſuſpirioſis dantur: & in vino vetere ad phalangiorum morſus. Radix diſcutiendis concoquendíſque adhibetur. Semen commanducatum vomitiones facit. Anonymos non inueniendo nomen inuenit. Affertur è Scythia, celebrata Hiceſio, non paruæ autoritatis Medico, item Ariſtogitoni, in vulneribus præclara, ex aqua tuſa & impoſita: pota verò, mammis præcordiiſque percuſſis: item ſanguinem excreantibus. Putauerunt & bibendam vulneratis. Fabuloſa arbitror, quæ adiiciuntur: recente ea, ſi vtatur, ferrum aut æs ferruminari.

De aparine, & arctio, & aſpleno, & aſclepiade, & aſtere vel bubonio, & aſcyro vel aſcyroide, & aphace, & de alcibio, & alectorolopho.

CAP. V.

APatinen aliqui omphacocarpon, alij philanthropon vocant, ramoſam, hirſutam, quinis ſeníſve in orbem circa ramos foliis per interualla. Semen rotundum, durum, concauum, ſubdulce. Naſcitur in frumentario agro,

aut hortis pratíſve, aſperitate etiam veſtium tenaci. Efficax contra ſerpentes, ſemine poto ex vino drachma:& contra phalangia. Sanguinis abũdantiam ex vulneribus reprimunt folia impoſita:ſuccus auribus infunditur. Arction aliqui arctutum vocant: ſimilis eſt verbaſco foliis, niſi quòd hirſutiora ſunt, caule longo, molli, ſemine cumini. Naſcitur in petroſis, radice tenera, alba, dulcíque. Decoquitur in vino ad dentium dolorem, ita vt contineatur ore decoctum. Bibitur propter iſchiada & ſtranguriam è vino, ambuſtis imponitur & pernionibus. Fouentur eadem cum radice ſemine trito in vino. Aſplenũ ſunt qui hemionion vocant, foliis trientalibus multis, radice limoſa, cauernoſa, ſicut filicis, candida, hirſuta: nec caulem, nec florem, nec ſemen habet. Naſcitur in petris, parietibúſque opacis, humidis, laudatiſſima in Creta. Huius foliorum iure in aceto decocto, per dies XL. poto lienem abſumi aiunt:& illinuntur autem, eadem ſedante ſingultus. Non danda fœminis, quoniam ſterilitatem facit. Aſclepias folia ederæ habet, ramos longos, radices numeroſas, tenues, odoratas: floris virus graue, ſemen ſecuridacæ. Naſcitur in montibus. Radices torminibus medentur, & contra ſerpentium ictus, non ſolùm potu, ſed etiam illitu. Aſter ab aliquibus bubonion appellatur, quoniam inguinum præſentaneum remedium eſt. Cauliculus foliis oblongis duobus aut tribus: in cacumine capitula ſtellæ modo radiata. Bibitur & aduerſus ſerpentes. Sed ad inguinum medicinam, ſiniſtra manu decerpi iubent, & iuxta cinctus alligari. Prodeſt & coxendicis dolori adalligata. Aſcyron & aſcyroides, ſimilia ſunt inter ſe, & hyperico: maiores habet ramos,

mos,quod aſcyroides vocatur,ferulaceos,om-
no rubentes,capitulis paruis,luteis. Semen in
alyculis puſillum,nigrum,reſinoſum. Comæ tri
velut cruentant. Qua de cauſa quidam hanc
ndroſæmon vocauere. Vſus ſeminis ad iſchia-
icos,poti duabus drachmis in hydromelitis ſex-
rio. Aluum ſoluit,bilem detrahit. Illinitur &
mbuſtis. Aphace tenuia admodum folia ha-
et,puſillo altior lenticula eſt. Siliquas maiores
ert,in quibus terna aut quaterna ſemina ſunt ni
riora,& madidiora & minora lenticula. Naſci-
ur in aruis. Natura ei ad ſpiſſandũ efficacior,
uam lenti: reliquo vſu eoſdem effectus habet.
omachi aluiq; fluxiones ſiſtit ſemen decoctum.
lcibion qualis eſſet herba,apud autores non re
eri. Sed radicem eius & folia trita, ad ſerpentis
orſum imponi & bibi iubent: folia, quantum
anus capiat, trita cum vini meri cyathis tri-
us, aut radicem drachmarum trium pondere
um vini eadem menſura. Alectorolophos,quæ
pud nos criſta dicitur, folia habet ſimilia galli-
acei criſtæ, plura, caulem tenuem, ſemen nigrũ
ſiliquis. Vtilis tuſſientibus cocta cũ faba freſſa,
elle addito,& caligini oculorum. Solidum ſe-
eu conijcitur in oculum, nec turbat, ſed in ſe
liginem contrahit. Mutat colorem,ſed ex ni-
o albicare incipit,& intumeſcit,ac per ſe exit.

De alo. CAP. VI.

Alum nos vocamus, Græci ſymphyton pe-
træum,ſimile cunilæ bubulæ, foliis paruis,
mis tribus aut quatuor à radice, cacuminibus
hymi,ſurculoſum,odoratum,guſtu dulce, ſaliuã
ens, radice longa rutila. Naſcitur in petris,
eo petræum cognominatum: vtiliſſimum late-
bus,lienibus,renibus,torminibus pectoris, pul-

monibus ſanguinem reiicientibus, faucibus aſpe
ris. Bibitur radix trita,& in vino decocta, & ali-
quando ſuperlinitur. Quin & commanducata
ſitim ſedat, præcipuéque pulmonem refrigerat.
Luxatis quoque imponitur & conuulſis, lieni, in-
teraneis. Aluum ſiſtit cocta in cinere: detractiſq;
folliculis trita cum piperis nouem granis, & ex
aqua pota. Vulneribus ſanandis tanta præſtan-
tia eſt, vt carnes quoque, dum coquuntur, con-
glutinet addita: vnde & Græci nomen impoſue-
re. Oſſibus quoque fractis medetur.

De alga, & altæa, & de ampelo agria, & abſinthio.

CAP. VII.

†*truſa.*

Alga † rubra & ſcorpionum ictibus. Actæa
grani foliorum odore, caulibus aſperis ge-
niculatis, ſemine nigro, vt ederæ, baccis molli-
bus, naſcitur in opacis & aſperis, aquoſiſque. Da-
tur acetabulo pleno interioribus fœminarum
morbis. Ampelos agria vocatur herba, foliis du-
ris cineracei coloris, qualem in ſatis diximus, vi-
ticulis longis, calloſis, rubentibus, qualiter floſ
quem Iouis flammam appellauimus in violis
fert ſemen Punici mali ſimile acinis. Radix eius
decocta in aquæ cyathis ternis, additis vini Coi
cyathis duobus, aluum ſoluit leniter: ideóq; hy-
dropicis datur. Vuluæ vitia & cutis in facie mu-
lierum emendat. Iſchiadicos quoque vti hac her-
ba prodeſt, tuſa cum foliis, & illita cum ſucco
ſuo. Abſinthij genera ſunt plura: Santonicum
appellatur à Galliæ ciuitate: Ponticum à Ponto,
vbi pecora pingueſcunt illo, & ob id ſine felle re-
periuntur: neque aliud præſtantius, multóque
Italico amarius, ſed medulla Pontici dulcis. De
vſu eius † conuenit dicere herbæ facillimæ, atq;
inter paucas vtiliſſimæ, præterea ſacris populi
Romani

†*Sunt qui ita legant, cõuenit herba facillima, & c. nulla vocis dicere, habita mentione.*

Romani celebratæ peculiariter. Siquidem Latinarum feriis quadrigæ certant in Capitolio, victórque abſinthium bibit: credo, ſanitatem præmio dari honorificè arbitratis maioribus. Stomachum corroborat, & ob hoc ſapor eius in vina transfertur, vt diximus. Bibitur & decoctum aqua, ac poſteà nocte & die refrigeratum ſub dio, decoctis ſex drachmis foliorum cum ramis ſuis in cæleſtis aquæ ſextariis tribus: oportet & ſalem addi. Vetuſtiſſimè in vſu eſt. Bibitur & madefacti dilutum: ita enim appellatur hoc genus. Diluti ratio, vt (quiſquis fuerit modus aquæ) teratur per triduum. Tritum rarò in vſu eſt, ſicut & ſuccus expreſſi. Exprimitur autem, cùm primùm ſemen turgeſcit, madefactum aqua triduo recés, aut ſiccum ſeptem diebus. Deinde coctum in æneo vaſe ad tertias X heminis, in aquæ ſextariis XLV. iterúmque percolatum herba lentè coquitur ad craſſitudinem mellis, qualiter ex minore centaureo quæritur ſuccus. Sed hic abſinthij inutilis ſtomacho capitíque eſt, cùm ſit ille decocti ſaluberrimus. Nanque aſtringit ſtomachum, bilémque detrahit, vrinam ciet, aluum emollit, & in dolore ſanat: ventris animalia pellit, malaciam ſtomachi & inflationes diſcutit cũ oleo & nardo Gallico, aceto exiguo addito. Faſtidia abſterget, concoctiones adiuuat. Cruditates detrahit cum ruta, & pipere & ſale. Antiqui purgationis cauſa dabant, cum marinæ aquæ veteris ſextario, ſeminis ſex drachmis, cum tribus ſalis, & mellis cyatho. Efficacius purgat duplicato ſale. Diligenter autem teri debet, propter difficultatem. Quidam & in polenta dedere ſupra dictum pondus, addito pulegio: alij contra paralyſin: alij pueris folia in fico, ſic vt amaritu-

dinem fallerent.Thoracé purgat cum iride ſum-
ptum. In regio morbo crudũ bibitur cum opio,
aut adianto. Aduerſus inflationes calidum pau-
latim ſorbetur ex aqua:iocineris cauſa cum Gal-
lico nardo:lienis,cum aceto, aut pulte, aut fico
ſumitur. Aduerſatur fungis ex aceto:item viſco,
cicutæ ex vino,& muris aranei morſibus, draco-
ni marino,ſcorpionibus.Oculorum claritati mul-
tum confert. Epiphoris cum paſſo imponitur:
ſuggillatis cum melle. Aures decoctum eius va-
poris ſuffitu ſanat:aut ſi manat ſanies,cum melle
tritum. Vrinam ac menſes cient tres quatuórve
ramuli, cum Gallici nardi radice vna, cyathis
aquæ VI. Menſes priuatim cum melle ſumptũ,
& in vellere appoſitum. Anginis ſubuenit cum
melle & nitro. Epinyctidas ex aqua ſanat: vul-
nera recentia,prius quàm aqua tangantur,impo-
ſitum:prætereà capitis hulcera. Peculiariter ili-
bus imponitur, cum Cypria cera,aut cum fico.
Sanat & pruritus. Non eſt dandum in febri. Nau-
ſeas maris arcet in nauigationibus potum:ingui-
num tumorem in ventrali habitum. Somnos al-
licit olfactum,aut inſcio ſub capite poſitum. Ve-
ſtibus inſertum tineas arcet. Culices ex oleo
perunctis abigit,& fumo,ſi vratur. Atramentum
librarium ex diluto eius temperatum, literas à
muſculis tuetur: capillum denigrat abſinthij ci-
nis,vnguento roſaceóque permiſtus. Eſt & ab-
ſinthium marinum,quod quidam Seriphium vo-
cant, probatiſſimum in Taposiri Aegypti. Hu-
ius ramum Iſiaci præferre ſolenne habent:angu-
ſtius priore,minúſque amarum, ſtomacho inimi-
cum, aluum mollit, pellítque animalia inter-
aneorum. Bibitur cum oleo & ſale, aut in farinæ
trimeſtris ſorbitione dilutum. Coquitur, quan-
tum

tum manus capiat, in aquæ ſextario ad dimidias.

De ballote, & botrye fruticoſa, & brabyla, & bryo & bupleuro, & catanance, & calla, & circæa, & cirſio, & † cratæogono, & thelygono, & crocodilio, & cynoſorchi, & chryſolachano, & cucubalo, & conferua. CAP. VIII.

BAlloten alio nomine melamprasion Græci vocant, herbam fruticoſam, anguloſis caulibus nigris, hirſutis foliis veſtientibus, maioribus quàm † porri, & nigrioribus, grauè olentibus. Vis eius efficax aduerſus canis morſus, ex ſale foliis tritis impoſita: item ad condylomata, coctis cinere, in folio oleris. Purgat & ſordida hulcera cum melle. Botrys fruticoſa herba eſt, luteis ramulis. Semen circa totam naſcitur: folia cichorio ſimilia. Inuenitur in torrentium ripis. Medetur orthopnoicis. Hoc Cappadoces ambroſiam vocant, alij artemiſiam. Brabyla ſpiſſandi vim habet cotonei mali modo: nec amplius, de ea tradunt autores. Bryon, marina herba ſine dubitatione eſt, lactucæ foliis ſimilis, rugoſa veluti contracta, ſine caule, ab ima radice exeuntibus foliis. Naſcitur in ſcopulis maximè, teſtiſq; terra cõprehenſis. Præcipua ſiccandi ei ſpiſſandíq; vis, & collectiones omnes inflãmationéſq; cohibendi, præcipuè podagræ, & quicquid refrigerare opus ſit. Bupleuri ſemen ad ictus ſerpentiũ dari reperio, foueríq; plagas decocta ea herba, adiectis foliis mori aut origani. Catanancen Theſſalam herbã, qualis ſit, à nobis deſcribi ſuperuacuum eſt, cùm ſit vſus eius ad amatoria tantum. Illud non ab re eſt dixiſſe ad detegendas Magicas vanitates, electam ad hunc vſum coniectura, quoniam areſcẽs contraheret ſe ad ſpeciem vnguium milui exani-

† Crategono.

† Balloteſ folia nihil proſus vicinitatis habent cum foliis porri. Quare hic aut Marrubij legendũ eſt, non Porri: aut fatendum eſt, Plinium vocũ Græcarum vicinitate deceptũ, πράσον, hoc eſt porrũ, ἀντὶ τοῦ πρασίου, hoc eſt, pro marrubio accepiſſe.

mati. Eadem ex cauſa & cemos ſilebitur à nobis. Nascitur in arationibus. Colligitur antequam inarescat, vsúſq; eoſdem habet, quos arum. Bibitur quoq; radix huius ad exinaniendas aluos, menséſq; mulierum: item caules cum foliis in leguminibus decocti, ſanant teneſmon. Alterum genus eius quidam anchuſam vocant, alij rhinodilliam. Folia lactucæ longiora, plumoſa, radice rubra, quæ ignes ſacros cum flore polentę ſanat impoſita: iocinoris autem vitia, in vino albo pota. Circæa ſtrychno ſatiuo ſimilis eſt, flore nigro, puſillo, paruo ſemine, vt milij, naſcente in quibuſdam corniculis, radice ſemipedali, triplici fermè aut quadruplici, alba, odorata, guſtus calidi. Naſcitur in apricis ſaxis. Diluitur in vino, bibitúrq; ad dolorem vuluæ & vitia. Macerari oportet in ſextariis tribus quadrantem radicis tuſæ, noctem & diem. Trahit eadem potio & ſecundas: ſemine lac minuitur, in vino aut mulſa aqua poto. Cirſion cauliculus eſt tener duûm cubitorum triangulo ſimilis, foliis ſpinoſis circundatus. Spinæ molles ſunt. Folia bouis linguæ ſimilia, minora, ſubcandida, & in cacumine capitula purpurea, quæ ſoluuntur in lanugines. Hanc herbam radicémve eius adalligatam, dolores varicum ſanare tradunt. † Cratæogonon ſpicæ tritici ſimile eſt, multis calamis ex vna radice enicantibus, multorúmque geniculorum. Naſcitur in opacis, ſemine milij, vehementer aſpero guſtu: quòd ſi bibant ex vino ante cœnam, tribus obolis in cyathis aquæ totidé, mulier ac vir, ante conceptú diebus XL. virilis ſexus partum futurú aiunt. Eſt & alia cratęogonos, quę thelygonos vocatur. Differentia intelligitur lenitate guſtus. Sunt qui florem

† Cratagonon.

lorem cratæogoni bibentes mulieres, intra X L.
em concipere tradant. Eadem ſanant hulcera
era nigra cum melle: explent ſinus† hulcerũ, †vulnerum
atropha carnoſiora faciunt: purulenta expur-
ant. panos diſcutiunt: podagras collectionéſq;
mnes leniunt, peculiariter mammarũ. Theo-
hraſtus arboris genus intelligi voluit cratæo-
onon ſiue cratæogona, quam Itali aquifoliam
ocant. Crocodilion chamæleontis herbæ ni-
æ figuram habet radice longa, æqualiter craſ-
odoris aſperi. Naſcitur in ſabuletis. Pota ſan-
uinẽ per nares pellit copioſum craſsúmq;, atq;
lienem conſumere dicitur. Cynoſorchin a-
qui orchin vocãt, foliis oleæ, mollibus, ternis,
er ſemipedem longitudinis in terra ſtratis, ra-
ice bulboſa, oblonga duplici ordine, ſuperiore
uæ durior eſt, & inferiore quæ mollior. Edũtur
bulbi cocti, in vineis ferè inuenti. Ex his radi-
ibus ſi maiorem edant viri, mares generari di-
unt: ſi minorem fœminæ, alterũ ſexum. In Theſ-
alia molliorem in lacte caprino viri bibunt ad
timulandos coitus, duriorem verò ad inhiben-
os. Aduerſatur alter alteri. Chryſolachanũ in
ineto, lactucæ ſimile naſcitur. Sanat neruos in-
iſos, ſi cõfeſtim imponatur. Et aliud genus chry
olachani traditur, flore aureo, foliis oleris. Co-
um eſtur, vt olus molle. Herba hac adalligata
orbum regium habentibus, ita vt ſpectari ab
is poſſit, ſanari id malum traditur. De chryſola-
hano nec ſatis dici ſcio, nec plura reperio. Nãq;
hoc vitio laborauere proximi vtrique herbarij
oſtri, quòd ipſis notas, velut vulgares, ſtrictim
nominibus tantùm indicauere: tanquam co-
gulo terræ aluum ſiſti, ſtranguriam diſſolui, ſi
atur ex vino aut aqua. Cucubali folia trita

cum aceto, ſerpentium iƈtibus & ſcorpionum mederi. Quidam hãc alio nomine ſtrumum appellant, alij Græcè ſtrychnon: Acinos habet nigros. Ex his cyathus ſucci cũ mulſi duobus, medetur lumbis: item capitis doloribus cum roſaceo infuſus. Ipſa ſtrumis illita. Peculiaris eſt Alpinis maximè fluminibus conferua, appellata à conferruminando, ſpongia aquarum dulcium verius, quàm muſcus aut herba, villoſæ denſitatis atque fiſtuloſæ. Curatum ea ſcio omnibus ferè oſſibus confractis prolapſum ex arbore alta putatorem circundata vniuerſo corpori, aquam ſuam inſpergentibus, quoties inareſceret, raróque nec niſi deficientem herbã mutationis cauſa reſoluentibus, conualuiſſe vix credibili celeritate.

De Cocco Gnidio, & dipſaco, & dryopteri, & dryophono, & elatine, & empetro ſiue calcifraga, & † epipacti ſiue ellebor ine, & epimedio, & enneaphyllo, & filice, & de fœmore bubulo, & galeopſide ſiue galeobdolo, & glauce ſiue eugalacto. † epicactis

CAP. IX.

Cocco gnidio color cocci, magnitudo grano piperis maior, vis ardens. Itaque in pane deuoratur, ne adurat, cùm gulam trãſit. Huic vis præſentanea contra cicutam. Siſtit aluum. Dipſacos folia habet lactucæ, bulláſque ſpinolas in dorſi medio, caulem duûm cubitorum, iiſdem ſpinis horridum, genicula eius binis foliis amplectentibus, concauo alarum ſinu, in quo ſubſiſtit ros ſalſus. In cacumine capitula ſunt echinata ſpinis. Naſcitur in aquoſis. Sanat rimas ſedis. Item fiſtulas decocta in vino radice, vſque dum ſit craſſitudo ceræ, vt poſſit in fiſtula collyrium mitti. Item verrucas omnium generum

Quidam.

...dam & alatum, quas ſuprà diximus, ſuccum ...nũ this. Dryopteris filici ſimilis, in arboribus ...ſcitur, tenui foliorum ſubdulcium inciſura, ...dice hirſuta. Vis ei cauſtica eſt. Ideo pſilothrũ ...t radix tuſa. Illinitur enim, vſque dum ſudo...s euocet: iterũmque & tertiò, ita ne ſudor ab...atur. Dryophonon ſimilis herba eſt, caulicu...is tenuibus, cubitalibus, circundatis vtrinq; fo...ſ, pollicari amplitudine, qualia oxymyrſines, ...d candidioribus mollioribúſque, flore candido ...mbuci. Edunt cauliculos decoctos. Semine ve...o eius) pro pipere vtuntur. Elatine folia habet ...elxinæ, puſilla, piloſa, rotunda, ſemipedalibus ...amulis quinis ſenı́ſve, à radice ſtatim folioſis. ...aſcitur in ſegetibus, acerba guſtu, & ideo ocu...orum fluxionibus efficax, foliis cum polenta tri...is & impoſitis, ſubdito linteolo. Eadem cum li...ni ſemine coctā ſorbitionis vſu dyſenteria libe...tat. Empetron quam noſtri calcitragam vocant, ...aſcitur in mõtibus maritimis, ferè in ſaxo: quò ...ropius mari fuerit, minus ſalſa eſt, potáque bi...lem trahit ac pituitas: quò longius magı́ſq; ter...rena, amarior ſentitur. Trahit aquam. Sumitur ...utem in iure aliquo, aut in hydromelite. Vetu...ſtate vires perdit. Recens vrinas ciet decoctum ...in aqua vel tritum, calculóſque frangit. Qui fi...dem promiſſo huic quærunt, affirmant lapillos, ...qui ſubferueſiant vnà, rumpi. † Epipactis, ab a...liis elleborine vocatur, parua herba, exiguis fo...liis, iocineris vitiis vtiliſſima, & contra venena ...pota. † Epimenidion caulis eſt non magnus, ...ederæ foliis denis atque duodenis, nunquam flo...rens, radice tenui, nigra, † graui odore. Naſcitur ...in humidis, & huic ſpiſſandi refrigerandı́q; na...tura, fœminis, cauenda. Folia in vino trita virgi-num

† epicactis

† Repone Epimediũ, vti antea legebatur. Nam epimedium ſcillæ genus eſt, de quo ſuprà egit lib. 19. cap. 5. Epimediũ autem hic legẽdũ eſſe, ſatis cõſtat ex Dioſcoride, apud quem hæc omnia penè ad verbum leguntur.

† ſubgraui

num mammas cohibent. Enneaphyllon, longa folia nouena habet, cauſticæ naturæ. Imponitur lana circundatum, ne vrat latus: continuò enim puſtulas excitat, lumborum doloribus & coxendicum vtiliſſimum. Filicis duo genera nec florem habent nec ſemen. Pterin Græci vocant, alij blechnon, cuius ex vna radice complures excũt filices, bina etiam cubita excedentes longitudine, non graues odore. Hanc marem exiſtimant. Alterum genus thelypterin Græci vocant, alij nymphæam pterin. Eſt autem ſingularis atque non fruticoſa, breuior, molliórque & denſior, foliis ad radicem canaliculata. Vtriuſque radice ſues pingueſcunt. Folia vtriuſque lateribus pinnata, vude nomen Græci impoſuere. Radices vtriq; longæ in obliquum, nigræ, præcipuè cùm inaruere. Siccari autem eas Sole oportet. Naſcuntur vbique, ſed maximè frigido ſolo. Effodi debent Vergiliis occidentibus. Vſus radicis in trimatu tantum, neque anteà, neque poſteà. Pellunt interaneorum animalia, ex his tænias cum melle: cætera ex vino dulci triduo potæ. Vtraq; ſtomacho inutiliſſima. Aluum ſoluit, primò bilem trahens, mox aquam: melius tænias cum ſcammonij pari pōdere. Radix eius duûm obolorum pondere ex aqua, poſt vnius diei abſtinétiam bibitur. melle prægustato contra rheumatiſmos. Neutra danda mulieribus, quoniam grauidis abortum, cæteris ſterilitatem facit. Farina earum hulceribus tetris inſpergitur: iumentorum quoque in ceruicibus. Folia cimicem necant: ſerpentem non recipiunt. Ideo ſubſterni vtile eſt in locis ſuſpectis: vſtæ etiam fugant nidore. Fecere Medici huius quoq; herbæ diſcrimen. Optima Macedonica eſt, ſecũda Caſſiopica.

femur bubulum appellatur herba, neruis & ipſa vtilis, recens in aceto ac ſale trita. Galeopſis, aut vt alij, galeobdolon vel galion, caulem & folia habet vrticæ leuiora, & quæ grauem odoré trita reddant: flore purpureo. Naſcitur circa ſepes ac ſemitas vbique. Folia cauléſque duritias & carcinomata ſanant ex aceto trita & impoſita: item ſtrumas. Panos & parotidas diſcutiunt. Ex vſu eſt & decocto ſucco fouere. Putreſcentia quoq; & gangrænas ſanat cum ſale. Glaux antiquitus eugalacton vocabatur, cytiſo & lenticulæ foliis ſimilis: auerſa candidiora. Rami in terram ſerpunt quini ſeníve, admodum tenues ab radice. Floſculi purpurei exeũt. Inuenitur iuxta mare. Coquitur in ſorbitione ſimilaginis, ad excitandam vbertatem lactis. Eam qui hauſerint, balineis vti conuenit.

De glaucio, & glycyſide, & gnaphalio, ſiue chamæzelo, & galedrago, & holco, & hyoſiri, & holoſteo, & hippophæſto.

CAP. X.

Glaucion in Syria & Parthia naſcitur, humilis herba, denſis foliis, ferè papaueris, minoribus tamen ſordidioribúſque, odoris tetri, guſtus amari cum aſtrictione. Granum habet crocei coloris. Hoc in olla fictili luto circunlitum, in clibanis calefaciunt: deinde exempto ſuccum exprimunt eiuſdem nominis. Vſus eſt & ſucci, & foliorum, ſi terantur, aduerſus epiphoras, quæ vniuerſæ vno impetu cadunt. Hinc temperatur collyrium, quod Medici diaglaucion vocant. Lactis quoque vbertas intermiſſa reſtituitur. Sumitur eius rei cauſa ex aqua. Glycyſide, quam aliqui pæoniam, aut pentorobon vocant, caulem habet duûm † cubitorum, comitantibus duobus † *Palmor*

duobus aut tribus, ſubrutilum, cute lauri: folia qualia iſatis, pinguiora, rotundioráque, & minora: ſemen in ſiliquis, aliud grano rubéte, aliud nigro. Duo autem genera ſunt. Fœmina exiſtimatur, cuius radicibus ſeu balani longiores circiter octo aut ſex adhærent. Mas plures habet, quoniam non vna radice nixus eſt, palmi altitudine, candidáque, Ea guſtu aſtringit. Fœminæ folia myrrham redolent, & denſiora ſunt. Naſcuntur in ſyluis. Tradunt noctu effodiendas, quoniam pico Martio impetum in oculos faciente, interdiu periculoſum ſit. Radix verò cùm effodiatur, periculum eſſe ne ſedes procidat. Magna id vanitate ad oſtétationem rei fictum arbitror. Vſus in his diuerſus. Rubra enim grana rubentis menſes ſiſtunt, x v. ferè pota in vino nigro. Nigra grana vuluis medentur, ex paſſo aut vino totidem pota. Radix omnes ventris dolores ſedat in vino, aluúmque purgat: ſanat opiſthotonum, morbum regium, renes, veſicam: matricem autem & ſtomachum decocta in vino: aluúmque ſiſtit: eſtur etiam contra malum mentis: ſed in medendo quatuor drachmæ ſatis ſunt. Grana nigra auxiliantur & ſuppreſſionibus nocturnis, in vino pota quo dictum eſt numero. †Stomachi verò eroſionibus, & eſſe ea & illinire prodeſt. Suppurationes quoq; diſcutiuntur: recentes nigro ſemine, veteres rubro. Vtrunq; auxiliatur à ſerpente percuſſis: & pueris contra calculos, incipiente ſtranguria. Gnaphalion alij chamæzelon vocant, cuius foliis albis mollibúſq, pro tométo vtuntur: ſanè & ſimilia ſunt. Datur in vino auſtero ad dyſenteriam: ventris ſolutiones, menſéſque mulierum ſiſtit. Infunditur auté teneſmo. Illinitur & putreſcentibus hulcerũ. Galedragon vocat

†Stomacho verò & roſionibus.

cat Xenocrates leucacantho ſimilem,paluſtrē ſpinoſam,caule ferulaceo,alto,cui ſummo ca- inhæret ſimile ouo. In hoc creſcente ætate rmiculos naſci tradunt,quos pyxide conditos alligari cum pane brachio ad eam partē, qua ns doleat,miréque illico dolorem tolli.Valere m diutius anno,& ita ſi terram non attigerit. olcus in ſaxis naſcitur ſiccis. Ariſtas habet in cumine tenues,culmo,quale ordeum reſtibile. æc circa caput alligata,vel circa lacertū, edu- rè è corpore ariſtas: Quidam ob id ariſtidā vo- nt. Hyoſiris intubo ſimilis,ſed minor, & tactu petior:vulneribus contuſa præclarè medetur. oloſteon ſine duritia eſt herba,ex aduerſo ap- llata à Græcis,ſicut fel dulce,tenuis vſq; in ca- lamenti ſpeciem,longitudine quatuor digito- rum,ceu gramen,foliis anguſtis, aſtringens gu- u. Naſcitur in collibus terrenis. Vſus eius ad nuulſa rupta, in vino pota. Vulnera quoque nglutinat. Nam & carnes coguntur, addita. ippophæſton naſcitur in ſpinis,ex quibus fiunt neæ fulloniæ,ſine cauliculo,ſine flore,capitulis ntum inanibus,& foliis paruis, multis,herba- cei coloris,radiculas habēs albas,molles. Succus rum exprimitur æſtate,ad ſoluendam aluum, ribus obolis, maximè in comitialibus morbis, & tremulis hydropicis. Contra vertigines, or- thopnœas,paralyſeis incipientes.

De hypogloſſa,& hypecoo, Idæa,iſopyro,lathyri,leon- topetalo, lycopſide, lithoſpermo, lapide vulgari. de limeo,leuce,& leucographi.

CAP. XI.

HYpogloſſa folia habet figura ſylueſtris myr ti,cōcaua,ſpinoſa,& in his ceu linguas fo- lio

lio paruo exeunte de foliis. Capitis dolorem corona ex his impoſita minuit. † Hypecoon in ſegetibus naſcitur, foliis rutæ. Natura eius eadem quæ papaueris ſucco. Idææ herbæ folia ſunt quæ oxymyrſines: adhærent his velut pampini, in quibus flos. Aluum, menſéſque, & omnem abundantiam ſanguinis ſiſtit. Spiſſandi cohibendíque naturam habet. Iſopyron aliqui † phaſelion vocant, quoniam folium, quod eſt aniſo ſimile, in pampinos torquetur. Capitula ſunt in ſummo caule tenuia, plena ſeminis melanthij. Contra tuſſim & cætera pectoris vitia, ex melle aut, aqua mulſa, item iocineri vtiliſſima. Lathyris folia habet multa, lactucæ ſimilia, tenuiora, germina multa, in quibus ſemen tuniculis continetur, vt capparis, quæ cùm inaruere, eximuntur grana piperis magnitudine, candida, dulcia, faciia purgatu. Hæc vicena in aqua pura aut mulſa pota, hydropicos ſanant. Trahunt & bilé. Qui vehementiùs purgari volunt, cum folliculis ipſis ſumunt ea: nam ſtomachum lædunt. Itaq; inuentum eſt, vt cum piſce aut iure gallinacei ſumerétur. Leontopetalon alij rhapeion vocant, folio braſſicæ, caule ſemipedali: alæ multæ, ſemen in cacumine in ſiliquis ciceris modo: radix rapo ſimilis, grandis, nigra. Naſcitur in aruis. Radix aduerſatur omnium ſerpétium generibus ex vino pota: nec alia res çeleriùs proficit. Datur & iſchiadicis. Lycopſis longioribus, quàm lactuca, eſt foliis, craſſioribúſque. Caule longo, hirſuto, adnatis multis cubitalibus, flore paruo, purpureo. Naſcitur in campeſtribus. Illinitur cum farina hordeacea igni ſacro. Sudorem in febribus mouet, ſucco aquæ calidæ admiſto. Inter omnes herbas lithoſpermo nihil eſt mirabilius. Aliqui

† *Hippicoõ*

† *Aliâs, phaſiolū, vt apud Dioſcorid. & Gal. lib. 6. Simp. med.*

gonychon vocant, alij Dios pyron, alij Hera-
leos. Herba quincuncialis ferè, foliis duplo ma-
oribus, quàm rutæ, ramulis ſurculoſis, craſſitudi
e iunci: gerit iuxta folia ſingulas veluti barbu-
as, & earum in cacuminibus lapillos candore &
otunditate margaritarum, magnitudine cice-
ri, duritia verò lapidea. Ipſi, quà pediculis adhę
rant, cauernulas habent, & intus ſemen. Naſci-
ur & in Italia, ſed laudatiſſimum in Creta. Nec
uicquam inter herbas maiore quidem miracu
o aſpexi. Tantus eſt decor, velut aurificum arte
lternis inter folia candicantibus margaritis:
am exquiſita difficultas lapidis ex herba na-
ſcentis. Iacere atque humi ſerpere autores tra-
dunt. Ego vulſam, non hærentem vidi. Iis lapil-
lis drachmæ pondere potis in vino albo calcu-
los frangi, pelliíque conſtat, & ſtranguriam diſcu
ti. Neq; in alia herbarum fides eſt viſus ſtatim,
ad quam medicinam nata ſit. Eſt autem eius ſpe
cies, vt etiam ſine autore viſu ſtatim noſci poſ-
ſit. Lapis vulgaris iuxta flumina fert muſcum
ſiccum, canum. Hic fricatur altero lapide, addita
hominis ſaliua: illo lapide tangitur impetigo.
Qui tangit, dicit, φεύγετε κανθαρίδες; λύκος ἄ-
γριος ὕμμα διώκει. Limeum herba appellatur à
Gallis, qua ſagittas in venatu tingunt medica-
mento, quod venenum ceruarium vocant. Ex
hac in tres modios ſaliuati additur, quantum in
vna ſagitta addi ſolet: ita offa demittitur boum
faucibus in morbis. Alligari poſteà ad præſepia
oportet, donec purgentur (inſanire enim ſolent)
ſi ſudor inſequitur, aqua frigida perfundi. Leuce
Mercuriali ſimilis, nomen ex cauſa accepit,
per medium folium candida linea tranſcur-
rente: quare meſoleucon quidam vocant. Succus

eius fiſtulas ſanat: ipſa contrita, carcinomata. Fortaſſis eadem ſit, quę leucas appellatur, contra omnia marina venena efficax. Speciem eius autores non tradũt, nec aliud, quàm ſylueſtrem latioribus foliis eſſe efficaciorem, hanc ſemine acriorem. Leucographis qualis eſſet, ſcriptum nó reperi: quod eò magis miror, quoniam vtilis proditur ſanguinem excreantibus, tribus obolis cũ croco: item cœliacis, trita ex aqua & appoſita: profluuio fœminarum, oculorum quoq; medicamentis, & explendis hulceribus, quæ fiunt in teneris partibus corporis.

De medio, & myoſota, & myagro, & natrice, & othonne & onoſma, & onopordo, & oſyri, & oxye, & batrachio, & polygono, & leucanthemo, & phyteuma, & phyllo, & phellandrio, & phalari, & polyrrhizo, & proſerpinaca, & de rhacoma, de reſeda, & ſtœchade.

CAP. XII.

MEdion folia habet iridis ſatiuæ, caulem tripedalem, & in eo florem grandem, purpureum, rotundem, ſemine minuto, radicem ſemipedalem. In ſaxis opacis naſcitur. Radix drachmis duabus cum melle menſes fœminarum ſiſtit eclígmate per aliquot dies ſumpto. Semen quoque in vino tritum, contra abundantiam fœminarum datur. Myoſota ſiue myoſotis, læuis herba, caulibus pluribus ab vna radice, aliquatenus rubentibus, concauis, ab imo foliis anguſtis, oblongis, dorſo acuto, nigris, per interualla aſſiduè geminatis, tenuibus cauliculis ex alis prodeuntibus, flore cæruleo. Radix digitali craſſitudine, multis capillamentis fibrata. Vis ei ſeptica & exhulceratrix, ideóq; ęgilopas ſanat. Tradunt Ægyptij, menſis quem Thiatin vocant die XXVII. ferè in Auguſtum menſem incurrente, ſi

ſi quis huius herbæ ſucco inungatur manè
uſquàm loquatur, non lippiturum eo anno.
agros herba ferulacea eſt foliis ſimilis rubię,
pedanea. Semen oleoſum, quod & fit ex eo.
detur oris hulceribus perunctis hoc ſucco.
rba, quæ vocatur nigina, tribus foliis longis
baccis, illita cicatrices ad colorem reducit.
trix vocatur herba, cuius radix euulſa virus
ci [illegible] dolet. Hac in Piceno à fœminis abigunt,
os mira perſuaſione Fatuos vocãt: ego ſpecies
phantium hoc modo animorum eſſe credi-
rim, qui tali medicamento iuuentur. Odonti-
inter fœni genera eſt, cauliculis denſis ab ea-
m radice, geniculatis, triangulis, nigris. In ge-
culis folia parua habet longiora tamen quàm
lygonon. Semen in alis hordeo ſimile, florem
rpureum, puſillum. Naſcitur in pratis. Deco-
um cauliculorum eius in vino auſtero, quan-
n manus capiat, dentium dolori medetur, ita
continea tur ore. Othonne in Syria naſcitur, ſi
ilis erucæ, perforatis crebrò foliis, flore croci:
are quidam anemonen vocauerunt. Succus e-
s oculorum medicamẽtis conuenit. Mordet e-
n leuiter & excalfacit, aſtringítque ſiccando.
rgat cicatrices & nubeculas, & quicquid ob-
it. Quidam tradunt lauari, atque ita ſiccatam
geti in paſtillos. Onoſma longa folia habet fe-
ad tres digitos in terra iacentia, tria, ad ſimili
dinem anchuſæ inciſa, ſine caule, ſine flore, ſi-
e ſemine. Prægnãs ſi edat eam, aut ſupergradia
r, abortum facere dicitur. Onopordon ſi come
rint aſini, crepitus reddere dicũtur. Trahit vri
as & menſes, aluũ ſiſtit, ſuppurationes & colle-
iones diſcutit. Oſyris ramulos fert nigros, te-
ues, lentos, & in iis folia nigra ceu lini: ſeménq;

in ramulis nigrum initio, dein colore mutato rubeſcens. Smegmata mulieribus faciunt ex his. Radicum decoctum potum ſanat arquatos. Eadem, priuſquàm matureſcat ſemen. conciſæ, & Sole ſiccatæ, aluum ſiſtunt. Poſt maturitatem verò collectæ, & in ſorbitione decoctæ, rheumatiſmis ventris medentur, & per ſe tritæ ex aqua cæleſti bibuntur. Oxys folia terna habet. Datur ad ſtomachum diſſolutum. Edunt & qui enterocelen habent. Polyanthemum, quam quidam batrachion appellãt, cauſtica vi exhulcerat cicatrices, & ad colorem reducit. Eadémque vitiligines concorporat. Polygonon Græci vocant, quã nos ſanguinariam: non attollitur à terra, foliis rutæ, ſemine graminis. Succus eius infuſus naribus ſupprimit ſanguinem: & potus cum vino, cuiuſlibet partis profluuium, excretionéſque cruentas inhibet. Qui plura genera polygoni faciunt, hanc marem intelligi volunt, appellaríq; à multitudine ſeminis, aut denſitate fruticis calligonon. Alij polygonaton à frequentia geniculorum: alij theuthalida, alij carcinetron, alij clema, multi myrtoptalon. Nécnon inueniuntur qui hanc fœminam eſſe dicunt: marem autem maiorem, minúſque nigram, & geniculis denſiorem, ſemine ſub omnibus foliis turgeſcentem. Quocunque hęc modo ſe habeant, vis earum eſt ſpiſſare ac refrigerare. Semina aluum ſoluunt, largiùs ſumpta vrinam cient, rheumatiſmos cohibent: qui ſi non fuere, non proſunt. Stomachi feruori folia imponuntur: veſicæ dolori illinuntur, & ignibus ſacris. Succus & auribus purulentis inſtillatur & oculorum dolori per ſe. Dabatur & in febribus ante acceſſiones duobus cyathis in tertianis, quartaníſve pręcipuè: itẽ cholericis

cis,dyſentericis,& in ſolutione ſtomachi.Ter-
um genus orcon vocatur, in montibus naſcés,
rundini teneræ ſimile,vno caule , denſis geni-
lis,& in ſe fractis, foliis autem piceæ , radicis
peruacuæ,inefficacius quàm ſuperiora. Pecu-
are iſchiadicis. Quartum genus ſylueſtre ap-
llatur,penè arboris modo frutex,radice ligno
, ſtirpe cedri rubicundo : ramis ſparti , binûm
lmorum,nigris geniculorum ternis quaterníſ
e articulis. Huic quoq; ſpiſſandi, natura, ſapor
ali cotonei.Decoquitur in aqua ad tertias,aut
idi farina inſpergitur & oris hulceribus,& at-
itis partibus. Propter gingiuarum verò vitia
pſa commanducatur.Nomas ſiſtit,omniáq; quę
erpunt,aut difficilem cicatricem habent.Priua-
im verò ſanat à niue facta hulcera. Herbarij &
d anginas vtuntur illa : & in capitis dolore co-
onam ex ea imponunt:& contra epiphoras col-
o circundant. In tertianis quidam ſiniſtra ma-
u euulſam adalligant : adeò contra profluuia
nguinis,nec vllam magis aridam,quàm poly-
onum,ſeruant. Pancration aliqui ſcillam pu-
llam appellare malunt,foliis albi lilij longiori-
us craſſioribúſq;,radice bulbi magni, colore ru
o.Aluum ſoluit , ſucco cum farina erui ſumpto
ulcera purgat. Hydropicis ſpleneticíſque cum
elle datur.Alij decoquũt eam,donec aqua dul-
is fiat:eáq; effuſa, radicem terentes digerunt in
aſtillos Sole ſiccatos:& poſteà vtuntur ad capi
is hulcera,& cætera quæ repurganda ſunt.Item
d tuſſim,quãtum tribus digitis apprehenderint
n vino dantes,&ad lateris dolores,aut peripneu
onicis ecligmate.Propter iſchiada in vino bi-
endũ,& propter tormina menſéſq; ciendos.Pe-
los,quam aliqui ſycen,alij meconiõ aphrodes

vocant, ex vna radice tenui fruticat, foliis rutæ
paulo latioribus, ſemine ſub foliis rotundo, mi-
nore quàm candidi papaueris. Inter vites ferè
colligitur meſſibus: ſiccatúrque cum fructu ſuo,
ſubiectis aquis, in quas excidat. Hoc poto aluus
ſoluitur, bilis ac pituita detrahitur. Media potio
eſt acetabuli menſura, in aquæ mulſæ heminis
tribus. Et cibis inſpergitur opſoniiſq; ad mollien
dam aluum. Periclymenos fruticat & ipſa, ex
interuallo duo folia habens, ſubcandida, mollia.
In cacumine autem ſemen inter folia durum, &
quod difficile euellatur. Naſcitur in aruis ac ſepi
bus, conuoluens ſe adminiculis quibuſcunq;. Se-
men eius in vmbra ſiccatũ tunditur, & in paſtil-
los digeritur. Hi reſoluti dantur in vini albi cya
this tribus, tricenis diebus, ad lienem: cúmq; vri-
na cruenta, aut per aluum abſumit: quod intelli-
gitur à decimo ſtatim die. Vrinam cient & folia
decocta: quæ & orthopnoicis proſunt. Partum
quoq; adiuuant, ſecundáſque pellunt pota ſimili
modo. Pelecinũ in ſegetibus diximus naſci, fru-
ticoſam cauliculis, foliis ciceris. Semẽ in ſiliquis
fert, corniculorum modo aduncis, ternis quater-
níſve, quale gith nouimus, amarum, ſtomacho
vtile. Additur in antidotis. Polygala palmi alti-
tudinem petit, in caule ſummo foliis lenticulæ,
guſtu aſtricto, quæ pota lactis abundãtiam facit.
† Poterion, aut (vt alij vocant) phrynion, vel
neurada, largè fruticat, ſpinis retorrida, lanugine
ſpiſſa, foliis paruis, rotundis, ramulis longis, mol
libus, lentis, tenuibus, flore longo, herbacei colo-
ris: ſeminis nulli vſus, ſed guſtu acuto & odora-
to. Inuenitur in aquoſis collibus. Radices habet
duas aut tres, binûm cubitorũ in altitudine, ner-
uoſas, cãdidas, firmas. Circũfoditur autumno, &
præc

† Melius in vetuſt. codi. Poteriõ (alij vocant phrynion vel neurada) largè fruticat, &c.

præciſo frutice dat ſuccum gummi ſimilem. Radix mira vulneribus ſanandis traditur, præcipuè que neruis vel præciſis illita. Decoctum quoque eius cum melle potum diſſolutiones neruorũ, & infirmitates, & inciſuras iuuat. Phalangites, à quibuſdam phalangion vocatur, ab aliis leucanthemon, vel (vt in quibuſdam exemplaribus inuenio) leucacantha. Ramuli ſunt ei nunquàm pauciores duobus, in diuerſa tendentes: flos candidus, lilio rubro ſimilis, ſemine nigro, lato, ad lenticulæ dimidiæ figuram, multo tenuiore, radice herbacei coloris. Huius folio vel flore vel ſemine auxiliantur contra ſcorpionum, phalangiorúmque, & ſerpentium ictus: item contra tormina. Phyteuma qualis ſit, deſcribere ſuperuacuum habeo, cùm ſit vſus eius tantùm ad amatoria. Phyllon à Græcis vocatur herba in ſaxoſis montibus, fœmina magis herbacei coloris, caule tenui, radice, parua, ſemine rotundo, papaueri ſimili. Hæc ſui ſexus facit partus: mares autem ſemine tantùm differens, quod eſt incipientis oliuæ. Vtrunque bibitur in vino. Phellandrion naſcitur in paluſtribus, folio apij. Bibitur ſemen eius propter calculos & veſicæ incommoda. Phalaris thyrſum habet longum, tenuem, ceu calamum, in ſummo florem inclinatum: ſemen ſimile ſeſamæ. Et hoc calculos frangit, potum ex vino vel aceto vel cum melle & lacte, idem & vitia veſicæ ſanat. Polyrrhizon folia habet myrti, radices multas. Hæ tuſæ dantur in vino contra ſerpentes: proſunt & quadrupedibus. Proſerpinaca herba vulgaris eſt, eximij aduerſus ſcorpiones remedij. Eâdem contrita, addita muria & oleo, anginam eximiè curari tradunt. Præterea in quantalibet laſſitudine recreari deſeſ-

ſos, etiam cùm obmutuerint, ſi ſubiiciatur linguæ. Si deuoretur, vomitionem ſequi ſalutarem. Rhacoma affertur ex his, quæ ſupra Pontũ ſunt, regionibus. Radix coſto nigro ſimilis, minor & rufior paulò, ſine odore, calfaciés guſtu & aſtringens. Eadem trita vini colorem reddit, ad crocum inclinantem. Illita collectiones inflammationéſque ſedat: vulnera ſanat: epiphoras oculorum ſedat ex paſſo illita: inſignita cum melle, & alia liuentia ex aceto. Farina eius inſpergitur contra cacoethe, & ſanguinem reiicientibus drachmæ pondere in aqua. Dyſentericis etiam & cœliacis, ſi febri carent, in vino: ſin aliter, ex aqua. Faciliùs teritur, nocte antecedente madefacta. Datur & decoctum eius bibendum duplici menſura ad rupta conuulſa, contuſis, ex ſublimi deuolutis. Si pectoris ſint dolores, additur piperis aliquid & myrrhæ: ſi diſſolutio ſtomachi, ex frigida aqua ſumitur: ſiue intus ſiue extrà, purulentis excreationibus: item hepaticis, ſpleneticis, iſchiadicis: ad renum vitia, ſuſpiria, orthopnœas. Arteriæ ſcabritias ſanat ex paſſo, tribus obolis potis trita, aut decoctum eius. Lichenas quoque ex aceto impoſita purgat. Bibitur contra inflationes & perfrictiones, febres frigidas, ſingultus, tormina, aſperitates, capitis grauitates, melancholicas vertigines, laſſitudinum dolores & conuulſiones. Circa Ariminum nota eſt herba, quam reſedam vocant. Diſcutit collectiones, inflammationéſq; omnes. Qui curant ea, addunt hæc verba, Reſeda morbos reſeda, ſcíſne ſcíſne quis hic pullos egerit? radices nec caput, nec pedes habeant. Hæc ter dicunt, totiéſq; deſpuũnt. Stœchas in inſulis tãtùm eiuſdem nominis gignitur, odorata herba, coma hyſſopi amara guſtu.

guſtu. Menſes ciet potu: pectoris dolores leuat. Antidotis quoque miſcetur.

De ſolano, & ſmyrnio, & telephio, & trichomane, & thalietro, & †thlaſpe, & tragonia, & tragoni, & trago, & tragopogo, & ſpondyli. Et quòd quidam morbi in quibuſdam non ſint gentibus. *†thlaſpi & trachinia.*

CAP. XIII.

SOlanum Græci ſtrychnon vocant, vt tradit Cornelius Celſus. Huic vis reprimendi refrigerandíq;. Smyrnion caulem habet apij, folia latiora, & maximè circà ſtolones multos, quorum à ſinu exiliunt pinguia, ad terrã infracta, odore medicato, & cum quadã acrimonia iucundo, colore in luteũ langueſcente, capitibus cauliũ orbiculatis, vt anethi ſemine rotundo, nigro, quod areſcit incipiente æſtate. Radix quoq; odorata, guſtu acri mordet, ſuccoſa, mollis. Cortex eius foris niger, intus pallidus, Odor myrrhæ habet qualitatẽ vnde & nomen. Naſcitur & in ſaxoſis collibus, & in terrenis. Vſus eius excalfacere, extenuare. Vrinã & menſes cient folia & radix. Semen aluum ſiſtit. Radix collectiones & ſuppurationes nõ veteres, item duritias diſcutit illita. Prodeſt & cõtra phalangia ac ſerpentes, admiſto cachry aut polio, aut meliſſophyllo, in vino pota, ſed particulatim, quoniã vniuerſa vomitionẽ mouet. Qua de cauſa aliquando cum ruta datur. Medetur tuſſi & orthopnœæ ſemẽ, vel radix: itẽ thoracis, aut lienis, aut renum, aut veſicæ vitiis. Radix autẽ ruptis conuulſis. Partus quoq; adiuuat, & ſecundas pellit. Datur & iſchiadicis cum crethmo in vino. Sudores ciet & ructus: ideo inflationẽ ſtomachi diſcutit. Vulnera ad cicatricẽ perducit. Exprimitur & ſuccus radici, vtilis fœminis & thoracis præcordiorúmq; deſideriis: calfa-

cit enim & concoquit,& purgat.Semen peculiariter hydropicis datur potu, quibus & ſuccus illinitur,& malagmate e cortice arido.Et ad opſonia vtuntur cũ mulſo & oleo,& garo,maximè in elixis carnibus ſimul.Concoctiones facit,ſapore ſimillima piperi. Eadem in dolore ſtomachi efficax. Telephion portulacæ ſimilis eſt & caule & foliis.Rami à radice ſepteni octoníve fruticant, foliis craſſis,carnoſis.Naſcitur in cultis, & maximè inter vites.Illinitur lẽtigini,& cũ inaruit,teritur.Illinitur & vitiligini,ternis ferè mẽſibus,ſenis horis noctis aut diei:poſteà farina hordeacea illinitur.Medetur & vulneribus & fiſtulis.Trichomanes adiãto ſimilis eſt,exilius modò,nigriúſque foliis lenticulæ denſis,amaris, aduerſis inter ſe. Decoctũ eius ſtrangurias ſanat in vino albo potum,addito cumino ruſtico. Succus cohibet capillos defluentes,aut ſi effluxerint,reparat. Alopeciáſq; denſat tritũ,& in oleo illitum.Sternutamenta quoq; guſtatu mouet.† Thalietrum folia coriandri habet,pinguiora paulò,caulem papaueris.Naſcitur vbiq;, præcipuè in campeſtribus. Medẽtur hulceribus folia cum melle. † Thlaſpe duorum generũ eſt, anguſtis foliis digitali longitudine,& latitudine in terrã verſis,in cacumine diuiſis,cauliculo ſemipedali, non ſine ramis, peltarum ſpecie,ſemine incluſo lẽticulæ effigie, niſi quòd infringitur,vnde nomen. Flos albicat. Naſcitur in ſemitis & ſepibus. Semen aſperi guſtus,bilem & pituitam vtrinq; extrahit. Modus ſumendi,acetabuli menſura.Prodeſt & iſchiadicis infuſum,donec ſanguinẽ trahat.Mẽſes quoq; ciet,ſed partus necat. Alterum † thlaſpe, aliqui †Perſicũ napi vocant,latis foliis, radicibus magnis,& ipſum vtile iſchiadicorum infuſioni.Prodeſt

† Thalictrũ Dioſcoridi.

† Legendũ, Thlaſpi, ex eódem Dioſcoride.

† thlaſpi

† Melius, Perſicũ ſinapi: tum ex vetuſtis codicibus, tũ ex Dioſcoride.

deſt & inguinibus vtrunq;. Præcipitur, vt qui col-ligit, dicat ſumere ſe contra inguina & cōtra omnes collectiones, & cōtra vulnera, vnâq; manu tollat. Trachinia herba qualis ſit, non traditur. Credo & falſum eſſe promiſſum Democriti. Portentoſum enim eſt, adalligatam triduo abſumere lienes. Tragonis, ſiue tragion, naſcitur in Cretę tantùm inſulæ maritimis, iunipero ſimilis & ſemine, & folio, & ramis. Succus eius lacteus in gũmi ſpiſſatus, vel ſemel, impoſitione ſpicula è corpore eiicit. Tunditur recens, & cũ vino illinitur, aut ſiccæ farina cum melle. Eadem lactis abundãtiam facit: mãmíſq; vnicè medetur. Eſt & alia herba tragos, quã aliqui ſcorpion vocant, ſemipedem alta, fruticoſa, ſine foliis, puſillis racemis rubentibus, grano tritici acuto cacumine, & ipſa in maritimis naſcẽs. Huius ramorũ X. aut XII. cacumina trita ex vino pota cœliacis, dyſentericis, ſanguinẽ excreantibus, menſiúmq; abundantiæ auxiliantur. Eſt & tragopogon, quẽ alij comẽ vocant, caule paruo, foliis croci, radice longa, dulci, ſuper caulem calyce lato, nigro. Naſcitur in aſperis, ſine vſu. Et de herbis quidẽ memoria digna hactenus aut accepimus, aut cõperimus. In fine earum admonere non ab re iudicamus, aliis alias virium ætates eſſe. Longiſſimo tẽpore durat elaterium, vt diximus: chamæleon niger XL. annis: centaureũ non vltra XII. Peucedanum & ariſtolochia ac vitis ſylueſtris anno in vmbra ſeruantur. Et animaliũ quidẽ cæterorum nullum aliud radices à nobis dictas attingit, excepta ſpondyli, quæ omnes perſequitur. Genus id ſerpentis eſt. Ne illud quidem dubitatur, omniũ radicũ vim effectúſq; minui, ſi fructus priùs maturescant: item ſeminũ, antè radice propter ſuccũ

incisa

inciſa. Reſoluitur autē omniū vis conſuetudine: & deſinunt prodeſſe, cùm opus eſt, quæ quotidie in vſu fuere, æquè quā nocere. Omnes verò herbæ vehementiores effectu viribúſq; ſunt in frigidis locis, & in aquiloniis: item ſiccis. Sunt & gentium differētiæ non mediocres: ſicut accepimus de tineis lumbricíſq;, ineſſe Aegypti, Arabiæ, Syriæ, Ciliciæ populis: è diuerſo Græciæ, Phrygiæ omnino nō innaſci. Minus id mirū, quàm quod in confinio Atticæ Bœotiæq́: Thebanis innaſcūtur, cùm abſint Athenienſibus. Quæ contemplatio aufert rurſus nos ad ipſorum animalium naturas, ingenitáſq; iis vel certiores morborum omnium medicinas. Enimuero rerum omnium parens, nullum animal ad hoc tantùm vt paſceretur, aut alia ſatiaret, naſci voluit: artéſq; ſalutares inſeruit & viſceribus, quippe cùm ſurdis etiam rebus inſeruerit. Tum verò illa animę auxilia præſtantiſſima ex anima alia eſſe voluit, contemplatione ante cuncta mirabili.

Errata hæc pauca quæ inter excundendum commiſſa fuere, ſic emendato.

Pag. 8. verſ. 3. à fine, pro miſerabilius, rectius legeretur, mirabilius. pag. 32. verſ. 30. & 33. pro heliofelinon lege heleoſelinon. pag. 75. verſ. 10. lege etiam Heleoſelinon. pag. 102. verſ. 1. pro meliceriаs lege meliceridas. pag. 261. verſ. 20. pro aluam lege aluum.

IN

C. PLINII NATVRALIS HISTORIAE

Tomum Tertium Index copioſiſſimus, quo quicquid in eo cognitu vtile, iucundúmve continetur, ordine Alphabetico numeríſque Arithmeticis indicatur.

A

ABderæ in campis equi paſti inflammantur rabie 316

Abortum facientia 50. 110. 141. 148. 250. 280. 321. & inde. 375. 396. 403. & Tom. 2. pag. 271 & Tom. 4. pag. 23. 143. 185. 216

Abortus remedia 58

Abrotoni herbæ conſideratio 126

Abrotoni genera, ſexus, natura, medicinæ 151

Abrotonum vbi optimum ibidem

Abrotoni herbæ qualis odor 121

Abſinthij herbæ conſideratio 388

Abſenthij ſuccus erucas arcet 45

Abſinthium in ſacris Romanorum 389

Abſinthij, eiúſque decocti medicinæ ibid.

Abſinthium marinum quale 390. & Tom. 4. pag. 208

Acacia ſpina, eiúſque ſuccus ac medicinæ 271. & inde

Acanō herba aculeata 165. per totum cap.

Acanthij herbæ deſcriptio, vſus & medicinæ 271.

Acanthij ſpinæ deſcriptio, vſus, & medicinæ 271

Acanthis herba quæ 334.

Acanthice maſtiche 137

Accipitres ne aues capiant 210

Accipitres quo oculos ſuos ſanent 62

Aceris arboris medicinæ 257

Aceta

Acetaria quæ, & vnde dicta 17
Acetum quomodo ex aqua ſiat 132
Aceti natura & medicinæ 216.217
Aceto ſaxa rumpi 217
Aceti ſcillini natura, & medicinæ 218
Aceti fæcis natura & medicinæ 219.220
Aceto facile gummi eluitur 246
Achæmenidon herba qualis 284
Achilles quo Telephum ſanarit 303. & To. 4. pag. 302
Achilles achillei herbæ inuentor 303
Achilleæ herbæ medicinæ 350.369.374
Achilleos herba vide dicta 303
Achimenidis herbæ vis 342
Achinos herba 134
Aconiti conſideratio, natura, effectus 379. toto cap. 380
Aconiti ſumpti remedia 184. 226. & To. 4. pag. 44.191
Aconitum ſcorpionum ictibus aduerſatur 379
Aconiti deſcriptio 350
Aconiti nomina plura ibi.
Aconitum è Cerberi ſpuma ortum 379
Aconitum ſine noxa quando ſumatur ibid.
Aconitum vnde dictum 380
Aconitum pantheras perimit 380. & Tom. 1. pag. 375
Acopos herba qualis 385
Acorna herba 136
Acoros herba qualis 331
Acori herbæ medicina 344. 346. 355. 356. 359. 369. 371. 376
Acoros agrios herba 333
Acrocorion, bulbi genus 25
Acte herba qualis 367
Actææ herbæ deſcriptio 388
Aculeata animalia quos non feriant 99.243
Aculeatorum ictuum remedia 99.105.150. 217.232.241.242
Aculeos extrahentia 99
Adamas ſanguine hirci frangitur 48. & To. 4. pag. 431
Adamantis herba qualis 284
Adarca quid, & eius effectus 103. & Tom. 1. pag

pag. 335. Tom. 4. pagin. 218
Adiantum herba, & ex ea medicinæ 175
Adianto herbæ æterna folia 138
Adipſatheon arbor 272
Adipſos herba quæ 166
Adonidis horti 14
Adonium herba qualis 126
Aduſtionis remedia 64. 65. 172
Aegilops, bulbi genus 25
Aegilops herba, & eius nominis morbus 329
Aegilopis morbi remedia 84. 145. 243. 329. 402. & To. 4. pag. 104. 319
Aegoceras herba 290
Aegonychon herba 401
Aegyptus ſeptem dierum nauigatione diſtat à Sicilia 4
Aegypti linum quale 6
Aegyptus nebuloſa 120
Aegypti flores ſine odore 120. 129
Aegyptus frugum fertiliſſima 133
Aegyptus colocaſiam nobiliſſimam habet 134
Aegypti herbæ ab Homero celebratæ 295
Aegyptiæ coronæ 112
Aegyptium cuminum 86
Aegyptiorum ſacerdotum veſtes ex lino xylino 6
Aegyptij rhaphanum mire celebrant 22
Aegyptij ex rhaphano oleũ conficiunt ibid.
Aegyptij rhaphanum nitro aſpergunt 23
Aegyptij cepas, alliúmque inter deos habent 27
Aegyptij non edunt braſſicam 69
Aegyptij medici ad curandam mentagram Romam veniunt 338
Aegyptiæ ſpinæ differentiæ & medicinæ 271
Aegypty quibus herbis vtãtur in cibis 134
Aegyptiorum morbus peculiaris elephantiaſis 339
Aeruginis vſum in medicinis quis primus inuenerit 303
Aeſchynomene herba, & cur ita dicta 286
Aeſculapij ædes theriacæ compoſitionem habuit, lapide inciſam 109
Aeſtiui flores qui 128
Aethiopicum ſiſer optimum 56
Aethiopica lina ex qua fiant

ſiant materia 7
Aethiopis herba vbi naſcatur 284.378
Aethiopidis herbæ deſcri- 284.381
Aethiopidis herbæ vis 341
Africa bidui nauigatione diſtat à Roma 4
Africæ tubera optima 11
Africani cumini natura & medicinæ 85
Agarici conſideratio 319
Agarici medicinæ 345.346.347.348.356.359.364.365.366.368.371.375.376
Agerati deſcriptio 381
Ageraton vnde dictum ibidem
Aglaophotis herba qualis 284
Agnos frutex 260
Agrion quid Græcis 22
Agrios crethmos gramias oculorum ſanat 331
Agrippa M. aceto pedes ſtupéfecit 218
Agrippina Claudij vxor virum ſuum boleto peremit 183
Agrippina Claudij Imperatoris coniux 183.& To.2.pag.75.85.& Tom.4.pag.363
Aiacis ex cruore hyancinthus flos natus 128
Aizoi herbæ conſideratio, nomina, natura, vſus, medicinæ 332
Aizoi ſuccus vermes hortorum necat 45
Aizoi herbæ medicinæ 332.333.346.349.362.364.367.369.371.372.377
Alabandica roſa qualis 115
Alarum odoris remedia 147.182.291.& Tom.4.pag.179.359
Albæ ſpinæ medicina 271
Albucum herbæ qualis 139
Alceæ herbæ conſideratio 383
Alceæ herbæ medicinæ 344.349.369
Alcibion herba eiúſque medicinæ 387
Alcinoi horti nociles 14
Alectorophos herba qua, & eius medicinæ 387
Alexander tinctis velis nauium vtebatur 8
Alexandriam ex Sicilia ſeptem diebus nauigatur 4
Alexandrina laurus qualis 242.& To.2.pag.311
Alexandrinus panis qualis 86
11

Alexipharmacon vnguentum quod 148
Alga rubra ſcorpionum ictibus medetur 388
Algidenſis rhaphanus qualis 22
Aliacmon fluuius 78.& Tom.1.pag.144.& Tom. 4.pag.152
Alica Romanorũ, non Græcorum, inuentum 193
Alica Pompeij Magni ætate Romæ fuit incognita ibidem
Alica innocentior quàm ptiſana 194
Aliſma herba qualis 324
Allij conſideratio 29
Allium Aegyptij pro Deo colunt 27
Allium coctum vtilius crudo 60
Allium elixum vtilius toſto ibidem
Allium ſemine etiam prouenire 30
Allium quomodo diutius ſeruari poßit ibidem
Allium in agro ſponte naſcens ibidem
Allium præſumendum elleborũ album effoſſuris 305
Allij medicamenta ruris plura 29
Allij medicina 59
Allij vitia 61
Allij genera 29
Allij fœtor quomodo tollatur 30
Allij ſatio, & cura 29
Allium quando ſerendum, & quando colligendum 29.30
Aloës conſideratio, natura, vſus, loca 381
Alopeconneſus inſula tuberum feracißima 12
Alopecuros herba qualis 138
Alopeciæ, id eſt, humani capitis barbæq́; vitij medicinæ 58.64.77.103.109. 144.158.176.177.225. 232.240.248.249.258. 267.275.287.325.335. 410.& Tom.4.pag.34. 44.45.100.200.218. 302.309
Alſines herbæ conſideratio 383
Alſoſis quæ proſint 80.188
Altercangenum herba 301
Altercum herba quæ ibi.
Althæa, maluæ genus 99. 100
Althææ herbæ medicinæ 100.358.376
Aluariorum conſideratio, ſitus, materia 132
Alum, id eſt, allium ſponte

naſcens 39

Alum herba qualis, & eius medicinæ 387. toto cap.

Aluinis vtilia 155

Aluum turbantia 199

Aluus plurimum negotij homini exhibet 348

Aluum laxantia 22

Vide Venter.

Aluum firmantia ſiſtentiáque 56. 57. 59. 65. 67. 76. 93. 100. 102. 106. 109. 142. 150. 172. 176. 180. 183. 189. 192. 193. 195. 196. 205. 206. 212. 213. 217. 223. 227. 229. 230. 231. 232. 234. 236. 237. 238. 241. 243. 246. 250. 252. 256. 259. 261. 265. 269. 273. 274. 275. 279. 283. 289. 348. 349. 350. 351. 358. 361. 370. 375. 388. 393. 394. 398. 400. 403. 404. 409. & Tom. 4. pag. 22. 34. 308. 349. 357

Alui doloris remedia 265. 303

Aluum mollientia purgantiáque 22. 35. 51. 55. 60. 66. 67. 70. 89. 99. 102. 104. 144. 146. 154. 155. 168. 174. 177. 189. 196. 198. 208. 209. 213. 223. 227. 232. 234. 236. 237. 238. 240. 241. 242. 251. 252. 253. 255. 258. 259. 261. 265. 266. 268. 269. 273. 278. 279. 281. 303. 306. 351. 352. 354. 355. 382. 383. 384. 387. 388. 389. 391. 392. 396. 398. 399. 404. 405. 406. & Tom. 2. pag. 272. & To. 4. pag. 26. 35. 93. 172. 199. 206. 207. 208. 244

Alipõ herba qualis, & eius medicinæ 383

Alyſſon frutex, & eius medicinæ 269

Amabilis qua ratione quis fiat 165

Amara non ſunt eadem omnibus 188

Amaraci conſideratio, nomina, ſatio 127

Amaracus idem quod ſampſuchum 127. 152

Amaracus vbi optimus, & ex eo medicinæ 153

Amaraci odor qualis 128

Amaracinum oleum, & ex eo medicinæ 153

Amarantũ vnde dictũ 123

Amaranti floris conſideratio ibidem

Amatorij vim habẽtia 56. 332. 391. 407. & To. 1. pa. 370. & To. 2. pa. 24. 344. & Tom. 4. pa. 12. 29. 146

Am-

Ambroſiæ herbæ deſcriptio 384.392
Ambroſia herba qualis 311. 382
Ambroſiæ diuerſa nomina 384
Ambugia, id eſt, intubi genus 65
Ambuſtorum remedia 98. 100. 108. 144. 154. 177. 180. 192. 193. 197. 204. 224. 225. 233. 234. 243. 244. 248. 252. 257. 258. 265. 271. 281. 282. 369. 384. 386. 387. & To. 4. pa. 25. 38. 64. 83. 84. 179. 199. 248. 360. 397. 402
Amentia quo innetur 72
Amerinon herba 332
Amérina arboris ſemẽ pſilothri vim habet 260
Amerinæ ſcopæ quales 262
Amethyſti color qualis 123. & To. 2. pag. 39. & To. 4. pag. 430
Amicæ res inter ſe 40. 48. 174. 245. & Tom. 1. pag. 320. 321. & Tom. 2. pag. 68. 81. 106. toto cap. 331
Amicitia quid cõciliet 320
Ammium in theriaca 110
Ammi, cumini genus, & ex eo medicinæ 86
Amor Pauſiæ & Glyceræ verſicolores corollas adinuenit 112
Amores qua herba redeant 286
Ampelopraſon herba, & ex ea medicinæ 278
Ampeloleuce, vitis genus 208
Ampelos agria herba qualis, eiúſque in medicina vſus 388
Ampelos agria, Latinis labruſca 208
Ampelos Chironia quæ, & vnde dicta 301
Amphisbænæ morſus remedium 97
Amuletum quid 321
Amurcæ medicinæ 221
Amygdalarum amararum medicinæ 239
Amygdalini olei natura, & ex eo medicinæ 224
Amygdalites tithymali genus 355
Amylon, & ex eo medicinæ 195
Anabaſis herba quæ 346. 370
Anacãpſerotis herbæ mira vis 286
Anagallidis vtriuſque medicinæ 346. 351. 357. 359. 366
Anagallidis herbæ cõſideratio, genera, & vires 328

Anagyros herba, eiúſque medicina 385
Anarrhinō herba quæ 224
Anates Ponticæ veneno viuunt 294
Anaxilans ſcriptor 8
Anchuſæ herbæ conſideratio, medicinaq́; 172
Anchuſa callæ genus 302
Anchuſæ herbæ varij vſus 133.143. & To.2. pa.214
Andrachne agria herba 333
Andreas medicus 94. 186.& Tom.4.pag.250
Androſacis herbæ conſideratio 384
Androſæmi herbæ conſideratio ibidem
Androſæmō herba quæ 387
Anemone herba 128.137. 403
Anemones herbæ medicina 152
Anemone vnde dicta 153
Anethum culinis & medicinis naſcitur 42
Anethum in theriaca 110
Anethi natura, medicinaq́; 93
Anginæ remediā 50.58. 60.84.91.105.106.145. 187.205.219.220.240. 255.274.287.288.298. 304.343.377.390.405. 407. & Tom.4.pag.14. 26.51.119.193.205.206. 245.295
Anguini cucumeris conſideratio 50
Anhelatorum remediū 187
Aniœetum, idem cum aniſo, & cur ita dictum 91
Animalium nullum odoratum, niſi panthera 121
Animalium feritas qui mitigetur 286
Animalia quæ quam materiam non attingant 229. 288.& Tom.2. pag.329. 330.331.332.350.439. 463.472
Animalium ſolertia 78. & Tom.1.pag.357.toto cap.& Tom.2.pag.77
Anima ſapientiſſima quæ 190
Animalia omnia noſcunt ſibi ſalutaria, præter hominem 380
Animalium vnicuique ſalutaria remedia Natura inſeruit 412
Animæ aſperitas quo molliatur 183
Animi humilis remedium ibidem
Animi impetus cibo. mollitur 189
Animi triſtitia quomodo

Ani-

tollatur 251
Aniſi conſideratio, natura, vſus, medicinæ 90
Aniſum vbi laudatiſsimum 91
Aniſum in theriaca 110
Aniſo panis conditur 90
Anneus Serenus fungis peremptus 184
Anni in dracontio ex geniculorum numero deprehunduntur 282
Anonymos herba qualis 385
Anonis herbæ deſcriptio 384
Anſeris adipis medicinæ 52.57
Anſeres quam herbam ex pauescant 127
Anthalium herba, & eius vſus 134.155
Anthemis herba 137.138
Anthemi herbæ in medicinis vſus 358
Anthera, medicamenti genus 263
Anthericon, aſphodeli caulis 177
Anthologicôn libri 114
Anthriſcũ herba 134.180
Anthyllidis vtriuſque in medicina vſus 376
Anthyllion herba, & eius medicinæ 155.358
Anthyllis herba qua 358
Anticellium herba 155
Anticyra inſula 306
Anticyricon ſeſamoidis genus 194
Anticyra in inſula elleborũ tutiſsimè ſumitur 306
Antidoti Mithridatis compoſitio 240
Antidotum Mithridaticũ anatis Põticæ ſanguinem recipiebat 294
Antidotũ ingrediẽtia 240. 244. 309. 344. 409. & Tom. 4. pag. 33. 79. 103. 191. 194. 207. 251. 319
Antiochia oppidum 117. & Tom. 1. pag. 200. 202. 204. 208. 222. 235. 237. 262. 264. 285
Antiochus quo veneno fuerit vſus contra venena 110
Antiochiæ lilium laudatiſsimum 117
Antiquorum mira in rebus inueſtigandis diligentia 231. 292. 378
Antirrhinon herba qualis 324. 375
Antiſcorodon, allij genus 29
Antonius M. velo purpureo vſus 8
Antonij Marci Cleopatræ in cœna venenum timentis hiſtoria 114

Antonius Caſtor rei herbariæ peritiſſimus 295
Aparine herba qualis 385
Apes quos flores non attingant 129. & Tom.2. pag.242.332
Apes quos non pungant 73. & Tom.4.pag.11
Apes quibus herbis delectentur 129
Apes præcipui quæſtus ibi.
Apes oleæ flores non attingunt ibidem
Apes ægrotæ quibus iuuentur ibidem
Apes ne fugiant 149.& Tom.2.pag.122
Apes quo flore maxime gaudeant 149
Apes propolim ex quo faciant 258
Apum morſus remedia 55. 78.149
Apes deficiente melle quibus alendæ 132
Apes ad Padum deficiente pabulo quomodo alantur 130
Apibus qui noceant vermes 132
Apes furto ſubtractæ malè frutificant 32
Apibus inimica 129.& Tom.2.pag.123
Apum morbi 129.& Tom.2.pag.124
Aphace leguminis genus 134.137.138.387
Aphrodis meconij deſcriptio,& vſus 405
Aphron herba quæ 95
Apiana braſſica 35
Apiaſtrum herba eadem cũ meliſſophyllo 74.124
Apiaſtrũ vbi venenatũ 74
Apiaſtro herba anes delectantur 129
Apicij M. luxuria 35.& Tom.2.pag.20
Apios iſchas, herba quæ 355
Apij herbæ conſideratio,& medicinæ 40.73.74
Apij mirum ibidem
Apium hortenſium omnium tardiſſimè erumpit 31
Apij vſus,& natura 41
Apij ſatio, cura, vſus,&c. 40
Apij corona coronabantur victores Nemeæ ibidem
Apij ſexus & vires magna ſunt in controuerſia apud eruditos 54
Apij ſexuum differentia ibidem
Apio vti in cibis,nefas quibuſdam creditum ibid.
Apium mẽſis feralibus defunctorum dicatum ibi.
An-

Apij nocumenta ibidem
Apium cúrnam inter neſaſtos frutices ibidem
Apium in theriaca 110
Apocyni fruticis deſcriptio 269
Apollinaris herba quæ 301. 372
Apollinaris herbæ medicina 373
Apollini hyacinthus dilectus 128
Apollodori medici duo 54
Apollophanes medicus 174
Appendix ſpina qualis 273
Appendices baccæ, earúmq; vſus ibidem
Appetentiam ciborum excitantia 88.91.151.200.206.212.239.271.283
Appetentiam ciborum quæ reſtringunt 189
Apronia, id eſt, vitis nigra, & eius medicinæ 210
Aproxis herba qualis 283
Apyrinō punici mali ſpecies 229. & Tom.2.pag.238
Apyron auri genus 128
Aquam ex ventre pellentia 151
Aquas omnes non omnibus licet bibere 16
Aquæ quæ hortenſibus herbis irrigādis vtiliſſimæ 45.
Aquæ inſalubres potu quo purgentur 83
Aqua quomodo addēſcetur, atque lacteſcat 101
Aquæ amaræ, aut nitroſæ, quomodo dulces fiant 246
Aquæ quo glacietur 273. 283
Aquæ mulſæ conſideratio, & medicinæ 188
Aqua dentes decidere faciens 298
Aquæ inueniēdæ ſignū 345
Aquileges in ſcaturiginibus inueſtigandis quod ſignum ſequantur ibid.
Aquifolia arbor veneficia arcet 273
Aquifolia arbor quæ 393
Arabicæ ſpinæ medicinæ 271
Arabicum linum ex qua materia 7
Aracidua herba 134
Aracos herba ibidem
Aranearum morſus remedia 75.78.88.147.149.154.176.236.242.261.263.274. & Tom.4.pag.192.195
Aranei muris morſus remedia 60.99
Arborum ramis olim victores coronabantur in ſacris certaminibus 112
Arbores quæ, & quare infelices dicantur 262. &

Tom.2.pag.340
Arborum vtilitas 203
Arborum fructus, primus cibus hominum ibidem
Arborum & ad arbores attinentium medicinæ 228 toto capite
Arborum vrbanarum medicinæ, toto vigeſimotertio libro
Arborum ſyluestrium medicinæ, libro vigeſimoquarto, per totum
Arbores quomodo difficilius cædantur, celeriúſq; areſcant 245
Arbutus arbor quæ 240. & Tom.2.pag.304
Arcadia non gignit thymum 126
Arcebion herba quæ 172
Archezostis herba quæ, qualiſque 208
Archezostis herbæ vires & medicinæ 209.377
Arcion herba, quæ & perſolata 321
Arctij ſiue Arcturi herbæ deſcriptio, & vſus 386
Arcturi herbæ deſcriptio, eiúſque vſus ibidem
Arcus cæleſtis aſpalathum contingens mira eum odoris imbuit ſuauitate 272. & Tom.2.pag.207
Argematis morbi remedia 95. & Tom.4. pag.104
Argemon herba à Mineruæ adinuenta 283
Argemone herba diuerſa ab anemone 153
Argemone quibuſdam eadem cum inguinaria 360
Argemoniæ herbæ conſideratio 318
Argemoniæ herbæ medicinæ 343.356.360.362. 365.369.373.374
Argentea corona à quo primum in ludis data 113
Arianis herba qualis 284
Aricinæ valles 35
Arietis cornua defoſſa, aſparagum gignunt 38
Arinca, & ex ea medicina 191
Aris herbæ deſcriptio, & ex ea medicinæ 283
Ariſtalthæa, maluægenus 399
Ariſtida herba qualis 399
Ariſtogiton medicus 385
Ariſtolochiæ herbæ conſideratio 317.318
Ariſtolochia herba toto anno in vmbra ſeruatur 411
Ariſtolochiæ herbæ medicinæ 345.246.348.356. 364.366.368.371.375
Ariſtophanes poëta 119
Ariſtophanes Euripidi quid

An-

obiecerit 181
Armon, id eſt Armoracia, rhaphani genus 22
Armoraciæ cõſideratio ibi.
Armoraciæ medicinæ 53
Aro è laureo oleo perunctos fugiunt ſerpentes 281
Aron, bulbi genus, eiúſque vſus, & medicinæ 26. 280. & Tom.1.pag.383
Arſen mãdragoræ ſemẽ 329
Arſenogonon herba qualis 377
Artium vna medicina Imperatoribus imperat 246
Artemiſia vxor Mauſoli Regis 311. & Tom.4. pag.372
Artemiſia herba qualis 311
Artemiſiæ herbæ medicinæ 325.344. 345. 357. 374. 376
Arteriarum morbi remedia 50. 57. 59. 82. 89. 99. 162. 185. 192. 195. 207. 237. 408
Arteriace panchreſtos, medicamenti genus 95. 237
Articularis morbi remedia 67.92.149.151.168.190. 200.204. 207. 222 224. 243.250.264. 272. 273. 281. 291. 306. 315. 363. 369. & To.4.pa. 35.60. 130. 141. 193. 207. 355
Articulorum affectorũ remedia 72.108 363
Arundinum genera & vſus, vide infrà Harundo.
Aſaron herba quæ, & vnde dicta 119
Aſari medicinæ 146
Asbeſtinum linum 8
Aſcalia herba 137
Aſcaloniarum ceparũ conſideratio 27
Aſcalonia cepa vnde dicta ibidem
Aſcalonia cepa quando ſerenda 28
Aſclepias herba 386
Aſclepiadis medici ætas, aſtúſque 340. toto cap.
Aſclepiõ panacis genus 300
Aſclepius panaceæ pater ib.
Aſcyroides herba 386
Aſcyron herba 384. 386
Aſia è geniſta lina facit 6
Aſinis admiſſuræ, tempore quid dandum 76
Aſinis ferulæ gratiſſimæ 245
Aſini rabie inflãmãtur 316
Aſini Onopordi paſtu frequentem crepitum emittunt 403
Aſinus Baccho cur aſſignetur 245. & inde
Aſinini lactis medicinæ 92.

& Tom.4.pag.35.36.43.50.55.57
Aſpalathos, ſpinæ genus 279.& Tom.2.pag.207
Aſparagi conſideratio 37
Aſparagꝰ ſylueſtris, qui corruda dicitur 37.39.73.& Tom.2.pag.355
Aſparagus ſylueſtris 37.39
Aſparagus triũ librarũ 16
Aſparagorum ſatio, cura, &c. 37
Aſparagum ex arietis cornibus naſci 39
Aſparagꝰ Gallicꝰ quis 134
Aſparagi ſpinæ 135
Aſparagorũ medicinæ 72. toto cap.
Aſperugo, lappaginis genus 362
Aſphaltion quid 125
Aſphodelus herba 139.177
Aſphodeli herbæ medicinæ 177.373
Aſpides ſerpentes quomodo mitigentur 148
Aſpides ſerpentes quomodo ſopiantur 157
Aſpides quomodo fugentur 264
Aſpidum veneno aniſum aduerſatur 92
Aſpidum morſus remedia 199.217.280.& Tom.4.pag.19.58.89.90.192
Aſplenũ herba qualis 356
Aſtaphis agria, vuæ genus 207
Aſter herba qualis 316
Aſtericũ herba qualis 170
Aſthmaticis vtilia 101.346
Aſtragali herbæ deſcriptio 349
Aſtragali herbæ medicina 369.373
Aſtringentia 220
Aſtus Cleopatræ 114
Aſtylis lactucæ genus 33
Aſyla herba quæ 328
Athamas medicus 106
Athara medicamẽti genus 191
Athenienſiũ pœna cicuta 332
Athenienſes iuuenes comeſſabundi Sapientum conuentus frequentabãt 114
Athletæ quo cibo paſcebantur 238
Atractylis herba 135.136.158
Atriplex herba, & eius ſatio 43
Atriplicis herbæ ſemen quale 43
Atriplicis herbæ vitia 98
Atriplicis natura & medicina ibidem
Atropha quæ dicantur 199
Atticum thymũ quale 126
Auditũ quid obtũdat. 367

An-

Auellanæ nucis natura, & medicinæ 241
Auenæ cibus qb⁹ vtilis 195
Auena panis vtiliſsimus ib.
Auentinum in montẽ plebs Romana ſeceßit 17
Augentia corpus 213.227. 240.254.& To.2.pa.177
Augustum Senatus corona obſidionali donauit 163
Augusti vndecimus Conſulatus 8
Augustus lactuca in ægritudine ſeruatus 33
Augusti Medicus Muſa 33.312
Augusti filiæ luxuria 113
Auiditatem in cibis facientia 88.91
Vide Appetentia.
Aues quomodo manu capi poßint 30
Aues villaticæ qua ratione tutæ reddantur ab accipitre 210
Aues ne ſtrangulentur 288
Auricularum remedia 72. 88.& Tom.4.pag.48
Auribus lignũ ſonans 266
Auribus noxia 257.267
Aurium medicinæ 52.55. 58.& inde. 60.67.79. 82.86.89.91.94.98. 143.145.149.155.166. 182.188.189.193.194. 208.218.219.222.223. 225.226.236.240.241. 242.248.252.255.257. 260.263.274.281.333. 350.364.384.386.390. & To.4 pa.13.20.22.47. 48.106.116.191.202. 359.360.429
Aurium vermiculos necantia 81.107.108.198.& Tom.4.pag.20
Aurium ſurdarũ medicinæ 52.303
Aurium ambustarum remedia 224.240
Aures purulentas ſanantia 244.250.252.255.264. 268.276.404.& Tom. 4.pag.178.193.295
Aurium grauitatem emẽdãtia 74.77.178.& To. 4.pag.48.292.296
Aurium ſonitum ſedantia 57.64.85.251
Auribus infantium medentia 76
Aureæ coronæ gramineis poſthabitæ 160.toto cap. & Tom.2.pag.316
Aureum poculum quid apud medicos 269
Autopyros panis genus 195

B

BAcchar,& ex eo vnguentum 119

Baccharis medicinæ 145. 365

Bacchar, ſiue Baccharis quibuſdam nardum ruſticũ appellatum 119. & Tom. 2. pag. 190

Baccho aſinus cur aßignatur 245. & inde

Baccho ferulæ ſacræ 246

Baculus ruſticorum qualis eſſe debeat 264

Balatum pecori quid concitet 84

Balauſtium quid 231

Balis herba qualis 296

Ballotes herbæ conſederatio 391

Balſami olei natura, & medicinæ 226. & Tom. 2. pag. 287

Barba & pubes quomodo enaſci prohibeatur 154. & To. 4. pag. 121. 216

Barbari faciem formæ gratia pingunt 159. toto cap.

Barbarica herba an eadem cum bacchare 119

Baſſus Lecanius quis 338

Batis herba qualis 134. 155

Batis herbæ medicinæ 155

Batos cynos, rubi genus 275

Batrachion herba quæ 335. 404

Batrachij herbæ medicinæ 376

Bechion herba quæ 345

Beſtiarum morſus remedia 324

Beſtiolæ corpori innaſcẽtes quomodo necentur 76

Betæ conſideratio, genera, natura, &c. 34

Betæ medicinæ 64. toto ca.

Beta ſylueſtris & ex ea medicinæ 65

Betæ ſemina non omnia eodem quo ſata ſunt anno enaſci 35

Betæ ſatio, cura, & uſus, &c. 34

Betæ foliis vino ſapor reſtituitur 35

Betæ ſemen quale 45

Betæ aquæ ſalſæ proſunt ibi.

Betam appoſitam non degustaſſe religio eſt 35

Betonica herba, vide Vetonica.

Bion viuum & ex eo medicinæ 216

Bibendi gratia niues, & glacies ſeruantur 16

Bibunt homines ſoli non ſitientes 213

Bilem augentia 188

Bilis remedia 53. 67. 77. 104. 142. 154. 156. 167. 172. 173. 181. 194. 227. 238. 253. 259. 278. 304. 306. 346. 347. 351. 352. An...

354. 355. 384. 387. 389. 395. 396. 400. 406. 410. & Tom. 4. pag. 165. 207
thynia fungos venales mittit 185
uriges ex lino vela texunt 5
attaria herba qualis 320
attæ quomodo in vnum contrahantur 87. 320
echnon herba 398
echnon quid 84
ut natura, vitia, medicinæ, conuitia 106
a morbus, & eius curatio 259
a morbus quis 367. & Tom. 4. pag. 66
letorum natura, venenúmque 183
leti veneni remedia. Quære Fungorum veneni remedia
letus vnde venenum trahat 184
letorum ætas dierum ſeptem ibidem
lite lychnidis radix, eiúſque vſus 154
otrys herba quæ 311. 384. 391
oum fimum vtile aluearíis 132
oum ſcabies quomodo curetur 158
Boum pabulis quæ frondes aptiſsimæ 199. 223
Boum medicinæ 282
Boum venenum 180
Boum morbi remedia 57. 271 & Tom. 4. pag. 127
Brabyla herba quæ 391
Braſsica corrumpitur in dolio vini ſapor 35
Braſsicæ conſideratio, laus, genera, &c. ibid.
Braſsica toto ſeritur ac metitur anno ibid.
Braſsicæ tranſlatio ibid.
Braſsicæ cymæ quæ, qualéſque ibidem
Braſsicæ genera tria ſecundum Catonem ibid.
Braſsicæ genera tria 36
Braſsicæ veteris ſemen in rapam vertitur 44
Braſsicæ laus, & medicina à ſcriptoribus pluribus celebratæ 66. toto cap.
Braſsicæ ſpecies tres ibid.
Braſsica inimica vino vitibuſque 67. 69
Braſsicæ vſus 69
Braſsicæ ſtirpis vſus 69
Braſsicæ noxæ ibid.
Braſsica vbi non edatur ibi.
Braſsicæ ſylueſtris medicinæ ibidem
Braſsicæ vires miræ 69. 70
Braſsica marina qualis 70

Braſsi

Braſsica & vitis inimica 245

Braſsicæ & cyclaminos inimicitiæ ibidem

Brathy, id eſt Sabinæ herba 279

Britanni glaſto ſuas coniuges pingunt 159

Britannica herba qualis 298.318

Britãnicæ herbæ inuẽtio 378

Bromi herbæ deſcriptio, & ex ea medicinæ 201

Brutorum animalium remedia 81

Bryoniæ fruticis deſcriptio & medicinæ 209.210

Bryõ, & ex eo medicinæ 252

Bryon herba qualis 391

Bubonium herba quæ 386

Bubulæ cunilæ herbæ medicinæ 318

Bubulæ carnes quomodo facile percoquantur 235

Bubulum femur herba quæ 397

Buceras herba 290

Buceros, id eſt fœnũ Græcum 121

Bucolicon herba quæ 300

Bugloſſos herba 313

Bugloſsi medicinæ 366

Bulapathon herba 102

Bulbi quando effodiendi 26

Bulbi vbi ſponte naſcantur ibidem

Bulbines herbæ deſcriptio, 72
& ex ea medicinæ 73

Bulbine bulbi genus 71

Bulborum medicinæ

Bulborum ſylueſtrium conſideratio 128

Bulborum ſylueſtriũ medicinæ 72

Bulborum conſideratio & genera plura 25

Bulborũ floris medicina 72

Bulborum maturitas quo ſigno noſcatur 26

Bulbus vomitorius 72

Bulbos nõniſi ex ſemine prouenire putarũt antiqui 26

Bulbi genus ex quo mapalia, & veſtes fiunt 10.53

Bunion napi genus 318

Buphthalmos herba

Bupleuron herba, eiúſq; medicinæ 179.391

Bupreſtis herba conſideratio & medicinæ 179

Bupreſtis veneni remedia 210.219.223.225. & To. 4.pag.22.36.42.118

Buſelini herbæ medicina 73

Byſsinum linum, & eius ingens pretium 8

C

Cacaliæ herbæ vſus & medicinæ 326.344. 377

Am-

...bla herba 374
...brys roſmarini ſemẽ 269
...bryos genera plura 270
...brys quid 357
...oethes morbus 194.198
...oëthis morbi remedia 226.247.256.373.408. & To.4.pa.66.140.214
...llos herba 137
...urci populi ex lino vela texunt 5
...iliana, lactucæ genus 33
...ilius M. Calphurnij Beſtiæ accuſator 379
...nna pater opio periit 94
...ubum vinum quale 212
...lia, potus genus 202
...lum ſpectare quomodo inducti homines 203
...pa, vide Cepa ſine diphthongo.
...refolium herba, eiúſque natura 43
...ſaris forum Romæ 8. & Tom.2.pag.369
...ſaris miles lapſana apud Dyrrachium vixit 37
...ſar Dictator forum Romæ totum, ac ſacram viã carbaſinis velis texit 8
...ſaris exercitus in Pharſalia famem ſenſit 342
...ſarianorum militum carmen iocularé de lapſana 37
Caius Valerius conſul 12
Calathiana viola qualis 118
Calcifraga herba quæ 395
Calculorum cruciatus aſperrimus 298. & indè
Calculorum remedia 53.73. 74.75.91.100.103.105. 108.142.146.155.156. 157.166.173.174.176. 181.182.198.239.241. 244.249.269.271.273. 274.289.356.357.358. 385.395.401.407. & Tom.4.pag.57.84.127. 152.189.298.401.429. 462
Caligines oculorum quo tollantur 79
Callæ herbæ deſcriptio 392
Callíblephara quibus ex rebus conficiatur 143.227. & Tom.4.pag.46.361
Callicia herba qualis 285
Calligonon herba 404
Callimachus medicus 114
Callion herba quæ 156
Callitrix, ſiue Callitricha, ſiue Callitrichon herba, eiúſque vſus, & medicina 175.325.358.373
Callorum corporũ remedia 151.192.195.260.267. & Tom.4.pag.82.214. 295.303
Calorem inducentia facientiáque

riáque 224.225.234. 241.259.366
Calorem ſedantia, tollentiáque 83.217
Calphurnius Beſtia aconito vxóres peremit 379
Calphurnius Flama corona graminea donatus 162
Caltha violæ genus 118
Calci oleum ſolũ miſcetur 246
Cammaros herba 380
Campana roſa 115.116
Canaria herba quæ 315
Cania vrticæ genus 135
Cani quo inficiantur 59
Canis rabidi morſus remediũ quomodo repertũ 297
Canis rabidus quẽ momorderit, aquam & potum omnem pauet ibid.
Canes qua herba ſe purgent 315
Canis malignitas & inuidia ibidem
Canes quos nõ allatrẽt 324. & Tom.4 pa.28.98.148
Canes ne rabidi fiant 269. & Tom.1.pag. 389. & Tom.4.pag.98
Canes quo cibo necentur 70. 73 171.269
Canis vrina irrigata herba, & ſine ferro caulſa, luxatis medetur 287
Canum vermes, id eſt ricini quo necentur 171
Canis partiũ in medicinis vſus 306.& Tom.4.pag. 88.98.115.123.124.128. 131.137.145
Canis rabidi morſus remedia 51.57 60.69.71.75.78. 104.108.147.149.167. 185.186.205.217.220. 232.235.239.240.259. 275.297.391.& To.1. pa.388.389.& To.4.pa. 5.13.20.24.29.42.81.98. 195.197.207.248.321
Cannabis conſideratio, & ex ea medicina 108
Cãnabis vbi primũ nata ibi.
Cannabis genituram virorũ extinguit ibid.
Cannabis aquã coagulat ibi.
Cannabis natura, vſus, ſatio, euulſio 43
Cannabis ingens altitudo 44
Cantabrica herba cuius inuentor, & vnde dicta 314.319
Cantharidum veneni remedia 78.98.210.219. 223.225.& Tom.2.pag. 138.& Tom.4.pag.36. 44.92
Cantherinum lapathum 101
Capillos quæ criſpos faciant 175.178.252.& Tom. 4.pag.26.94

An-

Capillos inficientia 56.99. 175. 236. 256. 259.269. 272.275.376. & Tom.2. pag. 357. & Tom.4. pag. 361
Capillos denigrantia 199. 227.243.244. 248. 249. 265.377.390.& Tom.4. pag.101.200
Capillos quæ rufos efficiant 220. 225. & Tom.2.pag. 302
Capillum flauum quæ faciant 377. & Tom.1. pag.63
Capilli ne defluant 54.68. 175. 243. 247. 325. 350. 382. 410. & Tom.1.pag. 382. & Tom. 4. pag. 10. 38.44.45 100
Capillos nutrientia 181. 224.240.279.325.410
Capitolij dedicatio à quo facta 8
Capni herbæ medicinæ 346
Capnos herba qualis 351. 352
Cappadoces qua herba coronentur 384
Capparis vbi & quomodo ſerenda 41
Capparis vbi laudatiſsima ibidem
Capparis ſtomacho inutilis 86
Capparis natura & medicinæ ibid.
Capras ocymū aſpernari 75. 76
Caprarum balatus quo concitetur 84
Capra quo necetur 268
Caprifici natura, & ex ea medicinæ 234
Caprificus taurorum ferociam mitigat 235
Capitis dolor grauiſsimus 299
Capitis dolorem facientia, & capiti dolenti contraria 108. 144. 145. 197. 199. 206. 207. 210. 221. 240. 249.301.302.319. & To. 4.pag.36
Capitis doloris remedia 59. 64. 65.66. 76. 77. 79. 81. 82. 83. 84.90.91.94. 96.105.143.145.149.153. 174. 176. 185. 192. 204. 205. 208. 223. 224. 225. 226.236. 239. 241. 242. 243.244.249. 252. 256. 261.264. 271. 277. 287. 288.289. 325. 326. 327. 333.382.394. 400. 405. 408. & Tom. 4. pag. 15. 22.24.25.27.32. 45. 81. 102.194.322.378.449
Capitis hulcerum remedia 60. 64. 71. 89. 99.145.

147.198.225.250.268.283.326.& To.4.pag.45.192.194.199.295.404

Caput purgantia 64.143.147.207.264.327.328.& Tom.4.pag.296

Capitis ardores refrigerantia 52

Caput ſi à Sole doleat, quid imponendum 249

Capitis vulneribus quid medeatur. 254.327

Capitis dolorem ex ebrietate ſedantia 261

Capitis oſſa fracta extrahentia 326.327

Carbaſa vbi reperta 5

Carbaſina vela 8

Carbunculi morbi deſcriptio 338

Carbunculus Narbonenſis prouinciæ peculiare malũ ibidem

Carbunculus morbus quãdo primum in Italiam venerit ibid.

Carbunculorũ remedia 77.80.95.98.186.199.207.222.223.228.234.240.255.270.273.366.& To.4.pag.66.137.214.415

Carcinetron herba 404

Carcinomatis morbi remedia 67.77.149.167.200.234.257.262.281.288.291.374.397.402.& Tom.4.pag.12.14.83.207.214

Cardiacorum remedia 66.68.80.216.243.274.& Tom.4.pag.29

Carduus herba qualis 135.136

Carduorum in cibis vſus, eorúmque ingens pretium 39

Carduorum ſatio, cura, vſus, &c. ibid.

Carduorum medicina 190

Carduorum ſylueſtrium genera duo ibid.

Carduis veſci plebei non licet 16

Carneades Zenonis libris reſponſurus elleboro ſe purgauit 305

Caro qua æſtate incorrupta ſeruetur 13

Caro quo tenerior in coquendo fiat 136.235

Caro ab oſſibus recedens quibus iuuetur 192.194.223.291

Carnes bubulæ quomodo facilè percoquantur 235

Carnes ſuauiores facientia 268

Carnes quo abſumantur in ollis 307

Carnes, cùm coquuntur, conglutin-

glutinantia 388.399
Carnes alentia 241
Carphos, id eſt, fœnum Græcum 290
Carthaginis Hiſpaniæ roſæ quales 116
Caryinum oleum quid 225. & Tom.2.pag.287
Caryites, tithymali genus 354
Caryotarum medicinæ 227
Caſei ſeruandi ratio 281
Caſia apes delectantur 129
Caſsignete herba qualis 285
Caſtitatis exempla 260. 311. & Tom.1.pag.198. 320.toto cap.366.393.& Tom.2.pag.193
Caſtitatem ſeruantia 26. 311
Caſtor Antonius medicus 88.104
Catanance herba quæ 391
Cataplaſmata ex bromi ſemine 201
Catonis Cenſorij Cenſura 9
Cato de braſsica 35.66
Catonis Marci laus 293
Cato M. de herbis ibi.
Catulus Q. Capitolium dedicat, & eius inuentum 8
Caucalis herba 134
Caucon herba 346
Cauliae quid 13
Caulis herbarũ differẽtia 33
Caule reciſo quæ regerminent 32
Caulodes braſsicæ genus 66
Cedrelate, id eſt, cedrus magna 249. & Tom.2. pag.225
Cedri magnæ natura, & medicinæ 249
Cedria, picis genus ibid.
Cedrides, id eſt cedri fructus, earúmque in medicinis vſus 250
Cemos herba 392
Cenchris ſerpentis morſus remedium 105
Centaurea herbæ conſideratio 309.318
Centaurei herbæ ætas 411
Centaureum maius & minus 375
Centaurei medicina 344. 345.346.348.351.363. 364.368.371.372.375
Centaureon herba vnde dicta 301
Centaureon lepton herba 309.310
Centaurei herbæ vſus, & medicinæ 324.327
Centifolia roſa 105.106
Centifolia roſa Tiberij Cæſaris principatu in coronis non addebatur 106
Centum capita herba, & ex ea medicinæ 164. toto ca.

Centunculus herba qualis 279
Centunculi herbæ medicinæ ibidem
Centuripinum crocum 119
Ceparum varij colores 27
Cepas Ægyptij pro diis colunt ibid.
Ceparum plura genera ibi.
Ceparum omnium odor lacrymoſus ibid.
Ceparum varij ſapores ibi.
Ceparum quæ optimæ 28
Cepæ quo tempore ſerantur 27.28
Cepæ vbi optimè ſeruētur 28
Cepæ quo pacto ſerendæ ibi.
Ceparum ſemen quando colligendum ibid.
Cepæ quo pacto ſeruandæ 30
Cepæ ſylueſtres nullæ 57
Ceparum medicinæ ibi.
Cepæ ſomnum conciliant ibidem
Ceparum noxæ & incommoda 58
Cepis nuces aduersātur 240
Cepio ſcriptor 115
Cera quomodo fiat 132
Cera quæ optima 133
Cera quo nigreſcat ibid.
Cera quomodo alba fiat ibi.
Cera quomodo rubens fiat ibidem
Ceræ vſus ibid.
Ceraſtis rhaphanus aduerſatur 54
Ceraſtæ ſerpentis morſus remedia 86.255.& Tom. 4.pag.173.191.195
Ceratiæ herbæ medicinæ 350
Ceratitis herba quæ 95
Ceratitis medicinæ ibid.
Ceraunium genus tuberis 11
Cerberum Hercules vbi extraxit ab inferis 379
Cerberi ſpumis aconitum ortum ibid.
Cerebri medicinæ 215
Cereris in ſacris agnon ſibi matronæ ſubſternebant 260
Ceria, potus genus 210
Cerinthe herba qualis 129
Cerinthe apes delectantur ibidem
Cerion quid 51
Ceruariū venenū quid 401
Ceruiſia potus genus 210
Ceruiſiæ vſus vbi, & ex ea medicinæ ibid.
Ceruicis affectæ remedia 106.165.210.344.& To. 4.pag.18.52.84.205.
Ceruæ parituræ quo paſcantur 51
Cerui qua herba ſerpentibus reſiſtant 180
Cerui dictamnum herbam monſtrarūt primum 315. & Am...

& Tom.1.pag.374
Ceſtros herba qualis 314
Chæreas Athenienſis medicus 109
Chalceos herba 136
Chalceti herbæ medicinæ 347
Chalci pondus 157
Chamæactæ medicinæ 367
Chamæactæ, ſambuci genus 258
Chamæciſsi deſcriptio, & ex ea medicinæ 278
Chamæciſsi in medicinis vſus 266
Chamæciſſos, ederæ ſpecies 266.& Tom.2.pag 350
Chamæciſſos cyclaminis genus 322
Chamæcypariſſos herba, & ex ea medicinæ 278
Chamædaphne herba, quæ & vincaperuinca, eiuſque in medicinis vſus 155. per totum caput
Chamædaphnes deſcriptio, & medicinæ ex ea 277
Chamædaphne herba, eiúſq; vſus 129
Chamædryos herbæ deſcriptio, & ex ea medicinæ 277
Chamædropis herbæ deſcriptio, & medicinæ ex ea ibidem
Chamæleon herba vnde dicta 171
Chamæleon herba quæ 136. & Tom.4.pag.32
Chamæleontis herbæ conſideratio, genera, medicinæ 171
Chamæleōtis herbæ ætas 411
Chamæleuce herba 345
Chamæleuces deſcriptio, & medicinæ 278
Chrmæmelon herba 173
Chamæmeli medicinæ ibid.
Chamæmyrſine quid, & ex ea medicinæ 244
Chamæmyrſinæ olei natura, & ex eo medicinæ 225
Chamæpeuces herbæ deſcriptio, & eius medicinæ 278
Chamæpitys herba 358
Chamæpityos herbæ medicinæ 253
Chamærops herba 384.371
Chamæſyces herbæ deſcriptio & medicinæ ex ea 278
Chamæzelon herba 320. 398
Chamelæa herba 312
Chamelææ herbæ deſcriptio, & ex ea medicinæ 277
Characias tithymali genus 353.373
Chartæ glutinum quale eſſe debeat 193.& Tom.2. pag.231.461

Chartarum farinæ, & ex eis medicinæ 193
Chelidoniæ herbæ medicinæ 318.343.372.374
Chelidoniam herbam hirundines inuenere 315.& Tom.1.pag.374
Chelidonia collyria 315
Chelidonia oculis vtilis 327. & Tom.1.pag.374
Chenomychon herba 127
Cherſydris eryngion aduerſatur 164
Chiliodynama herba 309
Chiragræ morbi remedia 291.& Tom.4.pag.35
Chirocineta Democriti liber 284
Chiron Herculis ſagittis vulneratus, & qua ſanatus herba 309
Chironis herba centaureon 301
Chironia pyxacanthos ſpina 276.& Tom.2.pag.187
Chironia herba, 302.318
Chironia herba, & ex ea medicinæ 210.371
Chironiũ, panacis genus 309
Chironiũ cicutæ reſiſtit 225
Choleræ remedia 63.76. 228.273.274.404
Chondris herba 316
Chõdris herba medicinæ 350
Chondryllon, ſiue Chondrylle, herba 134.138.153
Chreſton, id eſt, cichorium herba 61
Chryſanthemi herbæ medicina 351
Chryſermus medicus 178
Chryſippeæ herbæ medicinæ 360
Chryſippi medici laus, atque 348
Chryſippi de braſsica liber 66
Chryſitis herba 124
Chryſocome herba ibid.
Chryſocomes herbæ medicina 149
Chryſolachanum herba qua 393
Chryſothales herba 333
Ciborum luxuria multiplex 15
Ciborum appetéria quomodo fiat, Quære Appetentia.
Cibis interdũ vitantur morbi 174
Cibo homo maximè perit 348
Cicadarum cantus quando acerrimus 183
Cicatrici quibus color redit 54.77.200.264.278.374. 403.& Tom.4.pagin.10. 38.66.141.189.193.245. 360.404

Cicatricum hulcera quid tollat 89.404
Cicatricum remedia 62.80. 84.205.208.209.251. & Tom.4.pag.27.47.306
Cicatrices explentia 69. 222.227.238. & Tom. 4. pag.249.290.410
Ciceris conſideratio, & ex eo medicina 198
Cicer erucis inimicum 45
Ciceronis Tuſculana villa antea Syllæ fuit 162
Ciceronis filij cõſulatus 163
Cichorium herba quæ 34
Cichorion herba quando, & qualiter frondeat 138
Cichorion, quod & intubum erraticum 34.134
Cichorium, & eius vſus 65. 134
Cicini olei natura & medicinæ 224
Cicutæ herbæ conſideratio, vſus, & ex ea medicina 330
Cicutæ vbi vis maxima 331
Cicuta rutæ contraria 78
Cicutæ ſemen vrticæ aduerſatur 167
Cicutæ inuiſa Athenienſiũ pœna 330
Cicutæ herbæ medicinæ 210. 213.252.325.390.394. & ... 5.36.43
Cicuta quibus proſit 362. 367.369.371.373. & To. 4.pag.22
Cilicia lactuca 34
Ciliciũ irinum optimũ 122
Cilicium crocũ optimũ 119
Cimbricæ pugna vlulatus 342
Cimices necantia 396. & Tom.4.pag.214.217
Cineris ficus medicinæ 234
Circæa herba qualis, & ex ea medicinæ 392
Circe herbarum perita 295
Circei agri potentibus herbis referti ibid.
Circeienſis ager magnas lactucas habet 35
Circeium, id eſt, mandragora 329
Cirſion herba qualis, & ex ea medicinæ 292
Ciſſanthemos herba 322
Ciſſanthemi herbæ medicinæ 346.356.375.377
Ciſſos arbor, & ex ea medicinæ 266
Ciſſos ederæ ſpecies 266.& Tom.2.pag.350
Ciſthos, & eius natura, genera, medicinæ 265
Citreorum malorum medicinæ 329
Citreum oleum 225.& Tom.2.pag.282

Chartarum farinæ, & ex eis medicinæ 193
Chelidonia herbæ medicina 318.343.372.374
Chelidoniam herbam hirundines inuenere 315.& Tom.1.pag.374
Chelidonia collyria 315
Chelidonia oculis vtilis 327.& Tom.1.pag.374
Chenomychon herba 127
Cherſydris eryngion aduerſatur 164
Chiliodynama herba 309
Chiragræ morbi remedia 291.& Tom.4.pag.35
Chirocineta Democriti liber 284
Chiron Herculis ſagittis vulneratus, & qua ſanatus herba 309
Chironis herba centaureon 301
Chironia pyxacanthos ſpina 276.& Tom.2.pag.187
Chironia herba, 302.318
Chironia herba, & ex ea medicinæ 210.371
Chironiō, panacis genus 309
Chironiū cicutæ reſiſtit 225
Choleræ remedia 63.76.228.273.274.404
Chondris herba 316
Chōdris herbæ medicinæ 350
Chondryllon, ſiue Chondrylle, herba 134.138.1[...]
Chreſton, id eſt, cichorium herba 6[...]
Chryſanthemi herbæ medicina 35[...]
Chryſermus medicus 17[...]
Chryſippea herbæ medicinæ 360
Chryſippi medici laus, ætáſque 34[...]
Chryſippi de braſsica liber 66
Chryſitis herba 12[...]
Chryſocome herba ibid.
Chryſocomes herbæ medicinæ 14[...]
Chryſolachanum herba qua 393
Chryſothales herba 35[...]
Ciborum luxuria multiplex 15
Ciborum appetẽtia quomodo fiat, Quære Appetentia.
Cibis interdū vitantur morbi 17[...]
Cibo homo maximè perit 348
Cicadarum cantus quando acerrimus 18[...]
Cicatrici quibus color redit 54.77.200.264.278.374.403.& Tom.4.pagin.10.38.66.141.189.193.245.360.404

Cicatricum hulcera quid tollat 89.404
Cicatricum remedia 62.80. 84.205.208.209.251. & Tom.4.pag.27.47.306
Cicatrices explentia 69. 222.227.238. & Tom. 4. pag.249.290.410
Ciceris conſideratio, & ex eo medicina 198
Cicer erucis inimicum 45
Ciceronis Tuſculana villa antea Syllæ fuit 162
Ciceronis filij cõſulatus 163
Cichorium herba quæ 34
Cichorion herba quando, & qualiter frondeat 138
Cichorion, quod & intubum erraticum 34.134
Cichorium, & eius vſus 65. 134
Cicini olei natura & medicinæ 224
Cicutæ herbæ conſideratio, vſus, & ex ea medicina 330
Cicutæ vbi vis maxima 331
Cicuta rutæ contraria 78
Cicutæ ſemen urticæ aduerſatur 167
Cicutæ inuiſa Athenienſiũ pœna 330
Cicutæ herbæ medicinæ 210. 213.252.325.390.394. & [illegible] 36.43
Cicuta quibus proſit 362. 367.369.371.373. & To. 4.pag.22
Cilicia lactuca 34
Ciliciũ irinum optimũ 122
Cilicium crocũ optimũ 119
Cimbricæ pugnæ vlulatus 342
Cimices necantia 396. & Tom.4.pag.214.217
Cineris ficus medicinæ 234
Circæa herba qualis, & ex ea medicina 392
Circe herbarum perita 295
Circei agri potentibus herbis referti ibid.
Circeienſis ager magnas lactucas habet 35
Circeium, id eſt, mandragora 329
Cirſion herba qualis, & ex ea medicina 292
Ciſſanthemos herba 322
Ciſſanthemi herbæ medicinæ 346.356.375.377
Ciſſos arbor, & ex ea medicinæ 266
Ciſſos ederæ ſpecies 266.& Tom.2.pag.350
Ciſthos, & eius natura, genera, medicinæ 265
Citreorum malorum medicinæ 329
Citreum oleum 225.& Tom.2.pag.282

Concoctioni vtilia 57.88. 183.186.191.365.383. 389.410. & Tom. 4. pagin. 17
Condurdi herbæ medicinæ 344
Condylomatis vtilia 204. 223.244
Condylomatum, id eſt, tuberculorum ex inflammatione naſcentium remedia 148.166.192.204. 221.223.224.225.228. 236.239.244.269.274. 359.383.391.& Tom.4. pag.82.84.128.209.303. 307.309
Confiteri ſcelus noxij quomodo cogantur 284. & To.4.pag.94
Conſidiæ Seruilij M. filiæ curatio 255
Conſiliginis herbæ medicinæ 347
Conſiligo herba quæ 314
Conſules Romanorum quorum facit Plinius mentionem hoc tertio Tomo, 4.9.12.40.162.163. Vide reliquis Tomis.
Contractorum membrorum remedia 73.174.187. 205
Contraria inter ſe 78.245
Contuſorum remedia 169. 234.268.317.408.& To. 4.pag.81
Conuiuæ plures fungis perempti 184
Conuoluulus flos qualis 111
Conuulſorum remedia 57. 63.68.71.82.87.89. 93.100.104.108.145. 152.169.178.179.180. 234.250.267.270.277. 279.317.371.383.388. 399.408.409.& To.4. pag.415
Conyza herbæ conſideratio, genera, ſexus, vſus 124. 126
Conyzæ in coronis vſus 126
Conyza herba apes delectat 129
Conyza herbæ medicinæ 376
Conyzou herba 42
Cordi vtilia 56.91.165. 181.334.346
Corchorus herba 134.325
Corchori natura & medicinæ 157
Coriaceſia herba qualis 283
Coriandri natura & medicinæ 95
Coriandri ſatio 43
Coriandri ſemen quale 45
Corinthas herba qualis 283
Corion herba quæ 315. 269.377.
Coris herba

rnelius Cethegus vrtatum muſtum populo dedit 40
rnus arbor apes perimit 130
rni arboris medicinæ 241
rnuti Manilij morbus qualis 338
rollæ & corollaria vnde dictæ 112
rollæ Hetruſcæ quales 113
rona aureæ argenteæq; à quo primùm ludis donatæ 112
ronæ vſus apud Veteres 112
ronæ vſus in ſacris ibid.
ronarum denominatio ibidem
ronæ ex odoratis floribus à quibus primùm excogitatæ ibid.
ronæ Aegyptiæ atque hybernæ ibid.
ronam domini etiam per ſeruos olim merebantur 113
Coronæ mortuis imponebantur 113.114
Coronis ſecuritas ſeruata 113
Coronæ Deorum, Larium, Manium, ſepulcrorùmque 114
Coronæ pactili ſummà olim autoritas ibid.
Coronæ ſubtiles olim Saliorum ſacris & ſolennibus cœnis adhibebantur ibidem
Coronæ ex roſis ibid.
Coronæ ex Indis petitæ ibid.
Corona ex nardo laudatiſſima ibid.
Coronarum ſcriptores ibid.
Coronæ capiti nocent ibid.
Coronas bibendi vſus ibid.
Coronarum nectendarum artem ſcribere, friuolum eſt 115
Coronarum honor, genera, materia, 124
Coronæ quæ principatum obtineant ibid.
Coronæ nominibus Græcis nuncupatæ ibid.
Coronarum plurium nomina, vſúſque 124.150. per totum caput
Coronarum materia 40. 83. 105. & Libri vigeſimiprimi Capitibus ſecundo, tertio, quarto, nono, & pag. 123. 126. 147. 154. 155. 156. 160. & inde. 173. 266. 271. 288. 384 400. & Tom. 2. pagin. 227. 254. 289. 291. 370. 441. 442. toto capite.
&

& Tom. 4. pagin. 288. 410.419
Coronamenta in hortis ſeren da 111
Coroneola roſa 116
Coronopus herba 137
Coronopus herba, & ex ea medicinæ 171
Corpus augentia 213.227. 240.254.& Tom. 2.pag. 177
Corpus obſtupefacientia 330. & Tom. 4. pagin. 379
Corporis nitor quo fiat 179
Corpora defunctorum incorrupta conſeruans 149
Corporis morborum remedia 325
Corpori infixa extrahentia 144.152.165.169
Corruda, id eſt aſparagus ſylueſtris 37.39.73.
Corſica cera qualis 133
Corycus mons 119. & To.1.pag.153. & Tom.4. pag.162
Coryci montis crocum quale 119
Corymbi ferulæ olim in cibi vſum condiebantur 44
Corymbia ferulæ genus ibid.
Corymborum ederæ medicina 265
Corymborum ferulæ in coronamentis vſus 125
Corymbites herba ex genere tithymali 355
Coſto diis ſupplicatur 190
Cotonea quomodo condiantur, ſeruentúrque 228. & To.2.pag 295
Cotonea herba 348
Cotyledon herba qualis 331. 333
Cotyledonis herbæ medicinæ 346.357.359.363.366. 368
Coxæ doloris remedia 52
Coxendicum morbi remedia 69.78.103.147.151.187. 196.200.208.266.315. 386.396
Crabronum ictus remedia 55.& To.4.pag.173
Crambe braſsicæ genus 66
Crapula vnde dicta 214
Crapulam inhibentia tollentiaque 67.79.145.147. 165.265.365
Craſſus diues primus coronas aureas, argenteaſque in ludis ſuis edidit 112
Crataeogonon herba qualis 392.393
Crategis herba qualis 361
Crateuas medicus 41.63. 179
Crepitus crebros emittunt aſini paſti ...

Crepis herba 137
Cretenſes quo veſtem tingant 363
Cretenſes herbæ alibi natu meliores 316
Creticum ſiſer optimum 56
Creticum Heraclion optimum 89
Creticum aniſum optimum 91
Cretica cera qualis 133
Cretica cupreſſus quæ 270
Crethmos herba qualis 376
Crethmos agrios herba quæ 331.360
Crimon, id eſt rubens lilium 117
Criſpus Vibius Procõſul 4
Criſta herba quæ 387
Crocinum collyrium 147
Crocis herba qualis 286
Crocodilion herba qualis 393
Crocodilos venantes quo vtantur 350. & Tom. 4. pag. 196
Crocodilorum morſus remedia 199. 220. 350. & To. 4. pag. 173. 175. 195. 196
Crocomagma quid 147
Croci conſideratio, natura, genera, 119
Crocum melle aliáve redulci non ſoluitur 146
Croci medicinæ ibid.
Crocum quo optimè ſeruetur ibid.
Crocum quod peſſimum 120
Croci vſus nuſquam in coronis ibid.
Croci vſus in theatris ibid.
Croci florum laus ibid.
Crocum vbi optimum 119
Croci adulteratio ibid.
Croci probatio ibid.
Crocum quod optimum ibi.
Crocum quando & vbi odoratius 120
Crocum prius floret quàm frondeat 120
Croci coronæ ebrietatem ſedant 147
Crocum optimum quo noſcatur ibid.
Cruciatus aſperrimi qui 298
Cruditatis remedia 79. 93. 97. 347. 365
Cruribus vtilia 350. & To. 4. pag. 398
Cryſtallion herba quid 327
Cucubalum herba qualis 394
Cucumerum genera tria 19
Cucumeres quomodo toto anno ſeruentur ibid.
Cucumeres vt ſine ſemine naſcantur ibid.

Cucumeris anguini, ſiue erratici conſideratio, & medicinæ ex eo 50. toto cap.
Cucumis conſideratio 45. 49
Cucumis oleum natura odit 19
Cucumis qua arte diu cibis ſeruetur 20. 46
Cucumis medicinæ 49. toto capite.
Cucumis ſeminis, ſucci radiciſq; medicinæ 49
Cucumis vbi optimus 50
Cucurbitarum hortenſium conſideratio 19
Cucurbitarum genera, cultus, magnitudo, &c. ibidem
Cucurbitarum vſus in cibis 20
Cucurbitæ quomodo diu incorruptæ ſeruentur 21
Cucurbitæ ſylueſtres, & earum medelæ ibid.
Cucurbitæ ſemen quale 45
Cucurbitæ ſylueſtris conſideratio, & ex ea medicinæ 51. toto cap.
Culices galbani odore pelluntur ab hortis 45
Culices quo necentur, fugenturve 90. 200. 231
Culix herba, & eius effectus 89
Cumanum linum quale 6. 7
Cumini conſideratio 84
Cuminum pallorem ſumentibus inducit 85. 86
Cuminum ſylueſtre, & ex eo medicinæ 90. 91
Cumini ſpecies plures 85
Cumini Aethiopici, & Africani natura, & medicina ibidem
De Cumino vide plura in Cymino.
Cunila herba quæ 41
Cunila ferro tangi non vult 44
Cunilæ ſemen quale 45
Cunilæ ſuccus 46
Cunilæ natura, genera, medicinæ 81
Cunila bubula qualis 87. & To. 1. pag. 374
Cunilæ gallinaceæ medicina 87
Cunila gallinacea Græcis origanum Heracleoticum ibidem
Cunilæ genera plura ibid. toto capite.
Cunilago herba, & ex ea medicina ibid.
Cunila maſcula quæ ibid.
Cunilæ bubulæ medicina. 318
Cunila apes delectantur 189

Cunilago herba quæ 42
Cupreſſus Cretica quæ 270
Cupreſſinum oleum, & ex eo medicinæ 225
Curius Manius Imperator rapum torrens aurum repudiat 23
Cuſpides in prælijs quo tingebantur 157
Cutem fœminarum in facie nutriens 202
Cutem læuigantia 53
Cutem emendantia 89. 144. 181. 209. 224. 226. 239. 241. 256. 257. 258. 260. 377. 388. & To. 4. pag. 38. 50. 118. 199. 200. 204. 361.
Cyamos herba, quæ & colocaſia 134
Cyaneus color 123. & To. 4. pag. 446. 463
Cyani flores 123. 129
Cyathi pondus 158
Cyclamini herbæ conſideratio 124. 321
Cyclaminos braciſſæ inimica 245
Cyclaminos herba quæ 321. 322. 224. 326. 328
Cyclamini herbæ medicinæ 351. 359. 362. 367. 368. 369. 373. 374. 377.
Cyllene mons Arcadiæ 299. & To. 1. pag. 140.
Cymæ in braciſſis quæ dicantur, & earum vſus 35. 69
Cymini conſideratio, natura; ſatio, &c. 41
Cyminum condimentum faſtidij ibid.
Cyminum ſylueſtre ſiue ruſticum ibid.
Cyminum ſtomachi dolorem expellit ibid.
Cyminum vbi optimum ibidem
Cymini medicinæ 347
Cymini radix, & eius herbæ degeneratio 44
Cymini morbus, ſcabies ibidem
Cynogloſſos herba quæ 313
Cynoides herba qualis 327
Cynomyia herba qualis ibi.
Cynomorion herba qualis 201
Cynops herba 138
Cynorrhodos flos 117
Cynorrhodos, id eſt, roſa ſylueſtris morſibus rabidi canis medetur 297. 324. & Tom. 1. pagin. 389
Cynosbaton frutex, & ex eo medicinæ 275. & To. 2. pag 241.
Cynoſorchis herba, & ex ea medicinæ 393

Cynoſpaſtos frutex, & eius medicinæ 275
Cynozolon herba quæ 171
Cypariſsias herba quæ 355
Cyperos quid 141
Cypirus herba quæ 139. 140.141
Cypros herba, & ex ea oleum 225
Cypriæ harundinis medicina 267
Cypri ſampſuchus vel amaracus optimus 152
Cyrenaica prouincia myſi habet 11
Cyrene oppidum quando conditum 13
Cyrenis roſæ odoratiſsimæ, atque vnguentum nobiliſsimum 116
Cyrenis crocum quale 119
Cytinus, id eſt primus punici mali flos 230
Cytiſo herba apes delectantur 128

D

DAci faciem ſuam pingunt 159
Dactylos herba qualis 289
Dalion herbarius 92
Damaſonios herba qualis 324
Damaſonij herba medicina 344.360.372
Damion medicus 72
Daphnoidis lauri natura, & medicinæ 24[...]
Daphnoides clematidis genus 27[...]
Dauci herbæ deſcriptio 32[...] 323.325
Dauci herbæ medicinæ 344. 355. 358. 359. 36[...] 371. 376.
Daucos, paſtinacæ genus 24
Decius Mus in Conſulatu ſe pro victoria deuouit 162
Decij P. Muris honor 161
Decius P. ſæpius graminea corona donatus ibid.
Defunctorum corpora incorrupta quo pacto ſeruentur 24[...]
Defunctorum menſis feralibus dicatum apium 7[...]
Deliciæ ciborum exquiſitæ taxantur [...]
Delphico in templo Apollinis rhaphanus aureus dicatus 3[...]
Delphicæ lauri medicina 242
Democrates, vel Damocrates, Seruilius medicus 31[...]
Democriti opus de herbarum viribus 296.34[...]

Democritus primus Magicam in noſtro orbe celebrauit 283.& Tom.4. pag.112.113
Democriti Chirocineta 284
Democritus rapum cur in cibis damnauerit 53
Democriti peregrinatio 296.& Tom.4.pag.112
Denarij & drachmæ pondus idem 158
Dendroides tithymali genus 355
Dentium candor quomodo fiat 143.179.191.194.223.
Dentes lædentia 69.271
Dentes quomodo firmentur 52. 57. 97. 99. 112. 157. 171. 217. 218. 225. 229. 230.274. & Tom.4.pag. 48.49.203
Dentes extrahentia 222. 249.271.& Tom.4. pag. 116.203
Dentes aqua decidere faciens 298
Dens cauus quomodo inuratur 240
Dentium doloris remedia 49.52.56.60.62.64.70. 73.77.79.85.88.89.90. 97.101.102.103.143.153. 169. 178. 187. 208. 221. 222. 225. 230. 234. 235. 248.248. 249. 250. 251. 252.256. 257. 263. 265. 279. 282. 289. 333. & inde per totum, 353.385. 386. 399. 403. & Tom. 2. pag. 228. & Tom. 4. pag.4.15. 17. 27. 34. 48. 82.115.117.174.175.178. 191.192. 203. 207. 295. 357.359.401
Deus idem cum natura 380.& Tom.1. pag.7.8
Deus animalia non paſcendi tantum gratia creauit 412
Deorum numero herbarum inuentores adſcripti 292
Deorum coronæ ex qua materia 154
Deorum beneficia plura 167.378
Deos Magi qua herba euocent 284
Dij herbarum inuentores 378
Diachetou frutex 272
Diacodion medicamentum 94.95
Diaglaucion collyrion 397
Dialeucon crocum 119
Dictamnum ſine flore & ſemine 316
Dictamnum à ceruis repertum 315.& Tom.1. pag.374

Dictamnum tantum in Creta naſcitur 316
Dictamni medicinæ 318. 372.375.377
Dieuches medicus 55.66
Digitellũ herba eiúſq; vſus 332.& Tom.2.pag.477
Digitorum morbi remedia 209.383.& To.4.pa.309
Dignitatis fama qualiter acquiri poßit 122
Dij. Quare Deus
Diligentia Antiquorum mira 231
Diocles quid de rapo ſenſerit 52
Diocles medicus 56.127
Dioclis medici laus atáſq; 340
Diodotus Petronius medicus 66
Diomedis limes 316
Dionyſonymphas herba, & cur ita dicta 285
Dionyſius medicus 74
Dionyſij medici de rapo ſententia 58
Dios pyros herba eadẽ cum lithoſperno 401
Dipſacos frutex 272
Dipſacos herba ſpinoſa 394
Dipſadis ſerpentis morſus remedia 241.& Tom. 4.pag.195
Diſtillationũ remedia 60. 195.240.255.271.& To. 4.pag.13.119.199
Diſtillationum capitis remedia 76.97.17
Diſtillationi ventris vrtica medetur 16
Diſtillationes ſtomachi ocimum inhibet 7
Diuinationis artis periti 304
Dodecatheos herba quali 300.364
Dolores aſperrimi qui 29
Domus quomodo purgentur luſtrentúrque 31
Donax, id eſt, Cypria harundo, eiúſq; medicinæ 26
Doris herba quæ 17
Dorotheus medicus 18
Dorycnium venenum 15 & Tom.4.pag.43
Dorypetron herba 3
Drachma & denarij argentei idem pondus 15
Draco mortuus ad vitam reuocatus 29
Draconis morſus remedia 289.345.390.& Tom.4. pag.194.195
Dracontium herba 28
Dracunculus herba, & eius medicinæ 280.29
Dracunculus herba quando effodienda 28
Druidarũ ſuperſtitio 27

& Tom.4.pag.86
Druſus Tiberij filius 35
Druſus ob faſtiditam braßicæ cymam à Tiberio patre reprehenſus ibidem
Dryophonon herba quæ 395
Dryopteris herba qualis ibidem
Dulcibus rarus odor 120
Dulcia non ſunt eadem omnibus 188
Duodecim in tabulas nulla villarum mentio 15
Duritiarũ corporis remedia 98. 191. 195. 197. 224. 226. 232. 251. 259. 350. 368. 397. & To.4.pa.64
Dux qualis eſſe debeat 307
Dyſpnœa morbus 226
Dyſpnoicis vtilia 226.251. 346
Dyſenteriæ antidoton lotometra 174
Dyſentericorum remedia 50.53.55.58.63.64.65. 68.72.76.80.91.97.101. 102.106.143.149.166. 174.179.190.193.197. 204.205.207.225.228. 231.234.236.240.243. 244.246.247.260.273. 274.276.279.348.349. 350.351.370.383.395. 398.404.408.411. & Tom.4.pag.26.30.36. 56.84.85.86.124. & inde per totum ferè cap. 208.249.302.357.360

E

Ebeni medicinæ 267
Ebrietatẽ faciẽtia 221
Ebrietati reſiſtentia 239. 161. & Tom.4.pag.147. 447.455
Ebrietatem diſcutiẽtia 59. 67.147.281. & Tom.4. pag.71.447.455
Ebuli medicinæ 322.357. 367
Echij herbæ cõſideratio 319
Echites herba clematidis genus 279
Edera, vide Hedera
Elæomeli vbi naſcatur 227. & Tom.2.pag.288
Elæomelitis in medicinis vſus 227. & To.2.pa.228
Elaphoboſcum herba, & ex ea medicinæ 180.315
Elaterium medicamentum, & eius vſus 49.50
Elaterium diu durat 411
Elatine herba qualis, & ex ea medicinæ 395
Eleliſphacos herba 323.374
Eleliſphacos herba, & ex ea medicinæ 197.198
Eleliſphacos herba, Latine ſaluia dicitur 198
Elephantiaſis morbi reme-

dia 73. 81. 93. 250. 308. & Tom. 4. pag. 35. 50.141
Elephantiaſis morbi deſcriptio 339
Elephantine inſula 285. & Tom.1.pag.193. & Tom. 2.pag.333
Elidis irinum optimum 122
Elleborus, Vide Helleborus
Ellychnia ex cicina vua 224
Empetron herba qualis, eiúſque in medicinis vſus 395
Enchuſa herba quæ 172
Enguini quod oleum vendant 227
Enneaphyllon herba quæ 396
Enterocelarum, id eſt, inteſtinorum delabentium remedia 54. 357. 358. 370. 404
Entomon herba quæ 305
Ephedra, ſiue ephedros herba 346
Ephedri herbæ in medicinis vſus 368
Ephemeron herba 335
Ephemeri herbæ medicinæ 368
Epicurus otij magiſter 15
Epimediõ herba qualis 395
Epimenidiũ ſcillæ genus 25
Epinyctides morbus quis 5[...]
Epinyctidis morbi remedi[...] 51.58.68.80.89.98.10[...] 207. 221. 223. 235. 23[...] 241. 244. 263. 390. [...] Tom.4.pag.46. 139.20[...] 400
Epipactis herba, eiúſque [...] *medicinis vſus* 39[...]
Epipetron herba 13[...]
Epiphorarum remedia 5[...] 57.62.64.65.71.74.7[...] 79.82.85.86.90.91.9[...] 96.98.101.105.143.14[...] 148.149.151.152.15[...] 177.191.195.196.22[...] 230.236.247.259.27[...] 279.280.289.303.32[...] 328.330.331.333.3[...] 383.390.397.405.40[...] & Tom.4.pag.21.22.2[...] 45.46.47.83.103.29[...] 303.319.359.397
Epiphorarum teſtium me[...] *cinæ* 14[...]
Epiphoras vteri c[...]*id len*[...] 376. & Tom.4.pag.5[...]
Epithymon thymi flos 3[...] 352
Epithymi ſuccus pernion[...] *curat* 363.3[...]
Eporedia oppidum 122.[...] Tom.1. pag.124
Equiſetum herba qu[...] 370

Equæ caput affixum palo eruſcas fugat 45
Equis admiſſuræ tempore quid dandum 76
Equos ſaginantia 166
Equi vbi rabie inflammentur 316
Equi ad coitum ſegniores quopacto recreentur 361
Eranthemon herba 173
Eraſiſtratus nobilis medicus 67.68. & *Tom.2. pag.262.* & *To.4.pag.74*
Ereuthodanus herba 268
Erices fruticis medicinæ 261
Erigeron herba qualis 334. 357.369
Erineos herba, & ex ea medicinæ 235
Eriophoron bulbi genus, eiúſque lana 10
Eriphia herba qualis 286
Eriſithales herba 371
Erithales herba 332
Erucæ herbæ natura 39
Eruca concitatrix veneris 39.77. & *To.2. pag.438*
Erucæ herbæ ſemen quale 45
Erucæ ſylueſtris medicinæ 76
Erucæ ne ſata lædant 45. & *Tom.2.pag.438*
Eruilia apibus grata 129
Eru... remedium 225
Erui leguminis conſideratio, natura, medicinæ 198. & *Tom.2.pag.472*
Eryngcs, ſiue eryngij, herbæ deſcriptio & medicinæ 135.164.*per totū cap.*165
Eryſimon frugis genus 200. & *Tom.2.pag.462*
Eryſiſceptrum fruticis genus 272. & *Tom.2.pag.207*
Erythranos ciſſos quid 266
Erythrodanus herba, & medicinæ ex ea 268.359
Erythraicon ſatyrij genus 361
Erythron ſtrychni genus 157
Erythros rhus 268
Eſopon lactucæ genus 62
Eſopi medicinæ ibidem
Eugalacton herba 397
Eunuchion lactucæ genus 33
Euocandorum deorum à Magis ratio 284
Eupatoria herba qualis, eiúſque in medicinis vſus 309
Euphorbiæ, ſiue euphorbij herbæ conſideratio, inuentio, & medicinæ 312.327. 351
Euphorbius medicus 312
Euphroſynum herba eadem cum bugloſſo 313

Euplea herba mira vis 325
Euripidi ab Ariſtophane quid obiectum 180
Euripidis mater olus venditauit ibidem
Euzomon idem cum ocimo ſyluestri 77
Exacon herba, quæ 310
Excreationis pectoris adiuuantia 93.255.256
Excreationes ſanguinis ſanantia 276
Excreationis purulentæ remedia 80.105
Excreſcentium in corpore remedia 69.148.222.230.233.247. & Tom.4. pag.398
Excreſcentibus circa ſedem medicinæ 175.186
Exedum herba, eiúſq; vires 288
Extrahentia infixa corpori 106

F

FAbis cauatis ſemina incluſa ſi ſerantur, mirè proueniunt 46
Faba apes delectantur 129
Fabæ medicinæ 196
Faba Græca, & ex ea medicinæ 246
Fabij Cunctatoris honores 162
Fabius rem Romanam non pugnando reſtituit ibid.
Fabius quando, & à quibus Pater patriæ dictus ibi.
Faciei cutis gratia quo conſeruetur 15[illegible]
Faciem ſuam pingentes fo[illegible]mæ gratia 159. toto ca[illegible]
Faciei morbi 3[illegible]
Faciei dealbandæ ratio [illegible]
Faciei maculæ quo tollantur [illegible]
Faciei morborum remedi[illegible] 71.76.89.105.150.17[illegible] 181.185.208.223.22[illegible] 226.260.276.283.33[illegible] ferè toto cap. 377.388.[illegible] Tom.4. pag.22.25.31.[illegible] 117.204
Fæcis vini conſideratio 2[illegible]
Fæcis aceti natura, & me[illegible]dicinæ 2[illegible]
Fagi arboris medicinæ 2[illegible]
Falernū vinum, eiúſq; pr[illegible]ſtantia in medicinis [illegible]
Famam commendationem qua ratione acquiri poſſe Magi crediderint [illegible]
Famem ſedantia 166.3[illegible] & Tom.2. pag.178
Fame medicinam quida[illegible] exercuerunt 19[illegible]
Farſugium herba 2[illegible]
Farris vermiculo cani den[illegible]tes excidunt 19[illegible]
Farinæ tritic[illegible]

Farinæ chartarum medicinæ 193
Farinæ pollinu medicinæ 192
Farranum herba 278
Faſcinis vtilia 361. & Tom. 4. pag. 12
Fatigationis remedia 242. 251. 364. 375
Vide Laſſitudo.
Fatui quo pacto abigantur 403
Fauces lædentia 208. 218 & Tom. 4. pag. 207
Faucium morbi remedia 103. 150. 166. 186. 187. 191. 233. 251. 345. 388. & Tom. 2. pag. 493. & Tom. 4. pag. 35. 36. 51. 84. 119. 309. 400. 427
Fauentinum linum optimum 5
Faunorum dæmonum ludibrij remedia 300
Fauorabiles quibus rebus fieri poſſimus 65
Febri ardenti laborantibus ſalubres vuæ cæleſti aqua maceratæ 206
Febricitantibus vuæ recentes noxiæ ibidem
Febricitatibus an vinum dandum 215
Febrium omnium remedia [illegible] 143. 164. 172. 188. 189. 192. 199. 224. 226. 228. 239. 242. 243. 261. 264. 302. 303. 320. 365. 408. & Tom. 1. pag. 380. & Tom. 4. pag. 21. 25. 30. 36. 62. 89. 93. 135. 181. 211. toto capite
Febris tertianæ remedia 83. 98. 287. 404. & Tom. 4. pag. 24. 25
Fel terræ, centaurij ſpecies, & cur ita appellatū 310
Felle ſuffuſorum remedia 176. 178
Felli noxius lentis vſus 197
Fellis remedia 186. & Tom. 4. pag. 207
Femur bubulum herba neruis vtilis 397
Feris Latinis Romæ olim quadrigæ in Capitolio certabant 389
Feritas animalium quo mitigetur 286. 365
Ferri & magnetis concordia 48. & Tom. 4. pag. 301. 396
Ferrum ad ſe trahentia 48. & Tom. 4. pag. 396
Ferrum amonymo herbæ ferruminari, fabuloſum 385
Ferro quæ herbæ tangi nolunt 44
Ferrū magnes ad ſe trahit

48.& Tom.4.pag.396
Ferulæ conſideratio, genera, ſuccus, & medicinæ 44. 108. & Tom.2. pag.240. 308.411
Ferula muranis infeſtiſſima 109
Ferulæ corymbi coronis adhibebantur 125
Ferula aſinis gratiſſima 245
Ferula iumentis venenum ibidem
Ferula Baccho ſacra 246
Ferulæ cinis ſanguinem ſiſtit 370
Feruorum collectionúmque remedia 287
Ferus oculus herba qualis 228
Ficorum lactis medicinæ 232
Ficorum, & ad eas attinentium natura, ac medicinæ ibidem
Ficus cineris medicinæ 234
Ficus ne putreſcant 323
Ficulnei caulis medicinæ 342
Fiducia aliena viuere 163
Filij pulchri boniq; qua ratione generentur 285. 342
Filiæ Præti qua herba à Melampode fuerint ſanatæ 304
Filicis herbæ conſideratio genera, nomina 39
Filix florem non habet ibidem
Filicis ſemen nullum ibid
Filicis ſtirps quomodo è corpore extrahatur 26
Filicula herba qualis, & ex ea medicinæ 35
Fimetis innaſcens herba ad quid vtilis 25
Fiſtulæ morbi remedia 6 67.180. 201. 204. 22 222.252.258.267. 28 368.394. 402. 410. & Tom.4. pag.82.89.24 293.303
Flaccus Vibij Criſpi leg tus
Flaminij Quintij Conſul tus 4
Flos primus, idémque ve nuntius quis 12
Florum hortenſium diff rentiæ
Flores in diem gignunt 111
Flores homines mortis ad monent ibidem
Florum odoris differentia 120.toto capite
Flores in funere Scipionis Suarij ſparſi 113.11
Flores vbi ſine odore
Florum præcipui tres

lores 123
Flores maximè durantes 128
Flores verni qui 127
Florum inter ſe in naſcendo ordo 127.129
Florum olearum medicinæ 221
Floreſcendi tempus in hortenſibus 26
Floreſcentia ſpectatiſſimè, celerrimè marceſcũt 111
Fluminum è ripis collecta herba febribus tertianis medetur 287
Flumina quo ſiccentur 341
Fluxionis rheumatiſmi remedium 171
Fluxionis alui remedia 185. 276. 313. & *Tom.4.pagi.*361
Quære alui Fluxiones.
Fœcunditas alborum liliorum 117
Fœminarũ purgationis vtilia 53.54
Fœminarũ fœcunditas quomodo iuuetur 59
Fœminæ quando libidinis auidiſſimæ 182
Fœminarũ Venus quo maximè accendatur 110
Fœminæ quo pacto faciei cutem nutriant 302
Fœminæ herbarum peritia nobilitatæ 295
Fœminarum flammea nuptialia olim erant lutei coloris 125
Fœminæ qua ratione concipiantur 302. 361. 407. & *Tom.1.pag.*398
Fœminas bliteas viri apud Mẽnãdrum appellãt 106
Fœminis cauenda 395. 396.410
Fœminarũ purgationes 53. 64. 68. 75. 80. 82. 89. 97. 100. 145. 149. & *Tom.4.pag.*358
Fœminarum peculiaria remedia 103. 142. 143. 181. 183. 185. 186. 190. 233. 269. 278. 290. 303. 311. 374. *toto cap.* 388. 402. 410. & *To.4.pag.* 67.142.*toto cap.*250.361
Fœniculi herbæ cõſideratio 43
Fœniculum ſerpentibus gratiſſimum ibidem
Fœniculum in theriaca 110
Fœniculo ſerpẽtes ſenectam exuunt 107. & *Tom.1.pag.*375
Fœniculũ colligẽdi tẽpus 107
Fœniculum vbi optimũ ibi.
Fœniculum ſylueſtre ibid.
Fœniculi vſus ibidem
Fœni Græci conſideratio, &

medicinæ ex eo 290. & Tom.2.pag.473
Foliorum herbarum differentiæ 138
Fons peſtifer Germaniæ 280
Formæ venuſtas qua herba concilietur 151
Formicæ ne arbores lædant 44. & Tom.2.pag.438
Formicæ hortorum exitiũ, & cõtra eas remediũ 44
Formicæ quibus necentur ibidem
Fortitudinis conſideratio, & exempla 161. 163. & Tom.1.pag.309.per totũ cap 315.per totum ca.373
Fraga ferens herba 134
Fraxini arboris medicinæ 257
Frigorum remedia 84.152
Frigore aduſtorũ remedia 80.257. & Tom.4.pag. 25.60
Friſij populi 298
Frugum natura, & ex eis medicinæ 191.toto cap.
Frugum peſtes quæ 201.
Frugibus qui potus fiãt 292
Fucus marinus herba 362. 369
Fulkiana herba qualis 359
Fuluius L.cur in carcerem adductus 113
Fungorũ origo quæ 284.185
Fungorum remedia 54
Fungorum natura, genera vſus 12. 184.toto cap.
Fũgi qui tutiſſimi 184.185
Fungi in quibus arboribus 184
Fungi familias interemerit ibidem
Fungi quomodo ſiccẽtur 185
Fungorum in coquendo obſeruationes ibidem
Fungi noxij innoxijq; ibid.
Fungi quo tutiores fiãt ibid.
Fungi ne noceant ibid.
Fungorum veneni remedia 54. 59. 62. 64. 78.105. 144. 158. 167. 188. 214. 219. 232.243. 325. 390. & Tom.4. pag.99. 179. 194
Funium materia multiplex 10
Furfurum capitis remedia 71 99.144.176.191.19? 217. 219. 221. 224. 225. 235. 239. 241. 243. 253. 260. 267. 290. 291.350. & Tom.4 pag. 45.360
Furorem inducentia 157
Furere vt videantur vaticinantes, halicacabi radicem præſumunt ibid.
Furto ſublata ruta facilius prouenit 33
Furto ſublata apus male

fructificant ibidem
Furũculorum remedia 77. 89. 98. 194. 196. 201. 224. 225. 250. 263. 368. & Tom. 4. pagi. 24. 39. 64. 138. 174. 178. 400

G

Gades quantũ ab vrbe Roma diſtent 4
Galaticæ ſpinæ medicinæ 272
Galbani natura, & ex eo medicinæ 250
Galbano accenſo culices fugantur 45
Galedragon herba qualis 398
Galeobdolon herba quæ 397
Galeopſis herba ibidem
Galerius præfectus claſſis Romæ 4
Galla vbi optima 247. & Tom. 2. pag. 321
Gallæ genera medicinăque 247
Galli linũ maximè ſerũt 5
Galli herbis veſtes tingunt 160
Galli quo in venatu ſagittas tingant 401
Galli verbenaca herba ad ſortilegia & diuinationes vtuntur 319
Gallica paſtinaca Græcis daucus 241
Gallicus aſparagus idẽ cum bati hortenſi 134
Gallinacei pedes, herba genus 331
Gallinaceorum gallorum pituita quomodo ſanetur 61. 264 270
Galli gallinacei quo pugnaciores fiant 176
Gangrænæ morbi remedia 104. 105. 192. 197. 198. 200. 207. 209. 233. 240. 242. 263. 373. 397. & Tom. 4. pag. 66. 298
Gaudium afferentia hominibus 151. 313. 365
Gei herbæ medicinæ 346
Gelotophyllis herba qualis 285
Gemmatæ coronæ minor autoritas, quàm gramineæ 161
Gemurſa morbus 339
Genarum morbi remedia 49. 103. 195. 225. 220. 382. & To. 4. pa. 46. 82. 178. 182. 201. 293. 303
Generationem iuuãtia 285
Generatio quo impediatur 81
Geniſta frutex apibus gratus 130. 132
Geniſtæ natura, vſus, medicinæ 261. 262
Geniſta in Aſia lina ſuppedi

peditat ad retia 7
Geniſtæ florum coronæ 124
Genitale ſemen non continentium remedia 100
Genitalium morbi remedia 57. 68. 89. 104. 142. 155. 166. 189. 192. 196. 205. 219. 222. 230. 231. 254. 256. 272. 273. 274. 275. 276. 278. 291. 351. 357. 359. 382. 383. 384. & Tom. 4. pagi. 20. 37. 58. 59. 82. 83. 85. 128. 129. 295. 359
Geniture effluentis remedia 65. 181
Genituram augentia 108
Genituram virorum extinguentia 93. 108. 148. 183. 310
Gentiana herba à quo reperta 310
Gentianæ herbæ medicinæ 318. 327. 344. 345. 346. 355. 371. 372. 377
Gentius Illyricorũ rex gentianæ herbæ inuentor 310
Genua grauantia 199. 298
Genibus vtilia 252
Geranij herbæ medicinæ 376
Geranion herba qualis 364
Germaniæ rl. eplani miram in magnitudinem excreſcunt 22
Germaniæ herba quædam mediam naturam obti- nens inter corrudam & aſparagum 3
Germani ſub terra linum præparant
Germanorum victorũ m- 161
Germanici Cæſaris trans Rhenum caſtra 29
Germaniæ fons peſtifer 2
Gethyon cepæ genus 27. 2
Gethyi ſemen quale 4
Gingidion herba qualis 5
Gingiuarum morbi remedia 70. 88. 97. 143. 218. 220. 221. 223. 225. 230. 247. 249. 256. 274. 276. & 333. 349. 382. 405. Tom. 4. pag. 70. 83. 174 207. 217. 293. 294
Gingiuas ſanari dente hominis occiſi 4
Gingiuas lædentia 2
Gith ſemen eiúſque vſus 42
Glaciandi aquã ratio 273. 283
Glaciem quidam potant 16
Gladiolus herba 128. 139
Glandis medicinæ 247. 10- 10 capite.
Gloria qua ratione homini acquiri poſſit 128. 148. 151

Glyceræ coronariæ inuêtum 112.& Tom.4.pag.342
Glycyrrhiza, ſiue glycyrrhizon herbæ 135.165
Glycyſide herba 300.397
Gnaphalion herba, eiúſque vſus 391
Gnidij grani oleum 225.& Tom.2.pag.287
Goſsipion fruticis liniferi genus 6
Græcæ nucis natura, & ex ea medicinæ 239
Græcis vtendum eſt nominibus vbi res cogit 123. 158.& Tom.2.pag.318
Græci herbarum ſcriptores 294
Gramen Parnaſsi. quale 289
Gratia hominum qua ratione iniri poſsit 128. 148.151.& To.4.pag.26
Gramen herba, eiuſq; vſus, & medicinæ 288
Graminea corona nobiliſsima 160.toto cap.
Graminea corona quibus ſoleat decerni 161
Graminea corona ex qua materia ibidem
Graminea corona ſeruatus exercitus ſeruatorē ſuū donabat ibidem
Graminea corona qui donati 161.toto cap.126
Grauidis noxia 241. & Tom.1.pag.300
Grauidis vtilia 287
Gromphenæ herbæ medicinæ 347
Groſſorum, hoc eſt, immaturorum ficuum medicina 234.235
Groſſorum caprifici medicinæ 235
Gulæ noxium amylū 195
Gummi medicinæ 271
Gummi optimum ex quibus arboribus ibid.
Gutturis morborum remedia 170.197.219.233
Gynecanthe herba 210
Gypſi venenum quo extinguatur 89
Gypſi veneni remedia 223. & Tom.4.pag.36

H

HÆmorrhoidum remedia 58.60.96. 166.207. 210. 214.236. 244. 270. 274. 279. 280 359. 383.& Tom.4. pagi.84.128.244.296.303. 307.402.403
Hali herbæ medicinæ 348
Halicacabi veneni remediū 189
Halicacabū ſtrychni genus 156

Hali

Halicacabũ ſoperiferũ 157
Halitus graucolentis remedia 147
Halmyridia quæ 37
Hammoniaci natura & in medicinis vſus 251
Harundo odorata, eiúſque vſus in medicina 267
Harundinis natura, & medicinæ 266. & inde
Harundinis radix ſilicis ſtirpẽ è corpore extrahit 267
Harundinis Cypriæ medicinæ ibidem
Harundinis plura genera 267. & inde, & Tom. 2. pag. 353
Harundines extractoriam vim habent ibid.
Haſtula regia herba 139
Hebenus, vide Ebenus.
Hecale anus Theſeo quã herbam appoſuerit 182. 357
Hederæ in coronis vſus 124
Hederæ ſucc⁹ apũ ictib⁹ 131
Hederæ corymborum medicinæ 264
Hederæ chryſocarpi medicinæ 265
Hederæ natura, genera, effectus, medicinæ 264
Hedypnois, genus intubi 65
Helene inſula 126. & To. 1. pag. 153. 155
Helenion herba ex lacrymis Helenæ, & ex ea medicinæ 126. 15
Heleniũ herba quæ, & vnde dicta 12
Heleoſelinum herba 3
Heleoſelini medicinæ 7
Helianthe herba eiúſque vſus 2
Helicon mons præſtantiſſimarũ herbarũ ferax 30
Heliocallis herba eadẽ cum helianthe 28
Heliochryſi herbæ deſcriptio, natura, medicinæq; 15 toto capite
Helion ſambuci genus 25
Helioſcopium herba 14
Helioſcopium tithymali genus 35
Heliotropium qualiter floreat 2
Heliotropium formicas necat 4
Heliotropium ſemper ſe ad ſolem vertit 114. & To. 1. pag. 3. & To. 2. pa. 49
Heliotropiũ quare diutius floreat 13
Heliotropio folia æterna 13
Heliotropij cõſideratio, natura, genera, medicinæ 17
Helleborine, ſiue Elleborine, herba 39
Hellebori, ſiue (vt alij malũt) Ellebori natura vſus

genera, medicinæ 304. & inde
Helleborum qualiter dandum 308
Helleborum ſtudiorum gratia nonnulli ſumpſerunt 305
Helleborum duci fortiſſimo comparatur 307
Hellebor venatores ſagittas tingunt 308
Hellebori vſus 330
Hellebōrum Oeta mons habet 305
Helleborum effoſſuris alliū præſumendum ibid.
Hellebori medicinæ 247. 379. & Tom. 4. pag. 191
Helxine herba qualis 136. 169. & Tom. 1. pag. 375
Hemerocalles herba coronamentis adhibetur 126
Hemerocalles herba, & ex ea medicinæ 151
Heminæ pondus 158
Hemioniō herba qualis 356
Hemionij herbæ medicinæ 348
Hepaticorū remedia 84. 347. 408. & To. 4. pa. 36
Heptapleuros herba quæ 313
Heracleos pyros herba 401
Heraclion herba, & ex ea medicinæ 372
Heraclion herba, Herculis inuentum 300
Heraclion ſiderion herba ab eodē Hercule inuenta 301
Heraclij herbæ genera, natura, medicinæ, &c. 88
Heraclium vbi optimū 89
Heracleoticum origanum quod 300
Herbaceum oleum quod, & ad quid vtile 227
Herbarum ſponte naſcentiū deſcriptio 133. toto cap. 292. toto cap.
Herbæ hortenſes quando floreant 26
Herbarum hortenſium quæ velociſſimè naſcātur 30
Herbarum quædam ſemine, quædam auulſione naſcuntur 32
Herbæ quæ vbique æquè bonæ ibidem
Herbæ quæ ferro tangi nolunt 44
Herbarum ſeminum differentiæ 31. 45. toto cap.
Herbis quibus proſit tranſlatio 46
Herbarum hortenſiū ſucci & ſapores ibidem
Herba ſæpe colorem mutās 122
Herba nocte lucens 127
Herbarū differentiæ plures 135

Herbæ

Herbæ ſpinoſæ 135.136.toto capite

Herbarum differentiæ in quibus conſiſtant 120

Herbæ Sabinæ conſideratio, & medicinæ ex ea 270

Herbarum aculeatarũ differentia 136.toto cap.

Herba æſtate tota florẽs ibi.

Herbarum per folia differentia 137

Herbæ, quibus æterna folia 138

Herbæ quo ordine floreant 139

Herbarũ ſuccis quidã faciẽ illinunt 159.toto cap.

Herbis veſtes inſici 160. toto cap.

Herbarum Latini ſcriptores 293.toto cap.

Herbarum Græci ſcriptores 294

Herbarum pictura à quibus tradita ibidem

Herbarũ pictura fallax ibi.

Herbarum vis in veneficiis 295

Herbarum fœminæ peritiores quàm viri ibid.

Herbæ à variis gentibus reperta 313

Herbæ ab animalibus reperta 314.& Tom.1.pagi.374

Herbæ Magicæ plures 285 toto cap.

Herbis Aegyptus nobilis 295

Herba præ cæteris admirabilis 40[illegible]

Herba lapillos generans 401

Herbarum ætates, & virium diuturnitas 41[illegible]

Herbæ quando colligendæ 412

Herbæ vbi efficaciores ibid.

Herbariorum ſcelus 14[illegible]

Herculis inuentum Heraclion herba 30[illegible]

Herculis Zelotypia Nymphis mortua 31[illegible]

Herculis ſagittis Chirõ vulneratus & qua ſanatus herba 30[illegible]

Herculis inuentum Apollinaris herba 30[illegible]

Hercules Cerberum vbi extraxerit ab inferis 37[illegible]

Herculanea, vrtica genus 135

Herennius Marcus Conſul 1[illegible]

Hermeſias herba, eiúſque vſus 285

Hermion herba, eiúſque vires 304

Hermupoa eadem cũ mercuriali herba 303

Heroion herba eadem cum Aſphodelo 177
Herophilus medicus 296. 340. & Tom. 2. pag. 161. & Tom. 4. pag. 74
Heſiodus polion herbã præcipuè eſt admiratus 295
Heſperidum horti 14. 18. & Tom. 4. pag. 425
Heſperis herba qualis, & unde dicta 121
Hetruſcæ coronæ quales 113
Hiberis, ſiue iberis, herba quæ, eiúſq; medicina 314. 325. 328. 349. 362. 365
Hibiſcum herba quæ 24
Hibiſci herbæ medicina 55. 343
Hiceſius medicus 56. 169. & Tom. 2. pag. 272
Hierabotane herba quæ 319
Hieracia, lactucæ genus 62
Hilaritatem inducentia 151. 285. 365
Hippice herba quæ, & cur ita dicta 313
Hippocratis medici laus ætáſq; 339. toto cap. & Tom. 4. pag. 74
Hippolapathi herbæ natura, & ex ea medicinæ 101
Hippomarathron herba, eiúſque vſus 107. 108. 125
Hippope herba, eiúſque medicina 167
Hippophaës herba 135
Hippophaës, ſiue hippophyes, herbæ medicina 167
Hippopheon herba 351
Hippophouas herba quæ, & cur ita dicta 284
Hippoſelinum herba 32. 41
Hippoſelini herbæ medicinæ 75
Hippoſelini herbæ ſatio, curáque 41
Hippuris herba, & medicinæ ex ea 370. 376
Hircino ſanguine adamas frangitur 48. & Tom. 4. pag. 431
Hirundines excæcatis pullis qua herba viſum reſtituant 315. & Tom. 1. pag. 374
Hirundines chelidoniã herbam inuenere 315. & Tom. 1. pag. 334
Hiſpania quot dierum nauigatione diſtet à Roma 4
Hiſpaniæ linum optimum 5
Hiſpani quarum herbarum repertores 314
H lcus herba, eiúſque vſus 399
Holochryſi herbæ medicinæ 149

Holochryſi herbæ flos, eiúſque in coronamentis vſus 123
Holoſchœnos iūci genus 140
Holoſchœni herbæ medicina 140.142
Holoſteon herba qualis, & vnde dicta 399
Homeri laus 295.& Tom.1.pag.316
Homerus quos flores laudet 120
Hominis cauſa natura cuncta genuit 48.159.& Tom.1.pag.288
Hominis miſeria 299. & To.1.pag.288.300.333
Hominum vita floribus cōparatur 111
Hominibus nihil intentatum 125
Hominis vrina apes curantur 130
Homines tingentes facies ſuas formæ gratia 159. toto cap.
Hominis cauſa ſpinæ aculeique in herbis excogitata 164
Homines ſoli animaliū non ſitientes bibunt 213
Homo cibo maximè perit 348.349
Hominis excrementi medicina 380
Hominis è ſanguine nata animalia corpus erodunt 371
Hominum morſus remedia 199.240. & To.4.pa.4
Hordeum quod optimum & ex eo medicina 194
Hordeaceæ farinæ medicina 191.& Tom.2.pag.458
Hordei palearum medicina 191
Hordeum murinum, & ex eo medicina 194
Horroribus frigidis ruta medetur 79
Hortenſia quæ odoratiſſima 121
Hortenſia quæ maximè laudentur 47
Hortenſium herbarum conſideratio 26.toto cap.
Hortenſium ſucci conſideratio 46
Hortenſium medicinæ libro vigeſimo per totum
Hortenſium herbarum quæ citò, quáque tardè naſcantur 30.toto cap.
Hortenſia quibus delectentur, & eorum cura 34
Hortēſia quando floreāt 36
Hortenſium morbi atque remedia 4
Hortenſibus quibus tranſlatio proſit 46

Hortorum conſideratio 14. toto cap.
Hortos quos ſit mirata antiquitas ibid.
Hortos à Regibus coli ſolitos 15
Horti nobiliſſimi 14
Horti quo à faſcinatione tutentur 15
Hortos in Veneris tutela eſſe ibi.
Horti quando primùm in vrbibus ibid.
Horti quo nomine olim potiſſimùm placuerint 17
Horti in feneſtris habebantur ibid.
Horti quibuſdam dedere cognomina ibid.
Hortorum ſitus, & eorum cura ibi.
Hortis maximè apes conueniunt 129
Hoſtes in fugã vertens herba 342
Hoſtilia vicus iuxta Padum 130
Hulcerum varia ſunt genera variáque curationes 371. *toto cap.*
Hulcerum remedia 49. 54. 58. 59. 62. 63. 64. 68. 71. 84. 96. 97. 98. 106. 142. 144. 149. 153. 166. 170. 172. 173. 176. 177. 178. 179. 185. 186. 187. 188. 191. 192. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 205. 208. 217. 220. 221. 224. 226. 227. 231. 232. 235. 239. 241. 243. 244. 247. 248. 250. 252. 255. 256. 264. 265. 266. 267. 268. 270. 272. 274. 275. 276. 277. 278. 281. 282. 283. 290. 350. 371. *per totum cap.* 385. 391. 393. 402. 405. 410. *& Tom.* 2. *pag.* 300. *& Tom.* 4. *pa.* 15. 16. 20. 21. 26. 28. 38. 39. 51. 58. 65. 66. 70. 82. 85. 139. 140. 180. 189. 204. 205. 207. 224. 250. 263. 289. 294. 295. 296. 297. 303. 307. 319. 360. 398. 400. 403. 404. 410
Hulcera tibiarum quo pacto curentur 177. 233. *& Tom.* 4. *pag.* 65
Hulcera iumentorum ſanantia 178
Hulceribus faciei quid medeatur 177. 283
Hulcera inteſtinorum ſanantia 54
Hulcera genarum quo pacto ſanentur 49
Hulcera tonſillarum curantia 97. 205
Hulcera capitis quibus re-

mediis curentur 176. 198.283.405.& Tom.4. pag.38 85.404
Hulceribus oris quæ medeãtur 97.142.166.196. 205.231.241.266.& To. 4.pa.28.70.82.296.297. 319
Hulcera genitalium quo curentur 57.142.166. 196.265.276. & Tom. 4.pag.82.404
Hulceribus thoracis quid proſit 149
Hulceribus veſicæ medentia 239
Hulceribus renum quid vtile ibid.
Humano ſanguine quidam in balneis ſolia temperarunt 339
Humerorum affectorum remedia 103.359
Hyacinthi floris laus 120
Hyacinthus flos diutiſsimè durat 128
Hyacinthus puer Apollini dilectus ibid.
Hyacinthus flos ex Aiacis cruore editus ibid.
Hyacinthi floris fabula duplex ibi.
Hyacintho flori inſcriptæ literæ Græcæ ibid.
Hyacinthi natura, & medicinæ 154
Hydrolapathon herba 101
Hydropiſin inducentia 98
Hydropici ne ſitim ſentiant 71.166
Hydropicorum remedia 50. 54.55.58.59 60.61.71. 73.76.79.89.91.102. 107.142.146.148.149. 152.155.165.167.171. 176.178.187.198.208. 228.233.244.252.253. 259.261.267.268.277. 306.308.355.366.384. 388.399.400.405.410. & Tom.4.pag.63.97. 137.175.207.292.360
Hyeme vbi viola proueniat 127
Hyoſcyamus herbe 305
Hyoſcyamini olei vſus 226
Hyoſcyami veneni remedia 54.60.167.190.319.327. 344.359.362.363.374. & Tom.4.pag.22.43
Hyoſciris herba, eiúſque vires 399
Hypecoon herba, eiúſque vires 400
Hypericon herba, eiúſque vires 358.359.367. 369.376.377
Hypochœris herba 134
Hypociſthis herba quæ, & cur ita dicta 266

Hypociſthidis vſus & medicina 350.373.376
Hypogeſon herba quæ 332
Hypogloſſa herba quæ, eiúſque vſus . 399
Hypophlomon mandragoræ ſemen 329
Hyſſopi herbæ conſideratio, & medicinæ 343.345.346.347.351.356.365.368.369.373.376.377

I

IA, id eſt, viola purpurea 118.123
Ianthinus color 123
Ianthina veſtis 118
Iaſione herba, eiúſque in medicinis vſus 180
Iberis, ſiue hiberis, herba quæ, eiúſque medicinæ 314.325.328.349.362.365
Iberiæ fœniculum optimum 107
Ictericorum remedia 68
Idea laurus 242. & Tom. 2. pag. 311
Idæa herba qualis, eiúſque vſus in medicinis 400
Iecur, vide Iocinora
Igne quod linum non comburatur 7
Igne factæ in cruribus macula quo tollantur 72
... ginquo concipientia 283. & Tom. 1. pag. 80
Ignis ſacri plura genera 367
Ignis ſacri remedia 52.58.61.62.63.64.80.94.97.98.100.143.144.145.147.156.169.170.194.197.204.220.221.224.243.256.267.270.272.275.286.367.392.400.404. & Tom. 4. pag. 21.24.63.83.84.175.194.212.250.303.320
Iguini quod oleum vendant 227
Ilei morbi remedia 80.82. & Tom. 4. pag. 125.208
Ilibus vtilia 54.390
Ilicis cocci medicinæ 247
Illecebra herba qualis 333
Imbres præcipue ſata alunt 45
Imperatores graminea corona donati 161. toto ca.
Imperatoribus artium vna imperat Medicina 246
Impetiginis morbi remedia 67.199.201.204.235.401
Impetrandi quæ volueris ratio 320
Impetrare hominum fauorem qua arte poſſimus 65
Impia herba qualis, & cur

ſic dicta 287
Incantationes & mala medicamenta quo pacto arceantur 71.324.343.& Tom.4.pag.21
Infantium bulcera in capite quomodo ſanentur 82
Infantium ægrotantium remedia 85
Infantibus comitialem morbum aut contractiones patientibus vtilia 92.& Tom.4.pag.70
Infantium auribus vtiliſſimum 76
Infantium morborum remedia 96.147.174.176.191.200.221.258.398.& Tom.4.pag.20.21.69.83.145.243.428.445
Infantibus vrina quomodo prouocetur 107
Infantium lichenes quo pacto ſanentur 271
Infixa corpori extrahentia 187.273.288.369.372.& Tom.4.pag.218
Inflammationis corporum remedia 76.145.146.153.154.192.200.204.219.220.222.224.235.250.256.258.289.308.315.327.368.383.392.408.& Tom.4.pag.39.60
Inflationis corporis remedia 57.63.69.76.79.84.86.87.100.142.151.165.173.180.259.275.364.390.408.& Tom.4.pagina 29.99.191.207.208
Inflationes corporibus facientia 61.185.186.189.198.199.229
Ingenium humanum neſcit modum 342
Inguinariæ herbæ medicina 360
Inguinis morbi remedia 190.360.386.390.411.& Tom.4.pag.14.15.129
Inimicæ res inter ſe 245.per totum cap.& Tom.1.pag.356.357.366.367.269.371.toto cap.386.& Tom.2.pag.6.toto ca.17.26.toto cap.58.60.81.106.329.349.350.& Tom.4.pag.26.31.71.toto cap.96.189
Inimicitia diſcordiáque iumentorum qua ratione cohibeatur 311.& Tom.4.pag.33
Inſaniam inducentia 75.156.157.301.& Tom.4.pag.153

Inſania quomodo tollatur 72.100.150.269.304.306.338.366.& Tom.4.pag.22.151
Inſolatio quid 133
Inſomnia quibus tollantur 67.91.307.360
Interaneorum animalium remedia 171
Interaneorum morbi remedia 72.220.280.355.364.388.& Tom.4.pag.126.128.145.209
Intertrigo quomodo tollatur 82.141.248.252.257.261.264.359
Inteſtinorum animalia quo modo pellantur 54.77.168
Inteſtinorum remedia 51.71.73.83.85.91.92.98.100.106.192.227.231.242.370.& Tom.4.pag.36.56.57
Inteſtinorum hulcera quo pacto ſanentur 54
Inteſtinorum torminum remedium 91
Intubi herbæ conſideratio 34.65
Intubi herbæ medicinæ 65
Intubum erraticum eſt ambugia 65
Inuentio herbarum Diis ... 378.379
Inuentio corollarum ex floribus Pauſiæ & Glyceræ amoribus accepta referenda 122
Inuentores herbarum Deorum numero additi 292
Inuidiæ redargutio 292.297
Inulæ herbæ conſideratio, vſus,&c. 24.57
Inulæ herbæ medicinæ 57
Iocinoris morbi remedia 51.54.65.79.82.85.87.88.95.105.107.146.149.165.166.172.173.176.180.181.191.198.199.205.210.227.228.233.239.241.242.252.253.257.264.267.269.290.334.346.347.390.392.& Tom.4.pag.53.122.205.206.207.308.402
Ioallas medicus 91.93
Iracundia facilius laſſi & ſitientes incitantur 188
Irionis frugis medicinæ 200
Iris herba odoratiſſima 121
Iris vbi optima 122
Iridis genera duo 121
Iris cur dicta 122
Iris herba quæ optima, & ex ea medicinæ 147
Irinum vnguentum vbi optimum 122.& Tom.2.pag.214

Iſatis lactucæ genus 62
Iſchæmon herba qualis 314. 369
Iſchias herba quæ 169
Iſchiadicis vtilia 216. 225. 250. 251. 257. 259. 262. 268. 278. 308. 334. 348. 359. 370. 386. 387. 388. 400. 409. 410. 411. & Tom. 4. pag. 8. 31. 54. 60. 124. 175. 190. 206
Iſiaci ſacerdotes abſinthij marini ramum in ſacris præferebant 390
Iſoëthes herba 332
Iſopyron herba qualis 400
Iuglans & quercus inter ſe inimicæ 245
Iuglandis nucis oleum eiúſque medicina 225
Iuglandes nuces vnde dictæ, & earum natura, ac medicina 239
Iuglandium nucum nocumenta plura ibid.
Iulia Auguſta quotidie inula veſcebatur 25
Iulij Rufi mors qualis 338
Iulius Vindex publicæ libertatis aſſertor 85
Iulij Imperatoris carmen militare de lapſana 37
Iulius Lupus præfectus Ægypti 6
Iumentis omnibus, excepto aſino, ferulæ præſentanei ſunt veneno 24[illegible]
Iumenta pomorum onera facilius ferunt ſi ante[illegible] conſpexerint ibid.
Iumentis vtiliſſimum [illegible] num 19[illegible]
Iumentorum vrina quo [illegible] cto cietur 6[illegible]
Iumentorum ægrotantium medicina 396. 401. & Tom. 4. pag. 147
Iumentorũ hulcera ſanan[illegible] tia 178. & To. 4. pag. [illegible]
Iumentorum oculis ſaluta[illegible] ris chamelæa 27[illegible]
Iumẽtorũ in pituita & ſtr[illegible] guria remedia 306. 3[illegible]
Iumenta diſcordantia qu[illegible] cohibeantur 3[illegible]
Iumentorum febrium me[illegible] dicina 36[illegible]
Iunci conſideratio, genera[illegible] ſatio, vſus, nomina 14[illegible] *toto capite*
Iunco Græci ad funes vſi [illegible]
Iuncus odoratus vbi 14[illegible] 142. & Tom. 2. pag. 20[illegible]
Iunci vſus 14[illegible]
Iunci medicinæ 14[illegible]
Iunior vultus quo pacto [illegible] fici poſſit 9[illegible]
Iuniperi natura, genera, me[illegible] dicinæ 2[illegible]
Iouis menſa [illegible] *reva*[illegible]

rebatur 319
Iouis flamma, flos 388
Ixia herba quæ 171.172

L

Labiorum vitiatorum remedia 249. & To.4.pag.117.293
Labrum Venereum herba qualis 335
Labruſcæ vuæ conſideratio, & medicinæ ex ea 208
Lactis vbertas intermiſſa quo pacto mulieribus reſtituatur 397
Lactis copiam facientia 107. 209.261.270.279.377. 397.406.411.& Tom.4. pag.68.215
Lactis abundantiam ouibus quid faciat 286
Lac ne coaguletur 82
Lactis vbertatem mulieribus facientia 54.68. 90.153.181.182.& To.4. pag.68.215.456
Lac coagulat caprifici ſurculus 234
Lacte Arcades verno tẽpore medicamenti vice vtuntur 316
Lac vaccarum cur optimum ibid.
Lactis ficorum in medicinis vſus 232
... lierum medicinæ 57.& Tom.4.pag.21
Lacti contraria, idque extinguentia 190.210. 331.397
Laconica purpura 123.& Tom.4.pag.322
Lacrymarum remedia 220
Lacrymæ vitis medicina 204
Lactoris herba vomitum concitans 286
Lactucini Romani quidam nobiliſſimi à lactucis cognominati 17
Lactucæ genera tria 33
Lactuca ſomnum inducit ibidem
Lactuca vnde dicta ibid.
Lactuca omnis refrigerat 34
Lactuca Auguſtus ſeruatus à Muſa medico 33
Lactucam Veteres religionis cauſa non manducabant ibid.
Lactuca æſtate cibi appetentiam excitat ibid.
Lactuca oxymelite in alienos menſes ſeruatur ibi.
Lactuca ſanguinem augere creditur ibid.
Lactuca caprina 34.61
Lactucæ toto anno ſeruntur 34
Lactucæ qua arte amplæ

ſiant ibid.
Lactuca ſatio tranſlatióque ibidem
Lactucæ genera & medicinæ 61
Lactucæ ſponte naſcentis deſcriptio ibid.
Lactucæ piculiares vires 63
Lactucæ ſucci vſus 62
Lacuturres, bruſsicæ genus 36
Lada herba 349.& Tom. 2.pag. 198
Ladani herbæ medicina 349.355.365.374.376.
Lætitia bugloſſo augetur 313
Lagines herba deſcriptio & vſus 280
Lagopodos herbæ medicina 351
Lagonoponos morbus, & eius remedium 53
Lamium vrticæ genus 136
Lamij herbæ conſideratio, & medicina 169.toto capite.
Lana quibus tingãtur 170. 172.268.& Tom.4.pag. 322
Lanaria herba pecori lac auget 286
Languori iuniperus medetur 259
Laodiceæ lilium rubrum 117
Lapathi herba natura, genera, medicina 101
Lapathi conſideratio ibid.
Lapathi genus oxalis ſiue rumex ibid.
Lapathi radix maxima 26
Lapathum quando ſerendum 43
Lapathum ſylueſtre melius ſatiuo 46
Lapathi vſus, & ex eo medicinæ ibid.
Lapides herbis tingi 160
Lapillos herba generans 400.401
Lappa boaria herba, eiuſq; vſus 363
Lappæ flores quales 138
Lappago herba qualis, eiuſque vſus 363
Lapſanæ deſcriptio, & ex ea medicinæ 70
Lapſorum remedia 80.170
Laricis foliorum medicina 252
Lartius Licinius denarium in tubere morſu deprehendit 31
Laſer quid 32
Laſerpitij conſideratio ibi.
Laſeris medicinæ 66
Laſſorum remedia 89.92. 168

Laſsitudinem ne quis ſentiat 168.223.248.251. 261. 374. 408. 409. & Tom.4.pag.38.179
Lataces herba mira natura à Magis prodita 342
Lathyris herba qualis, eiúſque medicina 400
Latinis feriis quadrigæ Romæ in Capitolio certabant 389
Latini herbarum ſcriptores 293. toto cap.
Laterum doloris remedia 70. 75. 79. 87. 89. 93. 104. 145. 150. 168. 169. 178. 180. 192. 209. 242. 250. 257. 259. 269. 277. 282. 345. 346. 347. 348. 371. 387. 405. & Tom.4. pag.124.206.302
Laurinum oleum 224. & Tom.2.pag.186
Lauri Daphnoidis natura. & ex ea medicinæ 242, 243
Lauri natura, & medicinæ ex ea 241
Lauri Delphicæ medicinæ 242
Laurus Idæa & Alexandrina qualis ibid.
Lea braſsica qualis 66
Lecanius Baſſus quo morbo interierit 338
Legati Romanorum ſagmina ferebant 160.319
Legati Romanorum verbenacam ad hoſtes ferebant 319
Legumina quæ herba necet 201
Leguminibus quæ beſtiolæ innaſcantur 202
Lemniſci in coronis 113
Lemonium herba qualis 320
Lenæus Pompeius, Magni Pompeij libertus 293
Lenæus Pompeius Grammaticæ artis doctiſsimus 294
Lenæus Patroni iuſſu Mithridatis commentationes medicas Latinas fecit ibid.
Lenæus Pompeius de herbis opus conſcripſit 293
Lendes capitis quibus perimantur 188.263.& Tom.4.pag.45.101.165. 356.360
Lentis natura, & medicinæ ex ea 197
Lens paluſtris, & per ſe naſcens 197
Lentiſci oleum 225.& To. 2.pag.287
Lentiſci medicinæ 256
Lentigines facientia 98

Lentiginum remedia 50. 61. 71. 76. 85. 90. 158. 172. 173. 181. 185. 192. 200. 209. 225. 334. 241. 244. 257. 261. 270. 280. 290. & To. 4. pag. 31. 51. 204. 205. 207

Lentulus Spinter primus carbaſina vela in theatrum induxit 8

Leones adamantide herba reſupinantur 254

Leontice herba qualis 326

Leontopetalon herba qualis 400

Leontopodion herba qualis 351

Leontopodij herbæ medicinæ 369. 373

Lepidij conſideratio 42

Lepidij herbæ natura, & medicinæ 89

Lepræ morbi remedia 61. 68. 69. 80. 89. 90. 102. 103. 144. 168. 172. 173. 182. 192. 200. 204. 209. 217. 219. 234. 258. 266. 269. 290. 308. 335. 353. & To. 4. pag. 12. 35. 50. 97. 179. 205. 207. 293. 356. 357

Lepton centaureon herba 309. 310

Leptophyllon herba 355

Leporis marini venenum, & eius remedia 99. 2[illegible] 250. 324. & To. 4 pag. 36. 43

Lethargum morbum ge[illegible] rantia 75. [illegible]

Lethargicorũ remedia 5[illegible] 58. 76. 79. 103. 105. 1[illegible] 224. 239. 252. 255. [illegible] 366. & Tom. 4. pag. [illegible] 62. 89. 135. 190. [illegible] 213. 378

Leucacanthos herba [illegible]

Leucadis Irinum optim[illegible] 122

Leucanthe herba ead[illegible] cum parthenio, eiuſ[illegible] medicinæ [illegible]

Leucanthemis, ſiue Le[illegible] themon, herba [illegible]

Leucanthemon, ſiue Le[illegible] cantha, herba [illegible]

Leucanthemum florem [illegible] iuſmodi habeat & [illegible] rem [illegible]

Leucanthemi herbæ me[illegible] cinæ [illegible]

Leuce, id eſt armoracia [illegible]

Leuceoron herba qualis [illegible]

Leucographis herba, & [illegible] ea medicinæ [illegible]

Leges duodecim Tabula[illegible] rum 113. & Tom. 3. pa[illegible] 147. 318. 376. 443. To. 4. pag. 7. 113

Lexipyret[illegible]

medicamentorum 94
Libadion herba quæ 310
Libanotidis herbæ odor 47
Libanotidis herbæ vſus ibi.
Libanotis vbi ſerenda ibi.
Libanotidis radix qualis ibidem
Libanotis eadem cum roſmarino ibid.
Libanotidis herbæ cõſideratio, medicinǽq; ex ea 87
Liber, Quære Bacchus.
Liberi pulchri boníque qua ratione generantur 285
Liberi quo pulchri, boni, fortunati gignantur 342
Libido in ſomno quo compeſcatur 64
Libidinis intemperantiam coërcentia 260.261.263
Libycum aſparagi genus, & ex eo medicinæ 73
Lichenis herbæ nomen vnde ductum, eiúſq; deſcriptio, genera, vſus, & medicinæ 343
Lichen, id eſt, limus pruni arboris, eiúſq; vſus in medicinis 236
Lichenes morbi genus 49
Lichenum deſcriptio 337
Lichenas Latini mẽtagram appellant ibid.
Lichenum morbus quæſtuoſus medicis 338
Lichenum morbi remedia 49.61.71.78.99.104.144.149.171.177.178.182.192.198.204.217.219.221.232.234.240.241.255.261.268.271.337. fere per totum cap. 342.343.408. & Tomo 4.pagi. 12.50.118.174.204.244.356.357.361.
Lacinius Lartius, Vide Lartius 11
Lien quomodo totus amittatur 86.
Lien in ſuibus quo pacto poſſit conſumi 262.304
Lienis morbi remedia 55.62.77.82.84.86.89.83.102.105.106.144.145.148.165.168.172.176.178.181.200.204.228.233.242.251.261.262.269.291.356.358.387.388.390.306.409. & To.2.pag.158. & To.4.pag.36.54.84.208.303.319.359.
Lien curſorum quo pacto extinguatur 370
Lienẽ quæ extenuẽt 54.145
Lienem abſumentia 141.199.248.262.277.304.356.393. & Tom.4.pag.189.191

Lien quo abſumatur intra quadraginta dies 356. 386.

Lien qua ratione totus per aluũ emittatur triginta quinq; diebus 86

Lien vt triduo abſumatur 411

Lignum ſmilacis ad aures ſonat 266

Ligna quomodo ſine igne accendi poſſint 284

Liguſtici herbæ natura, & medicinæ 87.91

Liguſticum à Liguria dictum, quod nonnulli panacem appellarunt 41. 87

Liguſtici arboris natura, & ex eo medicinæ 264

Lilij conſideratio, natura, & genera 117. toto capite

Lilia quo tempore floreant 117.128

Lilium roſæ nobilitate proximum 117

Lilij mira magnitudo ibid.

Lilij formæ deſcriptio ibid.

Lilij vnguentũ ac oleũ ibi.

Liliorum ſatio ibid.

Lilij fœcunditas ibid.

Lilium rubens ibid.

Lilium vbi laudatiſſimum ibidem

Lilium purpureum idem cum Narciſſo 11

Lilij ſerendi ratio & tempus ibid.

Lilia purpurea quando floreant ibid.

Liliorum tingendorum ratio ibid.

Lilio apes delectari 129

Liliorum medicinæ 144

Lilij oleum 117.& To.3. pag.287

Limeum herba qualis 40

Limonia herba 12

Limonion, id eſt, beta ſylueſtris 61

Limus pruni arboris & ex eo medicinæ 23

Linguæ vitiorum remedia 268. & Tom. 4. pag. 5 174

Lingua herba vbi naſcatur, eiúſque in medicinis vſus 23

Lingulaca herbæ medicina 325

Linearum veſtium vſus 5

Lini herbæ conſideratio 3.5 toto capite 4

Linum agrum adurit

Linum quæ gentes præcipuè ſerant 5

Linum viuũ, quod & asbeſtinum ibid.

Linum vbi optimum ibid.

Linum terram deteriorem facit 4
Linum ſacris olim adhibitum ibid.
Lini maturitas quo pacto deprehendatur ibid.
Lini medicinæ 7
Lini maceratio ibid.
Linum vbi ſerendum 5.& *To.2.pag.*478
Linum nere, viris decorum ibidem
Lina quo fiant æſtate ſplendida 95
Lini ſeminis medicinæ 105
Lino cui principatus tribuatur 8
Linoſtrophon herba eadem cum marrubio 103
Linozoſtis herba quæ 302. 367.368.374
Liothaſium napi genus 21
Liparæ, medicamenta 243. & *Tom.* 4. *pag.* 249
Lippitudinis remedia 71. 243. 328. 329. 402. & *Tom.* 4. *pagi.* 10. 12. 14. 17. 19. 27. 29. 36. 105. 202.
Lirinum vnguentum, ſiue oleum, & eius medicinæ 117.226.
Literæ quo à muſculis tuentur 390
Literæ adulterarum vt ab omnibus legi non poſſint, ex quo ſucco 533
Lithanicorum, ſiue (vt alij legunt) Tetanicorum remedium 103
Lithoſpermos herba mira 400.401
Liuoris remedia 103.196. 200
Locorum diuerſorum vis & natura peculiaris 129. & *Tom.*1.*pag.*63.163.& *Tom.* 2.*pag.*333.337.341. 346. 347.366.378.379. 428.454.462.477.484. 496. & *To.* 4.*pag.*150. 198.*per totum cap.*
Lolium infelix à Virgilio dictum 201
Lomenti fabacij in medicinis vſus 196
Lonchitis herba quæ 326. 356.366
Loti arboris medicinæ 247. *toto capite*
Loti floris laus apud Homerum 120
Lotos inter herbas deorum voluptati naſcentes recenſentur ab Homero 173.174
Loti herba medicinæ ibid.
Lotometra herba, eiúſque vſus 174

Luce

Lucernarũ luminibus apta Lychnitidis folia 323
Luculli victoriæ 342
Lucullus Imperator amatorio periit 299
Ludorum in Circo conſuetudo 113
Lumborum affectorum remedia 50.54.55.57.58.59.71.73.74.75.78.79.81.86.91.93.95.103.147.152.154.165.169.175.187.200.208.253.266.278.363.394.396.& To.4.pag.19.28.31.53.81.124.306.356.357
Lumbrici quibus nationibus innaſcantur 412
Lunæ obſeruatio 198.237.248.& Tom.4.pag.61.193.194.455
Luna ſub terra exiſtente allium & vlpicum ſerendum 30
Lupini medicinæ 199
Lupini ſylueſtres deteriores ſatiuis ibid.
Lupinorũ oleum therminon appellatũ, eiúſq; vſus 226
Lupus ſalictarius, herba 134
Luſcioſorum remedia 234.& To.4.pag.46
Luteus color in nuptialibus flammeis fœminis conceſſus 12[illegible]
Luteæ violæ deſcriptio 14[illegible]
Luxatis vtilia 63.88.10[illegible] 144.152.167.172.179.189.195.204.222.225.240.261.267.273.28[illegible] 287.291.367.388.& Tom.4.pag.8.39.64.8[illegible] 175.410
Luxuriæ exemplum in Iulia D. Auguſti filia 11[illegible]
Luxus redargutio 160.& To.2.pag.20.31.toto cap. 39.179.& To.4.pag.22[illegible] toto cap. 235.257.364 toto cap.390
Lychnis, roſæ genus 11[illegible] 128
Lychnis agria herba qualis 224
Lychnitis herba 3[illegible]
Lyciæ narciſſus qualis 11[illegible]
Lycij montis Coryci crocum optimum 11[illegible]
Licij croci cura qualis 1[illegible]
Lycium medicamentũ 2[illegible]
Lyciũ quod medicinæ aptiſſimum 276.& To.[illegible] pag.187
Lycopſis herba qualis 40[illegible]
Lycus Neapolitanus medicus 9[illegible]
Lygos frutex idem cum vitice 26[illegible]

Lymphatici quo homines fiant 285
Lymphaticorum remedia 308. & Tom. 4. pag. 61. 132. 428. 431
Lyron herba qualis 324
Lyſimachiam herbam Lyſimachus rex reperit 311
Lyſimachiæ odorem angues fugiunt 318
Lyſimachiæ herbæ medicinæ 369. 372. 373. 377

M

Macedonica ſaliunca qualis 121
Macelli vectigal maximum Romæ 16
Maciem inducentia 257. & Tom. 2. pag. 177
Maculæ corporis quomodo tollantur 77. 80. 199. 230. 377. & Tom. 4. pag. 31. 37. 400
Maculas è facie tollentia 50. & Tom. 4. pag. 51
Madon herba eadem cum vite alba 208
Madon Nimphææ genus 311
Maeomenon mel quod 131
Magica ars à quibus in noſtro orbe primum celebrata 283
Magicæ herbæ plures ibid. per totum caput
Magicis herbis nihil mirabilius ibidem
Magicæ vis 341. & inde. & Tom. 4. pag. 29. 451
Magicæ artis vanitas, eiuſq; reprehenſio 319. & inde. 341. & inde, & Tom. 4. pa. 26. 62. 94. 446. 447. 455. 457
Magi quibus vtantur herbis 127. 325
Magi qua herba pota diuinent 285
Magi qua herba perungantur ibidem
Magorum veneficiis quo pacto reſiſtatur 324. & Tom. 4. pag. 25. 30. 400
Magnes ferrum ad ſe trahit 48. & To. 4. pa. 396. 428
Magydaris laſerpitij caulis 13
Magydaris alterum laſerpitij genus ibidem
Malache, maluæ genus 99
Malagmatū materia 258. 261. 269
Malicorium quid 229
Malobathri medicinæ 226
Malope, maluæ genus 99
Malua herbæ vbi arboreſcat 18
Maluæ mira magnitudo ibi.
Malua quando ſeratur 43
Maluæ herbæ conſideratio, genera, medicinæ 99

Maluæ terram pinguem faciunt ibidem
Malua ſuccus apium ictibus medetur 131
Mala ferentium arborum, earúmque florum, & fructuum cõſideratio, & medicinæ 228. toto capite
Malorum genera plura, & ex eis medicinæ 229
Mali punici genera, & ex iis medicinæ ibidem
Malum terræ herba 317
Malum nullum ſine aliquo bono 380
Malæ herbæ aliis non monſtrandæ 299
Mamma vt virgini perpetuò ſtent 331. & Tom. 4. pag. 67
Mammas virginum cohibentia 396
Mammæ mulierum ne creſcant 331. & Tom. 4. pag. 68. 215
Mammarum affectarum remedia 80. 82. 97. 100. 192. 197. 199. 224. 228. 240. 253. 255. 374. 377. 385. 393. 411. & Tom. 4. pag. 21. 215. 398. 400
Mammarum duritiã emollientia 70. 74. & To. 4. pag. 39. 199
Mammis turgentibus medentia 80. 20[illegible]
Mammarum inflammationes tollentia 101. 17[illegible] 207. 219
Mammarum doloribus poſt partũ medentia 145. 15[illegible]
Mámæ lactis ſui impatiẽtes fæce aceti curantur 32[illegible]
Vide Lac.
Mandragoræ herba conſideratio 22[illegible]
Mandragora vſus & medicina 330. 343. 360. 36[illegible] 367. 373. 374. 375
Mangones quo pubertatem puerorum inhibeant 15[illegible] & Tom. 4. pag. 121. 216
Mangones terebinthina re[illegible]ſina corporum gracilitatem emendant 2[illegible]
Manicon ſtrychni genus 15[illegible]
Manilij Cornuti morbus qualis 3[illegible]
Manlius Conſul 163. [illegible] Tom. 4. pag 314
Manuum affectarum remedium 1[illegible]
Mappæ lineæ igni ſplendeſcentes [illegible]
Marcellus Auguſti nepos & eius ædilitas [illegible]
Marci Q. Cenſura 3[illegible]
Marcus Herẽnius Conſul [illegible]
Marcus Antonius. Vide Antonius

Maris nauſea quomodo arceatur 398
Maris nauigatio mortis cauſa 4
Marinorum veneni remedium 235
Margaritis ſimile lithoſpermi ſemen 401
Marianus Valerius nono die à Puteolis Alexandriam nauigauit 4
Mariſcos iunci genus 140
Marrubij herbæ conſideratio, natura, & medicinæ 103
Marrubij varia nomina ibi.
Marrubij genera duo 104
Marſici belli cauſa 306
Marſorum contra ſerpentes vires 131. & *Tom.4. pag.8.11*
Marſyæ adempta corona 113
Martius picus in pæoniam effodientium oculos impetum facit 300.398
Mares qua ratione concipi poßint 302.317.361.377. 393.407. & *Tom.2.pag.* 517. & *Tom.4.pa.*67.68
Maſpetum quid 113
Maßilienſe ſiſer optimũ 56
Maſtos herba, eiúſque vſus in medicinis 377
Matricis affectæ remedia 398
Mauſoli regis Artemiſia vxor 311. & *To.4.pa.*372
Maxillarum morbi remedia 149.220.233
Meconis, lactucæ genus 33
Meconium, id eſt, papaueris ſuccus 94
Mecon herba, & ex ea medicinæ 96
Meconion aphrodes, herba qualis, eiúſque vſus in medicinis 405
Meconij remedia 210. 213.219.223
Medea herbarũ perita 295
Medicamenta vulgo parata eſſe voluit natura 246
Medicamenta mala quopacto ab ædibus arceãtur 71
Medicamenta mala ne noceant 321.324.325. & *To.4.pa.*30.131.194.302
Medicamenta ex longinquis regionibus non petenda 190
Medicaminibus Arcades vtuntur 316
Medicina vnde nata 246
Medicina qualiter fiat vtilis ibidem
Medicina ex fraudibus hominum ibidem
Medicina imperat Imperatoribus ibidem

Medicina vera in cœnis quotidianis ibidem
Medicina antiqua quæ 298
Medicina noua 340. toto capite
Medicinæ communia auxilia quæ ibidem
Medicina, abſtinentia & fames 340. & To. 4. pa. 16
Medicinæ fidem ferè abrogauit Magica ars 341
Medicinæ ab externo orbe non petendæ 190
Medici Aegyptij quales 338
Medici venalem vitam ægris promittunt 246
Medicorum aſtus ibidem
Medicorum auaritia compoſita medicamenta excogitauit 190
Medicorum inter ſe contrarietas 66. 75. 76. 340. per totum caput
Medicorum plurium laus 340. & Tom. 1. pag. 321
Medicorum priſcorum diligentia 231
Medion herba qualis, eiúſq; vſus 402
Mellis in medicinis vſus 186. 120
Mel venenatum vbi naſcatur 130
Mel frugum panicum 193
Mel inſanum quod 131
Mel quod muſcæ non attingant 13[?]
Mel, id eſt, ſuccus florum li[?] lij 14[?]
Mel à putredine corpora ſ[?] uat 15[?]
Mellis natura qualis ibi[?]
Mel quibus noceat 15[?]
Mellis deſpumati vtilitas [?] medicina ibide[?]
Mel venenatum quibus e[?] floribus fiat 1[?]
Mellis venenati ſigna ibid[?]
Mellis venenati remedi[?] ibid. & To. 4. pa. 96. 19[?]
Mela equeſtris ordinis v[?] porri ſucco ſe interemit 2[?]
Melamphyllum herba 15[?]
Melampodis diuinatio a[?] inuentum 304. & Tom. 1. pag. 320
Melampodion herba 30[?]
Melampus Præti filias qu[?] herba ſanarit ibid[?]
Melancholicorum remedi[?] 63. 69. 100. 150. 218. 30[?] 408. & Tom. 4. pag. 3[?] 35. 62
Melancholiæ inſanæ reme[?] dia 19[?]
Melãcranis iunci genus 14[?]
Melandryum herba, eiuſ[?] in medicinis vſus 3[?]
Melaniarum remedia 25[?] 374

Melanias, floris genus 128
Melanthemon herba 173
Melanthion, id eſt, gith 90
Melaſpermon, id eſt gith ibidem
Meliceridum morbi remedia 102.149
Melilotos herba 124,127
Meliloti herba medicinæ 149
Meliloto apes delectantur 129
Melimela poma, eorúmq; in medicinis vſus 229
Melinum oleum ex malis cotoneis 129
Meliſſophyllon herba, id eſt, apiaſtrum 74.124
Meliſſophyllo aluearia illinuntur 132
Meliſſophyllo apes delectantur 129.149
Meliſſophylli medicinæ 149
Melittis herba eadem cum meliſſophyllo ibidem
Melitites vinum, & ex eo medicinæ 189
Melopepones qui, & vnde dicti 19
Melothron, id eſt vitis alba 208
Melothron herba folio ſuo venit in coronamẽta 126
Membranarũ maculæ quo tollantur 65
Membrorum fractorum remedia 80
Menais herba qualis 283
Menander allij fœtorẽ quo pacto docuerit extinguendam 30
Menandri Synariſtuſæ 243
Menſtrua muliebria hortis mirè nocent 44.& Tom. 1.pag.305
Menſtrua coriandri potu contineri 98
Menſtruorum remedia 83. 84.106. 108.144.145. 152.165.168.173.178. 181.200.214. 220.227. 228.231.237.241.242. 246.248.258.263.268. 270.271.272.273.276. 281.374.375.376.392. 398.400. 402. 411. & Tom.4.pag.68.81. 84. 85.295.303.319.401
Menſes citantia 74.86.102. 104.149. 151.153.154. 155.176.181.186.194. 197.198.209.232.234. 239.249.251.261.264. 267.269.277.281.283. 288.290.303.374.375. 385.390.403.405.409. 410. & Tom. 4. pag.16. 20.22.28.31.97.190
Menſurarum & ponderum nomina 158.toto cap.

Mentis alienatio quo iuuetur 150
Mentis inſtabilitas quo iuuetur 284
Mentem turbantia 264. 301. 302. & To. 4. pag. 27
Mente commotis vtilia 77. 150. 209. 304. 398. & To. 4. pa. 18. 28. 151. 403
Menta natura, ſatio, &c. 40
Menta herba vnde dicta ibidem
Menta antea mintha dicta ibidem
Menta conſideratio, natura, medicinæ 82
Menta generationi contraria ibidem
Mentagra morbus 337
Mentaſtri herbæ conſideratio, ſatio, & medicinæ 40. 81
Mentaſtrum ſylueſtre pulegium 81
Mercurialis herbæ conſideratio 302
Merois herba vnde dicta, eiúſq; deſcriptio & vſus 285
Meſoleucos herba quæ 401
Meſpilorum natura medicinæq; 238
Metrodorus medicus 97
Metuentium nocte remedia 84. 177
Meu herbæ conſideratio, genera, natura, medicinæ inuentor 106. & inde
Micropſychi qui, eorúmque remedium 18
Miction medicus 10
Mileſia roſa 11
Militaris herba 25
Militum præmia varia 16 & Tom. 1. pag. 315. & Tom. 4. pag. 232
Milium in theriaca 10
Millefolij herbæ conſideratio, & medicinæ 2
Millefolia herba quæ 30
Millefolij herbæ medicin 356
Millepeda animal, & contra eius venenum reme dia 50. & To. 4. pag. 1
Mina, ſiue mna, Attic drachmas centum pe det 11
Mineruæ quæ herba ſac 170. 301
Mineruæ inuentum arg mon herba 2
Mintha olim Græcis dict quæ Latinus menta 4
Minyanthes trifolij genu 125. 150
Mira, & ſuperſtitioſa pano rum curatio 3
Miraculum caprifici arl ris

Miraculum mellis 131.132

Miracula herbarum 283. 341.& inde

Miracula orbis ſeptem. Vide 1.& 4. Tom.

Miracula ſerpentũ 318.323

Miracula prodigioſa circa Venerem 360. per tot. cap.

Miracula varia naturæ 7. 11. 19. 87. 101. 122. 131. 170. 175. 206. 247. 249. 261. 262. 263. 267. 269. 273. 282. 296. 300. 302. 310. 311. 313. 315. 317. 318. 319. 379. 388

Miſy quid, eiúſque conſideratio 11

Mithridatis antidoti compoſitio 240. & To. 4. pa. 79

Mithridatis laus 293

Mithridates quotidie venenum bibit ibidem

Mithridatis diligentia ibid.

Mithridatis commentationes Pompeius per Lenæũ libertum latinitate donandas curauit 294

Mithridaticũ antidotũ 293

Mithridation herba à Mithridate reperta 308. 324

Mithridates duabus & viginti linguis loquutus 294. & Tom. 1. pag. 312

Mna, ſiue mina, Atticas drachmas centũ pẽdet 158

Mneſtheus medicus, eiúſq; de coronamentis opus 114

Modum ſeruare nequit humanum ingenium 342

Molemonium herba, & ex ea medicinæ 347

Mollugo herba 363

Moloche agria quid 55

Molon herba qualis, & ex ea medicinæ 346

Moly laudatiſſima herbarũ, eiúſq; deſcriptio 299

Moly herba venenata 157

Moly efficax contra magicas artes 324

Molybdæna herba 331

Morbi noui quibus locis hominibúſq; peculiares 337. per totum caput

Morbi qualiter vitari poſſint 19

Morbi omnes quomodo pellantur 136

Morbi qui aſperrimi 298. 299

Morbos omnes tollentia 300. 320.

Morbi inflammari creduntur ſuperuenitu eorum, qui pedibus iter confecerint 296

Morborum totius corporis remedia 325. per totum caput. & Tom. 4. pag. 29. 131. toto capite

Morini populi vela ex lino texunt 5

Morion idem cum halicacabo 157

Morion mandragoræ ſpecies 329

Mors homini optimus portus 299

Mortem doloris impatientia quis ſibi conſciuerit 94

Morte qua plectãtur ſacrilegi in Elephantine Aethiopiæ regione 285

Mortis conſciſcendæ cauſæ 282.285.299

Mortuos ad vitam herbis reuocari 296

Mortui cum coronis efferebantur 113

Mortem multis modis prouocant nauigantes 4

Morſus beſtiarum remedia 76.99.149. & Tom.4. pag.398

Morſus venenatorum animalium remedia 109

Morticini, clauorum genus in pedibus 186

Mori arboris fructus, reliquarúmq; eius partium in medicinis vſus 236

Mori arboris prudentia 237

Mori arboris ricini ſanguinem ſiſtunt 237

Moſceuton, roſæ genus 116

Moſchion Græcus de Rhaphano librum edidit 23

Muliebriũ affectuum remedia 50.53.55.64.65.204

Mulſæ aquæ conſideratio, & medicina 185

Mulſi conſideratio, vſus, & medicinæ 189

Mulſum quod optimum & vtiliſſimum ibidem

Murænis piſcibus ferulæ natura infeſtiſſima 109

Muralis corona à graminea dignitate ſuperatur 161

Murinum hordeum, & ex eo medicinæ 194

Mures q̃bus necẽtur 151.171

Mures quibus pellantur 178.& Tom.2. pag.477. & Tom.4. pag.148

Mures cucumeris erratici decocto reſperſa non attingunt 52

Mures quo pacto vnum in locum contrahantur 171

Mures à ſerpentibus lacſi chondrilla herba ſibi medentur 183

Muris aranei morſus remedia 60.68.76.99.194. 217.233.390. & Tom.4. pag.42.95.115

Mures necantia 151.277. 308.380

Muſa Antonius Auguſti medicus

dicus 33.312
Muſæus polion herbam ſummopere admiratus 295
Muſcæ vbi non reperiantur 132
Muſcæ quod mellis genus nõ attingant ibidem
Muſcæ quæ maximè appetant 252
Muſcæ quo necentur 259. 308
Muſtella dimicatura cum ſerpentibus rutã prægustat 97.& To.1.pag.354
Muſti differẽtiæ plures 210
Muſtum ſtomacho inutile, venis iucundum ibid.
Mutianus coronam Marſyæ capiti ſuo impoſuit 113
Mutorum hominum remedia 83. 408
Myacanthos quid 39
Myagros herba qualis, eiúſque vſus 403
Myagri herbæ oleum ibid.
Myoctonon herba 380
Myophonon herba 125
Myoſota, ſiue myoſotis, herba qualis 402
Myoſoton herba eadem cum elſine 383
Myrices medicinæ 262
Myriophyllon herba, eiúſq; medicinæ 282
Myrobalani medicinæ 227
Myrrha herba qualis, & ex ea medicinæ 282
Myrrhis herba qualis, & eius in medicinã vſus 282. 364
Myſineum herba eadẽ cum fœniculo ſylueſtri 107
Myrſinites, tithymali genus 354
Myrtei olei natura & medicinæ 225
Myrtidani medicinæ 244
Myrtopetalon herba 404
Myrtus vbi odoratiſsima 129.& Tom.2.pag.310

N

N*Æuorũ remedia* 195
Naphtha quid 338. & Tom.1.pag.80. & To. 4.pag.357
Napi, ſiue Sinapi Perſicũ, herba quæ 411
Napi aduerſus vermes quomodo medicandi 45
Napi vbi optimi 21
Naporum genera quinque ibidem
Naporum à locis denominatio ibidem
Naporum differentiæ, & ex eis medicinæ 53
Napy Athenienſes appellauerunt Sinapi Aegyptium 43
Narbonenſis Prouincia thy-

mo abundat 126
Narbonenſis Prouincia triũ dierum nauigatione ab Vrbe diſtat 4
Narbonenſis Prouinciæ peculiare malum carbunculus 338
Narciſsi floris conſideratio 128
Narciſsi genera, & medicinæ ex eo 144
Narciſſus à narce nõ à Narciſſo puero dictus ibid.
Narciſsi lilij genus 118
Narciſsi à liliis differentia ibidem
Narciſsinum oleum 226. & Tom.2.pag.287
Narciſsini olei medicinæ 145
Nardi Gallici medicinæ 146
Nardum ruſticum à quibuſdam appellatur baccharis radix 119.146
Nardinæ coronæ laus 114
Naribus profluens ſanguis quo pacto ſiſtatur 58. 71.84. 85. 89. 90. 167. 168.290.370.371. 404. & Tom 4.pagi. 19. 81. 139. 179. 213. 214. 296
Narium vitiorum remedia 69.82.91.104.230.264. 276.281.333.& Tom.4. pag.292
Naſcentium in hortis alia ſemine, alia auulſione proueniunt 32
Naſturtij herbæ conſideratio 39
Naſturtium Venerem inhibet 77
Naſturtij genera ibi.
Naſturtium Babylonium optimum 78
Naſturtium vnde dictum 39
Naſturtium animum exacuit 77
Naſturtium herba in prouerbiis locum habet, cum torporem excitandum volumus declarare 39
Naſturtij ſemen quale 45
Naſturtij medicinæ plures 77
Naſturtium ſylueſtre, ac medicinæ vſus 78
Natrix herba qualis 403
Naturæ prouidentiæ exempla 163. & Tom.2.pag. 156. 281.289
Naturæ erga homines beneficia 245.& Tom.1.pagi.406
Natura & Deus idem 380. & Tom.1.pag.7
Natura cur alia diutius viuere, alia celerius voluerit interire 111
Natura multorum procax in

in alienis miſeriis 337
Naturam nihil fruſtra facere 159. & Tom. 4. pagi. 89
Nauium velorum conſideratio 4. 8
Nauis Cleopatræ velũ purpureum 8
Nauium funes ex ſparto olim fiebant 262
Nauigantium audacia 4
Nauſea maris quo arceatur 390
Nauſeam facientia 143. 151
Nauſeam tollentia 83. 85. 100. 189. 205. 217. 243. 365. 390. & Tom. 4. pagi. 199
Nauticus panis aluum ſiſtit 195
Nemeæi certaminis victores apio coronabantur 40
Nepenthes herba ab Helena ex Aegypto allata 295
Nepẽthes herba Homeri encomio celebrata 151. 295
Nepetæ herbæ conſideratio, & medicinæ ex ea 84
Nere linum & viris decorum 7
Nerion frutex idẽ cũ rhododendro 269. & Tom. 2. pag. 333
Neronis Amphitheatrũ cuiuſmodi velis obtẽſum 9
Nero Imperator ſectiuo porro autoritatem dedit 28
Nero Imperator terrarum venenum 183
Neruesiæ vicus 314
Neruorum contractorũ remedia 71. 83. 179. 191. 204
Neruorum læſorum remedia 62. 67. 68. 72. 91. 97. 100. 103. 106. 147. 151. 152. 177. 106. 187. 189. 192. 193. 196. 204. 212. 218. 225. 242. 249. 251. 256. 260. 261. 264. 298. 317. 334. 363. 369. 397. 407. & Tom. 4. pagi. 27. 28. 64. 81. 198. 142. 174. 179. 452
Neruos præciſos conglutinantia 144. 304. 369. 393. 407. & Tom. 4. pag. 140. 213. 358
Nerui boum vomere præciſi qua herba ſolidentur 282
Neruis contraria 144. 189. 197. 212. 217. 226. 228. 264
Neuras herba 324. 406
Neuris, Strychni genus 157
Neuroides, id eſt beta ſylueſtris 65
Neuroſpaſtos frutex, & ex eo medicinæ 275
Nicephori, ſiue ſmilacis,

medicinæ 266
Nigina herba qualis, eiúſq; vſus 403
Nitor corporis quo pacto acquiratur 179
Niuem quidam potant 16
Nodia herba, eiúſque vſus 288
Nomæ quæ dicantur 69
Nomarum, id eſt, hulcerum corpus depaſcentium, remedia 223. 230. 238. 270. 282. 288. 350. 354. 369. 372. 373. 405. & Tom. 4. pag. 20. 140. 193. 214
Nocturnæ ſuppreſſionis remedium 398
Noxiis quo pacto dormientibus admiſſorum confeſſio exprimatur 284
Nuptialibus flāmeis luteus color dicatus 123
Nurſini napi optimi 21
Nuces cepis aduerſantur 240
Nucis Græcæ natura, & medicinæ ex ea 239
Nucibus iuglandibus Græci nomen à capitis grauedine impoſuere ibid.
Nucis iuglandis oleum caryinum dictum eiúſque in medicinis vſus 225
Nucum iuglandium noxæ complures 239
Nucis pineæ medicinæ 238
Nucis auellanæ natura, & ex ea medicinæ 240
Nucum pinearum conſideratio 238. & Tom. 2. pag. 289
Nyctegretum herba qualis, & eius in magia vſus 127
Nyctilops herba qualis, & vnde dicta ibid.
Nympha zelotypia erga Herculem mortua Nymphææ herbæ nomen fecit 311
Nymphæa pteris herba 396
Nymphææ genus alterum, in Theſſalia naſcens 312
Nymphæa herba vnde dicta ibidem
Nymphææ herbæ medicinæ 325. 345. 348. 349. 352. 356. 357. 360. 370. 373. 375. 377

O

Obmuteſcentium remedia 83
Oboli pondus 158
Obſidionalis coronæ dignitas 161
Obſtupefaciētia corpus 330. & Tom. 4. pag. 379
Ocimum quando præcidatur 31
Ocimum difficillimè inareſcit

ſcit ibidem
Ocimum quàm diutiſsimè floret 27
Ocimo nihil fœcundius 31
Ocimũ cum maledictis ſerendum ibidem
Ocimum in ſerpyllum degenerat 44
Ocimum quando palleſcat ibidem
Ocimum quando, & quomodo ſerendum 39
Ocimum ferro tangi non vult 44
Ocimi ſemen infirmũ ibid.
Ocimum quomodo rigandum 46
Ocimi noxæ 75
Ocimum hominibus vitandum ibidem
Ocimo ſcorpiones gignuntur ibidem
Ocimi eſu pediculi generantur ibidem
Ocimi medicinæ 76
Ocimi ſylueſtris medicinæ ibidem
Octauia Marcelli mater 8
Oculorum dolores ne ſentiantur 230
Oculorum acies quo excitetur 54
Oculorum albugo quo tollatur 154. & Tom. 4. pag. 20. 357
Oculus ferus herba qualis 328
Oculis inimica 64. 74. 75. 94. 183. 188. 212. 257
Oculorum aciem hebetantia 59. 61. 72. 93. 97. 195. 196. & Tom. 4 pagi. 200
Oculis vtilia 77. 87. 217. & Tom. 4. pagi. 19. 82. 105. 106. 432. 451
Oculorum claritati conferẽtia 49. 64. 67. 70. 72. 77. 104. 109. 150. 205. 224. 226. 251. 255. 269. 312. 314. 327. & inde per totum cap. 331. 390. & Tom. 1. pag. 179. & Tom. 4. pag. 26. 27. 31. 103. 104. 105. 178. 191. 193. 200. 201. 202
Oculorum aciem excitãtia 54. 105. 107. 218. 269. 327. & inde per totũ cap.
Oculorum caligines diſcutiẽtia 57. 62. 66. 107. 149. 226. 230. 249. 267. 277. 278. 281. 306. 315. 327. toto ca. 328. 331. 332. 387. & Tom. 1. pag. 19. 27. 30. 46. 47. 103. 104. 105. 207. 293. 296. 429
Oculorum ſcintillationibus braſsica medetur 66
Oculorum aduſtorum remed

medium 62
Oculorum inflammationes ſedantia 145.146.152. 166.222.231. 241.257. & Tom.4.pag.82
Oculorum plumbũ quo pacto tollatur 331
Oculorum nubeculas diſcutientia 62.174. 403.& Tom.4.pag.104
Oculorum cicatrices emendãtia 57. 62.174.403. & Tom.4.pag.19. 27.31. 46.47.104.200.201.205. 245. 404
Oculorum epiphoras inhibentia 51. 57.74.85.91. 96.101.105.143.145.151. 195. 197.224.226.327. & inde per totũ cap.330. 333.390. & Tom.4.pag. 45.47.103 106
Oculorum lacrymationes emendantia 205. & To. 4.pag.103.106. 401.403
Oculorum lippitudines curantia 395. & Tom.4. pag.22.27. 47. 105. 106. 178.201.202.290
Oculos luſcioſos, ſiue nyctalopas emendãtia 234.& Tom.1.pag.402.& Tom. 4.pag.104. 105. 201
Oculorum ægilopas curantia, vide Aegilopis morbi remedia.
Oculorum pterygia tollentia 205.& Tom.4.pag. 201.290
Oculorum epinyctidas ſanantia 51.58.223.& To. 4.pag.46.201
Oculorum hulcera purgantia 143.188.198. 205. 220. 234.333.& Tom.4. pag.82.105.291.404
Oculorum ſuffuſiones diſcutientia 147. 148. 33[?] & Tom.4.pagi.5.27.30. 102. 103.104. 200. 357
Oculorum argema, ſiue albuginẽ tollentia 57.16[?] 174. 201. 250. 251. 26[?] 278.327.& To. 4. pa.19. 27.32.46. 47. 103. 104. 105. 106.200.201.207
Oculorum ictu cruentorum remedia 166.& Tom.4. pag.105
Oculorum tumorem ruboremque ſedantia 195. 331.& Tom.4.pag.201
Oculis ſiquid inciderit, quomodo extrahendum 91. & Tom.4.pag.19
Oculorum ſordes purgantia 90.260.& To.4.pa.290
Oculorum affectorũ remedia 49.51.52.57.62.64. 73. 96.149. 166. 195. 19[?]

193. 205. 219. 220. 221. 224. 248. 249. 257. 267. 270. 271. 272. 274. 276. 327. & inde per totũ cap. 328. 330. & inde multa 380. 382. 383. 402. 403. 404. & Tom. 4. pag. 22. 27. 30. 31. 40. 45. 46. 82. 84. 103. 105. 152. 189. 193. 200. 290. 293. 297. 309. 359. 360. 397. 400. 401. 402. 403. 404

Oculos iumentorum pecorúmque illuſtrãtia 278. & Tom. 4 pag. 103

Oculi iumentorum anagallide curantur 328

Oculorũ ſuperſtitioſa medicamenta 230. 278. & Tom. 4. pag. 14. 22. 102. 105. 201

Odõtites herba qualis, eiúſq; in medicinu vſus 403

Odoramẽtorũ differẽtiæ tribus in rebus cõſiſtũt 120

Odoratorũ ſapor amarus ib.

Odoratiſſima quæ ſicciſſima 121

Odoratum reducentia 76

Odor halitus & veſtiũ mala bathro cõmẽdatur 226

Odores Natura in dies gignit 111

Odorum vis paulatim obtundit ſolertiam 154

Odor grauis corporis oleo myrteo corrigitur 225

Oenanthe herba, & ex ea medicinæ 153. toto cap.

Oenanthe, id eſt, flos labruſcæ 205. & To. 2. pa 211.

Oenãthe quãdo floreat 128

Oenanthes flos maximè durat ibidem

Oenanthe vnde dicta ibid.

Oenanthe vbi optima 205

Oenanthini olei natura, & medicinæ ex eo 223

Oenothera herba qualis, eiúſq; vſus 365. 373

Oenotheris herba magica 286

Oeta mons elleboro abundat 305

Oeteũ elleborũ optimũ ibi.

Oetũ herba Aegyptia 134

Olea & quercus inter ſe inimicæ 245

Oleæ radicis cortex quẽ vſũ habeat in medicinis 221

Oleæ partiũmq; eius medicina 220

Olea vbi non naſcatur 126

Oleæ florum medicinæ 221

Oleum omne ſtomacho contrarium 223

Oleo balſamino modicè vtẽdum 226

Oleũ balſaminũ cõtra omnes ſerpentes efficax 226

Olei factitij cōſideratio 223. & Tom.2. pag. 286. toto cap.
Oleis oderūt cucumeres 19.
Oleum ex rhaphani ſemine 22
Olei balſamini natura, & medicinæ ex eo 226
Oleum herbaceum quod, & ad quid utile 227
Oleum balſaminum oculorum claritati plurimum confert 226
Oleum balſaminum aconito aduerſatur ibid.
Oleum laurinum, & ex eo medicinæ 224
Olei medicinæ 223
Oleum quod optimum ibid.
Olei Omphacij natura, & medicinæ ex eo ibid.
Olei œnanthini natura, & ex eo medicinæ ibidem
Olei cicini natura, & ex eo medicinæ 224
Oleorum factitiorum varij uſus, & medicinæ 223
Oleum picem è pannis extrahit 246
Oleum calci ſolum miſcetur ibidem
Oleaſtri natura, & medicinæ ex eo 222
Oliuæ flores apes non attingunt 129
Oliuæ uſus, & medicin[æ] 221
Olera ne vermes rodāt 4[…]
Oluſatrum herba, & ei[us] natura [...]
Oluſatrum quid 1[…]
Olympias Thebana, medicinæ perita 100. & Tom. 4. pag. 67
Olympus Lyciæ mons 11[…]
Olyra frumenti genus 19[…] & Tom. 2. pag. 455. 45[…] 459. 462
Olyræ medicinæ 19[…]
Omphacij olei natura, & medicina ex eo [...]
Omphacij vini medicin[æ] 205
Omphacocarpos herba qu[a]lis 3[…]
Onitis origani genus [...]
Onitis herba eadem cū ori[…]gano Heracleotico 1[…]
Onochiles herba, & ex [eo] medicinæ 11[…]
Ononis herba ſpinoſa 13[…] 137. 384
Onopordon herba, eiuſq[ue] effectus, & medicinæ 40[…]
Onopyxos herba ſpinoſa 136
Onoſma herba qualis, eiuſ[que] effectus 40[…]
Ophioſtaphylos herba e[a]dem cum vite alba 20[…]

Ophiuſa, herbæ magicæ genus 285
Ophrys herba qualis, eiúſq; vſus 377
Opij veneni remedia 89. 325
Opion quid, & qualiter fiat 94
Opion ſomno mortem affert ibidem
Opij experimentum 94
Opion quomodo optime ſeruetur 95
Opion medicus 56.180
Opiſthotonicorum remedia 55. 57. 68. 83. 93. 100. 103. 142. 165. 179. 187. 255. 271. 364.369.388. & To.4.pag.52.180.205
Opopanacis vſus in theriaca 109
Oporice medicamentũ 276
Opuntia herba qualis, miráque eius natura 138
Orchis herba qualis, eiúſq; vſus, & medicinæ 360. 361.369.373.393
Oreon herba, polygoni genus 404
Oreoſelinon herba 32
Oreoſelini deſcriptio ac medicinæ 75
Orientis veſtis ex qua materia 271
Origani herbæ conſideratio, & medicinæ ex eo 88.125
Origani ſemen minimũ 125
Origanum & braſſica inimica 245
Origanum Heracleoticum quod 300
Orminij herbæ medicinæ 73
Orminos agrios herba 360
Ormini, ſiue Hormini herbæ genera, natura, medicinæ 201
Ornithogale herba qualis 138
Orobanchæ ſemen in medicinis 201
Orpheus poëta primus Græcorum de herbis aliquid prodidit 295
Orthopnoicis vtilia 81.92. 147. 149. 151. 152. 168. 182. 241. 252. 269. 278. 281.346.370.399. 406. 408.409.& Tom.4.pag. 36.193.245
Ortyx herba quæ 138
Oris halitus quomodo iucundior fiat 90.109. 194.& Tom.4.pag.81
Oris graueolentiam tollentia 182.218.243.& Tom.4.pag.49.51
Oris hulcera ſanantia 57. 69.74.83.87.90.97.99. 142. 143. 197. 205. 221. 231. 241. 244. 247. 261.

264. 274. 403. 405. & Tom. 4. pag. 28. 50. 70. 292. 293. 295. 296. 297. 359

Oris vitiorum remedia 97. 143. 187. 196. 219. 221. 222. 225. 231. 237. 247. 255. 272. 274. 275. & Tom. 4. pag. 51. 193

Oſſium fractorum remedia 55. 77. 205. 369. 394

Oſſa fracta quomodo è corpore extrahantur 106. 147. 201. 209. 210. 326. 327. 372. & Tom. 4. pag. 296

Oſyris herba qualis 403

Othonne herba qualis, & eius in medicinis vſus ibidem

Oxalidis herbæ conſideratio 101

Oxylapathon herba, & medicinæ ex ea ibid.

Oxymelitis confectio, & medicinæ ex eo 218

Oxymyrſine eadem cum ruſco 244

Oxymyrſines deſcriptio, & in medicinis vſus ibid.

Oxymyrſinum oleum, eiuſque natura 225

Oxypora medicamenta 107

Oxys iunci genus 140

Oxys herba eiúſq; vſus 404

Oxyſchœnos iũci genus 140

Oxytriphyllon quid 125

Ozænarum morbi remedium 273

P

Pæderos herba eadem cum cærefolio 43

Pæderos, acanthi genus 179

Pæoniæ herbæ conſideratio 300. 397

Pæoniæ medicinæ 369

Palearum hordei medicinæ 191

Palearum tritici medicinæ ibidem

Palimpiſſa quid 255

Paliuri medicinæ 273

Pallas. Quære Minerua

Pallorem inducentia 85. 86. 98

Palmarum foliis funes olim conficiebantur 10. & Tom. 2. pag. 335

Palmarum nobilitas vitibus oleíſq; proxima 22

Palmarum incommoda & noxæ ibid.

Palmarum medicinæ ibi.

Palmæ myrobalanum ferentis conſideratio ibid.

Palmæ vbi probatiſſimæ ibidem

Palmæ elates, ſiue ſpathes natura ibid.

Palmei vini medicinæ 216

Palp

Palpebrarum pili inordinati chondrilles maſtiche corriguntur 183
Palpebrarum vitiis medentia 232.254.256. 331. 333. & Tom. 4. pag. 19.27.47.145.201.202
Pampinorum medicinæ 204.207
Panacis, ſiue liguſtici, medicinæ 87
Panacea Æſculapij filia 300. & Tom. 4. pag. 346
Panaces chironion 301
Panacis ſapor 47
Panacis herbæ varia nomina 41
Panacis herbæ conſideratio 300.318.325.327
Panacis herbæ medicinæ 344.355.356. 359. 360. 362.364.365.366. 371. 374
Panchreſtos ſtomatice quo modo conficiatur 237. & Tom. 4. pag. 402
Pancration cichorij genus 65
Pangæi montis roſæ 115
Panicum, & ex eo medicinæ 193
Panis differentiæ, & medicinæ ex eo 195
Panis ſitanius quis, eiúſque uſus ibid.
Panis nauticus aluum ſiſtit ibid.
Panes ex lotometra Ægyptij paſtores conficiũt 174
Pane alio proceres, alio vulgus vtebatur 15
Panis aniſo conditur 90
Panis ſaluberrimus quis 177
Pannoniæ ſaliunca 122
Panorum morbi remedia 49.77.98.101.144. 148. 165. 167. 168. 170. 175. 177.192. 194. 196. 199. 200. 201. 220. 221. 233. 236. 248.250. 251. 254. 255.260.269.273. 289. 360.392.397. & Tom. 4, pag. 16. 21. 34. 39. 129. 194.199.292.361.398
Pantheræ aconito necantur 380. & Tom. 1. pag. 375
Pantheræ ſola odorata inter animalia 121
Papauer herba in honore habita apud Romanos 42
Papaueris ſuccus ſoporiferus, mortémq; afferens 93
Papaueris ſylueſtris natura, & medicinæ ex eo 94
Papaueris genera plura 93. & duobus ſequentibus capitibus
Papaueris medicinæ 93
Papaueris nigri ſuccus quo.

pacto colligendus ibid.
Papaueris genera, natura, ſatio, vſus 42
Papauerum capita à Tarquinio Superbo decuſſa ibidem
Papiliones aluearia infeſtantes quo necentur 132
Pappus, id eſt, lanugo quadam in plantis 137
Pappus herba, eadem cum Senecione 334
Papulas à triplici herba gigni 98
Papularum remedia 64. 242. 258. 367. & Tom. 4. pag. 39. 63. 178. 359. 361
Papyri fruticis medicina 267
Paralios herba, tithymali genus 96. 354
Paralyſis remedia 51. 68. 86. 187. 188. 256. 268. 306. 365. 389. 399. & Tom. 4. pag. 132. 179. 190. 193
Pariendi facilitatem præſtantia 92. 153. & Tom. 4. pag. 29
Parietes herbis pingi 160
Parnaſſi montis gramē 289
Paronychiarum, id eſt, vnguium morbi, remedia 147. 195. 205. 222. 244. 247. 290. & To. 4. pag. 25
Parotidum, id eſt, aurium apoſtematū remedia 49. 70. 86. 89. 100. 102. 105. 165. 167. 168. 178. 199. 200. 233. 234. 235. 249. 291. 397. & Tom. 4. pag. 14. 24. 39. 48. 109. 199. 203. 361
Parthenis herba, poſtea Artemiſia dicta 311
Partheniū herba quæ 134. 170. 302
Parthenium vnde dictum 170
Parthenij medicina 156. toto cap.
Parthorum reges qua herba vtantur in votis ſuſcipiendis 127
Partus necantia 81. 410
Partus faciles præſtantia 49. 57. 65. 80. 83. 92. 100. 153. 182. 242. 248. 251. 277. 283. 287. 290. 374. ferè per totum cap. 377. 385. 406. 409. & Tom. 4. pa. 14. 29. 38. 67. 68. 85. 142. 185. 215. 403
Partus mortuos ex vtero euocantia aut expellētia 65. 68. 80. 83. 105. 148. 151. 173. 198. 219. 227. 228. 250. 251. 253. 270. 374. 375. 376. 377. & Tom. 4. pag. 67. 68. 81

Part

Partus quorumlibet animaliū extrahentia 281
Paſtinaca herbæ conſideratio 24
Paſtinacæ quomodo & quādo ſerenda ibid.
Paſtinaca erratica, & medicinæ ex ea 55. per totum cap. 321
Paſtinacæ ictus remedia 197. & Tom. 4. pag. 44. 194. 197
Pauperis cœna ſcolymus 181
Pauſiæ pictoris & Glyceræ amicæ eius inuentū 112
Pauſiæ pictoris Stephanoplocos tabula ibid.
Pax & bellum naturæ in plantis 48
Pecten veneris, herba, eiúſque in medicinis vſus 288
Pectoris ægritudinis remedia 58. 59. 64. 73. 77. 79. 83. 91. 93. 103. 106. 146. 149. 166. 168. 195. 200. 233. 238. 241. 251. 255. 256. 269. 270. 277. 280. 291. 303. 344. 345. 346. 347. 351. 361. 388. 390. 400. 408. 409. 410. & Tom. 4. pag. 52. 84
Pecunia vi diſcreta ſunt elementa naturæ 16
Pecori balatus quo concitetur 84
Pecus rhododēdro necatur 268
Pecora in Ponto felle carent 388
Pecora maximè laſerpitio herba veſcuntur 13
Pecorum medicinæ 200. 278. 306. 328. 347. & Tom. 4. pag. 83. 125. 129.
Pediculis veſtes quid liberet 371
Pediculi ocimo generantur 75
Pediculi quibus perimantur 188. & To. 4. pa. 360
Pelecinon herba, eiúſque vſus 406
Pelignorum linum quale 6
Pelles erythrodano tinguntur 268
Penſiles cucumerum horti 18
Penſiles horti Semiramidis in Aſſyria 14
Penſilium balnearum vſus quando 341
Pentapeta herba fraga gignens 320
Pentaphyllon herba ibid.
Pentorobos herba 300. 397
Peplion herba, eiúſque vſus 96
Peplos herba qualis, eiúſque vſus in medicinis 405

Peponum natura, & medicinæ 51
Pepones in genere cucumerum qui dicantur 19
Pepones quomodo toto anno ſeruentur ibid.
Peptica medicinæ 94
Percuſſorum remedia 218
Perdicion herba vnde dicta 138
Perdicion herba qualis, eiúſque vſus & medicinæ 156
Perdix qua herba delectetur 138
Perdices quomodo pugnaciores fiant 176
Pericarpon bulbi genus, eiúſque genera & medicinæ 325
Periclymenos herba, eiuſq; vſus in medicinis 406
Pericles Mineruæ monitu vernulam ſibi carum parthenio herba ſanauit 170
Periodicæ febres quo pacto curentur 52
Peripneumonicis, id eſt, pulmonis morbo laborantibus, vtilia 88.188. 233.280.348.405
Periſſon Strychni genus 157
Periſtereon herba qualis 319.324.383
Periſtereonis herbæ medicinæ 328.372.375
Perniciem omnem ſelagine herba auerti 270
Pernionum remedia 52. 64.168.177.178.186. 192.197.199.221.230. 233.362.363.386.& Tom.4.pag.38.60.199. 250.360
Perpenſa herba quæ, & ex ea medicinæ 145
Perpreſſa herba qualis 358
Perſarum reges qua herba ſeſe muniant aduerſus omnia tum animi tum corporis incommoda 284
Perſarum reges qua herba corporis venuſtatem ſibi concilient 285
Perſarū legatis latace herba à Rege accepta omnium rerum copiam ſuppeditare credebatur 342
Perſicorum vſus, & medicinæ ex eis 236
Perſicum innocuum cibis ibidem
Perſolata herba quæ 321
Perſolatæ herbæ medicinæ 343.360.367. 371.372
Perſolutæ herbæ conſideratio 158. toto cap.
Perſonata herba, Græcis arcion

arcion 319.321
Pedum morbos qui non ſentiant 194
Pedes gallinacei, herba qualis 331
Pedum clauorum remedia 52. 90. 106. 144. 186. 192
Pedum morbi remedia 52. 71.177.178.192.198.218 238.249.258.& Tom.4. pag.129.192.361
Peſtilentiæ medicinæ 216. 242.281.360.& Tom.4. pag.415
Petilij floris conſideratio, naturáq; 123.124
Petræa braſsica vino inimica 69
Petræa braſsica qualis, & ex ea medicinæ ibid.
Petreij Atinatis in Cimbrico bello facinus 162
Petreius Atinas graminea corona donatus ibid.
Petreius, ſiue (vt alij legut) Petridius, vt alij, Petricus, Ophiacorum autor 181
Petronius Diodotus medicus 66
Petroſelinum vnde dictum, & medicinæ ex eo 75. toto capite
Peucedanum herba totum annum in vmbra aſſeruatur 411
Peucedani herbæ medicinæ 322. 326. 328. 343. 344. 345.346. 348. 351. 355. 356.359.365.366.369. 370.373.375.376
Pezicæ, fungorum genus 12
Phacos lentis ſylueſtris genus, & ex eo medicinæ 197
Phagedanæ hulcerum exedentium genus 54.364
Phagedanarum remedia 54. 55. 62. 78. 86.209. 234.235.268. 281. 364. 373. & Tom.4. pag. 65. 66.360
Phalangion herba quæ, eiúſque in medicinis vſus 407
Phalangiorum morſus remedia 72.153.175. 219.243. 249. 261. 263. 265. 286. 322. 323. 333. 385. 386. 407. 409. & Tom.4 pag. 94.191. 194
Phalangites herba, eiuſque in medicinis vſus 407
Phalaris herba qualis, eiúſque in medicinis vſus ibidem
Phaon qua arte Sappho poetriam ad ſui amorem

pellexerit 165
Pharnaceon herba, Pharnacis regis inuentum 301
Phaſganion herba diuerſa à lonchitide 326
Phaſelidis lilium rubẽs 117
Phaſelinon oleum quod, eiúſq; in medicinis vſus 226
Phellandrion herba qualis 407
Pheneus Arcadiæ locus 299. & Tom. 1. pag. 140. & Tom. 4. pag. 162
Phenion herba, & medicinæ ex ea 152
Philanthropos herba qualis 288. 385
Philetaria herba quæ, & vnde dicta 309
Philipporum roſa centifolia 115
Philiſtio medicus 55. 76
Philochares, id eſt, marrubium, herba 103
Philopes herba 103
Philura funes olim factitati 10
Philyra in coronis quis bracteas primus addiderit 113
Phlegmonas rhaphani illiti curant 54
Phlegræum crocum quale 119
Phleos herba quæ, eiúſque vſus in medicinis 166
Phlomos, id eſt, verbaſcum herba 323
Phlox coloris tantum gratia in coronamentis expetitur 126
Phœnicea herba, & ex ea medicinæ 194
Phonos herba 136
Phreneticorum remedia 50. 60. 68. 79. 92. 25. 261. 366. & Tom. 4. pag. 81. 378
Phrygius flos quando prouenia 128
Phryniõ herba qualis 324. 369. 406
Phthiriaſis morbi remedia 50. 60. 103. 208. 226. 24. 250. 263. 264. 265. 30. 326. 371
Phthiſicorum remedia 59. 60. 106. 170. 179. 181. 252. 255. 279. 281. 28. 314. 347. 364. & Tom. 4. pag. 35. 36. 38. 62. 63. 132. 213. 398
Phu nardi ſpecies 146. & Tom. 2. pag. 190
Phycos thalaſſion quid, & iúſq; genera & vſus 363. & Tom. 2. pag. 243
Phyllanthes herba leuiter aculeata 137

Phyll

Phyllon herba quæ 169
Phyteuma herba 407
Picatum vinum quod 215
Picris, lactucæ genus 33
Picris toto anno floret 138
Picris verrucas tollit 176
Pictura herbarum fallax 294
Picus Martius pæoniã eſſo dictibus infeſtus 300.318
Pili ne naſcantur 69
Pili qua arte renaſcantur 144
Pilos reddentia 205. & To.4.pag.67.212.323
Pilos è corpore detrahentia 204.232.& To.4.pag.27.31.92.102.144.172.320
Pilus coriis quo pacto detrahatur 238
Pineæ nucis natura, & ex ea medicina ibid.
Pinguedinem facientia tollentiáq; 213.& Tom.4. pag.36.37.
Pinguedinẽ augentia 240. & To.2.pag.177
Pinorum erucæ pityocampæ dicuntur 219
Pini arboris natura & medicinæ 238
Piperis ſaporem imitantia 47.395.410
Piperitis, id eſt, ſiliquaſtrum 47
Piperitidis herbæ cõſideratio, natura, medicinæ 88
Piſces necantia 61.355
Piſces ægroti in piſcinis quo modo ſanentur 74
Piſces capiendi ratio 317. & To.2.pag.10.18
Piſſaſphaltos quid, & eius medicinæ 256.& Tom.4.pag.357.
Piſſelæon quid 250.255
Piſsini olei vſus 227
Piſtaciorum natura, & ex eis medicinæ 240
Piſtana herba 140
Piſtolochia herba quæ 317.318.327
Pituitæ morbi remedia 53.61.63.80.82.84.100.102.106.153.181.194.195.200.209.219.236.238.241.243.253.258.259.264.277.306.308.327.351.352.354 361.367.395.410.& To.4.pag.50.178.193.199.207.400
Pituitæ gallinarum, & gallinaceorum remedia 61.264.270.& Tom.2.pag.94.toto cap.
Pituitas pecorum & iumẽtorum ſanãtia 306.358
Pityocampæ, id eſt, pinorum erucæ 219

Pityocāpæ morſus remedia 223.& To.4.pag.36.97
Pityuſæ fruticis deſcriptio 253
Pityuſæ medicinæ ibid.
Pix quid 215
Picem oleo extrahi 246
Picis natura,genera, bonitas,med cinæ 255
Piceæ partiū medicinæ 252
Plagarum interaneorum remediura 72
Plagarū corporis remedia 370.371.toto cap.
Plagis quæ lina aptiſſima 5
Plantaginis herbæ conſideratio, & ex ea medicinæ 313.324.328
Plantaginis herbæ medicinæ plures 342.344.345.346.347.348.349.355.362.364.365.366.367.368.369.371.372.375.376
Platani, eiúſque partium medicinæ 257
Platyphyllon tithymali genus 355.367.
Platys neruus agarico ſanatur 359
Pleuriticorū remedia 55.88.147.187.188.200.233.250.269.275.348.358.
Pliſtolochia herba,eiuſque vſus in medicinis 55.327
Pliſtonicus medicus 34
Plumbago herba, eiúſque vſus in medicinis 33[?]
Plumbum, oculi vitiū,eiuſque remedium 33[?]
Poculum aureum quid apud medicos 269
Podagra nouus morbus,nec incurabilis,& cur Latinū nomen non habeat 362
Podagra olim rarior ibid.
Podagræ morbi remedia 49.50.52.55.66.67.68.81.94.97.108.145.155.168.169.170.175.178.179.186.191.194 197.201.207.222.232.234.251.258.259.260.261.270.281.291.306.308.384.391.393.& To.4.pag.8.13.21.22.24.27.29.33.38.39.59.toto ferè cap.129.toto ferè ca.175.213.303.357.398
Podagræ iumentorum remedium 201
Podicis morbi remedia Quære Sedis remedia
Polemonia herba quæ & philæteria 309.318
Polemonij, ſiue polemoniæ herbæ medicinæ 318.348.356.359.372.374
Polenta & ex ea medicinæ 192

Polenta quid ab hordei ſarina diſtet ibid.
Polij herbæ mira in mutãdo foliorũ colore natura 122
Polij genera duo ibid.
Poly vſus & medicina 148
Polion herba ad gratiam & gloriam acquirendam efficax ibid.
Polion herba Heſiodi & Muſæi laudibus celebrata 122.148.295.
Pollionis Romuli ſenecta 189
Pollutio nocturna quo compeſcatur 64.81.97.& Tom.4.pag.306
Polyanthemon herba 404
Polyacanthos herbæ & folio & caule ſpinoſa 136
Polycnemon herba qualis, & eius vſus in medicinis 373
Polygala herba qualis 406
Polygala herba pota lactis abundantiam facit ibid.
Polygonaton herba 404
Polygonoides herba qualis, & eius in medicinis vſus 279
Polygonon herba quæ, & ex ea medicina 404
Polygoni herbæ medicinæ 376
Polypodij herbæ medicinæ 352.363.367
Polypi morbi medicinæ 332
Polyrrhizon herba 305.317.407
Polytrix, ſiue polytricha, ſiue polytrichon herba, eiuſque vſus & medicina 175.325.373
Pomi ferarum arborũ earũmq; partium, florũ, & fructuum medicinæ 228
Poma iumẽtis quomodo portatu ſint facilia 245
Pomorum genera plura, & ex eis medicinæ 229
Pomona dea 203
Pompeius Lenæus Magni Pompeij libertus 293.294.& To.4.pag.311
Pompeius Lenæus Magni Pōpeij libertus Gramaticæ artis doctiſſimus 294
Pompeius Cneus Mithridatem ſuperat 240
Pōponius Sextus qualiter podagra liberatus 191
Ponderũ nomina, corũmq; interpretatio 158
Pontica cera optima 133
Pontica anates veneno viuunt 293
Pontinæ paludes 342
Populi arboris medicinæ 257
Porcius Latro Rhetor clariſſimus

riſsimus 85
Porcij Latronis diſcipuli qua ratione pallorem contraxerunt ibid.
Porri herbæ cōſideratio 28
Porro ſectiuo autoritas à Nerone data 28
Porri ſatio, & cura ibid.
Porri vbi optimi 29
Porri ſectiui genera duo ibi.
Porri ſuccus ſine cruciatu perimit ibid.
Porri ſemen quale 45
Porris trāſlatio prodeſt 46
Porri ſectiui medicinæ 58
Porrum capitatum, & ex eo medicinæ 59
Porrigines capitis quomodo tollantur 291
Porriginis remedia 71. 77. 81. 250. & To. 4. pag. 45. 101
Portulacæ herbæ natura, genera, medicinæ 96
Portulacæ vſus ibid.
Potamautis herba qualis 285
Potamogeton herba, & eius medicinæ 350
Poterion herba qualis 324. 406
Pothos herba & flos 128
Potnienſi in agro paſti aſini rabie inflāmantur 316
Præcipitatorum ex alto remedia 2[…]
Præcordiorū remedia 5[…] 72. 76. 88. 91. 93. 14[…] 146. 150. 157. 165. 18[…] 192. 214. 224. 227. 2[…] 282. 291. 308. 334. 3[…] 356. 395. 410. & Tom. 4. pag. 121
Prægnantes quæ cauere d[…] beant 81. 105. 241. 3[…] & To. 4. pag. 144
Prægnātiū fœminarū re[…]dia in malacia 229. 3[…]
Praſion herba, id eſt mar[…]biū, & eius medicinæ 1[…]
Praſiō origani genus 88. […]
Praxagoras medicus 54. […]
Praxagoræ medici la[…] ætáſque 3[…]
Preſteris ſerpentis mor[…] remedia 96. 274. […] Tom. 4. pag. 191. 195
Primatum apud reges p[…]tomedia herba Magi p[…]licentur 2[…]
Priſcorum diligentia 2[…]
Procax natura in m[…] alienus 3[…]
Prætides à Melampode q[…] herba ſanatæ 3[…]
Profluuij genitalis rem[…]dium 5[…]
Profluuij muliebris rem[…]dium 15[…]
Propolin apes ex quo […] ci[…]

ciant 258
Propolis alucorum, eiúſq; in medicinis vſus 187
Proſedamũ equorum ſegniter coeuntium 361
Proſerpinacæ herbæ medicinæ 243.407

Prouerbia ſpatſim à Plinio hoc in Tomo vſurpata.

Ede naſturtium 39
Multa Syrorum olera 56
Sapiẽtia vino obũbratur 213
Pruni medicinæ 236
Prunorum vſus ibid.
Prunorum ſylueſtrium medicinæ ibid.
Pruriginis remedia 60. 64.89.208.367. 382. & To.4.pag 63.179
Pruritum corporis tollentia 102. 147. 199. 200.207. 208. 217. 242. 250. 390. & Tom.4.pag.35.39.85. 141.174.213.357.359
Pſeudanchuſa herba qualis, eiúſque in medicinis vſus 172
Pſeudobunion herba qualis, eiúſque vſus in medicinis 282
Pſeudodictamnũ herba 316
Pſeudodictamnum herba, & ex ea medicinæ 350. 375.377
Pſilothri vim habẽtia 168. 260.265.377.395.& To. 4.pag.68.69.216
Pſilothrum herba eadem cum vite alba 208
Pſimmythij veneni remedia 189.223
Pſoræ morbi, id eſt ſcabiei, remedia 49.59.68.69. 80.89.103.178.204.207. 208. 209. 224. 227.232. 234.276.355.& Tom.4. pag.174.204.290
Pſychotrophon herba quæ 314
Pſyllij herbæ medicinæ 346. 349.357.362.363. 366.367.372.375.376
Pſyllion herba qualis 327
Pſyllorum gens virus habet ſibi innatum ſerpentibus exitiale 323.& Tom. 1. pag. 292.373.& To.2.pag.130
Pteris herba filicis genus 396
Pternix, cacti herbæ caulis 137
Pterygiorum remedia 104. 209. 233. 244.247.272. 290. 344. 374. 383. & Tom.4.pag.138.201.303. 309.360
Pubertas quo coerceatur ne erumpat 154

Pueri ne debiles fiant 67
Puerorum hulcera in capite quo ſanentur 82
Puerorum morbi remedia. Quære Infantium morbi remedia.
Pulchritudinem faciei ſeruantia 150.151.
Pulchritudinem inducentia 285.325
Pulegium herba brumali floret tempore in carnariis 40. & To.2.pa.492
Pulegij coronam prodeſſe capiti 83
Pulegij ſexuum differentia ibidem
Pulegij ſylueſtris natura & medicinæ 84
Pulices quomodo necentur 83.88.166.172.259
Pulmonis morbi remedia 58. 149. 250. 251. 281. 346. 347. 388. & To.4. pag.27.35.52.121.207
Pulmoni contraria 197
Pulte corpus augetur 193
Punctiones ſectionéſue ne ſentiantur, mandragoræ ſuccus ſolet præſumi 330
Punctionum laterum remedia 145
Punica cera optima 133
Punica apyrina ſtomacho inimica 229
Punica vinoſi ſaporis dulcibus vtiliora ibid.
Punici mali genera, natura, medicinæ ibid.
Punica in malo quid cytinus appelletur, eiúſq; in medicinis vſus 230
Punici mali radicis medicina 231
Punici nucleorum medicinæ ibid.
Punicum malum ſylueſtre eiúſque vſus in medicinis ibid.
Purgationes mulierū. Vide fœminarum purgationes.
Purpuræ pretioſiſſimæ vnde aduehantur 123
Puſtulas in corpore gignentia 354.396
Puſtularum corporis remedia 96.103.192.195. 197.220.221.243.& To. 4.pag.63.83.303.361
Putredinem inhibentia 98.249
Putreſcere corpora mel non ſinit 151
Pycnocomon herba, eiúſque vſus in medicinis 351
Pyra Oetæ mōtis locus optimū habet elleborū 305
Pyra decocta mire ſalubria 231
Pyra cum melle decocta ſtomachum

machum adiuuant 232
Pyri ſylueſtris vſus, & medicinæ ibidem
Pyrorum natura, & medicinæ, vſuſq; in cibis 231. *& inde*
Pythagoræ liber de ſcillæ herbæ medicinis 25
Pythagoræ de braßica liber 66
Pythagoras omniũ primus athletas à ficis ad carnes tranſtulit 233
Pythagoras primus in noſtro orbe Magicas herbas celebrauit 283. *& To.* 4. *pag.* 112
Pythagoræ liber de herbarum viribus 296
Pythagoræ liber de herbis Cleemporo medico. à quibuſdam adſcriptus 284
Pythagoræ peregrinatio 296. *& To.* 4. *pag.* 112
Pythagoricorum vanitates 165
Pythion, bulbi genus 25
Pyxacanthos ſpinæ genus 273. 276. *& To.* 2. *pa.* 187
Pyxacanthi baccæ in medicina 283

Q

Quadrupedes omnes necantia 269. 323
Quadrupedum remedia 81. 168. 200. 377. *& Tom.* 4. *pag.* 171.
Quartanæ febris remedia 61. 92. 153. 166. 159. 175. 198. 211. 308. 313. 366. *& Tom.* 4. *pag.* 13. 15. 24. 25. 26. 27. 31. 32. 62. 89. 135. 193. 211. 358
Quercus & olea inimicæ 245
Quercus & iuglans inimicæ ibidem
Quinquefoliũ herba quæ, & eius vſus in medicinis 320
Quinquefolij medicinæ 342. 343. 344. 346. 351. 357. 359. 360. 363. 365. 366. 368

R

Radices fungi quidam nullas habent 12
Radicibus carent tubera 11
Radices quibus ſingulæ ibi.
Radicũ hortenſiũ differẽtiæ plures ibid. per totũ cap.
Radices herbarum quæ inutiles 53
Radice ſimul & ſemine naſcentes herbæ 32
Radicis oleæ medicinæ 221
Radiculæ herbæ conſideratio 14. 306
Ramicis morbi remedia 80. 181. 191. 249. 357. *& Tom.* 4. *pag.* 145

Ranis aduerſantia 313. 323.324.325. & Tom. 4. pag.22.192.195

Ranunculus herba, ciúſque genera & vſus in medicinis 335

Raporum ſpecies tres 21. & To.2.pag.470

Raporum ſexus 21. & Tom.2.pag.470

Rapis folia quando detrahenda 32

Raporum ex ſemine veteri braßicæ fiunt, & è contrario 44

Raporum medicinæ 52

Rapi ſylueſtris conſideratio, & medicinæ 53

Raucitatis remedia 60.187

Rauennæ ſolum aſparagis aptiſsimum 16.39

Refrigerantia corpus 65. 66.97.98.145.166.205. 216.237.264.268.272. 277.286.210.327.330. & To.4.pag.361

Regia ſcopa herba quæ 119. 314

Regius morbus idem cum arquato ſiue ictero 189

Regij morbi conſideratio 368

Regij morbi remedia 50. 51.59.60.64.65.71.73. 76.81.85.89.99.101. 146.148.154.189.198. 200.239.244.252.253. 263.268.269.270.334. 345.368.383.390.393. 398.& To.4.pag.22.134. 175.207.429.458

Regium morbum atriplice herba gigni Pythagoras putauit 98

Regius morbus vnde dictus 189

Religionis exemplum 270. & Tom. 1. pag.164.320. 348.& Tom.2.pag.83.& To.4.pag.9

Remedia natura parata eſſe voluit 246

Renes purgantia 107.& To.4.pag.207

Renibus contraria 69.198

Renum doloris remedia 51.55.59.73.74.79.146. 155.165.166. 172. 175. 176.181.197.218.228. 233.239.244.253.267. 288.348.356.358.398. 408.409.& Tom.4.pag. 19.29.39.54.63.84.208. 319.356.

Renum lapides quo pacto eximantur 178

Renum harenas pellentia 174.334

Renibus vtilia 65.180. 181.207.210.226.238. 253.

253.347.387.& Tom.4. pag.35
Reſeda herba qualis, & eius in medicinis vſus 408
Reſinæ natura, genera, medicinæ 253
Reſinæ ex quibus arboribus, & quæ earum optima ibidem
Retibus quod linum aptiſsimum 5
Retouina lina ibidem
Reges hortos colere ſoliti 15
Regum gratiam protomedia herba conciliari putarunt Magi 284
Rhacoma herba qualis, eiúſque vſus & medicinæ 408
Rhagadum, id eſt, ſciſſurarum, quæ in ſede proueniunt, remedia 222.225. 235.236.255.261.273. 276.& Tom.4.pa.20.82
Rhamnos rubi genus, & ex eo medicinæ 275
Rhapeion herba, eiúſque vſus in medicinis 400
Rhaphanorum conſideratio 21.& inde
Rhaphanum vomitum concitat 55
Rhaphani è ſemine Aegypty oleum conficiunt 22. & Tom.2.pag.287
Rhaphanus ructus concitat 22
Rhaphani ructus fœtorémq; drupæ cohibent ibidem
Rhaphani plura genera ibi.
Rhaphanus quomodo ſerendus ibidem
Rhaphani ſuccus aurium grauitati confert 55
Rhaphani in Germania maximi 22
Rhaphani qua arte in magnitudinem inuſitatam excreſcant 23
Raphani in Aegypto nitro dulciores redduntur ibi.
Rhaphanorum amaritudo ſalſugine corrigitur ibid.
Rhaphani coctura dulceſcunt ibidem
Rhaphani crudi vomituris vtiles ibidem
Rhaphanus in tẽplo Delphico ex auro dicatus ibid.
Rhaphani in Aegypto ſuauiſsimi ibidem
Rhaphani hyberno tempore in cibis vtiliſsimi ibidem
Rhaphano maximum cum vite odium 24
Rhaphanus foliis detractis iucundior euadit 32
Rhaphanis aquæ ſalſæ vtiliſsimæ 45
Rhaphanis tranſlatio optima 46
Rhaphani ſylueſtris conſide-

ratio, & medicina 53
Rhaphanos agria herba qualis, eiúſque in medicinis vſus 355
Rhaphanini olei in medicinis vſus 226
Rhaphanitis, iridis genus 121
Rheumatiſmus quid 171. 185. 195. 313
Rheumatiſmis medẽtia 171. 185. 195. 208. 217. 220. 222. 223. 241. 247. 313. 315. 331. 373. 396. 404. & Tom. 4. pag. 25. 53. 207
Rhexia herba qualis, eiúſq; medicina 172
Rhinodiſia herba 392
Rhizias quid 13
Rhizotomos, iridis genus 121
Rhododendros frutex, eiúſq; natura, & medicina 268
Rhododendri flos amentiam facit 131
Rhodora herba, eiúſq; medicina 287
Rhododaphne fruticis genus, eiúſque natura 268. & Tom. 2. pag. 333
Rhœa, papaueris genus 42. 95
Rhopalos herba qualis, & vnde dicta 311
Rhus herba qualis, & ex ea medicina 268
Rhus erythros fruticis genus, & eius medicinæ ibi.
Ricini canum quo pacto necētur 171. & To. 4. pa. 137
Rigandi horti quibus ſint horis 46
Rigandorum hortorum ratio ibidem
Riſus quo concitetur 285
Roboris viſci medicina 248
Roboris pilularum vſus in medicina ibidem
Romani annis ſexcentis qua medicina vſi 66
Romani legati ſagmina geſtabant 160
Romanorum priſcorum ſeueritas 113
Romani vincendo victi ſunt 246
Romanorum legati verbenacam ad hoſtes portabant 160. 319
Romanorum ritus imperij magnitudo perdidit 246
Romani reges hortos colue re 15
Romanæ plebis in Auentinum ſeceſſio 16
Romanorum vectigal maximum ex herbis ibidem
Romani, velut lux altera, à Deo dati ſunt 379
Romuli pollionis ſenecta 189
Rores paluſtribus omnibus defectis inimici 140
Roſarum conſideratio plena 115.

115. toto capite
Roſarum vis & vſus 142
Roſarum medicina 143
Roſarum ſucci vſus ibid.
Roſarum ſeminis vſus & medicinæ ibidem
Roſarũ vngues qui 142. 143
Roſarum variæ differentia 115
Roſa ſylueſtris quæ, miráq; eius natura 297. & Tom. 1. pag. 389
Roſarum coronæ in cubiculis quare habitæ 83
Roſarum germinatio 115
Roſæ in cibos condiuntur 144
Roſarum varij vſus 115
Roſarum vſus in medicinis ibidem
Roſarũ in menſis vſus ibid.
Roſarum genera plura ibi. toto capite
Roſæ vbi nobiliſsimæ ibid.
Roſarum folia vt minimũ quina ibidem
Roſæ tranſlatione proficiunt ibidem 117
Roſa centifolia 115. 116
Roſa Græca ac Græcula 16
Roſa vbi hyeme tota ibid.
Roſis cæli temperiem conferre ibidem
Roſæ quæ loca ament ibid.
Roſa ex ſemine tardiſsimè prouenit ibidem
Roſa qualiter præcox fiat 17
Roſa quando, & vbi odoratior 120
Roſa nouiſsima florum prima deficit 128
Roſarum frutex quandiu duret 129
Roſaria quando deponenda ibidem
Roſis apes delectantur 129
Roſmarini natura, genera, medicina 269
Roſmarini ſemen cachrys ibidem
Roſtrata corona gramineæ cedit 161
Rubiæ herbæ conſideratio, genera, bonitas 14
Rubiæ varia nomina & medicina 268
Rubi natura, vſus, medicinæ 273. 274
Rubi ſpecies plures 274. 275
Rubi roſam ferentes 274
Rubi genus rhamnus, & ex eo medicinæ 275
Rubus Idæus, & ex eo medicinæ 275
Ructus prouocantia 76. 88. 91. 93. 102. 142. 185. 256. 331. 350. 355. 409
Rufi Iulij mors qualis 338
Rugæ corporis quo tollantur 80. 144. 177. 197. 210. 224. 363. & To. 4. pag. 39

Rumbotino arbori rhodora herba adnaſcitur 287
Rumicis herbæ cōſideratio, & medicinæ 101.343
Ruptorum remedia 57.61.65. 152. 169.178.179.180.209. 215. 226.250.259.277.279.348.371.383.399.408.409.& Tom.4.pag.39
Ruſco Italia in cibis vtitur 134.
Ruſcum idem cum oxymyrſine 244
Ruſci fruticis medicinæ 155
Ruſticorum baculus ex ſilere, eiúſq; vſus 264
Rutæ herbæ conſideratio 39.40.78
Ruta ſylueſtris, & ex ea medicinæ 78
Ruta mas & fœmina 78 79
Rutam Pythagoras falſò putauit oculis noxiā eſſe 79
Rutæ natura feruens eſt 81
Ruta ſudorem inhibet ibi.
Ruta generationem impedit ibidem
Ruta partum necat ibidem
Ruta muſtelæ vires reſpuent 78
Ruta furto ſublata fertilior 32
Ruta quibus gaudeat, & quibus non 39.40
Rutæ amicitia cum fico 40
Ruta quomodo ſeratur ibi.
Ruta ferro tangi non vult 44
Rutæ genera & medicinæ 78
Rutæ ſuccus copioſior veneni noxiam obtinet 78
Ruta cicutæ contraria ibi.
Rutæ medicinæ 68.223
Ruta antidoti vim habet aduerſus aconitum viſcúmque 78
Rutarum muſtum 40
Ruteni Galliæ populi 5.& Tom.1.pag.99
Ruteni populi ex lino vela conficiunt 5

S

Sabinæ herbæ conſideratio, genera & medicinæ ex ea 270
Sabinus Tyro ſcriptor librū Cepuricōn edidit 44
Sacopenium medicinis tantum naſcitur 42
Sacopenij natura, medicinæq; 93
Sacer ignis. Vide Ignis ſacer
Sacris quibuſdam Britannicæ mulieres glaſto illinebantur 159
Sacrilegorum in Aethiopia pœna 285
Sagapeno ſilphium adulteratur 12

Sagapenum quid 93
Sagittæ venenatæ remedia 96. & Tom. 4. pag. 39
Sagittas venenatas e corpore extrahentia 96. 186
Sagitta herba paluſtris 140
Sagittas è corpore extrahentia 315. 316. 372. 373
Sagmina Romanorum ex verbena 160
Salamandræ veneni remedia 78. 167. 210. 219. 223. & Tom. 4. pag. 36. 92. 192. 193. 195
Salem nimium coqui quo pacto cibis eximant 246
Salis vicem ſupplet rhus in opſoniis 266
Salſitudines corporis quomodo minuantur 83. & Tom. 4. pag. 37
Salſis aquis quæ herbæ gaudeant 45
Salſus ſapor non naſcitur 46
Salicaſtrum, genus labruſcæ 208
Saliorum ſutiles coronæ 114
Saliuncæ herbæ conſideratio, naturáque 122
Saliunca herba nobiliſsimi odoris 121
Saliunca vbi copioſe proueniat 122
Saliuncæ herbæ medicinæ 148
Salicis fructus ante maturitatem in araneam abit 260
Salicis partium medicinæ ibidem
Salicis ſuccus triplex ibid.
Saluiæ herbæ natura, medicinæq́; 345
Sambuci genera, medicinæq́; 258
Samoli herbæ mira natura 270
Sampſuchum herba eadem cum amaraco 127. 152
Sampſuchum vbi optimum, & ex eo medicinæ 152
Sampſuchinum oleum quale, & ex eo medicinæ ibidem
Sanguinaria herba 404
Sanguineæ virgæ natura, & vſus 263
Sanguineis virgis ſata à vermibus tuta præſtantur 45
Sanguis qua ratione augeatur 63
Sanguine humano quæ animalia naſcantur 371
Sanguinis taurini epoti remedia 235
Sanguine humano quidam ſolia in balneis temperarunt 339
Sanguinis per vrinam red-

diti remedia 73
Sanguis vulnerum quo pacto cohibeatur 198
Sanguis inutilis quomodo extrahatur 54.144.151
Sanguis ne nimis concreſcat 150.226
Sanguis copioſus & craſſus quomodo per nares pellendus 393
Sanguis in ventre veſicáve concretus quo pacto abſumatur 154
Sanguis præciſa vena effluens, iſchæmone herba ſiſtitur 314
Sanguis tenuior quo pacto condenſetur 271
Sanguinis vitia quo modo corrigantur 346.& Tom.4.pag.402
Sanguinē conglobatū & concretum, diſcutiētia 185. 217. 218. 234. 253. 258. 290.397.& To.4.pa.357
Sanguinem reiicientiū excreantiúmve remedia 50.54.59.61.66.68.76. 82.101.143.192.193.195. 204. 205. 206. 210. 221. 222. 227. 228. 230. 231. 238.239. 240. 243. 248. 256. 260. 263. 271. 272. 274.344.346.347.350. 370.382. 385. 388. 402. 404. 408. 411. & To.4. pag. 52. 84. 85. 121. 122. 181.319.360.401
Sanguinem vulnerum ſiſtentia 166.198.204. 237.343.382. & Tom.4. pag.182.303
Sanguis per nares profluens quo pacto ſiſtatur 58. 79.82.89
Vide Natium Sanguis.
Sanguis cum vrina effluens quopacto cohibeatur 73
Sanguinem ſiſtentia 62. 71.79.82.109. 143. 165. 176. 195. 217. 237. 239. 248.257.275. 279. 314. 358.269. 370. 382. 400. 405.et To.4.pa. 8.21.65. 81. 139. 213. 248. 294. 295. 358. 359. 360. 400
Sanguiſugæ epotæ remedia 81. & Tom.4.pag.44
Sapæ medicinæ 219
Sapientiū conuētus iuuenes Athenis etiam comeſſabundi frequentabant 113
Sapientiam vino obumbrari, Prouerbium 213
Sapientiſſima animalium quæ fruge veſcūtur 190
Saporesherbarū hortēſiū 46
Sappho in amorem Phaonis quo philtro pellecta 165
Sarcocollæ lacrymæ conſideratio & vſus 276
Sardiniæ venenatum 74

Sarmatæ equis ad Venerem ſegnioribus quomodo medeantur 361
Sarmatæ corpora ſua herbis pingunt 159
Sarmentorum vitium medicinæ 206
Satureiæ herbæ conſideratio, natura, ſatio, vſus 42
Satyrij appellatione quid Græci intelligant 361
Satyrij herbæ conſideratio 317.361.369
Sauriõ, ideſt, ſinapi herba 43
Saxifragum herba quæ 176
Scabiei animalium remedia 49.89.158.171.178.179.181.200.205.208.222.225.227.256.306.377.382.& To.4.pa.38.85.141.173.175.213.303.357.359
Scammonia tenuis herba quæ 279
Scammoniæ herbæ medicinæ 359.360
Scammonium quid, & quomodo colligatur 352
Scammonij medicinæ 352.365.376
Scandix herba in Aegyptiorum cibis recepta 134
Scandix herba, & ex ea medicinæ 180
Scarabæus in eriphia herba decurrens 286
Sceletyrbe, morbi genus 298
Scillæ herbæ deſcriptio, & ex ea medicinæ 71
Scilla caulem prius emittit quàm folium 139
Scilla in limine ſuſpẽſa mala medicamenta arcet 71
Scilla ter floret 139
Scillæ herbæ conſideratio, genera, medicinæ 25
Scilla puſilla herba eadem cum pancratio 405
Scillini aceti natura, & medicinæ ex eo 218
Scipioni ſoli florum honor tributus à Romanis 113
Scipio à ſimilitudine Serapionis cuiuſdam ſuarij cognomen traxit 113. & Tom.1.pag.303
Scipionis paupertas, ac honoratum funus 113.114
Scipio Aemilianus graminea corona donatus 162
Scythæ qua qua arte famẽ ſitimque tolerent 314
Scithæ qua herba curẽt vulnera 373
Scythice herba qualis, & à quibus inuenta 313
Scythicæ herbæ medicinæ 344.373
Scythica herba vnde ad nos afferatur 378
Scolecion, cocci genus 247
Scolopendræ morſus reme-

dia 81.82.84.85.105. 176.177.217. & Tom.4. pag.20. 89.173
Scolymus, cardui genus 109.136
Scolymus ſerò, ſed diu floret 136
Scolymus in cibis receptus 136.181
Scolymi medicinæ 136. 181
Scopa regia foliis non flore odorata 119
Scopa regia herba qualis 304
Scordion herba qualis 308
Scordij herbæ medicinæ 356.359.362.364.371
Scordotis herba qualis 308 318
Scordotis herbæ medicinæ 344.345.348.372.374. 376
Scordotis herba venenis Magicíſque incantamentis aduerſatur 324
Scorpius herba quæ, & cur ſic dicta 169. toto capite, 323.380
Scorpij herbæ medicinæ 169 toto capite
Scorpio herba tota ſpinoſa. 135
Scorpionis marini remedia 82. & Tomo 4. pagina 194
Scorpiones quo pacto vnum in locum contrahantur 75.197
Scorpionibus aduerſantia 54.101.174.323
Scorpiones quos non feriant 333
Scorpiones quomodo reuiuiſcant 323
Scorpiones rhaphano impoſito necantur 54
Scorpiones quomodo manibus impune tractari poſſint ibidem
Scorpiones ex ocimo gigni 75
Scorpionum ictus remedia 50.54. 56.58. 59. 62. 64. 75. 76.77. 78. 81. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 90.96. 99.101.102.105. 106. 107. 142. 145. 147. 149. 152. 154. 158. 189. 192. 205. 217. 231. 232. 234. 235. 237. 241. 242. 243. 248. 249. 251. 253. 257. 271. 273. 274. 288. 322. 323. 333. 345. 379. 390. 394. 407. & Tom. 2. pag. 131. & Tomo 4. pag. 9. 13. 14. 20. 42. 173. 181. 191. 192. 194. 195.196.197.356.451
Scorpionis venenum incurabile, ſi ictus eo die ocimum comederit 75

Scorpiones quomodo fugentur 81.105
Scorpiones quos pupugerint, cnicum manu tenentes dolorem non ſentiunt 158
Scorpionibus torporem afferentia 99.154
Scorpiuros herba quæ, & cur ita dicta 175
Secreta noxiorum quomodo dormientibus exprimantur 284.& Tom.4.pagi.94
Sectiones ne ſentiantur 330
Secundæ mulierũ quomodo extrahantur 80.83.90. 104.148.153.176.179. 209.219.242.275.279. 281.303.374.375.376. 385.392.406.409.& Tom.4.pag.142.190.215
Sedis affectæ remedia 82. 143.145.148.149.167. 175.182.185.186.196. 200.205.217.222.224. 230.233.239.243.255. 256.261.268.269.272. 274.275.359.383.394. & Tom 4.pa.16.39.58. 82.83.84.292.293.307. 319.358
Sedum herba quæ; eiúſque genera vires, & medicina 332.365
Sedi ſucco ſemina aduerſus vermes præmedicanda 45.& Tom.2.pag.477
Selaginis herbæ natura, religio, medicina 270
Selinoides braſſicæ genus 66
Semina olerum ſed herbæ ſucco aduerſus vermes præmedicanda 45
Semina quædam aceruatim ſeri malunt, quàm ſparſim 31
Semina omnia non eodem modo ſerenda ibidem
Seminibus ætas multum confert vt alia celerius, alia ſerius erumpant ibidem
Seminum herbarum variæ differentiæ 31.45
Seminum hortenſium color, & durities diuerſa 31
Seminum alia nuda, alia tecta ibidem
Seminum quædam firmiora, quædam debiliora 45. toto capite.
Semina quandiu ſerendo vtilia ibidem
Semina quædam in fabis cauatis ſata mirè proueniunt 33
Semnios herba qualis 284
Semperuiuum herba 332
Senecio herba qualis, & eius vſus in medicinis 334

Senectam Romulus Pollio qua ratione tolerarit 189
Senectam ſerpentes fœniculo guſtato exuunt 107
Senecta longa mulſo toleratur 189
Senſus purgantia 67.102.209. & Tom. 4. pagina 153
Seps ſerpens ex genere lacertarum, & morſus eius remedium 219. & Tom. 4.pag.22.107.195
Serapias herba, eiúſq; vſus & medicinæ 360
Serenus Anneus fungis per emptus 184
Seriphium abſinthij genus, eiúſque in medicinis vſus 390. & Tom.4.pagi.208
Seris, lactucæ genus, ac eius medicinæ 65
Seris herbæ genera duo ibidem
Serpentes Pſyllis Marsíſq; non nocent 131.323. & Tom.1.pag.392. & Tom. 4.pag.8.11
Serpentes nuſquam in trifolio conſpiciuntur 149
Serpentes quomodo mitigentur 148
Serpentes quos non feriant 173
Serpentibus quo pabulo reſiſtant cerui 180
Serpentes circulo vettonicæ incluſæ non egrediuntur 318
Serpentes quomodo necentur 173. 251. 321. & Tom.4.pag.363
Serpētibus congreſſura muſtela rutæ pabulo ſe præmunit 78
Serpentes quo pacto fugentur 55. 77. 78. 84. 87. 89. 90. 152. 210. 230. 250.259. 264. 281. 322. 396. & Tom.1. pag.379. & Tom.2. pag.103. 200. & Tom.4.pag.21.28.33. 41. 42.93.357.401
Sorpentes fœniculo gaudent 43
Serpentes ne mordeant 56. 148. 173.259. & Tom.4. pag.91
Serpentibus teſtudines inimicæ 57
Serpentes fœniculo ſenectā exuunt 107. & Tom.5. pag.375
Serpentium morſus remedia 52.53.57.58.59.60. 62.64.68.70.71.73.75. 78.81.82.83.85. 87.102. 103. 105. 107. 108.143. 144.145.146. 147. 149. 151. 154. 158. 164. 167. 171.

172. 173. 174. 176. 177. 179. 180. 182. 183. 188. 191. 192, 193. 198. 207. 209. 219. 220. 226. 235. 237. 240. 241. 242. 247. 249. 253. 257. 259. 261. 263. 268. 269 273. 274. 277. 278. 279. 280. 282. 283. 298. 312. 313. 317. 320. 321. 322. 326. 328. 330. 332. 334. 345. 358. 363 386. 387. 394. 398. 400. 407. 409. & Tom. 1. pag. 374. 380. & Tom. 2. pag. 29. 224. 238. 272. 329. 333. & Tom. 4. pag. 13. 14. 20. 34. 41. 85. 88. 89. 90. 92. 94. 173. 191. 192. 195. 197

Serpyllum vbi copioſè proueniat 43

Serpyllum vnde dictum, eiúſque natura, ac medicinæ 104

Serpyllum in theriacæ compoſitione 109

Serra ad ſimilitudinẽ ſerratæ herbæ excogitata 277

Serrata herba quæ ibidem

Serratula herba quæ 314

Sertorij graminea corona 162

Sertula Campana herba quæ, & cur ita dicta 124

Sertula herba olim coronamentis adhibita 125

Seruiæ olim dictæ quæ poſtea ſerta 112

Seruilij Marci filia Conſidia caprino lacte curata 256

Seruius Clodius podagra laborans cruribus veneno oblitis ſenſum omnẽ ademit 299

Seſama frugis genus, eiúſq; in medicinis vſus 193

Seſamæ oleum 194. & *Tom. 1. pag. 270. & Tom. 2. pag. 287*

Seſamini olei vſus in medicinis 194. 226

Seſamoides quid, & ex eo medicinæ 194

Seſamoides in Anticyra inſula elleboro albo miſcetur 306

Seſeli herba ceruæ à partu ſibi medentur 315. & *Tom. 1. pag. 271*

Seſelis ſemen tordilion, eiúſque vſus in medicinis 103

Setania meſpili genus 238. & *Tom. 2. pag. 301*

Setania cepæ genus 27

Setanion bulbi genus 25

Setinum vinum concoctionem iuuat 212

Siccandi vim habẽtia 248. & *Tom.*

& Tom.4.pagina 350. 404
Siccius Dentatus graminea corona donatus 161. & Tom.1.pag.315
Siccius ciuicis coronis quatuordecim donatus 161. & Tom.1. pagi. 315. & Tom.2.pag.317
Sicelion herba qualis, eiúſque vſus in medicinis 327
Siciliæ crocum optimũ Centuripinum 119
Sicyonij corollarum ex floribus inuentores 112
Siderion Heracleon herba 311.372
Sideritidis herbæ medicinæ 343.360.362.365. 370
Sideritis herba quæ 169. 303
Silaus herba qualis 359
Sileris fruticis medicinæ 264
Silicia, id eſt, fœnum Græcum 290. & Tom.2. pag.483.486
Siliginis medicinæ 190
Siliquarum natura, & medicinæ ex eis 241
Siliquæ Syriacæ quem vſum habeant in medicinis ibidem
Siliquaſtrum herba, id eſt, piperitis
Silphij herbæ conſider tio medicinæ, & vſ 185
Silphion, id eſt, laſerpitiu herba
Silybum herba eiúſque m dicinæ 1
Silybi ſuccus, eiúſque medicinis vſus 3
Simus medicus 1
Sinapis herbæ conſidera 43
Sinapis herbæ vſus ibid
Sinapis herbæ genera tr ibidem
Sinapis herba varia nom na ibid
Sinapis ſemen quale
Sinapis natura & medi næ 1
Sinapis præcipua natu eſt in ſublime fert ibidem
Sinapis ſuccus quomodo e primatur 1
Sinapis oleum, eiúſque co fectio & vſus ibide
Sinapis flore apes maxim delectantur 1
Sinariſtuſæ Menandri 243
Singultus remedia 6 82.91.93.105.142.18 217.348.386.408. & Tom.4.pag.71.191

Sion

Sion herba in aquis naſcens, & medicinæ ex ea 181
Siriaſis morbus puerorum 174. & *Tom.* 4. *pagina* 145
Siſeris herbæ conſideratio, vſúſque in cibis 24
Siſer à Tiberio Cæſare nobilitatum ibidem
Siſeris ſatiui ſuccus aluum ſiſtit 56
Siſer vbi optimum ibidem
Siſeris ſylueſtris in medicinis vſus ibidem
Siſymbrij herbæ conſideratio, & medicinæ 105
Siſymbrium vbi naſcatur 43
Siſyrinchion, bulbi genus 25
Sitanius panis, eiúſque vſus 195
Sitim ſedantia extinguentiáque 50. 71. 93. 97. 166. 179. 195. 227. 233. 238. 313. 348. 388. & *To.* 2. *pag.* 105. 178. & *Tom.* 4. *pag.* 451
Sitis vt non ſentiatur 179
Sitim gignentia 61. 109. 233. 236
Smegma ex lupinis quomodo fiat, eiúſque vſus 200
Smegmata mulierum ex oſyridis ſemine 404
Smilax frutex ederæ ſimilitudine 266. & *Tom.* 2 *pag.* 350
Smilacis duo genera 266
Smilacis foliorum in coronamentis vſus 124. 266
Smilax, nicophoros cognominata 266
Smyrnæum Heraclion 89
Smyrnij herbæ conſideratio 41. 47. 409
Smyrrhiza herba qualis 282
Solanum herba eadem cum ſtrychno variáque eius genera 409
Solem quæ herbæ reſpiciant 355. & *Tom.* 2. *pag.* 471. 498
Solis æſtum artemiſiam habenti non nocere 325
Solon Smyrnæus 98
Solpugæ beſtiolæ venenatæ 302. & *Tomo* 1. *pagina* 376. & *Tom.* 4. *pagi.* 96
Solpugæ leguminibus innaſcuntur 302
Solpugarum ictus remediū ibidem
Somnia aniſi olfactu leuantur 91
Somnia tumultuoſa facit pycnocomi ſemen 352

Somnum inducentia, fugantiáque 33. & Tom.2. pag.272
Somnum impedientia 197. & Tom.4. pagina 146. 342
Somnum facientia 57.59. 61.63. 91. 93. 94. 142. 143. 145. 147. 148. 157. 213. 224. 226. 231. 239. 267. 306. 330. 350. 390. & Tom.2. pagina 14. & Tom. 4. pagi. 70. 146. 189. 190
Somnus phrenecticos ſanat peucedano conciliatus 366
Somphos, id eſt ſylueſtris cucurbita, & ex ea medicinæ 51
Sonchos herba, & ex ea medicinæ 182. 377
Soſimenes medicus 92
Sorborum natura, & ex eis medicinæ 238
Sparganion Quinquefolij radix 320
Sparti herbæ conſideratio 9. toto cap.
Spartum terræ vitium ibidem
Sparti vſus ibid.
Sparti appellatiōe apud Homerum quid intelligendum 262
Spaſticorum remedia 145. 165. 224. 226. 234. 25[?]. & 254. 256. 308. 369. & Tom. 4. pag. 27. 29. 3[?]. 64. 138. 192. 205
Sphacos quid, eiúſque natura & medicinæ 25[?]
Sphagni natura, & medicinæ ibidem
Spicatarum herbarum differentiæ 1[?]3
Spinæ flores coronis adhibebantur 129
Spinarum genera & medicinæ ex eis 271. toto capite. & 272. capi. ſequenti
Spinæ Arabicæ medicina ibidem
Spinæ albæ medicinæ ibid.
Spinæ albæ cauliculi inter gulæ oblectamenta habiti 129
Spinæ acanthij vſus & medicinæ 271
Spinæ acaciæ medicina ibidem
Spinæ Aegyptiæ differentiæ, & ex ea medicina ibidem
Spinæ Galatiæ medicina 272
Spinæ vulgaris vſus atque natura ibidem
Spina appendix quæ, & cur ita dicta, baccarúmque eius in medicinis vſus 273

Spinæ doloris remedia 73. 267. 278. & Tom. 4. pag. 29
Spinoſarum herbarum differentiæ 135. 136. toto capite
Spirandi difficultas quo tollatur 90
Spireon ſolo folio venit in coronamenta 124
Splanchnoptes Periclis ſeruus, eiúſque ſimulacrum ex ære 170. & Tom. 4. pag. 285
Splenion herba quæ, & vnde dicta 302
Spleneticorum remedia 68. 71. 86. 148. 236. 262. 265. 275. 277. 290. 405. 408. & Tom. 4. pag. 36. 181. 207. 452
Splen quo pacto conſumatur 209
Spodij medicinæ 222. 227
Spondylij medicinæ 252
Spondylis ſerpens, miráque eius natura 411
Spongiæ pratorum 18
Spongiæ ſucco radicis ruborum lapideſcunt 274
Stachys herba, & ex ea medicinæ 278
Stagna exiccans herba 341. 342
Staphis vuæ ſylueſtris genus 207
Staphylinos, id eſt, paſtinacæ agreſtis genus 24
Staphylinos quid, & ex ea medicinæ 55
Staphylino amotorium eſſe 56
Staphylinos Venerem ſtimulat ibidem
Staphylini ſatiui medicinæ ibidem
Staphylinos, id eſt, paſtinaca erratica 321
Statice herba qualis, eiúſque medicinæ 350
Statuarum in capite naſcens herba capitis doloribus medetur 287
Stelephuros herba qualis 138
Stellionis veneno reſiſtentia 194. & Tom. 4. pag. 92
Stephanomelis herba, eiúſque vſus in medicinis 371
Stephanoplocos, ſiue ſtephanopolis, Pauſiæ tabella 112. & Tomo 4. pag. 343
Stergethron, herba quæ, & vnde dicta 332
Sterilitatis quadrupedum remediæ 168. & Tom. 2. pag. 373
Sterilitatem gignentia 74. 265. 310. 386. 396. & Tom. 4. pag. 68

Sternutamenta excitantia 102.122.147.152.269.306.307.326.335.410. & Tom.4.pag.17.190

Sternutamenta quibus modis cohibeantur 91.217.255

Stœbes herbæ medicinæ 166.toto cap.

Stœbe herba & folio & caule aculeata 135

Stœchas herba, & vbi naſcatur 408

Stœchadis herbæ medicinæ 348.408

Stomacace oris morbus 298

Stomachi cruciatus aſperrimus 299

Stomachum lædentia 61.70.75.86.93.238

Stomacho vtilia 51.52.56.58.63.65.66.68.72.76.108.179.180.181.183.185.192.197.229.236.237.238.406. & Tom.4.pag.36

Stomachum purgantia 53.104.& Tom.4.pag.296

Stomachum firmantia 97.103.109.148.155.252.345.389

Stomacho inimica 93.98.100.106.144.148.154.189.194.199.206.210.212.218.223.227.229.233.239.241.243.258.303.326.390.396.40[illegible] & Tom.4.pag.122.295

Stomacho ſorba recentia proſunt 23[illegible]

Stomacho muſtum inutile 210

Stomachum lædũt ſicci fic[i] 233

Stomachus meſpilis adſtringitur 23[illegible]

Stomachum inflantia 18[illegible] 196.240

Stomacho inflato vtilia 66.68.62.79.91.92.9[illegible] 142.145.168.409

Stomachi male affecti remedia 68.70.79.8[illegible] 85.88.102.106.142.14[illegible] 145.146.149.165.16[illegible] 182.188.192.204.20[illegible] 220.221.225.227.22[illegible] 229.231.232.236 23[illegible] 238.239.240.250.25[illegible] 259.274.276.277.28[illegible] 314.345.346.398.40[illegible] & Tom.4.pagi.27 5[illegible] 122.192.403.429

Stomachi fluxiones bet[æ] vſu ſiſtuntur 65

Stomachos diſſolutos adſtringentia 63.105.107.19[illegible] 205.231.238.240.24[illegible] 382.387.389.398.40[illegible] 405.& Tom.4.pag.85

Stomatica vis glycyrrhizæ 166

Stoma

Stomatice, ſiue arteriace, panchreſtos quomodo conficiatur . 237
Stomatice medicamentum quale 230.237.268.274
Stomaticorũ remediũ 275
Stranguriæ morbi remedia 56.149.155.165.176.182.183.219.249.250.257.262.273.279.282.283.303.356.357.358.386.394.398.401.410. & *Tom.4.pag.*89.127
Stratiotis herba, eiúſque deſcriptio, loca & medicinæ 268
Strophia & Strophiola olim dicta quæ poſtea coronæ & corollæ 112
Strumea herba quæ, & curita dicta, & eius vſus in medicinis 335
Strumæ gutturis remedia 60.69.71.77.80.81.86.89.100.101.102.104.148.156.165.166.169.176.177.178.179.185.192.196.197.200.229.232.234.235.248.249.250.251.255.270.279.306.335.343.350.352.394.397. & *Tom.4.pagina* 14.24.39.51.120.121.191.192.194.199.205.398.400.401.410
Strumum herba quæ, eiúſque medicinæ 394
Struthion herba qualis 14
Struthij, ſiue radiculæ, vſus 14.269
Struthij medicinæ 269.368
Strychni herbæ medicinæ 367.394
Strychnon herba, eiúſque genera, & effectus in medicinis 156.*toto cap.*409
Strychno herba Ægyptij in cibis vtuntur 134
Strychnon herbam Græci in iocum verterunt 156
Studiorum gratia elleborũ multi ſumpſerunt 305
Stupa in lino quæ dicatur 7
Styptica medicamenta 274
Styracis natura, & medicinæ 251
Suarius negotiator Scipioni ſimilis 113
Suberis corticis medicinæ 248
Succi hortenſium conſideratio 46.& *inde*
Sudorem inhibentia 81.108.144.223.225.243. & *Tom.4.pag.* 70.359.361
Sudorem mouentia 72.93.144.168.226.233.253.261.270.283.327.374.395.400.409. &

Tom.4.pag.172
Suum lienes quibus herbis abſumantur 262.304
Suum morborum remedia 271.288.& Tom.4.pag. 5.71.219
Suilli ex fungorum genere maximè ancipites venenis accommodatiſſimi 184
Sugillatorum remedia 89. 185. 209. 225. 227. 240. 280.390. & Tom.4.pag. 201
Superſtitioſæ obſeruationes ex Veterum ſcriptis, aut Magorum præceptis toto operi Plinianæ hiſtoriæ paſſim aſperſæ 31.32. 52. 55. 65. 68. 77. 122. 148. 153. 156. 165. 169. 172. 175. 178. 194. 198. 229. 230. 235. 237. 245. 248.262.266.270.278. 283. toto cap. 287. 288. 289.319. 320. 329. 334. 343.360. 365. 385. 401. 408. 411. & Tom.2. pag. 471. 476. 477. & Tom. 4. pag.5. toto cap. 11. 42. 61.87.90. 106. 117. 131. 135. 194. 195. 196. 206. 211.302.447.455.456
Supplicationibus thus & coſtum Antiqui adhibebant 190
Suppurationum remedia 145. 147. 191. 192. 196. 209. 220. 221. 238. 248. 255.257. 276. 286. 306. 308.326.349.398. 405. 409. & Tom. 4. pagina 398
Surditatis remedia 49. 67.79.303
Surrentinæ vuæ quales 211.212. & Tom.2.pagin. 250.253.260
Suſpirioſorum remedia 50. 54. 60. 77. 79. 84. 97. 102. 145. 152. 176. 201. 209.233.241. 250. 256. 269.281.282. 346. 345. 385.408. & Tom.4 pag. 53.206.309.356
Syce herba quæ, eiúſque vſus in medicinis 405
Sylla Dictator pediculari morbo interiit 371.& Tom.1.pag.225. & Tom. 2.pag.137
Syllæ ſæuitia in ciues Romanos 162
Sylla Felix cognominatus ibidem
Sylla Dictator graminea donatus corona ibid.
Syluestrium herbarum & hortenſium differentia 46
Syluestrium arborum medicinæ, Libro vigeſimoquarto

quarto, per totum
Sympathia quid 48. & *Tom. 4. pag. 431*
Symphoniæ herbæ medicinæ 347
Symphyton herba qualis 387. *toto cap.*
Symphyti herbæ medicinæ 357. 371. 374. 376
Syntecticis vtilia 187. 193. & *Tomo 4. pagina* 35
Syreon herba qualis, eiúſque vſus in medicinis 288
Syria hortorum maxima cultrix 56
Syriæ harundo qualis 267
Syria ſcœle iuncum odoratum habet 142
Syrorum multa olera, Prouerbium 56
Syriacus rhaphanus qualis 22
Syriacæ ſiliquæ in medicinis vſus 241
Syrium, id eſt, lilij ſuccus 144
Syrium oleum quod, eiúſque vſus in medicinis 226
Syron herba, & ex ea medicinæ 346
Syſitieteris herba qualis 285

T

Talorum tumentium remedium 363
Tamaricis medicinæ 262
Taminia, vuæ genus 207
Tamnacum herba 156
Tano herba Itali veſcuntur 134
Tarentinus Apollodorus medicus 54
Tarquinius Superbus Romanorum rex hortum colere ſolitus 15
Tarquinius ſanguinarium filio nuntium ex horto remiſit 15. 43
Tarquinij Superbi papauerum capita decutientis hiſtoria 43
Taurini ſanguinis epoti remedia 70. 235. & *Tom. 4. pag. 40*
Taxi fumus mures necat 273
Tedarum medicinæ 256
Tegetes ex iuncis 140
Tela ſagittáſque è corpore extrahentia 316. 372. 373. 411
Telorum venenatorum remedia 86. & *Tom. 4. pag. 33*
Telephion herba, eiúſque vſus 410
Telephum Achilles qua herba ſanarit 303

Telis, id eſt, fœnum Græcum 290
Temporum dolentium remedium 106
Teneſmi, ſiue tenaſmi morbi remedia 60.91.97.100. 199.349.392.398. & Tom.4.pag.36.57.125. 199.208.249 308
Terebinthi medicinæ 252
Teredini iris etiam in terra obnoxia 122
Terræ malũ herba quæ 317
Terræ venenum herba quæ, eiúſque effectus ibid.
Terræ tuber herba quæ 321
Terræ fel, centaurei genus, & cur ita dictum 310
Terrorem incutiens herba 285
Tertianæ febris remedia 98.153.169.175.198. 287.313.365.366.&To. 4.pag.15.24.152
Teſtium & genitalium affectorum remedia 68. 72.80.98.106.144.151. 177.196.197.219.241. 244.249.254.261.& Tom.4.pag.400
Teſtium tumores ſedantia 85.249.359.& Tom.4. pag.58.181.361
Teſtium inflammationes & ardores ſanantia 198. 200.207.219.357.& To. 4.pag.178.193
Teſtudines cum ſerpẽtibus pugnaturæ, cunila bubul[...] ſe muniunt 87.& Tom.1.pag.374
Teſtudinum in medicin[...] vſus 8[...]
Tetanicorum remedia 23[...] 369
Tetralix quando flore[...] 136
Teuchites iuncus 1[...]
Teucriæ herbæ medici[...] 356
Teucrion herbam Teu[...] reperit 3[...]
Teuthrion herba, poliј ge[...] 122
Thalaſſegle herba qua[...] miriq; eius effectus 2[...]
Thalictrum herba, eiúſq[...] vſus 4[...]
Thapſi herba quæ
Thapſia fœniculo ſimill[...] ibidem
Thapſiæ medicinæ 3[...]
Theangelis herba Mag[...] 285
Theatra croco imbui ſol[...] 120
Theatrorum vela quali[...]
Thelygoni herbæ conſ[...] ratio, vſus & medic[...] 392
Thelygoni potu fœminæ [...] cipiuntur 3[...]

Thelyphonon herba qualis 323
Thelypteris herba 396
Theombrotion ſcriptor 284
Theophraſtus quandiu ante Plinium 10.11
Theophraſti de coronis opus 114
Theriacæ confectio Apollinis ædi inciſa 109
Theriace venenatis omnibus animalibus aduerſatur ibid.
Therionarca herba qualis 284.321
Therminum lupinorum oleum 226
Theſeo Hecale ſonchum herbam appoſuit 182
Theſion herba quæ 139
Theſij herbæ vires 177
Theſmophoria, id eſt, Cereris ſacra non niſi à caſtis celebrabantur matronis 260
Thiatis menſis Auguſto reſpondens 402
Thlaſpi herba quæ 410. 411
Thoracis vitiorum remedia Quære Pectoris vitiorũ remedia
Thorybetron herba qualis, eiúſque vſus in medicinis 351
Thraces ex foliis tribuli equos ſaginant 166
Thraces ex tribuli nucleis conficiunt panem prædulcem ibid.
Thryallis herba 138.323
Thure diis ſupplicatur 190
Thus terræ quid 253
Thus cicutæ aduerſatur 325
Thylon à dracone occiſus, & bali herba vitæ reſtitutus 296
Thymbra herba quæ 42
Thymi herbæ ſpecies, natura, vſus 125
Thymum apibus gratũ 125. 129. & Tom. 2. pag. 118
Thymi augurium mellis prouentus 125
Thymi ſemen viſu deprehendi non poteſt ibid.
Thymi vbi ingens copia 126
Thymi genera & medicinæ 150
Thyſſelij herbæ medicinæ 327
Tiaræ locus tuberibus abundans 12
Tiberius Imperator cucumere delectatus 18
Tiberius ſiſere maximè delectatus 24
Tiberij ſcitum dictum de aſparagis & corruda 37
Tiberius Claudius ab Agrippina vxore boleto peremptus 183

Tiberij Imperatoris colon morbus 339
Tibiarum exhulceratarum remedia 233
Tiliæ arboris medicinæ 258
Timidorum remedia 308 *& Tom.4.pag.*24.28.32.197.217.431
Tineæ quomodo pellantur 57.60.268
Tineæ veſtes ne lædant 93.154.390.*& To.2.pa.*288
Tinearum remedia 64.71.82.86.93.174.230.231.236.240.250.265.349.377.390.396.*& Tom.4.pag.*57.99
Tineis, ſiue tæniis, populi quidam obnoxij, & quidam non 412
Tithymali herbæ genera plura 353
Tithymali genus platyphyllon 355.367
Tithymalus herba lactaria Romanis 353
Tithymali medicinæ 343.352.362.364.366.367.373.377
Tithymalon papaueris ſylueſtris genus, eiúſq; vſus in medicinis 96
Tonitrua crebra amplum tuberum prouentum afferunt 12
Tonſillarum morbi remedia 69.82.89.97.143.166.170.187.191.205.231.255.274.276.280.343.382.*& Tom.4.pag.*14.51.118.119.174.193.199.206.292.294.295.360.427
Topiariis aptiſsima vinca peruinca 129
Tordile quid 288
Tordilion ſeſelis ſemen 103
Torminum alui remedia 57.67.71.75.79.81.85.86.91.93.100.105.107.108.147.149.152.154.155.165.178.193.196.198.200.216.223.228.230.233.236.238.243.253.259.265.270.273.277.282.289.308.334.346.349.350.351.355.376.386.387.405.407.408.*& Tom.4.pag.*29.37.56.86.126.174.179.189.191.208
Torporem inducentia 284 *& Tom.4.pag.*185
Torporem tollentia 248.365
Toxicon, ladani genus 349
Toxicis aduerſantia 52.247.251.*& To.4.pag.*88
Toxicorum remedia 164 *& Tom.4.pag.*100
Trachinia herba 411
Trachinia roſa qualis 115
Tragacanthæ vſus in medicinis

cinis 372
Tragiõ frutex qualis, quémque vſum habeat in medicinis 411. & Tom.2. pag.238.239
Tragos herba qualis, eiúſq; vſus in medicinis 411
Tragonis frutex Cretæ peculiaris, eiúſque deſcriptio, & vſus ibi.
Tragopogon herba 134.411
Tragorigani herbæ conſideratio, medicináque 88
Tranſlatio quibus herbis proſit 46
Tremulis vtilia 226.256. 308.369.399. & Tom. 4.pag.27
Tribuli herbæ genera, & in medicinis vſus 167. toto capite
Tribulus nonniſi in locis paluſtribus naſcitur 137
Tribulus folium habet ſecundum ſpinam 135
Tribulus iuxta Strymonem & Nilum in cibis excipitur 137
Trichomanes herba qualis 175.410
Trifolium ſerpentibus inimicum 150
Trifolij vſus in theriaca 110
Trifolij vſus in coronis 125
Trifolij genera plura ibid.
Trifolij herbæ medicinæ 150.358.359.367
Trigonon herba folio venit in coronamenta 124
Triorches herba, genus centaurei 310
Triorches, accipitrum genus 310. & Tom.2. pag.59
Triſſago herba quæ 277
Triſſaginis herbæ medicinæ 277.374
Triſtitia animi quando diſcutiatur 151.251
Triſtitia omnis cibo minuitur 189
Trithales herba, ſedi genus 332
Tritianum braſſicæ genus 36
Tritici palearum medicinæ 191
Tritici granorum medicinæ ibidem
Triticeæ farinæ in medicinis vſus ibid.
Triumphalis corona gramineæ dignitate poſterior 161
Troianis temporibus roſæ in oleo macerabantur 115
Trychon herba, & eius vſus in medicinis 156. per totum cap.
Tuberum terræ conſidera-

Telis, id eſt, fœnum Græcum 290
Temporum dolentium remedium 106
Teneſmi, ſiue tenaſmi morbi remedia 60.91.97.100. 199.349.392.398. & Tom.4.pag.36.57.125. 199.208.249 308
Terebinthi medicinæ 252
Teredini iris etiam in terra obnoxia 122
Terræ malū herba quæ 317
Terræ venenum herba quæ, eiúſque effectus ibid.
Terræ tuber herba quæ 321
Terræ fel, centaurei genus, & cur ita dictum 310
Terrorem incutiens herba 285
Tertianæ febris remedia 98.153.169.175.198. 287.313.365.366.&To. 4.pag.15.24.152
Teſtium & genitalium affectorum remedia 68. 72.80.98.106.144.151. 177.196.197.219.241. 244.249.254.261.& Tom.4.pag.400
Teſtium tumores ſedantia 85.249.359.& Tom.4. pag.58.181.361
Teſtium inflammationes & ardores ſanantia 198. 200.207.219.357.& To. 4.pag.178.193
Teſtudines cum ſerpētibus pugnaturæ, cunila bubula ſe muniunt 87.& Tom.1.pag.374
Teſtudinum in medicinis vſus 89
Tetanicorum remedia 234. 369
Tetralix quando floreat 136
Teuchites iuncus 14[?]
Teucriæ herbæ medicina 356
Teucrion herbam Teucer reperit 304
Teuthrion herba, poly[ĳ] genus 122
Thalaſſegle herba qualis, miríq; eius effectus 285
Thalictrum herba, eiúſque vſus 41[?]
Thapſi herba quæ 43
Thapſia fœniculo ſimillima ibidem
Thapſiæ medicinæ 34[?]
Theangelis herba Magica 285
Theatra croco imbui ſolita 120
Theatrorum vela qualia [?]
Thelygoni herbæ conſideratio, vſus & medicina 392
Thelygoni potu fœmina concipiuntur 371
Thel

Thelyphonon herba qualis 323
Thelypteris herba 396
Theombrotion ſcriptor 284
Theophraſtus quandiu ante Plinium 10.11
Theophraſti de coronis opus 114
Theriacæ confectio Apollinis ædi inciſa 109
Theriace venenatis omnibus animalibus aduerſatur ibid.
Therionarca herba qualis 284.321
Therminum lupinorum oleum 226
Theſeo Hecale ſonchum herbam appoſuit 182
Theſion herba quæ 139
Theſij herbæ vires 177
Theſmophoria, id eſt, Cereris ſacra non niſi à caſtis celebrabantur matronis 260
Thiatis menſis Auguſto reſpondens 402
Thlaſpi herba quæ 410. 411
Thoracis vitiorum remedia Quære Pectoris vitiorũ remedia
Thorybetron herba qualis, eiúſque vſus in medicinis 351
Thraces ex foliis tribuli equos ſaginant 166
Thraces ex tribuli nucleis conficiunt panem prædulcem ibid.
Thryallis herba 138.323
Thure dijs ſupplicatur 190
Thus terræ quid 253
Thus cicutæ aduerſatur 325
Thylon à dracone occiſus, & bali herba vitæ reſtitutus 296
Thymbra herba quæ 42
Thymi herbæ ſpecies, natura, vſus 125
Thymum apibus gratũ 125. 129. & *Tom.2.pag.*118
Thymi auguriũ mellis prouentus 125
Thymi ſemen viſu deprehendi non poteſt ibid.
Thymi vbi ingens copia 126
Thymi genera & medicinæ 150
Thyſſelij herbæ medicinæ 327
Tiaræ locus tuberibus abundans 12
Tiberius Imperator cucumere delectatus 18
Tiberius ſiſere maximè delectatus 24
Tiberij ſcitum dictum de aſparagis & corruda 37
Tiberius Claudius ab Agrippina vxore boleto peremptus 183

Ventris cauſa pars maior mortalium viuit ibid.
Venter peßimum corporis vas ibid.
Ventrem ſiſtentia 65.107. 143.165.211.228
Quære Aluum ſiſtentia, firmantiáque.
Ventris animalia expellẽtia 71. 83. 97. 98.168.199. 223.236.351.389.396. & To.4.pag.396
Ventrem ſoluẽtia 65.144. 174.177.224
Ventrẽ mollientia 58.59. 64.72.168.188.229.236. 237.252.254.289
Quære Aluum mollientia.
Ventris doloris remedia 55. 58.59.65.83.91.92.150. 151.220.227.234.259. 265.348.toto cap.398.& To.4.pag.54
Veneris in tutela hortos eſſe 15
Veneris in ſomno imaginatio quo pacto compeſcatur 64.81.97. & Tom. 4. pag.316
Venerem coercentia 33. 260.261.263.331.360. 393.&.To.4.pag.34.71. 146.147.192
Venerem ſtimulantia 54. 56.59.61.72.73.76.77. 93.100.147.152.175.178. 180.181.182.201.252. 267.279.360.361.362. 393. & Tom. 4. pagin. 25.28.30.33.70.92.146. 192.196
Veneris labrum herba qualis, vermiculiq; in eà naſcentis mira natura 335. & To.4.pag.116
Venere fatigatis quo pacto ſuccurratur 180
Venerem helenium herba conciliare putatur 151
Veneris pecten herba qualis 288
Veris nuntia viola alba 127
Veratrũ herba eadem cum elleboro 306
Veratri herbæ medicinæ 325.326
Verbaſci herbæ conſideratio 323.328
Verbaſci herbæ medicinæ 343.344.345.348.360. 367.368.371.374
Verbenæ apud Romanos in ſacris & legationibus vſus 160.319
Verbenacæ herbæ medicinæ 344.350.356 358.362. 363.365.366.367.368. 372.373.376
Verbenacæ herbæ nobilitas, genera, & vſus 319
Verbenarij appellatio in legationi

gationibus vnde tracta 160
Vermes ne cepas infeſtēt 58
Vermes ex ocimo naſci 75
Vermes corpori innaſcentes quo necentur 76
Vermes ventris quo pellantur 83
Verni flores qui 128
Verrucaria herba 174
Verrucæ corporum quomodo tollantur 76.147.151.174.175.176.185.204.232.234.258.278.306.374.394.& Tom. 4.pagi.15.61.131.194.215.244
Verrucarum remedium ſuperſtitioſum 198
Vertiginis capitis remedia 83.85.92.93.156.209.216.218.247.308.322.327.399.408.& To. 4. pag.190.403
Veſicam lædentia 73.198.206.207.212.228
Veſicæ affectuum remedia 52.53.63.65.84.97.100.107.108.142.146.151.153.156.179.180.181.195.207.210.225.227.228.233.238.239.241.243.249.251.282.289.303.334.357.358.370.375.398.404.407.& Tom. 2.pag.252.& Tom. 4.pagin. 19.35.57.84.189.401
Veſicæ tumori allium medetur 60
Veſicam euacuentia 148.& To. 1.pag.207
Veſicæ ſcabies quo pacto curetur 166
Veſicæ calculos expellentia 108.358.& Tom.4 .pag. 127.429
Veſicaria herba quæ qualiſque 156
Veſparum ictus remedia 55.78.99.149
Veſtes ne pediculis obnoxiæ ſint 371
Veſtes herbis infici 160.toto capite
Veſtium luxuria cum florum coloribus certat 123
Veſtes ne à tineis lædantur 93.154.390.& Tom.2.pag.183
Veſtium maculæ quo pacto eluantur 65
Veſtibus interpoſita ſaliunca, gratiſsimo odore eas commendat 122
Veſtes in Oriente ex ſpinæ cuiuſdam lanugine conficiuntur 271
Veſtes quibus odoribus commendentur 146.154
Veterni morbi remedia 54.& To.4.pag.62

Veterum mira frugalitas 16. & To. 2. pag. 442. & Tom. 4. pag. 365
Veterum gratitudo erga medicinæ inuentores 292
Veterum diligentia 292. 378. & To. 1. pag. 37. & To. 2. pag. 245. 505. & To. 4. pag. 18. 362. 431
Vettonicæ herbæ conſideratio 314
Vettonicæ circulo ſerpentes incluſæ ſeſe mutuo interimunt 318
Vettonicæ radix faciles præſtat vomitiones 347
Vettonica beſtiarum venenatarum morſibus medetur 318. 324.
Vettonicæ vſus in medicinis 324. 344. 345. 346. 347. 349. 351. 355. 356. 363. 364. 365. 366. 368. 371. 374. 377
Via ſacra Romæ 8
Viatorum laßitudinem recreantia 92. & To. 2. pag. 310
Vibius Criſpus Africæ Proconſul 4
Vibones Britannicæ herbæ flores 298
Victoriæ ſummũ ſignũ, herba à victo porrecta 161
Vigiliæ inter mala corporis vniuerſi, & earum remedia 364
Vigiliæ diuturnæ qua arte ferri poßint 105
Vigiliarum immodicarum remedia 67. 94
Villaticæ aues quo pacto tutæ reddantur ab accipitre 210
Vincæperuincæ herbæ medicinæ 155
Vincaperuinca, herba topiaria 129
Vincaperuinca ſemper viret ibidem
Vnicæperuincæ folia florum inopiam in coronamentis ſupplent ibidem
Vincẽdo victi Romani 246
Vini varia genera, & ex eis medicinæ 211
Vinum Albanum neruis vtile 212
Vinum vires alit, ſanguinẽ & colorem ibidem
Vini effectus plura ibidem
Vina Albana auſteriora ibidem
Vini genera nunquam inebriantia 243. & To. 2. pag. 252
Vino ſapientiam obumbrari, prouerbium 213
Vinum febricitantibus non dandum 215
Vino aquæ potus interponendus 213

Vina plura miſceri, inutile 214
Vina quæ ſaluberrima ibi.
Vinũ rubrũ, nigrumq; vehementius conſtringit ibi.
Vinum in quibus morbis non dandum 215
Vinorum factitiorum medicinæ 216
Vini fæcis natura, & medicinæ ex ea 219
Vina cur muſtis odoratiora 120
Vini picati vtilitas 215
Vino debent homines, quòd ſoli animantium non ſitientes bibant 213
Vini pice conditi medicinæ 215
Vini ſapor quibus commendetur 90.301
Vino modicè ſumpto nerui iuuantur 212
Violæ ſemẽ ſcorpionibus aduerſatur 145
Violarum conſideratio, natura, genera 118
Violæ quando floreant 127
Violæ ſponte naſcentes 118
Violæ luteæ meſtrua extenuat 145
Violæ luteæ 118
Viola lutea vrinã ciet ibi.
Viola alba veris nuntia 127
Viola tepidioribus locis etiã hyeme prouenit ibid.
Viola alba maximè durat 128
Viola alba meſtrua extenuat, & vrinã ciet 145
Violæ albæ vita longiſſima trimatus 129
Violis apes delectantur ibi.
Violis aridis in medicinis poſt annũ vtendum 145
Violarum medicinæ ibid.
Violis recentibus minor vis ineſt ibidem
Viperarum morſus remedia 241
Vires recreantia 188.227.233.407
Virgæ ſanguineæ natura 263
Virginibus mammæ ne creſcant 395
Viri ſcolymo florente in coitum ſegniores 182
Virilium remedia, Quære Genitalium remedia
Viſcerum affectorũ remedia 262.347.& To 4.pa.415
Viſci in arboribus naſcentis conſideratio 248.& To. 2.pag.371.& inde
Viſcum ad religionis vſum quomodo & quando decerpendum 248
Viſcum quod optimum ibi.
Viſci vſus in medicinis ibi.
Viſcum in chamæleonte herba naſcens 171

Viſci floris medicina 343
Viſci ſumpti remedia 54. 219. 254. 390. & To. 4. pag. 43. 44. 190
Viſus fœniculo reficitur 167
Viſus hirundinū pullis qua herba reſtituatur 315. & To. 2. pag. 374
Vitex herba, eiúſq; medicinæ 260
Vitiliginis remedia 80. 86. 145. 230. 404. 410. & To. 4. pag. 141. 178. 356
Vitium ſarmentorum medicinæ 206
Vitiū clauiculæ quē vſum habeāt in medicinis 204
Vitis lacryma qualis, & ex ea medicinæ 204
Vitis & braſſica inimicæ 245
Vitium cineres quem vſum habeāt in medicinis 204
Vitis braſſicam petræam fugit, aut moritur 69
Vitis frondium ſuccorúmq; in medicinis vſus 204
Vitis albæ nomina, & ex ea medicinæ 208
Vitis nigræ nomina, & ex ea medicinæ 210
Vlcus, Vide Hulcus.
Vlmi arboris natura, & medicinæ ex ea 258
Vlophonon herba quæ, & cur ita dicta 171
Vlpicum allij genus 29
Vnedonis arboris fructus qualis 241
Vnguium vitioſorum remedia 98. 101. 106. 207. 220. 247. 255. 374. & To. 4. pagi. 38. 52. 60. 360
Volua quid 183
Vomicæ morbi remedia 75. 82. 97. 104. 170. 261. 273. 277. & To. 4. pa. 89. 123
Vomitum ſiſtentia 82. 83. 85. 91. 92. 105
Vomitum prouocantia 51. 55. 60. 72. 95. 99. 144. 147. 168. 178. 223. 229. 239. 241. 243. 286. 305. 351. 354. 385. 408. & To. 4. pag. 191. 206. 245. 291
Vomitum inhibentia 193. 204. 214. 289. 347
Vomitu contracta vitia quo pacto curentur 56. 76
Vota ſuſcipientes Parthorū reges qua herba vſi 127
Voci officientia 54. & To. 4. pag. 207
Voci vtilia 59. 60. 82. 97. 166. 186. 195. 286. 360. & Tom. 4. pag. 153. 206. 306. 309
Vrbanarum arborum medicinæ. Libro vigeſimotertio per totum.
Vrceolaris herba quæ, eiúſq; vſus in medicinis 170

Vrinæ

Vrinæ tormina quo diſcutiantur 65
Vrina hominis apibus medetur 130
Vrina boum apibus medetur ibid.
Vrinæ difficultatem afferentia 185.251
Vrinæ profluuia cohibentia 85.& To.4 pag.19.29
Vrinam mouentia 50.53. 55.56.61.62.64.67.73. 74.75.76.80.83.85 86. 88.89.90.92.102.105. 107.142.143.145.146. 147.152.153.154.155. 168.171.173.176.178. 179.180.181.186.197. 198.199.200.205.209. 210.221.226.229.233. 238.239.241.243.244. 250.251.252.253.254. 256.258.259.260.261. 264.267.268.269.271. 273.274.277.278.289. 349.357.358.359.370. 381.384.389.390.395. 403.404.409.& To.4. pag.19.404
Vrſinum alliũ ſylueſtre 30
Vrticæ herbæ conſideratio, & medicinæ ex ea 167. toto capite.
Vrticæ non mordentis medicinæ 169
Vrticæ ſemẽ vbi optimũ 168
Vrticæ magnitudo mira 135
Vrticæ primùm enaſcentis cibus religioſus 136
Vrticæ differẽtiæ vſúſq; 135
Vrticæ puncturis oleum medetur ibid.
Vrticæ ſemen cicutæ contrarium 167
Vrticæ oleum 167.& To. 2.pag.287
Vrticæ laudes Phanias Phyſicus condidit 168
Vſus, efficaciſſimus rerum omnium magiſter 340
Vuarum conſeruandarum ratio 206.& To.2.pag. 295.296.426
Vuas ne aues attingãt 49
Vuæ recentis noxæ 206
Vuæ ſaluberrimæ quo pacto fiant ibid.
Vuas Galli ne edant ibid.
Vuarum medicinæ ibidem toto capite
Vuarum nuclei, eorúmque medicinæ ibid.
Vua theriace ſerpentium ictibus medetur 207
Vuæ paſſæ conſideratio, & medicinæ ex ea 98.207
Vua pituitaria quæ 208
Vua faucium remedia 70. 92.89.93.102.167.168. 186.231.235.237.242. 247.255.274.275.& Tom.4.pag.14.18.118. 194.

194.206.294.296.360
Vulneribus capitis Ariſtolochia medetur 254.327
Vulnera ne inflãmẽtur 289
Vulnera quomodo conglutinanda ibid.
Vulnera interuĉtu eorũ qui pedibus iter confecerint, inflãmari credũtur 296
Vulnerũ varia remedia 52. 62.69.72.87.94.97.98. 100. 101. 144. 145 .146. 148. 169. 179. 204.205. 247. 248. 258.282.286. 289. 301. 303. 304. 309. 356. 370. 381. 382.384. 385. 386.388.390.399. 407.408.409. & To. 4. pag. 21. 81.84.248.290. 296.303.320.358.
Vulpes quo cibo necẽtur 239
Vultures ſiſerıs ſemẽ edũt 57
Vuluæ ſeu vteri muliebris remedia 54.55.59.73. 76.79.82.83.85.86.92. 93.98.100.102.107.109. 142. 143. 144. 146.149. 152. 153. 155. 165. 167. 168. 173. 185. 189.194. 197. 217. 218. 220. 221. 224. 225. 226. 228. 234. 241. 243. 244. 248. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 259. 261. 269. 270. 272. 278. 290. 291. 374. 375. 376. 381. 388. 392. 398. & To. 4. pag. 16. 21. 29. 31. 36. 67. 68. 82. 190 294. 358. 400. 401. 403

X

XAnthus Hiſtoricus 296
Xiphion herba qualis 326. 357.360.362
Xiphij herbæ medicinæ 357. 360.362.375
Xylina lina 6
Xylon frutex ibid.
Xyris herba ſylueſtris 147

Z

ZEæ medicinæ 192
Zenonis libris Carneades reſponſurus elleborum ſumpſit 305
Zizipha coronis olim adhibebantur 124
Zoëlicum linum 5
Zoophthalmos herba 332
Zopiſſa picis genus, & ex ea medicinæ 265. & To. 2. pag. 327
Zopyros herba 279
Zoſter ignis ſacri genus 367
Zura, paliuri genus 273
Zythum potus Aegyptiorum 202

FINIS.